

TAYAD'lı Aileler

Prof. Dr. Hüseyin Hatemi

Av. Necati Özdemir

Aslı Erdoğan (Yazar)

Bilgesu Erenus (Sanatçı)

Naime Kara (TAYAD)

Orhan İyiler (Yazar)

Prof. Dr. Semih Gemalmaz

Tekin Tangün (TAYAD)

Ahmet Mercan (Mazlum-Der)

Dr. Yeşim İşleğen

Şükrü Erbaş (Şair)

Hasan Kıvırcık (Mimar)

Av. Eren Keskin

Av. A. Rıza Dizdar

Av. Bahri Belen

Av. Ergin Cinmen

Abdurrahman Dilipak

Tarık Günersel (Sanatçı)

İsmet Kemal Karadayı

(Em.Savcı)

Dr. Cem İşyapan

Av. Nurhayat İşyapan

Av. Selçuk Kozağaçlı

HAPİSHANELER GERÇEĞİ YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ KURULTAYI

HAPİSHANELER GERÇEĞİ YAŞANAN SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ KURULTAYI

Tarih: 10-12 Kasım 2000

Yer: Ali Poyrazoğlu Tiyatro Salonu-İSTANBUL

Yayınlayan: Tutuklu Aileleri Bülteni
(TAYAD'LI Ailelerin Katkılarıyla)

Tutuklu Aileleri Bülteni

Mart 2001, Sayı: 11

Sahibi ve yazı işleri müdürü: Hülya Şimşek

Adres: Katib Mustafa Çelebi Mahallesi

Hocazade sokak No: 4/1 Beyoğlu İstanbul

Tel/faks: 245 31 31

245 31 34

E-mail: hucre_iskencedir@hotmail.com

internet: hucreiskencedir.cjb.net

www.hucreiskencedir.de

<http://www.noisolation.de>

Baskı: Başer ofset (212) 613 30 55

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
Açılış	7
1. Oturum (Hapishaneler Gerçeği)	11
2. Oturum (Hapishaneler Gerçeği-2)	59
3. Oturum (F Tipi Hapishaneler)	113
4. Oturum (Terörle Mücadele Yasası)	171
5. Oturum (Hapishaneler Sorunu Üzerine Öneri Görüş ve Değerlendirmeler)	209
Kurultaya Gelen Mesajlar	347
Sonuç Bildirgesi	357

ÖNSÖZ

“Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adını verdiğimiz Kurultay’da, üç gün boyunca tartıştık.

Aslında yıllardır süren ve daha da sürecek olan bir tartışmayı sürdürdük.

Kurultay “akademik” bir tartışma değildi elbette.

Biz kurultay yaparken, 800’ü aşkın tutuklu ve hükümlü, ölüm orucuna dönüşecek açlıklarının 20’li günlerindeydi ve biz bu durumda çözüm mü ortaya koymalıydık.

Biz hapishanelerdeki insanlarımızın “yaşama hakkı” peşindeydik. Biz, adalet, demokrasi, hak ve özgürlükler peşindeydik.

Kurultay katılımcılarının, katılımındaki asıl amaç budur.

Kurultay’daki konuşma ve tebliğlere yol gösteren de bu olmuştur.

Üç gün boyunca, hapishanelerde yaşanan sorunlar, tüm ayrıntılarıyla ortaya konuldu.

Anlatılan her zulüm, her baskı, her yasak, düzenin “demokrasi” maskesini biraz daha bozdu.

Gerçek ortadaydı. Sorunlar ortadaydı.

Ya çözüm?

Çözüm esasında, salonun dışından gösterilmişti zaten; 800’ü aşkın tutuklu ve hükümlünün açlığı ve sonra, açlığın 30. gününde ilan ettikleri ölüm orucu çözümdü.

Çözüm, o salondakilerin bu direniş etrafında kenetlenmesiydi.

Çözüm, o salondan yükselen çığlık ve çağrılardaydı.

Kurultay’da yapılan tüm konuşmaların, sunulan tüm tebliğlerin or-

taklaştığı tek bir sonuç vardı:

Hapishaneler sorunu, özünde demokrasi sorunudur.

Hapishanelerde katliamlar, işkenceler olmamasının yolu, demokrasi-den geçiyordu.

Dolayısıyla, hapishanelerdeki hak ve özgürlükler mücadelesi, aynı zamanda demokrasi mücadelesiydi.

Kurultay, tüm halka, demokratik kurumlara, aydınlara bu doğrultuda yapılmış bir çağrı oldu,

Bu anlamda da önemli bir görevi yerine getirdi.

Yine, kurultay, size belgelerini sunduğumuz bu önemli dökümanları bıraktı.

Hapishaneler sorunu ve ona bağlı onlarca konuda, katılımcıların, belgelerden de göreceğiniz gibi, özellikle TAYAD'lıların emek vererek hazırladığı metinler, bu konularda bir başvuru kaynağı olabilecek veriler içermektedir.

Kurultay'da yapılan konuşmaları, sunulan tebliğleri, bir belge olarak sunuyoruz.

Bu "giriş yazısı" kaleme alındığında, Ölüm Orucu 54. günündeydi.

Bu kitap yayınlandığında, belki şehitler verilmiş olacak, belki, şehitler verilmeden sonuca ulaşılmış olacak.

Ama şundan eminiz;

Kazanan, direniş olacak.

ÇÜNKÜ;

Hak ve özgürlükleri için, siyasi kimlikleri, onurları ve idealleri için, demokrasi için, adalet için canlarını ortaya koyanların zaferi mutlaktır.

Açılış

Ruhan MAVRUK (Şair-Tertip Komitesi Üyesi)

Gelen herkesi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Ben İstanbul F Tipi'ne karşı Aydın ve Sanatçı girişiminden şair Ruhan Mavruk. Günümüzde insan hakları açısından en önemli olan bu sorun için biraraya geldik. Bunu bilimin diliyle, yüreğin diliyle, insanın diliyle, sanatın diliyle konuşacağız, tartışacağız hep birlikte. Aileler, demokratik kuruluşlar, sanatçılar bu konudaki düşüncelerini dile getirdiler, tavırlarını koydular. Tepkiler sert oldu, acı yaşandı, şiddet yaşandı, yani fırtına günlere kendi ezgisini vurdu. Acı ve şiddet günlere kendi ezgisini vurdu. Bilge Lucretus'un güzel bir sözü var "İnsanlar yaşatarak yaşar birbirini ve yaşam meşalesini birbirine devreden koşucular gibi." Oysaki F Tipi'nin kaynağını düşündüğümüzde o kadar acı bir gerçeğe karşı karşıya geliyoruz ki. Bir fare üzerinde yapılan deneyle başladı. Diğer hayvanların yanından alıp tek başına bir yere kapatıyorlar. İlk önce çıldırıyor, saldırganlaşıyor, bir süre sonra aldıklarında, tekrar diğer hayvanların yanına konduğunda artık usunu yitirmiştir, hiç bir şeye karşı ilgi göstermiyor. İşte hücre bu.

Hapishaneler gerçeği bugün, çetesiyle, mafyasıyla, her türden tutuklunun, çektiği, yaşadığı sıkıntıyla, eğer gücü yoksa, parası yoksa, arkası yoksa, yalan yanlış hakları yoksa... herşeyiyle oturulup konuşulması gereken bir gerçeklik. Aslında hücre sadece içerideki insanlara örülmüyor, hücre hepimize örülmek isteniyor. Yabancılaştırma, yalnızlaştırma, sürüleştirme, ekonomik terörle tamamen dondurma, bugün bir bilet parası bulupta bir etkinliğe gitmek istediği halde gidemeyen arkadaşlarımız var. Bu durumda susmakta bir şeye yaramıyor. O zaman ne yapacağız hep birlikte konuşacağız ve bir... bir şeylere varacağız kendi içimizde, çünkü hepimiz insanız. Bir araya geldik. Hiç bir cana zarar gelmesin... '96 Ölüm Oruçlarını düşünüyorum, bir çok insan hücre hücre eriyerek yok oldu. Bu sefer daha fazla olacak. Sevkleri düşündüğümüzde belki direnecekler, bir çok can kaybı olacak. Sayısız ölümler olacak, bu nedenle bunu tartışalım. Sanatçılar, aydınlar yüreklerini katsınlar bize, aileler bütün güçleriyle konuşuyor, tavırlarını koyuyor, direniyor. Hep birlikte karşı çıkalım. Ben, iki dizeyle bağlayarak sözü bırakmak istiyorum.

"Sözcüklerin en dar olanıdır hücre

Sığamaz ona tek bir güllücük bile..."

Şimdi değerli bir annemiz var TAYAD'lı ailelerden. Şükran Ağdaş'ı davet ediyorum.

Şükran AĞDAŞ (TAYAD Üyesi):

Değerli misafirlerimiz hepiniz hoş geldiniz. İlk önce tertip komitesine, emeği geçen herkese TAYAD'lı aileler olarak yüreктen teşekkür ederim. Bu

gün burada bulunan, uzaktan ve yakından gelen Avrupadan gelen konuklarımıza da çok teşekkür ederim. 20 Yıldan beri yüreğimizde bir kanayan yara var: Hapishaneler... Hep hayatımızda oldu, hepte hayatımızda olacak. Ne isterdim biliyor musunuz efendiler, burada hapishaneleri değil, okulları daha iyi, daha çok başarılı okulları tartışmayı isterdim. Ama olmuyor. Bu ülkede yaşıyoruz, bu ülkenin gerçekleri de hapishaneler. 20 yıldan beri kanıyor. En çokta bizim yüreğimize kanıyor biliyor musunuz? Çünkü bizim çok değerli evlatlarımız orada. Bunlar hiç... siyasi veya adli hiç farketmezler. Dört duvar arasına kapatılıyorlar, bütün hakları ellerinden alınıyor. Bu yetmiyormuş gibi şimdi de hücrelere kapatıp beyinlerini almak istiyorlar. Benim aklım pek ermiyor, burada profesörler var, hukukçular var. Siz sanatçılar varsınız. Aklı erenler var. Ben şunu biliyorum, insan, kendi düşündüğü sürece insandır. Benim düşüncelerim, güzel veya çirkin, onları düşündüğüm sürece insanım. Ben sizin gibi, siz de benim gibi düşünmek zorunda değilsiniz ki. Ama bu sistem, bu düzen bize: “Benim gibi düşüneceksin, benim gibi düşünmezsen senin yaşamaya hakkın yok” diyor. Akşam televizyonda F Tipi hücreler gösterildi...

Biz mimari yapısını tartışmadık, güzel yapmamışsınız demedik, aydınlık değil demedik. Biz oradaki zihniyeti tartıştık. Biz oradaki gösterilecek... Özür dilerim, evlatlar söz konusu olunca anaların dili dolaşiyor. Oradaki işkenceleri tartıştık. Güvenmiyoruz... Gerçekten güvenmiyoruz. İnanmıyoruz da! Neden? Yüz kişilik bir koğuşta, insanlar çivili sopalarla katlediliyorsa, öldürülüyorsa ve yine ölenler, yaralananlar, yargılanıyorsa bu ülkede, çocuklarımızın orada emniyette olacağını asla düşünmüyoruz ve tek tek öleceklerini düşünüyoruz. Kimsenin ölmesini istemiyorum. İdam kaldırılıyor denildi, arkasından F Tipi hücreler getirildi. Diyorlar ki, bir devlet yetkilisi cezaevi genel müdürü televizyonda bir konuşmada aynen şöyle söyledi. Program yapımcısı sordu ona, nasıl götüreceksiniz bunları oraya? “Onları Bergama’da nasıl aldık, o şekilde alacağız”, Biraz daha üstüne gidince şöyle dedi: “Ama efendiler onlar asker, polis öldürmüşler, yaşamaları mı gerekiyor?”

Böyle düşünülüyorsa bu ülkede, orada ölecekler diyorum. Ne istiyorum sizlerden? Herşeyin konuşularak çözümlenmesi gerekir diyorum. Bunu bugün üç gün sürecek olan bu kurultayda sonuca bağlamanızı istiyorum. Yaşanacak yerler olsun, suçları da varsa yaşanacak yerlerde yaşatsınlar. Hücrelerde çürütmeyi, öldürmeyi düşünmesinler. Ben anayım evladımın ölmesini istemiyorum. Hiçbir ana da evladının ölmesini istemiyor. ‘96 Ölüm Oruçlarını yaşadık. Analar tabutların üzerine kapanıp oğul oğul diye feryat ettiler. Bu gün de çocuklarımız 21 gündür açlık grevi yapıyor cezaevlerinde. 9 gün sonra ölüm oruçları başlayacak. ‘96’da çok geç kalındığı söylenilmişti. Bu gün de geç kalmayın. Ne olur birşeyi de kan akıtmadan düzeltelim, çözüm noktasını bulalım. Çocuklarımız ölmeden çözüm noktasının bulunmasını istiyorum.

Sokaklarda dayak yiyoruz. Her yerden sesimiz kesiliyor. Konuşmayın diyorlar, konuşmaya hakkınız yok. Biz onları vatan haini ilan ettik, buralarda öldüreceğiz diyorlar. Hiçbir cezaevinde çıkan sorunlarda, olaylarda, siyasi tutuklular, beş kişi, yedi kişi öldürdü mü efendiler? Onların tek silahları var, canları. Haklarını alabilmek için canlarını koyuyorlar ortaya. Ama iki gün önce, üç gün önce çete reisleri bellerinde silahlarıyla ailelerine selam gönderdiler, ring araçlarına silahlarıyla bindiler ve kimse engel olmadı onlara. Orada beş kişiyi öldürdüler. Bir önceki olayda yedi kişiyi öldürdüler. Hepsi, bu yapılan bütün haksızlıklar, sadece siyasilerin üstüne yıkılmaya çalışılıyor. Biz siyasi, adli, insan olan hiç kimsenin o hücrede yaşamaması gerektiğini söylüyoruz.

O hücre, üç günlük, beş günlük için yapılmadı. Yıllarca orada yatılı kalacaklar. İnanın benim oğlum orada ya ölecek, ya oraya girmeden ölecek. Ama o hücre hep orada kalacak. Hep birilerini bekleyecek. Adalet yok. Demokrasi yok. Hukuk yok. Düşünme var ama konuşma yok diyen herkesi bekleyecek. Ben hiç olmayacağım, öleceğim. Benim yerimi sizlerin ailelerinizden birileri alacak. O da feryat edecek. Evlatlarımız ölüyor, bir şeyler yapın efendiler diyecek. O günler gelmeden, bugünden tohumlarını atın, lütfen bir şeyler yapın.

Dokuz gün sonra çocuklarımız ölmeye başlayacak. Yüreğimiz yanıyor. Sizlerden rica ediyorum. Sizler gibi konuşmasını bilemem. Bilimsel konuşmıyorum. Sadece ana yüreğimle söylüyorum. Yüreğim alev alev yanıyor efendiler. Evlatlarım ölecek, lütfen bir şeyler yapın. Tekrar burada bulunduğunuzdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum. Ve sunu söylüyorum. 96 ölüm oruçlarının üstünden dört yıl geçti, tekrar cezaevleri gündeme geldi. Oraya kapatmakla sorun bitmeyecek, daha çok sorunlar artacak, daha çok çoğalacak. Bir dört yıl sonra yine cezaevlerini tartışmamış olalım. Onun için buradan çıkacak kararlar, belki çocuklarımızın ölmesini engelleyecek. Uzaktan ve yakından gelen misafirlere tekrar teşekkür ederim, herhangi bir yanışımız, kusurumuz da varsa affetmenizi diliyorum, hepiniz tekrar hoş geldiniz.

Ruhan MAVRUK:

Şükran AGDAŞ'a bu yürekli ve içten konuşması için çok teşekkür ediyorum. Evet gerçekten de, gerçek bir insan başkasının suratında patlayan tokadı kendi suratında hissetmelidir. Bugün burada bunu kendi suratında hisseden aydınlarımız, sanatçılarımız var, oturumlarımızda bunları konuşacağız. Hapishaneler gerçeği nedir, nasıl çözülebilir? F tipi hücre nedir? Bu düşünce ilk nerede ortaya atılmış, kimlere karşı kullanılmıştır? İnsanlar üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkileri nelerdir? Biz bunları nasıl çözebiliriz? Oturumlarımızda, konuşmalarımızda benim dileğim, bizim dileğimiz, aydınlar-sanatçılar herkesin dileği, katılımın olması... birlikte üretmemiz, birlikte düşünmemiz. Şimdi ilk oturumumuzda çok değerli aydın ve sanat-

ılarımızdan, “Hapishaneler Gerçeği”nin ilk bölümünü konuşacağız: Oturum Başkanı Sayın Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ, Hapishanelerde mevcut işleyiş ve yönetim; Av. Necati ÖZDEMİR, eski Bayrampaşa Savcısı, Basın ve Hapishaneler; Aslı Erdoğan ve sevgili Bilgesu ERENUS. Bilgesu ERENUS bu tür çalışmalarda, bu tür tepkilerde halkını hiç yalnız bırakmayan bir sanatçı. Biz tekrar hepsine geldikleri ve bizlerle konuşmak istedikleri için teşekr ediyoruz. Tekrar hoş geldiniz demek istiyorum.

I. Oturum

HAPİSHANELER

GERÇEĞİ-1

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ

Konuşmacılar:

1- **Av. Necati ÖZDEMİR** (Eski Bayrampaşa Cezaevi Savcısı)

“Hapishanelerde Mevcut İşleyiş ve Yönetim”

2- **Aslı ERDOĞAN** (Yazar) “Basın ve Hapishane”

3- **Bilgesu ERENUS** (Tiyatro Sanatçısı)

“Aydınlar, Sanatçılar ve Hapishaneler”

4- **Naime KARA** (Tutuklu Yakını)

“Ziyaret, Haberleşme, Beslenme vb. Yaşam Koşulları”

Raportör: Av. Selçuk KOZAĞAÇLI

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ (Oturum Başkanı):

Bütün katılanları, bütün bu dernek üyelerini, dernek başkanını, bu toplantıyı tertip edenleri ve bugün aramızda bulunan, bu sorunu tartışmak için gelen bütün kardeşlerimizi sevgiyle, saygıyla selamlayarak oturumu açıyorum. Ayrıca bugün 10 Kasım olduğu için bir de tabii milli mücadelemizin, ortak, tartışılmaz önderi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü hatırlatıyor, sevgiyle, saygıyla ve rahmetle bütün şehitlerimiz için ve bu arada bugün vefat gününde onu andığımız, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü de sevgi, saygı, rahmetle anıyoruz. Bu toplantı inşallah başarıyla başlayacak, başarıyla devam edecek ve hayırlı sonuçlar verecek bir toplantı olacak. Benden önce konuşan ve bir annenin duygularını çok güzel dile getiren hanımefendinin de söylediği gibi, biz bu sorunumuzu inşallah söyle kana, tartışmaya, çatışmaya vesile olmadan, soğuk kanlı ama aynı zamanda duygulu, tartışıp bitirebilirsek, inşallah bu F tipi cezaevleri konusunda da belki geri adım atılmasına, gereken tedbirlerin alınmasına sebep olabilecek diye, düşünüyorum. Bugün yürürlükte olan Anayasamızda, evrensel hukuk ilkelerinin bu bakımdan benimsediği ve artık tartışılmaz olan, toplumumuzda benimsenmesi gereken bu ilkelere aykırı şeyler söylenmiyor. Bizim yapacağımız bu anayasanın temel ilkelerini kağıt üzerinde bırakmayıp, gerçekleştirebilmek. Mesela bu konuyla doğrudan doğruya ilgili Anayasa maddesi şöyle söylüyor: Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz. Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. Biz, bizim sosyo-

lojik ve toplumsal şartlarımız içinde F tipi cezaevleri diye topluma sunulan projeye doğrusu da haklı bir endişeyle bakıyoruz ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye yol açacağını düşünüyorum. Ben şahsen bu şekilde düşünüyorum. Bu sebeple de tereddütlerimizi, tebliğlerimizde, tartışma sırasında beyan edeceğiz. Şimdi geç başlamak durumunda olduğumuz için de ister istemez bir süre tahdidi belki yapmamız gerekecek. Bütün katılmacıların müsaadesiyle... Ben söyle düşünüyorum. Uygun bulunacağını ümit ediyorum. Konuşmalar ilk dönemde onar dakika olursa ve ondan sonra da konuşmacılar konuşmalarını yapıp, tebliğlerini sunduktan sonra, yine zamanında bitirebilmemiz, öğleden sonraki oturumun da zamanında veya çok geç başlamaması için yazılı olarak sorular verilirse ve bu sorular da azami onar dakikada onların cevabı verildikten sonra, birinci oturuma son veririz.

Şimdi ilk konuşmayı yapmak üzere sayın meslektaşım hukukçu ve bu konuda konuşmalarıyla, daha önce fikirleriyle tanıdığımız Av. Necati ÖZDEMİR'e söz veriyorum. Hapishanelerde mevcut işleyiş ve yönetim başlıklı tebliğini sunacaklar. On dakikaya riayet edebilirsek yani, özetleyerek sunarsak çok iyi olur, teşekkür ederim.

Av. Necati ÖZDEMİR (Eski Bayrampaşa Cezaevi Savcısı):

Sayın başkanımız, sevgili hocamıza çok teşekkür ediyorum. Hem şahsım, hem katılanlar, hem de ülkemiz için bu kurultayın gerçekten güzelliklere, hayırlara vesile olmasını çok samimi olarak arzu ediyorum. Bugün İstanbul'da bir ilk başlıyor. Belli fikirlerin, belki de karşıt görünen fikirlerin bir arada hiçbir amaç, amaç derken iddia edilen veya gösterilmeye çalışıldığı gibi bir amaç, gerçeğinden farklı bir amaç olmayan, sadece doğruyu bulmak, ülkemize ve ülkemizin insanlarına, kim olursa olsun, nasıl rengi, nasıl inancı, nasıl usu, nasıl yaşayışı olursa olsun, ülkemizin insanına ve belki evrensel boyutuyla da insanlığa hizmet etmek noktasında belki ilk bu, bu bakımdan da çok önemli. Sadece su toplantının yapıyor olabilmesi bile çok önemli. Çünkü biz akademisyenler bir yerlerde tartışıyoruz, hocalarımız tartışıyorlar, ama böyle halka açık, halkın da içinde bulunduğu, sıcak, samimi bir toplantıyı, ümit ediyorum ki bu konuşma seviyesi ve geleneği devam eder ve buradan hep birlikte mutlulukla çıkarız.

Hapishaneler ve mahpuslar hemen her toplumda ilgi odağı olmuşlardır. Hapishanelerin toplum için kapalı bir mekan oluşu, mahpusların çoğu zaman toplumu sarsan eylemler sebebiyle oraya konulmuş olmaları, hem mahpusa, hem hapishaneye ilgi duyulmasını sağlamıştır. Günümüz dünyasında görsel ve yazılı iletişimin gelişmiş olması bu ilginin daha geniş kitlelere yayılmasını sağlamıştır. Bu itibarladır ki, gerek yazılı gerekse görsel haber ve yorumların bir çoğunda suç, suçlu, suçun işleniş tarzı, ceza, cezanın infazı ve hapishaneler konularına geniş yer ayrılmaktadır.

Ülkemiz tarzında, hukuk alt yapısının tam anlamıyla oluşmadığı, üst

kurumların yeteri ve gereği kadar oluşturulmadığı toplumlarda, meydana gelen olaylar çok daha çarpıcı ve çok daha vahim nitelik arz etmektedir. Doğal olarak aynı oranda toplum olumsuz etkilenmektedir. Netice olarak, kazanımı olmayan bir kaos yaşanmakta, kaybeden ise hemen her zaman adalet duygusu ve toplum olmaktadır.

Bugün için Türkiye hapishanelerinde var olan uygulamaların hukuki tanımlamasını yapmak mümkün değildir. Kısaca buna kişisel insiyatifler üzerine kurulmuş, kişiler ve kişiliklere göre değişen uygulamalar manzumesi diyebiliriz.

Bu uygulamalar kaynağını nereden almaktadır? Uygulamaların kaynağı kişiler ve kişiliklerdir. Halbuki hukuk devletinin temel ilkelerinden birisi (ki bu ilke toprak kadar, bayrak kadar önemli bir ilkedir.) *“hiçbir kişi ya da kurumun kaynağını Anayasadan almayan bir yetkiyi kullanamayacağı”* ilkesidir.

Bugün için elimizde ne vardır:

- Birçok hükmü kadük hale gelmiş bir tüzük;
- Adalet bakanlarının kişilik ve dünya görüşleri doğrultusunda yayınlanmış genelgeler,
- Hukuka aykırı bir üçlü protokol...

Burada Sayın cumhurbaşkanı Sezer'in bir konuşmasını hatırlatarak doğru olur diye düşünüyorum. *“Anayasal düzenlemeler insan hak ve özgürlüklerinin elde edilmesi ya da genişletilmesi için devlet gücünü kullananlara karşı ve bunların yetkilerini sınırlamak amacıyla yapılır.”* Böyle olmasına rağmen ülkemizde öyle bir karmaşa zinciri oluşmuştur ki, mevcut yapılanmada işin içinden çıkmak mümkün değildir. Hukuki durum fiili durumla ortadan kaldırılmış, fiili durum ise her mekana ve çoğu zaman kişilere göre değişen bir hale gelmiştir. Böyle olunca da ortaya çıkan mevcut işleyiş ve yönetim bazen genel hukuka, bazen özel hukuka aykırı bir hal almıştır.

Mevcut işleyiş ve yönetimi bir cümle ile özetlemek gerekirse şunu söyleyebilirim: *“suç işleyen ya da işlediği iddia edilen kişiyi hukuka aykırı her şeyin bulunduğu bir kapalı mekan içerisine koyup, sonra da o kişiyi yok saymak.”*

Türkiye hapishanelerinde yasa ile düzenlenmemiş bir kurumlaşma bulunduğundan, yönetim teşkilatlanması da buna bağlı olarak oluşmuştur. Uygulamada tüm hapishaneler Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulu Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Bu genel müdürlük bünyesinde dört ya da beş genel müdür yardımcısı, birkaç daire başkanı ve diğer idari birimler bulunmaktadır. Genel müdür yardımcıları, daire başkanları ve tetkik hakimleri, hakim ve savcı sınıfından olmak zorundadır.

Türkiye’de hapishaneler, bulundukları yerin coğrafi konumuna, mahpusların ceza sürelerine ve infaz statülerine göre sınıflara ayrılmıştır. İlçelerde tahliye sürelerine iki yıl ve daha az kalmış olanların, illerde her nevi

tutuklu ve hükümlülerin konulduğu yapılar mevcuttur. Yaklaşık dört yüz kişilik kapasiteleri olan bu büyük hapishanelere E tipi denilmektedir.

Hapishanelerin hemen tamamına yakınında büyüklüğüne göre bir müdür, yeteri kadar ikinci müdür, birkaç tane idare memuru, bir hekim, dış hekimi, bir sosyolog bulunmaktadır. Bu sınıfa bakanlık personeli denilmekte, atama işlemleri belirtilen genel müdürlükçe yapılmaktadır.

Bunların dışında atamaları adli yargı adalet komisyonlarınca yapılan infaz koruma memurları görev yapmaktadır. İnfaz koruma memurları hapishanelerde iç güvenlik sorumluları olarak istihdam edilmektedir. Dış güvenlik ise Jandarma genel komutanlığına bağlı jandarma birimleri tarafından sağlanmaktadır.

Tüm hapishaneler idari denetim açısından Cumhuriyet Başsavcılıklarına bağlanmıştır. Hapishanenin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Başsavcısı hapishanenin idari denetiminden sorumlu kılınmıştır.

Esas olarak hapishanelerin işleyişinden ve denetiminden sorumlu birim alttan yukarıya hapishane müdürlükleri ve genel müdürlüktür. Böyle olmasına rağmen hapishane müdürlüklerinin yönetimde yetersiz kalışları ya da Cumhuriyet Savcılıklarının denetim yetkisini kullanım tarzları sonucu; hapishane savcılığı denilen ve hiçbir hukuki dayanağı bulunmayan bir görev alanı oluşturulmuştur. Bu tablo içinde cumhuriyet savcıları kendi inisiyatiflerine göre, jandarma Güvenlik birimleri genel komutanlığın emir ve direktiflerine göre, ve müdürlükler Bakanlık Genelgelerine göre yönetim anlayışı geliştirmektedir. Takdir edileceği üzere bu durum yetki ve sorumlulukların çatışmasına yol açmakta ve en son yaşanan örnekte olduğu gibi bu çatışma alttan yukarıya, Valiler-başsavcılıklar ve hatta İçişleriyle-Adalet Bakanlarının karşılıklı sürtüşmesine kadar varmaktadır.

İdari işleyiş ve yönetimde bu kadar karmaşa bulunmasına rağmen diğer tarafta tek sınıf vardır; Mahpuslar... Mahpuslar açısından ortaya çıkan manzara korkunçtur. Çünkü adına mahpus dediğimiz obje bir insandır. Hürriyeti kısıtlanmış olabilir. Ancak maddi ve manevi yapısı itibari ile hala bir insandır. Doğal olarak insanca yaşamak hakkı olduğunu bilmekte ve bunu istemektedir. Fakat karşısında muhatap olarak gördüğü kişiler ya da kurum, bu görüş ve anlayışın çok dışındadır. Böyle bir durumda çatışma kaçınılmazdır ve çoğu defa da bu çatışma gerçekleşmektedir. Bazen öylesine basit ve insani olan gereksinimlerde bile öyle şiddetli çatışmalar olmaktadır ki, bunu ne vicdan, ne hukuk, ne de hiçbir inanç teorisi ile bağdaştırmak mümkün değildir. Olsa olsa bir tek izahı olabilir: **Zulüm !!!**

Yıllar süren bu tablo bugün için ortaya şu sonucu çıkarmıştır. Mahpusların bir kısmı hiçbir konuda yönetime güvenmemekte ve yönetimin planlı bir şekilde kendilerini öldürmek istediğini düşünmektedir. Diğer bir kısmı hapishane içindeki yaşamın ancak güce ve paraya dayalı olduğunu kabul etmektedir. Böyle olunca da mahpuslar kendi varlıklarını koruyabilmek

için kabulleri doğrultusunda yaşam biçimi oluşturmaktadır. Bu noktada oluşturulan yaşam biçiminin legal ya da illegal olmasının önemi kalmamıştır. Hele hele devlet içinden bir takım kişilerin mahpuslar arasından gladyolar seçip kullanmaları bu yapının üzerine tuz biber ekmektedir.

Hukuka uygunluk konusunda mahpusları yok sayan, kirli ilişkileri ortaya çıkarttığına bu defa kendi kendilerini yok sayan yönetim, mahpuslardan kaynaklanan en küçük bir yanlış davranışta anlaşılmaz bir güç ve kudret sahibi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu güç ve kudreti bazen iç ve dış güvenlik, bazen de hapishanelerdeki gladyolar vasıtasıyla acımasızca kullanmaktadır.

Elbette bu noktada -kasten ya da bilgisizlikle- bu amaca hizmet eden (çok az sayıda da olsa) medya unsurunu vurgulamak gerektiği düşüncesindeyim. Problemlerin nedenlerini sorgulamak ve ortadan kaldırmak yerine ortaya çıkan sonuç ile uğraşmaktadır. Basiretsiz yöneticilerin, sebebiyet verdiği vahşi tablo, ya “mafya babaları hapishanede kendisine saray yaptı”, ya “devlet hapishaneye hakim değil”, ya da “teröristler eğitim yapıyor” diyerek sunulmaktadır.

Çok inanarak ve uygulamanın içinden gelen biri olarak söylüyorum: Hapishanelerde mevcut işleyiş ve yönetim noktasında bu utanç verici durumdan kurtulmak çok kolaydır: Hapishanelerde görev yapan personel ve mahpuslara, uygar, insani ve hukuki yaklaşım ve yaşam biçimi sunmaktır.

Teşekkür ederim. Saygılarımla.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Efendim aslında sayın Necati Özdemir'i çok daha fazla dinlemek isterdik. Fakat şimdi süre sınırı olduğu için, içim sızlayarak kendisini uyarmak zorunda kaldım, yoksa bu konuda en yetkili, en tecrübeli, başından geçenlerden, tecrübelerinden de bize buradan örnekler sunabilecek bir meslektaşım. Fakat dediğim gibi kendisine çok teşekkür ediyorum ve yazılı olarak okuyacağınızı ümit ediyorum. Daha uzun söylediği ayrıntı konularını, zaten bu iş böyle on dakikada söylenmeyebilir, tecrübeler anlatılmayabilir. Duygular açıklanmayabilir ama burada veciz olmak zorunda olduğumuz için şimdi de sözü, kendisine tekrar teşekkür ederek, değerli sanatkar sayın Bilgesu Erenus'a veriyorum.

Bilgesu ERENUS (Sanatçı):

Bu gripli sesimle farklı bir şekilde size sesleneyim istedim. (Sanatçı, "Hapishanelere güneş doğmuyor" adlı uzun havayı okur.)

Sevgili anam, sevgili analar. Ben, bunu... Neşet Ertaş'tan ödünç aldım, yorumladım. Manuel De Faya'nın ninnisini kattım. Bizim emanetlerimizdir çocuklarımız. Onları ezdirmeyeceğiz, onları yok etmeyeceğiz. Sağolun, sağolun, size çok teşekkür ederim. Bu güne kadar hiç yazıya dökmediğim,

ama ortak karşılığı olduğunu düşündüğüm insanlarla paylaşmaktan hoşlandığım bir açlık grevi anım var. Az önce Şükran Ana da söyledi. Bugün açlıklarının 21. Günü çocuklarımızın. Zaman zaman umutsuzluğa düştüğümde kendime bu anımı anımsatıyorum.

Sanırım '86'nın kışındı. Yine çok kötü nezle, griptim ve gazetelerde şunlar yazıyordu. O zaman gazeteler -daha geçen gün Gazeteciler Cemiyeti'nin de açıkladığı gibi- çıkar ve politika ilişkileri arasında bu denli yok olmamıştı. Bu denli ezilmemişti. Haber alabiliyorduk çocuklarımızdan. Bakın 21. Günü hiçbir yerden çok zor küçük küçük haberler alıyoruz. YÖK'e karşı protesto eylemi başlatan ve açlık grevine giren öğrenciler geceleri kahvelerde ve gündüzleri de soğukta yürüyorlardı. Ve bu bir gazete haberi idi benim için. Evim sahil burnuna bakıyordu. Gazetelerden öğrendim ki sahil burnunda bir kahvede anneler, pardon annelere takıldı halen kafam, öğrenciler. O sabah gazetelerimi okuduktan sonra Ayaz Paşa'daki evimin penceresinden bir süre sahil burnuna baktım. Ve oğluma gittim, Müstak Erenus evde değildi. Dedim ki oğlum kalk seninle (o zaman lise öğrencisi oğlum) sahil burnuna gidelim dedim. Annem niye gidiyoruz dedi. Çocuklara hiç değilse bir merhaba deriz dedim. Anne dedi şu haline bak, ölüyorsun hastalıktan. İnanın bana, ben salona döndüm. Ali'ye hak verdim, gerçekten hastaydım. Salona döndüm, telefon çaldı. Benim görme isteğinde, bir merhaba deme isteğinde olduğum çocuklardan biri. Hiç tanımadığım, aralarından hiç kimseyi tanıımıyordum, üniversite öğrencileriydi benim için. Telefon çaldı ve onlardan biri bana dedi ki; gidecek hiçbir yerimiz yok, bizi evinize alır mısınız? Başımla birlikte dedim. Fakat birden telefonu kapattıktan sonra ürktüm. Şu anlamda ürktüm. Ben onlara battaniye bulabilecek miydim? Yeterince yastık bulabilecek miydim? Bu çocuklar hırpalanmıştı sokaklarda. Ondan sonra Ali'ye döndüm. Biz ne kadar aydın olsak, sanatçı olsak gene erkek dünyasında evde evin reisi yoksa tabii ki oğullarımıza da danışırız. Oğlum böyle böyle bir şey yaptım dedim. Dünyadaki en sevdiğim varlık, bana dedi ki; anne çok iyi yaptın dedi. Kim olsa senin gibi yapardı demişti ama ben onu bütün aydınların öyle yapması gerektiği biçiminde aldım, oğlumun sözünden.

Süre çok kısıtlı ama ben size sokağımızı anlatmak isterdim. Açlık grevini bitiren çocuklar, herhangi zarar verici bir şey yemesinler diye para vermeden oğlumu bakkala yolladım, para vermeyi unuttum. Günler sonra bakkala gittiğimde, bakkal bana hiçbir borcunuz yok dedi. Bu şekilde katılmıştı açlık grevine. Ondan sonra sürekli polis dinlediği için telefonum bozulmuştu. Çocuklar evden çıkar çıkmaz, aman telefonu açın şeklinde Müstak Erenus telefon ediyor arızaya ve klasik bir yalan söylüyor. Çok ağır hastamız var diyor. Gazeteler duyurabiliyordu, açlık grevinin benim evimde olduğunu biliyordu insanlar. Arızadaki insan salona şu şekilde bağıyor: çabuk açın telefonu, öğrencilerin ev sahibi arıyor. Öyle bir duyarlılık vardı bir zamanlar bu toplumda.

Ondan sonra sevgili savcımızın az önce anlattığı, Necati Özdemir o cepheden de bir şey söyleyeyim. Bu tür insanlar da vardı. Halen varlar çok şükür. Benim bilmediğim, daha sonra Ataol Behramoğlu tarafından bana anlatılan yanını anlatıyorum bu açlık grevinin. Şurasını biliyorum. Çocuklar bana en son geldiklerinde dediler ki, sizi aşağıda komiser bekliyor. İndim aşağıya ve o ana kadar hiç düşünmemiştim. Bir tek şey söyledim komisere: *“Hiç merak etmeyin ben çocuklara çok iyi bakacağım, çok yorgunlar.”* Bilmiyorum umuru muydu, değil miydi ama hiçbir şey söylemeden gitti. Ondan sonra telefon edilmiş tabii ki şubeye. Şubede büyük bir rastlantı Ataol Behramoğlu’nun kardeşi oturuyor. Şube başkanının yanında mesleği gereği oturuyor. Savcıdır. Şöyle bir telefon gelmiş: O izliyor konuşmalardan, çocuklar bir oyun yazarının evine sığındı. Bunun karşılığında şube başkanından şöyle bir söz; (yani tam sözcükle söylemeyeyim siz tahmin edersiniz) *“tutun saçından sürükleyip getirin onu!”* dendiğini duyuyor ve Namık Kemal, bir dakika kim diyor, benim adım söyleniyor ve sevgili Namık Kemal abartıyor birazcık, diyor ki: aman ha o kadının kılına dokunursan yalnız Türkiye değil, dünya da ayağa kalkar, sen de kendine haritada en ücra bir yeri bulursun diyor. İyi ki abartmış. Gerçekten bizi rahatsız etmediler hiçbir şekilde. Yalnızca sokağımızda karakol kurmakla yetindiler.

Ben bunları neden anlatıyorum. Diyorum ki ortak paydada madem ki direniş olamıyor, yıllar sonra söylüyorum; benim sokağım örgütlenmişti kendince. Benim insanlarım örgütlenmişti. Battaniye bulamadığım için, kapıcım ben söylemeden, kendi inisiyatifi kullanıp, bütün gece harıl harıl kaloriferleri söndürmedi. Kaloriferli yerlerde oturanlarınız bilir. Belli saatlerden sonra evleriniz buz gibi olur. Hayır o kendi kendine karar vermişti ve bütün gece, bütün gündüz en yüksek derecede tuttu, sırf çocuklar üşümesin diye.

Ben şimdi diyorum ki; madem ki direnişte örgütlenemiyoruz, vicdan evet vicdanda örgütlenelim. Çok çok önemli bir örgütlenme olacaktır. Ve inanın bana, bu tür bir örgütlenme zindanları da boşaltabilir. Ben buna bütün kalbimle inanıyorum. Ve daha fazla uzatmayacağım ama aydınlar ve açlık grevleri konusunda bu yazmadığım, her zaman anlatmadığım bu anıdan sonra belki bir beş dakika daha başkandan bir konuşma ricam olur. Ya da sizin sorularınıza bu şekilde cevap vermiş olurum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Sayın Bilgesu Erenus’a da bu konuşması için çok teşekkür ediyoruz. Bu çok duygulu konuşması için de ve bunu sanat yolu ile ifade ettiği için de. ... Bir de, ortak bilinç, ortak vicdana davet edilmemiz çok önemli tabii. Hepimizin bu bilinçte olmak istediğimizi de biliyorum. Size bu bilinci güçlendirecek bir örnek aklıma geldi. Onu kısaca naklettikten sonra sözü sayın Name Kara’ya vermek istiyorum.

İnsanlığın yine tartışılmaz en büyük önderlerinden ama, gerçek anla-

myla insanlığın en büyük önderlerinden birisi olan İmam Ali suikasta maruz kaldı, şehit edildi. Kendisinden geçti, o darbeyi vurduğu zaman. Bir kısa süre sonra eve baygın götürüldü. Uyandığı zaman oğulları İmam Hüseyin ve İmam Hasan süt getirdiler içmesi için. O'nun da daha eline sütü almadan ilk sorusu şu oldu; İbn-i Mülcem'e de verdiniz mi? Yani bana suikast yapan ve sizin tutukladığınızı zannettiğim İbn-i Mülcem'e verdiniz mi? Oğulları İmam Hasan ve Hüseyin şöyle dediler. Elbette ona da vereceğiz. Sen iç, ona da şimdi hemen götürüyoruz. Bunun üzerine hayır dedi, madem ki tutuklunuz var, önce onun isteklerini, ihtiyaçlarını yerine getirmelisiniz. Ondan sonra ancak bana süt getirirseniz içerim. Ve ancak İbn-i Mülcem'e süt verildiğinden emin olduktan sonra içti ve yine oğullarına şunu bilhassa belirtti: Ben eğer bu darbeden sağ kalırsam ne yapacağımı bilirim, yani bir kimse ölmezse bir suikast neticesinde, teşebbüs neticesinde zaten ölüm cezası vermem. Ne yapacağımı bilirim. Ama ben bu darbe sonucunda (ki öleceğini, şehit olacağını biliyordu) ölürsem siz de affederseniz, ne iyi olur. Ne çıkar, daha iyi olur. Fakat affetmeyip de ölüm cezası verirsiniz, çok dikkat edin. Sakın en küçük işkence diye yorumlanacak hiçbir davranışta bulunmaya hakkınız olmadığı gibi, öldükten sonra cesedine dahi saygısızlık edemezsiniz. Ben resul-u Ekrem'den duydum. Kuduz köpek cesedine dahi herhangi bir saygısızlık edilmez. Burnu, kulağı, bilmem herhangi bir uzvu kesilmez. Öldürmek zorunda kaldığınız, meşru müdafaa dolayısıyla, kuduz köpek cesedine dahi saygı göstermek zorundasınız. Onun için sağ olana işkence söyle dursun, cesede dokunmaya dahi hakkınız yok. Bu örneği hatırlattıktan sonra ki; Anayasa, Evrensel Hukuk ilkeleri de bunu söylüyor, işte yeter ki biz bu bilinci kağıt üzerinde bırakmayalım. Toplumumuzu sevgi toplumu kılalım. Ancak sevgi toplumu aynı zamanda erdem toplumu olur ve ideal anlamda hukuk devletine böyle ulaşabiliriz. Şimdi sözü sayın konuşmacı Naime Kara'ya veriyorum.

Naime KARA (TAYAD'lı-Tutuklu Yakını):

Tutuklu yakını ve TAYAD üyesi bir anneyim. Kurultaya katılan tüm misafirlerimize hoş geldin diyorum. Hapishaneler gerçeği, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileriyle düşüncelerini ortaya koyan değerli katılımcılara da teşekkür ederim. Tutuklu yakını olarak hapishanelerle yaşamaya başladığımız günden bu yana onlarca sorunla karşılaşmaktayız. Görmekteyiz ki cezaevlerinde çifte standartlar, hak gasları yaşanmaktadır.

Ziyaret, haberleşme ve beslenme yaşam koşullarında onlarca sorunla karşı karşıya kalmaktayız. Ziyaret günleri, yakınlarımızla görüşeceğimiz gün bir çok sorunla karşı karşıyayız. Sıraya girip görüş yapabilmek için gece yarılarında cezaevleri yollarına düşmekteyiz. Birçok zaman keyfi uygulamalar ve kabin yetersizliği nedeniyle görüş yapmadan geri dönmekteyiz. Siyasi tutuklu yakını olduğumuz için zaten biz açık görüş yapmamakla beraber birçok yerde fiziki ve... hassas kapılardan, aramalardan geçirilmekte-

yiz. Buna rağmen ziyaret çıkışlarında gözaltılar yaşamakta ve potansiyel suçlu muamelesi görmekteyiz. Psikolojik baskılara maruz kalmaktayız. Haberleşme, mektup, kart gibi iletişimlerde sorunlar olmakta, mektuplar ya geç verilmekte ya imha edilmekte ya da tutuklulardan gelen kart ve mektuplar karalanıp tahrip edilmektedir.

Beslenmeleri zaten başlı başına bir sorundur. Tutuklu yakınları bunu çok iyi bilirler. İaşe bedellerinin düşük olması, yedi yüz gibi bir rakamla beslenmeleri oldukça sağlıksızdır. Biz anneler yiyecek götürerek bu sorunu belli bir oranda çözmeye çalışıyoruz. Bu nedenle de keyfi uygulamalarla karşılaşyoruz. Bir gün pişmiş, bir gün donmuş, bir gün çiğ almıyorlar. Ama nedeniyle götürdüklerimizi birbirine katıp kullanılmaz duruma getiriyorlar. Hijyen, temizlik, giysi ve çarşaf gibi genel ihtiyaçları bizler karşılamaktayız. Kolonya, koku, çamaşır suyu yasaklanıyor. Sular paslı akıyor, kaloriferler doğru düzgün yanmıyor, sıcak sular verilmiyor. Giysiler bir gün gri yasak, bir gün yeşil, orda da keyfiye dayalı oluyor. Bu tür sorunlarda hiçbir zaman aydınlatamıyorlar. Ve çözüm bulamıyoruz. Bir çok tutuklu, aileleri şehir dışında olan tutuklu ve hükümlüler, aileleriyle şehir içindekiler kadar sık görüş yapamıyorlar. Bu nedenle beslenmeleri, bir sürü ihtiyaçları aksıyor. Ve cezaevleri komünüyle bu ihtiyaçlar karşılanıyor. Yani orda bir dayanışma ve paylaşım vardır. Bu nedenle de olan da olmayanla paylaşır.

Tedavileri engellenerek tutuklu ve hükümlüler ölüme terk edilmektedir. Sessiz bir imha politikası yaşanmaktadır. Cezaevlerinde revir vardır, ilaç yok, alet yok. Tutuklular çok zor şartlarda hastanelere gittiği zaman da keyfi dayatmalarla yine karşılaşmaktadırlar. Oralarda neler yaşanmaktadır? Bayan tutuklular muayeneye girdiği zaman jandarma keyfi olarak doktorun odasından çıkmaz. Tutuklu bunu reddeder ve dayak yiyerek tedavi olmadan geri gelir. Biz bunları cezaevlerine gidip geldikçe, bir çok insandan çok daha canlı yaşadığımızdan, bu tür sorunlar olduğunu görmekteyiz. Bu tür sorunlarda bize her zaman, ödenek olmadığı için, ilaç alamadıklarını söylerler. Üçlü protokol nedeniyle, şu anda cezaevlerinde Ocak ayından beri avukatlar cezaevlerine girmemekte. Bu nedenle de tutuklularının savunma hakları da böylece engellenmiş oluyor.

Bakınız; beslenmeleri karşılanmıyor, aileler karşılıyor. Sağlık sorunu zaten ihmal ediliyor. Sessiz bir imha ile yok ediliyorlar. Sevgi İnce, Polat İyit, Hanım Baran, daha adını veremediğimiz onlarca insan var. Ve sık yaşanan sorunlardan biri de; mahkemelere gidiş gelişlerde yaşadığımız çileler. Dayaklar, bu onursuz aramalar ve bazı sorunlar nedeniyle yedikleri bir sürü dayakla geri gelmektedirler. Buna aileler mahkeme salonlarında ve ziyaret kapılarında tanık olmaktadır. Koğuş kalabalıklığı sorunu yaşanmakta. Ümraniye ve Ulucanlar örneğinde olduğu gibi; 20, 30 kişilik koğuşlarda 100 kişi barınmak zorunda bırakılmakta. Ve gerektiğinde bu bir katliam veya saldırı malzemesi olmaktadır. Boş oda açılmamakta, insanlar o odada üst üste bir yatağı üç kişi kullanmak zorunda kalmaktadırlar. Tabii ki bunun

için talepde bulunuyorlar ama kendilerine bir muhatap ve çözüm bulamadıkları gibi; böyle bir odayı işgal ettikleri zaman da bir eylem yapmış gibi görünüyorlar ve tüm gücüyle oraya bir saldırı düzenleniyor. Ulucanlar örneğini hepiniz biliyorsunuzdur. Orda da böyle bir talep vardı. Ve on kişi öldürüldü ve seksen beş kişi ağır yaralandı. İstedikleri yatak ve koğuştı. Başka bir şey istememişlerdi.

Çete üyelerine **sefa evi**, arkası olmayan adlilere ve siyasi tutuklulara da **ceza evi** olmaktadır. Yani cezaevi içerisinde ceza olmaktadır. Tutuklu ve hükümlüler beton duvar, paslı tel örgülerin arkasında her şeyden mahrum... Tüm olanaksızlıklara rağmen yaşama mücadelesi vermektedirler. İnsanca yaşamak için de bir çok bedeller ödemektedirler. Açlık grevi, ölüm oruçları gibi veya direnerek elde ettikleri bir takım haklar gibi. Bu, yaşamak için, bakın, cezaevlerine hakim olmak için değil. Cezaevlerine siyasi tutukluların hakim olmak gibi bir derdi yok, sadece insanca yaşamının koşullarını aramaktadırlar. Ama çete ve mafyaların rant kavgası nedeniyle (evet hakimiyet kavgası yaşanmaktadır bu inkar edilemez ve göz önündedir), ama bunu bizim yetkililerimiz sürekli bir malzeme olarak kullanarak, bizler cezaevlerine hakim değiliz, otorite kuramıyoruz gibi laflar ediyorlar. Ama ne hikmetse trilyonlarca para verilip hücreler yapılmakta. Bakın çok büyük rakamlar oynamakta.

Oysa ki o trilyonlarca parayla mevcut cezaevlerinin koşulları düzeltilebilir bizce. Yani çözülmeyecek bir sorun değil ki. Dünyayı istemedik ki, ne biz, ne tutuklular. İnsanca yaşamak istedik. Ve şimdi tek tek bunları birer odaya tıkarak bu sorunları çözeceklerini söylüyorlar. Biz buna inanmıyoruz. İnanmıyoruz, güvenmiyoruz çünkü, artık biz bıktık. Çocuklarımızın kanlı cesetlerini cezaevlerinin önünden almaktan bıktık. Olmaz böyle bir şey. Bunun ortası olmalı. Evet cezaevlerinde bir sorun var. Ama çözüm üretilmeli. Koğuşlar kalabalık biz istemedik ki..

Şimdi bize diyorlar ki, biz sizin çocuklarınıza villa yaptık, işte çok güzel cezaevleri yaptık, niye beğenmiyorsunuz? Beylerden, kimseden biz öyle bir talepte bulunmadık ki...

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Anneler her zaman olduğu gibi daha duyarlı, daha duygulu, yaradılışları itibarıyla bir de evlat sevgisi karışınca... bazen unuttuğumuz, bilincimizi kaybettiğimiz, unutkanlığa daldığımız zaman anneleri dinlersek; o sevgi yolunu daha iyi görebiliyoruz. Kendisine bu konuşması için teşekkür ederiz. Şimdi son konuşmacı olarak; ilk dönemde tebliğ sunması için, görüşlerini açıklaması için değerli yazarlarımızdan sayın Aslı Erdoğan'a sözü veriyorum. Buyurun.

Aslı ERDOĞAN (yazar):

Teşekkürler. (...) Evet. Söze şöyle girmeyi düşünmüştüm. Ben cezaevi

uzmanı değilim. Hukuktan hiç anlamam. İyi ki de değilim cezaevi uzmanı. Çünkü benim için en iyi cezaevi hiç var olmayandır. Kavramsal olarak bence olmamalı, ama tabii ki ütöpik bir toplumdan söz ediyoruz demektir. Hukuktan da dediğim gibi anlamıyorum. Kendi kişisel deneyimlerim çok yakınlarda hukuki olanın adil olmadığını çok acı bir şekilde öğretti. Her zaman için ama yine en asgari olarak hukuku talep ediyoruz. Ve bunu da çoğu kez ülkemizde bulamıyoruz. Türkiye'nin bir hukuk devleti olmadığını sanırım kabul etmeyen hukukçu kalmamıştır artık. Ve şimdi yasal yönünden her halde gene büyük oranda onların çözmesini bekleyeceğiz. Fakat ben işin yasalarla bittiğine inanmıyorum. Çünkü bence çok ciddi ve derin bir anlayış ve zihniyet sorunu var cezaevleri temelinde de. Yani sorun her zaman gündeme otorite sorunu gibi geliyor. Yani devlet cezaevlerinde hakim değil. Devlet cezaevlerine hakim değil. Sanki bütün iş ve sorun devletin hakim olmasıyla ilişkili. Bu bile aslında otoriter devlet anlayışının ne kadar kök saldıgını gösteriyor. Neden cezaevlerine hiç bakılmıyor? Devletin kendi vatandaşlarına olan yükümlülükleri ve önerileri... Neden cezaevlerindeki mahkumlara daha iyi bir şey verilmesin? Bu hiçbir zaman gündeme gelmiyor. Bu durumda da F tipinin de böyle sunulmaya çalışılması hiç inandırıcı olmuyor.

Ben bir köşe yazarı olarak aldığım mektuplardan biliyorum, cezaevlerinden dağ gibi mektuplar geliyor özellikle son aylarda. En basit, çok ufak ödeneklerle, birazcık, birazcık iyi niyetle çözülebilecek sağlık sorunlarının bile çözülmediğini ve bu insanların yıllar süren çok ağır ve acılı bir ölüme doğru gittiklerini görüyorum ve onlarca örnek görüyorum böyle. Bir zihniyet, bir anlayışla dolu mahkumun , hatta vatandaşını düşman gibi gören yani ezilmesi, otorite altına alınması gereken ve hatta mahkumları, özellikle siyasiler söz konusu olunca bu durum bir tür gövde gösterisi gibi... Bakın biz ne kadar güçlü bir devletiz demek için kullanılıyor bence. F tipinin nasıl iş göreceği konusu da, bu yalnızca anneleri ve mahkumları değil bence herkesi korkuya düşürmeli . Sonuçta kelimelerimi toparlamak için bunu da söyleyeyim.

Basın konusuna gelirsek... Bildiğiniz gibi bir yıl kadar önce Ulucanlar'da bir katliam yaşandı. Basının bu konuda ben yeterince bir duyarlılık göstermediğini söyleyeceğim en hafif deyimiyile. Ben o sıralar köşe yazarı olarak kendimi yalnız hissettim. Bu konuya ilişkin bir iki yazı yazdığım da. Ve korktum. Ve bu korkuyu iyi biliyorum. Gece yarısı eve gelen telefonlar, eve gelmez beş dakika sonra çalan telefonlar ve ben alt tarafı bir yazı yazdım. Ve gerçeği olabildiğince yasal sınırlar içinde kalacak bir dille anlatmaya çalıştım. Bu da çok acı bir şey. Yasadışılığı yapan devlet. Ve siz bir yazar olarak bu yazıyı yazarken ama nasıl olur da başıma bir dava açılmaz diye yazıyorsunuz. Ve bir de bakıyorsunuz bunu bile yazan tek kişi sizsiniz.

Yani hukuktan söz etmek biraz acıklı oluyor bu durumda. Bir başka isim, gene başında iftihar edeceğim, demin konuşmacı bahsetti, Hanım Baran.

Hanım Baran'la çok özel bir ilişkim var diyebilirim. Çünkü onunla ilgili bir yazı yazmıştım ben de. Ve bu, benim gibi bir iki arkadaşım daha yazdı bildiğim kadarıyla. Az çok nasıl diyeyim, bir şeyler yaptığımı hissettiğim, bir tür zafer kazandığımı hissettiğim yazılardan biri oldu. Çünkü Hanım Baran kanserdi bildiğiniz gibi. Çok az süresi kalmıştı. Yasal bir hakkını, son aylarını hapishane dışında geçirmesini talep ettik. Birkaç yılı vardı Hanım Baran'ın, epeyce bir durdu. Ve bir başarı elde ettik sonuçta bir açıdan bakarsak. Hanım Baran serbest kaldı fakat ben üç ay kadar sonra Hanım Baran'ın öldüğünü öğrendim. Ve işte bu benim için ciddi bir sorgulamaydı diyebilirim. Yani ölüme karşı bir zaferin olmadığını öğretti bana. Bir şeyden sonra artık geri dönüş olmadığını, ve insanın ölümünün aslında yeri doldurulamayacak bir şey olduğunu, dünyanın en korkunç şeyi olduğunu, ister yazar ol, ister sanatçı ol hiç kimseye ölüm öncesinden geri getiremediğimizi öğretti. Çok ağır bir dersti benim için. Duyduğum o mutluluk için utandım kendimden. Gerçi Hanım Baran en azından evinde öldü, çocuklarının yanında, ama sonuçta öldü.

Biliyoruz ki bu ölüm, cezaevi koşullarından kaynaklanan bir hastalıklandı. Yani bir cinayet işlendi aslında. Ve şu anda diyebileceğim; bir yazar olarak konuşuyorum. Yani benim görevim, toplumun vicdanının şekillenmesine katkıda bulunmak ve toplumun adalet duygusu olduğu kadar vicdanı da derin yaralar alıyor. Ve bunlar belki de onarılmaz yaralar. Ve de bir şekilde yeni ölümler olması engellenmeli. "96 Ölüm Orucu bence bir daha tekrarlanmamalı, o aşamaya gelmeden durdurulmalı, bence bir anlaşma zemini sağlanmalı. Çok karmaşık, çok zor bir sorun. Belki de çok daha erken başlanmalıydı. Bu F tipi ile ilgili bence basın da duyarsız kaldı, kamuoyu duyarsız kaldı. Mahkumlar artık tek ses getirmeli, toplumda bir takım şeyleri kıpırdatmanın yolunun Ölüm Orucu olduğunu bir kez daha görmek zorunda kalmalı galiba. Bence bu toplantı da katkıda bulundu. En azından bir çözüm arayışı için, yapılacakları, edilecekleri ve asla dönmeyecekleri bir şey için katkıda bulundu. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Değerli yazar sayın Aslı Erdoğan'a da duygulu, güzel konuşması için teşekkür ediyorum. (...) Hukuk hakkında, pozitif hukuk hakkında kötümser olmakta haklısınız fakat bütün gücümüzle iyi yapmaya çalışıyoruz. Bazı hukukçular pozitif hukuku, evrensel hukuk ilkelerine, ideal hukuka, tabii hukuka uydurmak istiyoruz. Onun için bazen bu gibi toplantılara katılıyoruz. Ama şimdilik pozitif hukuk gerçekliğiyle gene karşılaştım bir hukukçu olarak. Şimdi bu gibi durumlarda insan pozitif hukuk gerçekleriyle, katı gerçekleriyle, duyguları arasında bir çatışma geçiriyor. Ve bu toplantı soğukkanlılıkla, sağduyuyla, karşılıklı sevgi saygı ve anlayışla programlandığı gibi sonuna kadar ulaşınsın ve amacına ersin diye istediğim, bütün gönümle bunu arzuladığım için burada bir tereddüte düştüm. Bunu arz etmek

istiyorum. Program dahilindeki konuşmalar bittikten sonra, isteyen ve aramızda görüyorum, çok değerli sanatçı ve katılımcıların söz hakkı olması isteniyor. Yalnız daha baştan bu, hükümet komiseri tarafından, o da nihayet görevinin kurallarıyla bağlı, benim gibi aynı zamanda pozitif hukuk kurallarıyla da bağlıyız hepimiz. Onun için acaba şöyle yapsak olmaz mı diyorum. Bu çok değerli sanatçı ve katılımcılar da gayet kolaydır onlar için. Şimdi bir ara vereceğiz zannediyorum. Bu on dakikalık arada duygularını, düşüncelerini pekala biraz da soru şekline sokarak ve yazılı olarak verirlerse burada ben okurum. Onlar kadar güzel okuyamam ama en azından ben okuyarak duyururum onların yazdıklarını ve sonra konuşmacılar da cevap verirler. Çünkü şu mahsur var. Bu gibi hallerde kürsüye gelerek konuşmak, konuşma sayıldığı için konuşmacıların adı da bu gibi toplantılarda önceden yetkili makama bildirildiği için böyle. Şimdi o toplantı, gösteri ve yürüyüş kanunları hükümleri dışına çıkıldığı gerekçesiyle amaca ulaşamamasından ve toplantının yarım kalmasından çekindiğim için... Sayın değerli katılımcılardan bunu rica ediyorum. Fakat arada belki yetkililerle de konuşarak bir başka formül bulabiliriz. (...) Şimdilik on dakikalık bir dinlenme arası.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

İkinci oturuma geçmeden önce gelen mesajlara değinmek, bilgi vermek istiyorum. Sayın Avrupa parlamentosu üyesi Elaksan Uca'dan gelen bir destek ve dayanışma, iyi dilek mesajı var. (...) Sonra bir de Avrupa da Brüksel'de kurulmuş olan ırkçılığa, anti semitizme ve yabancı düşmanlığına karşı hareket başkanı sayın Celal Zahak'dan gelen aynı şekilde iyi dilek ve dayanışma mesajı, fakat mazereti dolayısıyla katılamadığını bildiren bir mesaj var. Bu mesaj sahiplerine teşekkür ediyoruz. Bir de yurt içinden esasen Pazar günü konuşmacı olduğunu bildiren gazeteci yazar Abdurrahman Dilipak'ın mesajı var. (...) Sayın Jülide Kural'dan gene aynı şekilde özlü olarak kurultayı desteklediğini, dayanışma içinde olduğunu söyleyen bir mesaj var.

Bu soru ve cevap bölümüne geçmeden önce bir şeye değinmek istiyorum. TAYAD'lı aileler adına verilmiş, ki 1 numaralı, 2 numaralı, 3 numaralı birbirini destekleyen ve tamamlayan üç tebliğ var. Zaman sorunu dolayısıyla bu yazılı verilmiş tebliğleri burada aynen okuyamıyorum. Fakat bu F tipi cezaevleri sorununu zaten yarın ayrıntılı olarak burada tartışacağız. Bu tebliğlerde çok ilgi çekici, çok düşündürücü gerekçelerle, F tipi cezaevleri konusunda ileri sürülen haklılık gerekçeleri cevaplandırılıyor. Bu tebliğler çok önemli ama bu kurultayın sonuçları kısa zamanda neşredilirse ve yayınlanırsa, bu tebliğlerin de aynı şekilde yayınlanması lazım. Ve yarın tebliğ sahipleri gene bu sorular sırasında bu tebliğlerinde söyledikleri gerekçeleri arada özet olarak söyleyebilirlerse tabii çok yararlı olur. (...) Bu tebliğleri de tabii sayın raportöre sunacağım. Bu oturumda verilen bu tebliğler, ki-

sa zamanda inşallah neşredilerek yararlı olacaklar. Sonra bir Cenova'dan gelen temsilciler adına bu F tipi cezaevleri projesini kimlerin başlattığı, nereden örnek alındığı ve F tipine insanlar konulduğunda ne gibi bir yaşam onları bekliyor tarzında bir soru var. Kime sorulduğu söylenmemiş. Yarın gene bilhassa F tipi cezaevleri özel bir oturum konusu olduğu için bu sorular orda tartışılacak ve cevaplandırılacak zannediyorum. (...) Şimdi önce yerinde konuşacak olan sayın değerli sanatkar Suavi'ye söz veriyorum. Fakat soru şeklinde konuşmaların üç ve beş dakikayı geçmemesini bilhassa istirham ediyorum. (...) Konuşmak için, dayanışmak, destek vermek için geldiği için de kendisine hepimiz adına teşekkür ediyorum.

SUAVİ(Sanatçı):

Sayın başkan, uyarınıza değer verdiğimin ve riayet edeceğimin altını çizerek başlamak istiyorum. Şahsınızda birlikte olduğumuz bütün konuklarımıza merhaba diyerek, "Hapishaneler Gerçeği Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı"na katkı koyan herkese teşekkür etmeyi ben de bu ülkede, gerçekliklerle iç içe yaşayan bir birey olarak teşekkür etmeyi sorumluluk biliyorum.

Bundan günler öncesi idi, "96'lar da dahil, geriye döndüğümüzde sayabileceğimiz bir çok olumsuzluklara yenileri eklenmesin diye, trafik kazasında kızını kaybettiği için trafik yasasının daha insanca koşullara çıkartılması adına yürüyen yüreği acılı bir örneği var idi ve baba o sıralarda Bolu etaplarına kadar ulaşmıştı. Biz ise beş sanatçı arkadaşla bir araya gelerek F tipi cezaevlerinin ve buradaki insanlık dışı uygulamaları protesto edebilmek, bu anlamda meşru zeminde toplumun gündemine düşürebilmek ve tartışılır kılabilmek için Haydar Paşa Garı'ndan start alıp Ankara'ya kadar yürümeyi, fiziken yürümeyi ve sanat ilişkisini de bu yürüyüş sonrasında Sıhhiye Meydanı'nda bir estetik başkaldırı diyebiliriz konserle taçlandırmayı planladığımızda gerçekten yüreğimiz serçe telaşıyla çırpıyordu. Çok heyecanlanmıştık. Ancak bir çok iyi niyetli, heyecanlı hamlelerin anti-demokratik uygulamalarla önü kesildiği gibi, bu eylemlilik de bundan payını almıştı. Haydar Paşa Garı'ndan arkadaşlara hoşçakalın diye el salladığımızda emniyetle karşı karşıya geldiğimize tanık olduk. Ve Hasanpaşa Karakolunda bitti gün. Doğal olarak en insanca hakkımız olan, yürüme hakkımızda, elimizde hiçbir pankart, döviz, slogan, kesici, delici, patlayıcı madde taşımadığımız halde, sadece mütevazı bir sırt çantası götürmeye çalışırken, yasal olmayan bir şey yaptığımız iddiasıyla önümüz kesilmişti. Bunu yaparken, 96'lar da dahil yaşananların 2000'li yıllarda ana yüreklerine, evlere, dostluklara yeni acılar, yeni kanlar sıçratmasın diye bir amaç görebiliyorduk. Ve bugün Ölüm Oruçlarının 19-20'li hatta 21. günlerinde... yeni olumsuzluklara, acılara ulaşabileceğimiz takvim sayfalarına tutunmuş, bu anlamda çaresiz bir süreci anlamlı kılmak, olanaklı ve çareli bir hale getirebilmek ve çözümler yaratabilmek için yine bir avuç insan yüreğinde bin te-

laşla çırpınır haldeyiz.

Çırpınır haldeyiz diyoruz çünkü, daha fazla çoğalmamız gereken bu hassas konuda inanılmaz bir azlık yaşıyor olmamızı, bu ülkede yaşayan bir insan olarak hangi çokluklara tanık olduğum bilinciyle doğrusu yadırgıyorum. Cezaevlerinde belki yarın aramızdan uçup gidecek insanların bizlerin kasetlerini dinlediğine hiç kuşum yok. Kimimizin şiirlerini, kimimizin romanlarını okuyorlar oralarda. Belki bunlarla avunuyorlar. Ve cezaevinden dışarıya gönderilen bir cümleyle bunu betimlemek isterim, *“sanatçılar bizim yakamızda birer çiçektir”* derken cezaevindeki arkadaşlar bizim onlarla olan ilişkimizin hangi boyutta bir nezaket ve sevgi, estetik içerdiğinin altını çizmişlerdi zaten. Burada hiçbir şahsın adını anmadan, şu soruyu sorma hakkına sahip olduğumu düşünüyorum; İnsanların yüreğinde çok ciddi bir şekilde taçlanmış, taht kurmuş ve gerçekten onlar tarafından büyük ve karşılıksız noktada sevgiyle yer bulmuş olan, belki sayılarını yüzlerle ifade etsem hiçte abartılı olmayacak sanatçıların ülkede bu denli önemli sorunlar yaşarken halkın yanında olmaması gerçeğinin kavranılamadığını ve bunu kavramakta gerçekten zorlandığımı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bence sanatçılar da dahil çok fazla kitleye hitap etme kabiliyetine sahip, böyle bir güce sahip olan insanlar önemli sorun olan cezaevi meselesine yüzlerini çevirebilselerdi. Ki hala çok gecikmiş olmadığımızı düşünüyorum.

Cezaevi meselesinin hem de çok estetik boyutuyla çözümlenebilmesine katkıda bulunulabileceğini ve bu sürecin bizim lehimize, hızla lehimize doğru dönüştürülebileceğini inançla ve bir kez daha buradan aracılığınızla ülkede yaşayan bütün sanatçılara, bu işe ses verin diye seslenmek ve onları bu mücadeleye davet etmek istiyorum. Haddimi bilerek. Ve anlayışınıza sığınarak. basit bir şey değil tartıştığımız, çok önemli zaman kısıtlı hemen şöyle toparlayayım.

Cezaevlerinde bu gün yaşananları, uzun vadeli neyin beklediğini görmek için seyirci olmak gerekmez. Gerçekten yarınlarda şu ya da bu nedenle hepinizi sarıp sarmalamaya inşa edilmiş bu projelerin, insanlık için de ceza anlamına da gelebilecek, hiçte hak etmediği, hiçbir boyutuyla hak etmediği bir onursuzluğa doğru hedeflendiği çok nettir. Ve buna karşı çıkmak, taraf olmaktan öteye insan olan yanımızla eşitlenebilir, anamlanabilir. Ve bir kez daha buradan cezaevlerindeki bu olumsuzluğu birilerinin politik çıkarlarına, kimilerinin ekonomik çıkarlarına alet edilmeksizin ekseni insan olarak ve insanın doğada yaşaması gerçekten çok anlamlı istisna bir varlık olduğu bilinciyle, hiç kimsenin ona belki yasal anlamda hak ettiklerinin dışında, ama asla bunun dışında bir şey yapma özgürlüğüne ve lüksüne sahip olmadığı bilincini aşılayabilmek için, hepimize görev düşüyor. Fazlasıyla görev düşüyor. Ve gün aleyhimize bu anlamıyla işlerken, bunu lehimize çevirmek gibi çabanın içinde olmamız gerektiğinin bilincinde konuşmaya çalışıyorum.

Bedeli ağır olabilir, cezaevleri gibi hassas şeylerle uğraşmak sizin yarınki çıkarlarınızı belki etkileyebilir. Ama gene de bu çıkarlardan vazgeçin. Albüm satışlarınız olumsuz etkilense, piyasada birilerinin ideolojik yaklaşımıyla vatan haini de ilan edilseniz, ya, bu çocuk da çok riskli şeylerle uğraşıyor diye kimi örgütlenmiş çetelerin hedefi haline de gelseniz, bundan korkmanın çok da anlamlı olduğunu düşünmüyorum. Tam tersi korkmadan, onurla bu işin üzerine demokratik bütün haklarınızı kullanarak gitmenin yaşamımızı anlamlı kılacak çok erdemli, çok onurlu bir yürüyüş olduğunun altını çizmek istiyorum.

Ve bir kez daha ben de ütopyamı yineleyerek, cezaevsiz bir dünya ütopyamla ki bütün ütopyaların yaşanacağı gibi bir inancım var, cezaevlerinde Ölüm Oruçlarının, açlık grevlerinin son bulduğu, gerçekten insanların insanca yaşayacağı bu çok masum taleplerinin göğüslenildiği ve kalıcı hale getirildiği ve benzeri acıların hiçbir annenin yüreğine bir kez daha düşmediği bir Anadolu umuduyla, giderek dünya barışına doğru bir merhaba olsun diye katkı koyan herkese teşekkür ediyor ve sorumluluğu olan herkese bu kulvarda yer almak için davetiye çıkarmak istiyor, çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Sayın Suavi'ye bu çok değerli, çok güzel olağanüstü güzel ve doğru, hukuk felsefesi açısından da bir çok hukukçunun bilincine varamadığı doğruları burada aksettirdiği için çok teşekkür ediyorum. Ben de görüşlerini paylaşıyorum. Ütopyayı ben de öyle zannediyorum ki sayın Suavi gibi olmaya-cak bir hayali evham olarak değil, şimdiye kadar olmadığı ama bütün insanlığın amacı bu idealleri gerçekleştirmek olmalıdır şeklinde anlıyorum. Ve aynı ideali paylaşıyoruz. Bence de o ideal toplumda, sevgi toplumunda, erdem toplumunda cezaevine değil, gerçek adıyla (yoksa kamera koymaktan hiçbir şey çıkmaz) gerçek adıyla rehabilitasyon evlerine, ıslah evlerine yer vardır. Davranış bozukluğu gösteren kimseler insan haklarına saygı gösterilerek orada topluma kazandırılmaya çalışılır. Yoksa hapis cezasının ceza olarak hiçbir anlamı yoktur. Tabii hukukun bir kuralı vardır. Zarar yoktur. Suç bir zararsa, zarara zararlarla mukabele etmek de yoktur. Yani zarara zararlarla mukabele edilmez. Halkın dediği gibi "Kan kanla yıkanmaz, su ile yıkanır." Hapis cezasının başlı başına o anlamda hiçbir değeri yoktur. Yeter ki gerçek bir rehabilitasyon merkezi olabilsinler. Ve davranış bozukluğu gösteren bu davranış bozukluğu dolayısıyla hastalık dolayısıyla suç işleyenlerin tedavi edildikleri, topluma kazandırıldıkları yerlere ancak yer vardır sevgi toplumunda. (...)

Şimdi yazılı olarak verilen sorulara her konuşmacının vereceği cevap safhasına sıra geldi. (...) Bir de tebliğ vardı. Fakat gene programların zamanında başlayıp zamanında sonuçlanması, iyi yürütmesi için uzun tebliğleri sonuna kadar burada okuyamıyoruz. Biraz önce bahsettim bu tebliğden...

ve son cümlesini özet olarak verdiği sonucu da bilhassa belirttim, “Hücreler İşkenceli Ölümdür” diye. Bunun değerli katkıları olacak. (...) En kısa zamanda TAYAD’ın bunları yayınlayacağını ümit ediyoruz. O zaman da zararın neresinden dönülürse kardır. Ben öyle zannediyorum ki sayın adalet bakanı da değerli bir özel hukukçudur. Ticaret hukukçusudur. Ama hukukun temeli aynıdır. Aynı olmak gerekir. Tabii hukuk olması gerekir, evrensel hukuk olması gerekir. Sayın Adalet Bakanına da gönderilecek olan bu tebliğleri incelemesini okumasını da özel olarak rica ederiz. Ve inşallah zararın neresinden dönülürse kardır. Zaten bu uygulamadan dönülmesi hepimizin temennimizdir.

(...) Yoksa bugün ki koğuş durumunu hiç birimiz savunmuyoruz. Ama bir kötüyü daha kötüsüyle idare etme durumunda da hukukçular olarak, aydınlar olarak, aileler olarak elbette demokratik bir toplumda hukuk devleti olma idealini ilan eden bir toplumda anayasasıyla, bizim de konuşma, görüş belirtme , uyarma hakkımız vardır. Ve şimdi bunu kullanıyoruz. Şimdi önce sayın meslektaşım Necati Özdemir’e söz veriyorum.

Av. Necati ÖZDEMİR:

Sayın başkana teşekkür ediyorum. Şimdi bana iki soru geldi. Birincisinin de hapishaneler, ülke gerçekliğimiz, demokratikleşme ve devletin yaklaşımı hakkında bir soru var. Ve zannediyorum yabancı konuklardan; *“savcılar görevlerini yapabiliyorlar mı?,(soruya baslarken derin mi ah çektim bilmiyorum.) gerçekten anayasayı uygulayabiliyorlar mı?”* İkinci bir soru; *“Ülkemiz AB’ye girmek istiyor, Türkiye’nin insan hakları konusunda AB ülkeleri ile aynı konuma geleceğini düşünüyor musunuz... Avukatlara, özellikle siyasi tutukluları savunanlara karşı nasıl baskılar söz konusu?”*

Şimdi bu soruları (...) bir küçük hikaye ve bir anekdotla cevaplamak istiyorum. Umarım ki karşılığını veririm bunun. Günümüzde en çok rastladığımız ya da cezaevleri konusunda, önümüze konulan bu dayatmada ileri sürülen ya da ivme kazandırılmak istenen doktrin, bunu komünistler reddediyor. Şimdi ben her yerde söylüyorum ben komünist değilim. Ben solcu da değilim. Bunun bir aldatmaca, bir oyun, düzen olduğunu söylüyorum. F tipi denilen mel’un şey her neyse, melanet şey, bir insanlık ayıbıdır. Bırakınız komünistliği, Cephe’liyi, bir başka şeyi şunu bunu, hayvanların da konulmasına karşıyım. İnsanız ya hepimiz, çok samimi ve inanarak söylüyorum. Fareleri koyunuz, kedi falan da demiyorum yani zavallılık anlamında fareleri kullanın diyorum. Bir süre sonra da bir başka şey olmuş olarak önümüze çıkarılırlar. Üç gün, üç yıl, üç ay sonra içeri girdiğinizde fare dışında bir başka yaratık bulursunuz. Bu aldatmacanın altını çizerek gelmek istiyorum. (...)

Bayrampaşa günlerine yeni başladığım günlerde, ordaki özellikle siyasi mahkumlar, bu savcı niye geldi, niye gönüllü geldi şeklinde deniliyor? Ciddi boyutlarda merak ediyorlar. Bir süre bana inanmadılar, güvenmediler.

Haklıydılar. Bir tek bakış açıları vardı. Bakış açıları bugün de değişmedi. Sistem, ya da yönetim ya da devlet, adına her ne derseniz kurum, idare, kendilerini yok etmek, öldürmek amacını güdüyor. Bir tek bakış açısı bu ve bu bakış açısı bugün Türkiye'deki bütün politik suçluların bulunduğu bütün cezaevlerinde değişmez bakış açısıdır. Haliyle ve ilişkiler bu bakış açısının çerçevesinde sağlanıyor. Elbette yönetimlerin de bakış açısı, işte bu komünistler hakikaten durmazlar, oturmazlar, adam gibi olmazlar, bunlar için ne yapmalıyız ki, susturmamız lazım. Nasıl susturacaksın?

Ve bugün ülke için yüz karası bir tablo yaşıyoruz. Ben de elbette bir savcıydım. Ve devlet anlamıyla yapıyordum. Cumhuriyet anlayışıyla yapıyordum. Bu cezaevlerindeki örgütlerin bir müddet sonra ilişkilerimizde farklı yönlerle geldiğini o güne kadar bilmiyordum. Farklı yerlere gelindi. Bir cezaevi düşünün ki o cezaevinde bulunan tutuklu o cezaevi savcısının odasına giremiyor, yasak. Yani cezaevi içindeki idare binasının bölmelerinde bulunan savcısının odasına giremiyor, herhangi bir sorunu belirtmek için. Ben o yasağı da kırdım, cezaevindeki tutuklular istedikleri zaman, herhangi bir sorunu tartışmak, görüşmek ve çözüm üretmek için geliyor. Bir örnek olsun diye söylüyorum, bir ana bir gün bağıırıyordu, çocuklarına bağıırıyordu, savcınıza sahip çıkın, ağlayarak. Yanımdan kendi koğuşlarına giderken bağıırıyordu; oğul oğul, Kürtçe, Türkçe bağıırıyordu oğul savcınıza sahip çıkın, bu haklarınıza, sahip çıkın. Çünkü o kadar tahkir, o kadar yerde sürüklenme, o kadar taciz edici şeyler yaşamışlar ki; ben çok özel şeyler yapmadım, asla böyle bir şey yapmadım. Olması gerekenlerin sadece bir kısmını, küçük bir kısmını yapabildim. Bu kadarcık şeye çok insani olan şu kadarcık şeye de aman oğul sakın savcınıza sahip çıkın... Ya bu savcı devlet, hani bunlar bu devleti parçalıyordu, bölüyordu, yıkıyordu. Savcı o zaman da komünist değildi şimdi de değil. Hani bunlar ve bu insanlar görev yaptığım bütün cezaevi savcılık hayatım boyunca, bana bir tek defa ulan dahi demediler. Beni incitecek hiçbir ne eylemde ne bir davranışta bulundular. Ve ben bu insanlardan şu veya bu şekilde politik nedenlerle, siyasi nedenlerle, siyasi eylemlerde cezaevlerindeki bu insanlardan çok şey öğrendim.

Bundan bir müddet sonra ne oldu biliyor musunuz? Oturdum bu arkadaşlarımızla, Türkiye'deki cezaevleri sorununu kökten çözecek, bir daha hiç konuşulmamasını gerektirecek çözüm önerileri dedim ki, bana ne istiyorsanız yazın getirin, çünkü açlık grevleri döneminde çok sivri şeyler söylüyorsunuz ve bunları karşınızda anti-propaganda olarak kullanıyorlar sizin için. Ciddi hukuki istekler haline getirip ben bu hukuki temsilciliğimle, bakanıyla, müsteşarıyla, başbakanıyla görüşeyim, hükümetlerle görüşeyim. Toplandılar ve bana şu cevap geldi. Hiçbir talebimiz yok, hiçbir isteğimiz yok, senin hukuk misyonunla ortaya koyduğun uygulamaları ülkemize genelleştirsinler ve sen Türkiye mahkumuna, adlisiyle, siyasiyle Türkiye mahkumuna nasıl bir hayat formatı, nasıl bir yaşam biçimi cezaevlerinde uygun görüyorsan, bu bizim isteğimizdir. Yazılı ya da sözlü hiçbir talebimiz

yok. Git bu işi bildir, Türkiye’de cezaevleri sorunu bir daha yaşanmamak üzere kalksın. Ben nasıl havalardayım, nasıl seviniyorum. Ülkemin tarihine nokta koyacağım. Bir insan için, beşer için, ruh ve beyin için çok fevkalade, harikulade bir şey. Tarihe nokta koymayı düşünüyorum. Kalktım bu heyecanla gittim. Dedim Başbakana ayıp olur, önce bakana gideyim yani. Ve bu sorunu çözelim. Eğer gerek duyarsa başbakana gönderir. Başbakanlıkta bir şey hakikaten bir şey yok. Bakan bu işi çözer, kapısında bekledim müsait vakit, ama bu kapıda bekleyen bu küçücük insan, inanın o gün bu ülkeye sığmaz olmuştu. Mübalağasız söylüyorum, dünyaya da sığmaz olmuştu. Bu küçücük bedeninin içinde öyle büyük bir dünya oluşmuştu ki o ruhla, o heyecanla, sayın bakanı bekledim. Bunlar aynı zamanda sorulara cevap niteliğinde olduğu için anlatıyorum. Ve bana sayın bakandan şu cevap geldi: *“Biz Necati beye söz vermiştik, hangi görev yerini istiyor, nereye atanmak istiyorsa o illeri ya da ilçeleri yazsın özel kalem müdürlüğüne versin.”* Yani ülkesindeki bir sorunu çözmek için orda bulunan bu devletin savcısını, kapısındaki yem yalağından yem dilenmeye gelmiş köpek gibi görüyordu. Bu kafayla, bu zihniyetle... (...)

Analar içinse en çok kullanılanlar, kırmızı bantlı analar, komünist analar, komünist bilmem ne anaları, analarla ilgili de aklı evvellere, ruhunu tüm insanlara kapatmış insanlara, bir oğul ve bir anadan bahsetmek istiyorum. Bir oğul insani tüm değerlerini yitirmişti, adeta canavar olmuştu. Bu canavarlığının gelişiminde anasına her türlü eziyeti yapmaya başlamıştı. Ve bir gün bu eziyet öyle bir noktaya geldi ki anasının parmaklarını kopardı, tırnaklarını kopardı, kafasının derisini yüzdü, gözlerini çıkardı, burnunu kesti, kulaklarını kesti, çeşitli yerlerine bıçaklar sapladı. Bir insanın hayvana yapmayacağı en katı işkenceleri anasına yapıyordu. Ve bıçakla anasının karnını yardı, boğazına bıçak attı. Annesi son deminde. O arada bıçak darbesi yaparken birisi kendi eline geldi, parmağı biraz kanadı bu evladın. Ana son soluğunu, ruhunu vermek üzereydi, gördü. Bütün can havliyle o anda bedeninde bulunan ne kadar güç varsa onu toparlayarak yavrum, canım diyerek, ciğerim diyerek, evladına yöneldi. Ruhunu teslim etti.

Buradan bizi yönetenlere, bu ülkede kendini sorumlu kılanlara, bu insanların üzüntüsünden, insanlığından sorumlu olarak nasıl anlıyorlarsa o dilde sesleniyorum. Bu gözyaşlarını duyup bu anaları dinleyin. Tarih boyunca anaların gözyaşı önünde duran hiçbir sistem yoktur. Hiçbir diktatörlük yoktur. Hiçbir zulüm yoktur. Bu gözyaşlarında boğulmadan, hiçbirisi olmadan lütfen dinleyin.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Tekrar sayın hukukçu meslektaşım Necati Özdemir Beye teşekkür ediyorum. (...) Ve sözü değerli yazar ve sanatçı, ama yazar olmak sanatçı olmayı o denli gerektirmiyor, çok boyutlu sanatçı değerli Bilgesu Erenus’a veriyorum.

Bilgesu ERENUS:

Efendim bana gelen soru ‘‘Hapishaneler ve hapishaneler personeli durumu hakkında’’ TAYAD’lı aileler adına Hamiyet Bayram sormuş. Ben çok özür dileyerek birazcık içeriden anlatabiliyorum bunu. Bir on gün için hücreyi tanıdım. Bana tanıttılar. İsmail Beşikçi bu topraklarda Türk aydınının onurudur dediğim için, Ankara Derin Araştırmalar Laboratuvarında on gün kaldım. şimdi oradaki bir duygumu size aktarmak istiyorum.

Herkes buradaki katılımcıların çoğu biliyor ve dile getiriyor. Yani hayvanın bile girmemesi gereken bir yerdi. Ben gelişerek kendimi hayvandan en uzağa taşımaya çalışan bir insan olarak, daha ilk adımı attığımda ne denli hayvanlaşabileceğimi anladım. şöyle yaptım. Gözlerim karanlığa alıştıktan sonra şiltenin üzerini elimle yokladım, çok sert bir şey geldi aldım. Benden önce oradan çıkanın bıraktığı çok kuru bir ekmek parçası. Hemen şiltenin altına sakladım. Ve oturdum. Bunu şunun için yapıyordum o sırada daha ilk adımımıda şunun için yapıyordum. Aman ha acıkacak olursam ben, beni buraya atanlardan herhangi bir şey istemek zorunda kalmayayım diye. Ondan sonra ne oldu bilmiyorum. Ordayken çok önemli bir deneyimdi benim için. Fiziksel hiçbir işkence uygulamadılar bana. Fakat şöyle bir şey yaşadım. Daha sonra, çok ilginç, ben onu bir Amerikan sorgulama tekniğinde buldum. Yani ‘‘*gelişmiş bir insana en ilkel tarzda seslenirsen amacına ulaşırsın*’’ diye yazıyordu okuduğum kitap. Ülkemizde de satılıyor. Bu kadar açık her şey ülkemizde artık. Ondan sonra da gelişmemiş bir insana da, gelişkin bir insana da gelişkin bir insan gibi davranırsan çözülür.

Çok zr dilerim, belki kapalı anlatıyorum. O teknik şöyle: Bir hanımefendiye orospu, bir orospuya. hanımefendi gibi davranacaksın ki çözülsün. şimdi bana yöneltilen şuydu orada, sürekli kapım çalınıyordu, delik açılıyordu ve çok emreden bir ses bana şunu söylüyordu; ‘‘*kimsin söyle?*’’ Hapiste yatan bütün çocuklarımız biliyor, bütün bildirilerinde var. Hücre, insanı hileştirmek için. Beni hileştirmek istiyorlardı. Ben ekingen bir insanım. Gündelik hayatımda böyle yaşıyorum. Adımı telaffuz ederken önce çok çekindim. Yani söylüyordum. Yani neden on dakikada bir kapım alınıyor. Kimsin, kimsin, kimsin? Ben bir süre sonra, anladım galiba ya da anlamadım. Yahut yapacağım tek şey vardı. Adımla ilk defa gurur duydum. İlk defa çok yüksek sesle Bilgesu Erenus, Bilgesu Erenus, ne zaman sordularsa adımı çok büyük rahatlıkla söyledim.

şimdi F tipleri, benim için hileştirmenin yanında, tanığı yok etmek anlamında. Biz aydın sanatçılar bir zamanlar iyi grnrdk. Biz dünyaya ve ülkemize tanıklık ediyoruz; yazdıklarımız bizim tanıklığımızdır diye. şimdi bizi farklı bir yere, **hakemliğe** ekmek istiyorlar. Her kurum zaten belli hakemlere bırakılacak ve onların bu durumu da zaten orta yerde belli. Aslında diyorum ki birazdan farklı nedenlerle tekrar edeceğim; **ne tanık, ne hakem yalnızca taraf olmak zorundayız**. Bunu yaratıcılık adına, sanat adına da yapmak zorundayız.

Şimdi Ecevit'in git gide azalan doğruları var ya da hiç kalmadı. Ama çok önemli bir şey söylüyor, bence çok doğru bir şey söylüyor. Diyor ki, Türkiye'de, hapishanelerde istikrar sağlanamazsa, Türkiye'de de istikrar sağlanamaz. Çok doğru kendileri açısından, ama Türkiye sözcüğünün Holdingleri temsil ettiğini açıklamaları lazım. Türkiye sözcüğü burada holdinglerdir. Şimdi ABD'nin ekonomik kısıkcısından vazgeçip onu görmezden gelip sadece AB'nin kirli bezleriyle bizim yaralarımızın pansumanına ve insafına bırakmak, üst yapıdaki bir takım değişiklikleri teşekkür ederek kabullenmek, bunun için AB'ye girmeliyiz evet girmeliyiz diyerek heyecanlanmak kalıyor bizlere. Ondan sonra IMF ve Dünya bankası türünden kurum memurlarının ülkemizde cirit atmasına göz yummak kalıyor. İşçi ve emekçilerin haklarını gasp ettiği, onların haklı değişimiyle mezarda emeklilik tanıdığı, çürümenin en ilerici kurumlara sendikalara dek yayıldığı, toplumsal muhalefet adına yalnızca teslimiyetçilik ve inkarın taçlandırıldığı şu güzelim ülkede, şu bizim ülkemizde sanat ve yaratıcılığın holdinglere ihale edilmesi doğaldır.

Onun için günah keçileri aramayalım. Yani medya çok kötü, evet çok kötü medya ne yapsın? Aydın çok kötü, evet çok kötü aydın ne yapsın? Ama yapılması gerekenler var. Ben aydın bildirgesinin verildiği günlerde Arthur Miller ve Harold Pinter'i hatırlıyorum. İnsan ve aydın haklarına yönelik bazı temaslar yaptıktan sonra biz yazarlarla yemek yediler. O yemekte şimdi hangisi sordu hatırlamıyorum ama Pinter ya da Miller, aranızda hapiste yatmış yazar var mı lütfen ayağa kalksın dedi. Çok kalabalık bir yemektir. O zaman kendi köşelerimize bu kadar savrulmamıştık biz yazarlar, aydınlar. Herkes ayakta. Birdenbire pat diye herkes ayağa fırladı. Oturan kimse kalmamıştı. Çok etkilendiler. Hatta çok ilginç, bir ay önce Atina'da kadın oyun yazarlarının kongresine gitmiştim. O kongrede Amerikalı bir oyun yazarı hanım yanıma gelmişti, meslektaşım bana dedi ki Arthur Müller'den duydum, böyle bir şey varmış. Sizin ülkenizde yazarlar hapishanelerden geçermiş doğru mu dedi. Evet dedim. Hatta biz geçmezsek biraz utanırız dedim. Evet ben o gün (sizinle paylaşmak istiyorum) o kongrede sunu gördüm. Japon'undan Afrikalıya bütün hepsi, bütün kadın yazarlar, aydınlar, emperyalizmin yeni maskesi küreselleşmenin farkında ve tetikteydiler. Büyük bir umut bu.

Ben bu topraklardan hiçbir zaman umudumu kesmedim. Hep mucize diye bakarım hem insanlarımıza hem toprağımıza. Onun için bize arada bir artık kapatamadıkları siyasi ve ahlaki sorumsuzluklarını birkaç kurum, bir kaç isim, bir bürokrat veya işte herhangi bir reklamcı türünden, bir çete reisi türünden önümüze atmalarını kabul etmeyelim. **Sorun sistemdir.** Sistem suç ve suçlu üretiyor. Bizim çocuklarımız da içerde suç ve suçlu üreten şu düzen için yatıyorlar. Rehindirler kendileri. Ve onlar inanıyorum, biliyorum, bizler için de yatıyorlar. Bizler için de aşıktalar. Sanat adına da yatıyorlar. Yaratıcılık adına da yatıyorlar. Gothe *"biraz daha ılık biraz da-*

ha ışık” demiş ölüırken. Ben “biraz daha vicdan, biraz daha vicdan, çok çok çok ama çok vicdan” diyorum. İnsanın en yüce gelişkin emeği ve yaratıcılığına yakışan budur.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Tekrar çok teşekkür ederiz. Bu güzel, duygulu ve doğru konuşmanız için. Zaten iynin, güzelin ve doğrunun kaynağı aynıdır. Bunlarda bir çelişki olmasına imkan yoktur. (...) çünkü, iyi de, güzel de, doğru da aynı kapıya çıkar ve birleşir. Bir merkezde, bir kaynakta. (...) Sözü sayın Naime Kara hanımefendiye bırakıyorum. Ha bir de bir soru vardı. “3713 sayılı yasa yani Terörle Mücadele Yasası değişmeden, Erzurum’da geçiş başladı. Bunun sonucunda yani devlet görevlilerinin sözlerinde durmadığı gibi bir şüphe ortaya çıktı. Diğer cezaevlerinde F tipi provasını nasıl önleyebiliriz?” Tarihe tanık olmuş kişi Necati Özdemir Beye soruyorlar... bir cümleyle cevaplandıralım.

Av. Necati ÖZDEMİR:

Mutlaka ve mutlaka ulaşabildiğiniz her bireyi, buradan başlayarak, ulaşabildiğiniz her bireyi, eğer bunun bir insanlık ayıbı olduguna inanıyorsanız, bunun bir insanlık suçu olduğuna inanıyorsanız buradan başlayarak ulaşabildiğiniz her bireyi rengine, kimliğine, felsefesine, dinine, yaşam biçimine, gelir düzeyine ve kültür seviyesine bakmadan, ayırt etmeden ulaşıp bu insanlık ayıbını anlatın. Çünkü bu halkın beynini yıkıyorlar. Uşak örneğini toplumun önüne koyarak, Adana örneğini toplumun önüne koyarak öleni gösterip, F tiplerine razı etmeye çalışıyorlar. Bunu anlatın. İnaniyorum çok kısa sürede çok uzun yol alınacaktır. Ve şunu zannetmeyin. Her ne olursa olsun bu ülkeyi yönetenler şu veya bu şekilde arzularınızı, duygularınızı dikkate almak zorundadır. Devlet duygusal olmaz elbette. Ama devlet duyguları dikkate almak durumundadır, zorundadır, dolayısıyla bu çözer diye inanıyorum.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Bu arada TUYAB Tutuklu ve Hükümlü Yakınları Birliğinin bir mesajı var. O da “Sizleri en içten duygularımızla selamlıyoruz” diye başlıyor. İçinde bulunduğumuz ve hepimizin şikayetçi olduğu açlık, sefalet, işten atma gibi birbirine bağlı sorunlardan söz ediliyor. (...) Bu mesaj için de hepimiz adına teşekkür ediyorum. Ve şimdi sözü Naime Kara’ya veriyorum. Mümkünse programda olmayan gecikmeyle, mümkünse 5 dakikada cevaplandırırsanız.

Naime KARA:

Bana bir soru gelmemiş ama yani hepimizin sorunu işte F tipleri, yaşanan hak ihlalleri, çifte standartlar... Konuşmamda anlatmaya çalıştım zaten ve Adalet Bakanı veya yetkililer bizden inanmamızı istiyorlar. Bu F tipi hapisaneler için yapmış olduğumuz çalışmalardan yani hücrelere karşı yü-

rüttüğümüz kampanyalardan sonra ortaya çıkan bir manevralar oldu. Adalet Bakanı işte 16. maddeyi değiştireceğiz, iyileştireceğiz, hukuksal alt yapıyı hazırlayacağız dedi. Fakat biz biraz önce de söylendiği gibi Erzurum Cezaevinde F tiplerine geçildiğini öğrenmiş bulunmaktayız. Hani 16. madde değiştirilecekti ya da işte hukuksal alt yapılar düzenlenecekti? Biz zaten bu tür demagojilere inanmıyoruz, çünkü inanmamamız için onlarca sebepten bahsettik, yaşadığımız bir sürü şeyleri anlattık. Adalet Bakanlığına şunu soruyoruz. Binlerce tutuklu ailesi adına ben soruyorum. Şu anda çocuklarımız açlık grevinde ölümüne bir davanın içindeler ve kendi projesi olmayan bu F tipleri için bu kadar ısrar niye diyorum, kan ve can pahasına?

Şimdi bizler dedik ki evlatlarımız kararlı, çünkü F tiplerine gittik, kendimiz de gördük, yaşadık, gezdik, gördük, tamamen tecrit ve izolasyon odaları kişi zaten kendi kanun maddelerinde de açıklamışlardı. 16. maddede de söyle diyor. Tutuklu, terör tutuklusunu 16. maddeye göre özel infaz kurumlarında cezasını infaz edecektir. Kimseyle konuşamaz, haberleşemez. Haber kanalları tıkandığı zaman terörist sudan çıkmış balık olur. Bu çok açık bir şekilde ifade ediyor ki zaten ben onu tek başına bırakarak sudan çıkmış balık misali ölümüne terk edeceğim demek istiyor. Bir sürü işkence de olacağına eminiz, çünkü cezaevlerinde işkenceler oldu. Ulucanlar'ı yaşadık, Burdur'u yaşadık, Ümraniye'yi yaşadık, onlarca evladımızı bu şekilde kaybettik. Bu durumda yani kalkıpta bundan sonra olmayacağını kim garanti verebilir?

Suçluların yargılanmadığı, cezalandırılmadığı ve hatta da ödüllendirildiği bu ülkede bize yine aynı şeylerin yaşanmayacağını kim garanti verebilir? Böyle bir şey olabilir mi? Bizim inanmamız mümkün değil ve sadece dediğiniz gibi 16. maddenin değiştirilmesi de bizim için bir çözüm değil. Mimarinin de değiştirilmesi gerekir. Çünkü biz gördük, tek kişilik odalar, kişiyi kapısının ortasından bir delik gözetleme yerinden başka bir şey yok. İki taraftan kapısı kilitli, havalandırmaya iyi hali olursa yani ne diyorlardı ona şeye cevap verirse tredmana cevap verirse havalandırmaya çıkacak deniliyor. Tamamen yalnızlaştırma psikolojisi.

Bakın bunu yaşayan bir çok insanlar olmuştur, dediler ki bize Avrupa'da da bu cezaevleri olmuş, zaten hep ithal modeller yapıyoruz. **Avrupa'da bir yanlış olursa Türkiye'de de olmak zorunda değil. Biz Türkiye topraklarında yaşıyoruz. Ölümüze, dirimize, mahpusumuza sahip insanlarız. Sonuna kadar da sahip çıkacağız.** Çünkü bu ülkede cezaevleri kanayan bir yara, bu kanayan yarada da çözümün mimari olmadığını düşünüyoruz. Daha kötü günlerin bizi beklediğini düşünüyoruz ve evlatlarımız o yüzden bu açlık grevini bu taleplerle başlatmış bulunuyorlar. Bu Terörle Mücadele Yasası zaten 1991'de gündeme geldiği günden beri, hak aramak zaten bir terör eylemi olmuştur. Bugün evladım öldürülmesin diye sokağa çıktığımızda bize korkunç şekilde saldırılar düzenlenmekte ve biz Terörle Mücadele Yasası'ndan yargılanmaktayız. Bir öğrenci öğretmenim yok öğretmen istiyorum

demıştır. Bilmem kaç yıl o da Terörle Mücadeleden yargılanmıştır. Bir çok şey var böyle, bunun onlarca örneği var. Yani bu Terörle Mücadele Yasası ve F tiplerinin 16. maddesi birbirlerinin ayağını oluşturmaktadır. Bu nedenle de Terörle Mücadele Yasası'nın kaldırılması talebi de var. Tabii ki DGM'lerin kapatılma talebi de var. Bunlar hepsi birbirlerine bağlı şeyler zaten. O nedenle biraz önce dediğim gibi pozitif anlamda hiçbir iyileşme cezaevlerinde görmediğimiz için hep acı çektik, acı çekmeye de devam ediyoruz.

Ama şunu biliyoruz, evlatlarımız onurlu bir mücadele veriyor. Bir katil anası, bir mafya, bir çete anası değiliz. Rant peşinde ne evlatlarımız koştu, ne de bizler. Hepimiz emekçi insanlarız, biz halkız. Ve onların bu haklı davasında bu çıkarsız, bu güzel davalarında yaşamak için insan onuruna, yaşanacak yerler için vermiş oldukları mücadelede elbette ki tüm kalbimizle onların yanındayız ve herkesin de bunu anlaması gerekiyor.

Bu yayınlanan demagojilere inanmaması gerekiyor. Cezaevleri ne gül bahçesi, ne beş yıldızlı otel, bir çok acıları yaşatan yerler. Duvarların arkasını kimse bizlerden çok iyi bilemez. Tutuklulardan daha iyi de bilmez ve onların hiçbir söz hakkı yok. Onları temsilen, onların yakını olarak konuşuyorum. Binlerce aile de benimle aynı duyguları paylaşıyor diye hissediyorum. Ve F tipleri ölümdür, F tipleri yaşanacak yerler değildir ve bir tane de örnek vermek istiyorum. Böyle F tipinde kalan yani yalnız kalan bir tutuklunun odasında bir fare çıkıyor ve tutuklu, gardiyanlar onu yakalayıp öldürmek istedikleri zaman şunu söylüyor. Lütfen dokunmayın, o benim tek arkadaşım. İşte F tipi bu, yalnızlaştırmak tecriti bu. Bunun yanı sıra tabii ki 100 kişiyken saldırılıp işkence yapılan, bir sürü saldırılara maruz bırakılan, bütün hakları ihlal edilen insanların tek tek hakları daha çok ihlal edilecek, onun için işkencedir diyoruz, onun için tecrittir diyoruz. Ve biz buna karşı çıkıyoruz. çok şey istemiyoruz. Mutlaka ortak bir çözüm noktası olacaktır ama kan dökülmeden olmasını temenni ediyoruz. Hepsi bu, teşekkür ediyorum. Eğer vakit varsa benim Aslı Hanıma bir sorum olacaktı.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Şunu belirtmek istiyorum. Tabii F tipleri konusunda birleşiyoruz. Ama TMY'nin kaldırılması değil, mesele terörün ne olduğudur. Evrensel suç olan terörün ne olduğunu doğru bilmek ve bu konuda doğru hukuk bilincine sahip olan kişilerin karar vermesi. Yoksa bizde mesela düşünce özgürlüğünü kısıtlayan 163. madde kaldırıldı. Fiilen daha kötü oldu belki, yerine o sıralarda akla gelmeyen 312. maddenin yanlış ve geniş yorumuyla başka bir tatbikat yerleşti. Ben mesela 1960'lı yıllarda siyasetle hiç ilgisi olmayan bir hayır derneğinin kurucusu olarak bir tüzük meydana getirdik, bir dernek kurduk. Ama aynı alanda çalışan başka bir hayır derneği bizde çok rastlandığı şekilde bir tanıdığı vasıtasıyla o zaman Sansaryan denilen emniyet binasına çağırdı. Oraya gidince de bana çok acı veren bir soru ve davranışla karşılaştım. Siz niye bu derneği kurdunuz? Ben de hayır derneği kurmak suç mudur di-

ye hayretle sordum. Şu cevabı aldım. Peki başka bir dernek varken niye bu konuda o derneğe üye olmak yerine başka bir hayır derneği kurdunuz dedi. Ben de tam olarak amaçta birleşsek bile uygulamada, tercihlerde anlaşılamadığımız için biz de hayırlarda yarışmak için (kurduk), suç mu başka bir dernek kurmak? Onu söyleyince masanın üzerine şiddetle bir yumruk atarak bizzat ihkak-ı hakkın suç olduğunu bilmiyor musun? deyince ben de artık bir hukukçu olarak hukuku olmayan birisinin bana bizzat ihkak-ı hak kendiliğinden hak almanın bu kadar garip bir şekilde anlatılması karşısında arkadaşlara dönüp haydi gidelim artık söyleyecek söz kalmadı demekten başka bir çare bulamadım. İşte onun için bu doğru hukuk bilincine, insanlık bilincine sahip olmak önemli. Yoksa kanunlarda bir şeyin yazılı olması veya olmaması bir şey değiştirmiyor. Çok teşekkür ederim. Şimdi sözü yazar sayın Aslı Erdoğan'a veriyorum. Sorularınızı sorabilirsiniz.

SORU: ... Ben daha önce Milliyet gazetesinde çalıştım. Ben doğruları yazdığım için yalnız bırakıldım, yalnız bırakılmakla da kalmadım, işten atıldım da. Sizin de böyle bir tehlikeniz var mı? Çünkü öyle haberler geliyor ki hiç çıkmayacak çıkıyor. Ben anlamadım nedenini de, mantığını da.

Öylesine saçma sapan haberler çıkıyor. Torpili var mıdır böyle haberler yazdırmanın? Buralara gelip doğruyu söylediğiniz için sizin de atılma riskiniz olabilir mi?

Aslı ERDOĞAN:

Ben de medyanın mantığını çözebilmiş değilim. Çözmüş bir kişi olduğunu da sanmıyorum. Gene sisteme bağlı olduğunu düşünüyorum. Tek tek bireyleri aşan bir sistem sorunu. Ve ben de, bu bağlamda attığım adımların bu tür sonuçlara yol açabileceğini sadece sezerek hareket ediyorum. Ve çok zaman da bilmiyorum. Ve çalıştığım gazete dolayısıyla üzerimde herhangi bir sansür olmadı. Bunu açıkça söyleyebilirim. Şunu yaz ya da yazma demediler. Son olarak cezaevi olaylarında gazetenin tutumunu beğendim. Fotoğrafları yayınlamasına ben de şaşırdım. Söylediğim gibi bilemiyorum, yazacağım herhangi bir yazının olumlu ya da olumsuz sonuçları da herhangi bir şeyler değişiyor mu? Yazarak umudumu yitirebilirim her an. Bunları yazıyoruz ama insanlara ulaşıyor mu? Bu hiç belli değil, ama çeşitli tehditler aldığımı söyleyebilirim. Gazeteden değil daha çok çıkıp isimlerini belli etmeyen fakat açıkça anladığım kişiler tarafından. Bu konuda yapabileceğim bir şey olmadı. Bunu kanıtlayamam da. Bir de bir şeye daha değinmek istiyorum. Hatemi zihniyetten bahsetti. Burada zihniyetin korkunçluğu bence en son Burdur Cezaevi'nde ortaya çıktı. Yani kol kopartma yaşandı. Önce burada en önemli nokta o kolun koparılması değil çöpe atılmasıydı. Yani cezaevindeki yönetimin ... zihniyetin boyutunu bence çok açık bir şekilde gösteriyor. Bu kol koparıldığı gibi çöpe atılıyor. Başka da bir şey demek istemiyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

Sayın Aslı Erdoğan'a da bu katkısı, bu duygulu, çok doğru ve veciz sözleri için çok teşekkür ediyorum. Bu arada bana bir yanlış anlamadan ileri gelen ama güzel bir duygusal tepki var. Rehabilitasyon sözcüğü ile cezaevindeki politik tutsakların hasta olduğunu mu söylüyorsunuz? (diyorlar) Ama benim kitabımda zaten politik suçlu yok ki, ben onların hasta olduğunu söyleyeyim. Ben düşünce suçu diye bir şey kabul etmeyen birisiyim. Şu anda zaten politik suçlu olmamalı ki onlar için F tipi cezaevi ya da koğuş sistemini tartışalım. Ben kabul etmiyorum ki politik suçlu. Cezaevinin adı suçluları için kural olarak olmaması gerektiğini, çünkü cezaevinin bu davranış bozukluklarını büsbütün arttırdığını, yeni davranış bozuklukları kattığını, ideal sevgi ve erdem topluluğunda cezaevi değil bu gibi davranış bozukluklarını gösteren kişiler için rehabilitasyona yer olduğunu söylüyorum. Yarın inşallah F tipi cezaevi konusunda bunu tartışacağız. (...) Hepinize teşekkür ediyorum. Sözü dernek yetkilisine bırakıyorum.

Ruhan MAVRUK:

Değerli dinleyenler, sevgili konuklarımız çok teşekkür ediyoruz. Sevgili aydınlarımız, sanatçılarımız burada gerçekleri konuştuğunuz için teşekkür ediyoruz. Nitsche der ki: *"Dünya sonsuza dek gerçeğe ihtiyaç duyacaktır. Gerçeğe olan ihtiyaç evrensel ihtiyaçtır."* Oturumumuza biraz ara veriyoruz dinlenmek için.

Değerli konuklara ve hepinize çok teşekkür ediyoruz. Bilgesu Erenus'a, Sayın hocamıza, Aslı Erdoğan'a, cezaevlerinin Türkiye standartlarının çok üstünde savcısına, sevgili Naime hanıma teşekkür ediyoruz.

Düşünür demiş ki:

"İnsan özgürlüğüne mahkumdur. Ve mahkum olduğu andan itibaren de hem kendinden hem de başka insanlardan sorumludur."

Böyle olmasa hepimiz burada bulunmazdık. Böyle olmasa bu kadar değerli sanatçılarımız, aydınlarımız, bilim adamlarımız burada olmazlardı. Ben tekrardan bu duyarlılıkları için, burada varoluşlarınız için hepinize teşekkür ediyorum.

1. Oturuma Sunulan Tebliğler:

**Konu: “HAPİSHANELER, ÜLKE GERÇEKLİĞİMİZ,
DEMOKRATİKLEŞME ve DEVLETİN YAKLAŞIMI”
Sunan: TAYAD’LI AİLELER**

**Değerli Kurultay Katılımcıları;
Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;
Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;**

İnsanlar arasındaki sınıfsal farklılıkların ortaya çıktığı andan itibaren, hapishaneler egemenler açısından bir ihtiyaç olarak daima varolmuştur. Kurulu düzeni korumak isteyen güçlerle, muhalif olan güçler arasında hapishaneler ve teslim alma politikaları siyasal mücadelenin bir alanı olagelmıştır.

Hapishaneler daha başlangıcından itibaren, sadece tutuklunun özgürlüğünün elinden alındığı yerler olarak değil, onun sisteme adapte edildiği, muhalif düşüncelerinin budandığı yerler olarak da düşünülmüştür. Bu yanı sıra da, tutukluluk sadece kişiyi fiziki olarak belli bir alanla sınırlamak değil, onun düşüncesini, ideallerini ve yaşam tarzını da sınırlamaktadır. Burada amaç mevcut sistemi korumaktır. Hapishanelerde yaşanan tüm baskı, işkence ve katliamlar ile “sessiz imha” kişilikleri ezmek, teslim almak içindir. Bu yanı sıra da hapishaneler ezenle-ezilen arasındaki mücadelede, mevzi değişikliğinden başka bir şey değildir.

Hapishaneler politikasının köleci toplumdan bu yana izlediği süreci burada anlatmaya gerek yoktur. Bu hem uzun sürecek, hem de gereksiz olacaktır. Gereksiz olacaktır; çünkü, her dönemin yapısındaki farklılıklar nedeniyle, politika ve uygulamalarda farklılıklar olsa da öz değişmemektedir. Öz sadece hapsetmek değil, teslim almaktır.

Ülkemiz hapishaneleri de bu gerçekliğin dışında değildir. Çıkarılan yasalar, genelgeler, fiili uygulamalar bu gerçeklik etrafında şekillenmektedir. Bunun için de yeni yasaların, uygulamaların hiç birisi birbirinden kopuk, bağlantısız değildir. Aksine birbirini tamamlayan veya ihtiyaca göre biri diğerinin yerini alan yasa ve uygulamalardır.

Bu da göstermektedir ki; hapishane politikaları hükümetler üstü olup bir noktada merkezileşmekte ve dünya çapındaki uygulamalardan da çıkarılan dersler ışığında yeni politikalar üretilmekte, geliştirilmektedir. “Tek Tip Elbise” saldırısından, “1 Ağustos Genelgesine”, “Terörle Mücadele Yasası”ndan, “‘96 Mayıs Genelgeleri”ne, itirafçılık dayatmalarından Hücre saldırısına kadar gelişen irili ufaklı birçok saldırı bu doğrultuda gündeme gel-

miştir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bugün ülkemizde resmi rakamlara göre 600'ün üzerinde hapisane 70 binden fazla da tutuklu ve hükümlü vardır. Kuşkusuz tek başına bu rakamlar bile ülkemizde bir "hapisane sorunu" olduğunu göstermesi açısından yeterlidir. Ancak bu ifade eksik, bu nedenle de yanıltır.

"Hapishaneler bir ülkenin aynasıdır" diye çokça söylenen bir söz vardır. Doğrudur. Gerçekten de hapishaneler bir ülkenin aynasıdır. Hapishanelerin ayna olma işlevini iki yanıyla ele almak gerekir. Birincisi; hapishaneler doluluk oranıyla, tutukluların sayısı, suçların niteliğiyle, suç işleme yüzdesiyle bir ülkenin gerçeklerini gözler önüne sererler. Bu yanıyla ister siyasi isterse de adli tutuklular olsun hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlüleri ülke gerçeği dışında ele alamayız. İkincisi; hapishanelere yönelik baskı ve uygulamalar, o ülkenin hak ve özgürlükler konusundaki durumunun somut bir göstergesidir. Görülmektedir ki, "nasıl bir ülkede yaşıyoruz?.." sorusunun cevabı hapishaneler gerçeğinin de karşılığıdır aynı zamanda. Bu nedenle ülkemiz gerçekliğine kısaca da olsa göz atmak gerekiyor. Elbette uzun boylu tahliller yapmaya, tespitlerde bulunmaya gerek yok.

Sokak ortalarında, evlerde insanların katledildiği, köy boşaltmaların-yakmaların olağanlaştırıldığı, Bergama köylüleri örneğinde olduğu gibi hakkını arayan insanlarımızın "terörist-örgüt üyesi" ilan edildiği, kayıpların sıradanlaştırıldığı, Tahkim Yasası'yla ulusal onurumuzun parça parça edildiği, Ankara yollarında ak saçlı ana-babaların yerlerde sürüklendiği bir ülkede yaşamaktayız.

Yeni bir bin yılın ilk yılını doldurmak üzereyiz. Birçok çevre tarafından yeni bir yüzyıla ve yeni bir bin yıla girerken beklenen ve umulanın aksine ülkemizde demokratikleşme ve insan hakları açısından yaşanan en ufak olumlu bir gelişme söz konusu değildir.

Gerçek şu ki; ülkemizde demokrasi ve insan hakları söylemleri hiçbir zaman söylev malzemesi olmaktan öteye gitmemiştir. Örneğin, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün 1999 yılı raporuna göre, Türkiye, en çok gazetecinin hapiste olduğu ülkeler sıralamasında 3. sırada yer almaktadır. AİHM'de Türkiye aleyhine bugüne kadar 3880 başvuru yapıldığı da resmi makamlarca açıklanmaktadır.

AİHM'de sonuçlanan 45 davanın 44'ü Türkiye aleyhinedir. Bu davalar; yaşam hakkı (7), işkence ve kötü muamele (6), gözaltı süresinin uzunluğu (4), adil yargılama (6), siyasi parti kapatma (2), ev ve köy yakma (3), kamu-laştırma (2), mülkiyet (1) ve ifade özgürlüğü (13) davalarıdır. Bu tablo bolca sözü edilen "demokrasi ve insan hakları" konusunda ülkemizin nerede olduğunun bir diğer göstergesidir.

Özellikle 12 Eylül 1980 cuntası sonrasında temel hak ve özgürlüklerden

yana devlet ihlalleri hızlı bir artış göstermiş ve sistemli bir çizgi halini almıştır. Bu karanlık tablonun halen devam ettiği de bilinen bir gerçektir. Hükümetler değişmekte, çok parçalı koalisyonlar kurulmakta, protokoller hazırlanmakta, türlü vaatlerde bulunulmakta, ancak hak ve özgürlüklere yönelik saldırılar hızından hiçbir şey kaybetmeden devam etmektedir.

Siyasi, sendikal vb. örgütlenme özgürlüklerinin olmadığı, gazetecilerin, yazarların, aydınların düşüncelerinden dolayı cezalandırıldığı, yaşam hakkı da dahil olmak üzere insan hak ve özgürlüklerinin çiğnendiği ülkemizde insan haklarından, demokratikleşmeden söz etmek olası değildir.

Başta faili meçhul cinayetler, infazlar olmak üzere “derin devlet” denen Susurluk Devleti’nin cinayetleri ortaya çıkarılıp sorumluları yargılanmadan, gerekçesiz keyfi gözaltı ve kayıplar son bulmadan, sadece düşüncesi ni açıkladığı, en temel hak ve özgürlüklerini kullandığı gerekçesiyle kişilerin cezalandırılmasından vazgeçilmeden insan haklarının ve demokrasinin sözünün bile edilmesi mümkün değildir.

İbret verici ve düşündürücüdür. Hükümetler AB’ye giriş için insan hakları ve demokrasiden söz edip gündeme getirmekle, bu ülke insanlarına bu kavramları lüks olarak gördüklerini de açıkça itiraf etmiş oluyorlar...

Milliyetçilik bayrağına sarılan iktidarların borç batağına soktukları ülkeyi IMF ve Dünya Bankası’nın direktifleriyle yönettikleri bir sır değildir. Bugün Türkiye’de IMF’nin, Dünya Bankası’nın taşeronluğunu yapan hükümetlerden ülke yararına bir adım beklemek su üzerine yazı yazmakla eş değer olacaktır.

İşsizliğin bir çığ gibi büyüdüğü, köşe dönmeciliğin, rüşvetin ahlaksızlığın tüm insani erdemlerin yerini aldığı, sosyal patlamaların gazete manşetlerine taşındığı bir ülkenin topraklarında yaşamaktayız.

Pembe tablolar çizmekle ülke gerçekliğimiz gizlenemez. Bugün dünyaya gelen her çocuğumuz hayata 2 bin 436 dolar borçla gözünü açıyor. Orta halli sayılabilecek bir ailede bile çocuklar okullarını terk ederek, kadınlarımız ev işlerine ek olarak, yaşlılarımız emeklilik günlerinde yeniden iş peşine düşüyorlar.

Sayılarının gün be gün arttığı 3-4 milyon işsize her gün yenileri ekleniyor. Korunmaya muhtaç 500 bin çocuktan sadece 20 bini devlete ait olan kuruluşlarda barınabiliyor. Sadece İstanbul’da sokakta yaşayanların sayısı resmi olarak 5 bin gibi büyük bir rakamla ifade ediliyor.

Aslında bu kısmi istatistiki bilgiler bir yana her gün görüp tanık olduğumuz olaylar bile yoruma gerek bırakmıyor. Bu tablo içerisinde halk için 2000’li yıllara taşınan umut değil, giderek artan sefalettir. Yapılan araştırmalar ülkenin kalbi kabul edilen İstanbul’da en tepede oturan yüzde beş azınlığın gelir pastasının yüzde 42’sini yediğini gösteriyor. İstanbul, Türkiye gelirinden yüzde 18 pay alan en varlıklıları ve yüzde 1 pay alan en yoksulları ile iki zıt kutbu bünyesinde taşıyor. Bu kadar büyük bir gelir uçuru-

munun benzeri yeryüzünde çok azdır. Ve bu kentin zenginleri giderek yaşadıkları yerleri halkın yaşadığı yerlerden ayırıyorlar. Plazalarının etrafına kalın koruma zırhları, kapılarına özel bekçiler ve elektrik donanımlı kontrol mekanizmaları yerleştiriyorlar. Villa sitelerini yüksek duvarlarla örüyor, çevrede dolaşan halka potansiyel suçlu gibi davranıyorlar.

Türkiye alış veriş merkezlerinde ya da lüks lokantalarda vakit öldüren bir avuç insandan ibaret olmadığına göre, ekonomik ve sosyal uçurum her geçen gün büyüyor demektir.

“Adalet halkın ekmegidir” der Bertolt Brecht. Bugün Anadolu insanının büyük çoğunluğu aç durumdadır. Ekmekten yana olduğu gibi, adaletten yana da aç... Her yer, neredeyse mevcut sistemi boğacak denli adaletsizliklerle doludur.

Oysa yaşayabilmek için adalete ihtiyacımız var. Ekmek gibi, su gibi... İnsan aç ve susuz yaşayamaz... Halk adaletsiz yaşayamaz...

Adaleti sağlayacak, adaleti dağıtacak kurumların, adaletsizliğin hamisi haline geldiği bir yerde, adaleti mumla da arasanız, en güçlü projektörlerle de arasanız bulmanız imkansızdır.

Bugün bu gerçeği Yargıtay Başkanı'ndan, sokaktaki insana kadar herkes kabul ediyor. Adalet bakanlarından savcılara, hakimlerden baro başkanlarına kadar herkes, adalet sisteminin çürümüşlüğünden, kokuşmuşluğundan dem vurup eleştiriyor. *“Yargı bağımsız değildir!..”* diyerek yargıda reform istiyorlar.

Çünkü çarklar, çok aleni bir biçimde soygun ve talan için dönüyor. Bu memlekette, parası olan adaletin terazisini kendi tarafına eğiyor. Parası olmayansa mahkeme kapılarından kovuluyor. Tüm bunların kaynağında, ekonomik ve sosyal eşitsizlik yatıyor.

Ulucanlar katliamı hafızalarımızda hala canlılığını korumaktadır. 10 tutukluyu vahşice katleden, onlarcasını da yaralayan ve sakat bırakan mevcut sistemin kolluk güçleriydi. Ama adalete bakın ki katil ve işkenceciler hakkında değil; dört duvar arasında vahşice katledilenler, silahsız-savunmasız kendilerini korumaya çalışan tutuklular hakkında dava açıldı. Suçluyu değil, haklıyı yargılayan bir adalet mekanizmasının kimin yararına işlediği böylesine berraktır.

Ya da Susurluk'un asli sanıklarına bakalım.

Birçok katliama bilfiil katılan ve bununla övünen Ayhan Çarkınlar, İbrahim Şahinler dışarıda televizyon ekranlarına poz vermeye devam ediyorlar. Halkın kanını dökmekle övünenlerin yargılanamadığı, aksine beraat ettirildiği bir ülkede, adalet terazisinin kimden yana ağır bastığı işte böylesine açıktır. Ne hikmettir ki, halkı soyanlar, “devlet malı deniz” diyerek çalıp çırpanlar yargılanmıyorlar ama, karnını doyurmak için sadece ekmek çalanlara ya da sırf canı çektiği için baklava çalan çocuklara 30-40 yıllık cezalar veriliyor.

Bu ülkede adalet de, yargı da Demokles'in Kılıcı gibi halk yığınlarının başı üzerinde sallanırken mafya babaları, Çakıcılar, Oral Çelikler sorgulanmıyorlar bile. En doğal taleplerini dile getiren 15-16 yaşındaki gencecik insanlarımız, karakollarda en ağır işkenceleri görüyor, tecavüze uğruyorlar.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemizin sağlık tablosu da, sözünü ettiğimiz tarzdaki çarpıklıkların tamamını kendi bünyesinde taşımaktadır.

Hastane kuyruklarında sürünenler, ölenler, rehin kalanlar, aylar sonrasına randevu verildiği için tedavi bile olamadan yaşamını yitirenler, ilaç alamadığı için tedavi olamayanlar.... Bu kahredici liste böyle uzayıp gidiyor. Geçmişten bugüne devletin doğru ve gerçekçi bir sağlık politikası olmamıştır. En geçerli sağlık politikası *“paran varsa tedavi ol, yoksa öl”* anlayışıdır. Yüz yüze olduğumuz, para için insanlarımızın hayatıyla oynayacak kadar insanlıktan çıkmış bir “sosyal devlet”tir... Devlet açıkça parası olmayan hastayı kendisine yük olarak görmekte, bu nedenle de ölüme terk etmektedir. Kabaca ortaya koymaya çalıştığımız ülke tablosunda, devletin halka yaklaşımı net olarak görülmektedir.

Ne yazık ki, hapishaneler cephesinde de farklı bir tablo yok. İnsan haklarının en fazla ihlal edildiği yerler olan hapishaneler, direnişleri, genelgeleri ve yaşanan katliamlarla daima dünya ve ülkemiz kamuoyunun gözleri önündedir. 12 Eylül cuntasından bugüne hapishanelerde işkence gören, katledilen ve sakat kalan binlerce tutuklu ve hükümlü vardır. 20 yıldır süren, kimi zaman şiddeti düşen, kimi zamansa yükselen baskıların, hak gasplarının, katliamların tek bir amacı olmuştur; mevcut sistemin hedeflediği biçimiyle tek tip insanlar yaratarak kişiliklerinin yok edilmesi, iradelelerinin kırılması... 20 yıllık hapishaneler tarihi bunun en somut göstergesidir. İktidarlar 20 yıldır “ıslah” ve “topluma kazandırma” adı altında, teslim alma politikaları uygulamaktadır. Bu politikaların sonucu hiç kimsenin reddedemeyeceği kadar açıktır: İşkenceler, ateşli silah kullanılmasına kadar varan toplu katliamlar ve bunların sonucu ortaya çıkan sakatlıklar ve yüzlerce ölüm... Baskıları, işkence ve insanlık dışı yaşam koşullarını protesto etmek için yapılan sayısız açlık grevi, ölüm oruçları ve onlarca ölüm.

Saldırılarından, hak gasplarından ve hapishane koşullarından kaynaklı sağlık durumları ölümcül noktaya gelen binlerce tutuklu ve hükümlü. Tedavilerin bilinçli olarak engellenmesi sonucu yaşanan “sessiz imha” da onlarca ölüm.

Bu durum, 20 yıl boyunca kesintisiz devam etti ve etmeye devam ediyor. Aslında, devletin siyasi tutuklu ve hükümlülere bakışını Kenan Evren, 12 Eylül 2000 günü katıldığı bir televizyon programında *“içimizden birine bir şey olursa, içerdekilerin hepsini öldürün emrini verdik”* diyerek açıkça ortaya koymuştur. Bu, mevcut sistemin “içeridekileri” siyasi rehin olarak gördüğünün ifadesidir aynı zamanda. Bu tablo gösteriyor ki; iktidarların “ıs-

lah” ve “topluma kazandırma”dan anladıkları; kendileri gibi düşünmeyen, kendilerine muhalif her kim olursa olsun baskı, işkence ve katliamla yok etmektir. Yani iktidarlar, can güvenliğini sağlamakla yükümlü oldukları tutuklu ve hükümlüleri, kendi elleriyle öldürmekte ve bunun adı da “ıslah” olmaktadır.

Görülmektedir ki; sistem açısından “ıslah olmanın” anlamı, muhalif özelliklerini, bağımsız düşünme yetisini kaybetmek; psikolojik, fiziki, ahlaki ve insan onuruna yönelik her türlü saldırıya boyun eğmek, itaat etmek, çizilen çerçevede düşünmek, kendisine verilen kadarına razı olmaktır. Yani kişiliksiz olmaktır, pişman olmaktır.

İnsan olan, insan onuruna sahip olan hiç kimse bu durumu kabul edemez, etmemelidir....

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Adli tutuklular da bu ülke ve hapishane gerçeğinin dışında ele alınıp değerlendirilemez.

Adeta suçlu üreten bir ülke ve sistem gerçeğinden hareketle; suç ve hapishanelerin doluluk oranı birbirlerine koşut olarak sürekli artmaktadır. Adliler için şu saptamada bulunmak yanlış olmayacaktır. Onlar hapishanelere bu toplumun içinden çıkıp girdiler, başka bir yerden değil. Bugün tutuklu olmalarının temel nedeni de mevcut sistemin neden olduğu işsizlik, eğitimsizlik, cehalet, bencillik, çıkarıcı düşünüp yaşamaları ve iktidarların bilinçli olarak teşvik ettikleri emperyalist yoz kültürdür. Bazen ülke koşullarının neden olduğu bir bunalım sonucu, bazen bir “hata”dan dolayı, bazen bir “namus” meselesi, bazen de düzenin tüm kirli ve karanlık işlerine bulaşarak hapishaneye girenler içinde toplumun hemen her kesiminden insanlar bulunmaktadır.

Adlilerin hapishanelerdeki yaşamını en özlü şekilde “*dışarıda ne yaşıyor, yaşıyorsa hapishanelerde de benzer şeyler yaşıyor*” diyerek anlatabiliriz. Parası ve “arkası” olmayanın, hem idarece hem de devlet destekli çete üyelerince ezilmesi, çıkar kavgaları, yolsuzluklar, mafyalaşma uzun yıllardan beri artarak sürüyor. Kısacası, dışarının lüks ve sefalet ortamı hapishanelerin adli bloklarında da sürüyor. Zengin tutuklular, devlet destekli çeteciler ve mafya üyeleri özel koşullarda kalmakta, tüm ihtiyaçları fazlasıyla karşılanmaktadır. Sıradan bir adli tutuklu içinse hayat en zor şartlarda sürmektedir. Yaşamalarını sürdürebilmek için hapishane işliklerinde neredeyse bedavaya çalışanların ya da koğuş ağalarına sığınanların sayısı hiç de az değildir. Bugünkü adli ve idari yapı içerisinde adli tutukluların “ıslah” edilmesi mümkün değildir. Her şeyden önce suçun kaynağını oluşturan sosyal, siyasal ve ekonomik yapısıyla düzenin ta kendisidir. Durum böyle olunca da “ıslah” politikaları ikiyüzlü bir yalandan öteye geçmemektedir.

Hapishanedeki adli tutukluların “ıslah” edilmesi bir yana insanca yaşam

koşulları sağlanmadığı gibi tutuklu-hükümlüyü ezen, insan olarak görme-yen hapishane idareleri, yaşamı yasaklarla sınırlayan yönetmelik ve tüzük-ler, ağır hapis cezaları ile insanları çürüten mahkemeler zaten daha baştan bu ortamı yok etmektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

“Hapishaneler sorunu” yalnızca tutukluların ve tutuklu ailelerinin de-ğil tüm toplumun sorunudur.

Bugün bizim açımızdan gözden kaçırılmaması gereken temel noktalar-dan birisi; hapishaneler mücadelesinin, demokrasi mücadelesinin ayrıl-maz parçalarından birisi olduğudur.

Başta da belirttiğimiz gibi, bugün ülkemizde bir “hapishane sorunu” vardır. Ama bu tanım tek başına eksiktir, yanlıştır. Sorun adalet sorunudur, demokrasi sorunudur, temel hak ve özgürlükler sorunudur.

Bir süre önce Başbakan Bülent Ecevit bir gazetecinin ekonomik istikrar-la ilgili bir sorusunu *“Hapishanelerde istikrar sağlanmadan ekonomik istik-rar sağlanamaz”* diyerek cevaplıyordu. Benzer bir anlayışı İçişleri Bakanı Sadettin Tantan da *“Hapishanelere hakim olmadan sokaklara hakim ola-mayız”* sözleriyle ifade ediyordu.

Bu sözler aynı zamanda iktidarın “hapishane sorunu”nu otoritesi açı-sından bir varlık-yokluk sorunu olarak gördüğünü açıklıyor. Başbakan’ın “istikrar”, İçişleri Bakanı’nın ise “hakim olmak” diyerek ifade ettikleri şeyin ne demek olduğu Ulucanlar’da, Burdur ve Bergama’da görülmüştür.

Ama bu tek başına hapishanelerle sınırlı bir politika değildir. Sisteme, sisteme hayat veren yönetme anlayışına, kişiliksizleşmeye kısaca Susurluk düzenine muhalif olan herkese, her kuruma yönelik politikanın, saldırı dal-gasının hapishanelere düşen payıdır.

Üzerine basa basa vurgulamalıyız ki; BUGÜN SİYASİ TUTUKLU VE HÜ-KÜMLÜLERİN ŞAHSINDA HÜCRELERE KAPATILMAK İSTENEN BAĞIM-SIZLIK, DEMOKRASİ, HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER MÜCADELESİ VEREN HERKESİN BEYNİDİR, YÜREĞİDİR.

Bugün hakkını arayan, demokratik tepkilerini ortaya koyan, gösteriler düzenleyen insan hakları kuruluşlarından sendikalara, “YÖK’e hayır!..” di-yen öğrenci örgütlenmelerinden Akkuyu ve Bergama köylülerine, hatta depremzedelere kadar geniş bir yelpazede olan tüm halk kesimleri, tam bir abluka ve saldırı altındadır. En temel demokratik ve insani haklarını kulla-namamaktadırlar. Bu haklarını kullanmak istediklerinde ise, karşı karşıya oldukları kapılarına vurulan kilitler, gözaltılar, sokak ortalarında coplan-mak, yerlerde sürüklenmek ve sanık sandalyeleridir. Çünkü günümüz Tür-kiye’sinde hakkını aramak, haklarını, özgürlüklerini istemek ve savunmak suç sayılmakta ve hücrelere kapatılmak için de yeterli görülmektedir.

Günümüz Türkiye’sinde kitlelerin önüne iki seçenek konulmaktadır: Ya

Susurluk iktidarlarının tüm hukuksuzlukları, saldırıları, hak gaspları sessiz sedasız kabul edilecek ya da saldırı, baskı, yasaklamalar ve katliamlara maruz kalınacaktır.

İşte bu genel politika içinde siyasi tutuklu ve hükümlüleri sindirmek için **HÜCRELER** gündeme getirilmektedir.

Böyle olduğu içindir ki, hapishanelerdeki siyasi tutuklu ve hükümlülere yönelik saldırılar hepimize, tüm halka yönelen saldırılardır.

Saldırı hepimizdir. Hepimizin bilincine, hak ve özgürlük mücadeleleri-nedir.

HÜCRELER İŞKENCELİ ÖLÜMDÜR!

Konu: “HAPİSHANELER ve HAPİSHANE PERSONELİNİN DURUMU”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Hapishanelerdeki personel gerçeğine geçmeden önce, kısaca mevcut duruma istatistik açıdan bir göz atalım.

Ülkemizde bugün 600’e yakın hapishane mevcuttur. Bu hapishanelerdeki toplam personel sayısı ise yaklaşık 23.713’dür. Mesleki olarak görevli oldukları yerlerinin dağılımı ise şöyledir:

Personelin yüzde 92’si, yani tamamına yakını, genel ve idari hizmetler bölümüne ayrılmıştır. Yardımcı hizmetlerde çalışan personel sayısı 947, teknik hizmetlerde çalışan personel sayısı 507, eğitim ve öğretim hizmetlerinde çalışan personel sayısı ise 109’dur. Hapishanelerdeki toplam sağlık personeli sayısı ise 288’dir. Bu konuda, gerek Devlet İstatistik Enstitüsü’nün yaptığı araştırmada, gerekse de hapishane personeliyle yapılan görüşmelerde ortaya şöyle bir sonuç çıkmıştır; Bu güne kadar hapishanelere ayrılan personel kadrosunun yüzde 30’una yakını sürekli boş bırakılmıştır.

Örneğin; Müdür için 500 kişilik kadro ihtiyacı çıkarılırken, görevli olan Müdür sayısı 382’dir, İnfaz Koruma Baş Memurluğuna ayrılan kadro sayısı 4297 iken, görevli olanların sayısı 2902’dir. İnfaz koruma memuruna ayrılan kadro 21.357 iken, görevli olan sayısı 14.745’dir. 70 bin kişinin üstünde tutuklu ve hükümlünün bulunduğu hapishanelerde, toplam hekim kadrosu sadece 300’dür. Sağlık memuruna ayrılan 192 Kişilik kadrodan 162’si görev yapmakta ya da yapıyor gözükmektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu verilerin, hapishaneler gerçeğine bir başka açıdan ışık tuttuğu inancıyla, diğer personelin dağılımı üzerine de rakamlar vermenin yerinde olacağı düşüncesindeyiz: Diğer personel dağılımı şöyledir; (Arka sayfada)

Her şeyden önce, mevcut durumda dahi yetersiz olan personel sayısı, yukarıdaki tablodan da görüleceği gibi ciddi çelişkileri de beraberinde getirmiştir. Böyle olunca, ihtiyaca uygun diye düşünülüp ayrılan kadro ile, görevde olanların sayısı arasındaki uçurum, sorunların önemli bir yanını oluşturmuştur denilebilir.

3 görevli kişinin yapacağı bir iş, tek kişi üzerinden yürütülmeye çalışılmış, ama yürütülememiştir.

Personel Unvanı	Kadro	Dolu
Sayman	200	104
İdare Memuru	650	308
Şoför	550	351
Ambar Memuru	200	189
Katip	1267	791
Mubayaa Memuru	31	3
Veznedar	30	8
Tahsildar	30	5
Sosyal Hizmet Uzmanı	150	99
Psikolog	150	99
Veteriner	6	3
Öğretmen	480	316
Mühendis	28	8
Teknisyen	600	313
Teknisyen Yrd.	300	253
Gemi Adamı	2	2
Hizmetçi	707	474
Aşçı	400	230

Sorunların diğer bir yanını ise, görevli personelin tamamına yakınının mesleki eğitim ve yetenekten yoksun olması oluşturmaktadır. Müdür ve idari personelin çoğu, bu konuda eğitim almaktan çok, farklı memuriyet alanlarından hapisanelerdeki görevlerine aktarılmıştır. Personel açığı, mesleki eğitim ve yetenekten “yoksunluk” derken ortaya çıkan sonuç, tutuklu ve hükümlülerin gerek adli, gerek idari, gerekse de sosyal ve sağlık hizmetlerinin engellenmesidir.

Kadro yetersizliği ve görevli personel çarpıklığı sorunun bir yanı; Adalet Bakanlığı’nın hapisanelere ayırdığı bütçenin çarpıklığı ise sorunun diğer yanını oluşturmaktadır. 1998 yılı DPT ve DİE verilerine göre, ayrılan bütçe toplam 41.4 trilyondur. Bu paranın dağılımına şöyle bir bakalım;

28.4 Trilyonu (yüzde 69) personel giderleri ve yolluklara harcanmış... Ulaştırma giderleri 84 Milyar. Hizmet alımları, elektrik, su giderleri 486 Milyar. Demirbaş alımı 118 milyar. Cezaevi Proje etütleri 20 Milyar. Makine teçhizat alımları 50 Milyar. Cezaevi yapım onarım 550 Milyar. Kamulaştırma ve bina satın alma 250 Milyar... Geriye kalan para ise hapisanede YAŞAMAK ZORUNDA olanlara gitmektedir. Çoğu istatistik bilgiler içerse de, bunlar arasında tutuklu ve hükümlülerin ihtiyaçları için ayrılan bir miktara rastlanmamıştır. İaşe bedeli olarak tutuklu ve hükümlülere ödenen para ise sadece 165 bin liradır.

Bugün ise, hapisanelere ayrılan bütçenin tamamı tutuklu ve hükümlü-

lerin yaşam koşullarının veya çalışan personelin yaşam standartlarının iyi-
leştirilmesi yerine “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELERE harcanmaktadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanelerde istihdam edilen görevlilerin ve hapishanelere ayrılan bütçenin ihtiyaca göre yetersizliği yanında, önemli bir konu da hapishane personelinin nasıl eğitildiğidir.

Tek tek bütün personeli ele almadan, hapishane personelinin çoğunluğunu oluşturan İnfaz Koruma Memurları’nı anlatmaya çalışacağız. İnfaz Koruma Memurları, halk tarafından bilinen adları ile çokça filmlere konu olmuş haliyle ifade edilirse “Gardiyanlar”dır. Osmanlı’nın zindan geleneğinden bugüne süregelen biçimiyle, sistem adına tutukluları zapturapt altına almaya çalışan, halkımızın deyimiyle “eli sopalı zindancılar” olarak bilinirler.

Hapishanelerde yaşanan her olayda onların isimleri şu veya bu ölçüde gündeme gelir. Hepsisi açısından olmasa da; faşist nitelikli bir kısmı, hapishanelerde yaşanan bazı katliamlara katılmış; bir kısmı işkence yapmış; bir kısmı mafya ile ilişki içerisinde olmuş; uyuşturucu, silah, telefon gibi “yasak” araç ve aletleri hapishanelere sokarken yakalanmış; bir kısmı ise sadece siyasi blokta görev yaptığından “teröristtir” damgası yemiştir.

Elbette tüm bunların, hapishanelerde de yansımaları bulan, sistemin işleyişi ile doğrudan ilgisi vardır. Bu durum, İnfaz Koruma Memurları’nın yaşam standartlarına baktığımızda daha iyi anlaşılacaktır.

Her şeyden önce 170 milyon TL gibi, düşük bir ücretle çalışan bu insanlar, gerek yaşam koşullarından gerekse de hapishane anlayışından kaynaklı her türlü “suçu” işlemeye elverişli hale getirilmişlerdir. Şöyle demek daha doğru olacaktır; devletin hapishane politikası, anlayışı ve uygulaması bu insanları “suç” işlemeye teşvik etmiştir. Bireysel çıkarlar için adam kayırmış; rüşvet, zorla maddi çıkar sağlama, tehdit ile iş yapma, uyuşturucudan ahlaksızlığa kadar, tutuklu ve hükümlülere karşı her türden kirli işi yapmaya hazır hale getirilmişlerdir. İnfaz Koruma Memurları’ndan bazılarının, bunu bilinçli yaptığı ise bilinen bir gerçektir. Bazıları ise bu ilişki ağının içine bir biçimde çekilen insanlar durumundadırlar. Oktar Çakır gibi, bir DGM Başsavcısı’ndan savcılara, rütbeli-rütbesiz askerlerden müdürlere kadar, geniş bir kesimin arpalık olarak kullandığı hapishanelerde açığa çıkan her “suç”, İnfaz Koruma Memurları’nın üstüne bırakılmaktadır. Örneğin, hapishanenin giriş ve çıkışından asker sorumludur. Onların bilgisi ve denetimi dışında, içeriye tek bir iğnenin dahi girmesi olanaksızdır. Durum bu iken, hiç bir hukuki dayanağı olmayan bir biçimde, bu insanların tamamı potansiyel suçlu olarak gösterilmektedirler. Kendilerini ifade edebilecek bir sendikaları vardır elbette. Ancak, sistemin tüm diğer kamu emekçilerine ve onların örgütlülüklerine yönelttiği saldırılara onlar da maruz kalmaktadırlar. Tüm Yargı-Sen çatısı altında yürüttükleri faaliyette nicelik olarak belki çok sayıdadırlar ama, gerçek anlamda örgütlü bir iradeleri ve güçleri

olduğu söylenemez. Örgütlenmeleri öncelikle yasalarla getirilen kısıtlamalarla, baskılar ve sürgünlerle engellenmiş, silahlı yaralamalar ve kaçırmalar gibi yöntemlerle korkutulmuş, sindirilmiş ve haklarını arayamaz duruma getirilmeye çalışılmışlardır. Sendikal mücadelelerine getirilen yasak ve engellemelerin yanında, somut bir örnek, Tüm Yargı-Sen İstanbul Şube Başkanı Ali Yazıcı'nın, hapishanelerde yaşanan faşist-mafya ve idare işbirliğine ilişkin açıklamaları üzerine ayaklarından kurşunlanmasıdır. Yine aynı içerikteki açıklamalarında, Kartal Yakacık Özel Tıp Hapishanesi'nde Alaattin Çakıcı'nın başını çektiği faşist mafya ve idare işbirliğini teşhir eden Tüm Yargı-Sen Kartal Şube Başkanı'nın sürgün edilmesi de bir başka örnektir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Diğer önemli bir nokta da, İnfaz Koruma Memurları'na verilen eğitimidir. Devletin açtığı memur sınavlarına, bir çoğu “İnfaz Koruma Memurluğu”nun ne olduğunu dahi bilmeden giren bu kişilere, mesleğe alındıktan sonra da verilen sistemli bir eğitim yoktur. Meslek içi denilen bir kursları olsa da, bu kesinlikle akademik ve bilimsel bir tarzda ele alınmamaktadır. Kaldı ki, bu hizmet içi eğitim tüm İnfaz Koruma Memurları için de geçerli değildir. Hiçbir mesleki eğitimi ve yeteneği olmayan bu insanlara, sözünü ettiğimiz tarzda bir eğitim bir kenara bırakılarak, tutuklu ve hükümlüler “DÜŞMAN” olarak gösterilmekte, devlet adına “SUÇLU”ları “uslandırmak” ve etkisizleştirmek için işkencecilik yapmaları benimsetilmektedir.

Empoze edilmeye çalışılan anlayış, tutuklu ve hükümlülerin her türden baskıyı hak etmiş oldukları ve bunların “İSLAHI”nın ceza çektirilerek sağlandığıdır. Verilen eğitim ve benimsetilen anlayışla, ideolojik ve psikolojik baskı, zemin bulunan her yerde sürekli bir hale getirilmiştir.

Bu konuda yaşanan bir örneği aktarmak sanırım daha anlaşılır olacaktır.

Bayrampaşa Hapishanesi'nde görevli olan, ama yukarıda saydığımız gerçekler nedeniyle ismini açıklamayacağımız bir İnfaz Koruma Memuru, tutuklu ve hükümlüleri tanıdıktan sonra bakın neler diyor:

“Sınavlara girip de kazandığımda oldukça sevinmiştim. Görev alanımın neresi olacağını öğrenmeye gittiğimde İNFAZ KORUMA MEMURU olduğumu öğrendim. Her halde iyi bir şey dedim. Çünkü ilk kez duymuştum. Eve gittiğimde gururla görevimi açıkladım. Ancak ne iş yapacağımı bilmediğimden evdekiler hayırdır dediler. Neyse sonra gidip araştırıp öğrendim ki İnfaz Koruma Memuru diye söylenen bizim bildiğimiz cezaevi gardiyanlığıymış. Ne anlarım dedim ben gardiyanlıktan. Gerçi filmlerde az çok ne yapıldığını biliyordum ama, onlar gerçekte nasıl olurdu kaygılıyım. Daha sonra görev yerim açıklandı BAYRAMPAŞA CEZAEVİ. Beni bir korku sardı. İş bırakmaya karar verdim. Bir bak dediler olmazsa ayrılırsın. Kısa bir eğitim aldık. Siyasi bloktakilerin ‘terörist’ oldukları, adam öldürdükleri, iyi gözlenmesi gerektiği, onlarla konuşulmaması gerektiği gibi bir dolu şey anlatıldı. Tekrar eve gittiğimde yeni evlendiğim eşim ile konuştum. Söylenenleri anlatınca

korkmaya başladı. Gitmesen demeye başladı. Bir gideyim dedim. Neyse ilk gün içeri girmemek için azami çaba sarf ettim. Ama bir-iki derken içeri girdim. İlk günler tek dolaşmamaya özen gösterdim. Eve her gittiğimde eşim ne oldu bir şeyin var mı demeye başladı. Akrabalar ise telefon ile arayıp sağlığını soruyorlardı. Daha sonra terörist denen kişilerle bir kaç merhaba ile başlayan sıcak ve saygılı sohbetler ile diyalogum gelişti. Yine bir akşam eve döndüğümde, tabii aylar geçmiş eşim halen soruyor: ‘Teröristler sana bir şey yaptı mı?’ diye. Bende ‘yok ya ne teröristi onlar da bizim gibi, bizden daha duyarlı insanlar’ dedim.”

Fiziki yaşam koşulları, tüzükler ve genelgeler ne denli olumlu kılınırsa kılınsın ya da idareci ve personel ne kadar eğitimden geçirilirse geçirilsin, esas olan yukarıdan aşağıya devlete hakim olan mantıktır. Bu mantık, sadece hapishaneler konusunda değil, devletin tüm demokratik haklar ve özgürlüklere yaklaşımı, politika ve uygulamaları konusunda vardır. Gerçekler bunlardır. Dolayısıyla; Aşağıda özetle ifade ettiğimiz talepler dikkate alınmalıdır.

- Personel temel insan hakları konularında eğitimden geçirilmeli, “önce insana değer verme” anlayışıyla şekillenmelidir.

- Yukarıdan aşağıya, hapishane personeli üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak, tutuklu ve hükümlülerin kişiliklerine, siyasi düşüncelerine karşı düşmanlık doğuracak, personeli şartlanmaya sokacak her türlü açıklama ve propaganda önlenmelidir.

- Personelin çalışma saatleri 12 saatten 8 saate indirilmelidir.

- Rüşvet, adam kayırma vb.’nin ortadan kaldırılması için, ücretler yeterli düzeye çıkarılmalıdır.

- Personel arasındaki faşist örgütlenme ve kadrolaşmalar dağıtılmalıdır.

- Personelin sendikal, demokratik örgütlenmelerinin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bütün bu gerçeklerden hareketle, İnfaz Koruma Memurları’nı da doğrudan ilgilendiren “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELER, onların da hakları ve özgürlüklerinin zapturapt altına alınmaya çalışılması demektir. “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELER’le tüm halka dayatılan onursuzluk, teslimiyet, açlık ve yoksulluk İnfaz Koruma Memurları’nın da temel sorunudur.

İnfaz Koruma Memurları bu gerçeğin farkında olmalı, kendi elleriyle kendi geleceklerinin, hak ve özgürlüklerinin gasp edilmesine izin vermemeli, bu saldırının bir parçası olmamalıdır. “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELER uzun süreli, işkenceli ölümdür. İnfaz Koruma Memurları işkenceci olmayı, katliamlara ortak olmayı; “sessiz imha”yı, yalnızlaştırmayı, insan onurunu ayaklar altına almayı reddettiklerini tüm halka açıklamalıdır.

Konu: “ADALET BAKANLIĞININ MALİ DURUMU” Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları; Değerli Tutuklu ve Hükümlü Yakınları; Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Hapishanelerle ilgili tartışma konularından biri de tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesidir.

Tutuklu ve hükümlülerin barınma, beslenme ve diğer yaşamsal ve insani ihtiyaçlarının karşılanması Adalet Bakanlığı’nın yetki ve sorumluluğundadır. Belli bir harcamayı gerektiren bu ihtiyaçların bugün yeterince karşılanmadığı açıktır. Bu gerçek bizzat Adalet Bakanı tarafından da dile getirilmektedir. Bu nedenle de sık sık tartışmalara, suçlama ve yakınmalara tanık olmaktadır.

Özellikle kamuoyuna açık yapılan araştırmalarda Adalet Bakanları ya da bakanlık yetkililerine hapishanelerdeki yaşam koşullarıyla ilgili sorulan sorular karşısında sığındıkları tek liman **ödenek yetersizliğidir**.

Tüm insanlık dışı uygulamaları ödenek yetersizliğine bağlayarak tutuklulara yönelik düşmanca yaklaşımlarını gizlemeye çalışırlar. Hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlülerin, insanlık dışı koşullarda yaşamak zorunda bırakılmalarında mali harcamaların yetersizliği kuşkusuz bir etkidir. Reddedilemez.

Ancak bundan da önce ele alınması gereken temel neden, devletin tutuklu ve hükümlülere bakış açısıdır. Hapishaneleri ele alış tarzıdır. Osmanlı’dan devralınan zindancı gelenek biçimsel bir takım değişikliklere uğramakla birlikte bugün hala devam ettirilmektedir. Bu gelenek 1980’li yıllarda cunta generallerinin *“Asmayalım da besleyelim mi”* sözlerinde kendini gösterirken, 1996 yılında ise, Adalet Bakanı olan Mehmet Ağar’ın atadığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Cemal Sahir Gürçay’ın *“Cezaevlerinde yatanları niçin besliyoruz? Bunların hepsini temizlemeliyiz, hepsinin işini bir gecede bitirebiliriz, hepsi 3 kilo siyanürün başında”* (Demokrasi Gazetesi, 9.4.1996) sözlerinde ifadesini bulur.

Hapishanelerle ilgili tüm uygulamalar doğaldır ki, baştan sona bu mantığa göre biçimlendirilir. MGK’sından Cumhurbaşkanına, Başbakanından Adalet Bakanına ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürüne kadar Adalet Kurumları ve bu kurumların işleyişindeki görevli tüm yetkililer hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlülerin insani koşullarda yaşamaları için, olumsuz hapishane koşullarının düzeltilmesi için kendiliklerinden hiçbir şey yapmazlar. Bunun için kendi yandaşlarına çektikleri peşkeşin çok küçük bir miktarını dahi ayırmaları yeterliyken ancak kurdukları düzenin işleyebilmesini sağlayacak kadar bir payı ayırırlar.

A- BÜTÇEDEN ADALET BAKANLIĞI'NA AYRILAN PAY

BÜTÇE KALEMİ	1995	1996	1997	1998
-Genel yönetim	145715	265597	554859	920654
-Destek hizmetleri	1361621	3111856	6770828	10367590
-Yargılama işleri	7573774	13597552	26944935	61923434
-Hükümlülerin eğitimleri, cezalarının infazı ve tutukluların muhafazası	4684950 (%32.2)	10174935 (%34.1)	23445227 (%38.6)	41436669 (%34.1)
-Resmi bilirkişilik	196505	423056	795962	1768362
-Yüksek seçim kurulu	385935	1014994	1682589	3910291
-Transferler	191830	1260000	487020	1056944
-Borç ödemeler	110000	1112850	300000	750000
-Fonlara ait hizmetler	10000	10000	18000	50000
-Adalet Bakanlığı	14540330	29848000	60681420	121383944
Toplam bütçe	1341978053	3568506822	6361685500	14789475000

TABLO A: Adalet Bakanlığı bütçesinin harcama kalemlerine göre dağılımı(1995-1998)

B- ADALET BAKANLIĞI BÜTÇESİ (Adalet Bakanlığı Bütçesinin Yıllara Göre Dağılımı)

Yıl	Bütçe Payı	Personel Payı	Yatırım Payı	Adalet Bakanlığı Bütçesi (Milyon TL)
1930	2,8	78.9	---	7.1
1935	3,6	87.4	1.5	8,7
1940	2,6	82.8	---	9,3
1945	1,5	73.9	---	11,5
1950	2.4	78.5	0.2	46.5
1955	2.7	81.1	0.4	82.6
1960	2.4	78.9	0.8	182.6
1965	2.1	81.1	---	316.4
1970	1.4	83.9	0.3	416.8
1975	1.4	70.0	6.8	1.445,9
1980	1.8	68.2	13.8	13.228,4
1981	1.7	47.4	32.1	24.856
1982	1.6	42.8	25.5	28.058
1983	2.0	43.9	22.7	49.970
1984	1.9	43.8	24.9	62.843
1985	1.6	51.2	25.1	80.259
1986	1.4	47.5	27.9	102.600
1987	1.2	45.9	31.8	129.593
1988	1.1	53.6	19.2	223.804
1989	1.0	53.5	15.6	334.539
1990	1.2	63.6	13.7	743.346
1991	1.4	69.9	8.5	1.403.592
1992	1.5	74.8	6.0	3.073.111
1993	1.3	74.2	5.3	4.715.992
1994	1.1	76.8	5.2	9.307.140
1995	1.1	79.7	4.4	14.540.330
1996	0.8	74.2	5.0	298.848.000
1997	0.9	74.3	7.0	606.814.200
1998	0.8	77.3	1.5	121.383.944
1999	0.9	---	---	---
2000	0.7	7 360 Trilyon	---	38 trilyon

(Cezaevi Ezaevi Sayrivi Ölümevi Cezaevi ve Sağlık Ata Soyer Türk Tabipler Birliği Syf,44)

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Tebliğimizin sonunda 1995 ile 1998 yılları arasında Adalet Bakanlığı'na ayrılan bütçeye ilişkin rakamların yer aldığı bir tablo (TABLO A) bulunmaktadır. Bu tabloda da görüldüğü gibi bütçeden Adalet Bakanlığı'na ayrılan pay sürekli azalmaktadır. Özellikle 1995 sonrası bu oran yüzde 1'in dahi altına çekilmiştir.

1960'lı yıllara kadar yüzde 3.6 ila 2.4 oranları arasında değişirken, günümüzde bu oran 1999 yılında binde 9, 2000 yılında ise, binde 7.7'ye kadar düşmüştür. En son Bakanlar Kurulu toplantısında 2001 yılı bütçesinin belirlenmesi sırasında ise Adalet Bakanlığı'na binde 7 oranında pay ayrılmıştır. 2000 yılı bütçesinde Adalet Bakanlığı'na ayrılan pay 360 trilyon TL'dir. Buna ilaveten noterlik işlemlerinden Adalet Bakanlığı'nın payına yüzde 25'lik bir kaynak aktarılmaktadır. 38 trilyon lira olacağı tahmin edilen bu parayla birlikte Adalet Bakanlığı'nın 2000 yılı bütçesi 398.400 trilyon TL ediyor. Bakanlık yetkilileri bu paranın yetersizliğinden yakınıyorlar.

Tebliğimizin sonunda yıllara göre Adalet Bakanlığı bütçesinin dağılımını aktarıyoruz sizlere. Bu dağılıma bakıldığında gerek yargı gerekse de hapishanelerde mevcut koşullar içinde en küçük bir adım bile atılamayacağı daha açık görülecektir. Bu elbette yetersizlik, bütçe açığı vb. gerekçelerle açıklanamaz. Her yıl milyarlarca doların bizzat devlet eliyle birilerinin ceplerine akıtıldığı düşünülürse Adalet Bakanlığı'na böylesine komik rakamların ayrılması bilinçli ve iradi bir tercih sonucudur. Adalet Bakanlığı'nın bütçesinden hapishanelere ilişkin harcamalar TABLO A'da da görüldüğü üzere 1995 yılında yüzde 32,2 iken 1998 yılında ise yüzde 34.1'dir.

1998 yılı itibariyle Adalet Bakanlığı'nın bütçesinden *“Hükümlülerin eğitimi, cezalarının infazı ve tutukluların muhafazası”* başlığı altında cezaevleri için 41 trilyon 436 milyar 669 milyon TL ayrılmıştır. Bu miktarın 28.4 trilyonu (yüzde 69) personel giderleri ve yolluklardır. Geriye kalan bölüm içinde ulaştırma giderlerine 84 milyar TL, hizmet alımları, elektrik su giderleri 486 milyar TL, demirbaş alımları 118 milyar TL, cezaevleri proje etütleri 20 milyar TL, makine teçhizat alımları 50 milyar TL, cezaevi yapımı ve onarımı 550 milyar TL, kamulaştırma ve bina satın almaları 250 milyar TL'dir.

Bu harcamalardan arta “kalan”ı da tutuklu ve hükümlülerin yaşamsal ihtiyaçları için ayrılmaktadır.

Adalet Bakanlığı'nın hapishaneler için ayırdığı miktarın yüzde 25'lik oranı tutuklu ve hükümlülerin yaşamsal ihtiyaçlarına gitmektedir. Yaklaşık 10.5 trilyon TL ise 70 binden fazla tutuklu ve hükümlünün yaşam koşullarını “iyileştirmek”, yeterli beslenme, sağlık, barınma temizlenme gibi zorunluluklar için harcanmak üzere ayrılmıştır. Dört kişilik bir ailenin mutfak giderinin 400 milyon lirayı aştığı ülkemizde tutuklu ve hükümlüler için ayrılan bu miktarla sağlık; muayene, teşhis, tedavi, ilaç giderleri, hastane-

mahkeme sevkleri, iâşe ve diğerk giderleri karşılamak **imkansızdır**.

Ülkemizde ayda 400 kişi tutuklanmakta, hapishanelere doldurulmaktadır. Yılda yaklaşık 6 bin kişi hapishaneye girmektedir. 2000 yılının ikinci yarısında 12 bin 800'ü siyasi tutuklu olmak üzere hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlü sayısı yaklaşık 73 bin kişidir. Her tutuklu ve hükümlü için ayrılan iâşe bedeli ise 2000 yılı Ekim ayı itibarıyla 800 bin TL'dir. Hapishanedeki bir kişi günlük 800 bin lirayla beslenmek durumundadır.

Oysa yasal düzenlemelerde tutuklu ve hükümlülerin günlük yemek bedeli askeriyede eratın 1 milyon 500 bin TL olan günlük yemek bedeline eşit olması gerektiği belirtilmektedir. Tutuklu ve hükümlülerin 800 bin TL'lik iâşe bedeliyle beslenmeleri mümkün değildir. Bu nedenle de tutuklu ve hükümlüler, ihtiyacı olan bir malı dışarıdaki fiyatın iki üç misline hapishane kantininden almak zorunda bırakılmaktadırlar.

Adalet Bakanlığı bütçesinin harcama kalemlerini gösterir TABLO A'dan da anlaşılacağı gibi hapishanelere ayrılan yüzde 34'lük miktarın tutuklu ve hükümlülerin mahkeme, sağık, beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalacağı açıktır. Üstelik tutuklu ve hükümlüler için ayrılan miktarın harcanması ise, ülkemiz rant ve rüşvet mekanizmasının işleyişinin bir prototipini oluşturmaktadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishane idarelerinin açtığı mal ve hizmet alımı ihaleleri yolsuzluk örnekleriyle doludur. Her dönem açılan tamirat-tadilat ihaleleri saymanlıktan savcılığa, hapishane müdürlerinden ilgili diğerk personele kadar yolsuzluk bataklığına saplanmış durumdadırlar. Bu yolsuzlukların bazıları basın aracılığı ile kamuoyuna yansımaktadır. Kamuoyuna yansıyanlar ise olup bitenlerin ancak ortaya çıkan küçük bir parçasıdır İlgili-ilgisiz açılan ihaleler, ihalelerde dönen dolaplar basına sızdırılmaz. Yolsuzlukla dönen tezgahlar kurulmuş tıkr tıkr işlemektedir.

Hapishane kadrosunda teknisyen, tamirci vb. görevli personel bulunmasına rağmen tamirat-tadilat ihaleleri açılır, dışarıdan tamirci getirilir. Bir gün fırın arıza yapar, ertesi gün mutfakta tadilat vardır, başka bir gün kazan dairesi tamir edilir. Marangoz işleri, demirci, sucu, elektrikçi, camcı... hapishanenin tamir işi hiç bitmez. Hiçbir şey bulunamazsa hapishanenin iç cephesi, dış cephesi iş makineleriyle kazdırılır. Tüm bu işler için kesilen faturalar, yapılan ödeme miktarının çok üzerindedir. Aradaki fark bu konularda yetkili olanlar tarafından yetkileri oranında paylaşılmaktadır.

Asıl yolsuzluk ise toplu ve sürekli alınan yakıt, yiyecek gibi ihtiyaçlar için dönem dönem açılan ihalelerde yapılmaktadır. Bu konuda en yakın ve en bilinen örnek İstanbul DGM Başsavcısı Oktar Çakır yolsuzluğudur. İkinci Susurluk olarak değerlendirilen bu olay, **kaza yapan bir otomobilde aranan bir mafyacıyla DGM Başsavcısının birlikte bulunuyor olması sonucu**

ortaya çıkmıştır.

Bazı hapishanelerin et ve gıda ürünleri Melik Giray isimli aranan bir mafyacıya ihale edilmiştir. İhaleye giren başka firmalar mafya yöntemleriyle ihale dışına çıkarılarak Melik Giray başta Bayrampaşa Özel Tip ve Kapalı hapishaneleri olmak üzere çoğu hapishanenin 1997-98-99 yıllarının bazı dönemlerinde et ve yiyecek ihalesini almıştır. Bu ihalelerde Giray'ın teklifi piyasa fiyatlarının üstünde olduğu gibi ıskonto oranı da çok düşük tutulmuştur. Daha önce yüzde 30'lara varan ıskonto oranı yüzde 11.3'e kadar düşürülmüştür.

Örneğin toptancı piyasasında 50 kg.'lık toz şeker 17-18 milyon TL'ye alınıp satılırken, '99 yılı sonunda yapılan ihalede 50 kg.'lık toz şeker 26 milyon 824 bin lira olarak gösterilebilmiştir. Aynı dönem tutuklu ve hükümlüler için tahsis edilen bir günlük iâşe bedeli 500 bin liradır. Örneklerden de anlaşılacağı gibi sorun sadece iâşe bedelinin düşük tutulmasıyla da kalmıyor. Açılan ihalelerde dönen yolsuzluklar sonucu tutuklu ve hükümlülere ayrılan iâşe bedeli hırsızlık ve yolsuzluk üzerine kurulu tezgahta eriyip gitmektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Adalet Bakanı bugün sık sık TV'lere çıkıp Bakanlığının bütçesinin kısıtlılığından yakınıyor. Hatta 2000 yılı bütçesinin karara bağlandığı Bakanlar Kurulu toplantısında Bakanlığının bütçesi düşük belirlendiği için istifa etme tehdidinde dahi bulunduğu açıklaması yapıldı.

Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, yaptığı bu çıkışlarla elbette tutuklu ve hükümlülerin yaşam koşullarının düzeltilmesini istiyor gibi bir sonuç çıkarılamaz. Bakan bütçesinin yetersizliğini gösterirken ne sağlık, ne de tutuklu ve hükümlülerin insani ihtiyaçlarını gözetiyor. Bakan için öncelikli olarak "F Tipi" Hücre Hapishanelerin yapımının sürdürülmesi ve tamamlanması gelir.

Buradan Adalet Bakanı'na sizlerin huzurunda bir kez daha sormak istiyoruz. Bakanlığınıza ayrılan bütçenin kaçta kaç tutukluların yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak üzere ayrılmıştır. Bugün hapishanelerde protez ihtiyaçları karşılanmadığı için sağlık durumları her gün daha da kötüye giden onlarca tutuklu ve hükümlü vardır. Binaların durumu yetersizdir. Hapishanelerin, hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlülerin içinde bulunduğu olumsuz tablo daha da uzatılabilir. Ama bizim burada asıl belirtmek istediğimiz niyetlerdir. Ve şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, Adalet Bakanlığı'nın tutuklu ve hükümlülerin ihtiyaçlarını karşılamak gibi bir niyeti yoktur. Bu nedenle bütçeden ayrılan pay ne kadar artırılırsa artırılın ne yargı mekanizmasının işleyişi düzeltilip, hızlandırılabilir ne de hapishane koşulları düzeltilebilir.

Konu: TUYAB TEBLİĞİ

Sunan: TUYAB (Tutuklu ve Hükümlü Yakınları Birliği)

Merhaba dostlar,

Tutuklu ve Hükümlü Yakınları Birliği olarak sizleri en içten duygularımızla selamlıyoruz.

Dizginsiz bir baskı, sömürü ve sefalet koşulları içinde yaşadığımız toplarlarda, bizlere açlık, sefalet, enflasyon, işten atma getiriliyor. 50 bin insanın yaşamını yitirdiği depremde kurtulanlar aç, sefil çadırlarda yaşamaya mahkum ediliyor. Memurlara Kanun Hükümünde Kararnameler dayatılıyor ve IMF'nin emriyle köylüler, toprağından, yerinden-yurdundan edilmek isteniyor. Tüm bu sefalet koşullarına, düzenine karşı çıkan bizim çocuklarımızın payına ise gözaltılar-işkenceler-hapishaneler düşüyor.

Bizler, tutsak yakınları olarak öncelikle şunu belirtelim ki, hapishanelerin koşullarının ve çocuklarımızın karşı karşıya kaldıkları durumların bire bir tanığıyız. Bizce en önemli sorun ise, hapishanelerde çocuklarımızın can güvenliği olmamasıdır. Buca Cezaevi'nde 95'te 3, Ümraniye'de 4 evladımız katledilmiş, yine 96'da SAG ve ÖO direnişinde 12 evladımızı yitirmemizin ardından 2 ay bile geçmeden Diyarbakır'da 10 çocuğumuz da beyinleri parçalanarak katledilmişlerdir. Ancak geçtiğimiz yıl Ulucanlar'da gerçekleşen katliam, devletin o vahşi yüzünü iyice göstermiştir bizlere. On evladımız ateşli silahlarla öldürülmüş ve onlarcası da sakat kalırcasına ağır bir şekilde yaralanmışlardır. Tüm bunların arkasında ise devletin devrimci tutsakları yok etme politikası yatmaktadır.

Devlet, yok edemediği devrimci tutsakları ise teslim almayı hedeflemektedir ve F Tipleri ise bu amaçla yapılmaktadır. 6 tanesinin yapımının bitmek üzere olduğu ve bir dizi hapishanenin ise koşullarının hücreye dönüştürüldüğünü biliyoruz. Tüm bunların amacı, çocuklarımızı, birbirlerinden, bizlerden, aynı zamanda düşüncelerinden, inançlarından soyutlamak ve hep beraber, dayanışma içinde yarattıkları komün yaşamını parçalamaktır. Ancak devlet, yeni yaptığı hücre tipi cezaevlerine henüz geçmeden çıkardığı 3'lü protokol ve ardı ardına gerçekleştirdiği hak gaspları ile şimdiden hücreyi yaratmaya çalışmaktadır. Öyle ki Ulucanlar katliamından sonra Ulucanlar Hapishanesinde kalan bayan tutsaklar, son derece ağır koşullarda yaşamakta ve Bergama'daki saldırıdan sonra Buca Hapishanesi'ne sevk edilenlere karşı idarenin baskıcı ve sert tutumu gün geçtikçe artmaktadır.

Çocuklarımızın karşı karşıya kaldığı, bizim de tanık olduğumuz başlıca sorunları sıralarsak;

* Sağlık sorunu çok ciddi bir tehlike arz etmektedir. Cezaevlerinin eski-

nemli olmasına ek olarak, suların da pis oluşu, çoğu yerde temiz su alınmasının engellenmesi hastalıkları doğurmaktadır. Ayrıca son dönemde dezenfektan malzemelerinin alımı da engellenmektedir. Zaten, bu güne kadar, açlık grevleri -direnişler- saldırılardan kaynaklı olarak yıpranmış bedenlere sahip olan çocuklarda hastalıklar daha hızlı ilerlemektedir. Ancak tedavilerini neredeyse kendileri yapmaktalar. Hapishanelerde revirler olmasına rağmen, işe yaramamakta, ... ambulanslar ise yalnızca operasyonlar sırasında hapishaneye gelmektedir. Hastaneye gitmek tam bir işkenceye dönüştüğü gibi, muayene ise yalnızca jandarma odadan çıktığında olabilmektedir. Tedavilerinin engellenmesi sonucu onlarca evladımızı hapishanelerde yitirdiğimiz gibi, yine ölümü bekleyen onlarcası da bulunmaktadır.

* Çocuklarımızın haberleşmelerinin sağlanması noktasında sürekli engeller çıkartılmakta. Gelen mektuplar verilmemekte. Gönderdikleri mektupların bir kısmı kendilerine iade edilmekte ya da haftalar sonrasında üstü çizilmiş vaziyette bizlere iletilmektedir: En doğal hakları olmasına rağmen telefon hakkından mahrum edilmekteler.

* Çıkartılan 3'lü protokol sonucu, çocuklarımızın savunma hakkı ellerinden alınmış durumdadır. Avukatların üstlerinin aranması ve belgelerinin karıştırılması uygulaması karşısında cezaevlerine girmeme tutumları karşısında, çocuklarımız, mahkemelere çıksalar bile avukatlarıyla görüşemedikleri için savunma veremiyorlar.

* Çocuklarımızın istedikleri kitap-dergileri okumaları noktasında engellemeler çıkartılıyor. Toplatılmış olduğu gerekçesiyle, el konuluyor. Bizler de götürdüğümüz için cezaevi ziyaretlerinde gözaltına alınıyoruz.

* Çocuklarımız, yalnız başına ya da az sayıda olduklarında(örneğin mahkeme gidiş-gelişlerinde ya da hastane sevklerinde) askerin saldırılarına maruz kalıyorlar.

Aynı zamanda bizlerin de karşı karşıya kaldığı saldırılar;

*Açık görüş en doğal hakkımız olmasına rağmen Terörle Mücadele Yasasına göre açık görüşten faydalanamıyoruz. Öyle ki kapalı görüşü bile bin bir zorluklarla gerçekleştiriyoruz. Kabinlerin yetersizliği, askerin ve idarenin keyfi tutumu sonucu görüş yapılabilirken, son dönemde bir çok cezaevinde görüş sırasında akrabalık belgesi dayatılmaktadır. Ayrıca görüşlere girerken askerin ve gardiyanların insanlık dışı ve onur kırıcı aramalarıyla ve sözlü olarak tacizleriyle karşılaşılıyor.

* Çocuklarımız, idarenin verdiği yemeği yemedikleri için, bizim götürdüğümüz yiyeceklerle ve kendilerinin aldıkları yiyeceklerle besleniyorlar. Ancak jandarma ve idare; bu konuda da çok keyfi davranıyor. Girmesi için hiç bir sorun olmayan yiyecekleri keyfi bir şekilde almazken, aldıklarını ise karıştırarak ve pis malzemelerle, sağlıksız mekanlarda aramasını yaparken gözlerimizin önünde kullanılamaz hale getiriliyor.

F Tipi Hapishanelere geçişlerin planlandığı evrede, çocuklarımızın bir kısmı, öncelikle F Tipi Hapishanelerin kapatılması talebiyle Süresiz Açlık Grevine başlamış durumda ve sürecin ilerleyen evresinde Ölüm orucuna dönüştürülecek. Bugün Süresiz Açlık Grevinin 22. Günü. Bizler de çocuklarımızın yükselttiği taleplerin arkasında duruyoruz. F Tipi Hapishanelerin derhal kapatılmasını istiyoruz. 3'lü protokolün derhal iptal edilmesini istiyoruz. Terörle Mücadele Yasası'nın bir an önce kaldırılmasını istiyoruz. Çocuklarımıza onlarca yıl cezalar yağdıran DGM'lerin de kapatılmasını istiyoruz. Bu güne kadar bizzat devlet tarafından yapılan operasyonlarda onlarca tutsak katledildi ve katillerinden hiç biri yargılanmadı. Son olarak Ulucanlar Mahkemesinde olduğu gibi, sanık sandalyesine katiller değil, katliamdan kurtulan devrimci tutsaklar oturtuldu. Bizler, Buca'da, Ümraniye'de, Diyarbakır'da, Ulucanlar'da katliamları planlayanların, gerçekleştirenlerin derhal yargılanmasını istiyoruz.

Bu güne kadar öncelikle tutsak yakınlarının Ulucanlar katliamının arkasından yürüttüğü faaliyet sonrasında F Tipi Cezaevleri ilerici kamuoyunun gündemine girdi. Tartışıldı. Çeşitli çevrelerden tepkiler yükseldi, açıklamalar yapıldı. Kısa bir süre öncesine kadar ise sessiz bir bekleyiş vardı. Şimdi çok daha kritik bir evredeyiz. Devlet hazırlıklarını yoğunlaştırma çabasında. Son günlerde Ümraniye ve Gebze Hapishanelerinde olduğu gibi provokasyonlar yaratmakta. Hapishanelerde Süresiz Açlık Grevlerinin başladığı bir evrede yeniden af tartışmaları alevlendirildi ve kamuoyunu yanıltmak amacıyla çetelere bir "isyan" çıkartıldı ve böylelikle cezaevleri sorununun çözümünün F Tipleri olduğunun propagandası yapıldı.

Bizler aileler olarak bu güne kadar çocuklarımızın yükselttiği mücadelenin daima yanında olduk. 12 Eylül'ün karanlık günlerinde, 91'de Eskişehir tabutluğunun kapatılması sürecinde, 96 SAG ve ÖO direnişi döneminde ve şu anda hücrelere karşı verilen mücadelede....Onlar ne kadar kararlıysa, biz de o kadar kararlıyız ve hücrelere geçit vermeyeceğiz.

Böyle kritik bir dönemde gerçekleşen kurultayın önümüzdeki günleri kazanmamız amacıyla önem taşıyacağını düşünerek kurultay komitesine belli önerilerde bulunmak istiyoruz.

* F Tipi ve halen sürmekte olan ve Ölüm orucuna dönüştürülecek Süresiz Açlık Grevine ilişkin eylem programı çıkartılması.

* Katılan kurumlarla birlikte kurultayın bitiminde ortak bir deklarasyon yayınlanması.

* Katılan kurum ve kişilerin girişimleriyle son gelişmeler karşısında duyarlılık yaratmak amacıyla Cezaevleri İzleme Komiteleri oluşturulması. Bu komitenin Uluslararası İnsan Hakları kuruluşları ile koordinasyonu sağlanması.

* 25 Kasım'da Ankara'da gerçekleşecek hücre karşıtı mitinge ve 5 Ara-

lık'ta yine Ankara'da gerekleŖecek Ulucanlar Mahkemesine katılınması.

Hapishanelerde gerekleŖen katliamları ve hak ihlallerini ortadan kaldırmanın, ancak birlikte mücadeleyle olacağı bilinciyle hepinizi selamlıyoruz.

2. OTURUM

HAPİSHANELER GERÇEĞİ II

Oturum Başkanı: Orhan İYİLER (Yazar)

Konuşmacılar:

1- Prof. Dr. Semih GEMALMAZ

“İnsan Hakları Hukukunda İşkencenin Önlenmesi”

2- Tekin TANGÜN (TAYAD’lı Eski Tutuklu)

“Dünden Bugüne İnsan Hakları İhlalleri”

3- Ahmet MERCAN (Mazlum-Der)

“İnsan Hakları İhlalleri ve Demokratik Kitle Örgütleri İlişkisi”

4- Dr. Yeşim İŞLEĞEN (İst. Tabib Odası İnsan Hakları Kom. Üy.)

“Hapishanelerde Sağlık Sorunu”

Raportör: Av.Selçuk KOZAĞAÇLI

Orhan İYİLER

Bu son derece önemli konunun ülkemiz için yaşamsal geleceğini belirleyecek bu konunun ikinci oturumunu açıyorum.

Oturum başkanlığı gibi son derece onur veren bir görevi TAYAD’lılar bana verdiği için şükranlarımı arz ediyorum.

Dostlar, yoldaşlar, benden 4 ay kadar önce F Tipleri ile ilgili çıkacak bir kitap için bir yazı istenmişti. Çok kısa olan bu yazının okunması için izninizi rica ediyorum. Açış konuşmamı böyle yapmak istiyorum.

BAY BAŞBAKAN’A, BAY ADALET BAKANI’NA AÇIK MEKTUP

“HALKIMIZA SİZİN İÇİN SUÇ DUYURUSUNDA BULUNUYORUM”

Size alışlagelen “Sayın” sözcüğü ile seslenmeyişimin nedeni bu sözcüğün içeriği ile kendim ve sizin arasından hiç bir bağlantının olmayışından kaynaklanıyor. “Bay” sözcüğünün donukluğu ve uzaklığı içinde kalmayı yeğliyorum. Halkımızın da size artık “sayın” demekten çok uzağa düştüğünü bilmenizi istiyorum.

Bay Başbakan, Bay Adalet Bakanı:

Politik tutukluları “hücrelerde” tecrit etmenizin nedenini çeşitli demeç-

lerinize halklarımıza şöyle açıklıyorsunuz aşağı yukarı: “*Siyasi tutukluların koğuş biçiminde bir arada yaşamaları cezaevlerini birer anarşi yuvasına dönüştürmüştür. Cezaevlerinde siyasi tutuklular ideolojik, örgütsel, eğitim çalışmaları yapmaktadırlar. Örgütsel disiplinin katı uygulamaları içinde tutukevlerine yeni gelenleri tam bir cendere içine alarak onları bir militan gibi yetiştirmekte, bir süre sonra cezalarını tamamlayarak dışarıya çıktılar, örgütün buyruğu doğrultusunda terör ve anarşi eylemlerini sürdürmektedirler.*” Adalet Bakanı’nın bir televizyon kanalında aynen söylediği gibi “*Hücre tipi uygulamaya geçildiğinde kesinlikle eğitim çalışmaları önlenecektir. Örgüt disiplini ortadan kaldırılacaktır.*” Bay Başbakan siz de daha önce yaptığınız açıklamada, “*F Tipi hücre uygulamasıyla anarşi ve terörün büyük ölçüde ortadan kaldırılacağını*” söylemişsiniz.

Bay Başbakan, Bay Adalet Bakanı:

Politik tutukluların “EĞİTİM ÇALIŞMALARI ONLARIN EN DOĞAL HAKKIDIR”. İdeolojik çalışma gerçekleştirmeleri politik tutuklu olmanın doğal bir sonucudur. Bunu kaldırmaya hukuk açısından hiç bir hakkınız olmadığı, daha sonra İngiltere’den başka ülkelerden vereceğim örneklerle kanıtlayacağım size. Çağdışı bir mantığın içinde kendinizi tutsak edişinizin hepinize çok pahalıya patlayacak sonuçlarından yalnızca siz ve hükümetiniz sorumlu olacaktır.

İşte size politik tutuklulara ilişkin sıcaklığına bir örnek: Kuzey İrlanda iç savaşının ünlü hapisanesi Maze’in adını duymuş olmalısınız. Belfast’ta sekiz blok olarak 1971’de yapımı tamamlanmış olan Maze cezaevi (İngilizce’de labirent anlamına geliyor.) Avrupa’nın en ünlü “terörist barındıran cezaevi” idi.

Labirent, doğrudan doğruya çeşitli bombalı eylemlerle bir çok sivilin ölmesine neden olmuş her iki kampın yani proteston ile katoliklerin paramiliter en azgın militanlarını barındırıyordu. Londra’nın tıpkı şimdi sizin uygulamaya koymaya yöneldiğiniz gibi, cezaevindeki politik tutukluların yaşam koşullarını son derece ağırlaştıracak bir yasa tasarısını gündeme getirmesiyle birlikte Labirent’in politik tutukluları tüm Avrupa’yı sarsan ünlü açlık grevine başlamışlardı. İçlerinden 10’u bu açlık grevlerinde yaşamlarını yitirdiler. Hala bir efsane olan Bobby Sands de yaşamını yitirenler arasındaydı. Zamanın başbakanı Demir Lady Margaret Thatcher sonunda, ama bu on kişi yaşamını yitirdikten sonra politik tutukluların istemlerini, yani “politik tutuklu statüsünü” kabul etmek zorunda kaldı.

O zamandan bu yana bay Ecevit, bay Türk, Labirent tam bir “autogere” statüsüne kavuştu bugüne değin. Ve bu Avrupa’da politik tutuklular için uygulanan doğal bir hukuksal statü konumuna geldi. Şimdi Fransa’da ayrılıkçı Korsika militanları için de bu doğal hukuksal statü uygulanıyor. Dahası Jospin’in Korsika’ya bütünüyle kendi kendini yönetme planının uygulanması için Korsikalı militanlar öncelikle “politik tutukluların” konumunun

yani özgürlüklerine kavuşturulmalarının ön şartını ileri sürüyorlar. Tüm politik tutukluların izlenmesinin yasaklanmasını istiyorlar. (Le Monde 6-7 Ağustos) Bu “Autogere” statüsü, yani politik tutukluların Cezaevi yönetiminden bağımsız olarak kendi kendilerini yönetme statüsü, “politik tutuklu statüsü”nün doğal bir sonucu olarak tüm Avrupa cezaevlerinde uygulanmaktadır artık.

Bay Ecevit, bay Türk:

Labirent'teki hücrelerin kapıları sonuna dek açıldı. Toplu bir yaşam başlatıldı. Tüm hücre kapılarında sloganlar, cezaevi duvarlarında mücadelesinin simgesi freskler, bayraklar, dalgalanıyordu. Bağımsız bir cumhuriyet gibiydiler. Le Monde'un 28 Temmuz tarihli sayısında bu ünlü “terörist barındıran” cezaevi hakkında sizi çok ama çok şaşırtacak belirlemeler var. Bence aslında siz tüm bu gerçekleri biliyorsunuz ama halklarımıza gerçeği söylemekten sizi alıkoyan bir çok gerçek var.

“Labiren'in politik tutukluları İrlanda mücadelesinde politik düzeyde önemli roller oynamayı sürdürdüler. 1998'in Ocak ayında Kuzey İrlanda'dan sorumlu bakan Mo Mowlam, Maze (Labirent) cezaevine gelerek loyallistlerle (paramiliter protestanlarla) küçük politik formasyonların barış sürecine katılmaları konusunda kendilerini ikna etmeleri yönünde politik liderleri ile görüşme gerçekleştirdi.” (Le Monde, 28 Temmuz 2000)

Şimdi Labirent'ten politik tutuklular bir bir salıveriliyor. Salıverilmeye başlananlar arasında kimler kimler yok ki... Örneğin 24 Temmuz'da altı katolik sivilin öldürülmesinden sorumlu protestan Mechael Ston. Öte yandan 1993'te Shankill Road bombalı saldırıda 9 sivil protestanın ve 1996'da Londra'da Doclands patlamasında iki sivilin ölümünden sorumlu cumhuriyetçi lider özgürlüklerine döndüler.

Bay Başbakan, bay Türk:

Kuşkusuz size çok aşırı, gerçekçi gelmeyen bu örnekleri şunun için veriyorum: Politik tutuklular yarının özgürlüğüdür. Bunu anlamanız için, zamanınız olur mu bilmem ama, Tolstoy'un DİRİLİŞ romanını okumanızı ne kadar isterdim. Çarlık döneminde politik tutuklulara yapılan işkence ve baskının nasıl asıl devlet terörizmini oluşturduğunu DİRİLİŞ'in insan boyutlarının o derin kavrayışında bulup çıkarmanız olanaklıdır. Kararınızı, politik tutukluları hücrelerde tecrit etmenin ne denli anlamsız olduğunu kavramanıza yardımcı olur Diriliş'i okumanız.

DİRİLİŞ'te terörizmin tohumlarının nasıl devlet bürokrasisinin en üst organlarında, örneğin Adalet, İçişleri Bakanlıklarının görkemli salonlarında hazırlandığını, 1899'da, yani 101 yıl önce anlatmıştı ölümsüz Tolstoy. Bay Ecevit, bay Türk, 100 yıl gerideki uygulamalarla neyi elde edebileceğinizi sanıyorsunuz? Bu uygulamalar Çarlık despotizminin yıkılıp gitmesini önleyemedi.

Bay Başbakan, Bay Türk:

Hiç kuşkusuz size İngiliz Bakan Moewlam gibi politik tutuklularla yüz yüze görüşmenizin yararlı olacağını önermiyorum. Aslında böyle bir şey yapabilseniz çok şey değişirdi. Ama yere göğe sığmayan devletli gururunuzdan buna olanak bulabileceğinizi sanmıyorum.

Asıl dikkatinizi çekmek istediğim şu: 1980 generaller darbesinden sonra tüm işkenceler, baskılar politik tutukluların cezaevlerinde odaklanmıştır. Cezaevlerinde işkence, dayak, intihar, baskı tam bir sistematığa kavuşturulmuştur. 12 Eylül darbesinin baş generali: *“hapishanelerde besleyeceğime asarım daha iyi”* diyordu. Hapishanelerde politik tutukluların yarı-aç, yarı-tok yaşamalarına bile tahammül edemeyen bu mantık Administration’ın (Devlet aygıtının) ruhuna sindirilmiştir. Kadrolar ona göre eğitilmiştir. Politik tutuklu cezaevi infaz görevlilerinin gözünde *“tehlikeli bir düşmandır”*. O dönemden başlayan şimdi sizinle daha da incelmış ve acımasız bir konuma getirilmeye çalışılan -aklımda kalanı ile- şu uygulamaları bir anımsayınız:

O dönemde; Diyarbakır cezaevinde 33 kişi işkencelere dayanamayarak kendilerini cayır cayır yakmışlardı. Bunu ilk önce yabancı basından öğrendim. Daha sonra yapılan açıklamada kendini yakanların sayısının 8-10 olduğu gibi bir bilgi verilmişti. Sanki rakamın düşük oluşu uygulamayı getiren korkunç sonucun ağır suçluluğunu hafifletmişcesine...

O dönemde; tek tip giysiye karşı başlatılan direniş açlık grevlerine dönüşmüştü. Darbeci beş general *“öğrendiğimize göre diyordu... açlık falan çektikleri yok. Yiyip içiyorlar. Anarşinin cezaevlerinde yuvalanmasına izin vermeyeceğiz...”* O dehşet verici açlık grevinde 10 politik tutuklu yaşamlarını yitirdiler. Ölümlemlerini generalin yüzüne çarparcasına...

Cezaevlerinde *“ideolojik çalışmaları önlemek için”* yapılan nakillerde onlarca politik tutuklu can verdi. Eskişehir cezaevinden naklin dehşet verici görüntüsü ve öyküleri belleklerden silinip gitmedi daha.

Daha dün denecek kadar kısa bir zamanda, *“cezaevlerinde anarşinin önlenmesi için”* hazırlanan yeni Cezaevi yasasına karşı politik kimliklerini korumak isteyen politik tutukluların onlarca gözlerimizin önünde mumlar gibi eriyip eriyip söndürdüler o güzelim gençlik yaşamlarını...

Ya sizin döneminizde olan ULUCANLAR KATLİAMI’na ne demeli? Politik tutuklularımızın işkence gördükten sonra yakın mesafeden ateş edilerek öldürüldüklerine dair Meclis Araştırma Komisyonu’nun, Meclis İnsan Hakları Komisyonu’nun raporlarına şöyle bir göz atmadan neden kaçındığınızı sorabilir miyim Bay Ecevit, Bay Türk?

Sizi bu cinayeti işleyen jandarma güçlerinin komutanı ve seçkin elemanları hakkında hiç bir işlem yapmamakla, dünya ve halkımız nezdinde suç duyurusunda bulunuyorum.

Burdur cezaevinden nakillerde dövülen, sakatlanan, vücutları kan içindeki politik tutuklulara yapılan saldırıları gerçekleştirenler hakkında hiç bir

işlem yapmamakla, sizin için halkın ve dünya kamuoyu nezdinde suç dururusunda bulunuyorum.

Bay Ecevit, Bay Türk:

Politik tutukluların hücrelere konulmalarına direnişlerinde cezaevi infaz görevlilerinin ve cezaevi sisteminin felsefesindeki kendilerine “tehlikeli düşman” gözüyle bakışın saldırıları karşısında topluca kendilerini savunabilme içgüdüğü yatmaktadır. Meclis İnsan Hakları Komisyonu Başkanı bayan Pişkinsüt bile, “*F Tipi hücre uygulaması bu infaz kadrosu ile gerçekleştirilmemelidir*” diyordu. Topluca kendilerini savunurken, onlarca ölü veren politik tutuklular tek tek hücrelerde başlarına ne geleceğini elbette bilemez. Tek kişilik hücreleri, televizyon ekranlarında gösterdiğiniz gibi, ne denli süsleyip püsleseniz de hücrenin hemen dışında coplariyle, tüfekleriyle, topukları demir çakılı botlarıyla gezinen, “besliyeceğine asmayı yeğleyen” bir kadronun varlığı, tek hücreindeki politik tutuklunun yürek çarpıntılarını, derin tedirginliğini, o korkunç yalnızlığını bastıramaz. Bu tutuklu hele bir PKK militanı ise... 12 Eylül generaller darbesinden sonra autonome konumuna getirilmiş bir Administration karşısında politik tutukluların ayrı ayrı hücrelere kapatılmaları sözcüğün tam anlamıyla dehşet vericidir. Bu Administration gerisinde Ulucanlar katliamlarını, işkenceleri sırtında taşıya taşıya şimdi hücrelerdeki yalnızlığına terk edilmiş tutuklulara yöneliyor. Bu gerçekten yola çıkan Tabipler Birliği Odası’nın açıklamasını özenle okumanız gerekir. Sizi politik tutuklularımızın ruh sağlıklarını bozma, ruh sayrısı konumuna getirme olasılığı karşısında hiçbir önlem almamakla, suç duyurusunda bulunuyorum.

Bunun ne denli ciddi bir sorun olduğunu kavramanız için darbeci generalin şu eşsiz açıklamasını anımsamalısınız. General şöyle diyordu son derece önemli bir gerçeğin altını çizerek: “*Biz 27 Mayıs darbesinden de, 12 Mart muhtırasından da önemli sonuçlar çıkardık: Biz de nasıl olsa bir gün gideceğiz. Ama öyle bir devlet aygıtı (Administration) bırakalım ki, gidişimiz hissedilmesin.*” Bay Başbakan, Bay Türk, sizi 12 Eylül generallerinin sivil uygulayıcıları olarak tarihe geçme olasılığınız karşısında uyarmak istiyorum.

Bay Başbakan, Bay Adalet Bakanı:

Politik tutuklular en son çözümde, aslına bakarsanız düşünce suçlusudurlar. Egemen düzenin felsefesine karşı düşünce üreten, savaşım veren insanlardır onlar. Düşüncelerini sakıncalı bulduğunuz, yöntemlerini terör yarattığı gerekçesiyle tutuklayıp cezaevlerine koydunuz onları. Ama işte her şey orada biter. Onların “eğitim yapmalarına”, “onların ideolojik çalışma yapmalarına”, onların düzeni tutukevlerinde eleştiren düşünce üretmelerine” kesinlikle karışmaya hakkınız yoktur. Cezaevlerindeki tüm karışıklık, onca öldürme, açlık grevlerinde onca politik tutuklunun canını yitirmesi, kendilerini yakma ve cezaevi disiplini adı altında onca işkencenin yara-

tıcısı, dinamiği sizin bu ters, aykırı bakış açısından kaynaklanıyor. Tıpkı Tolstoy'un 100 yıl önce asıl terörizmin bakanlıkların görkemli salonlarında hazırlandığını söyleyişi, o eşsiz gerçekçiliği gibi...

Bay Başbakan, Bay Bakan:

Eğer bir ülkede insanların büyük bir bölümü günlük 4 dolar gelirli yoksulluk sınırının altında yaşıyorsa, bir azınlık 5 bin dolara bile aldırıyor, bir ülkede en yoksul kesimle en zengin % 20'lik kesim arasındaki uçurum % 118 kat artmışsa; IMF'nin raşitik reçeteleri ile halkımız daha da az yer, daha da az içer ve daha çok çalışır duruma getirilmişse; ve artık yatırımdan çok Borsa oyunları ve spekülasyon kazançlarıyla bir ülke ulusal gelirinin payını büyütme yolunu seçmişse; iç borç, dış borç ödemek için 70 yıllık halkın kamu kurumları özelleştirme adı altında satışa çıkarılmış, eğitime bütçenin en düşük payı ayrılmışsa;

Bay Başbakan, bay Adalet Bakanı,

Dünyamızda, 1 milyar insan açlık sınırının altında yaşıyor, her yıl 60 milyon insan yiyecek bulamadığı için ölüyor, her gün dünya çocuklarının 3 bini yalnızca içecek su bulamadığı için o güzelim yaşamlarını yitiriyorsa; ve de en kalkınmışlar'da, dünyanın 7 efendisinde kişi başına düşen gelir ortalama 17 bin dolarken, 3 milyar insan yalnızca günde 2 dolarla geçinmek zorunda bırakılmışlarsa...

Bay Başbakan, Bay Türk:

Siz istediğiniz kadar insanları ideolojik çalışma yapmamaları için hücrelere tıkn; istediğiniz kadar öldürmelere seyirci kalın, insanoğlu değiştirme düşüncesini, bu haksız dünyayı değiştirme yöntemini hücrede tek başına kalsa bile bulup çıkaracaktır.

O'nun, insanoğlunun soylu direnişini yansıtan onurlu direnişi, tüm öldürmelere, tüm Ölüm Karavanlarına rağmen general Augusto PİNOCHET'lerin, 1 milyona yakın Endonezyalı komünisti katleden general SUHARTO'ların yakasına yapışmayı gerçekleştirmeye başlamıştır.

Tek bir insanın hücrelerinde büyüttüğü düşünce, umud, sevgi nereden nasıl bir yol bulup da kitlelere ulaştığı hiç bir zaman kestirilemeyecek bir fay hattı gibi bir gün patlıyarak tepesindeki tüm hiyerarşik baskının kurumlarını yerle bir eder. Geriye tarihin fosilleri içinde Engizisyon uygulayıcısı Antonio Chisler, Mussolini, Franko, Hitler'ler, darbeci generaller ve onlarla işbirliği içindeki sivil yöneticilerin ibret verici görüntüleri kalır. Yalnızca o kalır ve insanoğlu hücrelerde büyüttüğü ideolojik yetkinliği, sevgisi, umudu, haksızlığa direnişi ile pırıl pırıl aydınlıklarda yürüyüşüne devam eder, gerisindeki karanlık insanları kendi karanlıklarına terk ederek...

Ve gerçekten de bu böyle olur!

Şimdi sözü, insan hakları hukukunda, işkencenin önlenmesi konusunda Sayın Prof Dr. Semih Gemalmaz'a veriyorum. Buyurun.

Prof. Dr Semih GEMALMAZ:

Efendim iyi günler saygılar sunuyorum. Sayın Başkan'ın sunuşuna itirazla başlayacağım; çünkü hapishanelerde sadece politik tutuklular yok. Politik tutuklular çok özel bir kategori. Doğrudur. Ama hapishanelerde cezaya çarptırılmış bizim adi ya da adli suçlu dediğimiz insanlar da var.

Dolayısıyla eğer biz mahpusların haklarından hapishane rejiminin iyileşmesinden söz ediyorsak önce biz kendi içimizde kendi aramızda, kendi içimizde bir tutarlılığa kavuşmalıyız. Oraya düşmüş herkes için geçerlidir bu.

Sayın başkan elbetteki bilinçli bir konuşma yaptı özel olarak politik tutuklular üzerinde durmak istedi. Bunu anlıyorum. Ama kendi adıma yanlış anlamayı engellemek maksadıyla bu hatırlatmayı yapmak istedim.

Eğer böyle yapmazsak bana öyle geliyor ki üç beş tane politik tutuklunun yakını biraraya gelir. Galatasaray liseninin önünde toplanır ötekiler unutulmuş insanlardır. Daha da önemlisi mahpuslarda bulunan insanlar bakımından istisnasız hepimiz bakımından geçerli olması gereken asgari standartları biz kendi kafamızda; uygulanabilir mahpuslar, uygulanmayabilir mahpuslar diye ayırmış oluruz. Herhalde bu en hafifinden politik tutarlılığada

Onun için insan hakları hukukunda, beni buraya davet ederken konuyu belirledi arkadaşlar, bu konuda konuş dediler. İnsan hakları hukukunda politik tutuklu, adli tutuklu vb. ayrımlar yoktur. Oradaki standartlar yani insan hakları standartları herkes için eşit derecede geçerlidir. Ve tutarlılık da, bunu herkes için eşit derecede savunmakta yatmaktadır.

İşlenen suçlar bakımından bakarsanız ayırdedebilirsiniz. Bu mümkündür ve teknik bir işlemdir. Adli suçlu dediklerimizin büyükçe bir bölümü kamu vicdanını ciddi biçimde inciten suçları işlemişlerdir. Politik tutukluların ciddi bir dönemi de aslında hiç adam öldürmemişlerdir. Örnek olsun diye verdim. Ama bu sonucu değiştirmez. Bu noktada tutarlı olmamızın nedenini şu sebeple belirtirim. Bakınız uzunca bir süreden beri af çıktı çıkacak o tartışmalar var. Ne yapılıyor, yetkili makamlar neyi söylüyor bize. Kamuoyunun gözünün içine baka baka: İşte biz adli suçluları affedelim de politik tutukluları affetmeyelim. Buna ilişkin anayasal bir takım engelleri de ileri sürüyorlar. Anayasal değişiklik yapmak önkoşulunun getirdiği külfetleri de hatırlatıyorlar. İsteseler çok kolay çıkarılabilir.

Ve biz neyi eleştiriyoruz o zaman ne diyoruz. Bir af çıkacaksa ki çıkması lazım gelir. Bu sadece adli suçluları kapsamasın. İçerde de herkesi kapsasın. Sadece kitap yazdığı için karikatür çizdiği için sahnede yer aldığı için ceza giyenleri kapsamasın. Diğerlerini de kapsasın, hepsini kapsasın, bizim

istediğimiz bu. Bunu yapmadığı ölçüde biz tasarlanan, kurgulanan af yasasını bunu yapmadı diye eleştiriyoruz. Sonra sayın baylar bayanlar Allah aşkına, şu işkence ve kötü muamele diye şikayetçi olduğumuz ne yazık ki uzunca bir süredir de bu toplumun kanamaya devam eden yarası olan bu hastalık sadece politik tutuklular üzerinde mi uygulanıyor.

Bakınız raporlara kadın, erkek. Demek cinsiyet ayrımı yapılmadan uygulanıyor. Bakınız raporlara genç yaşlı hatta çocuk. Zaman zaman demek ki yaşa dayalı bir ayırım yapılmaksızın uygulanıyor. Bakınız okumuş cahil. Demek ki eğitime göre bir ayırım yapılmadan uygulanıyor. Bakınız mahkumiyet tesis edilen ceza maddelerine: Adi suç hırsızlıktan tecavüzden... toplumun vicdanını en inciten suçtan, demin size söylemeye çalıştığım gibi, düşünce suçu diye adlandırdığımız suça kadar değişik eylemlerden ötürü mahkum oluyorlar. Ve bütün bunlardan ötürü işkence ve kötü muamele görüyorlar. O zaman bir kez daha baştaki cümleme dönmek istiyorum. Demek ki, işkence ve kötü muameleye de karşı çıkarken tıpkı hapishanelerin fiziksel şartlarının iyileşmesini isterken yapmamız gerektiği gibi; işkence ve kötü muameleye de karşı çıkarken bunu herkes için istemeliyiz.

Türkiye uzun yıllar benim kanaatimce bu hastalıktan kurtulamaz. Ben ve benim gibi düşünenlere kötü muamele olunca, bu kötü ama hemen yanında ben ve benim gibi düşünmeyenlere bana uygulananın benzeri uygulandığı zaman görmeyebilir. Türkiye'nin artık böyle bir lüksü yoktur ve bundan kurtulmak lazımdır. Sanıyorum on dakikada anlatılabilecek bundan ibarettir. Saygılarımı sunuyorum.

Orhan İYİLER:

Hapishanelerde sağlık sorunlarına ilişkin sayın Dr. Yeşim İşleğen İstanbul Tabip Odası İnsan Hakları Komisyonu Üyesi arkadaşımız sizlere seslenecek. Buyrun Yeşim Hanım.

Dr. Yeşim İŞLEĞEN:

Herkese merhaba. Çok kısa bir zaman dilimi içerisinde cezaevlerindeki sağlık sorunlarının önemli noktalarının altını çizmeye çalışacağım.

Fakat bu konuya girerken öncelikle ulusal sağlık sistemiyle ilgili bir takım saptamalarda bulunmak gerekiyor. Çünkü cezaevlerinde sağlık dediğimiz zaman tutuklu ve hükümlülere yönelik koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinden söz ediyoruz. Ve bu konu halk sağlığının ayrılmaz bir parçası. Fakat Türkiye'de 70'li yılların sonlarından itibaren ulusal sağlık sistemindeki zedelenme koruyucu sağlık hizmetlerinin 224 sayılı kanuna rağmen bütünüyle ortadan kaldırılmış olması.

Birinci basamak; sağlık hizmetlerine kar getirmediği için hiçbir şekilde sistemin içinde yer verilmemiş olması nedeniyle belirgin bir şekilde aşılması olan ulusal sağlık sistemi özellikle 80'li yıllardan sonra tamamen piyasaya

terkedildiğinden ülkemizde genel olarak sağlık alanında ciddi bir problem yaşanıyor. Yine toplumun %35'inin sosyal güvenceden mahrum olduğu, yirmi milyona yakın insanın açlık sınırını yaşadığı bir ülkede sağlık sorununda özellikle ve oldukça sağlık açısından oldukça riskli bir grup olan tutuklu ve hükümlülerin cezaevindeki sağlık sorunlarından sözedeceğiz.

Bu çerçevede baktığımızda öncelikle şöyle bir tespit yapmak mümkündür: Genel olarak Türkiye'de ciddi bir sağlık sorunu vardır ve sisteme dahil bir sorundur bu. Diğer bir saptamamız ise, cezaevlerinde çok boyutlu sağlık problemlerinin yaşandığıdır.

Cezaevlerinde çok boyutlu sağlık problemlerini birincil olarak ulusal sağlık sistemi sağlık problemlerine başlayabiliriz belki ama başka faktörlerin de etkili olduğunu görmek mümkün. Bu birincil olarak devletin insana bakışıyla ilgili insana verilecek olan sosyal hizmetlere ilişkin ayırdığı bütçe ve bu konuda yapmak istediklerine ilişkin bir problemidir. İkincisi ise; yine aynı şekilde devletin tutuklu ve hükümlüye bakışıyla ilgili bir problemidir.

Hepimizin bildiği gibi 2001 yılı bütçesinde Milli Savunmaya ayrılan bütçe sağlığa ayrılan payın 9 katıdır. Yine Adalet Bakanlığı bütçesinin çok çok düşük olduğunu biliyoruz. Bu 3 faktör birleştiğinde yani devletin sosyal görevlerinden arınması, ikincisi insana insanca bakmaması, üçüncüsü tutuklu ve hükümlülere insanca bakmak yerine cezaevinde özgürlüğünden alıkonulmanın dışında ek olarak cezalandırılması gereken unsurlar olarak görmesi nedeniyle cezaevlerindeki ciddi sağlık problemlerinin anlaşılabilir nedenlerini bulmak mümkündür.

Demin Semih beyin ifade ettiği gibi cezaevlerinde hem adli tutuklu hem politik tutuklular açısından, hem çocuklar hem de kadınlar açısından ciddi sağlık problemlerini saptıyoruz. Özellikle TTB'nin, İzmir Tabip Odasının, İstanbul Tabip Odasının bugüne kadar yapmış olduğu araştırmalarda adli tutuklularda çok ciddi sağlık problemlerinin politik tutuklulara göre çok daha yoğun olduğu saptanmıştır. Elbette bunun birkaç nedeni vardır. Bir anlamda adli diğer anlamda sosyal mahkum dediğimiz bu mahkum kategorisi elbette ki daha ağırlıklı olarak sınıfsal köken olarak sosyo-ekonomik şartları daha kötü olan gruptan gelen insanlardır. Ve cezaevine girerken kötü bir sağlık pratiği gören insanlardır. Artı bunun üzerine gözetim süresi içerisinde gördükleri işkenceyi eklediğimizde cezaevindeki sağlık problemleri çok daha fazla boyutlanmakta. Aynı şeyi politik tutuklu ve hükümlüler açısından mümkünse de bu grubun çok daha bilinçli olması ve cezaevinde dayanışmacı bir sistem oluşturmaları nedeniyle birbirlerine sağlık problemlerini giderme konusunda daha duyarlı olmaları, koruyucu sağlık hizmetleri karşısında daha bilinçli olmaları sağlık hakkıyla ilgili haklarını alma konusunda daha ısrarcı olmaları nedeniyle durumunun adli tutuklu ve hükümlülere göre daha iyi olduğunu söylemek mümkün. Fakat genel olarak Türkiye'deki cezaevlerinin bu iki grubun sağlık notunun çok düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Aslında Uluslararası Af Örgütü'nün tıbbi sekişyonunun raporlarına göre dünyadaki pek çok cezaevinde tutuklu ve hükümlülerin sağık durumu olumsuzdur. Çünkü hemen hemen bütün dünyadaki cezaevleri Adalet Bakanlıklarına bağılı bir işleyiş göstermektedir. Ve tutuklu ve hükümlülerin sağıkına ayrılan bütçe çok düşüktür. Bu sağık problemlerini şöyle vurgulamak mümkün:

Öncelikle cezaevlerindeki sağık sisteminde sağık örgütlenmesinin mantığında çok olumsuz zihniyetler yatmakta. Cezaevlerinde şu anda Türkiye'de 600 cezaevinin 124 tanesinde hekim bulunmaktadır. Bütün cezaevlerinde hekim yok herşeyden önce. Bulunan cezaevlerinde ise tek hekim bulunduruluyor. Ve hekimler ise cezaevi hekimliği konusunda özel eğitim almamış durumdadır. Bizim savunduğumuz, klinik bağımsızlık olarak tarif ettiğimiz koşullar altında sağık hizmeti vermelidirler ki başarılı olabilsinler. Fakat bu sağık örgütlenmesinin böyle bir bağımsızlığının olmadığını görüyoruz. Çünkü cezaevi hekimlerinin sicil amirleri cezaevi müdürleridir. Cezaevlerinde gerçekleştirecekleri herhangi bir çalışmanın genellikle cezalandırma mantığına uygun bir şekilde olması tercih edilir. Çok iyi eğitim almamış insan haklarına duyarlılığı az olan hekimlerin büyük bir kısmı, memurluk mu hekimlik mi ayırımında, genellikle devlet memurluğunu tercih etmelerinden bu tarzın kölesi olabiliyorlar. İkinci problemimiz de bu.

Oysa cezaevinde sağık görevlileri, başta hekim olmak üzere tüm sağık görevlileri, orada yarattıkları insani yaşam şartlarıyla hem büyük oranda işkencenin, (Türkiye'de her ne kadar cezaevlerinde sistematik işkence az olsa da iyi çalışan hekim arkadaşlarımızın saptamalarından da görüyoruz, özellikle Bakırköy'deki kadın ve çocuk cezaevinde örnektir bu) ilk gelenlerin yapılan muayenelerinde onların işkence bulgularını tespit etmek ve bununla ilgili gereken işlemleri gerçekleştirmek başta olmak üzere cezaevinde pek çok insan hakları ihlallerini de önleyebilecek bir güce sahiptirler.

Aslında bunun olumlu örnekleri de vardır. Fakat bu olumlu örneklerle ilişkin yoğun baskıların yaşandığını bilmekteyiz. Çok iyi çalışan hekim arkadaşlarımızın sıkça yerlerinin değiştirildiğı ve cezaevi hekimliğinden alıkonulduğunu biliyoruz. Demek ki birinci problemimiz buradaki sistemin bağımsız bir mekanizmaya sahip olmaması ve hekimlerin amirlerinin hekim olan kişiler değil, daha çok "tredman" diye tarif edilen sistemin baş memurluğunu yapan insanlar olmalarıdır. İkinci problem, herhangi bir yerde hekimin olması yeterli değil, gerekli araç gereç ve donanımına da sahip olması gerekiyor.

Ama Türkiye'deki cezaevlerinin bir çoğunun poliklinik şartları çok kötüdür. Yeterli araç gereçleri yoktur. Revirler hiçbir şekilde hastane ortamı değildir. Tamamen cezaevi ortamıdır. Pek çok hapisyanede kadınlar için ayrı bir revir söz konusu olmadığı için kadın hastalar revirlerde yatırılmazlar. Burada daha çok erkek hastalar tutulurlar. Ve genellikle de hastaların revirde tutulmaları süresi normale göre çok çok kısadır. Genellikle çok kısa sü-

rede koşullarına gönderilirler. Bu konuda tıbbi olarak aslına bakıldığında çok makul gerekçeler vardır. Çünkü revirler hasta takibinin yapılabileceği donanımına sahip değildirler.

Yine buralarda acil tedavi imkanlarının çok yetersiz olduğunu görüyoruz. Benim bildiğim kadarıyla, ki salonda başka hekim arkadaşlarım da var, hiçbir cezaevinde acil kardiyaversiyon cihazının olmadığını da biliyorum. Özellikle gece gelişebilecek olan acil hastalık gibi problemlerde ölümle de karşılaşabiliyorlar. (Yani çok kısa sürede yapılabilecek olan acil müdahale ile kurtarılacak hastalar ölebiliyor.) Örneğin Engin Huyulu olduğu gibi, Salim Işık örneği de olmuştur. Yani acil şartlar da son derece yetersizdir.

Sağlık sisteminin dışında cezaevindeki başka ciddi problemler de var elbette. Cezaevinde birinci basamak sağlık hizmetinin yetersizliği nedeniyle bizim ikinci basamak diye tarif ettiğimiz (daha önemli hastalıkların hastanede tedavileri konusunda) çok daha boyutlu problemler yaşanıyor. Bunlardan en önemlisi, sevk problemidir.

Bunlar iki nedenden ortaya çıkıyor. Bunlardan birincisi; cezaevi hekimlerinin tıbbi yetersizlikleri. Bazı yerlerde de hekimce davranmak yerine politik öngörülerıyla davranmaları nedeniyle hastanelerde tedavisi gereken kişilerin sevklerinin hastaneye yapılmaması. Bu daha az oranda gördüğümüz bir eksiklik. Ama daha çok gördüğümüz eksiklik şudur ki; sevk yapılmış olmasına rağmen, “jandarma yetersizliği” gerekçe gösterilerek bu sevklerin çok çok geciktirilmesi. Ya da randevuların bilinçli olarak kaçırılması ve bir daha ki randevunun çok geç bir tarihe ertelenmesi nedeniyle tedavinin gecikmesidir. Yine bildiğiniz gibi tutuklu ve hükümlülerin hastanelerde tedavileri her ilde gerçekleşmiyor. Genellikle belli hastanelerde, örneğin; İstanbul’da Bayrampaşa, Ankara’da Ulucanlar’a sevkler yapılıyor. Bu süre içinde çok yoğun gecikmeler söz konusudur.

Sevklerle ilgili ikinci problem ise; tedavi hakkını engellemeye yönelik olarak gerçekleştirilen sevk sırasında yaşanan insan hakları ihlalleridir. Bunlardan biri hepinizin bildiği, sıkça gündeme gelen ayakkabı araması, çift kelepçe uygulaması, sevk zinciri uygulaması, hastanelere götürülürken ring araçlarının içinde insanların dövülmesi, kötü muameleye maruz kalması nedeniyle tutuklu ve hükümlülerin bu şartları protesto etmek için hastanelere gitmemeleridir. Bu uygulama direk olarak tedavi hakkını, yani sağlık hakkını engelleyen bir uygulamadır. (Ve defalarca TTB ve Tabipler Odalarının bu konuda girişimlerinin bulunmasına rağmen Adalet Bakanlığı jandarmayla ilgili herhangi bir sorumluluğunun olmadığını gerekçe göstermesinden bu uygulama ile ilgili herhangi sonuç alıcı bir girişim gerçekleşmemiştir.) Hastanelere sevk olup bütün bunların olmadığını düşünelim. Herşey yolunda giderse hastaneye sevk gerçekleşir. Genellikle on kişi beş kişi bir arada sevk edilir. Ve hastalar havasız ring araçlarının içinde saatlerce bekletilir. Ve pek çok insan çok daha kötü hasta olur bu şartlar altında. Hastaneye gelebilen kişi ise polikliniğe getirilir. Burada tabii ki hekimle

yüz yüzedir. Sağlık görevlileriyle yüz yüzedir. Burada çok ciddi bir problem ortaya çıkar. Son olarak “üçlü protokol”le tekrar teyid edilen hastanın mahremiyet hakkını, hekimin ise bağımsız davranma hakkını elinden alan bir uygulamadır: Muayeneye jandarmanın ve diğer otorite figürü olabilecek gardiyanların eşlik etmek istemesi. Bu çok çok sık yaşanan bir problemidir.

Oysa ki mahremiyet bütün hastaların temel hakkıdır temel hasta hakkıdır. Hekimlerin az bir kısmının bu şartların sağlanması için gerekli girişimlerde bulunduğunu görüyoruz. Çoğu kez hekimler buna boyun eğiyorlar. Tutuklu ve hükümlülerin çoğu ise onur kırıcı şartlar altında muayeneyi red ederek muayene olmuyorlar. Bu da tabi ki tedavi hakkını engelleyen bir uygulamadır. Muayeneler sırasında teke tek görüşme yapmayan, teke tek muayene yapmayan, muayene ortamında sağlıkçı dışında başka otorite figürlerini barındıran hekimler hekim olarak suç işlemektedirler. Ve direk olarak tedavi hakkını engelleme prosedürü içerisinde kalmaktadırlar. Ve etik tutum gösteren hekim arkadaşlarımızdan şu anda Ankara’da 3 tanesi yargılanmaktadır. Yani hastamla tek başıma görüşeceğim ya da hastamın kelepçelerini açın diyen hekimler hakkında soruşturma açılmıştır. Ve davaları devam etmektedir. Bu aşamayı da geçtik.

Diyelim ki herşey olumlu geçti. (Çok nadirdir bu örnekler.) Tutuklu ve hükümlülerin sağlık açısından aslında çok riskli bir grup olduğunu bütün hekimlerin bütün toplumun ve adalet bakanlığının bilmesi gerekiyor. Çünkü özgürlükleri ellerinden alınmış olan ve cezaevine kapatılmış olan kişilerin hem ruhsal hem de fiziksel hastalıklara yakalanma imkanları çok çok daha fazladır. Bütün hekimlerin aslında bunu bilerek hareket etmesi gerekiyor. Ama bizde genellikle tutuklu ve hükümlülere yönelik sağlık hizmetinde baştan savma bir tutum izlemeyi tercih ederler. Çünkü başlarında genellikle jandarma vardır, gardiyan vardır. Bir an önce kısa muayenenin yapılması teşhise varmak için gerekli olan ara basamakların yani teşhis araçlarının kullanılmasının hoş karşılanmadığı bir ortamdır. Genellikle klasik bir fizik muayeneyle bu süreç geçirilmeye çalışılır. Tahliller istendiğinde aslında bu gruba öncelik tanınması gerekmektedir. Örneğin ultrason vb. bir takım teşhis yöntemlerinde randevularda öncelik tanınması gerekirken genellikle çok uzak tarihlere verilir. Ya da diyelim bir idrar tahlili için bile. Çünkü orda tutuklu ve hükümlü olmakla birlikte kendi idrar tahlilini verdirirken bile jandarmaya bağlıdır aslında. Jandarma idrar tahlili yaptırtmaz götürür. Yani sonuç itibarıyla bu grup ikinci basamak diye tarif ettiğimiz sağlık hizmeti alanına ulaştığı zamanda bu otorite temsilcilerinin olumsuz tutumlarından ve hekimlerin görevlerini yerine getirmemesinden dolayı bundan da çoğunlukla verimli bir sonuç alamazlar.

Sonuçta böyle bir çok basamakta yoğun sağlık problemleri gelir oturur. Buna ek olarak beslenme şartlarının çok olumsuz olması, yine koşulların fiziksel şartlarının çok çok olumsuz olması ve sıkça şiddete maruz kalma nedeniyle tutuklu ve hükümlülerin çok olumsuz bir sağlık profili sergiledi-

ğini görüyoruz. Burada ben bir noktaya değinmek istiyorum. Basında ve tutuklu hükümlü ailelerinde çok yaygın bir kanı vardır. Tüberküloz cezaevlerinde çok yaygın bir şekilde. Bugüne dek yapılmış üç tane tarama var, TTB'nin elinde. Genellikle siyasi tutuklu ve hükümlülerde çok yaygın değildir tüberküloz. Genellikle adli tutuklularda çok yoğundur. Ve toplum ortalamasının çok çok üstünde değildir. Bu açıdan rahatlatıcı olmasını isterim. Tabi biz sonuç itibarıyla buradaki sağlık şartlarının düzelmesini tümüyle toplumsal sağlık şartlarının düzelmesiyle bir arada değerlendiriyoruz. Ve öncelikli olarak buradaki sağlık hizmetlerinin özerk olması gerektiğini düşünüyoruz. Ve çağdaş eğitim sistemi hizmetinde olduğu gibi tutuklu ve hükümlülerin de bu sağlık hizmetinin verilmesine ve denetlenme sistemine katılması gerektiğine inanıyoruz.

Hiçbir şekilde (pek çok uluslararası belgelere bizim de iç hukukumuzda var diye tabir olsa da), tutuklu ve hükümlüler için özel kategoriler yoktur. Elbette bunlar onların sizlerin ve de sağlıkçıların mücadelesiyle gerçekleşecektir. Bu doğrultuda çabaları yoğunlaştırmak gerekir diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Orhan İYİLER:

Sayın Yeşim İşleğen'den çok önemli bir hususun detaylarını dinledik. Yine (geçen hafta zannediyorum) Fransa'da bir tebliğ yayınlandı. Cumhuriyetin aylık sayfalarında orada bir doktor hanımın hapishanelerin iç durumunu ifşa eden uzun süreli bir yazı dizisi çıkmıştı. Bizim gibi geri kalmış, özellikle biraz önce değindiğim gibi hapishanelere çok başka bir gözle bakmaya alışılmış bir ülkede, Yeşim Hanımın değindiği sorunların çok ağırlıklı sorunlar olduğunun bilincine varmak gerekiyor. Bu arada bir mesajı okuyorum. Partizan, Özgür Gelecek ve Yeni Demokrat Gençliğin mesajı.

Şimdi sayın Prof. Semih Gemalmaz ve Yeşim hanım izin istiyorlar. Soru soracaksanız. Ama Semih bey gitmeden önce bir şey söylemek istiyorum politik tutuklular bütün özgürlüklerin örgüsüdürler. Onlar mücadelelerinde adli suçluları da içerirler. Dolayısıyla ayırım yapmıyoruz ve çok farklı bir nitelikte olayın üzerine gidiyoruz. Her iki konuşmacı arkadaşımızın sağlık hizmetleriyle ve diğer işleriyle çok ilgili sorusu olduğu için sizden izinlerini istiyorlar. Yeşim hanımın iki tane yetişmiş sorusu var. Kendisi gitmeden önce yetişmiş sorularını cevaplasın. Lütfen buyurun.

Yeşim İŞLEĞEN:

Teşekkürler. Öncelikle erken kalkmak zorunda olduğum için özür dilerim. Çünkü yeni ameliyat ettiğim bir hastam var. On dakika falan olunca çıkmam gerekiyor. Her iki soru da aynı; F tipi cezaevlerinin insan sağlığı üzerindeki etkileri ile ilgili iki tane soru var önümde. Aslında bu konu çok tartıştığımız ve basında da çok çıkmış bir konu. Birincil olarak bu hücreler sosyal izolasyon sağlıyorlar. Buralardan akustik, yani ses izolasyonun ve

görsel izolasyonun olup olmayacağı konusunda henüz elimizde veri yok. Ama sadece sosyal izolasyonu bile ele alırsak sosyal izolasyon hem organik hem ruhsal boyutta çok ciddi sağlık sonuçları görülmüş durumda. Bunun kaynaklarını üç alandan almak mümkün.

Birincisi, insan türünden çok alt türler olan hayvan deneylerinden çok ciddi problemler saptanmış durumda.

İkincisi, direk olarak hücre tipi cezaevlerinin mimarı olan istihbarat örgütleri ve savunma bakanlıkları bu tip hücreleri inşa etmeden önce canlı denekler üzerinde yaptıkları ve olumsuz sonuçlar aldıkları için inşa etmeyi tasarladıkları deneylerin sonuçları.

Üçüncüsü ise, bu cezaevlerinde çok uzun süre kalmış olan insanların bize bildirdikleri ve onlarla ilgili edindiğimiz veriler. Herşeyden önce burada tabi ki ruhsal olarak bazı reaksiyonlar olabiliyor. Bunlar, bizim “aksi” diye tabir ettiğimiz en basit reaksiyondan şizofreni diye tarif edilen ciddi hastalık kategorilerine kadar söz konusu olabiliyor. Fakat yine şunu belirtmek isterim ki, genellikle bu tip sonuçların daha çok Nazi konsantrasyon kampalarında ayrı hücrelerde tutulmuş olan insanlarda görüldüğünü söyleyebiliriz. Yine aynı dönemde bu tip hücrelerde tutulmuş politik tutuklu ve hükümlülerin (yine Almanya’dan RAF tutsaklarının) genellikle psikolojik olarak çok daha güçlü olduklarını ve onlarda bu tip rahatsızlıkların çok daha az olduğunu görüyoruz. Bu elbette bütünüyle bir savunma mekanizmasıyla ilgilidir. Kişinin benlik algısı dediğimiz, egosunun güçlü olması, (tabi ki politik tutuklu ve hükümlülerde bu egonun çok daha güçlü olmasını bekleriz) Adli tutukluların bu tip reaksiyonlarının daha az olduğunu görmek mümkün. O açıdan şunu söylemek gerekiyor. Evet hücreler ölümdür. Ama insanoğlunun gücünün de sınırı yoktur. Yani hücreleri de yenebilir insan.

Bir takım organik sonuçlardan söz etmek mümkün. Örneğin sosyal izolasyonun bağışıklık sistemini etkilediğini biliyoruz. Hücresel bağışıklık sisteminin etkilenmesine bağlı olarak virüs hastalıkları, tüberküloz bir takım kanser tipi hastalıkların daha fazla, daha hızlı gelişme potansiyeli olduğunu görebiliyoruz. Görme alanı ile ilgili bir takım bozukluklar olabiliyor. Duyma sistemine ilişkin bir takım bozukluklar olabiliyor. Yani çok ciddi, aslında çok basitten çok karmaşığa kadar bir takım hastalıkların görülme ihtimali çok çok yüksektir. Aslında bütünüyle bu hücre ortamının fiziksel kalitesinden bağımsızdır. Yani siz, gün ışığından arındırılmış ama çok güzel döşediğiniz çok kaliteli bir ortamda da bir insanı tutsanız bu reaksiyonu gösterecektir.

Ek olarak ışığın az olduğu nemin bol olduğu beslenmenin çok çok daha kötü olduğu bir ortamda tabi ki bir takım fiziksel rahatsızlıkların görölme oranı daha yüksektir. Onun için bu psikiyatrik semptomlar, psikolojik semptomlar konusunda çok abartılı davranmamak gerektiğine inanıyorum. Yani daha çok bu fiziksel sağlığı ilgilendiren boyutu çok daha ciddiye alınmalı. Çünkü sonuçta politik tutuklu ve hükümlüler her zaman için çok

ağır şartlarda yaşamışlardır. Örneğin; Tupamarular 10 yıl boyunca tabutluklarda yaşamışlardır. Ama maşallah sapasağlam herkesten iyi çalışan ka-fayla cezaevinden çıkmayı başarmışlardır. Öyle bakmak gerektiğine inanıyorum. Teşekkür ederim.

İzleyicilerden Soru: Yeşim hanıma bir sorum vardı musaade ederseniz. Yeşim hanım şimdi biliyorsunuz 22. gününde açlık grevleri. Bunun için tabipler odası ne düşünüyor, nasıl bir çalışmanız var? Dün gelen bir habere göre Ümraniye'deki bir tutuklunun midesi delinmiş. Bu insanlar, 96'da ondan sonra gelen saldırılarda hepsi sakat kalmış. Bunlara ne gibi bir çalışma düşünüyorsunuz? Nasıl bir girişimde bulunuyorsunuz ve biz aileler olarak anneler olarak tüm tabipler birliğinden büyük bir destek bekliyoruz. Teşekkür ediyorum.

Dr. Yeşim İŞLEĞEN:

Şimdi geçtiğimiz haftalarda bir hekim arkadaşımız açlık grevcileriyle görüştü. Tıbbi boyutu ile ilgili olarak dün Cumhuriyet Başsavcılığına cezaevinde bir sağlık denetimi, açlık grevcilerinin muayenesini yapmak istediğimizi bildiren başvurusu oldu. Şimdi beşer tane, dörder tane uzmanın olduğu beşer tane acil ekip oluşturuyoruz. Amacımız gidip orada bu konuyla ilgili bir denetim yapmak bir muayene yapmaktır. Başsavcıdan bu konuda ki kararlarını bekliyoruz. Sanırsız ki olumlu netice alacağız.

İkincisi, sadece cezaevinde muayene yapmak için değil bu başvuru. Aynı zamanda biliyorsunuz üçlü protokol açlık grevcilerimizin zorla beslenmesini de bir ilke olarak benimsetmek istiyor hekimlere. Biz zorla beslemeye karşıyız. Bu hekimler açısından ahlaki bir suçtur. Aynı zamanda hiçbir hekime bunu yaptırtmayacağımızı ifade etmektir. Benzer şekilde Türk Tabipleri, Cezaevleri Genel Müdürü ya da Müdür yardımcısıyla görüşebilme şansını yakalayacaktır. Yine kritik noktalarda bulunan cezaevi hekimleri ve Bayrampaşa cezaevindeki hekim arkadaşlarımıza bu konuda tutumlarımızı hatırlatan belgeleri gönderiyoruz. Şu anda planlarımız bunlar. Sanırsız ki önümüzdeki hafta Ümraniye cezaevine gireceğiz. Tekrar izninizle çok özür diliyorum...

Orhan İYİLER :

Dünden bugüne insan hakları... ihlalleri konusunda TAYAD'lı eski tutuklu arkadaşlardan Tekin TANGÜN, veteriner hekim. Evet buyurun.

Tekin TANGÜN(Veteriner Hekim-Eski Tutuklu):

Öncelikle hapishaneler sorununu kendi sorunları dışında görmeyen buradaki herkesi selamlıyor yaşlı ve yorgun olmalarına rağmen sabahtan beri dikkatle ve sabırla konuşmacıları dinleyen analarımızın ellerini öperek konuşmama başlıyorum. Şimdi Vakit on dakika. Türkiye'de insan hakları ihlal-

lerini ve cezaevlerinin durumunu anlatmak gerçekten zor. Ben ancak bu süre içerisinde bu ülkede insan hakları ihlallerinin boyutunun ne durumda olduğunu gösterecek bir takım noktaların altını çizmeye çalışacağım konuşmam böyle olacak özetleyeceğim kısaca.

Şimdi dünden bugüne diyoruz ama ben öyle çok eskilere uzaklara gitmedim. Son yirmi yıla şöyle bir göz attık. Son yirmi yıl içerisinde hapishanelere düzenlenen saldırılarda bizzat işkence yapılarak yaşamını yitiren tutukluların sayısı toplam 62 kişi. Yalnızca saldırılarda ve işkencelerde yaşamını yitirenlerin sayısı 62 kişi. Ölüm oruçları ve açlık grevleri sonucu yaşamlarını yitiren tutukluların sayısı 25. Tedavi edilmedikleri için yaşamlarını yitiren, ölüme terkedilen tutukluların sayısı 67... Bu rakamlar uzayıp gidiyor. Söyleyeceğim şudur; son 20 yıl içinde tedavi hakları gasp edilerek ya da saldırılarda ya da işkenceyle ya da insan hakları ihlallerine karşı bunları protesto eden tutuklular açlık grevleri ölüm oruçlarıyla yaşamlarını yitiren tutukluların sayısı 300'e yakın.

Bu ülkede son 20 yılın bilançosu. Tabi insan hakları ihlalleri denince akla ilk önce işkence geliyor. İşkence denince de askı, falaka, elektrik geliyor. Ama bu dar bir tanımlama tabi. İnsan hakları ihlalleri deyince aslında hapishanedeki insanların ziyaret haklarından tutun da beslenme haklarına, tedavi haklarına, savunma haklarına kadar tüm insani haklarının gasp edilmesi bunların tutukluların ellerinden alınması insan hakları ihlallerinin kapsamına giriyor aslında. Ama bu kadar geniş kapsamlı ele almadan önce 1980'li yıllarda ne tür işkence yöntemleri uygulanıyor (dar anlamda) onlara bir bakmak istiyorum.

O dönem yapılan işkence yöntemlerinden, klasik saldırı yöntemlerinden diye belirtilen yöntemler bakın neler. Şunlar: Koğuş operasyonlarında koğuşların yağma talan edilmesi, giysilerin parçalanması, yiyeceklerin yemeyecek duruma getirilmeleri, kış, baldır, ayak falakası ve saç kesimi sırasında kelepçe işkencesi, mahkeme gidiş-gelişlerinde arkadan sıkıca zincir kelepçesi vurulması, mahkeme gidiş gelişlerinde dayak ve saatlerce soğukta çıplak bekletme, zorla saç ve bıyık kesme, koğuşlara basınçlı soğuk su sıkma, karavanalara her türlü yabancı madde atma, tükürme vb. Şiddetli müzik yayını, gürültü ve koridorlarda sert adım dolaştırılan askerler ve atılan sloganlarla moral bozmaya çalışma, tutsakları gece uyutmama, ışıkları bilinçli olarak bazen yakıp bazen söndürerek tutsakların moralini bozma, çalışmalarından alıkoyma, aile görüşü, revir havalandırma, avukat, hastane haklarını gasp etme, mahkeme belgelerini ve savunma belgelerini yok etme. Dilekçelerini mahkemeye göndermeme, savunma hakkını ortadan kaldırma, kitap dergi gazete ve kırtasiye malzemelerini yasaklama, kantin satışını kısıtlama, kantin çay yasakları verme, yetersiz ve kalitesiz yemek verme, tatlı ve meyveleri devrimci tutuklulara gayri resmi olarak yasaklama, ekmeği kesme, susuz bırakma, mektup-telgraf hakkını kısıtlama, işlemez hale getirme, çok sık koğuş değiştirme vb. bu uzayıp gidiyor.

20 yıl önce yapılan bu tür insan hakları ihlalleri 20 yıl sonra da aynen devam ediyor. Hem de artarak. O zaman 20 yıl önce 90 güne varan şube süreçleri yaşanıyordu. Yasal olarak hapishanedeki tutuklular koğuşlarından çıkartılarak şubeye götürülüyordu. Şubede işkence yapılmaya devam ediliyordu. Belki bugün o statü yok. Belki bugün tutuklular koğuşlarından alınıp şubelere götürülmüyor. Ama bugün ne yapılıyor? İşte Burdur'da yapıldığı gibi insanlar mahkemeye gitmediği için kolları kopartılıyor. Kepçelerle kolları kopartılıyor. Köpeklerin önüne atılıyor. Evet sonuçta şöyle denilebilir; Belki 12 Eylül'ün hemen sonrasında işkence, dayak günlük yaşamın bir parçası haline getirilmiş denilebilir. Bugün baktığınızda kabaca hapishane- de işkence ve dayak günlük yaşamın bir parçası halinde değildir. Ama bugün Ulucanlar'da da olduğu gibi işkencede insanlar katledilmiştir. Saatlere varan işkencelerle insanlar öldürülmektedir. Hem de nelerle! Demin 12 Eylül'ün ilk günlerinde yapılan klasik işkence yöntemleri, klasik insan hakları ihlallerinden bahsetmiştim. Onlardan örnek vermiştim. Ulucanlar'da yapılan işkence yöntemleri ise şunlardır: (Bunlar tutanaklarla-belgelerle-raporlarla ortaya konulan gerçeklerdir.)

- Ulucanlar'da penseyle et koparmışlardır tutukluların bedenlerinden.
- Ulucanlar'da testereyle gırtlak kesmişlerdir.
- Ulucanlar'da diz kapaklarına çivi çakılmıştır.
- Ulucanlar'da asitlerle bedenleri yakmışlardır.

Evet bunlar yapılmıştır. 12 Eylül'den bugüne son 20 yılda aslında değişen bir şey yoktur. Çok daha vahşi, çok daha insanlık dışı yöntemle sürdürülüyor işkence. Bu tabi insan hakları ihlallerinin ilk akla gelen halidir. Bu anlattıklarım işkence. Bunun dışında zaten tutukluları, özellikle düzene muhalif olan politik tutukluları teslim almayı onları baskı altında tutmayı bir politika haline getirmiş yönetimi düşündüğümüzde böyle bir yönetimin hakim olduğu hapishaneleri düşündüğümüzde, politik tutuklular, adli tutuklular için de parası olmayanlar için de aynı şey geçerlidir. Günün 24 saati işkencedir. Bu arada adli tutuklular konusuna ben de gireyim. Semih hocam demin güzel bir konuya değindi. Adli tutuklularda da işkence vardır. Parası yoksa bu adamın kalacak yeri yoktur, yatağı yoktur, doktora çıkamaz. Örneğin açık görüş yapamaz, örneğin bütün bu hakları ellerinden alınmıştır. Ama parası varsa, mafyacıysa, çete başıysa bastırır parayı açık görüş de yapar, koğuştaki özel yatağı da vardır. Özel ayrılmış odası da vardır.

Siyasi tutuklulara gelemim. Dediğim gibi, düzen kendine muhalif olan kesimi sürekli düşüncelerinden soyundurmaya çalışıyor. Yasalara göre hakkınızdır, gidip savunma hakkınızı kullanabilirsiniz. Ama hapishanelerde böyle olmaz. Kapı altına inersiniz askerler sizi alır ilk önce orda bir arbeye yaşarsınız. Yaşanan şudur; zincirleri sonuna kadar sıkırlar. Halbuki belki iki belki üç belki beş belki de on kişisinizdir fark etmez. Ama çevrenizde bir sürü silahlı asker vardır. Güvenliği alınmıştır. Ama orda amaç sizin onurunu-

za yönelik saldırıdır. Ellerinizi sıkırlar, ahlaksızca arama yapmaya çalışırlar. Bunların hepsi insan hakları ihlalleridir. Eğer siz buna karşı koyarsanız savunma hakkınız da gasp edilmiş olur. Gidemezsin ya da tedavi hakkı aynı şekilde, demin Dr. Yeşim İşleğen bahsetti. Örneğin doktora giderseniz doktorla yalnız kalma hakkınız vardır. İnsan olarak siz derdinizi anlatmak istersiniz. Başka birinin bulunmasını istemeyebilirsiniz, bu sizin en doğal hakkınızdır, ama bu engellenir. Ne yapar asker? Güvenlik gerekçesiyle odaya girer. Bayan ya da erkek tutuklu fark etmez odada kalmak ister. Sonuçta eğer bunu kabul etmezseniz yine orada tedavi hakkınız engellenmiş olur. Ya da diyelim ki ziyaret en doğal hakkınızdır, insani hakkınızdır annenizle babanızla görüşmek sevdiklerinizle görüşmek. Ama ne yapılır; ziyarete gelen görüşçüleriniz, anneniz, babanız, sevdikleriniz ziyaret çıkışında gözaltına alınır. Ya da gelmemesi, size yiyecek giyecek getirmemesi konusunda uyarılırlar. Bir dönem çok yoğun yaşanmıştır. İstisnasız ziyarete gelen herkes Bayrampaşa ve Ümraniye hapishaneleri önünde tüm aileler yüzlere varan gözaltılar yaşanarak şubelere taşınmıştır. Ve tehdit edilmişlerdir “*gitmeyin oğlunuz kızınız teröristtir şudur budur onlara yardım etmeyin vs.*” denilerek. Tutukluların en insani hakkı olan ailesiyle sevdikleriyle görüşme hakkı ellerinden alınmak istenmiştir. Bunlar yaşanmıştır. Vaktimiz çok dar olduğu için ben böyle parça parça anlatmaya çalışıyorum.

Bugün gelinen noktada artık kimse inkar edemiyor işkenceyi. Ulucanlar'da bilmem kaç yüz sayfalık rapor hazırlandı. Onda da çok açık söyleniyor nelerin yapıldığı. Ya da bugün Burdur'da kopan kolu kim gizleyebilir. **Kim inkar edebilir köpeklerin ağzında dolaştırılan kolu.** İşte işkencedir bu.

Bunların yaşandığı son 20 yılda anlatmaya çalıştığımız tek tek örneklerle somutlamaya çalıştığımız bu tablo tutukluların bir arada yaşadığı koşullarda yapılıyor. Örneğin Ulucanlar da 100 kişi ya da 200 kişi içerisinde ya da yüzlerce adli tutuklu içerisinde insanlar alınıyor. Hamamda saatlerce süren iskencelerle katlediliyor. Bir de F tipi hapishanelerin uygulamaya geçtiğini düşünün. Bu tutukluların hücrede tek yaşadığını düşünün. Onlarca yüzlerce insanın gözleri önünde en vahşi işkence yöntemlerini uygulayarak tutukluları katledenler bu hücrelerde neler yapmazlar. Bunları düşünün.

Konuşmamın sonunda da zaten başlı başına işkence olan insanın yalnız bırakılması, insanın tecrit edilmesi olan F tiplerine değinerek bitirmek istiyorum. İnsan hakları ihlallerinin böylesine yoğun yaşandığı bir ülkede F tiplerini savunmak açıkça işkenceyi savunmak işkenceden yana olmaktır. Teşekkür ediyorum.

Orhan İYİLER:

Şimdi İnsan hakları ihlalleri ve demokratik kitle örgütleri konusunda Mazlum Der Yönetim Kurulu Üyesi sayın Ahmet Mercan Bey size seslene-

cek. Buyurun Ahmet Bey.

Ahmet MERCAN(Mazlum-Der İstanbul Şb Bşk):

Öncelikle kurultayın insanlığa olumlu katkılar getirmesini temenni ederim. Çünkü insanlık derken öncelikle insanı merkez alarak konuşmamız gerektiğini düşünüyorum. Objektif olma çabası içerisinde önce politik kimliklerimizi inkar etmeden ama insani bir vasat içerisinde dayanışmayı, cinsiyet, düşünce, inanç, renk, ırk farkına bakmaksızın insanı bir vasat kabul edebilmemiz lazım. Dünyanın üzerinde yaşayabilmemiz için böyle bir vasattan kalkarak, böyle bir vasatta buluşarak temel haklarımızı kullandığımız böyle bir vasattan yola çıkmamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu vasat insanın asgari şartlarını oluşturan bir vasattır.

Hayata baktığımız zaman iki temel boyut görürüz. Bir tanesi dayanışma boyutudur, ikincisi yarışma boyutudur. Dayanışma boyutu dediğimiz şey varlığımızı koruyabileceğimiz, düşüncemizi açıkça ifade edebileceğimiz sağlığımızı işkencesiz bir şekilde devam ettirebileceğimiz, geçimimizi, fikrimizi neslimizi koruyabileceğimiz bu asgari vasatı nere olursak olalım bunu korumalıyız. Ayrıca bu bizim insan olma vasatımızdır. Bu vasatı hem koruduğumuz gibi hem de savunmalıyız. Yani yaşama hakkı hem bir haktır. Bu anlamda bir tanesidir sadece hem de sorumluluktur. İnsan hakları sorumluluk ve hakların esgüdümü olarak senkronize olarak hayata yansıtılması gerektiği çok önemli bir konudur. Benim yaşama hakkım diyen insanların sorumluluğundadır. Diğer bir insanın yaşama hakkı benim sorumluluğumdur. Bu konuda ideolojik ayrım gözetmeksizin her konuda savaşım vermeliyiz. Mücadele vermeliyiz. Kim olursa olsun nasıl tanımladığımız gibi yine soyutlayarak mücadele yapmak zaruretimiz vardır. Yoksa insanların dayanışabileceği bir vasat bulamayız.

Öbür taraftan siyasal söylemimizi özgürce sonuna kadar söyleyebileceğimiz ve bunu söylerken de hiçbir engelle karşılaşmayacağımız bir ortam arayarak diğer söylemlere de bu hakkı tanıyarak bir yarışma ortamına girme hakkımız vardır. Şimdi Türkiye’de bir çok sorunlar var. Bu sorunları 10 ana başlık altında toplayabiliriz. İşkence sorunu, ifade özgürlüğü sorunu, din ve vicdan sorunu, yargısız infaz, hukukun siyasallaşması, cezaevi sorunu, olağanüstü hal, azınlıklar, etnik sorunlar, faili meçhuller. Bunların tek tek ayrıntısına girmek mümkün değil, zaman açısından girmeye de gerek yok. Çünkü siz bu konuları her gün televizyonlardan bire bir izleme yanında, yaşıyorsunuz da pek çoğunu hep birlikte. Bu sorunların ana kaynağına inmek lazım.

Bu sorunlar neden böyledir diye düşündüğümüz zaman küçülen bir dünyada iletişim ve hızın temel faktör olduğu bir dünyada şöyle dünyaya baktığımız zaman, dünyanın yeniden şekillendirilmekte olduğu ve bütün ülkelerin yeniden güçlerini seferber ederek güçlerini arttırmaya, bölgesel güçlerini küresel çapta arttırmaya çalışırken, Türkiye’nin konumunun hiç

de bu mücadeleye uygun olmadığını görürüz. Artık endüstri devrimiyle birlikte kentleşme olgusuyla yaşanan bu süreçte insanlık homojenleşme değil heterojenleşme sürecine girmiştir. Yani bir ülke ne kadar farklı grubu, ne kadar farklı kültürü, ne kadar farklı inancı bir arada yaşatabiliyorsa o ülke bundan sonra en başarılı bir ülke olacaktır. Bunu başaramayan ülkeler, bir toplum tasarımı güden ideolojik devletler ise kendi beyin güçlerini dışarıya göç ettirmek zorundadır. Ve Türkiye’de yaşanan budur.

Türkiye’nin durumu garip bir durumdur. Zaman zaman devlet yetkililerinin ifade ettikleri ve ulusal sözleşmelere Avrupa Birliği sürecinde riayet etmek istediklerini söylerken tutum ve davranışları Avrupa’nın ortaçağ feodalizmini yansıtmaktadır. Yani alışkanlıkları, ilişkileri tavır ve süreçleri bunu çağrıştırmaktadır. Düşünün ki, her gün bir işkence iddiasına, her gün insan hakları ihlaline karşı söylenen şudur; **bu münferit bir olaydır**. Her gün bu ülkede “münferit” bir şeyin yaşanması mümkün değildir. Şimdi devlet birey üzerinde şunu yapmak istemektedir; asıl sorun devletle birey arasındadır, vatandaşın arasında yaşanmaktadır. Devlet bizi tanımlamak istiyor, geleceğimizi tasarlamak istiyor. Bizi homojenleştirmek istiyor. Ve kafasında devletin bir toplum var, bu toplumu kurmak istiyor. Ve bu toplum için birbirinden farklı düşünmeyen tıpatıp aynı düşünen, tıpatıp aynı giyinen, neye sevineceğini, neye üzüleceğini, neyin iyi, neyin doğru olduğunu belirleyen bir toplum, bir birey istiyor. Ve böylece kendi işinin çok rahat olacağını düşünüyor. Halbuki insanın yapısı buna müsaade etmemektedir. İnsan ve devlet arasında bu sürtüşme varoldukça tanım farkı, anlamlandırma farkı yaşandığı müddetçe bu mücadele sürecektir.

Oysa gelişen dünyada şu tartışılmaktadır iktidarların yönetimine, halkların sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte iktidarı paylaşma süreci başlamıştır. Bir de Türkiye’yi düşünelim. Türkiye ise halkın birer refleksi olan halkın birer atar damarı, sivil toplum kuruluşlarını kendine rakip seçebilmektedir. Bugün sivil toplum kuruluşlarında mücadele veren aktivistler çok iyi bilmektedir ki, hem kurumlarının hem şahıslarının her birinin bu konuda yasalarda öngörülmesine rağmen birkaç davası vardır. Altı yıllık aktif bir insan olarak hakları alma mücadele sürecinde ben bunu yaşamaktayım. Eğer halkın isteklerini, arzularını, tahlillerini, tasavvurlarını ortaya koymaya çalışan bu kurumlar, devletin en çok besleneceği halkın arzu ve taleplerini beraberce oturup karar vereceği, onlardan proje isteyeceği kurumlardır, odaklardır. Oysa yeni yönetimde, insan haklarından sorumlu devlet bakanlığının yapmış olduğu yüzleştirmelere değinmek lazım. Çok garip olaylar görmekteyiz. Henüz İstanbul’a gelmedi ama pek çok yerde basın dışarıya çıkarılarak bu iş yapılmaktadır. Yani açık, şeffaf yönetimin yerine yine kapalı bir mekanda devletin etkin olduğu bir mekanda yüzleştirme yapılmaktadır.

Şimdi devletin vatandaş yaratma talebinden vazgeçmesi gerekir. Türkiye’ye, farklılıklara eşit davranan ideolojiden arınmış, halkının taleplerini

halkından gelen yansımalarla belirleyen, hedeflerini buna göre seçen ve farklılıkları toplumun zenginliği olarak gören bir devlet anlayışı bir devlet felsefesi gerekmektedir. Sorun burada yatmaktadır. Yoksa farklı düşünen insanları içeriye atarsanız, “düşünce suçu” gibi bir suç yaratırsanız, düşünceyi hapsederseniz hapishane sorunu hiçbir zaman çözülmeyecektir.

Bu mimari yaklaşımlarla istediğiniz kadar lüks hale getirin ve istediğiniz şekle çevirin. Alfabeden bir harf alarak yeni bir model oluşturun bu sorunu çözmek mümkün değildir. Çünkü hapishaneye sığmayacağı gibi düşünce-nin karşısına da korkuyu koymak insana yakışır bir tavır değildir. Bütün düşüncelerin kendilerine özgür bir alan bulduklarında toplumsal akım oluşacaktır. Ve düşünceler kendilerini revize edeceklerdir. Veya insanların mutlu olmaları için en uygun fikir ortaya çıkabilecektir.

Devletin bu vasatı oluşturması gerekir. Devletin varlığı bütün insanlara, o ülkede yaşayan bütün insanların ortak paydasına hizmet ettiği noktasında kabul görecektir. Düşünce sorunu bu ülkede bütün aydınlara hemen hemen tehdit olarak oluşmaktadır. Yani güven yerine korkunun yaşandığı bir ortamda insanlar ortaya kendilerini koymak, savunma yerine gitmektedirler. Ve bir başka dil konuşmak zorundadırlar. Bu durum karşısında kendi benliğini, kendi insan gücünün yeteneğini kitleyen bir devletle karşı karşıya geliriz ki, belleğini çekiçleyen, onu dünya arenasına sunmak yerine kısır bir yürüngeye çeken devletle karşı karşıya gelmiş oluruz.

Kısaca toparlamaya çalışayım süremi aşıyorum. Bu bütün ihlallerin üç maddeden kaynaklandığını görürüz. Bir tanesinin, yasalarda insan hakları ve özgürlükleriyle bağdaşmayan sorunlar vardır Türkiye’de. İkincisi, çok yaşanan fiili durumlar vardır. Yasalara rağmen yaşanan “ben yaptım oldu bittiler” vardır. Üçüncüsü ise, zihni sorunlar. Zihni çelişkilerden kaynaklanan insan hakları ve özgürlükleri sorunu vardır. Bu son şıkka insan olarak Türkiye’de yaşayanlar olarak bizim de katkımız vardır. Fert, insan hakları kültürü ve hak arama bilinci öteki ile barışık bir arada yaşayabilme becerisini gösterdiğimiz oranda devletin bizi tanımlayan totoliter yapısını ancak eritebileceğimizi düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Orhan İYLER:

Çok teşekkürler Ahmet arkadaşşa. Şimdi son yapılan bir istatistikten söz edeceğim. Genelde Avrupa’da ve ABD’de tutukluların % 60’ının yoksul kesimden geldiği tespiti yapılıyor. 3548 kişi ABD’nin ölüm koridorlarında idam edilmek için bekliyor. Henüz bilmiyorum Bay Bush seçildi mi Teksas valisi ABD’nin başkanı olarak. Ama Teksas’ta onun döneminde 144 kişi asıldı. Avrupa’da bu % 60’lık oranın yoksul, % 25, 30’unu zencilerin oluşturduğunu, diğerinin İspanya’dan geldiği tespiti yapılıyor. Şimdi biz hapishanelere çözüm ararken, devletten bir şey isterken bana göre bir şeyi gözden geçiriyoruz. O da şu; hapishanelerin olmadığı bir dünyayı düşünme gücünü kaybettik. Hapishanesiz dünyalar var oysa. Yani Bolşevik devrimin yürüdü-

ğü hedeflerde şekillenecek bir özgürlüğün. Kardeşliğin, emeğin, özgürlüğün, barışın, savaşın olmadığı bir dünya yarattığımız zaman yani yoksulluğun olmadığı yani kardeşliğin olduğu, yani eşitliğin olduğu, ekmeğin güzellikle ve coşkuyla paylaşıldığı bir dünya yaratıldığı zaman ve bunun için mücadele edildiği zaman bu dünyada bu güzel ülkelerde hapishanelere yer yok. Dolayısıyla hedef bu aslında. Artık toparlayalım. Sorular ve düşünceleriniz lütfen. (*sorular verildi*) Bir soru geldi arkadaşımıza.

Gelen soruda insan hakları savunucularının cezaevi sorunlarına da eğilmek zorunda oldukları belirtiliyor. Elbette ki böyle. Bu konudaki görüşlerim soruluyor. Bu konuda kurumsal olarak görüşümüzde var. Bu konuda F tipi raporumuz da kamuoyunda yayınlandı. Ayrıca gözlemler var bu konuda. Bunun dışında benim kişi olarak, oluşturduğum bir proje var. Bunu açıklamış değilim ama cezaevi felsefesinin temeli diye algılanabileceği ve cezaevinin bize uzak bulduğumuz ve tartışmaktan niye geri olduğumuzla başlıyor. Yani cezaevi olgusu, cezaevi felsefesindeki konumu nedir, cezaevine biz mecbur muyuz? Dar bir mekanla onları ıslah etmenin mümkün olup olmadığını irdeleyen bir tez var. Henüz ortaya çıkarmış değilim onu. Onu eksene alan bir görüş bu. Zaten o projede siyasal suçlu, politik suçlu, ifade özgürlüğü... böyle suçluluk kavramları kesinlikle yok. İktidara dayalı bir bankanın içini birisi boşaltırken birisi vatan haini olmuyor, ama başka biri düşüncesini ifade edince vatan haini oluyor. Bu tür çelişkileri ortaya koyan, bu kadar ağır tahrik altında insanların adli suçlar işledikleri için bu kadar dar yere kapatılmaları ve her saniye yaşayabilecekleri binlerce özgürlüğü aynı anda bunlara yüklememizin ne kadar ceza ve ıslah felsefesi açısından olumlu-tutarsız olduğunu sorgulayan bir tez. Bunu belki daha sonraları, belki başka yerde ortaya koyacağım. Kişisel bir çabam olduğunu söyleyeyim.

Orhan İYİLER:

Konuşmaya katılamayan Ercan Kanar arkadaşımız yetişemediği için (davası olduğu söylendi) bana iletilen bilgiye göre Avukat Necati Özdemir arkadaşımız bu konudaki görüşlerini bildirecek. Buyurun.

Av. Necati ÖZDEMİR:

Meslektaşım mesleki mazereti sebebiyle aramızda bulunamadı. Zaman zaman hepimiz bu tür şeyleri yaşıyoruz.

Bu on dakika içine sığdırmaya çalışacağım. Ama diliyorum ki bu on dakikalar daha sonra çoğalsın. Çünkü savunma hakkı dediğimiz, birey için ya da toplum açısından en kutsal değer kabul ettiğimiz adalet duygusudur. Özellikle bu, savunma hakkı olmazsa olmazdır. Hiçbir nedenle vazgeçilemeyecek bir hak. Peki biz bugün bu hakkın neresindeyiz. Eğer demokratik bir hukuk devleti özlemini, bir yatay çizgi ve bir dikey çizgi üstünde gösterecek olsak ve bu yatay çizgi asgari müşterekler olsa, bunun neresinde ol-

duğumuzu tanımlayın deseniz, yatay çizginin altında olduğumuzu söyleyebilirim. Adalet Bakanlığı zaman zaman anlayamadığımız garip uygulamalar icat etmekte çok mahir. Tutukluları, hükümlüleri insanca yaşama standartlarına kavuşturmada, bunu hazırlamada ortada hiç olmayan görünmeyen varlığı adeta tartışılır hale gelen bakanlık, disiplin ya da tutukluların yaşam biçimine müdahale etme noktası olunca anlaşılmasa da bir şekilde bütün kudretiyle ortaya çıkarıyor.

Bu yılın başında cezaevlerinde bugünden de yaşadığımız, hani geçen yılı hatırlayınız (Uşak'a benzer Adana'ya benzer) olaylar vardı. Bir anda toplumun gündemine geldi. Ve bu olaylarda tutuklular kadar biraz cezaevi personeli ve birazda avukatlar sorumlu görüldü. Ve sadece bunlar sorumluymuş gibi çok ivedi olarak dıştan baktığınızda makyajı iyi yapılmış. Çünkü tanımlaması öyle... Cezaevi infaz koruma ekipleri, dış koruma ve sağlık ekipleri kazandırılması amacıyla adalet işleri ile sağlık bakanlıkları arasında 18-20 senedir bir protokol önümüze çıktı. Ve kendileri de birçok şeyi sınırlandırdılar. Bunun tamamını tartışmak çok ayrı ve bilimsel bir toplantı ve çalışma gerektiriyor. Biz burada sadece savunma haklarının önündeki engeller noktasında konuşacağız.

Değerli dinleyiciler, adalet dediğimiz o erişilmez ya da kutsal kabul ettiğimiz oluşumun kutsal olan tarafı cezalandırma değil belki savunma, daha çok savunma. Çünkü eğer savunma yoksa ortaya koyduğunuz bunun dışında hiçbir şeyin anlamı yok, hiçbir şeyin. Bu insanın yaradılışına da ters, toplumun oluşumuna da ters. Tabiatıyla önümüze konulan bu protokol ciddi manada savunmayı yok eden, savunmayı ortadan kaldıran hem hükümler içermekte hem de dış hükümlerin içinde bu gizlenmektedir. Ben avukat olarak çok uzun süredir cezaevlerine gitmiyorum. Bu protokole karşı olan pek çok meslektaşım da cezaevlerine gitmiyor. En basitiyle buradan, bir defa savunmayı yapamıyoruz. Çünkü avukatların cezaevine dıştan itibaren girişi sırasında gerek insani, gerekse mesleki onurları ayaklar altına alınmakta. Ellenmedik, çok affedersiniz... siz anlayın benim kafamı sallamamdan... hiçbir yerimiz kalmadı.

İkinci olarak, savunmanın esas temeli olan gizliliğe müdahale edildi. Dış kapıdan girdiğiniz andan itibaren... (bir örnekle anlatması daha kolay olur.) En son Kartal Cezaevi'ne gittiğimde, dış kapıdan itibaren üç ayrı güvenlik görevlisi tarafından evraklarım kontrol edilmek istendi. Elimde de hiçbir şey yok, ilgisiz bir evrak var, iki yaprak. Savunmaya falan da ilişkin değil. Dedim ki oğlum, aranızda anlaşın. Bu sizin protokole göre aranızdan bir kişi inceleyebilir. Hanginiz inceleyecekse bu... işi büyüttük. Ve neticede (şimdilerde nasıl bilmiyorum.) benim müvekkilime vereceğim notlarım vardır. Çok önemli bir sırrım vardır. Meslek sırları hiçbir şekilde deşifre edilemez. Ve siz bunu deşifre ediyorsunuz. Ben hangi inançla sizin bugün ya da yarın bunu benim ya da müvekkilimin aleyhine kullanmayacağınızı garanti edebilirim. Böyle bir oldu bittiyle ve dayatmayla karşı karşıya avukatlar. Avu-

katların bu protestosu ya da bu tür... köprüden geçme suretiyle cezaevine girişinin müvekkil üzerindeki oluşturduğu hal durumunu düşünün. Savunmanın kısıtlanması var. İlâveten tedavisi yapılmayan ziyaretini insani şartlarda yapamayan müdafisini doğru düzgün alamayan, haberleşmesini insana yakışır şekilde sağlayamadığımız, şu veya bu her gün hangi mahkum beni öldürecek ya da hangi gün benim koğuşumun kapısı kırılacak bir bahaneyle koğuşum basılacak, 3-5 arkadaşım görevliler tarafından öldürülecek endişesinde olan öncelikle can endişesi taşıyan bir mahkumdan neyi nasıl savunmasını bekleyebilirsiniz. En basitinden bir aile içinde 3-5 çocuğu olan bir babanın kendi çocuklarının içindeki adaletsizliği müdafasında, eğitiminde, sosyal yaşamında, sevgisinde, ilgisinde ortaya koyduğu adaletsiz ve sebit davranış biçimi bir süre sonra o aile içerisinde takdir edersiniz ki çok büyük patlamalar, korkmalar, karşı gelmeler ve en haklı isteklerini bile çoğu zaman ifade edememe gibi bir gerçeklik ortaya çıkaracaktır.

Bu protokol bundan önce hiç olmazsa aksak da olsa yürümeye çalışan hakların son anda alınmasıdır. Bir çok yerde bir çok meslekdaşım bu protokolü tartıştı ve bunun doğru olmayan yanlarını ortaya koymaya çalıştı. Biz umuyorduk ki, ben kendi adıma şahsen daha iyi şeyler olur, bu protokolü imzalayanlar belki derler ki, hakikaten yanlış yaptığımız şeyler var. Geçen gün okuduğumuz gibi avukatların cezaevine silah soktuğu gibi vs. esrar soktuğu gibi böyle abuk sabuk şeyler. Bunun düzeleceğini beklerken çok ilginçtir geçenlerde Adalet Bakanlığı kaynaklı bir yazı okudum. Bakan mıydı hatırlamıyorum ama okudum. Ve dehşete düştüm. “*Bu protokolün aksayan yönleri*; (yani avukatlar üstünde, yani aileler üstünde, yani ziyaretçiler üstünde, yani personel üstünde, yani mahkumlar tutuklular üstünde, daha sebit olmak gerekliliği anlamında) *üçlü protokol gözden geçirilmelidir*”. Zannediyorum bir de çalışma var.

Arkadaşlar savunma yaşam hakkının da önündedir. Bakınız biraz önce bir arkadaşımızla röportaj yaptık. Çok ilginç bir soru sordu. Sevgili savcım dedi. Cezaevlerindeki mahkumlar canlarından daha mı kolay vazgeçiyorlar? Çok ilginç bir soruydu. Yani niye hemen bunlar “biz ölürüz” diyorlar. Doğrusu bugüne kadar bu hususta ben de çalışma yapmamıştım. Ama çok ilginç bir soruydu ve ben aklıma gelenleri toparlamaya çalıştım.

Bununla bitirmek istiyorum sayın başkanım. Çünkü insanı insan kılan değerler vardır. İnsan sadece bu şekliyle saçıyla, bıyığıyla, başının örtüsüyle ya da saçıyla sakalıyla bedeniyle bir varlık değil. Bu sadece bir eşya, bir obje bu haliyle. Bunu insan kılan diğer objelerden farklı kılan içindeki dolu olan değerlerin dışı yansıması şekli. Nedir bunlar? Özgür olmak. Nedir bunlar? Özgürce düşünmek, insana yakışır düşünmek. Nedir bunlar? İnsanca sevmek. Nedir bunlar? İnsanca kızmak gerektiğinde, insanca kavga etmek gerektiğinde. Yani insan modunda var olan, var olması gereken bir çok unsurlar biraya geldiği zaman adına mükemmel yaratık dediğimiz insan çıkıyor.

Şimdi şu veya bu şekilde (haklı ya da haksız demiyorum) en kıymetli bulunan değerinden birini almışsınız, özgürlüğünü almışsınız. İnsan özgür olarak doğmuştur. Bu sonradan kazanılan bir değer değil. Dünyaya geldiği andan itibaren var olan bir değerdir. Bunu almışsınız, haklı almış-haksız almış tartışmıyorum geriye ne unsurlar kaldı. Ne gibi? Düşünmek gibi. Ne gibi? Yazmak gibi. Ne gibi? Beslenmek gibi. Ne gibi? Değerler manzumesi içinde insan olmanın keyfini almak onurunu yaşamak gibi. Şimdi siz her vesileyle bunlardan birini almaya kalktığınızda zaten çok fazla bir şey kalmadı. Elbette o insanlar o zaman ölümü çok çabuk seçiyorlar. Çünkü niye? Bu şekilde yaşamamanın hiçbir anlamı yok da onun için. Teşekkür ederim.

Orhan İYİLER:

Tekin arkadaşımız bir soruyu yanıtlayacak ondan sonra da zannediyorum toplantıyı bir küçük bildiriyle bitireceğiz. Buyrun.

Tekin TANGÜN:

Arkadaşımız bir soru sormuştu. “İnsan haklarında alınacak önlemler nelerdir? Yaşanan insan hakları ihlallerini nasıl durduracağız” demişti. Vakit kalmadı. Buna verilecek tek cevap varsa, bu da “örgütlenmek” olmalı.

Örgütlenmek; işkenceye karşı, insan hakları ihlallerine karşı örgütlenmek. Ancak işkenceye karşı böyle mücadele edilebilir. Mücadele edebilmek için örgütlenmek gerekiyor. ‘80’li yılların başlarında 12 Eylül sonra demokratik muhalefetin tamamen sustuğu süreçte bile tutuklu aileleri TAYAD’lı aileler o dönemde tutukluların çektiği eziyeti, işkenceyi, yapılan insan hakları ihlallerini duyurmuşlardı. Buna karşı mücadeleyi başlatmışlardı. Bunun öncüsü olmuşlardı. Bu çok somut bir örnektir. Verilecek cevapta bu, örgütlenmektir.

Orhan İYİLER:

Efendim, TAYAD’lı ailelerin bildirileri var. Hiç kuşkusuz sorunu çok yakından izleyen, evlatlarıyla birlikte meseleyi götüren TAYAD’ın bu bildirilerini okuma şansına, imkanına olanağına şu aşamada sahip değiliz. Ama bu bildirilerin son toplantıda gözden geçirilmesini, tartışılmasını ve bu toplantının sonunda yayınlanacak bir deklarasyonun içinde yer almasını temenni ediyor ve bugünkü toplantıyı burada kapıyoruz. Yarınların daha güzel olması için sizin direncinize, doğruluğunuza, mücadelenize ve yenilmezliğinize sadece hapishanedekilerin değil yoksulların, herkesin çok ihtiyacı var çok teşekkür ediyorum.

2. Oturuma Sunulan Tebliğler:

Konu: “HAPİSHANELER VE SAĞLIK”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar, Basın Mensupları;

“Hapishaneler ve Sağlık” konusunu iki kelimeyle özetlemek ve açıklamak mümkündür. Sizin de aşına olduğunuz iki kelime bu. Bu iki kelimeyi aklınızda tutmanızı istiyoruz. Bundan sonra anlatacaklarımızı da bu kelimeyle ilişkilendirin.

“SESSİZ İMHA”

Evet, iki kelimemiz bu. Tutsakların yaşadığı sağlık sorunlarına devletin yaklaşımını en iyi bu sözcükler ifade etmektedir.

Neden böyle düşünüyoruz?.. Bu sadece bir önyargı mıdır?.. Bu kanaate varmamızın nedenlerini sizlere adım adım açıklamaya çalışacağız.

Sizlerden şunu istiyoruz. Bu konuya ilişkin anlatım bittiğinde bir kez daha düşünün. “Sessiz imha”yı düşünün. İnsanları katletmenin tek yolunun kafalarını demir çubuklarla, kalaslarla, coplarla ezmek olmadığını, sadece pompalı tüfeklerin gaz bombalarının bu işe yaramadığını düşünün. Katletmenin binbir yolu vardır. Bunu düşünün.

İşkenceli Sorgular:

Ülkemizde işkencenin gizlenecek bir tarafı kalmamıştır. Gazetelere her gün bir işkence olayı yansıyor. İşkence sırasında ölümler dahi gazetelerde küçük bir yer tutuyor. Ülkemizde işkence kanıksatılmak isteniyor.

Karakollardan işkence aletleri çıktı, Küçükköy Polis Karakolu’nda askı bulundu. Sonuçta ne oldu? Bir bilen var mı?

Son olarak TBMM İnsan Hakları Komisyonu bir rapor hazırladı. “*Soruşturma Kovuşturma Yargılama Ceza ve İnfazı Batman raporu 1998 ve 2000*” ismiyle kitaplaştırılan bu raporda işkence yöntemleri çizimleriyle anlatılmış. İşkence tespit edilmiş ve bu resmi bir belgeyle kabul edilmiş. Sonuç ne olacak bunu hep birlikte göreceğiz. Ama iddia ediyoruz ki çok daha somut olaylarda, bir Manisa Davası’nda, bir Metin Göktepe davasında bir Baki Erdoğan davasında ne olduysa yine o olacak. Belki göstermelik davalar açılacak, göstermelik cezalar verilecek ama işkencenin baş aktörleri aynı Manisa işkencecisi, Kemal İskender gibi terfi ettirilecektir.

Bunları neden anlatıyorsunuz diyebilirsiniz. Konumuz “hapishaneler ve sağlık”, işkencenin bununla doğrudan ne ilişkisi var da diyebilirsiniz.

İşkencenin ülkemizde sistemli bir şekilde uygulandığını bunun bir devlet politikası olduğunu, ve kanıksatılmaya çalışıldığını söylüyoruz. Bunu art niyeti olmayan herkes kabul ediyor.

Bunu şunun için anlatıyoruz: Hapishanelerde bulunan siyasi tutukluların hemen hemen tamamı, adli tutukluların ise büyük bölümü işkenceli sorgulardan geçmiştir. Bedenlerinde ve bilinçlerinde işkencenin izleri vardır. Bir çoğu hapishaneye gittiğinde tek başına yaşamını sürdüremeyecek durumdadır.

Askıdan dolayı kollarını kullanamayanlar vardır. Tek başlarına yemek yiyemezler, tuvalete gidemezler, banyo yapamazlar. Elektrik verilenler vardır. Tuvalete dahi çıkmakta zorlanırlar.

Veya gözaltında tecavüze uğrayanlar vardır. Bu anlattıklarımız sizlere abartı olarak gelmemeli. Eğer en ufak bir şüphe kırıntısı dahi varsa aklınızda ve samimiyseniz, TAYAD’ın başlattığı “suç duyurusunda bulunalım” çağrısının arından tutukluların yaptığı kitlesel suç duyurularını ve açılan davaları takip edin. Son bir ay içerisinde sadece Fatih Adliyesi’nde bu suç duyurularının ardından onlarca işkence davası açıldı.

İşkence konusuna neden değindiğimizi üzerine basa basa yineliyoruz: Başta siyasiler olmak üzere tutuklular gözaltında gördüğü işkencenin ardından günlük yaşantısını tek başına sürdüremeyecek bir halde hapishaneye gelirler. Tedaviye ihtiyaçları vardır. Yani tutuklu ve hükümlülerin sağlık sorunları daha hapishaneye ilk adımı attıklarında başlamaktadır.

Bu konu adım adım anlatacağımızı söylediğimiz “Sessiz İmha” konusunun ilk adımıydı. Şimdi sıra ikinci adıma geldi.

Doktoru ve Malzemesi Olmayan “Kurtlanmış” Revirler

Hapishaneye gelen bir tutuklunun tedavisini yapacağı ve rahatsızlandığında ilk başvuracağı yerlerdir hapishane revirleri. Normalde burada bir tutukluyla ilk müdahaleyi yapabilecek donanımın bulunması ve sürekli bir doktorun olması beklenir.

Şimdi size bir İstanbul hapishanesi örneği vereceğiz. Bu hapishane diğer hapishanelere, özellikle Anadolu’da bulunanlara göre görece olarak koşulların daha iyi olduğu bir hapishane. Bayrampaşa Hapishanesi. Buradaki revirin durumunu anlatacağız ve sizden düşünmenizi isteyeceğiz. Bayrampaşa Hapishanesi’nde durum buysa Anadolu hapishanelerinde durum nedir?

Doktoru Olmayan Revirler

Bayrampaşa Hapishanesi’nde sayısı 300’ü aşan siyasi tutukluyla sadece bir doktor bakmaktadır. Bu ülkemiz gerçekliğiyle beraber düşünüldüğünde makul bir sayı gibi görülebilir. Ama gerçeklik görüldüğü gibi değildir. Revir

doktorunun revirde bulunduğu anlar bir saati bile doldurmamaktadır. Hele ki izne çıkma, rapor alıp gelmeme gibi durumlar olduğunda işler iyice arapsaçına dönmekte, bazen doktor bulunamamaktadır.

Örneğin Bayrampaşa'da siyasi ve adli ikibine yakın tutukluya bakan dış doktoru rapor alarak yaklaşık 1 ay izin kullanmış, tutukluların girişimlerine rağmen yerine bir doktor getirilmemiş ve tüm tedaviler yarım bırakılmıştır.

Malzemesi Olmayan Revirler

Revirlerde tutukluların sağlık sorunlarını çözebilecek yeterli sağlık malzemesi ve donanım yoktur. Tutukluların bu konuya ilişkin başvuruları “ödenek yok” diye karşılanmamaktadır. F tipi hapishanelerin yapımı için trilyonlar harcayan devlet, revire gerekli donanımı sağlayamamaktadır.

Örneğin Bayrampaşa Hapishanesi'nde '99 Ekim'inden beri hem tutukluların hem de dış doktorunun yaptığı “malzeme alınması gerekir” yönündeki başvurular aradan bir sene geçmiş olmasına rağmen cevapsız ve sonuçsuz bırakılmıştır.

Doktor tarafından yapılan bu başvuruların birinde şu satırlara yer verilmiştir.

“Sağmalcılar Kapalı Cezaevi Müdürlüğü'ne;

Cezaevimizde adli kısım ve siyasi blok hekimi olarak, 1 senedir çalışmaktayım. Hastalara bakmak ve hizmet için gerekli malzeme olmadığını beyan eder ve bu yüzden hastalar mağdur durumda kalmaktadır.

Gerekli bilgiyi arz ederim.

9.6.2000

Rengin ÖZLÜ-Dış Tabibi”

“Kurtlanmış Revir”

Hapishanelerin kendisi başlı başına sağlıklı bir ortamdır. Bulaşıcı hastalıklardan tutun da tüberküloza ve çeşitli omurga rahatsızlıklarına kadar birçok sağlık problemlerine doğrudan ya da dolaylı da olsa yol açar.

Durum sadece bundan ibaret de değildir. Ayrıca pis bir ortam ve sağlıklı koşullar mevcuttur. Örneğin dışarıda görme olanağına kavuşamayacağımız birçok haşere türü ve fare gibi hayvanları hapishanelerde görmek mümkündür. Ve tabi ki sağlık hizmetlerinin görülmesinin gerektiği revirlerde de.

İşte Bayrampaşa Hapishanesi revir doktorlarından birinin revirin durumuna ilişkin Cezaevi Müdürlüğü'ne vermiş olduğu rapor. Bu rapor revirlerin genel olarak da hapishanelerin vahametini ortaya koyuyor.

“08.08.2000

Cezaevi Müdürlüğüne Bayrampaşa Cezaevimiz C Blok ta alınması gere-

ken çöplerin 3 günde bir alınması nedeniyle hijyenin bir türlü sağlanamadığı, hem bu nedenle hem de havalandırmasız olması nedeniyle revir odasının duvarlarını kurtlar kaplamış vaziyettedir. Ayrıca C Blok ve B Blok arasında bulunan bahçelerin çöple dolu olduğu görülmüş, tüm bunların olumsuz sağlık koşullarını oluşturduğu gözlenmiştir.

Gereği bilgilerinize arz olunur.

Dr. Birol KERÇEK Cezaevi Tabibi”

Arama Dayatması

Donanım eksikliğine, malzeme yokluğuna, doktorların sadece günün belirli saatlerinde uğramasına rağmen bir revir var diye iyi niyetli düşünülse bile bu revire çıkmak bile her zaman ve her yerde mümkün olmuyor.

Tutukluların kabul etmeyeceğinin bilindiği çeşitli dayatmalar gündeme getirilerek revire çıkmaları engellenmektedir. Bu özellikle Anadolu Hapishanelerinde gündeme getirilen bir uygulamadır.

Örneğin Bergama’da gerçekleşen saldırının ardından yaralı tutukluların bir kısmının sevk edildiği Buca Hapishanesi’nde bu sorun yakıcı olarak yaşanmaktadır.

Doktora ve dışıye çıkmak isteyen tutukluların duyarlı kapıdan doğallığında gerçekleşen aramaları yeterli görülmemekte ve koğuş kapısından çıkarken elle arama dayatılmaktadır. Bu durumu kabul etmeyen tutukluların tedavileri bilinçli olarak engellenmiş durumdadır.

Sevk Tarihi

Revirde donanım eksikliğinden dolayı muayeneleri yapılmayan ve daha ileri tetkik ve tedavilerinin yapılması gereken tutuklular dış hastanelere sevk edilirler. Ama bunun için tarih almaları gerekir. Bu tarih bazen aylar sonrası için olabiliyor. Örneğin Bayrampaşa Hapishanesi’nde yatmakta olan kalp hastası Münevver Köz’e 5 ayı aşkın bir süre sonraya dış hastaneye muayene için gün verilebilmiştir.

Araç Yok

“Araç yok” gerekçesi “Sessiz İmha”nın en önemli parçalarından biridir. Zar zor alınan bir sevkten ardından, sevk gününüz geldiğinde “araç yok” gerekçesiyle karşılaşmak tutuklular için artık olağan bir durum haline gelmiştir.

“Araç olmadığından” tutuklular tedavilerini ya zamanında ya da hiç yapamamaktadır. Aylar sonrasına alınabilen bir sevkten ardından yine aylar sonrasına verilecek bir sevki beklemek gerekmektedir.

İşte bunun açık bir kanıtı. Bayrampaşa Hapishanesinde kalan 99 DHKP-C Davası tutsağının çeşitli gerekçelerle engellenen sevklerinin listesi.

Çeşitli Gerekçelerle Tedavisi Engellenen Tutuklu ve Hükümlülerin Listesi:

Tarih	İsim	Hastane	Gerekçe
26.11.99	Özlem Ercan	Çapa	Araç yok
26.11.99	Ethem Elma	Haseki	Araç yok
07.12.99	Ethem Elma	Haseki	Araç yok
14.12.99	Ethem Elma	Haseki	Araç yok
23.12.99	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
21.12.99	Süleyman Acar	Bakırköy	Kola girme dayatması
06.01.00	Akın Durmaz	Bakırköy	Kola girme dayatması
11.01.00	Akın Durmaz	Bakırköy	Kola girme dayatması
12.01.00	Özkan Pekgüleç	Haseki	Araç yok
21.01.00	Hülya Gülcan	Çapa	Askerin keyfi engellemesi
27.01.00	Özkan Pekgüleç	Haseki	Araç yok
31.01.00	Akın Durmaz	Çapa	Kola girme dayatması
07.02.00	Akın Durmaz	Çapa	Askerin keyfi engellemesi
22.02.00	Süleyman Acar	Bakırköy	Araç yok
29.02.00	Funda Davran	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
29.02.00	Suna Ökmen	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
29.02.00	Nursel Demirdövcü	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
06.03.00	Aydan Odabaş	Çapa	Askerin odaya girmesi
09.03.00	Nursel Demirdövcü	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
21.03.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
22.03.00	Nursel Demirdövcü	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
23.03.00	Nursel Demirdövcü	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
30.03.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
04.04.00	Nursel Demirdövcü	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
04.04.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
06.04.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
06.04.00	Nursel Demirdövcü	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
06.04.00	Akın Durmaz	Bakırköy	Araç yok
14.04.00	Gülten Özdemir	Çapa	Araç yok
14.04.00	Ethem Elma	Çapa	Araç yok
18.04.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
27.04.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
22.05.00	Aydan Odabaş	Çapa	Askerin odaya girmesi
01.06.00	Aydan Odabaş	Çapa	Askerin odaya girmesi
01.06.00	Hamide Öztürk	Çapa	Askerin odaya girmesi
05.06.00	Aydan Odabaş	Çapa	Araç yok
08.06.00	Serdar Karaçelik	Çapa	Araç yok
09.06.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
09.06.00	Ethem Elma	Çapa	Araç yok
13.06.00	Serdar Karaçelik	Çapa	Araç yok
26.06.00	Birsan Kars	Çapa	Askerin keyfi engellemesi
24.07.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
03.08.00	Cengiz Bayır	Bakırköy	Araç yok
04.08.00	Yücel Poyraz	Cerrahpaşa	Araç yok
10.08.00	Güldede Çeven	Bakırköy	Araç yok
10.08.00	Cengiz Bayır	Bakırköy	Araç yok

Tarih	İsim	Hastane	Gerekeçe
22.08.2000	Turan Bulut	Şişli	Araç yok
22.08.2000	Akın Durmaz	Bakırköy	Araç yok
24.08.2000	Turan Bulut	Şişli	Araç yok
24.08.2000	Murat Acar	Şişli	Araç yok
24.08.2000	Ali Polat	Şişli	Araç yok
25.08.2000	Akın Durmaz	Bakırköy	Askerin odaya girmesi
31.08.2000	Turan Bulut	Şişli	Araç yok
01.09.2000	Özkan Pekgüleç	Çapa	Araç yok
01.09.2000	Özgül Dede	Çapa	Araç yok
01.09.2000	Bülent Yiğit	Çapa	Araç yok
01.09.2000	Birsen Kars	Çapa	Araç yok
04.09.2000	Mesude Pehlivan	Şişli	Askerin odaya girmesi
07.09.2000	Ali Polat	Şişli	Araç yok
07.09.2000	Turan Bulut	Şişli	Araç yok
07.09.2000	Murat Acar	Şişli	Araç yok
07.09.2000	Birsen Kars	Şişli	Araç yok
11.09.2000	Özgül Dede	Çapa	Kola girme
11.09.2000	Birsen Kars	Çapa	Kola girme
11.09.2000	Bülent Yiğit	Çapa	Kola girme
11.09.2000	Cahit Solmaz	Çapa	Kola girme
12.09.2000	Cengiz Bayır	Bakırköy	Araç yok
11.09.2000	Akın Durmaz	Haseki	Araç yok
14.09.2000	Polat Uzunbıyık	Şişli	Araç yok
15.09.2000	Polat Uzunbıyık	Şişli	Araç yok
17.10.2000	Hülya Gülcan	Çapa	Askerin odaya girmesi

Bu listede 73 sevk var engellenen.

Düşünmek gerekir. Bir İstanbul hapishanesinde sadece 99 tutuklunun 11 ay içerisinde engellenen sevk sayısı 73 ise ülkemiz genelinde tablo nedir?

Anadolu hapishanelerinde durumun daha vahim olduğunu biliyoruz. Tutukluların mahkemeye çıkmak için dahi benzin parasını kendilerinin karşıladığı gazetelere yansdı.

Bu durum ülkemiz genelinde araç yok bahanesiyle tedavileri engellenen tutsakların hiç de az olmadığını, bu gerekçenin “Sessiz İmha” içerisinde önemli bir yer tuttuğunu gösteriyor.

Kola ve Odaya Girme Dayatması

“Sessiz İmha”nın önemli iki dayatması da kola ve odaya girme uygulamalarıdır. Bu uygulamalar mantıklı gerekçeleri olmayan ve tutukluları küçük düşürmeyi amaçlayan, ahlaksız dayatmalardır. Tutukluların bu dayatmaları kabul etmeyeceği bilindiğinden bu dayatmalar gündeme getirilmekte ve tedavi engellenmektedir.

Çevresini silahlı askerlerin sardığı elleri kelepçeli bir tutukluyu kollarına girip ayaklarını yerden keserek veya sürükler gibi hızla çekeştirerek götürmenin mantıklı bir gerekçesi olabilir mi? Güvenlik deniyor. Neyin, kimin güvenliği? Elleri kelepçeli tedaviye götürülen bir tutuklunun kollarına girecek mi güvenlik sağlanıyor? Bu düpedüz tedaviyi engellemek için uydurulmuş, tutukluları aşağılamayı amaçlayan bir dayatma değilse nedir?

Odaya girme dayatmasına gelince... Bu dayatmanın temelinde siyasi tutukluları hedefleyen üçlü protokol vardır. Bu protokolde siyasi tutuklular diğer tutuklulardan ayrı tutularak onlar muayene olurken askerin odada kalabileceği belirtilmiştir.

"Tutuklu Ve Hükümlülerin Muayenelerinde Gizlilik

MADDE 66: 'Terörle Mücadele' ve ' çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele kanunları' dışında kalan suçlardan tutuklu ve hükümlü olanların hastanelerde muayeneleri sırasında, muayenenin yapıldığı oda veya bölümün muhafazalı olması durumunda, jandarmalar kapı dışında bekleyecek; yukarıda belirtilen kanunlarda sayılan suçlardan tutuklu ve hükümlü olanların muayeneleri ile oda veya bölümün muhafazalı olmaması durumunda diğer suçlardan tutuklu ve hükümlülerin muayene ve tedavilerinde, jandarmalar muayene odası içinde, ancak paravanın uzağında, doktorla hasta arasında geçecek konuşmaları duymayacak uzaklıkta koruma tedbiri alacaktır."

Yine bu uygulamanın gerekçesi de güvenlik. Ama güvenliğe ilişkin çok şey söylemeye gerek yok. Güvenlik alıyoruz diyenlere göre hastanenin beşinci katındaki bir odanın penceresinden bile atlayarak kaçmak mümkündür. Bu yüzden bayan olsun erkek olsun fark etmez, muayene olurken askerin odada olması ve güvenlik alması gerekmektedir.

Yine sormak gerekmiyor mu? Neyin, kimin güvenliği diye?

Bu da kola girme dayatması gibi mantıklı bir gerekçesi olmayan tedaviyi engelleme amaçlı bir uygulama değilse nedir?

Bir bayan tutuklu muayene olurken odada kalmayı istemenin mantıklı, haklı ne gibi bir gerekçesi olabilir.

Yansıtıcılar

Sessiz İmha'nın tek yöntemi tutuklu ve hükümlülerin tedavilerini engellemek değildir.

Tutukluların sağlığını tehdit eden bir başka uygulama hapishanelerin çevresine dikilen ve vücudun direncini kırdığından, kansere yol açtığından şüphe edilen yansıtıcılardır. Bayrampaşa Hapishanesi de dahil olmak üzere birçok hapishanenin çevresinde telefon konuşmalarının önüne geçmek bahanesiyle yada amacıyla dikilmiş yansıtıcılar var. Bunlar baz istasyonları ile aynı sistemde çalışır. Elektromanyetik bir alan yaratırlar. Bu yansıtıcılar dikileli iki sene kadar oluyor. Tutuklu ve hükümlüler bunlara sadece on metre dahi olmayan bir uzaklıkta günün yirmi dört saatini geçiriyor. Baz is-

tasyonları herkes tarafından tartışılıyor. Sağlıksızlığı konusunda herkes hemfikir. Ardarda, devlet kurumlarından, okullardan, hastanelerden, kreşlerden, hatta akaryakıt istasyonlarından kaldırılması yönünde kararlar alınıyor. Bu konuda son karar İstanbul Valiliği İl Çevre Mahalli Kurulu tarafından alındı. 21.08.2000 tarihli Milli gazetede de yayınlanan bu karar uyarınca baz istasyonları çeşitli kurumlardan kaldırılacak ve oluşturulan “mobil” birimler ölçümler yaparak elektromanyetik kirliliği tespit edip, buna göre yeni kirlilik sınırı belirleyecekler. Bu ölçümler sonucunda kaldırılabilir olan sadece baz istasyonları da değil. Elektromanyetik kirlilik yaratan televizyon ve radyo vericileri, yüksek gerilim hatları vb. kaynaklar da denetlenecek.

Tutuklu ve hükümlülerin yansıtıcıların kaldırılması yönünde yazılı başvuruları oldu. Fakat bu başvuruların hiçbirine, olumlu ya da olumsuz bir cevap alamadılar. Sanki başvuruları duvara yapılmıştı.

Onların başvuruları sonuçsuz bırakıldı fakat mafyacıların, Susurluk artıklarının kaldığı Kartal Hapishanesi’nin çevresine dikilen yansıtıcılar Sağlığa zararlı olduğu gerekçesiyle kaldırıldı. Bizzat Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk’ün kendisi televizyonda yaptığı bir açıklamada bunların çevreye zararlı olduğu için kaldırıldığını söyledi. Kartal’da yansıtıcılar kaldırılırken Bayrampaşa’daki yansıtıcıların kaldırılmaması düşündürücüdür.

Bayrampaşa Hapishanesi’nden gelen bir mektupta bu yansıtıcıların etkileri şöyle anlatılıyor:

“Bu yansıtıcıların dikilmesinin ardından anlam veremediğimiz, nedenini bilmediğimiz rahatsızlıklar başlamıştı. Aşırı halsizlik, çabucak yorulma, nedensiz yere ateşin 39’un üstüne kadar çıkması, günlerce yatağa düşüren rahatsızlıklar yaşıyorduk. Biz bunları uzun süre hapishanede yatmış olmamıza bağlıyorduk. Fakat şimdi ciddi şüphelerimiz var ve başvurularımız karşısında takınılan sessiz kalma tavrı bu şüphelerimizi artırıyor. Eğer şüphelerimiz doğru çıkarsa bu bilinçli bir şekilde sürdürülen katliam demektir, ‘sessiz imha’ demektir. Bu mantık Susurluk mantığıdır. Susurluk’ta çete kurup katleden devlet burada ise Buca, Ümraniye, Ulucanlar, Burdur, Bergama gibi açık katliamların yanı sıra ‘sessiz imha’ yöntemlerine başvurmaktadır. Biz sesimizi duyuramıyoruz. Sizlerden bu konuda yardım istiyoruz. Unutmayın bu yöntemin 10 kişinin katledildiği bir Ulucanlar katliamından, kepçelerle kol kopartılan bir Burdur’dan farkı yoktur. Bunlara karşı çıkmak için sadece insani değerleri savunuyor olmak yeterlidir. Başkaca bir düşünceye gerek yoktur.”

Tutuklu ve hükümlüler böyle söylüyor. Bu sözlerin üzerine düşünmek, yüksek sesle düşünmek ve sormak gerekmiyor mu?

Siyasi tutuklu ve hükümlülerin başvuruları neden cevapsız bırakılıyor?

Bu yansıtıcıların, baz istasyonlarından daha tehlikeli olduğu doğru mu?

Kartal Hapishanesi’ndeki yansıtıcılar kaldırılırken Bayrampaşa Hapis-

hanesi'ndeki yansıtıcılar neden kaldırılmadı? Bunun nedeni içindekilerin farklılığı değilse nedir?

İstanbul Valiliği İl Çevre Mahalli Kurulu'nun bünyesinde kurulduğu söylenen Mobil birimlerden birisine ölçüm ne için yaptırılmıyor?

Tedavi Ücreti

Sağlık Bakanlığı yetkilileri, Adalet Bakanlığı yetkilileri ve Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü yetkilileri, tutuklu ve hükümlülerden tedavi için hiçbir masraf talep edilmeyeceğini açıklar dururlar. Ama bizler bu açıklamaların halkı kandırmanın, kamuoyunu aldatmanın bir aracı olduğunu görüyoruz.

Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan üçlü protokolde de bu yalan tekrarlanmıştır.

“Üçlü Protokol”ün, “Muhtaç Hükümlü Ve Tutukluların Tedavi Masraflarının Karşıllanması” isimli 62. maddesinde tutuklu ve hükümlülerin sağlık giderlerinin karşılanacağı şu sözlerle belirtilmiş; *“Muhtaç hükümlü ve tutukluların muayene ve tedavileri ‘yataklı tedavi kurumları işletme yönetmeliğinin’ 55/h maddesi gereğince, ücretsiz sağlanacaktır. Hastane tarafından temin edilmeyen ilaç, tıbbi malzemelerle ortez ve protez bedelleri, adalet bakanlığınca ödenecektir.”*

Protokolde yer alan bu maddeye rağmen tutuklu ve hükümlülerin başvurularının hepsi “Adalet Bakanlığı’na ilettik, cevap bekliyoruz” diyerek cevapsız bırakılmıştır. Ve aylarca süren bu bekleme döneminde maddi olanaksızlıklar nedeniyle protezlerini alamamış gittikçe ağırlaşan omurga sorunlarıyla baş başa kalmışlardır.

İşte tutukluların yaptığı başvurulardan biri:

“Cezaevi Müdürlüğü’ne - Bayrampaşa

Protez kullanması doktor tarafından zorunlu görülen arkadaşlarımızın protezleri, bedelleri ödenmediği gerekçesiyle verilmemiştir.

Tutuklulardan sağlık sorunları nedeniyle hiçbir ücret talep edilmeyeceği Adalet Bakanı tarafından birçok kez dile getirilmesine ve Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı tarafından imzalanan üçlü protokolde protez bedellerinin karşılanacağı belirtilmesine rağmen protez bedelleri ödenmemektedir.

Bu konuda gerek sizin nezdinizde, gerekse de Savcılık nezdinde yaptığımız girişimler bir sonuç vermemiştir. Aylardır ‘Adalet Bakanlığı’ndan yazı gelecek’ vb. gerekçelerle oyalanıyoruz ve bu süre içinde arkadaşlarımızın rahatsızlığı ilerliyor. Protez kullanması zorunlu olup da kullanamayan kişilerin kas ve iskelet sistemi özellikle de omurga yapısı üzerinde ne gibi tahribatlara yol açacağı doktorlardan öğrenilebilir.

Bu konunun artık bir sonuca bağlanmasını, gerekçelerin ardına sığınıl-

mamasını, protez bedelleri ödenmeyecekse de gerekçesiyle beraber bunun yazılı tarafımıza bildirilmesini talep ediyoruz. Protez kullanması gerekli görülen arkadaşlarımızın isimleri, protezlerin verildiği tarih ve protez türü aşağıda belirtildiği gibidir.

Özkan PEKGÜLEÇ 03.03.2000 Tabanlık

Songül İNCE 23.03.2000 Korse

Bülent YİĞİT 25.05.2000 Tabanlık

Münevver KÖZ 29.04.2000 Göz

Özgül DEDE 20.06.2000 Tabanlık

Birsen KARS 22.05.2000 Tabanlık

Mesude PEHLİVAN 05.07.2000 Tabanlık

19.07.2000”

Ödenmeyen Hepatit Ve Grip Aşıları

Bugün hapishanelerde yaşanan sağlık sorunları içerisinde hepatit hastalığının önemli bir yeri var. Bu hastalığın bulaşma riski hapishane koşullarında daha da artıyor. Buna rağmen bir dönem yapılan hepatit aşıları “artık bedeli ödenmediği” gerekçesiyle yapılmıyor. Hem de aşısı tutmadığı bilinen tutuklular olmasına ve hapishane doktorunun “bu aşılar yapılmalı” tarzındaki başvurusuna rağmen. Hem de kendilerinin imzaladığı üçlü protokolde bulaşıcı hastalıklara karşı gerekli sağlık tedbirleri alınacak denmesine rağmen.

Örneğin Bayrampaşa Hapishanesi’nde, yaklaşık iki sene önce yapılan hepatit aşılarının ardından yapılan tahliller sonucu bazı tutuklu ve hükümlülerin aşılarının tutmadığı görülünce aşıların tekrarlanması talebinde bulunulmuş fakat bir sonuç alınamamıştır. Hapishane doktoru da bu aşıların tekrarlanması gerektiğini Hapishane Müdürlüğüne yazdığı bir dilekçeyle bildirmiş fakat sonuç değişmemiş, aşılar yapılmamıştır. Hapishane doktoru yazdığı dilekçede şunları söylemiştir:

“Cezaevi Müdürlüğü’ne

1997-1998 yılında cezaevine C Bloкта yapılan Hepatit aşılama kontrollerinde tutukluların bir çoğunda Anti Hbs titresinin yeterli düzeye çıkarılmadığı, cezaevi koşulları dikkate alındığında aşılama tekrar ve rapellerinin yapılması gerekmektedir.

Cezaevi Tabibi Birol Kerçek”

Tutuklu ve hükümlülere saldırı amaçlı Üçlü Protokol’ün 67. Maddesinde ise bulaşıcı hastalıklara karşı önlem alınması gerektiği şöyle belirtilmiş:

“Bulaşıcı Hastalık Hallerinde Yapılacak İşlemler

Umumi Hıfzıssıhha kanununun 57 inci ve 'ceza infaz kurumları ile tutuklevlerinin yönetimine ve cezaların infazına dair tüzüğü' 224 üncü maddeleri uyarınca cezaevlerinde bulaşıcı hastalıkların baş göstermesi durumunda, hastaların derhal hastanelere sevk edilmelerinde veya cezaevlerinde tedavilerinde, mahalli sağlık kuruluşları ve gerektiğinde sağlık bakanlığı ile cumhuriyet başsavcılığı işbirliği içinde gerekli sağlık tedbirlerini alacaktır."

"Gerekli sağlık tedbirlerini alacaktır." denilmesine rağmen tutuklu ve hükümlülerin başvurularına ve doktorun raporuna rağmen hepatit aşılı konusunda henüz atılan bir adım yoktur. Adım atılması bir yana bir röportajda Ceza ve tevkif evleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun tutukluların Hepatit'i bilinçli olarak yaygınlaştırdığını söyledi:

" - İçeride Hepatit B salgını olduğunu duyuyoruz. Bu salgına karşı önlem alıyor musunuz?"

A. SUAT ERTOSUN: Alıyoruz. Bazı terör grupları bunları büyötmek istiyorlar. Amaç, cezaevlerinde insan haklarının olmadığını, sağlık koşullarının çok elverişsiz olduğunu, çok olumsuz koşullarda yaşadıklarını yaymak. Halbuki böyle değil." (Radikal, 26 Haziran 2000, Neşe Düzel'le yapılan röportaj)

Tüm bu yaşananlar devletin mantığını, tutuklu ve hükümlülere yaklaşımını çok açık bir şekilde gösteriyor. Bunu görelim. Buna karşı çıkalım.

SONUÇ

Size "Sessiz İmha"yı adım adım somutlamaya çalıştık. İşkenceli sorguların ardından tedaviye muhtaç bir durumda hapishaneye gelenlerden, yeterli donanımı olmayan doktorsuz kurtlanmış revirlerden, "arama" adı altında revire çıkmanın dahi engellendiğinden, aylar sonrasına verilen sevklerden, sevk tarihi geldiğinde araç yok gerekçesiyle tutukluların tedaviye götürölmediğinden, kola ve odaya girme adı altındaki hiçbir mantığı haklı gerekçesi olamayacak dayatmalardan, "ücret talep edilmeyecek" denilse dahi ücreti verilmediğinden alnamayan sağlık malzemelerinden ve Hepatit, grip aşılardan söz ettik. Bunların hepsi "Sessiz imha"nın bilinçli uygulamalarıdır. Tüm girişimlere rağmen bu uygulamaların ısrarla sürdürölüyor olması bunun açık göstergesidir.

Ama sessiz imha bu uygulamalarla sınırlı değil. Bunu, anlattığımız Kartal Hapishanesi'nde kaldırılan ama tüm girişimlere rağmen Bayrampaşa gibi siyasilerin de bulunduğu Bayrampaşa, Ümraniye gibi hapishanelerde kaldırılmayan yansıtıcılar örneği de göstermektedir.

Tablo ortadadır. Anlatılanlar hiçbir farklı yoruma mahal bırakmayacak kadar açıktır. Tüm bu uygulamalar tutuklu ve hükümlülerin dayanışması ve yardımlaşmasının olduğu koğuş sisteminde yaşanıyor. Bu uygulamala-

rın ardında bir mantık var. Tekrarlıyoruz; bu uygulamaların ardında bir mantık var. Şimdi düşünmek gerekmiyor mu? Bu mantık tutuklu ve hükümlülerin dayanışmasının, yardımlaşmasının parçalandığı “F Tipi” hapis-hanelerde ne yapmaz. İşkenceli sorgulardan geçerek gelen, askıdan dolayı kolu tutmayan, elektrik verildiği için tuvalete dahi çıkamayan, tecavüz edilmiş olan bir tutuklu tek başına bir hücrede ne yapar? Kim tarafından, nasıl tedavi edilir?

Şimdi tedavi engellerini, “sessiz imha”yı dile getirebilen tutuklu ve hükümlüler hücrelerde bunu yapabilirler mi? Bir dilekçe, bir mektup dahi yazabilirler mi? Verilen her dilekçenin ayrı bir yaptırım ve ceza getirmeyeceğini düşünmek saflık olmaz mı? Bu mantığı görmek, sorgulamak, mahkum etmek gerekmiyor mu? “F Tipi”ni yaşama geçirerek uygulamalarını daha sessiz ve planlı yapmayı amaçlayan bu mantığa karşı mücadele etmek gerekmiyor mu?

Şimdi değilse ne zaman?

Onlar açlık grevinde ve öleceğiz derken, yavaş yavaş ölürken değilse ne zaman?

Konu: “HAPİSHANELER ve ADLİ TUTUKLU ve HÜKÜMLÜLERİN KOŞULLARI”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Okuldan çok hapishane yapılan bir ülkede yaşıyoruz. Hem de adaletsizliğin alıp başını yürüdüğü bir ülkede... Öyle bir adaletsizliktir ki, parası olan adalet terazisini istediği yana eğer. Örneğin, bir Şişli Cumhuriyet Başsavcısı ile vurguncu Banker Bako’nun ortaklığı ortaya çıkar ama, hiçbir savcının Antep’te baklava çaldıkları için tutuklanan çocuklarla “ilişkisi” ortaya çıkmadı henüz. Çıkamaz da... Açlık belasına, namus belasına mahpus damına düşenler çoktur bu ülkede. Çoğunlukla ne avukat tutacak paraları, ne de işlerini halledecek bir savcı bulunur. Onlar için ceza kanunları hep ağır maddeler yazmıştır. Mafya babaları, Edesler, Civanlar için bulunan yasal boşluklar onlar söz konusu olduğunda tıkanır. Onlar “Kader mahkumları”dır... “Kader” bu düzenin kendisidir. Bu kaderi yazanlar gökte değil, yer yüzündedir; insanları açlığa, yoksulluğa, cehalete, mahkum edenlerdir.

Onları gazetelerde “katil”, “hırsız”, “dolandırıcı”, “cani” olarak görürüz. Yazılanların çoğuna şaşırırız; doğru mu, yanlış mı bilemeyiz. Bayramlarda, yılbaşlarında TV ve basında görürüz hep onları. Ürkek, umutsuz, çaresiz bakışlarıyla yeniden medyanın gündemi olurlar... Sayıları sürekli artar. Bugün 60 bini aşmıştır sayıları. Yarın kaç olacakları bilinmez. Ama şurası bir gerçektir ki, düzenin çarkı böyle döndüğü sürece “kader mahkumları”nın sayısı artacak ve onları intiharlara, bunalımlara ve “suç”a götüren onlarca sorun da, hapishanede de dışarıda olduğu gibi sürecektir. Adli tutuklu ve hükümlüleri tek bir grup olarak anlatmak mümkün değildir. Bu yanıla siyasi tutuklu ve hükümlülerden farklıdır. Siyasi tutuklu ve hükümlüler için bir şey varsa hepsi için vardır, yoksa hepsi için yoktur. Siyasi tutuklu ve hükümlüler örgütlü yaşamlarında aynı hakları kullanır. Ama adliler böyle değildir. Onlar “sınıf, sınıftır”. Kağıt üzerinde “tüm mahkumlar eşit muameleye tabi tutulurlar” ama, pratik böyle değildir. Bir kısım mahkumlar bazı hakları kullanırken, diğer bir kısmı bu haklardan mahrumdur. Burada da “zenginler” ve “garibanlar” vardır. Suyun başını tutanlar birinci grubu oluştururlar.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Adlilerin kaldığı bölümlerde statü, paraya, mafya ve devletle olan ilişkilere göre belirlenir. Her iş parayla halledilir. Parası, geleni gideni olmayanlar ya da “çevre”si bulunmayanlar, içeride her işe koşturulacak “hizmetçi”

muamelesine layık görülürler. Çöp toplamadan, koridor-malta yıkamaya, hapishaneye ait mutfakta-fırında çalıştırılmaya kadar bütün işler onlara yaptırılır. Düzenin her alanındaki çürüme ve yozlaşma doğal olarak hapishanelere de taşınmıştır. Ama kimi değerler, mahpushaneye özgü biçimler olarak yaşamaya devam etmektedir. Örneğin işbirlikçi, gammaz ve muhbirlere bugün de sevilmez, dışlanır.

Ancak mafya düzeninin egemenlik kurduğu yerlerde, artık bu hiyerarşinin de hükmü kalmamıştır. Mafyanın, bol paralıların idare-devlet aracılığıyla mahkumu ezdiği bir düzen kurulmuştur. Adliler açısından, asıl mahpusluğu çeken yoksullardır. Yoksul içeride borçludur, tedirgindir, eziktir... Çünkü “arkasızdır”. Bu yüzden, insan onurunu ayaklar altına alan her türlü davranış ve uygulamaya maruz kalırlar.

Adli bölümlerde sindirme, “hoşgeldin”le ve daha hapishanenin kapısından adımını atar atmaz başlar. Tutuklular ilk olarak bir gardiyan ve jandarma merasimi ile karşılanırlar. Aşağılayıcı bir aramanın ardından eğer sürpriz olmazsa “hoşgeldin dayağı” başlar. Çoğunlukla da ikisi bir arada yapılır. Asker ya da gardiyanlar için “hoşgeldin dayağı” sıradan bir iştir. Karşılarındaki ne de olsa bir “mahkumdur”. Tutuklunun hiçbir hakkı ve hukuku yoktur. Baskı kademe kademe artarak devam eder. Adli tutukluların hapishaneye ilk gelişlerinde “karantina” adı verilen bir bölümde kalırlar. Karantina, “hoşgeldin dayağı”nın ardından, parası ve çevresi olmayan tutukluyu bekleyen ikinci aşamadır. Özellikle E Tipi hapishanelerde ilk konulduğunuz bu yerin adı “tecrit” veya “müşahede” de olabilir. İdarenin insafına kalmış bir süre boyunca karantinada kalan tutukluların hastalık kapmadan ya da ruh sağlığı bozulmadan çıkması büyük bir şans olarak kabul edilir. Çoğu hapishanede pislikten geçilmeyen bu bölümler, tutukluyu baskı altına almanın, itaat ettirmenin ilk adımıdır. Tabii hemen eklemek gerekir ki, bu işleyiş Çakıcılar, Sedat Pekerler gibi mafyacılar için geçerli değildir. Onlar için hapishane bir süreliğine kaldıkları tatil ve dinlenme yerleridir. Sıradan tutuklu karantina cenderesinden geçirildikten sonra koğuşa verilir. Koğuşlardaki “hakları” idare, koğuş ağaları ve mafyacılar tarafından belirlenir. 80-100 kişilik koğuşlarda yaşarlar. İlçe, kasaba hapishanelerinde sayılar biraz düşer, ama koşullar değişmez. Birçok hapishanede özel koğuşlar vardır, ama bunların sahipleri de bellidir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanelerin adli bölümlerde kelimenin gerçek anlamıyla tam bir tezgah vardır. Tezgahı işletenler koğuş ağaları ve onların adamı olan koğuş mümessilleridir. Bugün bu işi daha çok faşist çeteler ve mafyacılar üstlenmişlerdir. İktidar, adliler üzerindeki sindirme politikalarını ve sömürü çarkını bunlar aracılığıyla uygular. Yeni gelenler, idare tarafından bu tezgaha teslim edilirler. Sömürü çarkı işlemeye başlamıştır artık. Sanki kendi istekleriyle gelmişler gibi bir “ayak bastı” parası alınır. Bu, haraçtan başka bir şey değildir. Mafyanın egemenliğinin gücüne ve adlilerin direnişine göre, soygunun

boyutları belirlenir. Revire çıkmak, tedavi olmak parayladır. Mahkemeler, tahliyeler parayladır. Başka hapishanelere sevk olmak veya sevki çıktığında sevki durdurmak parayladır. Yatak, banyo gibi sözde idarenin karşılamakla yükümlü olduğu her şey parayladır. Kimi hapishanelerde tutuklu ve hükümlünün en temel hakkı olan haftada 10-20 dakikalık ziyaret dahi parayla olur. Hapishanelerde tutukluların alış-veriş yapması için kantinler vardır. Ama bunlardan öyle her önüne gelen faydalanamaz. Burada da devreye yukarıda bahsettiğimiz işleyiş girer. Alış-verişi onlar adına koğuş ağası yapar. Tabii o da üçe aldığını beşe satar. Çay mı alınacak, o kiloyla alır, gramla satar. Olan yine yoksul tutukluya olur. Parası olmadığı ya da parasının ancak bir kısmını idareden çekebildiği için bu kez de borçlanmak zorunda kalır. Tabi ağalar idareden istediği kadar para çekebilirler. Borçlandırmanın binbir yolu bulunmuştur. Öyleki, idare, tutuklunun ziyaretten gelen parasını kantin alış-veriş gününden bir sonraki gün verir. Yani tutuklu parası olduğu halde borçlandırılır. Bu küçük örnek onlarca sömürü biçiminin mantığını oluşturur.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Tüm bu gerçekler ve bunlara eklenebilecek diğer sorunlar göz önüne alındığında, adli tutuklu ve hükümlüler için en büyük sorun örgütsüzlüktür

Başından itibaren dile getirdiğimiz işleyiş ve buna bağlı olarak adli tutuklu ve hükümlülere dayatılan uygulamalara karşı çıkıldığında; tutuklular tecrit cezaları, mektup yasakları, dayaktan sürgüne kadar ardı arkası gelmeyen yaptırımlarla sindirilmeye çalışılırlar. Dışarıda olduğu gibi hapishanelerde izlenen temel politika budur.

Önemli olan mevcut sisteme karşı çıkılmasını engellemek, boyun eğdirmektir. İşte bu yüzden idare hiçbir örgütlülüğe izin vermez. Bireyciliği, boyun eğmeyi dayatır. Tıpkı dışarıda olduğu gibi, hapishanelerde de “gemisini kurtaran kaptandır” felsefesini yerleştirmeye çalışır. Örgütsüzlük bu noktada en büyük sorundur. Adli tutuklular, siyasi tutuklu ve hükümlülerin aksine ciddi bir örgütlenmeden yoksundurlar. Aslında bu politika başarıya ulaşmış, adli bölümlerde kendini kurtarma mantığı büyük oranda egemen kılınmıştır. “Yatalım da çikalım”, “kader bu” düşüncesi egemen kılınmıştır. Bu yüzden adli tutuklu ve hükümlülerin hak alma ve mücadele geleneği oldukça geridir. Şu veya bu biçimde gündeme gelen tepkiler vardır ama, bunlar belli bir kalıcılıktan, süreklilikten yoksundur. Dünden bugüne iktidarlar, sınırlı da olsa bu tür tavırların süreklileşmesini, örnek olmasını engellemek için Metris’te, Uşak’ta olduğu gibi katliamlara dahi yönelmekten çekinmemiştir.

Benzer bir katliam girişimi de 2 Mayıs 2000 tarihinde Çanakkale Hapishanesi’nde yaşanmıştır ve siyasi tutuklu ve hükümlülerin sayesinde bu katliam girişimi durdurulmuştur. 2 Mayıs 2000 tarihinde, başında Albay Kamil Çil’in bulunduğu askerler ellerinde MP-5 otomatik silahları ve gaz bombalarıyla Çanakkale Hapishanesi’nin adli tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu bölümlere girerler.

Ellerinde 25 kişilik bir isim listesi vardır. Bu listede adı geçenlerin çoğu daha önce “af” söylemleriyle kendi onurları ile alay edildiği için buna bir tepki olarak 28 gün süren açlık grevi yapanlardır. *“Adli mahkum bu, açlık grevi de ne demek, devlete karşı irade ortaya koyuyorsunuz. O zaman bunlar birbirinden ayırmalı ve aralarında yüzlerce kilometre olacak şekilde ayrı ayrı yerlere sürgün edilmeli”*ydiler. Düşünceleri budur. Kimini Erzurum’a, kimini Elazığ’a, kimini Sivas’a sürecektir... Adli tutuklu ve hükümlülerin tanımlamasıyla “kalleşlikle” yapmışlardı bunu. Operasyon başlamadan on dakika önce görüşmek için adli temsilcileri hapishane idaresine çağırırlar. Görüşmeye çağırdıkları insanları cop, tekme sağanağı altında ringlere bindirirler. Aralarında iki yaralı adli tutuklu da vardır. Daha sonra da E Blok’a girip eşkiyalık yaparlar ve bu bloktan 12 kişiyi kaçıırırlar. Ancak geride kalan üç koğuşa giremezler. Adli tutuklular kapıyı açmamakta kararlıdır. Albay Kamil Çil siyasi tutuklu ve hükümlülerin temsilcileriyle görüşür: *“Bu iki koğuşa giremiyoruz, kapıyı açmıyorlar, elimizde bakanlık kararı var oraya gireceğiz, işimizi bitirip, tutanağımızı tutup gideceğiz, siz karışmayın hatta bize yardımcı olun”* der.

Ayrıca sürgün edilenlerin eşleri, kardeşleri hapishane idaresini, başsavcılığı arayıp nerede olduklarını öğrenmek istediklerinde ailelere verilen cevap, “kardeşin, eşin terörist olacaktı. Kurtardık, devletin güvencesi altında” şeklinde olur. Yaşanan tam bir pervasızlıktır. Siyasi tutuklu ve hükümlülerin sahiplenmesiyle saldırılar belli bir sınırdan durdurulur.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bugün hapishanelerin adli bölümleri tam bir rant kapısı haline getirilmişlerdir. Tutuklu ve hükümlülerin iaşesinden bile çalınır. Bu iäşe miktarıyla çıkarılan yemeklere yemek demek için bin şahit gereklidir. Karavanalar, kullanılan malzemeden yapılaşına kadar kalitesizdir.

Hapishane rantı, daha hapishanelerin yapım sürecinde başlar. Yapım-satım ihalelerinden alış-veriş mevzuatına kadar her aşamasında kirli ilişkiler, haksız kazançlar döner. Bu kirli işler fuhuştan, uyuşturucu ve kumara kadar birçok konuda geçerlidir. Birçokları böyle zengin olur, palazlanır.

Rantın bir başka boyutunu da işlik denilen yerlerin bulunduğu açık, yarı-açık ya da diğer hapishanelerdeki iş alanları oluşturur. Buralarda çalıştırılan adli tutuklu ve hükümlüler asgari ücretten de daha düşük miktarda para ödenerek çalıştırılır. Böylece onların sırtından, alinterinden oldukça büyük miktarlarda paralar rantçıların cebine girer. İktidarların, bütün yaşattıklarına rağmen, adli tutuklu ve hükümlüleri sisteme bağlamak, özlemlerini canlı tutabilmek için affı da sürekli gündemde tutar. Bir öncekinin üstünden fazla zaman geçmeden yeni bir af söylentisi sarar koğuşları. Mevcut sistemin planlı bir şekilde yaydığı bu söylentiler, sürekli beklenti içinde tutar onları... Adalet, eşitlik yoktur, ama olsun “devlet baba” af çıkaracaktır nasılsa. Böyle düşünmeleri istenir. Af beklentisi bu anlamda adli tutuklu ve hükümlünün yaşamı ve düşüncesine yön veren devlet politikasıdır. Tabi tüm bun-

lar mafya ve çeteciler için geçerli değildir. Onlar zaten dışarıdaki olanakların hemen hepsine içeride de sahiptirler. Çoğu istediği zaman “bir ihmalden faydalanarak” firar da edebilirler. Böyle olmasa da çok önemi yoktur. Susurluk adaleti onlar için vardır...

Her tutuklu ve hükümlü dışarı çıkmayı ister. Dışarı çıkacağı günün hayaliyle yaşar. Ama bu hayallerin bir yanı da kabus gibidir. Gelecekte umutsuzdurlar. Bir yanda hapislik diğer yanda ise dışarıda bırakılan eş, ana, baba, kardeş, iş ve benzerleri vardır. Ne zaman çıkılacaktır? Çıkıncaya kadar ailesine, eşine, çocuğuna kimler bakacaktır? Aynı tarzda sorular çıktıktan sonrasına ilişkin de çoğalır durur. Bu soruları bir türlü cevaplayamaz adli tutuklu ve hükümlü. Cevaplayamadıkça da bunalım artar.

Bu ruh haliyle tahliye olan tutuklu veya hükümlü, dışarıda da mevcut ekonomik, sosyal koşullar nedeniyle çoğu zaman asgari ölçülerde dahi bir yaşam standardı tutturamaz. Bu yüzdendir ki, bir çoğu şu veya bu suçlardan dolayı tekrar hapishaneye girerler. Dışarı çıktıklarında yaşama uyum sağlamazlar. Çünkü hapis olmanın, haksızlığa uğramanın, horlanmanın sonucu mevcut sisteme ve onun adaletine güvensizdirler. İktidarın tüm bunları çok iyi bildiğinden adli tutuklu ve hükümlülerdeki bu duyguların örgütlenmeye ve bir patlamaya dönüşmesini engellemek için “kaderciliği” egemen kılmaya çalıştığını daha önce de söylemiştik. Bu anlamda suçluluk psikolojisini derinleştirir, ezik, aşağılanmış, kaderci, umutsuz bir ruh halini beyinlere yerleştirmeye çalışır. Böylesi kişilikler sistem açısından tam da istenilen nitelikte kişiliklerdir. Yani hep söylenildiği gibi, adli tutuklu ve hükümlüler hapishanelerde bu biçimde “topluma yeniden kazandırılır”lar.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Şurası kesindir ki; bu ülkede açlık, yoksulluk, işsizlik sürdüğü sürece, insanlar suç işlemeye devam edeceklerdir. Mevcut sistemin açlık ve yoksulluk içindeki insanlara verebileceği hiçbir şey yoktur. Bunun yanı sıra gittikçe derinleşen yozluk, değersizleşme ve tüm bunların sonucu ortaya çıkan bunalımlar, sapkınlıklar da sürecektir. Tüm bu saydıklarımız “suç”un kaynaklarıdır aynı zamanda. Mevcut sistemin bu konuda da çözüm üretemeyeceği açıktır. Hapishanelerdeki köklü çözüm; mevcut sistemin suç ve suçlu üretmekten çıkarılmasıyla mümkündür. “Mahkumları topluma kazandırma” adına söylenenler yalan ve çarpıtmadan ibarettir. Öncelikle kim suçlu, kim değil, suçun kaynağı nedir gibi sorular cevaplandırılmaya muhtaçtır. Halka karşı suç işleyenler ve bunu bir meslek haline getirenlerin dışında kalan tüm adli tutukluları suça sürükleyen öncelikle sistemin ta kendisidir. Bu yüzden asıl sorun bu koşulları ortadan kaldırmaktır. Bu anlamda yaşanan sorun ve talepler doğrultusunda birleşmek, örgütlenmek, dayanışmak ve mücadele etmek temel ihtiyaçtır. Aynı zamanda adli tutuklu ve hükümlüler bu taleplerini, siyasi tutuklu ve hükümlülerin talepleriyle birleştirip insanca yaşam ve hak alma mücadelesini yükseltmelidir.

Konu: “HAPİSHANELER VE ÇOCUK MAHKUMLAR”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;
Değerli Tutuklu ve Hükümlü Yakınları;
Değerli konuklar ve basın mensupları;

Hapishanelerden söz edildiğinde genellikle belli bir yaşın üzerindeki yetişkinler akla gelir. Ancak son yıllarda bu durum değişmiş, özellikle 1990’lı yıllardan itibaren çocuklarımız da artık hapishanelerin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Hapishaneler ve çocuklar belki de hiçbir zaman yanyana gelmemesi gereken olgulardır. Ancak, dünya genelinde milyonlarca, ülkemizde de yüzbinlerce çocuk ya mahkeme kapılarında ya da hapishanelerde süründürülmektedir. Bu tablo, dünya halklarına dayatılan sömürü ve yoksulluğun doğal sonucudur. Ve “Yeni Dünya Düzeni” politikalarıyla giderek de derinleşmektedir.

Dünyada bugün en zengin 225 kişinin serveti, 2.5 milyar yoksul kişinin toplam gelirine eşit bir hale gelmiştir. Sadece bu durum bile yaşanan adaletsizliği gözler önüne sermeye yeterlidir. Sayısı onlu, en fazla yüzlü rakamlarla anılan Çokuluslu Şirketler milyarlarca insanı açlığa, yoksulluğa ve işsizliğe mahkum etmiş durumdadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Aç kalan, işsiz kalan bir insanın, ölmenin dışında, gayri-meşru yollara başvurmadan başka herhangi bir seçeneği kalmış mıdır? Sorunun cevabı, mahkemelerde açılan dava ve hapishaneye düşen insan sayısında görülen olağanüstü artışlardadır. Bir de suça teşvik edilen çocuk sayısındaki belirgin artışta bu durumu görmek mümkündür.

Bugün 1 milyardan fazla insanın açlık çektiği, 3 milyardan fazla insanın da yoksulluk sınırının altında yaşadığı bir dünya tablosu ile karşı karşıyayız. Bu tabloda 250 milyon çocuk, hiçbir sosyal güvenceye sahip olmaksızın ağır iş şartları altında çalıştırılmaktadır. 800 milyon çocuk ise yetersiz ve sağlıklı beslenmeyle yüz yüzedir. İşte bu koşullarda her yıl ölen çocuk sayısı 7 milyondur. Ülkemizdeki tablo, yukarıda ifade ettiğimiz biçimiyle hem halkımız hem de çocuklarımız açısından çok farklı değildir. Yoksulluk öylesine boyutlanmış ki, ülkemiz artık IMF ve Dünya Bankası gibi emperyalist kurumların raporlarında bile Afrika ülkeleriyle aynı kategori içinde sayılmaktadır. Her yıl milyonlarca insanın açlıktan öldüğü Afrika ülkeleriyle aynı kategori içinde yer almak, aslında ülkemizdeki mevcut tablonun nereye vardığının da en açık göstergesidir. Avrupa’da aylık asgari ücret bin dolar civarındayken, ülkemizde 100 dolar civarındadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemizde çocuk olmak, potansiyel suçlu olmaktır.

Ülkemiz toplam nüfusunun neredeyse yarısından fazlası çocuk ve gençlerden oluşmaktadır. Sadece 0-18 yaş grubunda yer alanların sayısı

28 milyondur. 6-14 yaş grubunda ise yaklaşık 12 milyon çocuk bulunmaktadır. Ki bunların da 6 milyonu, hiçbir sosyal güvenceye bile sahip olmaksızın ağır şartlar altında çalıştırılmaktadır. Bugün, ülkemizde okula gitmesi gereken tam 6 milyon çocuk her gün işbaşı yapmaktadır.

Eğitim olanakları elinden alınan, umutları ve özlemleri gasp edilen milyonlarca çocuk, okula gitmek ve oyun oynamak yerine çalışmak zorunda bırakılırken, 700 bin çocuk da kimsesizdir. Bunlardan sadece 21 bini Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'nda "himaye" edilmektedir. Devletin, asli görevlerinden biri olan kimsesiz çocukların bakımı konusundaki kirli sicilini enine-boyuna ortaya koymanın çok da gereği yoktur. Geriye kalan yaklaşık 680 bin kimsesiz çocuğun akıbeti de meçhuldür.

Yüzbinlerce kimsesiz çocuğun bulunduğu ülkemizde onbinlerce çocuk da sokaklarda yaşamaktadır. Son yıllarda sokaklarda yaşayan çocuk sayısı, 20 bin sanırını çoktan geçmiş, 30 bin sınırına doğru yaklaşmaktadır. Evet bugün, yaklaşık 10 bini İstanbul'da olmak üzere 30 bin civarında çocuk köprü altlarında terkedilmiş metruk binalarda hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Bundan 15-20 yıl önce tek-tük rastlanan sokak çocukları, bugün artık iyice yaygınlık kazanmış; neredeyse "Burası Türkiye" tablosunun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

100 bini İstanbul'da olmak üzere Türkiye genelinde 1 milyondan fazla insanımız sokaklarda yaşamak zorunda bırakılırken, sadece geçen kış, 1000 civarında insanımız açlıktan ve soğuktan donarak ölmüştür. Ve bunların büyük bir bölümünü de çocuklar oluşturmaktadır.

İşte bu koşullarda yaşamaya mahkum edilen çocuklarımızı bekleyen son, ya açlıktan ölmek ya da hapishanelerde çürütülmektir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hayatta kalmak için her yolu denemek zorunda bırakılan bu çocuklar için mevcut sistemin ürettiği hayali projelerden, göstermelik adımlardan başka hiçbir şey yoktur. Birkaç yerde açılan çocuk ve gençlik merkezleri ya da oluşturulması düşünülen "çocuk polisi" gibi... Evet bütün bunlar sorunu kökten çözmek için değildir. Çözüm üretiliyor görünmek içindir.

Çocukların bile "terörist" olarak lanse edildiği, işkence gördüğü, DGM'lerde yargılandığı bir ülkede yaşıyoruz. Gürültü yaptığı için, dans ettiği için, öğretmen istediği için bu ülkede çocuklar gözaltına alınabilmektedir. Onlar sadece gözaltına alınmakla da kalmıyor, işkence görüyorlar. Binlerce işkence gören çocuk vardır. Bunların bazıları basına da yansımıştır. İnsanın tüylerini diken diken eden işkence anlatımlarından sadece birkaç örnek bi-

le mevcut düzenin çocuklara bakış açısını ortaya koymak için yeterlidir.

1999 yılında, Bursa'da sokakta yaşayan C.K. "Çevreye zarar verebilirsin, hırsızlık yapabilirsin" denilerek gözaltına alınır. Kendisine işkence yapılır. Hatta elektrik bile verilir. Yaşadıklarını bir yıl boyunca "Korktuğum için kimseye bir şey söylemedim" diyerek saklayan C.K., başından geçenleri 9 Mayıs 2000 tarihli Yeni Binyıl gazetesinde dile getirmektedir. O, "Potansiyel suçlu" olarak görülmüş, gözaltına alınmış ve işkence tezgahından geçirilmiştir. Onun tek suçu vardır: Sokak çocuğu olmak.

TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun, Elazığ İslahevi'nde 1998-2000 tarihleri arasında yaptığı incelemeler sonucunda hazırladığı raporda; çocuklara karşı yaygın işkence yöntemlerinin dışında özel yöntemlerin de uygulandığı itiraf edilmektedir. "Kulağa iğne batırma"dan, "çıplak ayakla diken üzerinde yürütme"ye, "diş sökmeden", "elektrik vermeye ve askıya almaya" kadar her türlü işkence yönteminin çocuklar üzerinde uygulandığı bu resmi raporda ortaya konulmaktadır. Onlarca çocuk bu raporda gördükleri işkenceyi anlatmaktadır. Bunlardan "Kod 140" olarak raporda geçen bir çocuğun anlattıkları şunlardır:

"Adana Emniyeti Gasp Masası'nda elektrik verdiler, askıya aldılar, iki tane uzun kalas vardı. Buralardan ipe sarıyorlar, üzerine bırakıyorlar" (12 Haziran 2000, Milliyet)

Evet, ülkemizde sadece gençler ve yetişkinler değil, çocuklar bile işkence görmektedir. Ve bu durum, artık "rutin"leşmiştir. İstisna olmaktan çıkıp, hem yaygınlaşmış hem de sistematikleşmiştir. Çocuklar açısından işkence sadece karakollarla sınırlı değildir. Hapishaneler de çocukların işkenceye maruz kaldıkları bir diğer mekandır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Küçük yaşta çalışmak zorunda bırakılan, okuma olanakları elinden alınan, sokakta yaşamaya mahkum edilen çocuklarımızı, açlık ve yoksulluktan başka bekleyen bir diğer tehlike de hapishanelerdir. Evet gerçekten de hapishaneler, çocuklar için adeta bir değirmen olarak çalışır. "Topluma yeniden kazanmak" adına her türlü insanlık dışı uygulama yapılarak tutuklu ve hükümlü çocuklar, önce sindirilir. Ardından da kişilikleri yok edilir. Dışarıya çıkıncaya değin sürdürülen bu uygulama sonucunda çocuklar, yaşayan bir ölü gibi ruhsuz ve kişiliksiz bir insan olurlar. Zaten mevcut sistemin de hedefi budur. Sesini çıkarmayan, hakkını aramayan ve her şeye boyun eğer insanlar yaratmak için devlet, hiçbir fırsatı kaçırmaz. Özgürlüklerini de elinden aldığı çocukları, istediği kalıba dökmek için, elinden gelen her türden insanlık dışı uygulamayı yapmaktan kaçınmaz.

Ülkemizde çocukların hapishaneye girme nedeni, çoğunlukla bir hiç yüzündendir. Birkaç ekmek, birkaç kilo baklava, birkaç avuç fındık, birkaç kutu içecek çalmak hapishanelerde yıllarca yatma nedeni olur. Aç kalan, yok-

sulluk içinde kıvranan, sokağa itilmiş, yalnız bırakılmış, bir çocuğa ölmenin dışında çalmak gibi yüz kızartıcı bir fiili işlemekten başka bir alternatif bırakılmamıştır. Trilyonları hortumlayanlar ya hiç hapse girmeden ya da göstermelik bir yargılamadan sonra bir kaç ay içinde tahliye olurken, birkaç ekmek, birkaç kilo tatlı çaldığı için bu ülkede çocuklar yıllarca hapis yatarlar. Böyle bir ülkede adaletten söz etmek mümkün müdür? “Bu da gofret adaleti”, “Bir avuç fındık için üç yıl hapis”,

“Dansçılara 6 ay”, “2 güvercin çaldılar, 44 yıl hapis yediler”, “Suçu ekmek çalmak”, “Baklava için 25 yılı heba oldu”...

Değerli Kurultay Katılımcıları;

İşte bütün bu başlıklar, son iki yıl içinde çeşitli gazetelerde yer alan haberlerden bazılarıdır. Ve hepsi de, gözaltına alınan, işkence gören, mahkemelere çıkarılan ve hapse atılan çocuklarla ilgilidir. Bir yanda, Kemal Horzumlar, Engin Civanlar, Selim Edesler, Ayşegül Tecimerler, Halil Bezmenler, Korkmaz Yiğitler, Kamuran Çörtükler, Cavit Çağlarlar, Murat Demireller ve daha niceleri milyonlarca doları iç ederlerken, güvercin çalan bir çocuğun 44 yıl hapse çarptırılmasının hangi adalet sisteminde yeri vardır? Belki de dünyanın başka bir ülkesinde böylesine bir adaletsizlik yoktur. Ancak bizim ülkemizde bu durum artık neredeyse kanıksanır olmuştur. Aç kaldığı için ekmek, canı çektiği için fındık, hoşuna gittiği için güvercin çalan bir çocuğu yakalandıktan sonra, önce işkenceli sorgu, ardından da adaletsizliğin hüküm sürdüğü mahkemeler beklemektedir. Daha sonra gidilecek yol, yıllarca yatacağı demir kapı, kör pencereli, adına da “islahevi” denilen hapishanelerden geçer.

Küçük yaşına ve yıllarca özgürlüğünden mahrum olacak olmasına rağmen, onun çilesi hapishaneye girdiğinde de bitmez. Gerçekten de açlık ve yoksulluğun boynunu büktüğü bu çocukların, bu kez de hapishaneler belini bükecek, kişiliğini oluşturmaya bile izin verilmeyecektir. Hem de dayak ve işkence yoluyla...

Resmi verilere göre ülkemizdeki hapishanelerde bugün, 420’si kız çocuk olmak üzere; toplam 10532 çocuk, tutuklu ve hükümlü olarak bulunmaktadır. Yaklaşık 11 bin tutuklu ve hükümlü çocuğun yüzde 1.8’i 4 ile 10 yaş, yüzde 19.5’i 11 ile 14 yaş, yüzde 54.4’ü 15 ile 17 yaş arasında; yüzde 18.5’i de 18 yaşındadır. Büyük bir çoğunluğu hırsızlıktan hapishaneye giren bu çocukların eğitim durumları da Türkiye’nin eğitim tablosundan çok farklı değildir. Öyle ki okuma yazma bilmeyen çocuk tutuklu ve hükümlü oranı yüzde 6.2’dir, okur yazar oranı yüzde 4.1, ilkokul öğrencisi olma oranı yüzde 2.3, ilkokuldan terk oranı yüzde 3.3, ilkokul mezunu olma oranı yüzde 46.7, ortaokul öğrencisi olma oranı yüzde 4.3, ortaokuldan terk oranı yüzde 4.7, ortaokul mezunu yüzde 8.1, lise öğrencisi yüzde 10.5, lise terk yüzde 2.4, lise mezunu yüzde 4.5, fakülte öğrencisi de yüzde 0.6’dır. Bu verilere göre hapishanelerde bulunan 11 bin civarındaki çocuktan yaklaşık 4200’ü bir şeyler çalmaktan tutuklanmıştır. Yine bu çocukların yüzde 65’i, yani 6500 tanesi ilko-

kul terk ya da ilkokul mezunudur. Kısacası, bütün bu veriler, eğitimsizliğin ve yoksulluğun bu çocukları “suç”a ittiğini her şeyiyle ortaya koymaktadır. Daha da açık bir ifadeyle onlar, mevcut sistemin baskısının, zulmünün ve sömürüsünün kurbanı olmuşlardır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Evet bugün 11 bin civarında çocuk hapishanelerde bulunurken, sadece son 6 yıl içinde karakola düşen ve mahkeme karşısına çıkarılan çocuk sayısı 1 milyon sınırına dayanmıştır. Ve bunlardan 60 bini de tutuklanmıştır. Bunun anlamı son dönemde her yıl ortalama 150 bin çocuk karakola ve mahkemeye düşmüş; ortalama 10 bin tanesi de tutuklanmıştır. Bu rakamlar çok çarpıcıdır. Evet, her yıl ülkemizde 150 bin çocuk, karakol, işkence, kelepçe, mahkeme, hapishane nedir bilmeden bunlarla tanışmış ve bunları küçücük yaşına rağmen yaşayarak öğrenmek zorunda bırakılmıştır. Okula gitmesi, oyun oynaması gereken minicik bedenlere, kelepçeler oyuncak; karakol ve hapishanelerdeki işkence ve dayak araçları da “eğitim aracı” olmaktadır.

1991 yılında, çocukların da dahil olduğu diğer mahkemelerde görülen binlerce dava hariç, sadece Çocuk Mahkemeleri’nde 6547 dava gündeme gelmiştir. Dava sayısı 1995’e gelindiğinde yüzde 50 civarında artmış, 9349’a ulaşmıştır. Resmi raporlarda geçen bu rakamlar, bugün 15 bin sınırına çoktan yaklaşmıştır. Bunun anlamı; son dönemde her yıl sadece Çocuk Mahkemelerinde 20-30 bin çocuk yargılanmaktadır. Ki, diğer mahkemelerde yargılananlarla birlikte bu rakam 150 bin sınırını aşmaktadır.

Resmi verilere göre 1990 yılında hapishaneye giren çocuk sayısı 1536’dır. 1995 yılında bu rakam 1719’a yükselmiştir. Bugün ise hapishanelerdeki çocuk sayısı 10 bin sınırını çoktan aşmıştır. Son beş yıl içinde hapishanelerdeki çocuk sayısı 5 kattan daha fazla artmıştır. Yüzde 500 gibi bir astronomik artışa denk düşen bu değişimin anlamı aslında ülkemizdeki yozlaşma ve yoksullaşmanın hem sonucudur, hem de yaşanan bu yozlaşma ve yoksullaşmanın ulaştığı boyutları göstermektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Yoksulluk arttıkça kültürel yozlaşma derinleştikçe fuhuştan intiharlara, sokaklarda yaşayanlardan hapse girenlere kadar her şey bir çığ gibi yaygınlaşmakta, büyümektedir. Bugün bu tablo öylesine boyutlanmıştır ki, insana ve insanlık onuruna yabancı olan her şeyde ülkemiz, dünya sıralamasında ilk sıraları işgal eder hale gelmiştir. Tıpkı yolsuzluk, rüşvet ve adaletsizlikte olduğu gibi. Böylesi bir tablo doğal olarak “suçlu” üretecektir. Zaten mevcut hapishanelerin, tam kapasite dolu olmasının başka bir açıklaması da olamaz.

Evet bugün, 10 binin üzerinde çocuk hapishanelerde bulunmaktadır. Ve onların, yetişkin tutuklu ve hükümlülerin de yaşadığı “klasik” hapishane sorunları dışında onlarca sorunu vardır. Sağlıktan beslenmeye, ziyaretten yatacak ranza sorununa kadar onlarca sorunla boğuşan çocuklar, bunların di-

şında cinsel tacizden tecavüze, işkenceden aşağılanmaya kadar birçok sorunla da karşı karşıyadır.

Bugün hapishanelerdeki işkence resmi raporlarca da doğrulanmaktadır. Bu raporlardan birisi daha önce de sözünü ettiğimiz TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun hazırladığı rapordur. Elazığ İslahevi'nde 1998-2000 arasında yapılan incelemeler sonucunda hazırlanan bu raporda yer alan işkence mağduru çocukların anlatımları da bulunmaktadır. Kamuoyuna da açıklanan bu raporda, işkence mağduru çocuklar, hapishanede maruz kaldıkları işkenceyi şöyle anlatmaktadırlar?

“Ambarda dövüyorlar, havuza sokuyorlar. (...)

Siz gidince gardiyanlar gelir, ‘Ne konuştunuz’ diye bizi sıkıştırırlar. Can güvencimiz yok....” (age)

Evet, bu tür anlatımları uzatmak mümkündür. Ancak bu kadarı bile her şeyi ortaya koymaktadır. Gerçekten de hapishaneye girip de her gün yemek yer gibi dayak yemeyen, işkenceye maruz kalmayan bir tek çocuk bile görmek olanaksızdır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanedeki çocuğun ailesi sadece dayak ve işkenceyle de bitmez. Onlar zorla bir köle gibi çalıştırılır. Çöp toplamaktan mutfaktaki işlere kadar bütün ayak işleri onlara yaptırılır. Artık onlar, emeği de sömürülen ama hiçbir hakları, hatta adları bile olmayan bir varlıktır. Onların sırtından mevcut hapishane sistemi, birçok bürokrati zengin eder. Oysa onların boğazından geçen sadece bir parça ekmek ile bir tas çorbadır. Hastalandıklarında onlar için, kendi başlarına iyileşmekten başka bir çare yoktur. İşte bu yüzden onlar, hapishaneden çıkarken bünyelerinde kalıcı hastalıklarla birlikte tahliye olurlar. Özellikle verem, son yıllarda en yaygın hastalıklardan birisi olarak çocukların yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak yeniden hortlamıştır. Bir de hapishaneye giren çocukların büyük bir bölümünün sokak çocuğu olduğu göz önüne alınırsa, bu çocukların hapishanelerdeki durumunu anlatmak için kelimeler bile yetersiz kalır. Gerçekten de, “İslahevi” denilen bu hapishaneler, kelimenin gerçek anlamıyla bir “ezaevi”dir.

Hapishanelerde bulunan çocukların yaşadığı bir başka önemli sorun da, cinsel taciz, tecavüzdür. Öyle ki içinde yaşadığımız toplumda son dönemde iyice belirginleşen yozlaşma, hapishanelerde de cinsel taciz ve tecavüz olaylarında ciddi bir artışı doğurmuştur. Henüz cinsel kimliğinin bile farkında olmayan çocuklar, uğradıkları taciz ve tecavüz sonucunda kimlik bunalımına düşerken, kişilikleri de bölünmektedir. Çifte cinsiyet eğilimli kişilerle birlikte, sonradan cinsiyet değiştiren birçok insanın geçmişinde hapishanelerde kalmış olmak ve tacize uğramış olmak vardır. Bu durumun ortaya çıkardığı bir başka gerçek de Çocuk Esirgeme Kurumları'nın dışında “İslahevleri”nin de, fuhuş sektörünü besleyen bir başka resmi kurum olması gerçekliğidir. Hapis-

haneler sadece fuhuş sektörünü beslemez. Susurluk gerçeğinin de çok açık bir biçimde ortaya koyduğu gibi, devletin bizzat örgütlediği ve kontrgerilla faaliyetlerinde kullandığı mafyanın tetikçileri de hapishanelerde yetişmektedir. Özellikle ilk kez hapse düşen çocuklar arasında tetikçiler devşirilmektedir. Hem de devletin bilgisi ve gözleri önünde yapılarak. Adam öldürme vakalarından yargılananların yüzde 12'sinin, kasten yaralama vakalarından yargılananların ise yüzde 18'inin çocuk yaşlarda olması bu durumun en önemli kanıtıdır. Daha az ceza yatacak olmasından ve 40-50 milyon gibi bir paraya çocukları satın alabildiklerinden mafya çocukları kullanmaktadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Evet, bugün onbinlerle ifade edilen sayıda çocuğumuz hapishanelerde gün saymaktadır. Mevcut bozuk sistemin kurbanları olarak onlar, sağlıktan beslenmeye, yatacak yataktan ziyarete, işkence ve dayaktan cinsel tacize kadar onlarca sorunla boğuşarak ayakta kalma mücadelesi vermektedirler. Hem de küçücük bedenleriyle bu sorunların altında ezilerek... Onlar, bazen seslerini duyurmak için isyan bile etmekten kaçınmazlar. Ta ki, yaşadıkları sorunlar canlarına iyice tak deyinceye kadar. Ancak bu durumda onları bekleyen yine işkence ve sürgün olmaktadır. Tıpkı yaşanmış bir olaydan yola çıkarak Yılmaz Güney'in çektiği "Duvar" filminde olduğu gibi...

Onlar bu sorunlar altında ezilirken mevcut düzenin yöneticileri her yıl 23 Nisanlarda hamasi nutuklar atmaktan kaçınmazlar. İlk ve tek çocuk bayramına sahip bir ülke olmakla övünüp dururlar. Ancak çözüm adına ürettikleri hiçbir şey yoktur, laftan başka!.. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne imza atmaları göstermelidir. Zaten onlar gençlikten sonra, çocukları da artık potansiyel suçlu olarak görmeye başlamışlardır. Binlerce çocuğun hala DGM'lerde yargılanıyor olmasının başka bir anlamı ve açıklaması olabilir mi? Sadece Diyarbakır DGM'de geçen yıl yargılanan çocuk sayısı 222'dir. Ki bu çocukların birçoğu da idam cezası talebiyle yargılanmıştır.

Bu ülkede sokak çocuklarından alış-veriş yapmayı yasaklayan, potansiyel tehlike olarak gören valiler vardır. Bu ülkede sokak çocukları için "gözünün yaşına bakmayın" diyen bakanlar hala görev yapıyor. İşte böyle bir ülkede yaşamakta, çocuklara böyle bakabilen yöneticiler tarafından da yönetilmekteyiz. Böyle bir ülkenin yöneticilerinin hapishanelerdeki çocuklara bakış açısı da sır olmasa gerek. Bu çocukları suça iten, kendi düzenleri değiştirilmiş gibi pişkince davranabilecek kadar yüzsüz olanların, hapishanelerdeki çocukları daha baştan "suçlu" diye damgalamaları; adına da "ıslahevi" dedikleri bu yerlerde çocukları kişiliksizleştirmeleri artık olağanlaşmıştır. Özellikle 12 Eylül sonrasında daha da belirginleşen bu anlayış bugün, çocukları katledebilmekte, onlara işkence yapabilmektedir. Bir bütün olarak hapishaneler sorunu ve bu sorunun önemli bir ayağı olan çocuk mahkumlar sorununun çözümü halkın elindedir. Duyarlı, ilerici, demokrat kişi ve kurumların, yani bizlerin ellerindedir. Çocuklarımız için yapacak daha çok şey var.

Konu: “ÜLKEMİZ HAPİSHANELERİNDE DOLULUK ORANININ SÜREKLİ YÜKSEK OLMASI VE NEDENLERİ”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Yakınları;

Değerli konuklar ve basın mensupları;

“Af” tartışmalarıyla birlikte, başta Adalet Bakanlığı olmak üzere hemen tüm yetkililer her fırsatta “*hapishanelerin dolu olduğu ve bir şekilde boşaltılıp rahatlatılması gerektiğini*” söylüyorlar. Bu tek başına bir gerekçe değildir elbette. Ama yapılan veya yapılması düşünülen her “af”ın ortak gerekçesidir. Bu durum Türkiye’nin acı bir gerçeğine işaret eder.

Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, pek çok yöresinde ne hastane, ne de okul vardır. Ancak her nedense en küçük ilçesine kadar hapishaneleri de eksik değildir. Sadece belli bir dönemi kapsayan bir politika olarak da değil; mevcut sistem baskı ve zoru varlık nedeni haline getirmiş, hak ve özgürlükleri egemenlerin çıkarları doğrultusunda kimi zaman “bol” kimi zaman “dar” geldi diyerek tırpanlamış ve hapishaneler bu sistemin temel saldırı kurumlarından biri olmuştur. Sistem bu niteliğine uygun tarzda yasalarla kendisini ayakta tutmaya çalışmaktadır. Bu yasalar, suç tanımını de yine egemenlerin çıkarları doğrultusunda yapmaktadır.

Mevcut sistemin ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve diğer yapısal bozuklukları “suç” üretmektedir. Açlığa, yoksulluğa, işsizliğe mahkum ettiği insanların ekmek ya da baklava çalması “suç” sayılmakta; “suç”un kaynağını kurutmak yerine binlerce insan hapishanelere doldurulmaktadır. “Suç”un kaynağını kurutmak demek sömürücü asalakların yağma, talan ve soygunlarına bir son vermek demektir. Bu ise sözünü ettiğimiz sistemin işleyişine ters bir durumdur. Bu nedenle gerçek suçlular hiçbir zaman yargılanmakta, aksine aklanmakta, koruyup kollanmakta, yasaların boşlukları hep onların lehine işletilmektedir. Trilyonları götürenler göstermelik olarak yargılanır, belki kısa bir dönem tutuklanırlar ama, 60 yaşındaki yaşlı bir ev kadını battaniyesinin son taksitini ödemediği için tutuklanır.

Bu durumun vahametinin en iyi göstergesi bugün hapishanelerin tablosudur. 75 bin civarında bir tutuklu ve hükümlüyü barındıran ‘96 verilerine göre 558 hapishanenin, özellikle batı bölgelerinde olanları kapasitesinin çok üstünde bir mevcuda sahiptir. Bu tablo, bir yönüyle de geçmişten bugüne ülkemiz hapishanelerinin gerçeğini yansıtır. 1926-1973 yılları arasında -1930 yılı hariç- bir yılda hapishanelere giren insan sayısı 30 binin altına

düşmemiştir. Bu sayı 1950'lerin ortalarından itibaren de giderek yükselir. 1952 yılına gelindiğinde ise 100 binin üzerine çıktığı görülür. Bu sayı 1970'lere doğru azalır fakat, yine de 55-70 binler arasında seyreder. 1974'ten itibaren de bu sayı, ortalama 30-45 bin dolayındadır. 1990'ların ortalarına doğru sayı yine yükselmiş, 60 binler civarına gelmiştir. (*Rakamlar, Ata Soyer'in Cezaevi ve Sağlık kitabından alınmıştır*)

Hapishane mevcudunun, büyük oranda azalmasını sağlayan “şartlı salıverme”nin yaşandığı 1991 yılı ve sonrasına ait veriler ise, hapishanelerin dolma hızını göstermesi açısından çarpıcıdır. 1991’de “şartlı salıverme” öncesi hapishanelerdeki toplam mevcut 53 bin 912’dir. “Şartlı salıverme”nin hemen ardından, 1993 yılında 53 bin 618 mevcuduyla hapishaneler kısa sürede aynı doluluk oranına ulaşmıştır.

Artış hızı bugün, Adalet Bakanlığı’nın verdiği rakamlarla yılda 6 bin, ayda ortalama 500 civarındadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bugün Türkiye’de yoğun bir şekilde tartışılan hapishaneler sorununun temellerinden biri olduğu söylenen ve hatta çıkarılması düşünülen “af”fa gerekçe yapılan, “kapasitesinin üzerinde doluluk oranına sahip olması”nın sebebi mevcut sistemdir. Hapishanelerin böylesi bir doluluk oranına sahip olması ülkemizdeki “suç” tanımı ve infaz sisteminin yavaşlığıyla ve bunun da ötesinde adaletsizlikle orantılıdır.

Suç sosyal bir olgudur. Toplumsal koşulların ürünüdür. Bir ülkede açlık, yoksulluk, işsizlik gibi sosyal olgular olursa; hırsızlık, bunalım, intihar gibi sonuçlar da kaçınılmaz bir biçimde yaşanır. Kuşkusuz bunun bir boyutu da eğitimidir. Sistemin çarpıklığı yukarıdan aşağıya kendine has bir kültürel şekillenme yaratmış ve bu çarpıklık insanları “daha çok kazanma hırsı” ile maddi çıkarları uğruna her şeyi mubah görme anlayışını hakim kılmıştır.

Bu tablonun diğer bir yanı bizzat devlet tarafından körüklenen yozlaşma ve dejenerasyondur. Bunun sonucu fuhuş, tecavüz ve her türden cinsel sapkınlık sıkça karşılaşılan olgular durumuna gelmiştir. Yukarıda sıraladığımız nedenlerin yanı sıra daha temel bir gerçek de şudur; eğer bir ülkede, baskı, sömürü, zulüm, yoksulluk, sefalet, eşitsizlik, adaletsizlik, çok ciddi ekonomik ve sosyal uçurumlar varsa, sistemin “suç” olarak nitelendirdiği meşru hak arama biçimleri de her gün karşılaşılan olaylar haline gelir. Kısaca suçu oluşturan, suça zemin sunan toplumsal koşullardır. Öyleyse suçun gerçek kaynağı, bunu yaratan toplumsal koşulları ortaya çıkaran mevcut sistemdir.

Yeniden istatistiklere dönersek;

1996 verilerine göre hapishanelerde bulunan 61 bin 120 tutuklu ve hükümlünün 1662’sinin hiç okuma yazması yoktur. 2 bin 186’sı okur yazar ama hiç okula gitmemiş, 45 bin 360’ı ilk okul mezunu, 6 bin 128’i orta okul

mezunu, 4 bin 828'i lise ve meslek okulu mezunu. Ve 956'sı da fakülte ya da yüksek okul mezunudur. Yine bu toplam mevcudun yaklaşık 33 bin'inin belli bir mesleği de yoktur. *(Rakamlar aynı kaynaktan alınmıştır)*

Bu rakamları sıralarken amacımız “suç”un nedeni olarak, sadece eğitime dikkat çekmek değildir. Üniversite mezunlarının bile iş bulamadığı ülkemiz koşullarında milyonlarca ifade edilen bir işsizler ordusu vardır. İşsizlik de bir yana yine milyonlarca insanın bir işi olmasına rağmen aldığı sefalet ücretleriyle yaşamaya çalıştığı da bir gerçektir. İşte bu tablo içerisinde, bugün sistemin “suçlu” olarak hapsedtiği insanlar, çoğunlukla hayatta kalabilmek, kendisinin ve ailesinin yaşamını idame ettirebilmek için, kimi büyük kimi küçük çapta gayri-meşru yollara başvurarak para kazanmaktadır. Sisteme hayat veren anlayış ve körüklenen yoz, dejenere kültür de hesaba katılırsa bu durum beraberinde sahteciliği, dolandırıcılığı, rüşveti ve tanık olduğumuz diğer “suç”ları getirmektedir. Açlıktan ve yoksulluktan cinnet geçiren ve ailesini ufaklık bebeğine kadar öldürenler;

İşsizlik ve parasızlıktan çaresizliğe düşüp hırsızlık yapanlar;

Sefalet ücretine mahkum edilip, “benim memurum işini bilir” anlayışıyla rüşvete ve yolsuzluğa teşvik edilenler; Çaresizlik ve umutsuzluk batağında alkol ve uyuşturucu bağımlısı haline getirilip, bunları bulamadığı zaman, bizzat sistem tarafından organize edilen fuhuş ve uyuşturucu sektörünün oyuncağı haline gelenler;

Manukyanların vergi rekortmeni olduğu, ahlaksızlığın ve namussuzluğun medya aracılığıyla da pompalandığı, kadın etinin meta haline getirildiği bir ülkede “namus” cinayeti işleyenler;

Bunun gibi birçok ekonomik, sosyal ve kültürel nedene bağlı olarak “suç” işleyip hapsedilenler sizce de gerçekten suçlu mudurlar, değerli kurultay katılımcıları?..

Sadece açlığın, işsizliğin, yoksulluğun değil, aynı zamanda bilinçsizliğin ve örgütsüzlüğün de göstergeleridir bu gerçekler.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bir kez daha vurgulamak gerekir ki, “suç”u da “suçlu”yu da yaratan bu sistemin kendisidir. Fakat sistemin sorumluluğu sadece bunlarla da sınırlı değildir. Ülkemizdeki sömürü düzeni ya da diğer bir adlandırmayla Susurluk Devleti, sadece suçun oluşmasına zemin yaratmaz. Aksine, bizzat suçun oluşumuna da katılır. Planlar, organize ve teşvik eder. Susurluk’u hatırlayalım, o dönem gazetelerde çarşaf çarşaf ifşa edilen pislikleri, gayri-meşru işleri hatırlayalım.

Katilleri besleyip kollayan, onlara devlet adına görevler veren, katliam şebekeleri oluşturan, uyuşturucu ticareti yapan, kumar tekeli oluşturan, fuhuş ticareti yapan, çek senet mafyası oluşturan, dolandırıcılık, kaçakçılık

yapan, kara para aklayan, bankaları hortumlayan Susurluk Devleti'nin kendisi değil miydi? Ve bunları yapanlar yine Susurluk Devleti'nin en üst organlarıncı tebrik edilip kahraman ilan edilmediler mi?

Ve bugün aynı Susurluk Devleti sürdürülmeye devam edilmiyor mu? Bütün bu soruların cevabı "evet"tir.

Son günlerin gelişmelerine bakmak bile bunu görmek için yeterlidir. Rüşvet alan siyasetçiler, bankaları hortumlayan, halkın parasını çalan cumhurbaşkanı yeğenleri, peş peşe açığa çıkan kara para çeteleri, onlarla içli dışlı siyasetçiler, polis şefleri, gazeteciler, savcılar...

Üstelik düzen suç üretmeye hapishanede de devam eder. Dışarıdaki Susurluk çarkı içeride de sürdürülür. Dışarıda ki çarkın köşe taşları içeri girdiklerinde aynı çarkı devletin koruması, himayesi ve ortaklığı altında orada da döndürürler. Pisliklerini, devletin denetiminde buralarda da sürdürdükleri gibi, aynı zamanda içeride mafyaya yeni elemanlar kazandırırılar. Gündemden düşmeyen Ergin kardeşler, Çakıcılar, Pekerler, Ayvaz Korkmazlar bunun somut örnekleridirler.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanelerin doluluk oranına etki eden diğer bir önemli etken de; adil olmayan ve kaplumbağa hızıyla işleyen yargı sistemidir.

Bu yargı sistemi adil değildir. Çünkü yasaları ve neyin suç olup olmadığını da belirleyen egemen olan düzendir. Türkiye'de hakim olan yasakçı, baskıcı sömürü düzeni, yargı sisteminde de aynı mantığı işletmiştir. İşletmektedir... Halkın parasını çalanlar, işkence yapanlar, halkı katledenler, uyuşturucu-fuhuş ticareti yapanlar, çeteler, mafya babaları için hızla işletilen yargı mekanizmaları; aç kaldıkları için bir dilim baklava çalanlar ya da hakları ve özgürlükleri için mücadele edenler için kaplumbağa hızıyla ilerletilir. Bu öyle bir infaz sistemidir ki; en basit bir dava bile yıllarca sürünce-medede bırakılır, sonuçlandırılmaz. Bu biçimde, yargılaması uzun yıllar süren binlerce tutuklu vardır.

Düşünün ki; suçlu olup olmadığı dahi belirlenmemiş insanların, yıllarca özgürlükleri ellerinden alınmaktadır. Bu durumu değişik verilerde de görmek mümkündür. Örneğin, 1995 yılı verilerine göre, DGM'ye gelen 13 bin 585 davadan 7 bin 410'u karara bağlanmış 6 bin 175'i bir sonraki yıla devredilmiştir. Her yıl artan bir sayıda davanın geldiği ve yine her yıl ortalama aynı oranda davanın bir sonraki yıla devredildiğini düşünürsek, yıllar geçtikçe bu birikmenin hangi boyutlara ulaştığı da tahmin edilebilir. Ayrıca bu bekleyişin sadece DGM ve adliyelerde değil, aynı şekilde Yargıtay'da da sürdüğünü belirtmek gerekir. Yani DGM' de karar bağlanan bir davanın birde Yargıtay'da bekleyeceği bir süre vardır. 1995 yılında, Asliye cezaya 740 bin 965 dava gelmiş 352 bin 745'i bir sonraki yıla devredilmiş. Ağır cezaya 66 bin 660 dava gelmiş, 30 bin 116'sı bir sonraki yıla devredilmiş. Aynı yıl 9

bin 349 çocuk davasından 5 bin 325'i bir sonraki yıla devredilmiş.

Bugün onbinlerce dava dosyasının DGM, Adliye ve Yargıtay'ın tozlu raflarında beklediği bir çok defa, değişik vesilelerle, bizzat Adalet Bakanlığı yetkililerince de itiraf edilmiştir.

Bütün bunlar; Türkiye'nin toplumsal şartları, hukuk sistemi ve hapishaneleri üçgeninde yaşanan gerçekliğidir. Sonuç olarak;

Bu ülkede her şeyden önce demokrasi ve özgürlük yoktur, eşitlik ve adalet yoktur, küçük bir sömürücü azınlıkla milyonlarca halk arasında derin ekonomik ve sosyal eşitsizlik vardır.

Bu ekonomik ve sosyal eşitsizliği üreten baskı ve sömürü çarklarıdır. Bu nedenle; bilerek ve isteyerek bu çarkın dişlisi durumuna gelmiş onursuz ve namussuzlar dışındakiler açısından, devletin "suç" üreten bir "fail" olarak, yukarıda saydığımız nedenlerle insanları hapishanelere atma hakkı yoktur.

3. OTURUM

F TİPİ HAPİSHANELER

Oturum Başkanı:

Şükrü ERBAŞ (Şair)

Konuşmacılar:

1- **Hasan KIVIRCIK** (Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi)

“Mimari Yapı”

2- **Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ**

“F Tipi Hapishaneler ve Hukuk”

3- **Avukat Eren KESKİN** (İHD İstanbul Şube Başkanı)

“Neden F Tipi Hapishaneler”

4- **Avukat Ali Rıza DİZDAR**

“Dünyadaki Uygulamalar ve Sonuçları”

5- Tebliğler, Serbest Kürsü ve Tartışma

Raportör: **Avukat Nurhayat İŞYAPAN**

Ruhan MAVRUK:

Kurultayın ikinci gününde, yine bilimin ve sanatın diliyle sorunları tartışıp çözüm yolları arayacağız. Apy Harmut, “*insan düşünceyle görür, duyar. Herşeyden faydalanan, herşeyi düzene sokan, başa geçip yöneten düşünce-dir*” demiş. Gelin düşünceyle konuşup tartışalım şimdi.

Bugünün, günümüzün, tüm iyi insanların vicdanlarını etkileyen, kafalarda soru işaretleri uyandıran (sorunu) F tipi hücre sistemidir. Birşeyler yapmak gerek mutlaka. Çeteler, ring araçlarına silahlarıyla bindiler ve kimse engel olmadı onlara. Orada beş kişiyi öldürdüler. Bir önceki olayda yedi kişiyi öldürdüler. Hepsi, bu yapılan bütün haksızlıklar sadece siyasilere üstüne yıkılmaya çalışılıyor. Biz siyasi, adli, insan olan hiç kimsenin o hücrede yaşamaması gerektiğini söylüyoruz. O hücre, üç günlük, beş günlük için yapılmadı. Yıllarca orada yatılı kalacaklar. İnanın benim oğlum orada ya ölecek, ya oraya girmeden ölecek. Ama o hücre hep orada kalacak. Hep birilerini bekleyecek.

Eren Keskin dünyadaki uygulamaları ve sonuçları konusunda da tartışa-

cak. Daha sonra tebliğler, serbest kürsü konuşmalar var. Konuklarımız konuşmalarını bitirdikten sonra soru şeklinde ya da yazılı olarak oturduğumuz yerden sorularımızı iletebiliriz. Dileğimiz bu oturumun karşılıklı konuşarak, tartışarak, çözüme daha yakın götürmesi bizi. Ben konuklarımızı davet ediyorum şimdi.

Şükrü ERBAŞ (Oturum Başkanı):

Efendim herkesi saygıyla selamlayarak başlıyoruz. Ben sanıyorum bu oturumu yöneteceğim ama aynı zamanda konuşacağım. ... Ben bir giriş yapacağım. Ondan sonra **Hasan Kıvrıcık** arkadaş, sonra sayın hocam **Hüseyin Hatemi**, **Eren hanım** ve **Ali Rıza Bey** sıralamasıyla, arkasından da eklemek istediğiniz sorular olursa o şekilde. Tebliğler aşamasıyla oturumu tamamlayacağız ve bizden sonraki oturumun vaktinde başlaması için sanıyorum iki, iki buçuk saat birlikte olacağız.

F TİPİ CEZAEVLERİ GERÇEĞİ - Şükrü ERBAŞ

Bir alıntıyla başlamak istiyorum; RAF'ın (Kızıl Ordu Fraksiyonu) önder kadrolarından Ulrike Meinhof'un 16 Haziran 1972 günü hücrelerinde avukatına yazdığı mektuptan bir alıntı: *"Başının patladığı hissi, kafatasının parçalanacağı, patlayacağı hissi. Beyninin tıpkı bir erik kurusu gibi buruştuğu hissi. Sürekli gergin olduğun ve bunun görüldüğü ve uzaktan izlendiğin hissi. Hücrenin kıpırdadığı hissi -uyanıyorsun, gözlerini açıyorsun- hücre kıpırdıyor, öğleden sonra, güneş ışığında birden duruyor. Kıpırdadığın hissinden yakını sıyıramıyorsun. Niçin titrediğini bilemiyorsun, donuyorsun. Normal sesle konuşmak için, yüksek sesle konuşur gibi çaba gerekiyor, neredeyse bağırarak gerekiyor. Dilsiz kalma hissi. Artık sözcüklerin anlamını ayırt edemiyorsun -ancak keşfedebiliyorsun- ısıklık sesi veren harfleri kullanmak; s, ş, ç kesinlikle dayanılmaz. Sözdizimi, gramer denetlenemiyor. İki satır yazdığında, ikinci satırın sonunda birincinin başını hatırlayamıyorsun. Dizginlenemeyen bir saldırganlık boşanıyor. En vahimi şu: Hayatta kalma şansının olmadığının, bunu atlatmanın, bunu başkalarına anlatmanın imkansızlığının açıkça bilincinde olmak."*

Hücre tipi cezaevlerinin insanda yol açtığı/açacağı biyolojik ve psikolojik çöküntünün, çok çarpıcı ve çırılçıplak bir resmi bu. Devletin, **"cezaevlerini iyileştirme"** aldatmacasıyla dayattığı F tipi cezaevlerinin, uygulamaya konulması halinde varacağı yer Ulrike Meinhof'un tarif ettiği yerdir. Kızıl Ordu Fraksiyonu kitabının yazarları bu anlatımı şöyle tamamlıyor: *"Bu hapis koşullarının korkunç sonuçları olur. Duyuların hiç işlemediği, insanın topyekun incitildiği bu sessizlik, bu yapay tek renklilikte sinir sistemi bozuklukları ortaya çıkar: yön duygusu, zeka, konsantrasyon yeteneği önemli ölçüde hasar görür."* Bu sistemi dayatanlar da, buna şiddetle karşı çıkanlar da bunu çok iyi biliyorlar. Bir başka ifadeyle devlet, bu sonuçları bile bile dayatıyor; çünkü onun muhalifiyle yaşamak gibi bir uygar yapısı yok; onu yok

etmek gibi ezeli bir hüneri var.

F tipi cezaevleriyle birazcık ilgilenenlerin bildiklerini çok kısa özetleyerek konuyu açmak istiyorum. Bizim cezaevlerimizde hücrenin tarihi çok eskilere dayanmakla birlikte, hücrenin/tecritin bir cezaevi modeli olarak uygulanması, 12 Eylül'den sonra başlamıştır. Tabutluk olarak nitelenen ve direnişlerle uygulanması engellenen Eskişehir cezaevi ile bugünkü E tipi cezaevleri bu tip cezaevlerinin ilk örnekleridir. Devlet bunlarla da yetinmedi. Türk Ceza Kanunu'nun düşünce özgürlüğünü sağlamak adına kaldırılan 141, 142 ve 163. maddeleri yerine, daha da ağırlaştırarak 1991 yılında Terörle Mücadele Yasası'nı çıkardı. Bu yasanın 16. maddesi ile de "terör" suçlularının 1 ve 3 kişilik odalarda tutulacağını ve bunların öteki mahkumlarla ilişkilerinin kesileceğini hüküm altına aldı. Buna dayanarak da 1997 yılından itibaren, 11 yerde, toplam 4048 kişi kapasiteli F tipi cezaevlerinin proje, ihale ve inşasına başladı. Bugün Tekirdağ, İzmir, Edirne, Bolu, Kocaeli ve Ankara'dakilerin inşası tamamlanmış, diğer 5'i de 2001 yılında teslim alınacaktır.

Bu cezaevlerinin teknik özelliklerine gelince... Yetmişin üzerinde yazar-sair-tiyatrocu-müzisyen-bilim insanı arkadaşın katılımıyla oluşan ve Temmuz/2000 tarihinden bu yana, bu cezaevlerine karşı bir dizi eylem ve etkinlik gerçekleştiren **Aydın ve Sanatçı Girişimi**'nin talebiyle, 11 Ağustos 2000 tarihinde, Bakanlık yetkililerinin rehberliğinde Sincan F Tipi Cezaevi gezilmiştir. Verilen bilgiler ve gözlemlerimiz ışığında ilk söylenecek, "yüksek güvenlikli" olarak nitelenen cezaevinin, teknolojik donanım açısından, devletin gerçekten hiçbir harcamadan kaçınmadığı bir yapı özelliğine sahip olduğudur. Mimari yapısı, teknik donanımı ve özellikle uygulanacak kurallarıyla sistem, bir bütün olarak tam bir hücre niteliği taşımaktadır. İnsanı, ruhsal ve bedensel çöküntüye düşürecek derecede bir tecrit mekanıdır. Bundan ötürü de bilinen hapis cezasından çok öte anlamlar içermektedir.

Cezaevi, Bakanlığın da çeşitli açıklamalarda belirttiği gibi, 59 adet tek kişilik, 103 adet üç kişilik odadan oluşmaktadır. Toplam mahkum kapasitesi 368'dir. (Buralarda, çalışacak toplam personel sayısının ise 200 olduğuna dikkatinizi çekerim.) Tek kişilik odaların üçü aynı havalandırmaya açılmaktadır. Üç kişilik odaların havalandırması ayrı ayrıdır. Bu, şu demektir; ortak alanlardan yararlanacak kadar "terbiye" ve "ıslah" olmadığı takdirde, hiçbir biçimde üçten fazla mahkumun birbirini görme, bir arada bulunma olanağı yoktur. Cezaevinde, yönetime ait bölümler dışında, 2 özel müşahade odası, 100 m2 Kütüphane, 868 m2 toplam alanı olan 8 adet işlik, 240 m2 çok amaçlı salon, futbol sahası, 500 m2 iki sığınak, avukat ve aile görüş yerleri, kantin, berber, 1 mescit, çamaşırhane vb. bölümler bulunmaktadır.

Sayılan bu ekler, böyle bir yapının olağan tamamlayanları olarak, sisteme ilişkin, tek başına fazla bir anlam ifade etmiyor. Cezaevinin tek ve üç kişilik odalar üzerine oturtulması, ortak alanların kullanımına ilişkin uygulanacak kurallar ve esas önemlisi, birlikte yemek yenecek mekanın olmaması, sistemin tam bir tecrit olduğunu gösteren üç temel unsurdur ve bu sis-

teme karşı çıkışın temelinde bunlar yatmaktadır.

Tek kişilik odalarda kalan mahkumların ancak üçü, havalandırmada bir araya gelebilmektedir. (Havalandırmanın açılması ise tamamen, idarenin sizin hakkınızdaki kanaatine bağlıdır.) Ortak yemek yenecek mekanın olmaması dışında en temel sorun budur ve Avrupa insan hakları örgütleri ve sağlık kuruluşlarınca bir arada olacak mahkum sayısının 15'in altına inmesi tecrit ve izolasyon işkencesi olarak tanımlanmaktadır.

Tek kişilik ve üç kişilik odaların hepsinin de elektrik ve su tesisatı ayrı ayrı çekilmiş; odanın dışında -koridorda- bulunan düğme ve vanalarla idare tarafından istenildiği an kesilebilecek şekilde yapılmıştır. Bu, tretmana cevap vermeyen, idareye göre sakıncası(!) süren tutuklu ve hükümlünün **"terbiye"** edilmesinin en önemli araçlarından birisi olarak düşünülmekte ve savunulmaktadır.

Hapishane gibi bir mekanda insanın kendisini sosyal bir varlık olarak duyumsayabilmesinin tek yolu, o mekanda bulunan diğer tutuklu ve hükümlülerle bir arada olmasıdır. Bunun en insani, en gerekli yollarından birisi ise birlikte yemek yenmesidir. Bu sistemde buna kesinlikle yer verilmektedir ve bu, "statü" gibi, tartışmaya yanaşılmayan bir kavramla haklı ve akli gösterilmektedir. İnsanı yıllarca yalnız yemek yemeye mahkum eden bir sistemin, kendini savunacağı hiçbir masum gerekçesi olamaz.

F Tipi cezaevlerini modern, insani ve sevimli göstermek için üzerinde en çok durulan, mahkumların bir arada olmaları vurgulanan ortak alanların kullanımına gelince... Burada çok önemli, tehlikeli ve devletin küçük harflerle dillendirdiği bir kavrama dikkat çekmek istiyorum: **T r e t m a n**. Bu kavram, terbiye etmek, eğitmek, rehabilite, ıslah, iyileştirme, topluma kazandırma anlamlarını içeren ve bunu sağlamak için de hemen her yolu mubah gören ve gösteren bir kavramdır. Bulanıktır; cezaevi yönetimine sınırsız hareket serbestisi veren ve mahkumun tüm savunmasını elinden alan kapalı, karanlık kurallar -daha doğrusu kuralsızlıklar- bütünüdür.

Bu cezaevlerinin hedef kitlesi, sistem muhalifi siyasi tutuklu ve hükümlülerdir. Terör suçlusu diye nitelenen düşünce suçlularıdır. Bu insanlar politik kimliklerini korumak ve sürdürmek istediklerinde; idarece sakıncalı görülen yayınları okumak ya da odalarının duvarlarına poster, resim asmak istediklerinde; cezaevi yönetimi ile bir tartışmaya girdiklerinde ya da saygısızlık sayılacak bir davranışta bulunduklarında; bir haksızlığı protesto ya da seslerini duyurmak için kapılara vurmaya başladıklarında, tretmana yanıt vermemiş, daha doğrusu aykırı davranmış olacaklardır. Bu durumda karşılaşılabilecek uygulamaları şöyle sıralayabiliriz: Öncelikle elektriği ve suyu dışardan kesilecektir. Mektupları verilmeyecektir. İsteddiği ya da adına gönderilen yayınlar kendisine ulaştırılmayacaktır. Kantinden istedikleri alınmayacaktır. Avukatı ve ailesiyle görüşleri engellenecektir. Kütüphane, spor salonu, işlik vb. ortak alanlardan kesinlikle yararlanılmayacaktır. (Buralardan yararlanma durumunda, kimlerle birlikte olunacağı ise "ayırma grupları" denilen

gruplandırma ile belirlenmektedir.) Baskı, yıldırma ve sindirme amaçlı tüm bu uygulamaların süresi, mahkumun fiziki ve psikolojik dayanma gücüne, öte yandan da idarede “iyi kanaat” oluşmasına bağlı bir belirsizlik taşımaktadır. Devletin “zorlamayacağız, ikna edeceğiz” dediği yöntem budur. Tretmanın varacağı yer, en hafifiyle saydığımız uygulamalar olacaktır.

Bu sistem, devletin bir taşla iki kuş vurmaya amaçladığı, gayri insani, çağdışı bir sistemdir. Devletin, içerdeki tutuklu-hükümlü üzerinden, dışardaki her türlü demokratik muhalefeti sindirme ve yok etme çabasıdır. Bu ülkenin tüm demokratik unsurları; emekçi kesimler, aydın ve sanatçılar, öğrenciler ve diğerleri, mevcut antidemokratik yasalarla potansiyel suçludurlar ve herkes her an bu cezaevlerinin konuğu olabilir. Bu nedenle içerdekilerden çok ve öncelikle, kendini dışarıda sanan herkese, bu cezaevlerinin durdurulması konusunda çok büyük ve acil görevler düşmektedir.

Şöyle bitirmek istiyorum: F tipi cezaevlerinin, açlık grevleriyle dönülmez bir noktaya evrildiği bu noktada, bir saniye bile gecikilmeden ve olabildiğince çok ve güçlü olarak bu cezaevlerinin yapımına ve uygulamasına karşı çıkılmalıdır.

Çünkü;

F tipi cezaevleri, sistemin kendince suç saydığı eylemin, cezaevi içine cezaevi kurularak ikinci, üçüncü kez cezalandırılmasıdır.

F tipi cezaevleri, düşüncenin terör sayıldığı mevcut yasal durumda, düşünce üzerinden ona inanan insanın yok edilmesidir.

F tipi cezaevleri, sosyal bir varlık olan insanı biyolojik bir varlığa indirgemedir.

F tipi cezaevleri, insanın yalnızlaştırılmasıdır; duygusal ve düşünsel olarak çökertilmesidir.

F tipi cezaevleri, insanın zihinsel ve entelektüel faaliyetine indirilmiş bir darbedir.

F tipi cezaevleri, en temel insan haklarına aykırı, bu nedenle de alçak ve alçaltıcı bir ceza sistemidir.

F tipi cezaevleri, kurumsallaştırılmış bir şantaj girişimidir.

F tipi cezaevleri, modern teknoloji giydirilmiş bir ortaçağ zihniyetidir.

Konuşmamı bitiriyorum ve cezaevlerinin mimari yapısı ile ilgili olarak sözü Mimar Hasan Kıvırcık’a bırakıyorum.

Mimar Hasan KIVIRCIK:

Değerli konuklar, öncelikle bu oturumun başarılı olmasını ve ortaya konan amacı gerçekleştirmesini dilerim. Biraz önce oturum başkanının açtığı konuları bir miktar benim değerlendirmem ve ortaya başka verilerle destekleyecek şekilde koymam gerekiyor.

Söz konusu cezaevlerinin yapımı aşamasında İstanbul Barosunun organizesi ya da Bakanlığın İstanbul Barosunu bu cezaevlerini bir gezin, bakın talebine TÜRK MÜHENDİS MİMAR ODALARI BİRLİĞİ olarak ve TTB olarak bir heyet oluşturarak 26 Haziranda yapılmakta olan Kandıra cezaevini inceledik. Bu incelemenin sonunda TMMOB bir ön rapor hazırladı. Biraz önce dile getirilen şeyleri daha bilimsel dille ya da kendi disiplinlerimiz açısından dile getirmeye çalıştık. Şimdi cezevlerinin yapısı, kapasiteleriyle ilgili tek tek ayrıca bilgi vermek istemiyorum. Biraz önce başkan bunu yeterince aydınlattı. Ancak o gezinin sonunda bizim edindiğimiz ve ortaya koyduğumuz özellikle Bakanlığın beş tanesini nerdeyse birkaç ay içerisinde çalışır konuma sokacağı, diğer altı tanesini de bu yıl içerisinde bitireceği, sonuçta onbir tane cezaevini gündeme sokacağı bir aşamada, üstelik bunun bitmiş örneği önüne ülkenin aydınlarını, baro yetkililerini, mimarlarını, sağlık kurumu yetkililerini baktırmaya götürmesini değerlendirdik. Çünkü bunun oluşum sürecinde, bu cezaevlerinin yapılması sürecinde, cezaevlerinin öznesi konumunda olan insanlar ya da onların temsilcileri konumunda olan insanlar ya da bu toplumun vicdanı pozisyonunda olan, kamu yararına işlevlerini sürdürdükleri artık tescillenmiş olan kurumlardan herhangi bir görüş alınmaksızın bu cezaevlerinin inşa edildiğini saptadık. Raporumuzun en önemli saptaması budur.

Diğer bir konu ise cezaevi gibi özelliği olan bir yapının ne olması gerektiği konusunda hemen bir fikir belirtmenin çok zor olduğu, bunun toplumun o andaki siyasi durumu ile ekonomik durumuyla, sosyal durumuyla, o ülkenin kendi özgün koşullarıyla düşünülerek ancak bir sonuca varılabileceğini ve uzmanca bir değerlendirmenin yapılabileceğini vurguladık. Yine vurguladığımız önemli konulardan bir tanesi binanın mimarisini oluşturan ihtiyaç programının bakanlık yetkililerinin de söylediği gibi, *Avrupa'da bu oranda, örneğin hücreler 7-8 metre kare, bizde on metre karedir. Üç kişi kalınan yerler Avrupa'da bile bu kadar büyük değildir. Bizde daha büyüktür* gibi, piyasa deyiimiyle oranın biraz otele benzetilerek anlatıldığı söylemi yerine, bunun bir başarı olamayacağını, başarının toplumsal kesimlerin, topluma taraf olanların görüşlerinin alınarak bir mutabakatla ancak sonuca ulaşmasının bir başarı olabileceğini bu raporumuzda belirttik.

Yine bakanlık yetkilileri orada bu tanıtımı yapmakta geç kaldıklarını, bir kaç ay önce de bu tanıtımı yapabileceklerini söylediler. Biz de onlara cevap olarak, geç kalınan şeyin, tanıtımın yapılması değil, katılımın içine koyma anlayışı olduğunu, temel bir eksiklik olduğunu, esas eksikliğin, ya da anlayış farklılığının burada yattığını, ortaya çıkardığı cezaevi tiplemesinin tek ve biricik çözüm olduğunu ve bütün sorunu bununla çözeceğini iddia etmenin ve bunu dayatmanın temel bir eksiklik ve anlayış farkı olduğunu vurguladık. Diğer taraftan mühendis ve mimar odalarının bundan sonra da F tipi uygulamasına ilgisinin kesilmeyeceğini ve konunun toplumsal yara haline dönüşmesinin önüne geçecek çabalara dahil olacağımızı bildirmiş-

tik. Bu raporda özellikle bahsetmek istediğim önemli vurgular bunlardı.

Şimdi sunumumla ilgili olarak hem cezaevleri, hem de mimarlığın ve mühendislerin bu konuda genel olarak cezaevlerine ve özel olarak ülkemizde yapılmak istenen F tipine ilişkin belki daha önceki konukların ve güncel olarak söylemlerin biraz daha dışında fakat oraya daha farklı yerlerden ulaşabilen açılımlar sunmak isterim.

Cezaevleri konusu aslında mimarlık ve mühendislik açısından öyle cazip, hemen bir iş olarak yapılması çok düşünülen, üstüne atlanılan bir konu değildir. Suç ve ceza kavramlarının tarih boyunca her zaman her yerde var olduğunu ve bir süre daha var olacağını, bu konuda farklı düşüncelerimiz tabii ki olabilir, tümüyle cezaevlerinin olmadığı bir dünyayı herkes arzulayabilir. Ama tarihte var olduğunu ve bir süre daha var olacağını kabul ederek ancak bunların içeriklerini, cezanın biçimlenişini, cezanın çağdan çağa, toplumdan topluma değişik özellikler gösterdiğini vurgulamak istiyoruz. Mitolojide insanların ilk çağlarında cezalandırma vardı, geçmiş toplumlarda da vardı, belki bir süre daha olacak. Hallacı Mansur'un Enel Hak dediği için derisinin yüzülmüş olduğunu, İsa'nın çarmıha gerilmiş olduğunu, Sokrates'in zehir içmeye zorlandığını, 16. Lui'nin giyotinle kafasının kesildiğini, Jan Wal Jan'ın kürek cezasına çarptırıldığını, Deniz Gezmiş'in idam edildiğini biliyoruz. Ceza biçimleri olarak da günümüzde uygulanan kurşunu dizmek, elektrikli sandalyeye oturtmak, bedenini, geçmiş çağlarda hayvanlara sürükleterek parçalamak, kazığa geçirmek, diri diri yakmak -o bu günlerde de oluyor tabii-, gözünü çıkartmak, kolunu başını kesmek gibi ceza biçimleri tarihte, mitolojide anlatılır ve vardır.

Hapis cezasıyla bizim şu anda hapishaneler diye konusunu ettiğimiz şey, bu cezalandırmaların dışında çok daha önde, bize çok yakın olan bir durumu anlatıyor. O da antik kaynaklarda geçer; hapsetmek, örneğin ölüm cezasına kadar olan süreyi kapsayan kısa bir süredir. Bir anlamda nezaret altında bulundurmaya içeriyor. Bunun için bu herhangi bir yer olabilir. Bir mekan tanımı yok bu bakımdan. Günümüzde ise, tırnak içinde söylemek istiyorum "Uygar Toplumlarda", suçun bedeli olarak yerleşmiş bir biçimde ve cezalarla tanımlanmış bir süre özgürlüğünden yoksun bırakma yani hapishanede tutulma cezası vardır ve en genel geçer ceza şu anda hukuk bazında budur. İşte bu anlamda hapis cezası diğer sözünü ettiğim cezalardan farklı olarak mekansal bir özelliktir. Bir mekan anlatır, bir binayı da tarifler aslında.

Şimdi burada birçok infaz türü var. Bunlar için ya da bir işkencehane için bir mekan tanımı yok. Çok kötü şartlarda bulunmak için bir mekan tanımı yok. Zaten mimarın yaptığı ya da mühendisin tasarladığı insana eziyet eden, eziyet unsuru taşıyan bir mekan tanımlamak gibi birşey yok. Tarihte gene ilk kez Roma devrinde Vitinius, mimarlık için (...) kitabında hazine, hapishane ve senato yapısını birbirleriyle orantılı olmasından dem vurarak ilk kez hapishaneden ve onun yerinden bahsetmiştir. Yine bizim

hapishane mimarı olarak ilk söyleyebileceğimiz mitolojide efsanevi mimar diyorum Dedalos'un, "hilkat garibesi canavar Minatorus" için tasarladığı labirent bir hapishanedir aslında. Çünkü oraya giren canavar bir daha çıkamamakta ve ölmektedir. Üstelik burada demir kapılar, kilitler, nöbetçiler yoktur. Ama bizzat mimarının kendisi burada hapishaneyi oluşturmaktadır ve canavarın yok edilmesini sağlamaktadır.

Konuşmanın başında cezaevini tasarlamaya hevesli, cezaevi tasarımından para kazanmaya yönelik olarak mesleğin icrasının olmadığını, pek bunun revaçta bir iş olmadığını söylemeye çalışmışım. Gerçekten de tarihte cezaevi tasarlayan mimarlar çok çok azdır. Bunlara birkaç örnek vermek isterim. 1703-1704 yıllarında Carlo Fontan'ın tasarladığı Roma Michelle Hapishanesi, 1757'de bu ilk mimar tarafından yapılmış hapishane özelliğini taşıyor. 1750'de yine Fransız Bellindo'nun, Bres kentinde yapılmış olan cezaevi ve 1782'de, ilginçtir bu 600 erkek ve 300 kadın için sağlık koşulları dikkate alınarak ve yarışma yaparak bir hapishane, William Blackburn tarafından İngiltere'de (yapılan hapishane) mimarı bilinen hapishaneler olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir dairenin ortasına gözetleme kulesini koyup buna ııınsal hücrelerin yerleştirilmesiyle bütün mahkumların kaldığı yeri gören ama aradaki yalıtılmış duvarlarla mahkumların birbirleriyle ilişkilerinin kesildiğı bir tipoloji yaratılmıştır. Ortadaki gözetleme kulesi ya da gözetleme evi ortadan kaldırılmış oraya daha fazla mahkum yerleştirilmesi sağlanmıştır. Ama ilk çıkışı, bu denetim evinin, gözetim evinin ya da bugünkü F tipine varan tek tek hücrelerin yapılanışını ortaya çıkaran ilk primitiv cezaevi şekli budur. Aslında Paravtikon olumlu olumsuz günahları ve sevaplarıyla kendi mantığını, kendi felsefesini, gerekçelerini ortaya koyan bir projedir. Aslında onun mimarı olan Bentham, sadece hapishaneler için değıl, hastaneler için de, çocuk evleri için de aynı plan tipini uygulayarak denetimi öne çıkaran, ahlaki gerekliliğı, kontrolü öne çıkaran bir plan tipine o çağlarda girmiştir. Fakat bugüne kaynaklık eden bu cezaevinin yapılanışının mimarı Bentham aslında on parmağında on hüneri olan bir insandır. Şairdir, filozoftur, iktisatçıdır ama gerçek anlamda mimar değıldir. Yapımı üstlenen kardeşi de mimar değıldir. Modern akımın ünlü isimleri ve mesleğimize yol açan, önünü açan Rıght, Korbiziye, Miss Vandar Ro gibi bugünkü modern mimarlığın öncüleri hapishane konusuna girmemiştir.

Buna niye girilmediğini biraz sonra bazı sebepleri açıklarken söyleyeceğim. Mimarlık eğitiminde de şu gün sürdürölen hapishane konusu yoktur. Her çeşit konu yapılır; hastane yapılır, hava alanı yapılır, konutlar, yurtlar, çeşitli konular mimarlık eğitiminde gösterilir ama hapishane binası nasıl yapılır diye bir eğitim yoktur. Yine mimarlığın el kitabı sayılabilecek olan Noyfert bizim çok kullandığımız birşeydir. Orada her türlü binanın ölçüsü vardır. Hatta sekiz tane mendil katlandığında kaç santim yapacağı, onun konacağı rafın bile ölçüsü vardır, domuz ahırının kapısının ölçüsü de var-

dır ama hapishane ile ilgili bir bilgi yoktur.

Michael Foucault hapishanenin doğuşu adlı kitabında cezaevini adalet mekanizmasının en karanlık örgütü, en karanlık birimi olarak adlandırmıştır. Doğrusu mimarlık alemi de cezaevi konusunu en karanlık bir konu olarak ele almıştır. Şimdi özel durumları bir yana bırakırsak toplumda çok büyük bir çoğunluk yaşama dönüktür ve yaşamının kalitesini arttırmaya, daha cıvıl cıvıl binalarda olmaya, neşesini arttıracak, konforunu arttıracak binaları merak eder ve bunları düşünür. İyi ve güzel şeylerin peşindedir. İçeride bir yakını yoksa neredeyse cezaevlerini hiç aklına getirmez. Günlük yaşantı içinde o anlamda pek fazla yeri yoktur. Bu insanların yaşam kaliteleri anlamında varmak istediği bir yer olmadığı için aslında bir yerde bir kaçıdır da. Cezaevlerini düşünmez toplumun çoğu kesimi. Bilinçli ve uyanık kesimin özel olarak ele alması dışında bunu çok konu edinmek istemez. Hatta konu önüne çıktığı zaman da bunun bir şekilde çözülmesini nasılsa çözülmesini arzu eder. Bu anlamda cezaevinin kaçılan bir konu olduğunu dolayısıyla toplumun bir parçası olan mimar ve mühendislerin de buna uyduğunu söylemek mümkün olabilir.

Bir diğer taraftan bu konuda talep yoktur. Çünkü cezaevlerinin işvereni devlettir. Devlet ise çoğu kez bu konuyu mimar ve mühendislerle paylaşmak istemez. Mimar ve mühendislerin belki tıp gibi bilinen bir yemini yoktur ama ahlak olarak öznesinde insan olan bir yapıyı bilimsel temellere dayandırarak yapar. Bu noktada adalet mekanizmasının, resmi organların ya da bu hapishane işlerinin kararının verildiği adalet bürokrasisinde bilimsel görüşlerin birinci plana alınması epeyce zor. Denilebilir ki mimari ya da inşai konular sadece ortaya konmuş stratejilerin hayata geçirilmesi bakımından neredeyse onların uygulanmasında araç olarak kullanılabilir. Diyebiliriz ki, F tipleri konusunda artık yer gök inlerken bile, barodan ve odalarımızdan açıklamalar yapılmışken bile, bu konunun uzmanıdır diyerek en azından yaptığı cezaevi modelini bu konuda düşünceniz nedir diye bir sorma şekli bile yoktur. Biraz önce anlattığım mimar veya mühendisin ilgisizliğinin yanısıra devlet zaten bu disiplini cezaevleri oluşumu içinde tanımlamak ve konumlandırmak istemiyor. Diğer taraftan cezaevi tasarımını mimar yapmış olsa bile hümanist bir yaklaşımla bizim biraz sonra dile getireceğimiz gibi F tiplerinin sakıncalarını ya da genel olarak cezaevi sisteminin sakıncalarını ortadan kaldırmaya yönelik olan, insanın kendisini geliştirebileceği, yaşam sevincini kırmayacağı, onurlu yaşamını sürdürebileceği mekanları kurgulamış bile olsa, bunun yönetimini yani cezaevi yönetimini ve bu binaların kullanım şeklini denetlemediği için bu mekanların nasıl kullanılacağını bilemediği için de, orada neler olacağını hesap edemez. Orada nelerin çıkabileceğini hesaplayamaz. O halde mimari çözüm bir fayda getirmiyor. Mimar ne kadar ortak mekan oluşturursa oluştursun uygulamadan kaynaklı, oraya bakıştan kaynaklı çok önemli bir faktör vardır.

Bu konudan cezaevi tasarımına doğru gelirse, aslında cezaevini mimar

yapmışsa bile, cezaevi yönetiminin ne yapacağını bilemediği için mimari çözüm önemli değildir. İlke olarak biz herhangi birşeyi tasarlarlarken oradaki koşulları, olanakları, içinde yaşayanların isteklerini, kullanma alışkanlıklarını, yaşam alışkanlıklarını ve bundan sonraki sürdüreceği yaşam ufuklarını öğrenmek isteriz. Mekan buna yol açan bir şeydir, bunu kurgulayan bir şeydir. Oysa görüyoruz ki reel uygulamada hiçte böyle birşey gerçekleşmiyor. Burada mimarın kullanılmasından sözedilebilir sadece. Mimarca bir yaklaşımdan sözedilemez. Hümanizm ve insan hakları kavramından nasibini almamış kişiler cezaevlerini bir eza evi olarak görebilirler ve böyle bir görüşte maalesef toplumumuzda vardır. Buna tanık oluyoruz.

Biz burada şunu söyleyebiliriz; en iyi yaklaşımla, hümanist bir yaklaşımla diyebiliriz ki bir insan her yerde insandır ve insan onuruna yakışmayacak hiçbirşey ona yapılmaz diyebiliriz ama böyle bir kesimin görüşünü önemsemeyebiliriz. Ancak önemsememek sorunu çözmiyor. Çünkü konuya daha hümanistçe yaklaşan ve cezaevinde bile olsa insanın insan gibi yaşamasını öneren büyük bir kesimin de, mahkumlar için sağlanacak olan rahatın ne kadar olması gerektiği konusunda bir netliği yoktur. İşte en fazla kabul gören yaklaşıma göre bir insan için sağlanabilecek olan minimum konforun ne olduğunun tanımı çok net birşey değildir. Toplum kesimleri açısından bu çok netleşmiş bir durum değildir. Şimdi bunları çözmek için bir mimarın oturup minimum bile olsa insanın insan olarak kalabildiği bir konforun düzenlenebileceği mekanı sağlamasında ciddi güçlükler vardır. İşte burada büyük bir tasarım çelişkisiyle karşılaşırız. Cezaevi bir iç'tir. Dıştan özellikle yalıtılmış olan bir iç'tir. Oysa modern mimariye göre iç ve dış bir bütün olmalıdır. Hatta öyledir ki iç dışarıya atması lazımdır. Dış bir şekilde mekanın içerisine girmesi lazımdır. Mimarlıkla bilimin kurgusu bu. İnsanın yaşam ortamlarını hem tabiat, hem çevre, hem çalışma alanını bir bütün halinde görmek, bir bütün olarak kurgulamak. Burada kasıtlı olarak iç ile dışı ayırdığımızda, içerisini de çeşitli kategoriler, çeşitli yalıtılmış bölümler, tredmana bağlı olarak cezaevi içinde yeni cezaevi tanımı bir mimari tanım olamaz, bir bilimsel yaklaşım olamaz. Bir insani yaklaşım da olamaz. İşte bu bakımdan cezaevi tasarımı zor görevdir. Yapılamaz bir görev gibidir. Ancak Türkiye'de de ünlü bir mimarımız Ragıp Buluş demiştir ki: ***"Benim en iyi yapım askerde bana zorla yaptırılmak istenen cezaevi yapısını yapmadığım yapımdır"***. Böyle bir seçenek de var tabii, hiçbir yapıyı yapmamaya kalkışmak veya böyle birşeye imza atmamak. Ancak sorunu kolayca üzerimizden atabileceğimiz, sorunu tartışmaktan uzaklaştığımız noktada ise zaten mimari yapı denen şeyi turnak içine almak lazım. Onlar bir mimari değil bu bağlamda, çünkü içinde insan yok, insan öznesine dayalı fikirler yok, ihtiyaç programları yok ve insanların kendilerini geliştirme olanakları tanınmamış. Bu bakımdan gazetelerde geçmekte olan mimari yapı meselesini bu çekincelerle algılamamızı isterim.

Bunların içinde kurumsal bir biçimde bu ülkenin mimar ve mühendis-

lerinin görüşleri de yok. Bunların içinde hukuki görüşler de yok. Velhasıl toplumun bir bölümünü kapattığınız, belki de canına kastettiğiniz ve hayatının çok büyük bir bölümünü geçirmeye zorladığınız yerler konusunda toplumun genelinin bir fikri ve katılımı yok.

Tamamlamak isterken diyebilirim ki otorite her zaman bir mekan yaratmak ister, otoritenin yaratmak istediği mekan denetlemek istediği mekan-dır. Ana fikir denetimdir burada. Burda ıslah etme düşüncesi yani topluma kazandırma düşüncesi o kadar farklılaştırıp bireyi aynılaştırmaya dönüştüğünde ki F tipi bunun mimarisidir, otorite kendisini her alanda hissettirmek, duvarların ötesinde bile hissettirmek, yaşamayı burada da kendi kurallarıyla sürdürmek için bir dayatma içerisindedir. Alternatif otoriteler devletin bahsettiği otorite gibi değil bilimsel, hukuki bazlı, insan hakları bazındaki otoritelerin süratle yaratılması ama bu konuya da bu yanılla tarihsel süreci bakımından olsun, bu yanılla görüşler geliştirip bu tartışmayı zenginleştirmek ve bu bağlamda alternatif otoriteler yaratılması gerekir düşüncesindeyim... Teşekkür ediyorum.

Şükrü ERBAŞ:

Ben keşke bunları daha önce bilseydim. Biz Ankara'da beş kişilik bir grup oluşturduk. Zaman zaman Selçuk da bizimle basına geldi. Basını gezerken Sabah gazetesinden bir arkadaş sordu, koğuş sistemi iflas etti, F tipine de hayır diyorsunuz, projeniz var mı? Benim işim hapishane kurmak değildir. Bunları bilseydim daha rahat konuşurdum.

Şimdi sözü sayın Hatemi'ye veriyorum.

Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ:

"F tipi cezaevleri ve hukuk" dediğimizde, ben aslında ceza hukukçusu da değilim, bunun için anayasanın en temel ilkeleri, rasyonel, akli ilkeleri üzerinde kalarak F tipi cezaevlerinin niye kabul edilir olmadığını anlatmaya çalışacağım. Temelden meseleye karşı çıkarsak daha iyi olur. Yoksa çok ayrıntılı pozitif hukuk tartışmalarına girersek anayasayı, anayasanın da üstünde bir anayasa vardır. Yunus Emre'nin *bir ben vardır bende benden içe-ru* dediği gibi. F tipleri de işte bu anayasaya aykırıdır. Bunu anlatmaya çalışacağım.

Pozitif Hukuk kurallarının sıralanmasında en üstte anayasal ilkeler yer alır. Anayasa'nın 11. maddesi Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesini belirtir: Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa'nın; Tabii Hukuk'un temel ilkesi olan Adalet ilkesi'nin iki temel boyutunu belirleyen iki kuralı vardır ki bu kurallar dolayısı ile evrensel Ta-

bii Hukuk'un Anayasa tarafından iktibas edildiğini kabul etmemiz, gerekmektedir. Bu kurallardan birisi, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesidir: *Devlet organları ve idare makamları bütün işlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.* (Anayasa, m.10/3)

Adaletin onsuz olmaz temel ölçütü de önce bu eşitlik ilkesidir. *Din, dil, cins, ırk farkı gözetilmeksizin herkesin aynı insanlık onur ve değerine sahip olmasıdır.* (Anayasa., m.10/1)

Adaletin ikinci temel boyutu da hakkaniyet (Equite, Equity) ilkesinin belirlediği somut olay adaleti boyutudur. Bu da Anayasa'nın 5. maddesinde *"sosyal hukuk devleti ve adalet ilkesi"* olarak belirlenmiştir.

Anayasa'nın başlangıcında belirtildiği gibi: *"Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi"* olduğumuz için de dünya milletleri ailesinin ev düzeni kuralları demek olan evrensel Tabii Hukuk'u benimsemiş ve Adalet ilkesini her iki temel boyutu ile Anayasa'da belirtmiş bulunmaktayız. Anayasa alanında çifte standarda hiç yer yoktur: Ya evrensel adalet ilkesi ya da zulüm imkanına da yer veren bir belirsizlik ve kargaşa!

Nitekim Anayasa, madde 17/3'de yer alan: *"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyeti ile bağdaşmayan bir cezaya veya muameleyle tabi tutulamaz"* kuralı da, "Cezalar"ı düzenleyen Ceza Hukuku kurallarında, *"insanlık değerinde eşitlik ilkesi"*ne uyulmasını buyuran bir kuraldır.

Anayasa Tabii Hukuk'un temel adalet ilkesini her iki boyutu ile de iktibas ettikten ve Pozitif Hukuk kuralı haline getirdikten sonra, elbette bu Adalet ilkesi, Anayasa'nın Başlangıç bölümünde zikredilen *"hiçbir düşünce ve mülahaza"* kapsamında yer alamaz ve bu temel ilkenin karşısına yine aynı "Başlangıç" paragrafında yer alan *"Türklüğün tarihi değerleri"* gibi belirsiz bir ifadeye zorlama dayandırılmış düşünce ve mülahazalar çıkarılamaz. Mesela F-Tipi Cezaevi tartışmasında Anayasa'nın 10. maddesi, 5. maddesi, 17/3. kuralı ikinci dereceden "düşünce ve mülahaza" sayılarak, bu temel ve evrensel ilkelerin "Türklüğün tarihi değerleri"ne karşı çıkarılamayacağı, F-tipi cezaevi geleneğinin alelaide mahkumlar şöyle dursun, içlerinde müstakbel padişahlar bulunan şehzadelere, mesela Sultan İbrahim'e, özellikle Dördüncü Murad Devrindeki uygulamaya dayandığı ve bunun da nizam-ı alem için zorunlu olduğu söylenirse, bu gibi akıl yürütmeler *"dünya milletleri ailesinin şerefli bir üyesi olduğumuz"* gerçeğine aykırı ve dolayısı ile Anayasa'ya aykırı sayılmalıdır.

Anayasa da çelişik yorumlara yol açabilecek ifadelerden kurtarılmalıdır. Neler tarihi ve manevi değer sayılmalıdır? Yine evrensel ve Tabii Hukuk'a uygun uygulama ve gelenekler! Aksine hiçbir şey değer olamaz ki, tarihi ve milli manevi değer olsun. Yoksa, *"contra legem"* ve özellikle Tabii Hukuk'un temel adalet ilkesine aykırı töreler, hangi milli kaynağa dayandırılırsa dayandırılınsın, isterse **amerikan damgası** ile, ve **amerikan ingilizcesine** bürü-

nerek gelsin, kabul edilemez.

II- F- Tipi Cezaevi'ne gelmeden önce üzerinde anlaşmamız gereken: cezalandırma hikmeti (cezaların raito legis'i)

Cezaları düzenleyen Pozitif Hukuk kurallarının temelinde mahkumdan öç alma ve onu bir nev'i "**medeni ölüm**"e, Napaleon'un "**Mort Civil**"ine mahkum etme düşüncesi yatmamalıdır. Mağdurun zararı iyi örgütlenmiş Hukuk Devleti tarafından elden gelen en üst düzeyde telafi edildikten, giderildikten sonra, mahkum da maddi gücü elveriyorsa bu giderimi tamamen veya gücü ölçüsünde yüklenmeli, ayrıca: suçun gösterdiği davranış bozukluğunun giderilmesinde örgütlü toplum mahkumun tekrar topluma kazandırılması "**rehabilitation**"u için gayret göstermelidir. Cezanın amacı tazmin ve ıslahdır, zararın giderilmesi ve zarar kaynağı olabilecek davranış bozukluğu tedavi edilinceye kadar, zorunlu olduğu ölçüde, davranış bozukluğu gösteren kişinin şahsi hürriyetinin sınırlanmasıdır.

İşte bu anlamda, ideal bir Hukuk Devleti'nde, sevgi ve erdem toplumunun örgütünde, cezaevi değil gerçek anlamda rehabilitasyon kurumlarına yer vardır. Bu rehabilitation da mutlaka tecridi gerektirmez. Hücre sistemi ise, rehabilitationu imkansız kıldığı için hiç kabul edilemez.

Hedefimiz bu olmadıkça, koğuş tipi cezaevlerinin suçun işlenmesine yol açan davranış bozukluğunu tedavi etmek şöyle dursun, mahkumu başka bozuklukları da benimseyeceği bir suçluluk okuluna ve orman kanunu alanına atmak demek olacağı aşikardır. Şempanzelerin hürriyetini bir Hayvanat Bahçesi'nde sınırlarsınız, koğuş sistemi getirirsiniz, bu koğuşa da güçsüz bir şempanze atarsınız. Görürsünüz ki bu koğuşun ağası olan şempanze; yeni gelenin kendisine mutlak itaatini sağlayıncaya kadar, yeni geleni fena halde ısıtır. Yola gelmezse maazallah Nuriş yöntemleri ile ortadan kaldırı. Şempanzeleşmiş mahkum insanlar arasına da bir yeni gelen girince, yeni gelenin boyun eğmiyorsa ölümüne yol açacak şekilde ısırılacağı, ister istemez, içine düştüğü bu suçluluk okulu'nun "**Hababam Sınıfı**" şartlarına uyacağı, çıkınca da toplumdan bilinçli bilinçsiz intikam alacağı, almaya kalkışacağı şüphesizdir. "**İnsanlar ulaike kel'en'amu bel hum adall**" korumuna asla düşürülmemelidir. Şu halde ne yapalım?

F-tipi cezaevleri; Hukuk Devleti tarafından benimsenmesi gereken bir çözüm müdür? Şimdi de kısaca bu sorunu ele alalım.

III- Hukuk Devleti "Koğuş uymadı, hücre verelim!" diyebilir mi?

Herkes, bu "**herkes**" kavramına "mahkumlar"da dahil olmak üzere herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (Anayasa, m.17/1)

Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. (Anayasa m.12/1)

Hatta vicdanlı bir insan bu “herkes” kavramını “her canlı” diye anlar ve hayvanlara bile “hücre”yi reva görmez. Benim tanıştığım bir ev kedisinin, eve yeni gelin gelince ve bu kızcağız da “horozlardan korkan yar!” şarkısını hatırlatan biçimde kedinin kendisine sürünmesinden huylanınca, F-tipi cezaevleri boyut ve şartlarında bir hücreye kapatılmış. Kısa bir süre sonra bu evi ziyaret edip de dostumu ortada göremeyince sordum ve bu F- tipi hücreye dayanamayıp ayaklarının kireçlendiğini, ardından da öldüğünü büyük bir üzüntü ile öğrendim.

Oysa bir hadis-i şerif’de F-tipi hücre, kediler özellikle tasrih edilerek yasaklanmakta idi. Şu halde “**Türklüğün tarihi ve manevi değerleri**”ni nasıl belirleyeceğiz? Bu hadis-i şerif mi Türk’ün manevi değeridir? Yoksa Sultan Murad uygulaması ve Sultan İbrahim örneği mi Türk’ün tarihi değeridir? Dün, burada Pozitif Hukukçu olmayan fakat daha önemli bir niteliği, sağduyusu ve sevgisi olan bir “ana”, “**Batı’dan gösterilen örnekleri, yanlış olsalar bile kabul etmek zorunda mıyız?**” dedi. Asla! Hiçbir yanlışı, hiçbir batılı kabul etmek zorunda değiliz, ister “milli kıyafet”e, ister amerikan modasına bürünerek gelsin. Batıl, kıyasa esas alınamaz. Hak ve batılın ölçüsü de burada evrensel ve rasyonel Tabii Hukuk ilkeleridir. Evde, benim kedim Minü’ya, F-tipi hücreler yanında saray odası sayılabilecek konforlu bir hücreyi istegine bağlı kullanmak, sadece yalnız kalmak istediği zaman çekilmek üzere tahsis ettiğimiz halde, yalnız kalma istegini çak az gösteriyor ve iradesi dışında, rahat temizlik yapılabilmesi gibi bir amaçla kısa bir süre için bu konforlu, oyuncaklı hücreye kapatılınca da darılıyor ve kapatma süresi uzarsa davranışları değişik oluyor. Bir insan düşünün ki hücreye kapatılsın, konuşup dertleşecek kimse bulamasın, üstelik can güvenliğini bile tehlikede görsün, sonra da bu hücreden çıkınca hiç değilse Sultan İbrahim kadar bile insani vasıflarını koruyabilmiş olsun!

Uzun süreli cezalarda, daha önce kendisine istek dışı ölüm yardımı (Euthanasie) yapılmamış olsa bile, bu hücreden canlı çıkması bile zayıf bir ihtimaldir. Mahkum, benim biçare kedi tanıdığımın, akıbetine uğrayabilir. Ayrıca Osmanlı Sarayı’ndaki F-tipi hücrelerden canlı olarak çıkamayan şehzadelerin bile, çoğu **ecel-i mev’udu** ile ölmemişlerdir.

Hukuk Devleti’nin sağlanamadığı toplumlarda, hücre tipi cezaevlerinin bir sakıncası da, Sultan Mahmud’un; kardeşi Dördüncü Mustafa’ya hazırladığı “son” gibi tertiplere elverişli olmasıdır. Sultan Mahmud; kardeşini hücresinde izole ettiği gecenin sabahında devlet erkanına “dün gece bizim birader vefat etti” haberini vermiş ve Devlet erkanı derhal işi anlayıp, Padişaha “taziyelerini” bildirmek için resmi protokol sırasına girmişti.

Sonuç olarak:

Hücre sistemi, kişinin insanlık onur ve değeri ile bağdaşmayan bir ceza-
dır ve Anayasa’nın m.17/3 kuralının ihlali anlamındadır. Üstelik Hukuk Devleti örgütlenmesi bilinci çok düşük olan toplumlarda mahkumların can

güvenliği açısından da uzun vadeli bir tehlike yaratmakla kalmayıp yakın bir tehlike ve sürekli bir güvensizlik doğurur. Şu halde Devlet'in "Koğuş uy-madı, hücre verelim!" demeye hakkı olmamak gerekir.

IV- Ne yapmalıyız?

Evrensel Hukuk ilkelerinden, "kültürler arası Ceza Hukuku" düşünce-sinden yararlanarak, her devrin adamı olan makyavelist veya oportünist "Hoca"ların iğvasına kapılmayarak, kökten bir Ceza Hukuku reformu yap-mamız zorunludur. Fakat bu konuda başarılı ve kapsamlı bir reform yap-a-bilmemiz için de sevgi ve erdem toplumu, gerçek Hukuk Devleti'ne sahip bir toplum olma bilincine sahip olmamız, bu yolda güçlü bir irademizin ol-ması gerekir. Tabii Hukuk'un bu alandaki ilkesi Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde ifade edilir: "İyilik ile kötülük bir olmaz, sen kötülüğü en iyi şekilde karşıla, görürsün ki en diretici hasmın, en iyi dostun olmuştur". Özellikle davranış bozuklukları gösteren kişilere karşı Ceza Hukuku'nun tutumu bu olmalıdır. (Resul-i Ekrem örneği)

Şu halde "bu köklü reformun başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesine he-nüz toplumsal şartlarımız elverişli olmadığına göre, bize bir sihirli değnek dokunarak bir gecenin sabahında pırıl pırıl bir sevgi ve erdem toplumu oluncaya kadar, böyle başa böyle traş! Uygulaması meşruluk kazanır, F tipi cezaevi dahil, insan hakkı ihlalleri Devlet'den geliyorsa meşru ve caizdir" diyebilir miyiz?

Kanaatimce Pozitif Hukuk çerçevesinde dahi bu iddia ayakta kalamaz ve meşruluk kazanamaz. Her ne kadar Anayasa'nın 65. maddesi "sosyal ve ekonomik haklar"ın maalesef "Allah bana, ben, sana!" gerekçesi ile askıya alınması için bir imkan ve gerekçe getiriyor ise de, F-tipi cezaevi konusu bu ertelemenin caiz olmadığı dar anlamda "kişi hakları" alanına girmektedir. Yine her ne kadar Anayasa'nın 4. maddesinin son fıkrası kişinin hürriyetini sınırlama kuralı olarak sevk edilmiş ise de, Anayasa'nın 11.maddesi gere-ğince Anayasa ilkeleri kamu gücünü kullananları da öncelikle bağlayacağı için, bireyin yaşama, varlığını koruma ve geliştirme temel hakkı ve kişi hür-riyeti (m.17. m.19) Kanun ve hele yönetmelik kuralları ile de yok edilemez-ler.

Adalet Bakanlığı'ndan dileğimiz bu yoldan dönerek bir an önce sağdu-yunun gösterdiği yolu aramasıdır. Zararın neresinden dönülürse kardır.

Teşekkür ederim.

Şükrü ERBAŞ:

Uşak'ta olup biten olaylardan sonra şöyle bir açıklama yapılıyor. Tüm bu olaylar F tiplerinin nasıl gerekli olduğunu göstermiştir diye utanmazca bir açıklama geliyor öbür taraftan. Balıkesir İHD'den bir mesaj var. (...) Avrupa parlamentosu üyesi Bob Fandenbos'un mesajı (...) Yeni Dünya Oluşumu-

nun bir mesajı (...)

Av. Eren KESKİN:

Bence Türkiye’de yaşanan ve insan hakları ihlali olduğunu düşündüğümüz her konunun tartışması, mutlaka sistem tartışmasıyla birlikte yapılması gerekiyor. Türkiye, Türkiye’yi yönetiyormuş gibi görünenler tarafından yönetilmiyor. İktidarsız iktidar sahipleriyle karşı karşıyayız. Bu gerçeği bilmemiz aslında bizim muhataplarımıza ulaşmamızın da ne denli zor olduğunu anlamamıza yardımcıdır. Türkiye gerçekten Türkiye’yi yönetiyormuş gibi görünenler tarafından yönetilmiyor. Türkiye militaristler tarafından yönetiliyor ve Türkiye’de bizim insan hakları ihlali dediğimiz ve sistemin ana noktalarını oluşturan her konuda tüm kararları onlar veriyorlar. Aynen cezaevlerinde hücre sistemine geçme kararını verdikleri gibi.

Türkiye cezaevlerinde hücre sistemine geçiş kararı yaklaşık dört yıl önce MGK’da alındı ve cezaevlerinin yapımı başladı. Aslında cezaevlerinde bir disiplin cezası olarak hücreye kapatılarak cezalandırma tarihi olarak var. Bu Türkiye Cumhuriyet tarihinde de bir disiplin cezası olarak hücre sistemi her zaman uygulandı. Ama 12 Eylül’le birlikte, cezaevleriyle birlikte hücre yavaş yavaş uygulanmaya konmaya başlandı. Bu nedenle birçok canlar kaybedildi. Hücrenin iki amacı var. Bir teslim almak, iki yok etmek. Bu sadece Türkiye... cezaevlerinde uygulanmak istenmiyor. Dünyanın her tarafındaki cezaevlerinde birçok muhalife karşı çıkarılmış. İngiltere’de IRA’ya karşı, ABD’de siyah kurtuluş ordusuna karşı, Almanya’da RAF’a karşı.

Türkiye’de aslında gözden kaçırdığımız bazı gerçekler var. 1997 Ağustos Genelgesinde devlet hücre sistemine geçişin ilk sinyallerini yakmıştı. Bu genelgede şöyle deniyordu. Kalabalık koğuş sisteminin yarattığı bazı sakıncaların giderilmesi amacıyla bir kısım cezaevlerinde tadilat ve güvenlik gerekçe gösterilerek homoseksüeller, çiftcinsiyetliler, can güvenlikleri olmayanlar, yalnız kalmak isteyenler, bulaşıcı hastalık taşıyanlar, psikopatlar, akıl hastaları, koğuş ağaları, mafya, tetikçi liderlerinin konulacağı küçük koğuşlardan söz ediliyordu. Aslında uyananlarımız oldu ama genel olarak tavır almamız gereken ilk dönemde tavır alamadık. Bizim karşı çıkış noktamız birey olmalı. O bireyin kimliği sosyalist olabilir, akıl hastası olabilir ama biz eğer bireyin tecritine, yalnızlaştırılmasına karşıysak daha erken karşı çıkmaya başlamamız gerekiyor. Bugün artık kapımıza dayandı. Hücre tipi cezaevinin psikolojik altyapısı nasıl hazırlanmış? Biz bunu çok araştırdık. Çünkü MGK’da kararın alınmasından beri İHD’de bir cezaevi masası kuruldu. Yaklaşık dört senedir biz bu çalışmaları yapmaktayız. Aslında psikolojik altyapısının CIA olduğu sonucuna vardık. Kore savaşıdan sonra ABD’de üç ünlü psikoloğa bunun alt yapısı hazırlanmış. Dr. Edgard Shine, Dr. Biderman, Dr. Cameron. Sonuçta Dr. Edgard Shine’in hazırladığı 24 maddelik bir program ortaya çıkmış.

Bugün T.C. Devletin de muhaliflere uygulamak istediği tecrit sistemi

neyi amaçlıyor? Bu program diyor ki; tutsakların yeterli izole edilen yerlere yerleştirilmesi gerekir. Tüm gerçek önderlerin doğal önderlerin ayrı tutulması gerekir. İşbirliği yapılan tutsağın önder olarak gruba yerleştirilmesi gerekir. Tutsakların gözetlenmesi, özgeçmiş materyallerinin toplanması gerekir. Oportünist ve ihbarcılarının korunması gerekir. Tutsakları hiçbirşeye güvenmeyecekleri temelinde ikna etmek gerekir. idare ile işbirliği yapanlara hoşgörölü davranmak gerekir. Sistematik olarak tutsaklara gelen postanın saklanması gerekir. Her türlü dayanışma desteğinin yok edilmesi gerekir.

Hücre tipi dediğimiz sistem aslında ikiye ayrılıyor. Bir, yüksek güvenlik bölümleri denilen sistem, iki ölü hücreler. Yüksek güvenlik bölümlerinde de tekli, ikili ya da üçlü gruplar halinde tutuluyor. Mahkumlar kamerayla ve bir dinleme cihazıyla sürekli kontrol ediliyorlar. Ölü hücreler ise yüksek güvenlik birimlerinden biraz farklı. Burada sosyal izolasyon dışında, duymasal izolasyon da sağlanması hedefleniyor. Şimdi Türkiye’de Kartal F tipi cezaevinde ve İmrallı’da yüksek güvenlik birimleri sistemi uygulanmakta. Aslında devlet hücre sistemine geçişle beraber hazırlıklarını da ortaya dökmeye başladı. Avukatların cezaevine girişi engellendi. Avukatlara son derece onur kırıcı bir üst arama yöntemi getirildi genelgeyle. Bu son derece onur kırıcı bir şekilde yapılıyor. Böylece avukatların hücre tipi cezaevlerine geçiş döneminde girişi engellendi. Hücre tipine niye karşıyız? Hücre tipi cezaevi kapitalizmin yalnızlaştırma politikasının bir ürünü aslında. Neden F tipi sorusunun arkasında sistemin insana bakış açısı da yatıyor. Bizler aslında hücreleştirilmiş hayatların sahipleri değil miyiz. İşte buraya gelenler hücrelerinden çıkabilenler sadece. Bu sistem tek tip insan istiyor. Çünkü bu sistemin hep düşmanlara ihtiyacı var. Çünkü varlığını devam ettirebilmesi için düşmana ihtiyacı var. Bu düşmanlar kimi zaman Kürtler, kimi zaman İslami kesim. Bu baskıcı yapısını devam ettirmek için de yaşamlarımızı hücreleştiriyor.

İkinci bir hücre sistemi getirmelerinin nedeni cezaevlerinin muhalefetin örgütlendiği yerler (olması) aslında. Çünkü karşı çıkanlar cezaevinde. Mutlaka adli nedenlerle tutulanlar da hücrelere konulabilecektir. Mardin cezaevinde adli nedenlerle hücrelerde yatanlar var ve kimse bilmiyor.

Devletin gerçek yöneticilerinin izin verdiği ölçüde atılabilecek iki geri adım ortaya çıktı son günlerde. Bunlardan biri Terörle Mücadele Yasası’nın 16. maddesinin değiştirilmesi, ikincisi cezaevlerinde izleme kurullarının oluşturulması şimdi Adalet Bakanı bunu çok ileri birşeymiş gibi açıkladı. 16. maddenin 2. fıkrasının şöyle değiştirileceği söyleniyor. Hükümlüler ve tutuklular iyileştirme ve eğitim programlarına uygun olarak bu kurumlardaki ortak yaşam alanlarında eğitim, spor, rehabilitasyon ve iş yurdu çalışmaları ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Haklarında kınama dışında disiplin cezası uygulanan tutuklu ve hükümlülere bu ceza kaldırılncaya kadar açık görüş yaptırılmaz. Ortak yaşam alanı dedikleri yerlerden

yararlanabilmeleri için teslim olma şartı getiriliyor. İkinci büyük gelişme, izleme kurullarının oluşturulması. Bizler insan hakları savunucuları olarak her zaman cezaevlerinde bağımsız, tarafsız insan hakları kurullarının yoğunlukta olduğu izleme kurullarını savunduk. Ama tasarıya göre, izleme kurulları adli yargı adalet komisyonları tarafından kurulmaktadır. İzleme kurulunda çalışacak kişiler devlet memurları kanununa tabi olacaklar. Komisyon tarafından reesen veya en büyük mülki amirin yardımıyla belirlenecek olanlar ile doğrudan başvuranlar arasından adli yargı adalet komisyonunca seçileceklerdir. Yani onların izin verdiği ölçüde gözlem yapabilecek kişilerden oluşacak. Hiçbir yenilik yok, bunların hepsi birer aldatmaca.

Bazı aydın çevrelerden gelen arkadaşlarımız Avrupa standardı diyor. Aslında uluslararası sözleşmelerde bizimde öne sürebileceğimiz önemli şeyler var. Birleşmiş Milletlerin 1970'de çıkarttığı mahkumlar arasında ayrımcılık yapılamayacağı, hücre hapsinin kaldırılması için imza atan devletlerin çaba göstermesi gibi olumluluklar var. Ama aslında bugün devletlerin hepsinin tam da yazılı hukuka uygun davranmadıklarını düşünüyorum. ABD'de hücre uygulaması var. Almanya'da da hücre uygulaması var. Devletler kendilerine muhalefet edildiğini düşündüğünde bu tip uygulamalara gidebiliyorlar. O zaman bizim uluslararası demokratik kamu oyları olarak birbirimize ihtiyacımız var. Devletlerin birbirlerine dayatıyormuş gibi göründükleri şeyler aslında kendi içlerinde de yaptıkları şeyler. Almanya'da 9 tane Raf hükümlüsü halen hücrelerde tutuluyor. Almanya'nın bu konuda bize söyleyeceği birşey yok. Kartal F tipi cezaevinde ve İmralı'da yüksek güvenlikli hücreler ve altı tane cezaevi bitmiş durumda, ellidört cezaevinde iç inşaatla hücreler oluşturulmuş durumda.

Şöyle bitirmek istiyorum. Kartal cezaevinde müvekkillerimle görüşmeye gittiğimde hepsi çok gençler ve örgüt üyeliğinden yargılanıyorlar, ilk kez cezaevine giriyorlar. Bana ilk söyledikleri ölüyoruz olmuştü. Gerçekten de hepsinin renkleri sarardı, baş ağrıları başladı. Dünyada o kadar çok örnekleri var ki ben ondan sonra şöyle düşündüm, belki hepimizin yapması gereken bu: Biraz kendimizi hücrede hissetmek. Küçücük bir hücredesiniz, etrafınız dört duvar, hava almak istiyorsunuz kapıyı açıyorsunuz ama hayır orada yürüyemezsiniz bile, sadece dört adımlık bir alan var. Başınızı kaldırıyorsunuz. Hayır. Gökyüzü görünmüyor. Bunaliyorsunuz, hava alamıyorsunuz ve tekrar hücreye dönüyorsunuz. Bacaklarınız ağrıyor, kasılıyor yürüme ihtiyacı duyuyorsunuz. Ama hayır yürüyemezsiniz. Sadece üç adım hücrenizin büyüklüğü. Bir an uyumak istiyorsunuz. Işıkları söndürmek, karanlıkta uyumak istiyorsunuz. Hayır. O gözünüzü yakan beyaz ışık hep yanacak, söndüremezsiniz. Çünkü ışığın düğmesi yok hücrenizde ve artık hiç söndürülmeyecek. Bunu hatırladığınızda çıldıracak gibi oluyorsunuz. Canınız çay içmek istiyor biran, belki de kendinizi bir deniz kenarında çay içerken hayal etmek istiyorsunuz. Olamaz. Çünkü ne ocağınız ne çaydanlığınız var. Ancak cezaevi yönetimi isterse size çay dağıtır. Hem de renksiz,

kokusuz bir sudur bu. Bunu hatırladığınızda daha da siniriniz bozuluyor. O an topraklarındaki gelişmelerden haberdar olmak istiyorsunuz. Arkadaşlarınız geliyor aklınıza. Tartışmak, yeni fikirler duymak, fikirlerinizi aktarmak istiyorsunuz. Yok, hayır, olamaz. Belki de dostlarınızı yoldaşlarınızı, hevalerinizi yıllarca göremeyeceksiniz. Onlarla tartışmayacak, birlikte gülemeyecek, volta atamayacaksınız ve ağlayamayacaksınız yitirdiklerinizin ardından, çıldıracak gibi oluyorsunuz. Birden aklınıza anneniz geliyor. Ömrünü sizin için vermiş, o yaşlı haliyle haftada bir sizi görmeye gelip, size dokunması yasak olan anneniz. Düşünüyorsunuz acaba daha kaç yıl anneme sarılamayacağım...

Evet kendinizi hissedebildiniz mi hücrede? Hücre böyle birşey. Şu anda cezaevlerinde açlık grevleri var biliyorsunuz. İnsanlar karşı çıktıkları izolasyon ve tecrite karşı bedenlerini açlığa yatırmış durumdalar. Bizler insan hakları savunucuları olarak ve doğal olarak açlık grevlerine karşıyız ama bugün onların sesini duymamız gerekiyor. Bu nedenle biz açlık grevi olan cezaevlerine, genelgeye rağmen bir heyet olarak gitmek kararı aldık. İlk kez Ümraniye cezaevine gittik. Bu gün sanıyorum 22. günü açlık grevinin ve mide delinmesi, mide ağrıları, aşırı baş ağrıları, kan kusma bunların hepsi başlamış durumda. Buradaki insanlara bunları söylemenin bir anlamı yok. Genel olarak bizim aslında sistemin yarattığı insan tipiyle sorunumuz var. Tabii ki hiçbir sistem kendiliğinden değişmez. Bunu talep edenler çoğalmadıkça... Sorunumuz burada, işimiz de çok zor...

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum ve hücre ölümdür diyorum son olarak.

Şükrü ERBAŞ:

Eren Hanım'a teşekkür ediyoruz. Dünyadaki uygulamaları ve sonuçları konusunda Ali Rıza Dizdar Bey konuşacaklar. Ben sözü kendisine bırakıyorum.

Av. Ali Rıza DİZDAR:

Dünden beri son derece olumlu ve olgun bir toplantı olarak geçiyor. Tabii ufak tefek bazı görüş farklılıklarımız olsa bile. Ancakünkü toplantıda benim beynimde kalan çok hoş sözlerden biri Şükriye Hanım'ın burada söylediği idi. Hiç kimseyi ayırd etmeksizin, ister siyasi ister adli hepsini konuşacağız dedi. Her şeyi konuşmak, hücre sistemini bilimsel olarak bu güne getirmek, Türkiye topraklarında yaşayan insanların zulüm görmemesi için mücadele etmek, üçlü protokol karşısında cezaevine girmemeyi, direnmeyi yağ görenlerle, cezaevine zaruret nedeniyle girenler arasındaki farklılıkları, tabii takdiri size bırakırım, ben cezaevine gitmemede direnenlerden biriyim. Çünkü niçin söylüyorum? İçinizde anneler var, o annelerin evletlerinin bir kısmının avukatıyım. Sizler F tipini direnerek, güçlerinizle eğer kamuoyuna duyurabildinizse, anlatabildinizse bazı köşe yazarları me-

sela Serdar Turgut gibi F tipini anlatma ihtiyacı duymuşsa, Mehmet Ali Birand kalkıp CNN'de program yapma ihtiyacı duymuşsa bunlar hep sizin bizlere ışık tutmanız nedeniyle olmuştur. Öncelikle hepinize teşekkür ediyorum. Bu ışığı bize sağtığınız için.

Sevgili hocam anayasadan bahsetti. Diğer bir sevgili hocam rahmetle anacağım hocamın kitabından da biraz sonra misaller vereceğim. Günümüzün Türkiye'sine, ve günümüzün çağındaki uluslardaki, yabancı ülkelerdeki bu sistemin ne olup olmadığını basit bir şekilde anlatmaya çalışacağım. Hocam anayasadan hükümler söylerken bir takım da misaller verdi. Anayasa mahkemesinin son bir kararı var. Karardaki ilginçlik uluslararası boyutlara gelebilecek derecede. Anayasa mahkemesi, bildiğiniz gibi basın yoluyla işlenen suçlarla ilgili Fazilet Partisinin müracaatı üzerine bir iptal kararı verdi. O iptal kararı gerekçeli olarak yayınlandı. Bakınız burada gerekçede şöyle bir tabir var. *“Cezanın infazı işlenen suçun türüne bağlı olmaksızın suçlunun topluma uyum sağlamasını, topluma yeniden kazandırılmasını amaçlar.”* Bu amacın gerçekleşmesi için suça bağlı kalmadan ayrı bir programın uygulanması gerekir. Tüm çabalar suçlunun uyumsuzluğuna neden olan psikolojik, çevresel, sosyal ve kişisel etkinliklerin belirli bir infaz programı içerisine girerek suça yeniden yönelmesini önlemektir. Bu program suça göre değil suçlunun infaz sürecinde gösterdiği davranışlarına, iyi durumuna göre düzenlenecektir. Bu da infazın mahkumun işlediği suçlara göre bir ayrıma gidilmeden aynı esaslarla belirli bir programa göre yapılması ve sonuçlarının gözlenmesi gerekir. Aynı miktar cezayı alan iki hükümlüden birinin sırf suçun türü nedeniyle daha uzun ceza çektiikten sonra şartlı salıverilmesi, cezaların farklı çektilmesi sonucunu doğurur. Bu iki mahkum arasındaki eşitsizliğine neden olur. Böylece infaz yönünden eşit ve aynı durumda bulunan mahkumlara, şartlı salıverilme bakımından ayrı uygulama anayasanın 10. maddesinde öngörülen yasa önünde eşitlik ilkesine uygun düşmemektedir diye devam eder.

Ülkemizde yapılmak istenen bu. TMY'ye bir hüküm koydular. Terör suçluları için de kapalı mekanları ve hücre cezalarını öngören bir hüküm çıktı. O dönemde sizler gibi ışık saçanlar olsaydı, daha duyarlı, sürekli mücadele verilmiş olsaydı belki anayasa mahkemesinden bugün Cumhurbaşkanlığı makamına giden sayın Sezer de o ışıktan nasibini alır, o hükmün iptalinde oy kullanırdı. Ama maalesef o hükmün iptalinde oy kullanılmadı ve anayasa mahkemesinde bulunan hukukçular onun anayasaya uygun olduğunu, bir infaz sistemi içerisinde olduğunu söylediler. Basite indirdiğimizde şöyle birşey söyleyebiliriz: Hücre nedir? Bunu çok uzun anlattılar. Sosyolojik olarak, mimari olarak, anayasal olarak anlattılar. Arkadaşım Eren Keskin girişimini anlattı. Ama hücre aslında bir ceza türüdür. Ama bu ceza türü infaz sistemi içinde bulunan bir cezadır. Yani infaz sistemi içinde **cezanın cezası** olmaktadır.

Ama bizde daha cezanın infazından evvel ceza sistemi getiriliyor. İşte bu

bir sefer, uluslararası insan hakları sözleşmeleri, yasalar önünde, ceza alanlara baştan uygulanan bir ceza olması nedeniyle hukuk sistemi, insan hakları değerleri ölçüsü yönünden zaten yoklukla maluldür. Yoktur böyle bir şey. Ben çeşitli ülkelerdeki cezaevlerindeki hücrelere karşı direnişi gördüm. Sayın Öztekin Tosun'un 1967 senesinde yazdığı bir kitaptaki cümleyi okuyorum: Halen hücre rejiminin kaide teşkil ettiği, temel rejim olarak bulunduğu nadir hallerde buna daha radikal bir çare bulunması beklenirken her yerde hücre rejiminin yumuşatılmaya çalışıldığı görülmektedir. ABD'nin birçok devletlerindeki şehirlerinde tecrit edilme artık mutlak değildir. Suçlular çoğu zaman ortak salonlarda gruplar halinde kağıt oynayabilmekte, haftada bir sinema oynatmaktadır. Bir kütüphanesi bulunmaktadır. 1950'de spor faaliyetleri nizamaya uydurulmaktadır. Belçika ve Norveç'te ki Pensilvanya rejimi hücre rejimidir. Tam maneviyat bozucu hücrelerde yalnız bulundurmaya çare aranması kaygısına rastlanmaktadır. Fakat kısa cezalı mahkumlara bu şekilde sağlanmış ve vakit öldürmeye yardım eden eğlenceler hiç bir zaman yeniden terbiye edici bir programın bir kısmını teşkil etmemiştir. Bu Pensilvanya sistemi kısa süreli cezası olanlara uygulanmak istenmiştir. Gökyüzünü görse bile hücredeki insan dış dünyayla ilinti sağlamıyor diye ceza hukukçuları itiraz ediyorlar. Nasıl ilinti sağlayacak ama kısa süreli gelenler için ise bunları ayrımlara tabi tutalım, can emniyetlerini alalım, dışarıdan gelmişler tekrar dışarı gidecekler, saldırgan tutumlar içinde olmasın, suç işlemeye meyilli olmasın, psikolojik olarak bozulmasınlar, çevreyle uyum içinde olsunlar ne yapalım demişler, o zaman şöyle yapalım demişler...

Adalet başkanlığının yumurtladığı o spot tabirleri 1950 senelerinde söylenmiş. Çok geri kalmış bir profesör zaten bizim adalet bakanı, üstelikte ticaret profesörü, cezadan da anladığı yok. Kendisini ÇHD olarak ziyarete gittiğimizde, uydurma bir laf söylediği, MGK tarafından ısrar edildi, dördüncüsünde kabul edildi. Adalet bakanı arkasından başka birşey yumurtladı, dedi ki, bu dedi, açıkçası bu sistem rehabilitasyon içindir dedi. Rehabilitasyon kelimesine geldiğimiz zaman, orada bir nokta koyacağız. Evet böyle bir sistem var. Yani böyle bir sistem dünya hukukunda denendi. İnfaz sistemi içinde kendi kendine tabutluğa girme sistemi deniliyor buna. Yani cezası on yıl sonra bitiyorsa, böyle bir sistemin içine giren kişi beş senede salıveriliyor. Yani cezası 1/2 oluyor. Ama bu rehabilitasyon sistemi kişinin kendi kendine kabul edip girdiği bir sistem. Diyelim ki bunun gözleminin süresi 2 yıl, tam iki yıla bir yıl kala komisyon derse ki hayır, tekrar öbür infaz sisteminin içine dönüyor. O bir kendini ağırlaştırma. O bakımdan uzun süreli 1967 senesinde yayımlanan bu kitapta uzun süreli sistemlerde bu Pensilvanya sisteminin kalktığından bahsettiği gibi hücre rejiminin disiplin cezası olarak, bazı değişiklikler altında; Almanya'da, İngiltere'de, Avusturya'da, Danimarka'da 90 günün üstüne çıkmama, Yunanistan'da en fazla 10 gün, Japonya'da 7 gün, Hollanda 28 gün, İsveç'te bir ay, Yeni Zellanda'da 24

saat, ABD’de değişik şekillerde kullanıldığı söyleniyor. Yani getirilmeye çalıştırılan sistem, terk edilmiş bir sistem. Uluslararası alanlarda da bu sistem yok.

Belçika’da Gent Cezaevinde bir bayan arkadaşı ziyarete gittim. Oraya gerek içeri girişim, gerek dışarı çıkışında benim ne üstüm ne başım aranmadı. Ve ben bu arkadaşına içerideki sistemin ne olduğunu sordum. Kendisinin içeride tecrit edildiğini, fakat tecrite karşı direndiğini, bir takım olanaklarının sağlandığını, savunma araçlarının verildiğini; fakat tecritin nasıl birşey olduğuna dair bilgi istediğimde aynen şunu anlattı: Havalandırmaya çıktığımızda, eğer ben elimdeki elmayı başka bir arkadaşına verdiğimde beni tecrite atarlar, tecritte de başım mazgala dönük yatmak zorundayım. Eğer öyle yatmazsam tecritten çıkamıyorum. Burada her türlü olanaklar olmasına rağmen kurallar var dedi. Kurallar herkese eşit dedi. Milano cezaevine gittim. Burada da korkunç bir saha, avukatların üstü aranmıyor. Giriyorsunuz içeriye, gerek Gent cezaevinde gerekse Milano cezaevindeki en benzer örnek, avukatla görüşme mahaline hiç kimsenin gelmemesi ve tecritin olduğu, en büyük cezanın Türkiye’deki yakınlarıyla telefonlaşmama cezası olduğu.

Tabii bunun dışında Almanya’da ve İtalya’da bazı örnekler vardı. Roma cezaevine gittiğimde, Mehmet Ali Ağca da o cezaevindeydi o zamanlar, Mehmet Ali Ağca’yı çok uzak bir alanda, tek başına bir hücrede, papazla konuşacağı şeklinde, yani onun konuşacağı tek insan papaz ve dikkat ederse- niz Mehmet Ali Ağca da, Alaaddin Çakıcı da geldiğı zaman, bunların akli ve ruhsal durumlarının tamamen bozulduğu hatta fiziksel olarak rahatsız oldukları gözleniyor. Oradakiler de tecrit etmeyi bu şekilde algılıyorlar. Bir takım yaklaşımlar göstererek azaltmaya çalışıyorlar. Tabii bizim ülkemizdeki yaklaşımın bu olmadığı artık somutlanabilir. Ben hep Peru misalini göz önüne getiriyorum. Peru’yla ilgili bir film seyretmiştik. Peru cezaevinde 1 Mayıs günü, içinde Güneş kelimesinin geçtiğı örgütün üyeleri geçitler yaptılar, törenler yaptılar, gerilla marşları söylediler. Ama film bittikten sonra söylediler ki bu filmdekilerin hepsi bu görüntülerin çekildiğinden üç gün sonra PERU Hükümetinin emriyle bir baskında öldürüldü. Aslında bizim cezaevlerindeki mücadelemiz, insan gibi yaşamak, insan gibi yaşarken bizim ışığımızı diğerk adli tutuklulara da yansıtmaktır. Ve bu vesileyle tüm arkadaşların gözlerinden öperim. Eylemlerinde arkalarında olduğumu bilmelerini isterim. Hepinize teşekkür ediyorum.

(Oturumun bundan sonraki bölümünde, Kurultay katılımcılarının konuşmacılara yönelttikleri sorular cevaplandı.)

Av. Ali Rıza DİZDAR:

Burada konuklarım arasında bu konuda çok ciddi mücadeleler veren arkadaşlar var. Gönül isterdi ki Kemal Aytaç arkadaşımız, İstanbul Baro-

su'nda Ceza Komisyonunda uzunca bir süre çalıştı, onun da görüşlerini almak isterdik. Necati Bey de burada, bu soru onları da ilgilendirirken ben birkaç şey daha ilave edeceğim...

Bütün tutukluları düşünün, bütün hükümlüleri düşünün, acaba o hükümlülerin içinde, siyasi olsun olmasın, sizler o hücrede yatmak ister miydiniz? O sistemden çıktıktan sonra dış hayata adapte olabilir miydiniz? Onu bir düşünün haklı veya haksızlık konusunda tartışmayacağım. Yani Türkiye'de insanlar haklı veya haksız şekilde cezaevine girerler. Bugün burada bizi dinleyen polis arkadaşlarımız da var. Onlar da yarın bir suçtan dolayı cezaevine girebilirler. Onlar da cezaevinde olabilirler. Onların çocukları olabilir, onların savunmalarına biz de gidebiliriz. Biz de içeriye girebiliriz. Sistemi tartışırken sistemin yemekhanelerini ben tartışmak istemiyorum. Banane yemekhanelerinden. O sistem çağ içi mi, çağ dışı mı ben ona bakıyorum.

Şimdi gene geliyorum rahmetli hocamın bu kitabından birşeyler okurken, bakınız arkadaşlar bu sistemin adı **Pensilvanya Sistemi**. Bu sistemi yumuşatmak için de Aborun sistemini getirmişler ve bu sistemi, hücre sistemini 1951 yılında Belçika, İtalya, Lüksemburg terketmiş. Yani hücre sistemini açık açık bunlar terketmiş. Ama Türkiye Aborun sisteminin içine girerek yumuşatmanın içinde kalmış. Arjantin, Brezilya, Fransa ve Türkiye... fakat şimdi Necati Bey burada. Necati Bey'e soruyorum; Beden Terbiyesi Kanunu gereğince, beden terbiyesi müdürlerinin, cezaevlerinde spor alanlarında faydalı eğitmenler göndermesi lazımken Türkiye'de bu uygulandı mı şimdi? Türkiye'de birşeyler uygulanmıyor ki. Türkiye de infaz koruma memuru yani gardiyan dediğiniz memurun aldığı maaş kaç kuruş? Hangi evde yaşıyor, nereye gidiyor, bu adamı kim tehdit ediyor? Şimdi Nuriş'lerden bahsediliyor son günlerde, bu bir göz boyama. Neden, orada bir hadise çıkacak, Ulucanlar'da insanlar katledilecek, yahut başka bir yerde... Şimdi o insanlar kendi kaidelerine göre, o cezaevlerinde yaşıyorlar. O insanlar kendi kaidelerine göre yaşarken, çünkü Şükriye Hanım'ı o yüzden örnek veriyorum. Bir takım etik ve ahlaki nedenleri hiç sürmeyin. Mesela bu günlerde şu var. Yok "Çetelerin avukatlıklarını yapanlar var, Onlar bizden değil". Yok "Bilmem ne yapanlar var" böyle ayırırsanız "O suçlu da bizden değil, bu suçlu da bizden değil". Hayır sisteme karşıysanız, sistemin içine giren herkes, o sisteme karşı gelmek zorunda. Ayırım yaparsanız bugün size, öbür gün onlara. O gün onlara, bugün bize. Bu ayırımı ortadan kaldırıp ahlaki... ve etik değerlerin içinde düşünmek zorundayız.

Ben soruyorum; Beden Terbiyesi Kanunu gereğince, cezaevine Beden Terbiyesi Müdürlüğü'nün eğitmen göndermesi lazım. Hangi cezaevinde, hangi alanda? Kapalı cezaevi, açık cezaevi, yarı açık cezaevi tabiri vardı. Zannedersen yarı açık cezaevi tabiri kalktı. Ama duruyor. Mengüç'ün kitabında okuruz durur. Başkasının kitabında okuruz durur. Kalktı. Mesela tamim var. Tamim der ki, avukatlar ziyaretçilerden, daha müstesnadırlar.

Avukatlara her türlü kolaylığı göstereceksiniz. Onlara ziyaretçilerin muamelesini yapmayacaksınız. Evrak-ı müspetine bakmayacaksınız dedi. Ama günümüzde ne yapılıyor, bakılıyor, her tarafı aranıyor, bayan avukatlar soyulmaya kalkıyor. Şimdi bunların nedeni şu. Bakan bunu ağzından kaçırdı. Onu söyleyeyim bu sorunun cevabı karşısında. Bakan şunu kaçırdı ağzından; “*İngilizlerin İRA cezaevlerinde uyguladığı sistemi getiriyoruz*” dedi. Yani İRA tutuklularına, İngiliz Hükümeti’nin uyguladığı anti-terör yasasını Türkiye’de uygulayacağız dedi. Yarın Türkiye’de ister adli, ister siyasi, tüm tutuklular, tutuklular diyorum; çünkü, bu sistem hep hükümlüler için denirken tutuklular da buna dahil edildi, tüm tutuklular ve hükümlüler bu sistemin içine sokulacak. İşte bu sistemin karşısında olacağız. Yoksa yemekhanelerin kaşıklarının düzeltilmesi beni hiç ilgilendirmiyor. Kütüphanesi beni hiç ilgilendirmiyor. Bir gecede Baider Meinhof örgütüne ne yapılmışsa, bir gecede Peru’da ne yapılmışsa, bir gecede falan yerde ne yapılmışsa, bizde yapılmayacağının garantisini kimse söyleyemez. O bakımdan bu sisteme karşı anlatmalıyız. Çoğalmalıyız. Direnmeliyiz, fakat herşeye rağmen yaşamalıyız. Teşekkür ederim.

Av. Necati ÖZDEMİR:

İzninizle değerli hocamıza sorulan bir soruya ülkemizde hiç uygulanmayan bugüne kadar yapılmayan bir çözüm önerisi nezdinde küçük bir katılım yapmak istiyorum. Soru da ilginçti, kanunlarda yap denileni yapmak suç mudur? Elbette bizler için yapma denilenleri yapmak suç olduğu kadar kanunlarda emredileni, özellikle idare için söylüyorum, yönetim için söylüyorum, yap denileni yapmamak da suçtur. Bu Anayasa’dan başlamak üzere aşağıya genelgelere kadar gider, ancak biz ülkemizde henüz bundan kaynaklı bir şikayet yoluna veya tazminat yoluna başvurmadık. Ancak ben, gerek dünya gerekse ülkemiz açısından şunu çok rahat söyleyebilirim. Belki bu kurultaydan sonra bir yol da başlatılmalı. Kanunlarda, tüzüklerde yönetmeliklerde ve özellikle cezaevi için genelgelere mevcutta bile, yani şu andaki mevcut kötü yönetim içinde bile emredici birçok iyi şey var yapılması gereken. Bunların hiçbirisi yapılmıyor. Bunların yapılmaması hem Ceza Kanunu anlamında idareciler için suç, görevi kötüye kullanmak ya da ihmal, aynı zamanda bunun yapılmamasından doğan bedeni ya da ruhi zararlar için de tazmin söz konusu.

Bu itibarla ben şu veya bu şekilde çocukları ya da müvekkilleri cezaevinde bulunan, özellikle yakınları için söylüyorum, kaldı ki yine tanımlamak açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de cezaevlerindeki yaşama, savunma, sağlık konularında bakabileceği mahkemenin görev alanına giren suçlar olarak görmüş. Ceza açısından zorlamak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi açısından da tazminat yönünden zorlamak gerekir. Bundan, eğer toplu olarak da hareket edildiğinde önemli neticeler alınabileceğini düşünüyorum.

Av. KEMAL AYTAÇ (İzleyici)

Hasan arkadaşımız yanlış duymadıysam, İstanbul Barosu'nun daha doğrusu cezaevi çalışma grubunun önerisi üzerine, İstanbul Barosu'na Bakanlıktan Kocaeli F Tipi Cezaevi'ni ziyaret için bir davet gelmedi. Hemen burasını düzeltelim. Şunun için, Hasan arkadaşımızın sözünü düzeltmek için değil, bir anlayışı düzeltmek için, yani devlet tarafından yöneticiler tarafından cezaevleri için şimdiye kadar hiçbir davet, hiçbir teklif, gelmedi, bu önemli.

Bundan birbuçuk yılı aşkın bir süre önce İstanbul çalışma grubumuz bir yuvarlak masa toplantısı yaptı. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı, Cezaevi Genel Müdür Yardımcısı sayın Yılmaz Sağlam katıldı. Birçok konuk daha, Şanal Hanım'dan tutun, bir çok hukukçu ve bu konuyla ilgili çeşitli kesimler... aşağı yukarı sekiz saatlik bir yuvarlak masa toplantısı yapıldı. Burada Cezaevi Genel Müdürü'ne bundan yaklaşık iki yıl önce F Tipinin mahsurları anlatıldı. *"Görmediniz ki, bilmiyorsunuz ki F Tiplerini eleştiriyorsunuz"* dendi. Bunun üzerine, *"Siz bilgi vermiyorsunuz"* dedik. Kendilerinden projeleri istedik. *"Tamam ilgileneceğiz"* dedi, göndermedi. Daha sonra yapımı devam eden F tipi cezaevi için, Haziran'da, biz İstanbul Barosu Cezaevi Çalışma Grubu olarak ve yönetimimizin aldığı kararla Tabibler Odası, Mimarlar Odası ve İstanbul Barosu'nun nezdinde bir heyetle F Tipi Cezaevini görmek istediğimizi söyledik. 9 Haziran için... hatta 9 Haziran için gideceğimizi söyledik Kocaeline. Dilekçemiz o şekildedir. Yazdığımız yazı o şekilde olmuştur. Daha sonra Heinrich Böll Vakfı ile açık sayfanın düzenlemiş olduğu bir toplantıda Sultanahmet Armada Otel'de, ben bizzat Bakana giderek, *"Size başvurduk, biz cezaevini görmek istiyoruz, siz lüks olduğunuzu söylüyorsunuz"* dediğimizde, *"Tamam biliyorum İstanbul Barosunun dilekçesini, izin vereceğim ama 9'unda değil bir müddet sonra"* dedi ve gerçekten de 16'sında ziyaretimize izin verdiler. Tabii o macerayı anlatmıyorum. Orada nasıl bir muamele ile karşılaştığımızı...

Otuz kişilik bir heyetle gittik. Zannediyorum 7 tane doktor, 5 tane mimar-mühendis, planlamacı TMMOB'dan arkadaşlar, 16-17 kadar hukukçu hep beraber gittik. Ve bir Bakanın daveti söz konusu değil. Ben sadece bunu söylemek istiyorum bir. İki; Ali Rıza söylediği için sadece tekrar etmekte fayda görüyorum. Bu F Tipi Cezaevleri sadece hükümlüler değil, hala suç isnat edilen tutukluların da konacağı yer. Yani beraat da edebilir. Bu zulmü gören, bu baskıyı gören insan hiç suç işlememiş, beraat edecek bir kişi de olabilir. Bu diğerlerine uygulansın anlamında söylemıyorum.

Hemen Necati Bey'in yaptığı açıklamayla ilgili söyleyeyim. Tazminat konusunda Ahmet Fazıl Tamer, tutuklu bir avukat arkadaşımız, tutuklu ve yargılanması hala devam ediyor. Cezaevinde de bir komisyon var. Danıştay'a ve çeşitli... Eyüp Cumhuriyet savcılığına başvuruda bulundular. Ve çalışma grubumuza bir çok örneğini gönderdiler, açtıkları davalar var. Tazminat ve idare açısından da, tazminat davaları açısından da böyle bir süreci

başlattılar. Baro ve cezaevi çalışma grubumuzda takip ediyoruz.

Avukat Selçuk arkadaşımız da Cezaevlerinin bölünmesiyle ilgili bir konu söyledi. Şimdi burada böyle bir talebin muhaliflerden gelmesi doğru değil, devlet demeli ki; “*arkadaş gelin, neyi düzeltereceğiz*”, o anda o tartışma başlayabilir, bir çözüm yolu bulunabilir diye düşünüyorum.

Son söz bu toplantıyı düzenleyenlere, katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Biz de zaten gelerek katkıda bulunmaya çalıştık. Bir çok avukat arkadaşımız var, kimileri oturum başkanı kimileri sözcü. Ancak bir çok kurumu burada gördüm ve sayın başkan da konuşmasında İHD’yi, ÇHD’yi saydı, bütün etkinliklerimizde İstanbul Barosu F Tipiyle çok özel olarak ilgilenmiş, bir çok etkinlik yapmış, bir çok çalışma yapmış bir kurumdur. Kurumsal olarak burada olmaması doğru değildir. Kaldı ki mevcudiyetiyle burada, ağırlığıyla burada, bütün buradaki İstanbul Barosuna bağlı avukatlar, ama kurum olarak da bu toplantıyı düzenleyenlerin İstanbul Barosu’nu davet etmeleri gerekirdi diye düşünüyorum, teşekkür ediyorum.

Şükrü ERBAŞ:

Kemalcim ben ilk taslak programda, sayın başkanımız programdaydı zannedersem, mazeretlerinden ötürü katılmamışlar o konuda bilgi vereyim. Sayın Baro Başkanı’nın ismini görmüştüm, onu da bilgi olarak vereyim. Şimdi süre daralıyor bir başka oturum başlayacak, daha tebliğler var buradan okunacak, onun için olabildiğince kısa...

Hasan KIVIRCIK:

Bir cümleyle ilave etmek istiyorum. Kemal arkadaşın söylediği doğru, ben onu eksik bıraktım. Ben sadece onların yani baronun bizi dahil etmesiyle olayın içerisine girişimizde bakanlığın davetinden bahsettim. Onun öncesi arkadaşlarımız tarafından hazırlanmış bir programdı zaten. Diğer taraftan biraz önce cevap vermedik, kaldı ama içeriği söylendi konunun, F Tipi Cezaevine şu anda değişiklik önermek ya da bizim deyimimizle tadilat önererek bir çözüm ortaya çıkarmak için öncelikle erken. İkincisi bizim ne tarz bir cezaevi konusunda bir alternatifimizin toplum kesimleri açısından oluşturulmadan bir şey söylemek erken, ama F Tipinin ufak tefek düzeltmelerle bizim de kabul edebileceğimiz bir şekle çevrilmesi zaten imkansız. Ancak F Tipinin yaşatılması ya da ona yazık olacak mantığıyla bakılacak değildir elbette. Oradaki betonlar kırılabilir, indirilebilir ama önce o mantığın, anlayışın kırılması lazım.

Şükrü ERBAŞ:

Demokratik Mücadele Platformunun bir mesajı var. (...) Teşekkür ediyorum...

(Oturuma Ege TAYAD’lı Ailelerin konuşmalarıyla devam edildi)

Kurultayın Sayın Üyeleri,

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, burada her şeyden önce bir ana olarak konuşacağım. İzmir'den geliyorum. İzmir EGE TAYAD adına da konuşacağım.

İnsan kendi isteği ve iradesiyle çeşitli sıfatlar alabilir ve bu sıfatlarından istifa edebilir. Ama analık sıfatı bir kez kazanılınca bu sıfattan istifa etmek olanaksızdır. Onun için öncelikle ana sıfatımla konuşacağım.

Kurultayı hazırlayanlara, kurultayın hazırlanmasında emeği geçenlere, Kurultaya katılan herkese saygılarımı sunuyorum ve teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE'DE CEZAEVİ SORUNLARI

Bilindiği gibi ülkemizde cezaevleri ağzına kadar lebalep doludur. Bu doluluk ürkütücü boyutlara ulaşmış durumdadır. Devlet , her şeyden önce nerede olursa olsun vatandaşlarının can güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Fakat ülkemizdeki uygulamaya bakınca insanın tüyleri diken diken oluyor. Canımızı koruması gerekenler eliyle canlar alınıyor. İnsani istekler hep isyan olarak adlandırılıyor ve bu bahaneyle saldırı yapılıyor. Hapisdekilerin de insan olduğu hiç ama hiç düşünülüyor. Düşünmek ne kelime, insan oldukları bile kabul edilmiyor. Devlet görevlilerinde böyle bir anlayış var. İnsan suçlu ya da suçsuz olarak hapse düşebilir. Hapishaneye insan olarak giriyorsa orada da insan olarak onurlu bir biçimde yasaların ve genel ahlakın, genel sağlık anlayışının tüm verilerinden yararlanma hakkını kullanması gerekir diye düşünüyorum.

Tutuklular mahkemeye gidip gelirken ve hatta mahkeme salonlarında yargıçlar önünde dövülmektedirler. Sadece bu nedenle mahkemeye gitmek istemeyenler bile var. Ayrıca gidiş gelişlerde ahlaka uygun olmayan aramalar yapılmak isteniyor, bu istek kabul edilmeyince yine dayak atılmaktadır. Sevklerde de aynı sorunlar yaşanıyor. Hastalara bile aynı işlemler yapılıyor. Çoğu hükümlü özellikle bayanlar, doktorla yalnız bırakılmadıkları için hastaneye gitmemektedirler. Aynı sorunlar ziyaretlerde de yaşanıyor. Bir insandan donunu bile çıkarmasının istenmesi, arama adına da olsa hangi ahlaka sığar?

Hapishanelerde hasta olmak ölmekle eş anlamlı hale geldi. Tedavileri ya yapılmıyor ya da geciktiriliyor. Yani iş işten geçtikten sonra yapılan tedavi hiçbir anlam taşıyor.

Bu yüzden hayatını yitiren pek çok insan var. İsimlendirmenin yararı var mı bilmem? Koğuş sisteminde hiç değilse insanlar birbirlerine yardımcı oluyor. Tedavisi koğuştaki yapılabilen hastalıklar için bu bir insani yardımlaşmadır. Hücre sistemindeyse bu olanak asla yok.

Hücre sistemi, hapisler için ikinci bir ceza anlamındadır.

İnsanın toplumsal bir varlık olduğunu unutmayalım. Hücre sisteminde bazı sadist görevlilerin neler yapabileceğini şimdiden görüyoruz. Hüc-

re sisteminin uygulamalarını bir TV haberinde görmüştüm. ABD hapishanesinde ayağı kırık bir zenci hükümlü, görevlinin isteğiyle hücrelerinden sürünerek çıkmaya zorlanmaktaydı. Eğer emre uymasaydı görevlinin köpeği hükümlüyü parçalamaya hazır olarak sahibinden emir bekliyordu. Gardiyanlar, mahkumları kasıklarına tekme atarak sürüne sürüne hücrelerinden çıkmaya zorluyorlardı. Bu mu insani olan hücre sistemi?

Hücre sisteminin esas amacı, insanları kimliksiz ve kişiliksiz hale getirmektir. Koşullarda var olan insani yardımlaşmayı yok etmektir. Kimliksiz ve kişiliksiz hale getirilen insanları, yani bizim evlatlarımızı hücrelerde gün yüzü göstermeden ölüme terketmek amaçlanmaktadır. İnsanları diri diri mezara koymanın adını da oda sistemi, koyuyorlar. Kitap okumak yasaklanacak ya da hükümlünün istediği kitap değil de idarenin vereceği kitap ya da kitaplar okunmaya zorlanacak. Gazete, dergi okumaksa tamamen idarenin keyfi tutumuna bağlı olacak. Hastalık durumunda ise tamamen ölüme terk edilecekler, bundan eminiz: Bu mu insani olan hücre sistemi?

Ülkemizde, gözaltında intiharlara alıştırmaya çalıştılar olmadı. Kimse inanmadı. Şimdi de hücrelerinde (Odasında) ölü bulundu haberlerine mi alıştırmaya çalışıyorlar? Buna da kimse inanmaz. Gerçekler mutlaka gün yüzüne çıkar. Gerçeği zincire vurup denize atsanız, gerçek zincirlerini çürütür ve günün birinde su yüzüne çıkar. Bunu unutanlar suçlu konuma düşer. Onlardan da hesap sorulur. Tarihte örnekleri var.

Deniliyor ki hücre değil ODA SİSTEMİ. Adı ne olursa olsun. İnsanın tek başına yaşayacağı her yer hücredir. Tek başınıza villada bile olsanız orası hücredir.

Bir devletin iki ayrı ceza infaz yasası olamaz. Fakat bizde var. Biri bildiğimiz Türk Ceza Yasasıyla verilen, cezaların infazına dair kanun, diğeri Terörle Mücadele Yasasına göre verilen cezaların infazı. Yani ceza infaz sistemimiz ikili hale getirilmiştir. Türk Ceza Yasasındaki cezalar az mıydı da TMY'na gerek duyuldu?

TMY, bu yasanın temel mantığı toptan suçlu sayma ve toptan cezalandırma üzerine kurulmuştur. Nazi mantığına benzetebiliriz. Yahudiler suçludur. Hiçbir suç işlememiş olsa bile Yahudi olmak suçtur. Öyleyse; Yahudiler cezalandırılmalıdır.

Ceza: Ölüm... İşte mantık bu kadar basit.

Sağcıysan Terörle Mücadele Yasası sana işlemez. Solcuysan senin yakana yapışır. Cezanı iki kat olarak çekersin.

Adli suçlarda, infaz 5'te 2, yani beş yıllık cezayı iki yıl yatıp bitirirsin. TMY'ye göre ceza almışsan infaz 4'te 3 olarak uygulanır. Yani dört yıllık cezanın üç yılını yatarsın. TMY'ye göre verilen cezalar ortalama 15 yıl olduğuna göre bu cezanın karşılığı 11 yıl 3 aydır.

Aynı ceza adli suçlular için 6 yıl yatmak demektir. Neredeyse tam iki kat.

Devlet hükümlünün cinsine, ırkına, felsefi ve dini inancına göre ayırım yapamaz. Devletin kını ve öfkese olmaz. Devlet intikamcı olamaz. Devletin hapse koyduğu kişiyi böyle ayrımlarla ikinci defa ve fazladan cezalandırması akla ve mantığa aykırıdır.

Ana olarak biraz da çocuğumdan söz edeyim.

Terörist damgasıyla altı yıldır yatıyor. Suçu nedir bilmek ister misiniz? Cenaze törenine gitmek. İki kişi cenazeye gidiyorlar ama mezarlığın kapısında kimlik sorulup alıkonuluyor. Mezar başında bile bulunamıyor. Cenaze töreni boyunca polis arabasında tutuluyor. Orada olaylar çıkıyor. 35 kişi toplanıp polis merkezine getiriliyor. Mahkeme gerekçeli kararına “*mezar başında slogan atanlar arasında yakalandığından*” diye yazabiliyor. Bu bir adli hata değilse, mahkemenin unutkanlığı ya da dikkatsizliğidir. Adaletten kasıtlı davranmasını beklemediğimize göre, bunun açıklaması nedir? Mahkemenin bu tutumu unutkanlık ve dikkatsizlik değilse tam bir adli hatadır. Biz anası ve babası olarak çocuğumuza oyuncak tabanca bile almadık. Silahla hiç tanışmasını istedik. Ama bugün terörist damgasıyla damgalanarak cezalandırılmıştır.

(...)

Kurultayın Sayın Üyeleri;

Eşiğine adım attığımız 21. yüzyılın, tüm dünyaya barışı hakim kılması, ülkemize de barış getirmesini, demokratikleşmeye olan özlemimizin daha fazla zaman yitirilmeden gerçekliğe dönüşmesini, hapishanelerin boşaltılmasını diliyorum. Evlatlarını özleyen tüm analar gibi ben de evladımı özlediğimi yanımda ve yakınımnda görmek istediğimi dile getirerek bitirmek istiyorum.

2000 yılının, Türkiye Hapishanelerinde özgürlük bekleyenlere özgürlük getirmesini diliyorum. Buradan Tüm Ana yürekleri adına evlatlarımıza bin selam... Sizleri de saygıyla selamlıyorum.

MERHABALAR

Bu gün burada Hücre Tipi Hapishaneler hakkında konuşacağız. Ben kendimi tanıtayım, ben de bir siyasi hükümlü yakınıyım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Dilimin döndüğünce ve öğrendiğim/bildiğim kadarıyla neden hücre sistemine karşı olduğumu sizlerle paylaşacağım.

Hücreler sadece siyasi mahkumlar içindir. Çete elemanları ve mafya üyeleri oralara konmayacaktır. Çünkü yakın zaman içinde oluşan olaylar gösterdi ki çeteler kendi sistemleri içinde nerede olursa olsunlar el üstünde tutulacaklardır. Hapishaneler için getirilen tüm yasaklar siyasi hükümlüler içindir. Son yayınlanan üçlü genelge dedikleri belge de bu yolda atılmış en son adımdır.

İnsan Hakları Savunuculuğu dünyadaki tüm ülkelerde zordur. İnsan

hakları kavramıyla, demokrasi savunuculuğu yan yana gelince iş daha da zorlaşır. Çünkü egemenlerin gerçek muhalifleri, sistemin işleyişine çok ciddi eleştirileri olan kişilerdir. Sistemin işleyişine eleştiri yöneltenler daha yaşanılabilir bir dünyanın savunucularıdır. Bu nedenle egemen ve sömür- genler, muhaliflerinin sesini, toplumun duymasını istemezler, sonra da tamamen susturmaya yönelik işlemlerine başlarlar. Öldürme, zindanlarda çürütme bu politikalarının bir parçasıdır. Toplumu uyandırmaya, uygulan- nın toplumun çoğunluğunun çıkarına olmadığını, bir avuç azınlığın çıkarlarını korumak için yapıldığını söyleyenleri susturma, yıldırma, yok etme egemen ideolojilerin ortak özelliğidir. Lafı fazla uzatmadan somut uygulamalardan söz edelim.

Ülkemizde yaşananları tek tek ele alsak önümüzde yeteri kadar örnek olduğunu görürüz. Hapishanelerde kimi zaman dövülerek öldürülenler, kimi zaman hastalığı tedavi edilmediği için ölüme terk edilenler (En son örnek MURAT DİL) ve kimi zaman da en küçük bir insani hak için açlık grevlerinde ölenleri hatırlarsak biraz önce söylediklerimiz daha iyi anlaşılır.

12 Eylül '80 askeri diktatörlüğünün uygulamaları ve sonradan yerine gelen sivil faşizm; halkın çoğunluğunun menfaatine aykırı uygulamalarına önce hapishaneleri susturarak başlamak istediler. Siyasi tutsaklara TEK TİP ELBİSE giydirme çabaları bu gayretlerinin yani Türkiye'yi EMEK CEN- NETİ haline getirme gayretlerinin ilk uygulamasıydı. Eğer hapishaneleri sustururlarsa toplumu susturmak çok kolay olacaktı. Çünkü sistemin ger- çek muhalifleri hapishanelere doldurulmuştu. Eğer hapishaneleri sustu- rurlarsa toplumsal muhalefetin tüm kesimlerini de susturacaklarını çok iyi biliyorlardı. Bu nedenle Mamak Askeri Hapishanesinde, Metris'te, Da- vutpaşa Hapishanelerinde uygulanan zulme; söz yerindeyse hapishane duvarları bile dayanamadı.

O günlerden bu güne Türkiye Hapishanelerinde 500'den fazla insan ya- şamını yitirdi. Hapishanelerde yaptıkları vahşet yetmedi, kapitalizmin vahşi uygulayıcılarının, sömürgelerinde uyguladığı tek kişilik odalardan oluşan HÜCRE TİPİ hapishaneyi gündeme getirdiler. Tüm yandaşlarına tavsiye ediyorlar. Bu nedenle Eskişehir tabutluğunu uygulamaya koydular. Bu tabutluk gibi daha çok tabutluğa gereksinmemiz var diye de, yapılacak ya da yapılmakta olan tabutlukları hem ihtiyaçmış gibi göstermeye çalıştı- lar, hem de oda sistemi diye işin özünü gözlerden kaçırmaya çabaladılar ve halen de aynı çabanın içindeler.

Hücre Tipi hapishane aynı zamanda sömürge tipi hapishanedir. Söm-ürgelerde yurtlarını, yuvalarını ve de vatanlarını ellerinden silah zoruy- la aldıkları insanlara, medeniyet adına soykırımı uygulayanlar, tüm yan- daşlarına aynı işi yapmalarını tavsiye ediyorlar.

Hücre nedir? Nasıl bir mekandır?

Hücre tek kişilik odadır. Odanın eni dört adım, boyu dört adım. Havalandırması da aynı. Odada bir yatak, lavabo, tuvalet, banyo var. İki katlı odanın üst katı güya çalışma odası. Bir gazeteci, Eskişehir tabutluğunu basına tanıtmak için davet edildiklerini ve sadece idarenin hazırladığı odaları gezdikten sonra diğer odaları da görmek istediklerini söyledikleri zaman, bin dereden bin su getirerek, diğer kısımları göstermek istemediklerini ama zorlayınca teftiş fırçası kabilinden hazırlanan odalar ile geride kalan odaların hiçbir ilgisinin olmadığını gördüklerini anlatıyor. İşte esas gerçek bu. TV’lerde üç yıldızlı otel falan gibi diyerek gelecek tepkileri yumuşatmaya çalışma gayretleri boşuna değil.

1996 yılında yapılan süresiz açlık grevleri ve ölüm oruçları döneminde çağdaş Hukukçuların düzenlediği bir toplantıya katılmışım. O toplantıda HÜCRE TİPİ Hapishaneler tanıtılıyordu. Dia gösterisi ve hücrelerde kalanlarla yapılan röportajlar da vardı. Hücrede lavabo var, atık su borusu kırık ya da yok. Banyo var gene atık su borusu yok, atık su hücre zemininde birikiyor. O hücrede yaşayacak insan, elini-yüzünü ve bedenini yıkamaya korkar. Çünkü biriken atık suların oluşturacağı nem o insanın orada yaşamasına izin vermez.

Peru’da, Kolombiya’da, Şili’deki sistem muhalifi tutsakların yarı beline kadar su içinde tutulmaları boşuna değil. Peru Devlet Başkanı Fujimori ile yapılan bir röportajda; Peru’da barışın sağlanması için yapılan çalışmalar da Guzman ile görüşüp görüşmeyeceği sorulduğunda:

“Daha zamanımız var, o hapishanede o güne kadar yaşarsa görüşürüm” diyerek hapishanenin nasıl bir yer olduğunu da belirtmiş oluyordu.

Almanya’da RAF (Kızıl Fraksiyon) gerillaları bir hafta içinde yok edildiler. Resmi açıklama da şöyleydi: *“Hücrelerinde intihar etmiş olarak bulundular”*. Bu açıklama hiç inandırıcı bulunmadı. Kişinin konumu ne olursa olsun devletin birinci görevi kendi vatandaşı olsun ya da olmasın kişinin can güvenliğini yani yaşama hakkını sağlamaktır. İşkencehanelerde işkenceyle öldürdüklerini kimsesizler mezarlığında bulmuş olmamızı yetersiz görenler, şimdi de bizleri *“hücrelerinde ölü bulundu”* resmi açıklamalarına mı alıştırmak istiyorlar? Bu tür açıklamalara alışmaktansa onurlu ölüm daha iyidir.

Diyarbakır hapishanesinde çivili sopalarla dövülerek öldürülenler, Buca hapishanesinde özellikle başlarına demir çubuk ve çivili sopalarla vurmak suretiyle öldürülenler, 26 Eylül 1999’da Ankara Kapalı Cezaevinde (Ulucanlar) ateşli silahlar kullanılarak öldürülenler unutulmadı ve de unutulmayacaklar. Sorumluları yargı önüne getirilinceye dek unutmaya çağız, unutturmayacağız.

Şimdi de BURDUR Hapishanesi olaylarını yaşadık. Siyasi Hükümlüler güya ifade vermeye gitmek istememişler. Adliyeye gidiş gelişlerde siyasilerle yaptıkları akla ve mantığa sığmayan uygulamalarından hiç söz etmiyor-

lar. Adliye dönüşünde çırılçıplak soyarak aramaya çalışmak hangi insani değerle ve mantıkla açıklanacak? Bir insanı kepçe ile duvara kısıtıp kolunu koparmak hangi mantıkla örtüşür? Kadın hükümlülere makattan cop sokarak ve vajinadan floresan ampul sokarak tecavüzde bulunmak hangi ahlak kuralının eseridir?

Bu nasıl bir düşmanlık duygusudur? Kopan kolun Isparta'da bir köpeğin ağzında bulunmasını neyle ve nasıl açıklayacak bu yetkililer? 1980'den sonra hapishanelerde yapılanlar esir kamplarında bile yapılmadı. Bu anlamda siyasi hükümlü demek mi siyasi tutsak demek mi gerekir bilemiyorum?

Hapishaneler dayak merkezleri haline getirilmiştir. Hoşgeldin dayaağı ile başlayan süreç, güle güle dayaağı ile sonuçlanmaktadır. Hoş geldin ile güle güle arasında nelerin yaşandığının çeşitli örnekleri var. Siyasi muhaliflere daha fazla nasıl acı çektiririz diye uğraşmaktadırlar. Siyasi hükümlülerin tüm insani istekleri, ya hiç yerine getirilmiyor ya da en küçük insani isteklerini bile canlarını ortaya koyarak açlık grevleriyle elde edebiliyorlar.

Gebze hapishanesinden Adana'ya sürgün edilen bir bayan hükümlünün annesi anlatıyor: *“Çocuğum Adana'ya yol boyunca dövülerek götürülmüş. Varınca hemen hücreye atmışlar. Altı ay yalnız başına hücrede kalmış. Hücrede kaldığı süre içinde de sürekli dövülmüş. Altı aylık süre içinde hiç görüşmedik. Görüştürmediler. İlk görüşmemizde çocuğumu tanıyamadım. Adeta canlı bir cenazeye dönmüştü. Beni bile zor tanıdı. Çocuğuma sahip çıktığım içinde beni defalarca tehdit ettiler. İşte onların övdüğü hücre sistemi budur. Aman ha aman izin vermeyelim. Biz ölelim çocuklarımızı oralara tıktırmayalım. Oraya giren sağ çıkamaz bunu unutmayalım”.*

İnsan toplumsal bir varlıktır. Toplum halinde yaşarken yardımlaşır. Koşuş sistemi topluca ve yardımlaşarak yaşamaya uygundur. İnsan yalnızlaşınca toplumdan dışlanır. Algılaması zayıflar. Özgüvenini yitirir. Kişiliği parçalanır ve topluma uyumu yok olur. Hücre sisteminin dayatılmasındaki temel amaçta budur.

Hapishaneden her türlü baskıya ve yok etme politikasına karşın sağ canların; ne topluma, ne ailesine, ne de inancına hiçbir yararı kalmamasın, bağlı olduğu tüm insani değerlerini yitirsin istiyorlar.

Yeni Dünya Düzeni diye dayattıkları sistemin özünde de tüm muhalifleri yok etme politikası vardır. Onlar bizi, kendi kumbaralarına yuvarlanan dolarlar gibi görüyorlar ve öyle davranmamızı istiyorlar. Aşımıza ekmeğimize göz koymaları bundandır. Kendilerinin daha rahat yaşaması için, bizlerin daha kötü koşullarda yaşaması onların esas amacıdır. Nasıl yaşadığımız onların umurunda değildir. Tek dikkat ettikleri şey muhalifleridir. Muhalefet istemiyorlar. Hepsisi bu noktada ve bu düşüncede birleşmişlerdir.

Şunu unutmayalım çocuklarımız suçlu değildir. Onlara sahip çıkalım. Yanlarında olmaya devam edelim. Onları hücrelere sokturmayalım.

Hücre diri diri ölümün diğer adıdır. Hücre ölümdür. Hücre yok oluştur. Hücreye sağ ve sağlıklı girilir ama; sağ ve sağlıklı çıkılması imkansıza yakındır. Hücre uzun vadeye yayılmak istenen öldürme politikasının temel aracıdır. Bunun için hücrelere hayır diyoruz. Umarım aklı selim olan herkes hayır der. Susturmak istiyorlar susmayalım. Susmak onaylamaktır. Susmak sıranın gelmesini beklemektir. Sıra daha fazla suçsuz insana gelmeden haykıralım. HÜCRE ÖLÜMDÜR; HÜCREYE HAYIR!

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

EGE TAYAD TARAFINDAN KURULTAYA SUNULAN İMZA METNİ:

“F Tipi” HÜCRELERE KARŞI ÇIKIYORUZ

Aylardır söylüyoruz. Karşı çıkıyoruz. Toplumun tüm kesimleri tepki gösteriyor. Analar, çocukları o tabutluklara konmasın diyerek karşı çıkıyor ve meydanlarda coplanıyorlar. Aydınlarımız, doktorlar, avukatlar, sanatçılar, köşe yazarları, müzisyenler, işçiler, sendikalar, meslek odaları sözüün kısası uygulayıcıların dışındaki herkes hücrelere karşı çıkıyor. Ancak yetkililer ısrarla kulaklarını tıkayıp bizleri duymak istemiyorlar.

Doktorların, avukatların, mimarların, mühendislerin, bu konuda uzman olanların hazırladıkları raporlar “F tipi” hücrelerin, insanın ruh ve beden sağlığına ne kadar olumsuz etki yapacağını anlatıyorlar. Bilimsel gerçekler böyle diyor ama nedense yetkililer bu bilimsel gerçeklere karşın ısrarla “F TİPİ” hücreleri överek uygulanması yönünde bilimsel gerçekleri göz ardı ediyorlar.

“F TİPİ” hücrelerin esas muhatapları Siyasi tutuklu ve hükümlüler olacaktır. Tüm toplum kesimlerinin bildiği bu gerçek karşısında ve geline bu aşamada Tüm Hapishanelerdeki Siyasi Tutuklu ve Hükümlüler SÜRESİZ AÇLIK GREVLERİ başlattılar. 1996 Mayıs ayından, 1996 Temmuz ayı sonlarına kadar süren açlık grevleri ve ÖLÜM ORUCUNDA oniki kişinin ölümünün acılarını unutmadık.

20 Ekim 2000 tarihinde başlayan SÜRESİZ AÇLIK GREVLERİNİN ne kadar süreceği ve sonra ÖLÜM ORUCUNA döneceğini önceki deneylerden biliyoruz. Bu nedenle biz aşağıda imzası olanlar;

- “F TİPİ” hücre uygulamasına derhal son verilmesini,
- Siyasi Tutuklu ve Hükümlülerin taleplerinin yetkililerce duyulmasını ve yerine getirilmesini,
- Bu defa ÖLÜMLER OLMADAN soruna çözüm bulunmasını istiyoruz.

Ruhan MAVRUK:

Sayın konuklarımız, değerli konuşmacılar, hepinize çok teşekkür ediyorum. Gerçekten fikirlerin çatıştığı, gönüllerin de konuştuğu bir programdı bu. Karşılıklı bir fikir akımı olduğu için çok daha mutlu oldum, çok sevindim. Bizim bundan sonraki oturumumuz üçe çeyrek kala. Bu arada biraz istirahat edelim. Mola verelim diyorum. Tekrar tekrar bu duyarlılık için konuşana, dinleyene, söyleyene, fikir üretene, yüreklerinize sağlık.

3. Oturuma Sunulan Tebliğler

**Konu: “ADALET BAKANI HİKMET SAMİ TÜRK’ÜN
‘ÖRNEK ALIYORUZ’ DEDİĞİ AVRUPA VE
AMERİKAN HAPİSHANELERİ HAKKINDA”**

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

“F Tipi” adı altında yapılan ama, bilinçli olarak bir türlü gerçeklerin telaffuz edilmediği tartışmaları aylardır izliyoruz, dinliyoruz. Bu tartışmalarda, “F Tipleri”ni meşrulaştırmak için örnek olarak daima Avrupa’nın gösterildiği de biliniyor. En çok üzerinde durulan ve tekrarlanan “**Avrupa standardı**” sözüdür ve böyle denilerek gerçekte amaçlanan gizlenmeye, perdelenmeye çalışılmaktadır. Gizlenmeye, perdelenmeye çalışılan “**HÜCRE HAPİSHANELER**”dir. “*Avrupa standardına uygundur*”, “*lüks odalardır ve insan hakları normlarına uygun hazırlanmıştır*” denilerek bolca propagandası yapılan hücrelerin nasıl bir yer olduğunu, şu anda burada bulunan bir çoğumuz gidip gördük. Orada karşılaştığımız, tek kelimeyle “**HÜCRE**” gerçeğiydi. İnsanların tek başına, herkesten ve her şeyden yalıtılarak yaşamaya mahkum edileceği yerler için söylenenlerin yalan olduğuna hepimiz bizzat tanık da olduk. “Avrupa standardı” söylemleri sıkça karşımıza çıktığı ve hücrelerin temel dayanağı haline getirildiği için, Avrupa’daki hapishaneleri, bu hapishanelerle amaçlananın ne olduğunu ve yaşanmış deneyleri inceledik. Yaptığımız araştırmalar bizi şu sonuca götürdü:

Hücre işkencedir, hücre teslim almaktır.

Hücre tipi hapishaneleri incelediğimizde karşımıza çıkan ilk isim **Amerika** oldu. Ve tabii Avrupa ülkeleri... Yani hücrelerin fikir babalığını Amerika başta olmak üzere, **Almanya ve İngiltere** yapmaktadır.

Özellikle 2. Paylaşım Savaşı’ndan sonra, ABD bu alanda yoğun çalışmalara girmiştir. Onlarca psikolog “Beyin Yıkama Araştırmaları” için seferber edilmiştir. Bu psikologların en ünlülerinden biri olan Dr. Edgar Schein ismi ve O’nun ismiyle anılan yöntem dikkat çekicidir.

Dünyaca tanınmış psikiyatr Dr. Schein, hücrelerle ilgili her olayda karşımıza çıkmaktadır. Dr. Schein, kariyerini 1950’li yıllarda Kore Hapishanelerinde, tutuklular üzerinde “asker psikologu” olarak, ABD donanmasında yapmıştır. 1950’li yılların sonunda, burada edindiği deneyimleri ABD Hava Kuvvetleri ve CIA’nın araştırma projelerinde uygulamıştır.

Dr. Schein, “**Beyin Yıkama Özel Varyantları**” isimli programını 1960’lı yılların başında tamamlar. 24 maddelik bu özel programıyla, emperyalizmin hapishanelerle ilgili teslim alma politikalarına katkıda bulunur.

Geliştirdiği yöntemlerle özel bir yere sahip olan Dr. Schein kariyerini, endüstri psikologu olarak devam ettirir. “**Yüksek Güvenlik Bölümleri**” onun uzmanlık alanına girer.

Amerika’da “Yüksek Güvenlik Bölümleri”nin temel hedefi, politik mücadele yürüten örgütlerin kadrolarının “topluma kazandırılması” adı altında kimliksizleştirilmesidir. Bu program, kazandığı “başarı” nedeniyle, diğer emperyalist ülkelerde de uygulanmıştır.

Aşağıda sunacağımız 24 madde, Dr. Schein’in araştırmaları hakkında çok daha somut bilgi vermekte ve hücrelerle uygulanmak istenen politikayı açıkça ortaya koymaktadır.

“1- Tutsakların yeterli izole edilen bölümlere yerleştirilmesi gerekir. Bununla emosyonal ilişkiler başarılı bir şekilde koparılabilir ya da ciddi bir şekilde zayıflatılabilir.

2- Tüm “gerçek önderlerin” ve doğal önderlerin ayrı tutulması.

3- İşbirliği yapılan tutsağın önder olarak gruba yerleştirilmesi.

4- Beyin yıkama amaçlarıyla uyum içerisinde olmayan tüm grup aktivitelerinin yasaklanması.

5- Tutsakların gözetilmesi ve özel özgeçmiş materyallerinin toplanması.

6- Sonra da başkalarına gösterilecek tutukluların isimlerinin sahte açıklamalarda yazılması.

7- Oportünist ve ihbarcılarının korunması.

8- Tutsakları hiç kimseye güvenemeyecekleri temelinde ikna etmek.

9- İdareyle işbirliği yapanlara hoşgörülü davranılması, işbirliği yapmayanlara ise sert davranılması.

10- Sistematik olarak tutuklulara gelen postanın saklanması.

11- Tedavi metotlarıyla ve tutuklular üzerindeki kontrolle uyuşmayan ilişkilerin engellenmesi ve kesilmesi.

12- Tutsaklar arasındaki grup olma normlarının parçalanması, dağıtılması.

13- Tutsaklar arasında, onların sosyal düzenlerinden vazgeçtikleri ve tamamen izole oldukları bir grup düşüncesinin yaratılması.

14- Her türlü dayanışma desteğinin yok edilmesi.

15- Tutukluların, tutukluluk koşullarını, yakınlarına ve arkadaşlarına yazmalarının engellenmesi.

16- İstenilen yeni davranış kalıplarını destekleyen ya da onları doğallaştıran materyalleri içeren yayınların ve kitapların girişine izin verilmesi.

17- Normları bilinçlice belirsizleştirmek ve tutuklular üzerinde baskı uygulamak suretiyle tutuklunun yeni ve ikircikli duruma getirilmesi, yeni duruma uyum sağlanması.

18- İdare gücü birçok defa zayıflatılan ve tahrip edilen bireyleri, düşünceleriyle uyum sağlayan ve görevi devamlı bireyin dayanışma duygusunu tahrip etmek olan tutuklularla birlikte bir yaşam durumuna getirilmesi.

19- Karakter zayıflaması için tekniklerin uygulanması; aşağılama, iftira vb. yöntemlerle şeref ve haysiyetle oynama, bağırma, hakaret etme, suçluluk duygusunu yaratma, uykusuz bırakılmasıyla bağlantılı olarak etkilenebilirliği sağlama, sert cezaevi yöntemleriyle arada bir düzenli olarak işkencelerin yapılması.

20- Tüm iki yanlı girişimlerle hücre arkadaşlarına karşı baskı yaratılması, yeniden bir düşmanlığın ortaya çıkarılması.

21- Tutukluya, hücre arkadaşları aracılığıyla, geçmişte ya da gelecekte bir kez bile kendi temel prensipleri ve normlarını düşünmediğini, ciddiye alınmadığına dikkat çekilmesi.

22- Beyin yıkama amacına uygun olan itaatli ve mütevazı, yaltakçı davranışların ödüllendirilmesi.

23- Yeni davranışı güçlendiren ve emosyonal desteğin yaratılması.

24- İstenen davranışı güçlendiren sosyal ve manevi desteğin sağlanması.”

Değerli Kurultay Katılımcıları;

“Yüksek Güvenlikli Bölümler”, yani HÜCRELER, Dr. Schein’in uzmanlık alanıydı demiştik. Şimdi bu programdan çıkarılan sonuçların, başta ABD olmak üzere Almanya ve İngiltere’de nasıl uygulandığına bakalım.

AMERİKA:

Özellikle 2. Paylaşım Savaşı’ndan sonra, Amerika bu alanda yoğun bir çaba gösterdi. Onlarca psikologu “beyin yıkama araştırmaları” için seferber etti. Böylece hapishaneler tarihinde yeni bir dönem başlattı. Tutukluların davranışlarının denetlenmesi ve kişiliklerinin yok edilmesi için, laboratuvarlarda “bilimsel” olarak özel psikologlar çalıştırdı. Güvenlik ve gözetlemede ise, özel teknik kadrolar yetiştirdi. Mimari ve yapı malzemeleri konusunda yoğun araştırmalar yapıldı. Ve ABD, Kore Savaşı sürecinde, bu projeyi daha da şekillendirip hayata geçirmeye başladı.

Amerika çıkardığı sonuçları, kendi ülkesinde uygularken, sonuç aldıkça, bu deneyleri diğer emperyalist ülkelere ve yeni-sömürge ülkelere de ihraç etmekten geri kalmadı.

İlk örnek olan Marion Hapishanesi’nden çıkarılan sonuçlarla, Hücre politikası geliştirilmeye devam edildi. Marion Hapishanesi... Bu hapishane, Amerika devleti için pilot hapishane özelliğini taşıyor. İllinois eyaletinde inşa edilen Marion “Yüksek Güvenlik Cezaevi”, 1961 yılında yapılan “Beyin Yıkama Konferansı”nda şekillendirilmiştir.

Marion Hapishanesi'nde tecrit ve burada uygulanan “**Beyin Yıkama Programı**” daha sonraları diğer hapishanelerde de uygulandı.

Bu hapishanenin diğer özelliği, tutukluların sürekli içme suyuna katılan ilaçla zehirlenmesi, gardiyanlara karşı çıkan tutukluların, kelepçelerle yataklarına bağlı tutulmasıdır.

“Yüksek Güvenlik Cezaevi” olarak inşa edilen Marion Hapishanesi özelikle siyasi tutukluları teslim almak için inşa edildi.

“**Ben, bireyin davranışları üzerinde etkin bir kontrolü gerçekleştirmek için, uyuşturucu, hipnoz, cezalandırma ödüllendirmeyeyle yapılacak yönlendirmeyi, duyumların yitimi metoduyla (sonsorik deprivasyon) birleştireceğimiz günün geldiğine inanıyorum**” diyor Dr. James Mc Cannel, Michigan Üniversitesi'nde psikiyatrisi. Dr. Cannel'in söylemiyle “Beyin Yıkama Programı” birleştirilerek, her ikisi temel-dört uygulama yöntemi haline getirildi.

1- *Dr. Edgar Schein'in Beyin Yıkama Metodu (24 madde)*

2- *Pekiştirme öğretisi*

3- *Dr. Levinson'un Kontrol Blok Konstrüksiyonu*

4- *Kimyasal terapi ya da uyuşturucu terapisi*

Bu çıkarılan sonuçlarla Marion Hapishanesinde özel bölümler oluşturuldu. Bu bölümlerden biri de Boxcar'dır.

Boxcar...

Devlete göre “kötü davranışlarını” devam ettiren tutukluların yaşadığı bölümdür. Yani bu bölümler, teslim alınamayan siyasi tutukluların kaldığı bölümlerdir. Bu hücreler 2,5 m x 2 m. büyüklüğündedir ve hiçbir sesi içeriye geçirmez. Hücrelerin çelik kapıları özel yapılmıştır. İki küçük camın bulunduğu hücrelere, güneş ışığının yalnız yüzde 75'i yansımaktadır. Çelik kapının önünde hücre içerisinde parmaklık şeklinde bir kapı daha bulunmaktadır ve buraya 24 saat yanan 60 w'lık bir lamba yerleştirilmiştir. Yatak görevi gören bu levha üzerinde yatan bir insanın vücudu bir kaç gün sonra tamamen sertleşir. Bu sertleşme zaman içerisinde tüm sinir sistemini tamamen tahrip eder.

Kış mevsiminde hücreler soğuk iken, yaz mevsiminde aşırı sıcak olmaktadır. Duşlarda ise, vana ayarlanmayarak ya tamamen soğuk ya da tamamen sıcak su akacak şekilde düzenlenmiştir. Tüm bunlara ek olarak da tutuklular cinsel taciz, kimyasal ilaç müdahalesi, sopalarla dayak, tahtalara bağlanmak gibi uygulamalara maruz kalmaktadır.

Burada uygulanan yöntemi Marion Hapishanesinde kalan bir tutuklu, “Her kim burada robot olmaya hazır değilse, cezaevini sağ olarak terk edemez” diye somut olarak açıklamaktadır.

Boxcar hücresinde uzun süre yatan tutuklular, psikolojik olarak rahatsızlıklar yaşamıştır. Beş yıl içinde bu hücrelerde kalan 10 kişi yaşamını yitir-

miştir.

Bu hücrelerden çıkmak isteyen tutuklulara, belli kurallara uymalarını zorunlu kılan aşamalı bir program dayatılır. Tutukluların davranışlarında, hücrelerden çıkmasını sağlayacak bir değişikliğin olup olmadığının tespiti-ne, hapishane personeline oluŖan bir komite karar vermektedir.

Marion Hapishanesi'nin müdürlerinden Ralph Anen: **“Marion'daki Kontrol Blok'unun gerçek amacı, cezaevlerinde ve ayrıca çoğunlukla toplum içerisinde yayılan devrimci davranışları kontrol altına almaktır”** açıklamasıyla, bu uygulamanın siyasi tutukluları yok etme politikası olduğunu itiraf etmektedir.

ALMANYA:

Almanya, hücre hapishanelerine 60'lı yılların sonunda geçti.

Dr. Schein'in 24 maddelik programını temel alan Almanya, bu programı kendi içinde daha da geliştirdi. Bu programın temelini **TECRİT** oluşturmaktadır.

Almanya'nın geliştirdiği hücre sistemi ve tecrit politikası, siyasi tutukluların kimliğini yok etmeyi hedefleyen bir modele dayanmaktadır. Almanya devleti bu program için, 1971 yılında Hamburg Üniversite Kliniği'nde bir araştırma bölümünde deneyler başlattı.

Burada askerlerin de katıldığı bir grup üzerinde deneyler yapıldı. Deneyler kameralarla donatılmış, ses geçirmeyen, karartılmış, manyetik alana karşı izole edilmiş bir tecrit odasında gerçekleştirildi. Deney için iki temel amaç vardı.

1- Duyumsal deprivasyon: Duyumsal uyarıları mümkün olduğunca azaltılmakta, denek sesin olmadığı bir yarı karanlık odada bulunmakta.

Böylesi bir ortamda kalan tutuklulardan Karl-Heinz Dellwo avukatına gönderdiği mektubunda yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

“Hücre kapıları hava geçirmiyor. Hücre oldukça sessiz ve sese karşı tamamen izole edilmiş durumda. Sadece anlaşılmayan gürültüler geliyor. Dün yağmur yağdı, örneğin yağmur taneleri görülmüyor, ama çıkardığı ses duyulmuyor. Hücrenin kapısı açıldığında az bir gürültü oluyor. Özellikle yoğunlaştığım halde, şimdiye kadar gardiyanların konuşmalarının yalnızca bir kelimesini anlayabildim.”

Boşluk ve Hiçliğin Duyumsaması:

“(...) özellikle saat 16'da kapıların kapanmasından sonra, günün rutin ölümcül boşluğunu derinden hissediyorum. Diğer zamanlarda pek fazla düşünmüyorum” diyor Astrid Proll mektubunda.

Ruhsal Çöküntü ve İliŖki Kurma Korkusu: *“Yalnızlık duygusu nefes kesici ve adeta dayanılmaz bir duygudur. (...) Oldukça sık çıkaracağım duygusuna kapılıyorum. Sadece ruhsal değil, fiziki olarak da kendimi bütün gün bitmiş gibi hissediyorum. Baş ağrısı ve şakaklarımdaki sürekli basınca artık ta-*

hammül edemiyorum” diyor Baecker adlı tutuklu.

Dayanamama Duygusu: *“Boş bir akvaryumdaki balık gibisin, yalnızca basınç yapan, yüzeye doğru çıkan hava kabarcıkları, yalnızca gürültüler... Herhangi bir anda farkında olmadan, dişlerini gıcırdattığının ve sürekli aynı aptal melodiyi mırıldandığının bilincine varıyorsun.”* Zhal’ın anlatımından.

Uygulanan yöntemlerle tutuklularda hem fiziki, hem de psikolojik olarak rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Oldukça uzun süren tecrit koşullarında oluşan bu rahatsızlıklar, tutuklunun kişiliğinin yok edilmesi hedefine ulaşmada kolaylık sağlamaktadır. Ve uygulanan yöntemler sadece bunlarla da sınırlı değildir.

2- Algılayabilen Deprivasyon: Duyumsal uyarıların ölçüsü, hiçbir bilgi vermeksizin normal düzeyde tutulmaktadır. Denek cam bir gözlükle, ışığı az olan, sürekli tanımlanmayan gürültünün olduğu bir odada tutulmaktadır. Bunda hedef ise tutuklunun algılama yeteneğini yitirmesini sağlamaktır.

“Mimari yapının yol açtığı akustik, şaşırtıcı etkiye sahip. Gürültünün nereden geldiği ya belirlenemiyor, ya da yanlış taraflardan duyuluyor. Örneğin, bizlerden biri duvara vurduğunda çıkan sestten vurulan yerin sağ tarafta mı, yoksa sol tarafta mı olduğu anlaşılmıyor. Yine yan hücrede bulunan Brigitte’nin yerde spor yaptığından çıkardığı gürültüyü, tepemin üzerindeymiş gibi duyuyorum. Hücredeki bazı sesleri, dışarıdan geliyormuş gibi hissediyorum.”

Christine Kubu’nun Hamburg Lübeck’teki “Ölüm Bölümü’nde yazdığı mektuptan bir bölümdü okuduğumuz.

İNGİLTERE:

İngiltere, hücre hapishaneler uygulamasının, yıllarca pervasız bir biçimde yaşama geçirildiği bir ülke oldu. Tüm dünyada “H BLOKLAR” olarak bilinen ve teslim olmayan IRA militanlarına yapılan vahşetin mekanları olarak anılan İngiltere’deki hücre hapishaneler, biliyorsunuz Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk tarafından da ziyaret edilmişti. Anlaşılan Bakan, IRA önderi Bobby Sands ve arkadaşlarına uygulanan teslim alma politikalarını yerinde incelemiş, “Avrupa standardı”nı bizzat yerinde görmek istemişti.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

İngiltere’deki HMP BELMARSH Hapishanesi’nde üç yıl kalan Bülent Ersoy isimli siyasi tutuklunun anlatımı ile sizlere, Bakan Türk’ün “Avrupa standardı”nı somut bir tanıklıkla aktarmak istiyoruz. Çünkü bu tanıklıkta hem hücrelerin nasıl “odalar” olduğu, hem de tutuklular üzerinde ne tür fiziki ve psikolojik sonuçlar doğurduğu gayet açıktır:

“Demir kapının üzerindeki 15x5 büyüklüğündeki camın demir perdesini açıp kapayarak, ağıldaki hayvanları sayar gibi tutukluları sayıyor gardiyan.

Saat sabahın henüz 6'sı... Kalktı. Elini uzatıp camı açtı. Bir adım attı. Lava-boya ulaştı. Elini yüzünü yıkadı. Lavabonun yandaki klozete çömeldi... Bir adım attı, yatağının üzerindeki kontrplaktan yapılan dolaptan elbiselerini aldı, giyindi. Elini uzattı masanın üzerindeki plastik tabağını, bardağını aldı. Bir adım attı, yine lavaboya ulaştı. Sıcak su musluğunu açtı. Tabakları yıkadı. Sıcak su musluğunu mümkün olduğunca az kullanmak zorundaydı; sıcak suyun buharı beyaz plastik boyalı duvarda su kabarcıkları haline geliyor, duvarları nemlendirip havayı bir kat daha sağlıksızlaştırıyordu. Yatağını düzelitti. Üzerine uzandı. Gözlerini tavana dikti. Dışarıda yanıp sönen lambanın ölgün ışıkları sabahın henüz aydınlandığı bu saatlerde çoktan ferini kaybetmişti. Sağına döndü: beyaz duvar. Soluna döndü: beyaz duvar. Kapıya doğru baktı: duvar kısmı beyaz, kapı açık gri rengine. Beyaz. Beyaz. Beyaz. Beyaz renk yavaş yavaş düşman olmaya başlamıştı. Gün geçtikçe, bu renklere baktıkça gözünde "kar körlüğü"nü andıran rahatsızlıklar hissettiğini fark ediyordu. Gözlerini kısa bir süre yumdu. Açtı. Beyazı gördü. İspanyollar arenalarda boğaları kırmızıyla nasıl çileden çıkartıyorsa, bu beyaz renkte onu çileden çıkartıyordu. Kalktı. Camdan dışarıya baktı: Beyaz. Başka bir kategorideki tutukluların kaldığı ve kendi başına ayrı kuralları olan küçük bir hapishanecliği andıran hücrelerin bloğunun duvarlarını gördü. Bu aynalı labirent de yanşıyan tek şey vardı: Beyaz boşluk... "Tabak ve sıcak su kaplarınızı ayarlayın, bu gün de kapalısiniz."

"Her şey 15 dakika içinde bitecek!" 15 dakika sonra hücrelerin kapıları tekrar kapatılacaktı demek. Gardiyanın anonsundan bu anlaşılıyordu. Bu gün de "sosyal ihtiyaçlarını" karşılamaya izin yoktu. Şak! Şak! Şak! Önce çelik bir kasa kapısını andıran hücre kapısı üzerindeki camdan içeri bakıyorlar. Sonra "Şırank! Şank!" sesleriyle kapı açılıyor. "Hadi. Hadi çabuk olun!"

Tüm hücrelerin kapıları açılırken, gardiyanların ağzından bir papağan misali tekrarlanan sözcüklerdi bunlar. Yemek dağıtıldığında tezgahın önünde kuyruklar oluşmaya başlamıştı. 3 dilim ekmek, 1 tatlı kaşığı marmelat bir tatlı kaşığı margarin, ve plastik bardağına doldurduğun sıcak su içinde çay. Bu gün 3 katta bulunan tüm hücrelerin kapılarını birlikte açmışlardı kahvaltı için. Dün her katın kapıları ayrı ayrı açılmıştı. Niyeyse... Yeniden hüccresine kapatıldı. Torba çayını attı plastiğin içine. Sıcak su plastikte plastik tadiyla birleşince plastik kokusu çaya bulaşıyordu. Ağzında erimiş plastik tadiyla hüccreye kapatıldı. Kendi sesini tanımamaya başlamıştı. Konuşmak istiyordu. Ama kiminle? Sesini kendi duyacağı şekilde yükseltmeye çalıştı. Her türlü sese yabancılaşmaya başlamıştı. Gözlerinden sonra kulakların da gücü azalıyordu.

Hüccrede enine bir adam, boyuna iki adım boş yer var. Hareket alanı bu kadar. İçerde fazla hareketten dolayı oluşan sıcaklık nemlenmeye de neden oluyor. Cam açık olmasına rağmen boğulacak gibi. Solunum yollarından başlayarak vücudunu kemirmeye başlamış hüccre. Ve yalnızlık.. İzole edilmişlik.. Tecrit edilmişlik.. Bu bir işkenceydi. Derin derin nefes alıp verdi. Ra-

hatlamak istiyordu. Ona güç veren bir şey vardı bu beyaz işkencenin ortasında. İdealleri olmasa mahvolurdu. Onu ayakta tutan idealleriydi. Dün tam karşı hücrede “intihar” eden İskoçyalı’yı düşündü. Gardiyanlardan ne istemişti? Kime kızıyordu, niye kızıyordu? Onun buraya geldiği gün, buraya geldiğini bilmeyen ailesi kilometrelerce yol katedip kaldığı eski hapishaneye ziyarete gidecekti. Sadece ailesine telefon edip gitmemelerini söylemek için bir dakikalık zaman istiyordu. Gardiyanlar “olmaz sosyal ihtiyaç saatin tamam” deyip telefonu kapattırmışlardı. Tartışma bunun üzerine çıkmıştı. Yıllardan beri hücrede tek başına, izole edilmiş halde kalan bu İskoçyalı “çaresiz” olduğunu düşünmeli ki “intihar” etmişti, İyi de, tek kişilik bir hücrede nasıl intihar ederdi? Hem de kendini asarak! Nasıl asacaktı ki kendini? Düşünmeye başladı. Bu hücrede kendini asarak intihar etmek imkansızdı, kafasında şimşekler çaktı. Belki de, tartıştığı gardiyanlar onu öldürüp intihar süsü vermişlerdi. Bu düşünce, güvensizlik ve sürekli birilerinden zarar görme endişesi yaratmaya başlamıştı birçok tutukluda. Bu olaydan sonra başka tutukluları da düşünmeye başladı. Tamiller’den olan Sri Lankalı’yı son gördüğü günü iyi hatırlıyordu. Uyuşmuş, yorgun ve bitkin haldeydi Sri Lankalı. Sinirlerinin bozulmasına yol açan hücre koşullarından dolayı uyuşturucu iğnelerle yarı ölü hale getirilmişti. Durumunu sorduğunda “bana uyuşturucu şırınga edip bu durumda bırakıyorlar. Uyuşturucunun etkisi. Ben böyle olmak istemiyorum.” demişti. Daha niceleri onun gibiydi ve bazı başkaları da gerçekte hayali birbirine karıştırıp türlü hayallerle yaşıyorlardı. Düşündüğü bir başka tutuklu da alt katındaki hücrede, hücrede kapalı kalma cezasını çeken, 30 küsur gündür, kapısı sadece yemek için açılan Jamaikalı’yı. Yaptığı teleferikle camdan bazı ihtiyaçlarını gönderiyordu. Gardiyanla bu yüzden tartışmıştı. Bundan dolayı da 45 gün hücrede kapalı kalacaktı, Kantin, ziyaret, mektup, telefon, “sosyal ihtiyaçlar” saati yasaktı. Tek hakkı yarım saatliğine havalandırmaya çıkmaktı. 45. günü doldurduğunda mevcut ortama ayak uyduramamaya ve topluluktan ayrı durmaya başladı. Bir yandan da ilişki kuramamanın sıkıntısını yaşıyordu. İskoçyalı’ya göre “şanslı” sayılırdı yine de...

İlk geldiği günden beri çevresindeki tutuklularla ilgilenen, idarenin yaptırımlarına karşı tutukluların haklarını aramalarını ve susmamalarını öneren, bu insani talepleri her ortamda dile getiren İrlandalı’nın çevresinde toplanan tutukluları dağıtmak için, idare bir taktik geliştirmişti. İdare bu insanları eğitim bölümüne, atölyeye ve benzer yerlere dağıtarak onlardan istenilen davranışı sergilemeleri için “sosyal ve manevi destek sağlama” işini planlı programlı bir şekilde uyguluyordu.

Peki neydi “sosyal alan” “ortak yaşam alanı” dedikleri?..

Bunlar eğitim, spor, atölyeler gibi yerlerdir. Buralara gidebilmek için idarenin istediği kalıplara sığan bir kişi olman gerekir. Buralara gidemeyen tutuklular, sosyal ihtiyaç saati dışındaki bütün zamanlarını hücrede, kapalı olarak geçirmek zorundadır. Bunun için de, hücrede kapalı bir şekilde çı-

dırmaktansa buralarda “zaman öldürmek” için sırada bekliyor, tutuklular “işçi” haline getiriliyor. Bu tür yerler, idarenin tutuklunun eğilimlerini, rehabilite olma yönünde gelmiş olduğu aşamayı incelemek için laboratuvar görevi gören yerlerdir. İdarenin elinde, tutukluya dayatılan bir ikilemdir bu. Hücrede kalıp çıldırmak mı, yoksa idarenin istediği kalıplara girmek mi? Buralardan yararlanmak için önce idarenin sınıflandırdığı AA, A, B... sıralamasında istediği kategoriye girmek, “tehlikeli” kategorisinden çıkmak gerekir. Bundan dolayı, ortak yaşam alanları olarak bahsedilen yerler, idarenin dayatma ve yıpratma görevini gören yerler niteliğindedir.

İdare insan onurunun baş düşmanıydı. Rusyalı bir tutuklunun onurlu, şerefli davranışları idarenin gözüne batıyordu. Bunun için çeşitli yöntemler kullanarak tutuklunun olumlu karakter yapısını zayıflatmayı hedefliyorlardı. Dalga geçme, aşağılama yöntemleriyle başlayan yıpratma girişimleri hakaret düzeyine varmıştı. Rusyalı tutuklunun karşılık vermesinden dolayı, ilk günler onu uykusuz bırakıyor, geceleri dışarıdaki anahtardan ışık açıp kaçıyorlardı. Bu ‘yöntem’ler giderek kapıyı açma provalarına dönüşerek tutukluyu uykusuz tutmak için bir işkence haline gelmişti. Ve bir gün, yemek sırasını beklediği bir anda, eski durgun, sakin tutuklu gitmiş, yerine sinirleri yıpranmış, asabi bir insan gelmişti, Yapılan ilk hakarete elindeki yemek tabağını gardiyanın kafasına geçirip yumruk-tekme girişen Rusyalı’ya onlarca gardiyan müdahale etti. Özel olarak eğitildikleri yöntemle tutuklunun kollarını dirsekten kıvrıp omuz hizasına doğru kaldırıp, yerden yüzüstü yükselterek bir nevi Filistin askısı etkisi yaratarak bayıltmışlardı. Aynı anda diğer bloklardan gelen gardiyanlarla birlikte dışarıya çıkarılmış, yemek sırasını bekleyen tutukluları hücrelerine kapadılar.

Rusyalı’ya yapacaklarını görmelerini istemiyorlardı. Tutukluya işkence yapılmıştı, dövülmüş ve tecrit hücrelerine atılmıştı. Tecrit hücrelerinden kim bilir ne zaman çıkabilecekti. Güvenlikli, hem de en güvenlikli hapishaneydi BELLMARSH... Her yıl onlarca tutuklunun uyuşturucu kullandığı gerekçeyle onursuz bir şekilde idrar tahlilinden geçirildiği bir yer. Hapishane içinde kontrgerillanın, faşist uyuşturucu çetelerini kullanarak bir tutukluya suikast düzenledi gerekçeyle tutuklunun “Özel Koruma Birliği”ne alındığı, firar girişiminde bulunma “potansiyeli” taşıdığı tahmin edildiği için özel tek tip ve yanları fosforlu sarı renkte tek tip elbise giydirildiği bir yer.

“Bir kişiyi tanırsanız, onu yenmek daha kolay olur” mantığıyla tutuklunun 24 saatinin, tüm hareketlerinin ayrıntılı olarak deftere kaydedildiği; tutuklunun her an gözetlenip psikolojik baskı uygulandığı bir yer. Özel oluşturulmuş “A takımı”ndaki gardiyanların istediği zaman, istediği yerde, aile görüşünde, iş atölyesinde, yatakta, sporda, havalandırmada ya da yemek sırasında, istediği tutukluyu alıp arama ve güvenlik bahanesiyle çırılçıplak soyup “aradığı” bir yer.

Tutuklunun en doğal ihtiyaçlarının kısıtlanıp, kimi zaman hiç karşılanmadığı bir yer. Başta uzun süreli yatanlar olmak üzere, hapisliği biten bin-

lerce tutuklunun dışarıya tanınmayacak bir psikolojiyle, “bitmiş” olarak çıktığı yer.

Böyle bir yer burası. Burasının adı HMP BELLMARSH... Burası İngiliz emperyalizminin işkenceciliğinin simgesidir.”

Bir tutuklunun tek başına yıllarca tecrit edilmesi onun sadece diğer tutuklularla ilişkisinin kesilmesi olarak anlaşılmamalıdır. Böyle bir hücreye konulan tutukluya yapılanlar, politik kişiliğinin yok edilmesini öngören duysal algılama yetisinin yok edilmesiyle de sınırlı kalmaz. Fiziki olarak imha edilmesine kadar da gidebilir.

Almanya devleti, teslim alamadığı RAF’lı tutukluları katlederek, intihar süsü vermeyi ustaca hayata geçirdi. İntiharlar için komisyonlar kurulup, araştırmalar yapıldı. Bu araştırmaların sonucunda **intihar olmadığı** anlaşılmış olsa da, hiçbir şey yapılamadı. Bu koşullarda yaşamayı hiç kimse kabul etmezdi... Etmediler. Bunun için ağır bedeller ödendi. Amerika’da, Almanya ya da İngiltere’de olsun; ölüm oruçları, direnişler ve bunun sonucunda gelen katliamlar yaşandı. Çok ağır bedeller ödendi. Ve bugün bunlar bizim ülkemizde tekrar uygulanmak isteniyor.

Evet, o çok övülen “Avrupa Standartlı” hapishanelerin gerçek yüzü budur. Bu gerçek üstü örtülemeyecek kadar nettir.

Avrupa’nın yıllardır edindiği deneylerden yararlanmak isteyen sistemin amacı çok nettir. Siyasi tutukluları hücrelere koyarak toplumdan tecrit etmek ve beyinlerini teslim almak istemektedir. Bunu başaramadığı noktada da fiziken yok edecektir.

Tıpkı Almanya’da RAF, İtalya’da Kızıl Tugaylar, İngiltere’de IRA, Amerika’da BLA örgütlerinde olduğu gibi... Ya 20-30 yıla varan tecritler. Ya da ÖLÜMLER...

Harcanan trilyonlarca paranın, tutukluların daha iyi yaşam koşulları ve güvenliği için olmadığı gün gibi ortadadır.

Hücre Ölümdür, Ölümlere İzin Vermeyelim.

**Konu: “F TİPİ HÜCRE HAPİSHANELERLE
AMAÇLANAN NEDİR? DEVLETİN YALAN,
ÇARPITMA VE MANEVRALARI VE GERÇEKLER...”**
Sunan: TAYAD’LI AİLELER

**Değerli Kurultay Katılımcıları
Değerli Tutuklu Ve Hükümlü Aileleri,
Değerli Konuklar, Basın Mensupları;**

Bugün “F Tipleri”nin “Hücre hapishaneler” olduğu gerçeği hemen herkes tarafından kabul edilmektedir. İktidarın tüm demagogilerine rağmen, aylardır tutuklu yakınlarının ve duyarlı kesimlerin yürüttüğü mücadele ile “F Tipleri”nin üzerindeki cila dökülmüştür. Adalet Bakanlığı ve sınırlı sayıdaki hücre savunucusunun “oda sistemi”, “5 yıldızlı”, “dubleks odalar” yalanlarının da bir geçerliliği kalmamıştır.

Ancak devlet, bu kez daha uzun vadeli bir programla saldırıya geçmiştir. Devlet “F Tipleri”nde ısrarlıdır. Bu ısrarın ve kararlılığın nedeni hücrelerle nelerin amaçlandığı ve hedeflendiğiyle açıklanabilir.

“F Tipleri” her şeyden önce, halka yönelik saldırının önemli bir parçasıdır. Bu saldırının odağında hücrelerle somutlanan siyasi tutukluların teslim alınması, teslim olmayanın ise imha edilmesi vardır. Hücre saldırısının odağında siyasi tutuklular olmakla birlikte, saldırının hedeflediği kesimler oldukça geniştir. Hücreler, halkın hak ve özgürlükler mücadelesinin önüne konulan bir barikattir, halka tehdit ve gözdağıdır. Başbakan Ecevit’in bu konuda söyledikleri oldukça açıktır:

“Hükümetin programını yaşama geçirmesi, cezaevleri sorununun çözümüne bağlıdır”... Bu sözler bizzat devlet ağzından yapılmış itiraflardır aynı zamanda. İşte “F Tipleri”, iktidar için bu kadar vazgeçilmez, mevcut sistemin istikrarı için ise olmazsa olmazdır. Bu, açıkça ifade edilmelidir ki, halkın ve onun değerli evlatlarının kanı-canı pahasına sağlanacak bir istikrardır.

Söylenen şudur: **“Eğer içeride tutukluları teslim alırsak, dışarıda da halka boyun eğdirmek daha kolay olacaktır.”** Ecevit’in söylediklerinin başkaca bir anlamı yoktur.

Her şey “istikrar” içindir... Doğrudur ve bu yüzden yoksulluk sıralamasında dünyada ilk sıralarda yer alan ülkemizde, “F Tipleri” yapılırken bütçeden hiçbir kısıtlama yapılmamaktadır. Hücreler iktidar için neredeyse bir “ölüm-kalım” meselesi haline gelmiştir. Hapishanelerde **“hakimiyet sağlanmadan”** egemenlerin gözlerine rahat uyku girmeyecektir. Bu açıktır. Bu hakimiyetin nasıl sağlanacağı ise kimse için sır değildir. Bu hakimiyet, hücrelerde işkenceli ölümlerle sağlanacaktır.

Hücrelerde hedeflenen, halkına ve vatanına ihanet etmiş, itirafçılaştırılmış, kişiliksiz, ahlaki olarak düşkünleştirilmiş insan müsveddeleri yaratmaktır.

Hücrelerde siyasi tutukluların, insani erdemlerini, onurlarını ayaklar altına almaya, inançlarını, düşüncelerini, ideallerini terk edip beyinlerini boşaltmaya, yüreklerindeki halk ve vatan sevgilerini bitirmeye, içlerindeki özgürlük ateşini söndürmeye çalışacaklardır. Halkı için düşünen ve yaşayan, üreten siyasi tutukluları boyun eğdirmeye yönelik her türlü insanlık dışı yöntemle saldıracaklardır.

Bu “asmayalım da besleyelim mi” anlayışının, günümüzde “asmayalım diri diri mezara gömelim” biçimine bürünmesinden başka bir şey değildir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

“F Tipleri” Hücre Hapishanelerdir ve hücre ile amaçlanan tecrit-izolasyondur.

Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk’ün, bakanlık koltuğuna oturduğu andan itibaren yaptığı ilk konuşmaların “F Tipleri”yle ilgili olduğu hatırlanır. Açıkça konuşmuştur bakan;

“Avrupa ve Birleşmiş Milletler standartlarına uygun yeni tip Cezaevleri süratle yapılarak hizmete sokulacak; böylece hükümlü ve tutukluların potansiyel bir güç oluşturmaları engellenecek, açlık grevi, toplu isyan, firar vb. müessif olayların önüne geçilecek, terör cezaevlerinde örgütsel egemenlik kurulması ve terörist yetiştiren eğitim merkezine dönüşmesi kesinlikle önleneyecektir.” (14 Haziran 1999 Sabah)

Peki bu nasıl sağlanacaktı? Hücrelerde tutukluları birbirlerinden tecrit ederek, yalnızlığa mahkum ederek hayata geçirilecekti. Tecrit, içeriden ve dışarıdan dünyadan ve insanlardan yalıtılmışlıktır. Yalnızlaştırmadır. Böylece tutuklular hücrelerde tek başına günlerce, aylarca, yıllarca yalnızlığa mahkum edilecektir.

Hücre, tek başına bir dünya demektir... Oysa insan sosyal bir varlıktır. Hücre insanın sosyal varlığına bir saldırdır.

Hücre etkileri zamana yayılan bir işkence, yavaş yavaş ölüm demektir. İşkence sonucu ölüme neden olmaktır. Uluslararası hukukta bunun adı “İnsanlık Suçu”dur. Hiçbir ceza işkenceye dönüşemez. Hiçbir hukukta ceza işkenceye dönüştürülemez.

Oysa hücrelerle birlikte hayata geçirilecek olan tam da budur. Tutukluları psikolojik olarak çökertmeyi, yıpratmayı hedefleyen devlet hücrelerin mimarisini de buna göre tasarlamıştır. Tek kişilik ya da 3 kişilik hücreler biçiminde tasarlanmış “F Tipleri”nde tecrit esastır. İktidar, tabutluklarda siyasi tutukluları yalnızlaştırarak, birlikteliklerini parçalayarak güçsüzleştirmeyi amaçlamaktadır.

Yalnızlaştırılmış tutukluların dinamiklerinin bitirilip, ruhunun ve bilin-

cinin daha kolay teslim alınacağı üzerinden hesaplar yapılmaktadır. İktidar, tutukluların her türlü saldırıya karşı bir başına bırakıldığı hapishaneler oluşturmak istemektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

İzolasyon diğer adıyla **tecritle**; yalnızlaştırma, işkence, siyasal düşüncelerinden arındırma, kişiliksizleştirme, beynini, duygu ve düşüncelerini, ideallerini, inançlarını, erdemlerini, onurlarını teslim alarak hiçleştirme, delirtme çıldırtma, bunalıma sürüklenme... amaçlanmaktadır. İktidar, tutukluların insanlık onurlarına yönelik saldırılarıyla zavallılaştırmış, silik, korkak tipler yaratmayı hedeflemektedir. *“Hükümlü ve tutuklularla, ilgili cezaevi görevlilerinin teke tek görüşülmesi usul haline getirilmesi ve bu durumda kitle psikolojisinin dışına çıkartılan suçlunun korkak, ürkek, aciz ve suçluluktan kendisini arındırmaya gayret edilmesi...”* (23 Mayıs 1999 Cumhuriyet Dergi- Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan Cezaevi İdaresi El Kitabından)

Yani devlet trilyonlarca lirayı kişiliksiz insanlar yaratmak için harcıyor...

Hücrelerin tecrit ve yalnızlaştırma olduğu gerçeğini gizlemek için olmadık demagogilere başvurulduğu biliniyor. Hücreler tek veya 3 kişilik odalar biçiminde kamuoyuna sunuldu. Ancak tabutlukları ne kadar allayıp pullasalar da, adına hücre değil “oda” deseler de, yalıtma ve yalnızlaştırma yani tecrit gerçeğini gizleyemediler.

Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, “F Tipleri hücre değildir” diyor. Bakan Türk bir açıklamasında, *“Tecrit söz konusu değil. Tutuklular ve hükümlüler sosyal faaliyetlerde bulunabilecekler”* derken, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun Hikmet Sami Türk’ü yalanlıyor ve asıl amacını açıkça söylüyor;

“Cezaevlerinin amacı zaten tecrit, bunu gerçekleştirmek için zaten uyguluyoruz”.

Sincan F Tipi’ni inceleyen DKÖ’lerin raporlarında ise bakın gerçekler nasıl ortaya konuluyor:

“Gerek yüklenici firmanın ve gerekse kontrol mühendisliğinin yazılı belgelerinde (metraj vs. gibi teknik evraklarda) bu birimlerden 1 kişilik hücre ve 3 kişilik hücre şeklinde bahsedildiği tespit edilmiştir.”

Birer örnek istediğimiz bu evrakların iç belgeler olduğu belirtilerek talebimiz reddedilmiştir.” (7 Ağustos 2000 Yaşadığımız Vatan)

Hücrelerin, tecritin amacı, “Cezaevi İdaresi El Kitabı”nda bakın nasıl ifa ediliyor;

“Teröristler birbirleriyle haberleşmemelidir. Çünkü terörist haberleşmediği zaman sudan çıkmış balık gibi ölür... Teröristi ruhen ve fikir bakımından besleyen kaynaklar ve kanallar kesilip, kurutulunca, devrimci yani yıkıcı yanı ölür.” (23 Mayıs 1999 Cumhuriyet Dergi- Cezaevi İdaresi El

Kitabı)

Hücrelerde siyasi tutukluların örgütlü kolektif yanlarını öldüreceklerini açıkça itiraf ediyorlar;

Hücrede tecrit edilerek dünyadan bağları kopartılmış tutukluya her türlü hak gaspı, baskı, işkence ve yasaklama uygulanacaktır. Yoldaşlarından, dostlarından, arkadaşlarından kopartılıp yalnızlığa mahkum edilen tutukluya dünyayla bağlarını kesecek her türlü yaptırım uygulanacaktır. Kitap, gazete, dergi, mektup, görüş, avukat yasakları gibi her türden dayatmalar ve yaptırımlar getirilecektir. Ta ki tutuklu siyasi kimliğini inkar edip, her türden onursuzluğu kabullenene kadar. Kabullenmeyen, siyasi kimliği ve insanlık onurunu koruyan tutukluyu ise bekleyen akıbet bellidir... Ömür boyu işkence...

Sonuç olarak;

- *Hücre diri diri mezara gömmektir.*
- *Hücre işkencedir. 12 Eylül'e rahmet okutacak bir vahşet politikasıdır.*
- *Hücre insanlık onurunun ayaklar altına alınmasıdır.*
- *Hücre psikolojik ve fiziki imha politikasıdır.*
- *Hücre aynı zamanda ideolojik saldırıların yoğunlukla hayata geçirileceği bir işkencehanedir.*
- *Hücre bir teslim alma politikasıdır. Buralarda siyasi tutuklulara dayatılan "Teslimiyet" ya da "imha"dır...*

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hücrelerin hayata geçirilmesi için öncelikle kamuoyunun ikna edilmesi ve desteğinin sağlanması gerekiyordu. Hücrelerin bir saldırı, işkence ve teslim alma, yok etme politikası olduğu yaşanan dünya deneyleri ve ülkemiz hapisanelerindeki vahşetle bilinen bir gerçektir. Bunun için "F Tipleri" gündeme geldiğinde gerçeklerin üzeri örtülmeye, çarpıtılmaya ve demagogiler yapılmaya başlandı.

"F Tipleri"nin "hücre" olduğu bir gerçektir ve hücreler açıktan savunulmadı. Adalet Bakanı "F Tipleri"nin propagandasını burjuva basını da yanına alarak bizzat üstlendi. Bir yandan hücrelere geçişin zorunluluğu, diğer yandan "hücrelerin" allanıp pullanması bu propagandanın temel ayaklarını oluşturdu.

Hedef siyasi tutuklulardı ve yaşanan sorunlar koğuş sisteminden kaynaklanıyordu. Öyle ise bu sisteme son verilecekti... "Devlet cezaevlerine hakim değildir, hakim olacaktır" denilerek saldırıya da start verildi.

"Tutuklanan ve hüküm giyen terör örgütü elemanları, bir arada barınmayacak, ortak eğitim yapamayacak, bulundukları cezaevlerinin yönetimleri üzerinde hakimiyet kuramayacak ve 'cezalandırma yöntemi' ıslah etme amacına uygun olarak işleyecek."

Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, katıldığı televizyon programında hep aynı şeyleri tekrarladı...

“Cezaevlerindeki oda sistemiyle yasadışı örgütlerin koğuşlarda gerçekleştirildikleri militan eğitimleri de son bulacak.”

Buraların “hücre” değil, “oda” olduğunu kamuoyuna anlatmak için basın devreye sokuldu.

Adalet Bakanı, “F Tipleri” tartışılmaya başlandığında ilk iş olarak basını yanına almaya çalıştı. Medya aracılığı ile hücreler hakkında nasıl yayın yapılması gerektiğini anlattığı yemekli toplantılar düzenledi ve gazetecileri buraya davet etti.

Daha sonra yapımı biten “F Tipleri”ne gazeteciler için “turistik” geziler düzenletti. “F Tipleri”ni gezen birçok gazeteci kendilerinden isteneni yaptı ve hücreleri öven yazılar ve yazı dizileri yayınlanmaya başlandı ve yalanlar arka arkaya sıralandı;

“Dubleks özel havalandırmalı odalar”

“Adalet Bakanı H. Sami Türk, mahkumlar için spor alanları ile kütüphane gibi kültürel ortamların oluşturulduğunu söyledi.” (12 Mayıs 2000 Sabah)

“Akşam, cezaevlerinin daha iyi hale getirilmesi için bazı illerde örnek olarak yapılan Türkiye genelinde yaygınlaştırılması düşünülen 5 yıldızlı ‘Kocaeli F Tipi Cezaevi’ne girdi. İçinde iş atölyelerinden, çim sahaya her türlü komplekslerin bulunduğu...”

Dubleks ve tek kişilik odalardan oluşan 5 yıldızlı cezaevlerinde, çim saha, kütüphane ve spor kompleksleri yer alacak...” (8 Mayıs 2000 Akşam)

Kimi gazeteciler de hızlarını alamayarak bu lüks odalarda kendilerine rezervasyon yaptıracak kadar zavallılaştılar. Ama ne kadar allanıp pullansa da, adına “oda”, “lüks oda”, “dubleks oda”, “küçük koğuş” vb. denilse de hücre gerçeği gizlenemedi. Çok geçmeden gerçekler ortaya çıkmaya başladı. Bu “lüks odalar”ın ısınma, ılık ve su tesisatının, kullanımının denetiminin hücre dışında olduğu tartışılmaya başlandı. Yani hapishane idaresi istediği zaman suyu, ışığı kesebilecek, istediği zaman kaloriferleri yakacaktı... Tutuklu üzerinde bir işkenceye dönüşecek bu uygulamanın amacı da hücre ile hedeflenenin ne olduğunu ortaya koymaktadır.

“Devlet Hapishanelere Hakim Değildir”

“Cezaevlerinde Güvenlik Sorunu Vardır”

“Devlet Hapishanelere Hakim Olacaktır”

Değerli Kurultay Katılımcıları; bu sözler de hücrelere geçişe meşru zemin yaratmak için öne sürülen gerekçelerdendir ve her gerekçede devlet suçüstü yakalanmıştır.

Devlet hapishanelere hakimdir ve hakimiyetini katliamlarla ortaya koymuştur. Devlet hakimiyetini Buca’da, Ümraniye’de, Diyarbakır, Ulucanlar

ve son olarak Burdur ve Bergama'da onlarca tutukluyu katlederek, işkence yaparak göstermiştir. Burdur'da kol koparıp, köpeklerin önüne atarak, kadın tutuklulara tecavüz ederek hakimiyetten ne anladığını da...

Evet, yıllardır hapishanelerde bir "güvenlik sorunu" vardır. Ve eğer bir güvenlik sorunundan bahsedilecekse, o da tutukluların **can güvenliği** sorunudur. Nitekim, bu hayata geçirilmeye çalışılan hücrelerle daha da büyüyecektir. Ülkemiz hapishanelerinde tutukluların can güvenliği yoktur. Tutukluların canına kasteden, güvenliklerini tehdit eden bizzat devletin kendisidir. Örneğin 1000 (bin) kişilik asker polis ve gardiyan gücüyle gece yarısı Ulucanlar hapishanesini kuşatıp 10 siyasi tutukluyu işkenceyle katleden devletin "güvenlik sorunu" ya da "hakimiyet sağlamak"tan söz etmesi işlediği suçları gizleme manevrasından başka bir şey değildir.

Devletin "hakim olamadığı" ve olmak istemediği hapishaneler de var kuşkusuz. "Yüksek güvenlikli" hapishaneler olarak kamuoyuna reklamı yapılan ve mafya babalarının, çete şeflerinin kaldığı Eskişehir ve Kartal Yaka-cık Hücre Tipi Hapishaneleri... Bu hapishaneler hücre tipidir ve Adalet Bakanı'nın istediği modele uygundur. Ancak buralar mafya babalarının, çete başlarının çiftliği gibidir.

Hücre tipi hapishanelerde "tecrit" politikası yalnızca devrimcilere uygulanmak istenen bir statüdür. Mafyacılar için böyle bir statü uygulamak dahi düşünülmemektedir. Bu devletin niteliğine de terstir.

Değerli Kurultay katılımcıları; Siyasi tutukluların sağlık sorunları da üzerinde konuşulan konulardandır ama bu sorun da Adalet Bakanı'nı zerre kadar ilgilendirmemektedir.

"Koğuş tipi cezaevinde çok sayıda insan bir arada bulunmaktadır, aynı yaşamı paylaşmaktadır. Bunun sağlık yönünden olumsuz etkileri vardır. Bulaşıcı hastalık yayılması yönünde sakıncalar vardır." (21 Ağustos 2000 Cumhuriyet)

Tutukluların sağlıklarını düşündükleri demagojidir. Bugün yüzlerce tutuklu kalıcı rahatsızlıklarıyla birlikte yaşıyor ve tedavi olamıyorlar. Tutukluları hastalıklarıyla baş başa bırakıp ölüme terk eden, tedavilerini engelleyen yine Adalet Bakanlığı'dır.

Tedavi olamadığı için hapishanelerde yaşamını yitiren onlarca tutuklu vardır... **Ümit Doğan Gönül, Polat İyit** ve daha onlarca tutuklu hapishanelerde yaşamlarını yitirdiler. **Kalender Kayapınar, Murat Dil** ise öleceklerinden emin olunduktan sonra tahliye edildiler ve kısa bir süre sonra yaşamlarını yitirdiler.

Katliamlarla tutukluların canına kastedenler, katledenler, onların sağlıklarını nasıl düşünebilirler? Hiçbir inandırıcılığı yoktur. Amaç hücrelere geçiş meşru zemin yaratmaktır.

Adalet Bakanı söylediklerinde samimi olsaydı, operasyonla Bergama'dan Buca'ya gönderilen ve işkence gören tutukluların tedavilerinin

önünde engel olmazdı. Bugün Buca Hapishanesi'nde tutukluların tedavile-ri yaptırılmamakta, engellenmektedir. Burdur'da kepçeyle kolu kopartılan Veli Saçılık'ın protez kolu için ödenek yok denilmektedir.

Ayrıca Adalet Bakanı, tutukluların sağlıklarını düşünmediğini, aynı de-mecinde açıkça itiraf etmiştir:

"... Ama asıl, F Tipi Cezaevi'nin benimsenmesinde çok önemli nokta; ora-da örgütlerin kendi disiplinlerini sürdürme olanağı bulabilmeleridir." (21 Ağustos 2000 Cumhuriyet)

Değerli Kurultay Katılımcıları; Değınmek istediğimiz bir başka çarpıt-ma ise *"Koğuşlarda örgüt baskısı var"* iddiasıdır. Adalet Bakanı ve hücre savunucularının üzerinde en çok demagoji yaptıkları konu budur. "Örgüt baskısı" ve "koğuş sisteminin bireyi öldürdüğü" iddiasıyla, siyasi tutuklula-rın örgütlü yaşamlarına, dayanışmalarına saldırmakta, *"hücrelerde bireyin özgürlüğünün sağlanacağı"* yalanı ile kamuoyunu yönlendirmeye çalış-maktadırlar.

Siyasi tutuklulara yıllardır bu demagojiyle saldırılmaktadır ve bu aynı demagoji "F Tipi" Hücreler konusunda da Adalet Bakanı ve Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun ile onlar adına yazıp çizen gazeteci-ler tarafından yapılmaktadır.

"Koğuş sisteminde bireysel özgürlükler yok ediliyor"

"Şimdiki sistemde tutukluların özel hayatı diye bir şey yok" "Koğuş siste-minde tutuklu sevgilisinin resmini başucuna asamıyor. Astığı zaman 'küçük burjuva'lık oluyor, F Tipi'nde bu olmayacak..." Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun bunları söylüyor. Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk de aynı biçimde "Koğuşlarda örgüt baskısı var" diyor ve bakanın bu sözle-rinin devamını hücre savunucusu gazeteciler getiriyor;

"... Sizin asıl sorunuz, içerideki sıradan militanların, belki de devletten fazla kendi örgüt ileri gelenlerinden baskı gördüklerini, bu alanda çok ciddi bir özgürlük ve kimlik sorunu, yaşadıklarını görmezden gelmeniz." (Gülay Göktürk)

"... Koğuş sisteminin getirdiği ağalık, haraç, örgüt baskısı ve disiplinini de yenmenin tek yolu bu;" (Posta Gazetesi, 26 Haziran 2000)

Tutukluları baskı altında tutan, tutukluların can güvenliğini tehdit eden, tedavilerini yaptırmayan, işkenceyle katleden, tecavüz eden, haklarını gasp eden devlettir. İçeriye girecek kıyafetlerin rengine, yiyeceğe bile yasak geti-renler, "örgüt baskısından" söz edemezler.

Örgüt ileri gelenlerinin devletten daha fazla baskı uyguladığını iddia edenler, iddialarını kanıtlayamamışlardır. Böyle düşünenlere soruyoruz; Ulucanlar katliamını, Ümraniye, Buca, Diyarbakır katliamını yapanlar kim-lerdir, tüm bunları örgüt ileri gelenleri mi yaptı?

Örgüt baskısı iddiasında bulunanlar hücrelerde siyasi tutuklulara uygu-

lanacak “**tredman**”a ne diyorlar? Tutukluların yatışına, kalkışına, okuyacağı kitaba, ziyaretçisine, havalandırmaya çıkışına karar verecek olan hücre hapishanelerinin idareleri olacaktır. Düşünce özgürlüğünü savunanlar, bireyin hakları söylemi arkasına sığınanlar, tredmana cevap vermeyen tutuklulara uygulanacak sistemli işkenceye de onay veriyorlar.

Hücrelerde tutukluları birbirlerinden tecrit etmek, insanın sosyal varlığına yönelik bir saldırıdır. Hücrelerle bireyin özgürlüğünü yok eden yine devlet olacaktır.

Değerli Kurultay Katılımcıları; Kısıtlanmak istenen, ellerinden alınmak istenen, tutukluların en temel hak ve özgürlükleridir. İnsanca yaşama hakları ellerinden alınmak istenmektedir. Yoksa gerçek istedikleri; söyledikleri gibi bireyin daha rahat hareket etmesi ya da özel hayatları vb değildir.

Hücre koşulları bireyin özgürlüklerini ve özel yaşamını koruyan değil, gasp eden olacaktır. “Özel yaşam”, “bireyin özgürlükleri” vb. diyenler, salt bu nedenle dahi olsa “F Tipi” hücre hapishanelere karşı olmalıdırlar.

Konu: “HAPİSHANELER VE DEMOKRASİ MÜCADELESİ”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Yakınları;

Değerli konuklar ve basın mensupları;

Hapishaneler, egemenler ile adli bir vakadan da olsa sistemin kurallarını çiğneyenler ve sistem muhaliflerinin karşı karşıya geldiği yerlerdir. İktidar hapishanelerde, şu ya da bu nedenle kendi kurallarına karşı gelenleri elinin altında tutar ve baskı uygular. Kurulu düzen, kendine karşı oluşan muhalefeti bu şekilde engellemeye çalışır ve en sık tekrarladığı nakaratla, “istikrar ve huzur” bu şekilde sağlamlaştırılmaya çalışılır. İşte hapishaneler, dünden bugüne, iki karşıtı bir araya getiren bu niteliğinden dolayı, devletin baskıcı niteliğinin en net görüldüğü yerler olmuşlardır. Bu anlamıyla hapishaneler, bir iktidarın yapısını ve genel olarak toplumsal durumu, en şaşırtıcı şekilde gösteren bir **barometredir**. Bir ülkede adaletin gerçekten olup olmadığını, demokrasinin işletilip işletilmediğini, halk kitlelerinin içinde bulunduğu durumu bu barometreye bakarak görmek mümkündür. Ülkemiz hapishanelerinin bizlere gösterdiği gerçek ise, özetle sadece iki kelime ile ifade edilebilir: **İŞKENCE** ve **KATLİAM**.

Geçmişten günümüze hapishaneler, hep baskılar, işkenceler ve bunlara karşı yürütülen mücadelelerle anılmıştır. Çünkü, hapishaneler ilk ortaya çıktıkları günden itibaren egemenlerin, muhaliflerini ezme politikalarının bir aracı olmuşlardır. Sisteme muhalif olan kesimler hapishanelere doldurularak kitlelerden yalıtılmış, üzerlerinde psikolojik, fiziki pek çok sindirme-ezme yöntemi uygulanmıştır. Muhaliflerin sistem karşıtı düşüncelerini baskıyla işkenceyle, on yıllara varan tutukluluklarla yok etmek, sistemin suç saydığı fiilleri işleyenleri cezalandırarak halka gözdağı vermek devletin hapishanelere yüklediği rol olmuştur.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemiz hapishanelerinin, yıllar yılı işkencenin ve zulmün her türlü sünnün uygulandığı, baskının hiç eksik olmadığı yerler oldukları açık bir gerçektir. Hapishanelerde işkence, yaygın ve sistematik olarak uygulanmıştır, uygulanmaya da devam edilmektedir. Devlet -niteliğiyle doğru orantılı bir anlayışla- hapsettiklerine, tutuklu aldıklarına karşı “**burnu sürtülmeli**” mantığıyla hareket etmiştir. Bu bakış açısı, sorunları çözmemiş, çoğaltmış ve büyüttüştür. Sağlık, beslenme, fiziki ortam gibi olumsuzluklara da aynı bakış açısıyla yaklaşmış ve bu nedenle Türkiye hapishaneleri, katlanarak büyüyen sorunlarıyla bir sorunlar yumağı haline getirilmiştir. Hapishane-

ler sorunu, Adalet Bakanlığı başta olmak üzere, bazı kesimlerin savunageldiği biçimiyle “koğuş sistemi” ve bu sistemden kaynaklanan sorunlarla açıklanamaz. Hapishaneleri sorunlu hale getiren biraz önce ifade ettiğimiz bakış açısıdır. Özetlersek; hapishane sorunu, insanca yaşam hakkının gasp edilmesi ve bunun karşısında tutuklu ve hükümlülerin insani, yaşamsal hak ve özgürlükleri için mücadelesidir. Olaya, bu iki boyutu göz ardı ederek bakan bazı kesimlerin, hakların gasp edilmesini bir sorun olarak görmezken, tutukluların en meşru ve haklı taleplerini sorun olarak gördüğü biliniyor. Bu bakış açısı hapishanedekileri ikinci sınıf vatandaşlar olarak gören egemenlerin yaklaşımına denk düşmektedir. Sorun çözücü değildir. Sorunları arttırıcı, hatta baskıcı bir anlayıştır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Türkiye Hapishaneleri gerçeğinin daha anlaşılır olması için, hapishanelerin genel tablosuna bakmamız gerektiği açıktır.

Bugün açısından, HAPİSHANELERİN TABLOSU ŞUDUR:

- Hapishanelerde siyasi tutukluların can güvenliği yoktur. Baskı, işkence ve operasyonlarla siyasi tutukluların can güvenliği sürekli bir tehdit altındadır. Son yıllarda operasyonlarla katledilen tutuklu sayısı 40'ı aşmıştır. Bu saldırılarda tutuklulara işkence yapılmış, eşyaları talan edilmiş ve nihayet hapishanelerde, siyasi tutukluların **can güvenliğinin olmadığı** bir ortam yaratılmıştır. Can güvenliğini tehdit edenler en başta hapishane güvenliğinden sorumlu jandarma, infaz koruma memurları ve polistir.

- **Sağlık sorunları** hapishanenin çözüm bekleyen sorunları arasındadır. Mevcut haliyle hapishanelerdeki sağlık personeli ve revir-sağlık odası gibi sağlık hizmetlerinin verildiği yerler yetersizdir. Kapsamlı tedavi gerektiren hastalıkların tedavisi yapılmamaktadır ve tedaviler çeşitli biçimlerde engellenmektedir. Örneğin, içeriye ilaç alımında sorun çıkarılmakta ve bu biçimde tedaviler aksatılmaktadır. Siyasi tutukluların hastane sevkleri, “Asker yok, araç yok” gibi bahanelerle yapılmazken, adli tutukluların hastane sevkleri rüşvetsiz yapılmamaktadır. Bugüne kadar, **tedavisi engellendiği için hayatını kaybeden tutuklu sayısı 70'in üzerindedir.**

- **Hak gaspları ve çeşitli yasaklarla** hapishane yaşamı tutuklular için işkenceye dönüştürülmektedir. Kimi hapishanelerde günlük gazete, kitap, dergi ve günlük yaşamda ihtiyaç duyulan besin maddeleri dahi alınmamakta, siyasi tutukluların görüş, havalandırma gibi hakları da gasp edilmektedir. Çıkarılan genelge ve tüzüklerle, bu yasakların sayısı artırılmakta, hapishanede zaten sınırlı olan yaşam, iyice sınırlandırılmaktadır.

- **Adli tutuklu ve hükümlüler** hiç bir haklarını kullanamamakta; sosyal, kültürel ve sportif ihtiyaçları karşılanmamaktadır.

- Adli tutukluların yaşamı, idare ve idare ile işbirliği halinde davranan faşist-mafya babalarının insafına bırakılmıştır. Ayrıca adli tutuklular kendi ri-

zaları olmadan çalıştırılmakta, çalıştırılan tutukluların emeği sömürülmektedir. Adlilerin kaldığı bölümlerde yaşamın her alanında para işlemekte, neredeyse rüşvetsiz hiçbir iş yapılmamaktadır.

- Hapishanelerdeki sorunların en önemlilerinden biri de tutuklulara yapılan **ışkencedir**. ıškencenin gerekçesi çoğu kez idarenin kural ve disiplinine uymamak olmuştur. Her hapishane idaresinin keyfine göre belirlenen kurallar asıl olarak tutuklular üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Bu keyfi kurallara uyulmadığında dayak, falaka ve hücre hapsi devreye girmektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemiz hapishaneleri üzerine daha sayılabilecek irili-ufaklı onlarca sorun vardır. Bu sorunlar, hapishane idareleri ve bakanlıkça bilinmesine rağmen, bugüne kadar çözüm konusunda ciddi hiçbir adım atılmamıştır. Adalet Bakanlığı ve ilgili tüm kurumlar, çözüm yerine dayatmalarla sorunları giderek büyümüşlerdir. Sorunların dönemsel çözümü ise, her defasında siyasi tutukluların direnişleri, ödedikleri bedeller ve halkın sahiplenmesiyle sağlanmıştır. Kuşkusuz bu da geçici bir çözüm olmuş, aynı sorunlar tekrardan yaşanmaya başlanmıştır. Siyasi tutuklular, çoğu zaman, acil hasta bir arkadaşlarını hastaneye gönderebilmek için bile eylem yapmak zorunda kalmışlardır.

Bir kez daha vurgulamak gerekirse, bu sorunları yaratan ne siyasi tutuklular ne de mevcut koğuş sistemidir. Sorunları çıkaran ve büyüten devletin hapishanelerdeki insanlara yaklaşım tarzıdır.

İktidarlar değişmiş, yeni hükümetler işbaşına gelmiş ancak, devletin hapishanedekilere bakışı değişmemiştir. Dışarıdaki insana değer vermeyen, aç yoksul yaşamaya mahkum eden sistem, hapishanedekilere de değer vermemiş, dahası her türlü eziyetin yapılmasını meşru görmüştür. Devlete göre hapishanedekilere yapılacak her şey makbuldür. Bakış açısı bu olunca, hapishanedekiler zulmün, ıškencenin ve katliamın boy hedefi yapılmışlar ya da hastalıkların tedavileri gibi konularda gösterilen bilinçli duyarsızlıkla “sessiz imha”ya uğratılmışlar, katledilmişlerdir. Bizzat hapishaneleri yönetenlerin tutuklulara ilişkin nitelemelerini bir kez daha hatırlatmak isteriz:

12 Eylül döneminin İstanbul sıkıyönetim Başsavcısı Süleyman Takkeci, Kendisine içeride ışkence yapıldığını anlatan tutuklu yakınlarına;

“Cezaevinde dayak da olur ışkence de. Onları besleyip topaç yapıp elinize mi vereceğiz?” diyordu.

12 Eylül sonrası MGK’da görev yapan Albay Necdet Büyükyüksel, kendisiyle telefonda konuşan tutuklu anasına; **“Çocuklarınızın hepsini kazığa oturtmak lazım”** diyordu.

1989’da, dönemin Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Abdülkadir Özgöz operasyonda yaralanan siyasi tutuklular için **“ölürlerse ölsünler sorumlu-luğu ben alıyorum”** diyordu.

Hapishanelere ve özelde siyasi tutuklulara bakış konusunda gerek 12 Eylül cuntacılarının gerekse de daha sonra iktidara gelenlerin akıl hocalığını her alanda olduğu gibi yine emperyalizm yapmıştır. NATO'nun "Anti-Terör Komitesi"nde 1988 yılında alınan bir kararda **"Cezaevlerinde politik ilişkileri olanları izole etmek ve rehabilitasyon için acele etmeliyiz. Ya düşünce değişikliği, ya ölüm..."** deniyordu.

Bu kararın alınmasının üzerinden bir yıl geçmeden dönemin iktidarı **"1 Ağustos Genelgesi"** olarak bilinen genelgeyi yayınlamış ve Eskişehir hücre hapishanesini faaliyete geçirmişti. Tutukluların direnişiyle kapatılan Eskişehir Tabutluğu 1995'te Adalet Bakanlığı yapan ve siyasi tutukluların tüm haklarını gaspetmeye çalışan **Mehmet Ağar** tarafından, **"Demokratik hak ve özgürlükler aynı zamanda terörizmin hayat damarlarıdır. Dikkat edilirse terörizmin genelde demokratik ülkelere musallat olduğu, otoriter ve totaliter ülkelerde ya hiç bulunmadığı ya de çok az bulunduğu görülmektedir."** değerlendirmesinden hareketle yeniden açıldı. Bu süreç hatırlayacağınız gibi, Ölüm Oruçları'nda yitirilen 12 can ve onlarca tutuklunun ömür boyu sakat kalması ile sonuçlandı.

Aynı mantık sonraki yıllarda da hakim olmuştur.

Bugün mevcut iktidarın tutuklulara bakışında da bir değişiklik yoktur. Bunun için Ulucanlar, Burdur ve Bergama hapishanelerine saldırılmış tutuklular vahşi yöntemlerle katledilmiştir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Anlattıklarımızdan da görülebileceği gibi, hapishanelerdeki sorunların temelinde, devletin hapishanelere attığı insanlara bakışı vardır. Bu bakış açısı geçmişten bugüne değişmemiş, işkenceler, katliamlar, provokasyonlar, katliam girişimleri hep bu mantığın sonucu olarak gerçekleştirilmiştir. Devletin güvencesinde olması gereken tutuklu ve hükümlülere bizzat devletin "güvenlik güçleri" işkence yapmış, katletmiştir. Yani devlet hapishanelerdeki "güvenliği" tutuklulara işkence ederek, katlederek sağlamıştır.

Sorunu genelleştirerek ele almalı ve bir bütün olarak ülkemiz gerçekliğini düşünerek şunu net olarak söylemeliyiz; hapishanelerdeki insanlık dışı uygulamaların, baskı ve zorun, işkence ve katliamların şiddeti, içinde bulunan döneme ve sistemin bu dönemde uygulamayı hedeflediği ekonomik, siyasi, sosyal programa bağlı olarak belirlenmiştir. Bu ekonomik, siyasi ve sosyal program ise her defasında IMF ve Dünya Bankası gibi emperyalist kurumlar dayatılan programlar olmuştur. Dolayısıyla hapishaneleri de içine alan bir tarzda halka karşı topyekün saldırılara dönüştürülmüştür. Ve kuşkusuz sistemin buradaki amacı halkı topyekün teslim almaktır. Bu nedenle 12 Eylül'de siyasi tutuklulara en ağır işkenceleri yaptılar, katliamlar gerçekleştirdiler, itirafçılığı dayattılar. Amaçları siyasi tutukluları düşüncelerinden vazgeçirmek, özgürlük ve demokrasi mücadelesinden kopartmaktı. 12 Eylül sonrası da benzeri uygulamalar dayatıldığı biliniyor. Bunun so-

mut örnekleri 1 Ağustos genelgesidir; 1991'de açılan Eskişehir tabutluğu-
dur, 1995 Buca, 1996 Ümraniye ve Diyarbakır, 1999 Ulucanlar katliamları
ile Burdur ve Bergama'da gerçekleştirilen saldırılardır. Yine bugün devletin
F tipi hücrelerle gerçekleştirmeye çalıştığı saldırı da amaç aynıdır. Saldırı-
nın amacı siyasi tutukluların sesini boğarak, kişiliksizleştirerek, siyasal
kimliğinden soyundurup inançsızlaştırarak bir bütün olarak halkın bağım-
sızlık, demokrasi ve özgürlük mücadelesini boğmaktır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Onun için bir kez daha vurgulamak istiyoruz ki, "F TİPİ" HÜCRE HAPİS-
HANELER emperyalizmin halkı bir bütün olarak teslim alma operasyonu-
nun önemli bir parçasıdır.

İşçilere, kamu emekçilerine, yoksul köylülere ve küçük üreticilere, genç-
liğe, yoksul gecekondu halkına yönelen tüm saldırılar ve hak gaspları; özel-
leştirmeler, işten atılmalar, grevlere getirilen yasaklar, sendikasılaştırma,
tüm çalışanlara reva görülen "sadaka" zamlar, sendikal örgütlenmelerine
getirilen engeller ve KHK'lar yoluyla yapılmaya çalışılan "disipline etme"
çabaları, tarım ürünlerine verilen talan fiyatları ile dayatılan açlık ve yok-
sulluk, özelleştirme uygulamaları ile tarım kesimine dayatılan tasfiye, YÖK
cenderesine sıkıştırılmış ve birer ticarethane haline getirilmiş üniversiteler,
eğitim hakkının gaspı, tüm üniversite emekçileriyle birlikte öğrencilerin
söz, karar ve örgütlenme haklarının gasp edilmesi, kışla disiplini dayatma-
ları, polis zoru gibi tüm saldırılar HÜCRE HAPİSHANELER saldırısıyla iç
içedir.

İşte tüm bu gerçeklerden hareketle diyoruz ki, bugün HÜCRE HAPİS-
HANELERE karşı olmak demek, ülkemiz bağımsızlık, demokrasi ve özgür-
lük mücadelesinin parçası olmak demektir. Bu büyük bir sorumluluktur.
Hapishanelerde bulunan devrimci tutuklular bedenlerini ölüme yatırarak
bugün bu sorumluluklarını büyük bir özveri ile yerine getirmektedirler.
Onlar hapishane duvarlarını çoktan yıktılar, içerisini ve dışarısını bütünleş-
tirerek bağımsızlığımız ve özgürlüğümüz için direniyorlar. Devrimci tutuk-
luların 20 Ekim 2000 tarihinde, "Hücreleri Uygulamaya Çalışan Hükümeti
Uyarıyoruz: Hücrelere Girmeyeceğiz" diyerek direnişi başlatırken dile ge-
tirdikleri;

- *Bugüne kadar yapımı süren F Tipi Hücre hapishaneleri kapatılmalıdır.*
- *3713 sayılı Anti-Terör Yasası bütün sonuçlarıyla birlikte kaldırılmalıdır.*
- *Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıklarının ortak imzalarından oluşan*
"Üçlü Protokol" iptal edilmelidir.

- *Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmalı, verdiği cezalar bütün so-
nuçlarıyla kaldırılmalıdır.*

- *Değişik tarihlerde ve yerlerde gözaltındayken bizlere işkence yapanlar*
açığa çıkartılmalı, kamuoyuna açık bir şekilde hızla yargılanıp cezalandı-

rılmalıdır.

-Halkların demokrasi ve özgürlük mücadelesi önündeki tüm anti-demokratik yasalar iptal edilmeli, Kürtler ve diğer azınlıklar üzerindeki baskılara son verilmelidir” taleplerini savunmak ve devrimci tutukluların direnişine destek vermek; hak ve özgürlüklerini isteyen; eşitlik ve adalet isteyen; sömürsüz, bağımsız ve demokratik bir ülke isteyen herkesin görevidir.

4. Oturum

TERÖRLE MÜCADELE YASASI

Oturum Başkanı: Av. Necati ÖZDEMİR

Konuşmacılar:

1- Av. Bahri BELEN

“Terörle Mücadele Yasası Nedir?”

2- Av. Selçuk KOZAĞAÇLI

“TMY’nin 1991’den Bugüne Uygulamaları ve Sonuçları”

Raportör: Av. Nurhayat İŞYAPAN

Av. Necati ÖZDEMİR (Oturum Başkanı)

Kurultayın bu oturumunda terörle mücadele yasası tartışılacak. Aslında oturum başkanı Sayın hocamız profesör Çetin Özek Bey’di, ancak birçok arkadaşımın bildiği gibi ciddi sağlık sorunları var. Biz daha iyi olacağını düşünüyorduk ancak daha da ağırlaşmış. Özellikle konuşmasında ciddi sağlık sorunları olduğu için, yaşam hakkının da, sağlık hakkınında daha önce geldiğini düşünerek kendisine geçmiş olsun diyoruz. Bu itibarla da ona düşen görevi ben yerine getirmeye çalışacağım.

Bu arada yine bir bilgi sunuyorum diğer konuşmacımız profesör Doktor Füsün Sokullu cezalandırmanın amacı ve hürriyeti bağlayıcı cezaların ve bunlara seçenek konuların değerlendirilmesi noktasında tebliğ hazırlamıştı. Ve konuşmacı olarak kurultayda hazır bulunacaktı. Ancak onun da ifade edemeyeceğim önemli bir mazereti bildirildi. Makul bir mazeretti. Fakat kurultay bülteninde ya da çalışmalar içerisinde tebliği yer alacak. Ben olandığıncaya kadar bu boşluğu doldurmaya gayret edeceğim.

Terörle mücadele yasası. Bunun detaylarını konuşmacılar solumdan başlayarak değerli meslektaşım Av. Bahri Belen ve meslektaşım Av. Selçuk Kozağaçağı anlatacaklar. Terörle mücadele yasası nedir ve dünden bugüne kadarki uygulamaları ne şekilde olmuştur noktasında irdelemelerini yapacaklar. Detaylara girmeden çok genel mahiyetiyle birkaç şey söylemek istiyorum.

Bildiğiniz gibi 1991 yılında kendilerini de ilgilendiren tutuklu ve hükümlüler için TMY denilen bir kısmı içinde cezaevlerinden tahliyelerine vesile olan bir yasa çıkarıldı. Gizli şekilde hazırlandı ve çok ani bir şekilde toplum, ceza profösörleri, infazla uğraşanlar, ömrünü mesleğini hayatını cezalandırmayla geçirmiş olanlar, akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve hatta bizzat Adalet Bakanlığı’nın kendisinin dahi içinde olmadığı bir ortamda ta-

mamen dışardan (ne yazıkki ülkemizde birçok yasa böyle çıkarılıyor) siyasi konjektüre göre bir siyasal kararla böyle bir yasa çıktı.

Hatırlarsanız 141-142 ve 163. maddelerde Türk Ceza Kanunu kaldırılmıştı. Bu maddelerin kaldırılmış olmasından kaynaklı sanki Türkiye’de adeta rejim değişikliği olacakmış gibi bir lanse oldu. Bir antipropaganda oldu ve o propaganda kendisini önümüze böyle bir yasa olarak çıkardı. Avukatlar ya da ceza hukukçuları tartışırken, “141-142-163 daha mı iyiydi” diye zaman zaman ilginç sorular sorulduğuna şahit oluyoruz. Şimdi ben sadece bu yasanın 1. maddesini okuyacağım.

“Terör baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinin biriyle anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak. Türk devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek. Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek. Temel hak ve hürriyetleri yoketmek. Devletin iç ve dış güvenliğini kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi vaye kişiler tarafından girişilecek hertürlü eylemlerdir.”

Tabi ceza kısımlarına girmiyorum. Bu kanunda yazılı olan örgüt iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. Örgüt terimi Türk Ceza Kanunu’yla ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül cemiyet silahlı cemiyet çete veya silahlı çeteyi de kapsar. Hemen hemen içine almadık hiçbir konu bırakmamış. Belki hukuki ve eski bir terimle muğlak, yani çok geniş, hangi tarafa çeksen o tarafa gidebilecek sınırları belli olmayan tanımlamalar. Mesala ben şöyle desem; benim ülkemi demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti yapmaz iseniz sizin hepinizi ben zorla emekli edicem. Bunda değerli katılımcılarla da anlaşsak muhtemelen biri çıkar kardeşim sizin bu tanımlamanız 3713 sayılı yasa girebilir ve hakkaten girebilir yani.

Ülkemiz birçok konuda olduğu gibi bu tür sıkıntıları da zaman içinde aşacak. İllaki aşacak yani bunun ben başka bir alternatifini düşünmüyorum. Bu arada bizi bu tür yasalarla bağlayan anlayış öbür tarafta bir gecede bırakın yasayı falan, devletin anayasasını yok sayan, devletin bütün kurulu nizamını bir gecede yok addeden iki kişinin-üç kişinin-beş kişinin ağzından çıkacak kelimelere bağlayan ve bunların anayasa ve yasa hükmü kabul edildiği günleri, geceleri ve sabahları biz gördük. Herhangi bir yasanın birtek maddesini şu veya bu şekilde bu kanunda anlatılan şekillerden biriyle eleştiri sınırlarını biraz ileri giderseniz dahi, bu defa karşınıza çıkacak kanunun 159. maddesi denilen bir başka maddesi var.” Tahkir ve tezyih”. En hafifiyle o çıkar karşınıza, eleştiride biraz ileri gitmeniz halinde. Fakat bu ülke bizim ülkemiz. Meşru anayasasını bir daha hatırlatmak istiyorum. Bir gecede yine terör bahanesiyle ne yazık ki kökünden kaldırıldığı günleri yaşadık. Ve biz “cumhuriyeti korumak ve kollamak” adına bu illegaliteyi meşru kıldık. Biz kılmadık tabi. Bize meşru kılmış gibi gösterdiler. Ve dokunul-

mazlık zırhına koydular. Ve biz hiçbirşey yapamıyoruz nitekim. Sayın cumhurbaskanı Sezer'in bir gazeteciler cemiyetini ziyaretinde söylediği bir cümleye dikkat çekmek istiyorum; *“Düşünce ve ifade hürriyeti bir bütündür. Yasalar bu açıdan değişmelidir. Suç unsurlarına açıklık getirilmelidir. Yargıca ve söylendiği ortama göre -yok orda virgül var ama ben 've'yi katıyorum- değişmemelidir.”*

Aslında sayın Cumhurbaşkanı da sizin gibi benim gibi Anadolu evlatları gibi düşünen ve bunu çeşitli vesilelerle ifade eden ve umuyoruz ki bir müddet sonra ifade yetmiyor bunun uygulama haline de getirilmesine önayak olan bir yolda olsun. Bir daha okuyorum bunu arkadaşlar; *“Düşünce ve ifade hürriyeti bir bütündür. Yasalar bu açıdan değişmeli. Suç unsurlarına açıklık getirilmeli. Yargıca, söylendiği ortama göre değişmemelidir”* Ve sayın Adalet Bakanı da bu konuşmanın olduğu günlerde şöyle bir yorum yapıyor. *“Türk ceza kanununun 312. maddesi”* diyor *“birazda zorlamayla uygulanıyor.”* Yani burdan şu çıkıyor. Biz yürürlükte olan yasalarımızı olması gerektiği gibi anlamıyoruz. Peki nasıl anlıyoruz ya da nasıl uygulamıyoruz? (Bunu ben söylemiyorum.) Bunu adalet konusunda Türkiye'deki en yetkili iki ağız söylüyor. Birisi sayın Cumhurbaşkanı, diğeri sayın Adalet Bakanı.

Ben bir hukukuçu olarak böyle tevsir ediyorum. Umarım ki yanlış tevsir etmiyorum. Yasaların içinde ne yazılmış olursa olsun bu ülkede siyasal konjonktüre göre, ülkeyi yönetenlerin anlayışına göre, hukuka bağlılığına göre, demokrasiye olan inancına göre bu yasaları biz tatbik ederiz. Böyle olunca dün ak dediğiniz bugün kara, bugün kara dediğiniz yarın ak olabilir. Bunun örneklerini hatırlarsınız. Oral Çalışlar'da gördük. Bir röportaj yaptı, yayınlandı. Daha sonra bu röportaj kitap haline geldi. Ve Oral Çalışlar bu durumu bildiği için başından daha önceleri geçtiği için, gitti ilgili DGM'den izin aldı. “Benim” dedi, “İnceleyin bu eserimde bir suç var mıdır?” Yok dediler. Bu eser haline geldi yayınlandı. İki yıl geçti. Birinin canı sıkıldı, beğenmedi. Öyle ya biraz önceki söylediğimiz tatbikat; bu suç sen suç işlemişsin dedi ve ceza aldı. Bir yıl ceza aldı. Ve ilginçtir yüksek mahkeme de bunu onayladı.

Şimdi bu muğlaklık bu belirsizlik her birimizin başına gerek birey olarak ülkenin yurttaşları olarak, gerekse avukatlar, hukukçular olarak bizler ve hatta çoğu kere akademisyenler, -öyle korkunç şeyler var ki- yaşayabiliriz. Yine birşey belirteyim; Anayasa'da belirtilen cumhuriyetin niteliklerini. Canım siz anayasada cumhuriyetin niteliklerini belirtmişsiniz ama içi boş. Anayasa'nın ikinci maddesi işte. “Türkiye Cumhuriyeti” diye başlayan bir madde. Başlangıçtaki hükümlerde belirtilen “demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti”dir.

Demokratik! Demokratik mi arkadaşlar? Söyleyebilir miyiz yani?

Laik! Laik miyiz? Örtümüze karışıyorlar, açmamıza karışıyorlar, kapatmamıza karışıyorlar, yatmamıza karışıyorlar, böyle bir laiklik olabilir mi?

Demokratik değilsiniz. Sosyal mi peki? Sosyal adaletin hangi kurumu ülkemizde tahakkuk etmiş, işlerlik kazanmış? 25 sene köle gibi çalışıyorsun, yüz milyona mahkum oluyorsun ondan sonra o maaşı alacağım diye banka kapılarında ölüyorsun. Tedavin yapılmıyor, adam yerine konulmuyorsun gittiğin her kapıdan horlanıyorsun... Yani sosyal!

Hukuk! Hukuk devleti miyiz peki? Cumhurbaşkanı “değil” diyor, Başbakan “değil” diyor, Adalet Bakanı “değil” diyor, Anayasa Mahkemesi Başkanı “değil” diyor.

Ben bu cumhuriyeti beğenmiyorum. Burdan deklare ediyorum ve her platformda söylüyorum ve söylemeye de devam edeceğim. Laik olmayan, demokrat olmayan, sosyal olmayan ve hukuku olmayan bir cumhuriyeti kabul de etmiyorum. Benim yüreğimdeki, benim beynimdeki, benim gönlümdeki ve benim tabiat bağı ile bağlı olduğum, yurttaşlık bağı ile bağlı olduğum, yüreğimde “ben bu ülkenin yurttaşayım” diyerek gururla gezmemin, onurla dolaşmamın olmazsa olmaz şartı Anayasa’ya yazdığımız o hükümlerin bulunması. Onlar yok mu? Ben de yokum öyleyse. Bu gururu taşıyamam. Ve bunu söylerim. Ve benimle birlikte, eğer bu iki katılımcı da biraz sonra benim gibi konuşurlarsa biz hakikaten 3713’lük duruma geleceğiz galiba.

Evet burdan şimdi çok detaylara girmeden konuşmacıların alanlarına fazla tecavüz etmeden toparlayarak, Füsun Hanım’ın değerli hocamızın olmaması sebebiyle bir iki şey de o konuda söylemek istiyorum.

Değerli katılımcılar;

Hangi otorite olursa olsun; yani adı devlet, cumhuriyet, kabile, klan, krallık, monarşi... Çünkü toplumun oluşumunda ya da bu gücün, bu erkin oluşumunda hukuk felsefesinde, sosyolojisinde bize anlatılır; Bireyler biraraya geldiler. Böyle toplumsal uzlaşma dediğimiz bir konu var. Bireyler bir araya geldiler ve işte Anayasa’ya yazdığımız özellikler. Oraya bir atıfta bulunmak istiyorum. Erkin adına ne dersiniz deyiniz, yani insanların, bireylerin biraraya gelmek suretiyle kendi yaşamsal değerlerinden, -ki bunların başında otorite geliyor- bireysel otoritenin devri... Bu şekilde devrettiğimiz erkin oluşturduğu güç, -adı herşey olabilir- bizim adımıza hareket ederken varlığının devamı için kurallar koymakta. Biz aynı zamanda o erki devrederken, içinde kural koyma yetkisini de onlara devrediyoruz. Peki bu her zaman hakikaten böyle mi oluyor? Yani, bizim devrettiğimiz yetkileri, bizim arzu ettiğimiz şekilde mi kullanıyor bu otorite? Yok! Çoğu zaman da bizi yok sayıyor, kafamıza, gözümüze vura vura... Dünyanın birçok yerinde böyle. Sadece bizim sorunumuz değil bu. Demokrasi, insanın sorunu, insanlığın sorunu şimdi. Şu veya bu şekilde, silah gücüyle bu otoriteyi zaptetmekte, illegal olarak zaptetmekte ve bu güç, bu erk kurallar koymakta. Kuralların ihlalini suç ve bu ihlalin karşılığında da cezalandırma getirmekte. Dolayısıyla insanoğlunun varoluşundan bugüne ya da toplumsal yaşamın varoluşundan bugüne, iktidar, kurallar, kuralların ihlali ve bunun karşılığı

olan bir müeyyide adına, ceza dediğimiz cezalandırma var. İşin felsefesi kısmına girmiyorum. O başka bir tartışma. Sadece bilimsel bir tanımlama yapmak istiyorum.

Peki bunda amaç ne? Yani kuralların ihlali sonucu, erkin verdiği cevap, (ona ceza diyoruz) bu otoritenin bu erkin hukuka, insan haklarına, demokrasiye, evrensel normlara, kurallara bağlılığına göre değişiyor. İşte bunlara çok bağlı olduğu zaman çok demokrat olduğu zaman, hakikaten insanın insan olmaktan kaynaklı yaşamanın, insanca yaşamanın lezzetini, hazzını alabileceği bir ülkede yaşamak bir keyiftir arkadaşlar. Müthiş bir keyiftir. Eğer bunu bize bıraksalar müthiş bir keyiftir. Biz bu keyfi alamıyoruz. Gördüğümüz sadece şiddet, sadece evimizde televizyon seyrederken “Allah kahretsin” demek sadece ağlamak üzülmek, kavgaya etmek. Böyle bir keyif olabilir mi? İnsanlar biraraya birbirlerine mutluluk versin diye gelirler. İnsanlar bireysel yanlarından vazgeçerek toplum olurken bu hazzı daha çok yaşamak, paylaşmak için biraraya gelirler. Dünyanın, (yabancı konuklar da var, lüten beni bağışlasınlar, ben kendi adıma söylüyorum burda biraz toprak milliyetçiliği yapacağım) en güzel ülkesinde yaşıyoruz, en güzel coğrafya parçasında yaşıyoruz. Bu öyle veya böyle bizim elimize geçmiş birşey. Ama bu müthiş ülkede, bu güzel ülkede, ülkesi için daha çok güzel şeyler üretebilecek, paylaşımı daha çok kolaylaştırabilecek birçok insan, birçok genç şu veya bu şekilde ya silaha sarılmak zorunda bırakılmış ya da kavganın içine sokulmuş, ya içeriye atılmış, ya öldürülmüş.

Bilir misiniz, (bilmiyorum mutlaka düşünmüşsünüzdür); 1920’den bu yana çok korkunç bir plan var ve bu planın temel parçası aydını yok etmek, okumuşu yok etmek, ülkeyi cahil bırakmak. Sonra bu cehaletin üstüne fukaralığı bindirmek. İşte bugün bu süreci yaşıyoruz. 1920’lerde, Çanakkale’de ve diğer cephelerde ülkenin bütün aydınları kırıldı, okumuş evlatları kırıldı. Ondan sonraki süreçte Anadolu’nun çeşitli yerlerinde çeşitli bahanelerle, isyan bahaneleriyle yine aydınlara, okumuşlara kırıldı. 1960’dan sonra kırılmaya devam etti ve biz 1960 - 2000 arasında 40 yılda en az ikiyüzbin gencimizi, (üniversiteli gençler bunlar), öldürdük, toprağa gömdük. Hangi ideolojiden ve hangi amaçla olursa olsun öldürdük, toprağa gömdük. Kimisini cezaevlerinde çürüttük, kimisini işe yaramaz hale getirdik. Biz hukukta buna kadük diyoruz. Fikren ya da bedenen ya da hem fikren hem bedenen işe yaramaz hale getirdik. Ve bugün son yirmi yıla da ayrıca dikkat çekmek istiyorum. Ülkenin yarısını cahil bıraktık. Ülkenin yarısını... bütün bu genel dışında bir de özeli var. Yarısını okulsuz, susuz, yolsuz, eğitimsiz bıraktık. Ne kaldı geriye? Üniversitede kimseyi okutamıyoruz. Çünkü ülkeyi bu durumda tutanlar biliyorlar ki, aydınlık ancak eğitimle olur, bilimle olur. Önce cahil bırak, üstüne de ekonomik olarak fukaralığı ekle. Bunlar anlaşılan bizi “canavar” haline getirmek istiyorlar. Çünkü fukaralıkla, cehaletin birarada olduğu yerde insan olmaz. Bu beden, bu ruh başka bir varlığa döner. Beyler, eğer bu insanlar, bu varlığa dönerlerse bu süreç tamamlanırsa

bundan, önce siz zarar görürsünüz diye burdan size uyarıda bulunuyorum.

Ve dönüyoruz kaldığımız yere...

Bu değerlere bağlılığına göre cezalandırmanın amacı da değişmektedir. Bugün gerçekten geri kalmış ülkelerde, çok yaygın bir uygulama şu:

Her suçluyu tutuklama.

Hele yasalar bir de toplumda infial uyandıran her konuda, yargıca istediği her bireyi tutuklama hakkı getiriyor. Şimdi aramızda emniyet mensubu kardeşlerimiz var. Bizim hepimizi toptasalar “siz şapka giymiyorsunuz kardeşim” diye, samimi olarak söylüyorum burdan hepimizi kelepçe takarak teker teker götürürler. Eğer savcı da isterse bizi sevk eder, hakim de isterse tutuklar. Şu anda yürürlükte olan bir yasa bu. Cezalandırmanın amacı bu olamaz. Modern dünya zamana ve konjoktürün demokratik gelişimine bağlı olarak cezalandırmadan anladığı algılamayı ve vurgulamasını değiştiriyor. Filmlerde görüyoruz, gazetelerde okuyoruz, son zamanlarda her suç işleyeni doğrudan alıp cezaevine kapatmak yerine kimi zaman evinde göz hapsinde tutmak, kimi zaman belirli bir iş yerinde çalışmasını emretmek, kimi zaman belli bir bölgede yaşamasını ve orda çalışmasını zorunlu kılmak gibi bu tür modern yaklaşımlar var. Bizde de alttan alta ben böyle bir baskı görüyorum. Tabii hukuku güçlü kılmadığımız için, yargıyı güçlü kılmadığımız için, bütün bunları yapmamız mümkün değil.

Ben burdan yine emniyette görevli arkadaşlara bir atıfta bulunmak istiyorum. Eğer böyle bir şeyi uygulamaya başlasalar vallahi sabahdan akşama kadar şu veya bu şekilde bir yerde çalışmaya mecbur tutulmuş tutukluların bu defa peşinde olmak zorunda kalacaklar, başka bir iş yapamayacaklar. Bu bir altyapı işi arkadaşlar. (Üst yapı kurumları olarak da tartışılabilir ama...) ben bugün hukuku altyapı olarak görüyorum. Ekonomi bitti zaten. Hiç olmazsa hukuk ve buna bağlı olarak insanlar özgürlüklerini yaşayabilir, düşüncelerini söyleyebilir iseler ekonomi düzelir. Diğer birçok şey düzelir. 3713 düzelir. Terör de düzelir.

Ben teşekkür ediyor ve konuşma sırasıyla sayın Bahri Belen'i Terörle Mücadele Yasası hakkında konuşmaya davet ediyorum.

Av. Bahri BELEN:

Değerli konuklar, halen yakınları cezaevinde tutuklu ve hükümlü bulunan aileler, değerli hukukçu meslektaşlarım benim üç gün sürecek ve iki günü tamamlanmak üzere olan bu toplantıdaki size sunacağım tebliğ veya size anlatacağım konunun adı Terörle Mücadele Yasası yani 3713 sayılı yasa. Bu salonda çoğunluğu hukukçu olmayan insanlar var. Ben sorsam ki Terörle Mücadele Yasası'nı ben değil siz anlatın, bana göre bu salondaki insanların %99'u bu yasayı biliyor.

Nedir Terörle Mücadele Yasası?

Herkesin ne yaptığı belli olmadan bir çuvala atılıp yargılandığı ve mah-

kemesinin, Sultanahmet, Beyoğlu, Kadıköy veya Suçun işlendiği yerde değil de Besiktaş'ta öyle denize yakın bir yerde yapıldığı, cezaevinde daha çok yattığı, cezaevinde özel koşullarda yattığı, soruşturmasının yani suçun işlendiği iddia edildiği zamandan sonraki aşamadaki soruşturmasının özel usullere uygun olarak yapıldığı bir sistemin adıdır Terörle Mücadele Yasası.

Yani ne olduğu belli olmayan bir suçlamadan dolayı içeri atabilmeye yetki veren özel bir mahkemede, yani doğal yargıç ilkesinin tersine özel bir mahkemede insanları yargılayan özel cezaevlerinde tutan ve diğer tutuklu ve hükümlülerden farklı ve daha çok içeride yatıran bir yasal düzenleme. Değerli başkan dediler ki, işte burda bazı emniyet mensupları var. O emniyet mensupları da bunu biliyor aslında, Terörle Mücadele Yasası'nın genel olarak adı şöyle söylenilebilir. Aslında devletin yurttaşına uyguladığı terörün meşrulaştırıldığı ve yasallaştırıldığı bir yasadır.

3713 sayılı yasa ile ilgili olarak çok şey söylenilebilir. Ama bu üç günlük toplantı sürecine uygun olarak, cezaevi ve cezaevlerine ilgili infaza ilişkin, düzenlemelere ilişkin bölümlerle bir iki noktaya işaret etmek istiyorum. Tabi bu arada TMY'nin başta sayın başkanın okuduğu terör tanımı, arkasından terör suçu, terör suçları ve terör amacıyla işlenen suçlar, buna katkıda bulunanlarla ilgili özel düzenlemeler var 3713 sayılı yasa. Ve bu düzenlemelerin hepsi... Bu 3713 Sayılı yasa, biliyorsunuz 1991 yılında çıktı. 1991 yılında çıktıktan sonra bu terör, terör suçu, teröre yardımcı olanlarla ilgili tanımları getiren bu düzenlemelerin dışında bu suçların hangi mahkemede yargılanacağına ilişkin düzenlemeler getiren bir yasa oldu. Arkasından bu suçlarla ilgili tutuklu ve hükümlülerin hangi tip cezaevlerinde yatacağına, nasıl cezaevinde yatacağına ilişkin düzenleme bu yasa yapıldı. Ayrıca o güne kadar, çok eskiden beri herkesin diline pelesenk olmuş olan 140,141, 142 ve 163. maddelerin suç olmaktan kaldırılmasına ilişkin bir madde eklendi. Ayrıca o güne kadarki işlenen suçlarla ilgili bir anlamda af bir anlamda da özel bir şartla salıverme yasası düzenlemesi yapıldı.

3713 sayılı yasa ile ilgili olarak 141, 142, 163. maddelerin yerine 7. madde getirildi. 142. Maddenin 1. ve 2. ve 3. fıkralarına karşılık gelmek üzere 8. madde getirildi. Bu getirilen ve tanımlanan suçlarla ilgili olarak şöyle bir değerlendirme yaptıktan sonra şimdi cezaevleri ve cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerle ilgili özel düzenlemelere değinmek istiyorum.

Şimdi bu yasa da getirilen, düzenlenen tüm suçlar hukuk devleti diyeceğimiz, yani hukukun egemen olduğu, yani insan haklarının güvence altında olduğu yani demokratik toplum dediğimiz üç temel sacayağı üzerine oturmuş devletin temel ilkelerine aykırı düzenlemelerdir. Biliyorsunuz, toplumlarda belli eylemler belli davranışları cezalandıran temel bir ceza yasası olur. Bizde bu Türk Ceza Kanunudur. Ve bu kanunda ceza normları suç ve suçluyla ilgili temel tanımlamalar bulunur ve bu temel tanımlamalar aslında insanlık tarihinin uzun geçmişinde insan aklı, insan vicdanı adalet duygusu, hukuk anlayışı, demokrasi anlayışı... süzgeçlerinden gelip

yerleşmiş temel kurallar içerir. Şimdi bu yasa hukuk devletinin aykırı suç tanımlamalarını getiriyor. Gerçekten eski 1961 Anayasası dediğimiz anayasanın 33. bu mevcut yani bir darbe ile gelen anayasanın bile 38. maddesinde güvence altına alınan bazı temel kavramları hiçe sayan bir yasa, bu yasa. O da şu; 38. madde diyor ki; “*açıkça suç olduğu tarifedilmeyen bir eylemden dolayı kimseye ceza veremezsiniz.*” İşte demin söylediğim temel yasa dediğim TCK’nın birinci maddesinde yeralıyor... Bu anayasanın 38. maddesi. Yine hiç kimseye cezaların şahsı prensibi dediğimiz anayasanın 38. maddesinde hiç kimse bilerek veya isteyerek işlemediği bir eylemden dolayı ceza verilemez diyor. İşte bu kanunun prensibi, cezaların prensibi bu. Bu ilkeler hukuk devletinin temel ilkeleridir. Bu ilkeler, biraz evvel sayın başkânında söylediği gibi TMY yasasında hiç bir şekilde dikkate alınmamış. Gerek birinci maddedeki terör tanımında, gerek altıncı maddede düzenlemede, gerek yedinci düzenleme, sekizinci düzenlemelerde bu temel kurallara riayet edilmemiş.

Dolayısıyla hangi eylemi işlediğiniz zaman, “*vatan caddesinden millet caddesine çıkarken şu yoldan geçtiğiniz zaman size 6 ay hapis cezası verilir*” dememiş ki, bilirsiniz ki oradan geçmezsiniz yani ceza almazsınız. Veya “*gece 12’den sonra şurada yürüyemezsiniz.*” Veya “*bir insana bıçakla veya silahla bir insana zarar vererseniz cezalandırılırsınız.*” Bunlarda hangi eylemi yaptığınız zaman cezalandırılacağınız bellidir. Ama bu Terörle Mücadele’nin 6-7-8 maddelerinde düzenlenen suçlarda neyi işlediğiniz zaman suç olacağı konusu belli değildir. Bu, anayasanın 38. maddesine, temel ceza yasası olan 1. maddesine, 45. maddeye aykırıdır.

Şimdi bunları söyledikten sonra bizim bu üç günlük toplantıya ilişkin bu yasadaki düzenlemelere de değinmek istiyorum. Bu arada isterseniz şunu da söyleyeyim; gerçekten bu yasayla ilgili tanımlanmış veya tanımlandığı söylenen suçlarla ilgili soruşturmalar, ceza soruşturmaları -ki hukukçu arkadaşlarımız bu tanımları çok iyi bilirler- bir hazırlık soruşturması, yani suç işlendiği iddia edilen andan iddianame düzenlenerekten mahkeme aşamasına geline aşamaya kadarki olan aşama “hazırlık soruşturması”, iddianame düzenlenerekten mahkeme önüne, yargıç önüne getirildikten sonraki aşama, “son soruşturma aşaması”dır. Bu aşamalarda ceza yargılama usulü hukukunun temel ilkeleri farklı uygulanmaktadır. Yani diğer suç işleyenlerle bu yasaya göre suç işlediği iddia edilen kişilerin yargılamaları farklıdır. Bu ise, gerçekten biraz evvel söylediğim hukuk devleti olgusunun en yabancı, anlayamayacağı bir düzenlemedir.

Hukukçu arkadaşlarımız söyleyecekler (ama siz de bunu kolay anlayabileceksiniz, çünkü biraz evvel söylediğim gibi Terörle Mücadele Yasasını herkes biliyor artık); Ceza muhakemesi hukuku ile ilgili kafa yoran dünya bilim adamları şöyle der; Bir ceza kanunu koyarsınız orada şunu yapma, bunu yapma dersiniz ve insanlar yapmaz veya yapmak istemez, cezadan kurtulur. Ama ceza muhakemesi hukuku kuralları o kadar önemlidir ki, hiç bek-

lemediğiniz anda bir soruşturmaya maruz kalabilirsiniz. Gece evinizden alınabilirsiniz. Yolda giderken birileri kolunuza girip sizi karakola ya da bilinmedik bir yere götürebilir. Onun için ceza muhakemesi hukuku, yani suçluluğu sabit oluncaya kadar masum sayılan kişilerin soruşturulmasıyla ilgili, yani “hazırlık soruşturması”, “son soruşturması”yla ilgili kurallar çok yaşamsaldır ve dünyanın hiçbir yerinde (bu Amerika olabilir, Çin olabilir, Türkiye olabilir, İran olabilir, Arabistan olabilir, Avrupa olabilir) ve hiçbir döneminde yüzyıl evvel, binyıl evvel, bin yıl sonra bu kurallar kadar önemli kurallar yoktur. Çünkü bu kurallar suçluluğu sabit oluncaya kadar masum olan insanların güvencesidir bu kurallar. İşte Terörle Mücadele Yasasında bu kurallar hiçe sayılmaktadır. Gözaltına almadan, aramaya kadar hepsi bu yasada farklı düzenlenmiştir. Ve zaten bu yasa gereği yargılananlar biraz evvel başta da söylediğim gibi suçun işlendiği yerde yani Sultanahmette, yani Bakırköyde, yani Çekmece’de, Yani Kartal’da veya Sarıyerde yargılanmazlar. Suçun işlendiği yerde yargılanmazlar. Onlar özel bir mahkemede yargılanırlar. O yargılama makamını düzenleyen 9. madde, DGM’ler.

Bu yargılama sürecinde bağımsız yargıçlar tarafından (bağımsız olması gereken yargıçlar tarafından) yargılanıp (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6. maddesindeki gibi adil bir yargılanma sürecinden geçip), suçlu bulununcaya kadar insanlar masum sayılır. Ve bu nedenle de bunlara “tutuklu” denilir. Yani “hükümlü” denilmez.

Genelde tutuklu olan insanlar CMUK 126. maddesine göre cezaevlerinde özel bir yerde tutulurlar. Ve onlar kendi imkanlarıyla o cezaevinde daha iyi yaşama koşullarını sürdürürler. Çünkü onların suçluluğu belli değildir. Ceza yargılamaları usulü yasının 126. maddesi böyle düzenliyor. Ancak Terörle Mücadele Yasası nedeniyle soruşturmaya uğrayan, gözaltına alınan ve sonunda da tutuklanan insanlar bu yasanın 16. maddesine göre, “*tek kişilik ya da üç kişilik oda sistemi denilen özel infaz kurumlarında infaz edilir*” bunların cezası hükümlülerin. Ama tutuklular da burada kalır diyor 16. maddeye göre. Halbuki diğer suçlarda tutuklular 126. maddeye göre farklı koşullarda, farklı olanaklarda tutulurlar. Başta işte bizim cezaevleriyle ilgili düzenleme konusundaki ayırmacı düzenleme burada var.

Şimdi F tipi cezaevi düzenlemesi ve F tipi cezaevi inşaatı yapılıyor. Bugün mü, bu hükümet döneminde mi? Hayır. Bu yasa çıktığında bunun planı vardı. 91 tarihli 3713 sayılı yasanın geçici 4. maddesi diyor ki; “*özel infaz 16. maddede bu Terörle Mücadele Yasasından yargılananlar, hükümlü olanlar bu özel infaz kurumlarında bulundurulacaklardır*.” İşte bu 3713 sayılı yasanın geçici 6. maddesi aslında o günden bu düzenlemeyi yapmış. “*Özel infaz kurumu binaları inşa edilinceye kadar terör suçundan tutuklu ve hükümlü olanlar diğer infaz kurumlarında muhafaza edilirler*.” Şimdi işte bu F tipi cezaevleriyle 1991 yılında çıkarılan TMY’nin bu geçici maddesindeki amaca varılmak isteniyor.

Ben buraya, bu toplantıya katılamayan Füsün Sokullu hocamızın konu-

suyla ilgili (sayın başkan da değindiler) bir noktaya işaret etmek istiyorum; Suçluluk iddiasıyla yargılanabilirsiniz, tutuklu olarak özgürlüğünüzden yoksun tutulabilirsiniz. Sonuçta hatta, suçlu da bulunup hükümlü hale getirilebilirsiniz. Ve yasadaki düzenlemelerle bu cezanız, hükümlülüğünüz infaz edilir. Ama bütün bunlarda amaç nedir? Yani cezanın amacı nedir? “Devletin düzenini bozdu canına okuyalım, atalım içeri görsün gününü” veya “Ahmete zarar verdi işte bu islami yasalara göre bu iş infaz edilemiyor, onun öfkesini ben devlet adına, onun adına alayım.” Çağdaş hukuktaki cezanın amacı bunlar değil. Cezanın amacı; cezaevine giren veya hakkında mahkumiyet kararı verilen insanın yeniden topluma kazandırılması veya o cezaevine giren insanı ruhsal sağlığı ile (en az o haliyle) yeniden topluma dönebilmesi.

İşte bu TMY çağdaş hukuk anlayışının tam tersine bir infaz sistemi getiriyor. Yani 16. Madde ile düzenlenen ve bugüne kadar bu infaz kurumları olmadığı için bildiğiniz gibi koşullarda yaşayan insanları ek geçici madde ile özel infaz kurumlarında yatırmayı düzenleyen bu anlayış, insanları bir anlamda topluma kazandırmayı veya topluma sağlıklı bir şekilde döndürmeyi değil yoketmeyi, tecrit etmeyi amaçlıyor. Bu yasal düzenlemenin böyle bir amacı var ve bu F Tipi cezaevlerinin. Bu cezaevlerinin konforu, bu cezaevlerinin teknolojik donanımı, bu cezaevlerinin mimari yapısı çok önemli değil. Önemli olan oraya konulan insanların orada nasıl yaşadıkları ve oradan çıktıktan sonra toplumla nasıl iletişim kuracakları ve kurabilecekleridir. Bu infaz sistemi anlayışıyla insanlar ya hücrelerinde yok edilecekler akıl hastalığına uğratılacaklar veya bir şekilde (bundan önceki toplantıda Ali Rıza Dizdar’ın söylediği gibi Baider-Meinhoff olayındaki gibi) yokedilecekler veya cezaevinden çıktıktan sonra zaten her yönüyle aklen, vücuten ve ruhen felç olmuş halde çıkacaklar.

3713 sayılı yasaya tekrar geliyorum. 17. Madde, şartla salıverilmeyi düzenliyor. İşte diyor ki; cezaevine girdiniz adil bir mahkeme sizinle ilgili bir hüküm kurdu, hükümden sonra bu cezanızı çekeceksiniz. Ama 647 sayılı cezaların infazı yasasına göre belli bir dönem şu koşullar olur ise siz şartla salıverileceksiniz. Bununla ilgili 647 sayılı yasadaki düzenleme yapılmış, 19. maddede düzenleme yapılmış ve 647 sayılı yasanın ek 2. maddesi diye bir madde var. Yani “üçte bir yatarsanız iyi halle sizi bırakacağız” diyorlar. Ayrıca ek ikinci maddeye göre diyorlar ki, “*her tutuklu veya hükümlü kaldığınız süre için 6 gün de cezanızdan düşülecek.*” İşte bu TMY’nin 17. maddesine göre bu olanaklardan yararlanma imkanı yok. Buradaki hükümlünün ve şartla salıverilme, idam cezası verilmiş ama idamın çektilmemesine karar verilmiş, müebbet ağır cezası verilmiş veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezaya çarptırılmış insanlarla ilgili şartla salıverilme koşulları 17. maddede daha da ağırlaştırılmış.

Terörle Mücadele Yasası, terörün tanımından; Terörle Mücadele Yasası, terör suçu olarak tanımlanan normlardan; terör suçuyla ilgili soruşturma-

nın biçiminden ve bu yargılamayı yapacak mahkemeden; terör suçuyla suçlanan kişinin gözaltına alınması, tutuklu kalması ve hükümlü kalması sürelerinde bulunacağı yerden ve sonuçta da topluma kazandırılması için bırakılacağı zamandan dolayı gerçekten bir terör yasasıdır. Ama başta da söylediğim gibi devletin terörünün yasasıdır.

Bu yasa yine başkanın özetlediği gibi insanları akıl olaraktan, düşünce özgürlüğü olaraktan sindiren, susturan ve onların bütün düşüncelerini saklamaya zorlayan bir yasadır. Düşünce özgürlüğü, evet anayasada var. Düşünceyi açıklama özgürlüğü belli değil onun şartları var. Diyorlar ki, “aklınızla bir şeyleri düşünebilirsiniz ama bunların hepsini açıklayamazsınız.” Bizim Anadolu’da bir tabir vardır: Düşündüğünü söyleyemez aklında tutar. Yahu bunu söyle, söylemezsen bu vehim olur hasta olursun, ruh hastası olursun. İşte bu terörle mücadelesi yasası insanların kafalarındaki düşünceleri açıklamayı yasaklayan, sınırlayan bir baskı yasasıdır. İnsanların vehimler şeklinde düşüncelerini içine atarak, düşündüklerini söylemeyerek hastalanmalarını baştan düşünen bir yasadır.

Düşünceyi açıklamayı yasaklayan bir yasa artık bugün çağdaş dünyada hukuk devleti denilen, demokratik toplum denilen toplumun temel taşıını da zedeliyor. Eskiden bilirdik, ve derdik ki, “çoğunluğun iktidara geldiği rejim demokrasidir.” Daha sonra bir adım daha atıldı, daha ileri giderek insanların düşüncelerini açıklama özgürlüğü bir adımdı. Ama bu daha gerçekleşmedi. Ama bu da yetmez. Toplumdaki azınlıkların bir tek kişi bile olsa (bu dinsel, kültürel, etnik olabilir) kişilerin haklarını güvence altına alan toplum, demokratik toplum, hukuk toplumudur, hukuk devletidir. Ama şimdi çağdaş dünyada başka bir kavram daha eklendi o da şu: “saydam devlet, şeffaf devlet”. Bunların en önemli ölçeklerinden biri de şu: Bilgilendirme ve bilgilenebilme hakkı. İnsanlar, devletle ilgili her şeyi bilecekler. İşte bu 6. maddede yasak var. Gizli istihbarat örgütleri yasasıyla ilgili yasada şu açıklanamaz, bu açıklanamaz diye yasaklar getiriliyor. “Devletin sırrı” olarak nitelenen bazı duvarlar örülüyor. Ve bu duvarları açıklayanlar da yargılanıyor. Bu yasakların olduğu devlet, saydam devlet, demokratik devlet değildir. Bunun demokrasiyle ilgisi de şöyle; insanlar herşeyi bilecekler, öğrenecekler, öğrenme olanakları olacak. Televizyonda, gazetede, internette, sokakta, toplantıda, sempozyumda herşeyi öğrenme hakları olacak. Bir şeyleri öğrenecek insanlar, birey olarak öğrenecekler, kişi olarak öğrenecekler ve o öğrendikleriyle bilgileniş, o bilgiyle toplumda doğrudan demokrasiyi oluşturacaklar. Hatta öyle bir şey ki, sendikaların siyasal örgütlerin vakıfların partilerin dışında da bireylerin bilgilendirme hakkıyla siyasal düşüncelerini oluşturma imkanı sağlayacak. İşte bu doğrudan demokrasiyi sağlamak açısından önemli bir araç olacak. Ne olacak; bilgilenen insan, bilgilendiği ve öğrendiği takdirde iradesini her yere yansıtacak, bilgileniş insan özgür olacak, özgür olan insan, insan için en iyi, en doğru en güzeli arayacak bulacak onu yaşama geçirmeye çalışacak.

İşte bu nedenle de artık demokrasi dediğimiz, demokratik toplum dediğimiz toplumlarda temel şart olarak kabul edilen saydam devlet, şeffaf toplumun temel ilkesi bilgilenme hakkından değil, “bilgilenme sorumluluğu”ndan bahsediliyor. İşte bu Terörle Mücadele Yasası insanların bilgilenme, öğrenme bilgi edinme sorumluluğunu da ortadan kaldırıyor.

Evet Terörle Mücadele Yasası ile ilgili söylediğim teknik bilgilerin ve tartışılabilir konuların dışında sanıyorum ki benim konuşmamdan sonra bir şeyin değişmediğini farkedecekler; “Terörle Mücadele Yasasını biz zaten biliyorduk” diyeceklerdir. Evet biliyordunuz. Ben de bildiğiniz şeyleri biraz yineledim. Biraz onlara hukuk tekniğiyle açıklamalar getirdim. Terörle Mücadele Yasasının belki adını koyamayanlar için bir hukukçu sorumluluğuyla ve bu ülkenin insanı olmak sorumluluğuyla koydum.

Evet, bu Terörle Mücadele Yasası devletin yurttaşına karşı uyguladığı terörün meşrulaştırılması ve yasallaştırılması yasası dedim. Bu anlayışa göre yapılacak infaz kurumlarının tutukluların tutuklulukta geçireceği kurumların, hükümlülerin hükümlülükte geçireceği kurumların da hiç bir şekilde hukuk devletine demokrasiye ve insanların yaşama hakkına, insanların toplumda üretme, özgür olma, bilinçlenme, örgütlenme hakkına uygun olmadığını söyledim.

Aslında bir konuşmacı gelmediği için, biz sayın meslektaşımınla “biz istediğimiz kadar konuşalım” dedik. Ama zaten sizler yorgunsunuz, sabrınız ve dikkatiniz için teşekkür ediyorum.

Av. Necati ÖZDEMİR:

Değerli konuşmacı meslektaşımın izniyle küçük bir fıkra anlatarak tamamlamak istiyorum. Hem dikkati toplamak açısından... fıkra derken yaşanmış bir hikaye.

Bitlis'te bir baskın olur, yaşlı bir beyefendi, 60-65 yaşlarında. Bitlis'te 65-70 yaşlarında olmak daha batıya doğru geldikçe katlanır. Ve evinde Mao'nun kitapları bulunur, üniversitede bulunan bir oğlu ya da oğlunun bir arkadaşının kitapları orada duruyor. Soruşturmalar yapılır ve mahkemeye çıkarılır. Hakim bakar tabi; 65-70 yaşında bir ihtiyar, “ya bu adamcağzın Mao'yla falan ne kadar ilgisi olabilir?” Yani en azından olmadığını anlar ve biraz espriyle de ve gelecek cevabı da... (biraz aydın fikirli bir hakim herhaldeki) sorar, adını soyadını yazdırır sanığın, “amca der anlat bakayım der ne iş? Bu Mao kim? Tanıyor musun?”

Şimdi bizimki hazırolda... (biliyorsunuz garip bir şey var; böyle mahkemede hazırolda duracaksınız nöbet tutar gibi, birileri durmuyor siz onları ekranlardan izliyorsunuz onlar ayrı adamına göre...) Şimdi garibim düşünüyor tabi, hazırol vaziyette düşünüyor; “Mao, Mao, Mao...?” Diyor ki, “Hakim Bey, eğer Bitlis'in içindendirse muhakkak tanırım, dışındırsa o zaman da şahsen tanırım.”

Ne hüküm verildiğini söylemeyeyim de merak edin. Evet, değerli meslektaşım Selçuk KOZAĞAÇLI, buyurun...

Av. Selçuk KOZAĞAÇLI

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Değerli katılımcılar, artık iki tam günün sonunda ben de birazcık konuşmamı derli toplu yapmaya gayret edeceğim.

Terörle mücadele kanununun 1991 senesinden bu yana uygulamasıyla ilgili bir konuydu size anlatacağım, halende konuşmamın bir kısmında bundan sözedeceğim. Evvela sayın Belen o meseleyi çözmüş olmakla birlikte bir de ben akıl yürüteyim üzerinde; ne demek bu terör? Hatta geçen gün benim hakkımda güzel bir tespit yaptılar, “**terör avukatı**” diye. Daha da merak ettim. Bu terör hakikaten meraklanılacak bir husus. Şimdi farkettim ki, isabet var tesbitlerinde. Ben terörün ne olduğunu hakikaten biliyorum. Diyarbakır Cezaevi Katliamı davasının avukatlarındanım, ben Ulucanlar Katliamı Davasının avukatlarındanım, ben Burdur Cezaevi katliam girişiminin davasının ve şikayetlerinin avukatlarındanım, ben Gazi Mahallesi katliamı davasının avukatlarındanım, ben Metin Göktepe’nin katledilmesi davasının avukatlarındanım. Adamların söylediği galiba doğru! Hakikaten girdiği davalarda bu kadar çok terörle karşılaşmış, bu kadar çok terörün hakim olduğu davalara giren bir avukat olarak bundan sonra bu sığa bozulmayacağım.

Fakat terör kelime anlamı itibarıyla (Fransızca bir kelime bu) zaten Fransız devrimini hemen izleyen dönemlerde iktidarın o sıralarda, (iktidarı yeni ele geçirmiş olan sermaye sınıfının) sokağa uyguladığı yıldırma, korkutma baskı işini tarif etmek için icad olmuş bir kelime. Terör kelimesinin kökeninde kamu iktidarının siyasi iktidarı elinde bulunduran kişilerin sokağa ve muhaliflerine uyguladığı baskının tanımlanması yatar. Bu tanım her ne kadar daha sonra bir parça değiştirilmeye çalışılmışsa da bence bugün de özünde aynı şeydir. Terör, kamu gücünü elinde bulunduranların sokağa uyguladığı şiddettir, sokağa uyguladığı yıldırma, baskıdır.

3713 sayılı yasa tabi böyle bir hususu düzenlemiyor. 1991 senesine kadar bizim ülkemizde mevzuatta, hukukta terör diye bir kavram yoktu. Bazı silahlı, devrimci, muhalif hareketleri, yahut kişileri yargılamak ve cezalandırmak üzere TCK’nın çeşitli maddeleri bulunmaktaydı. Yine silahsız olmasına rağmen muhalif kişileri yargılamak üzere TCK ve benzer yasalarda bazı maddeler bulunmaktaydı ama bundan terör diye bahsedilmiyordu. Çok yakın tarihli bir MGK kararına kadar da hapishanedeki çocuklarımız için “siyasi tutuklu ve hükümlü” deniyordu. (TRT’de dahil, buna kamu yazışmaları da dahil, biz zaten hala öyle diyoruz.) Bu MGK kararıyla, siyasi tutuklu ve hükümlü lafının iç açıcı bir laf olmadığına karar verildi. Bunlara “terörist” diyelim denildi. Bu Terörle Mücadele Kanunun çıkartılışıyla bu tip tesbitlerin arka arkaya yapılmaya başlaması aynı zamanlara denk gelir.

Biraz önce kapı önünde bir meslektaşına anlattım. Cezaevinden bana gelen bazı müvekkillerimin mektuplarında zarfın üzerinde adresini yazmak için “siyasi bayanlar koğuğu” yazıyor. Onun “siyasi” kısmını daksille siliyorlar. Diyorlar bu nasıl bir saçmalıktır, nedir yani bu sildiğiniz şey. Diyorlar ki, “terör bayanlar koğuğu” yazsaydı gönderirdik. Siyasi bayanlar yazmış göndermeyeceğiz. Böyle bir abesle iştiğal...

Şimdi 1977 tarihli uluslararası bir sözleşme var. Tetişçiliğın, terörün engellenmesine dair, önlenmesine dair Avrupa sözleşmesi. Bunun birinci birinci maddesindeki tanımında, (1977 Avrupa’da da silahlı muhalefet eylemlerinin çok yoğun yapıldığı bir sene. Bunun için böyle bir araya gelinmiş, bir sözleşme imzalanmış, Türkiye’de bu sözleşmede taraf zaten. Daha sonra taraf olmuş ama taraf.) geçen terör kavramı Türk Ceza mevzuatında bulunmadığı için bazı sorunlar doğuyor. Bu sorunlardan en önemlisi size tanıdık gelir. Bizim Türk Ceza Kanunun 168. Maddesinden yahut kaldırılmadan evvel 141. 142. maddelerden, yahut 169. maddesinden verdiğimiz cezalar sonucu hüküm alan kimselere siyasi suçlu deniliyor. Siyasi tutuklu ve hükümlü deniyor. Ve çağdaş ülkelerin tamamının aralarında yaptıkları siyasi suçluların, siyasi tutuklu ve hükümlülerin iade edilemeyeceğine dair sözleşmeler mevcuttur. Hiçbir ülke sadece kendi ülkesinin rejimine muhalefet etti diye (silahlı veya silahsız), siyaset yaptı diye ceza almış ve daha sonra bu ülkeden kaçmak durumunda bırakılmış insanları o ülkeye iade etmez. Etmemelidir. Bu da isabetlidir. İran’dan, Irak’tan yarın birgün olursa Yunanistan’dan da rejim muhalifi olduğu için bizim ülkemize kaçan kişiler bu ülkelerin baskıcı rejimlerine eğer böyleyse iade edilmemelidir. Zaten siyasi iade yasağı anlaşmalarıda bu çerçevededir.

Fakat 1977 tarihli anlaşma diyorki, “teröristleri iade edelim”. “Siyasi suçluları iade etmeyelim de, teröristleri iade edelim birbirimize.” Fakat bizde terörist yok, bizdekilerin hepsi siyasi suçlu. Ne yapacağız? Terörle Mücadele Yasasını ihtas edeceğiz. Böylece teröristleri tespit edeceğiz. Bir amacı budur. Önemli bir amacdır bu. 1991 yılında çıkmış 3713 sayılı yasanın önemli amaçlarından birisidir. Başarıya ulaşmış mıdır? Kısmen... Bu kadar gevşek bir yasa karşısında Avrupalı muhataplarınız da bazen sizin “terörist” tanımınızı ciddiye almayıp iade etmezler! Yani kendinizi kandırmış olabilirsiniz ama herkesi de kandıracağınız manasına gelmez.

İkinci bir nedeni 3713 sayılı yasa, TCK’nın 168. maddesindeki silahlı örgüt üyeliğinin aksine çok da fazla silahla, külahla uğraşan insanları cezalandırmak üzere ihtas edilmemiştir. Onun esas derdi, bir miktar daha radikal muhalefetin etrafında bulunan, bu muhalefeti destekleyen, basın yoluyla ülkede muhalif bir geleneği sağlayan kişilerin tepesine binmektir. Muazzam para cezaları vardır. Cumhuriyet tarihinin en büyük para cezaları bu yasa sayesinde verilmiştir. Sevgili İsmail Beşikçi’nin yediğı para cezalarının sonundaki sıfırların artık onbir rakamı aştıktan sonra ettiğı çok güzel bir laf vardır. “*Evinizi sattırırılar önce*” der, “*sonra varsa arabanızı sattırırılar, sonra*

ceketinizi sattırurlar, satın” der, *“çekinmeyin*” der. (Para cezalarını ödemek için Terörle Mücadele Yasasındaki). Sonra *“gömleği de çıkarır alırlar üzerinizden. Gideceği yer belli. En son donunuzu da çıkartın o şekilde dolaşın sokakta. Utanan siz olmayacaksınız, mahçup olan siz olmayacaksınız. Bu yasadan size bu para cezasını verenler utanacak, onlar utanmalıdır. Bu yasanın sizi getirdiği halle çırılçıplak gerekirse sokakta dolaşın”* demiştir. Aynen katılıyorum. Fakat hapis cezasına da çevrilebilmesi nedeniyle ödenmediği takdirde büyük mağduriyetler yaratmış bir yasadır para cezaları yönünden.

Türk ceza kanunun 2. kitabının 1. babında esas olarak düzenlenmiş, (bu devletin şahsiyetine karşı suçlar başlığı adı altında düzenlenmiş) bu maddeler, bu kanunda da sayılır. Bunların hepsi de terör suçudur. Tabi daha önce terör lafı olmadığı için teşekkül olarak geçiyor, cemiyet lafı geçiyor. Silahlı cemiyet lafı geçiyor. Çete lafı geçiyor. Bunların hepsini derleyip toplamıştır. Hepside bu manaya geliyor. Terör örgütü manasına gelir, der. Bunlardan birisi teşekkül lafının kullanıldığı madde, Türk Ceza Kanunun 313. maddesidir. Şu bizim meşhur mafyaların yargılandığı madde, “çalıkakıcıların maddesi”. Çünkü tavuk hırsızlığında iki kişi bir araya gelip tavuk çaldığında 313. maddeden yargılıyorsunuz. Bir Trilyon liralık uyuşturucu kaçakçılığı için silahlı organizasyon yaptığında da 313. maddeden yargılıyorsunuz. Bu tam sevgili Yaşar Kemal’in tabiri “Çalı Kakıcıların” yasasıdır. Burada teşekkül geçiyor. Cemiyet yürülükten kalkan Türk Ceza Kanunun 141. maddesinde geçen bir ifadeydi. Artık o da bu yasayla terör örgütünün de bunu kapsayacağı söylendi. Yine silahlı çete, silahlı cemiyet denilen, 168. maddede bu kapsamdadır.

Demin de bahsedildi. Bu sadece şiddetle yapılmış, yani şiddet kullanılmış ve örgütlü olarak yapılmış suçları mı cezalandırmak içindir? Yasa koyucu öyle diyor. Fakat öyle de demiyor tam olarak. Hemen arkasından diyor ki; ilk önce örgüt demiş, hemen arkasından *“kanunda yazılı örgüt 2 veya daha fazla kişi biraraya geldimi kurulur”* diyor. Sayın başkanımın deminki kaygısı önemli. Bizde hem örgüt kuruldu hem belki genişledik te yani. Üç çıkmışız. İki kişiden müşekkel bir örgütün her türlü örgüt tanımının ciddiyetini zorlayacağı ortadadır. (Örgüt; bir yapı, bir teşkilat, bir iletişim, bir tesis gerektirir. Bu yasanın derdi o değildir.) Bir süre sonra diyor ki; *“bu gibi örgütlere mensup olanlar suç işlemeseler bile o örgüt suç işliyor ya bu da onların mensubuysa hiç karışmamış olsa bile cezalandırılır.”* Demin sayın hocam söyledi, gitti suçların ve cezaların şahsilik prensibi suç tespitinde cezaların oda gitti gürültüye. Hızını alamıyor, yasa diyor ki, “bu örgütün üyesi olmasa bile” diyor “örgüt adına suç işleyenlerde cezalandırılır” diyor. Şimdi başta neredeydik nereye geldik. İki kişi örgüt kurduk, üçüncü kişinin haberi yok bizim örgüt kurduğumuzdan, örgütün mensubu da değil, şiddet içeren bir eylem de yapmıyor. Fakat bizim adımıza eylem yaptığına karar verirse DGM savcısı, o da bu yasa kapsamında cezalandırılacak. Öyle bir madde ki, bu yasanın yaptığı terörist tanımına girmemek için çok büyük

bir gayret göstermek gerekiyor. Hepimizin her an sokakta yolda, yüttüttüğü muhalif pratiklerin yüzde seksenbeşi 3713 sayılı kanunun kapsamında terör faaliyeti sayılabilir. Burada bir evlere şenlik, genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüt maddesi var ki, mesela gazetelerde okuyorsanız kaçak et soktular, bunların hepsi 3713 sayılı yasanın 1. maddesi gereği terör örgütü bunlar. Çünkü yasa, “*genel sağlığı bozmak amacıyla örgüte üye olmuşlarsa iki kişi terör örgütüdür*” diyor. Ciddiyetsiz, her türlü uluslararası standartların altında, kabul edilemez bir madde.

Tabi sadece yasadan emel bu değil birçok işte yaptırımlar buna. Mesela istediler ki terörle mücadele kapsamında suç işleyen kamu görevlilerinin tutuksuz yargılanmasını kural haline getirelim. Yani işkence suçu işleyenler, yani yargısız infaz yapanlar, yani darpedenler, cebir edenler polis olduğu taktirde, yahut asker olduğu taktirde bunları tutuksuz yargılayalım diye bir madde koydular bu yasaya. Anayasa mahkemesi bu maddeyi iptal etti. Dediler ki, bunlar hiçdeğilse duruşmaya getirileceklerse tanık sıfatıyla vb. bunlar kapalı duruşmada dinlensin aman ki bunların yüzünü kimse görmesin. Böyle bir madde vardı anayasa mahkemesi iptal etti. Bu yasa anayasa mahkemesinin revizyonundan geçmiş olduğu halde yürürlüktedir. 1991 senesinde anayasa mahkemesine gidilirdi. 1992 senesinde anayasa mahkemesi çokça maddeyi değerlendirdi. Bazılarını uygun, bazılarını uygunsuz buldu.

Yine siyasi iktidarlar da 1993 ve 1995 senesinde bu yasaya kendiliklerinden bazı müdahaleler yapıp değişiklikler yaptılar. Bütün bu değişikliklerden sonra böyle bir hal aldı. Dediğim gibi esas maksat ve uygulamada da 91'den bu yana daha ziyade silahlı eylem iddiası bulunmayan organizasyonların cezalandırılması amacıyla kullanıldı bu madde. Fakat mesela 7/2 maddesinde bu harekete de yardım yataklık tarif edilmiş. Aynı Türk Ceza Kanunun 168. maddesinde silahlı örgütten söz ediyorlar. 169. maddesinde yardım yataklık sözediliyor. 7. maddesinde silahsızdan söz ediliyor. 7/2 de de buna yardım yataklıktan söz ediliyor. Mesela bu madde ölü bir madde oldu. Çünkü çıtayı o kadar düşürmüştünüz ki, artık 7/2 maddesini uygulamada bir işe yaramamış oluşunun en önemli sebebi şudur; zaten 7. maddeyle cezalandırdığınız kişi, o kadar sıradan bir hayat yaşıyor ki, o kadar ortalama bir muhalif ki; şiddete, cebire, silaha, hiç dokunmamış, o kadar sıradan bir muhalif ki buna yardım yataklık etmek zaten mümkün değil. Hani eşi veya çocukları dışında hiç kimsenin bu kişiye yardım etmesi mümkün değildir. Yine '93 senesinde 483 sayılı kanun hükmünde kararnameyle bu olağanüstü hal bölgesi için bir pişmanlık yasası çıkartılıyor. PKK'lilerin inmesine teşvik için. Tam konjonktürel olarak aynı zamana geliyordu. Hasbel kader pişmanlık yasasından yararlanmak üzere teslim olan yüzlerce insana da bu yasa kapsamında dediler ki, “sizin suçunuz tamam, belki Türk Ceza Kanunun 168. maddesine 125'e ve 146'ya göre suç işlemişsiniz. Sizin suçunuz sabit” deyip, bunların bu pişmanlık dilekçelerini kabul etmediler.

Uygulamada bir de böyle ilginç durum oldu, bu yasaya dayanılarak yapılan.

Şimdi kısaca birkaç değerlendirme daha yapmak istiyorum, bu terör meselesi konusunda. Çünkü bu hassas bir mesele. Terör lafı bize karşı, bizi tanımlamak için, yani siyasi tutuklu ve hükümlüleri, onların yakınlarını, onların avukatlarını, bu ülkenin toplumsal muhalefetine bir bütün olarak yürüttükleri mücadeleye omuz verenleri tanımlamak için kullanıldığında muhakkak karşı çıkmak gerekir. Bu sözün genel geçer bir kullanıma sahip olmasının önüne geçilmesi gerekir. Siyasal tutuklu ve hükümlü kategorisi politik bir kategoridir. Bunun hukuksal bir kategori olması için de 20 yılı aşkın bir süredir bu ülkede mücadele ediliyor. Çünkü iki nolu oturumda sayın oturum başkanının çok güzel bir tesbiti vardı; *“Politik tutuklu ve hükümlüler zaten bir statüye sahiptirler. Bu statünün tanınması gerekmektedir. Bir arada yaşamalarının yani komün müessesesinin kendilerine, kendilerini temsil edecek koğuş temsilcileri tayin etmelerinin, hastalıklarından, beslenmelerine kadar birçok konuda dayanışma içerisinde bulunmaları onların üzerine atılı suçun niteliği gereği bir statüdür, bir haktır. Bu tesis edilmelidir.”* deyip İrlanda’daki son gelişmelerden bahsetti. Hakikaten de bugün talebimizin yükseltilmesi gereken yer burasıdır. Yoksa siyasal muhalifin suçunun tanımı mutlaklaştırılmaz.

Darbeci generallerden birisinin çok güzel bir tesbiti vardır. Bir gazeteci kendisine soruyor *“Nedir bu darbenin hukuku size göre, neye dayanarak darbe yaptınız”* diyor. Cevabıda şöyle bekliyor gazeteci... (hep alışılmış bir cevaptır ya silahlı kuvvetler iç hizmet yönetmeliğinin meşhur 13. maddesi vardır. Hani ortalık karıştığı zaman asker müdahale etsin diye yönetmelik düzeyinde garip hiçbir şeye yaramayacak bir madde.) Öyle bir cevap bekleyerek sormuş. Fakat general çok samimi davranarak bir cevap veriyor. Ve diyor ki *“darbenin hukuku olmaz, beceremezseniz kelleniz gider. Ve darbeyi beceremeyip kellesi giden insanların, albayların, generallerin bulunduğu bir ülkedir burası.”* Şimdi siyasal suç böyledir. Bu generalin samimi itirafını hafife almamak gerekir. Siyasal suçlu diye tarif edilen kişilerin tek mutlaklaştırılan suçları siyasal iktidarı ele geçirmemiş olmasıdır. Eğer ele geçirebilmiş olsalardı, artık onların kategorileri, sınıfları, tanımları, değişmiş olacaktı. Onlar artık yasa koyucu olacaktı. Onlar artık anayasa yapıcı olacaktı. 82’de böyle olmadı mı? 13 Eylül’e sarkıpta biraz daha ayakları tökezlemiş olsaydı, 12 tane generali sallandırmıştık. Niye sallandırmıştık? İşte burada yazıyor; *“Terör, baskı, şiddet, cebir yoluyla anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini değiştirmeye çalışmak.”* Sadece niteliklerini değil anayasanın kendisinin de toptan kaldırdılar. Siyasal suç böyledir. Siyasal suçun hukuku veya darbenin, devrimin hukuku olmaz.

Son olarak şunu da söyleyip bitirmek istiyorum. Bu maddenin, Bu yasanın hazırlanmasında özellikle birkaç ibare kullanılmış idi. Anayasa mahkemesi onları iptal etti. Sadece bu yasayı hazırlayanların zihniyetine iyice nü-

fuz etsin diye söylüyorum. 8. maddesinde mesela şöyle bir ibare var; “*Devletin bölünmezliği alehine hangi yöntem ve düşünceyle olursa olsun propaganda yapanlar...*” Biraz önce sayın Belen de söyledi; mesela uyuyarak yapabilirsiniz. Lüzumundan fazla uyumak suretiyle devlet bölücülük propagandası yapıyorsunuz dediği zaman, bu maddeye göre hiçbirşey yapılamaz. Çünkü diyor ki, hagi yöntem ve düşünceyle olursa olsun; sek sek oynayarak yapabilirsiniz, gülererek yapabilirsiniz... bunların hepsi bu yasa kapsamında. Hakikaten hiçbir tasvire sığmayacak bir yasa. Bir soru var. Bitirirken onu da cevaplayarak bitireyim.

Diyor ki, Jale İzzetoğlu “*terörle mücadele yasasının kaldırılması yönünde hukukçuların bir girişimi oldumu?*” İlk yasa koyucu tarafından gündeme getirildiğinde anayasa mahkemesini gördü. Anayasa mahkemesi yapacağı tadilatları yaptı, siyasi iktidar da iki kez tadilat yaptı, yasanın üzerinde. Bunun dışında yeni bir girişim yoktur hali hazırda. Teşekkür ediyorum.

Av. Necati ÖZDEMİR:

Berlin’den, Baskılara karşı birlik grubunun mesajı var... Tabii insan hakları sorunu insanca yaşama sorunu, tabii ki hala bütün dünyanın sorunu. Bir soru var onu Bahri Bey cevaplandırarak. Buyurun.

Av. Bahri BELEN:

Şimdi biraz evvel söylediğim yasanın 16. maddesinde tutuklu ve hükümlülerin kalacakları yerleri düzenliyordu. Bu madde diyor ki: “*Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkum olanların cezaları tek kişilik, ya da üç kişilik oda sistemine göre inşa edilen özel infaz kurumlarında infaz edilir*” diyor. İşte Adalet Bakanlığının bir açıklamasında 16. maddedeki “tecrit” kelimesi kalkacak deniyor. Bu doğru mu diye soruyor? Böyle bir kelime yok. Ama tecrit olmayacağına ilişkin bir düzenleme yapılsa bile buradaki infaz kurumunun temel yapıları değişmediği sürece hiçbirşey farketmez. Buradaki tutukluyu ve hükümlüyü bulundurmada amaçınız değişmediği sürece bir tek kelimeyle hiçbirşey değişmez. Başta da söyledim bir kelimeyle birşey değişmez.

Bu F tipleri aslında bu yasayla 1991 yılında düşünülmüş. Şimdi yavaş yavaş gündeme getiriliyor. Biraz önce neden bunların terör suçlusu diye nitelendirildiğini uluslararası anlaşmaları anlatırken değindi meslektaşım. ‘91 yılından itibaren amaçlanan bu cezaevi tipiyle siyasal suçlular, işte hazırlık soruşturmasında, yalanı yok, yanlış yok, belgesiyle sabit, işkence ediliyorlar. Tutuklular özel bir şekilde temel ilkelerden ayrılaraktan tutukluluk süreleri cezaevinde geçiriliyor. Bunun dışında bir de onlar arkadaşlarıyla, dostlarıyla konuşmak kendi düşüncelerini, (çünkü bu yüzden girdiler içeri) o düşüncelerini tartışmak, okumak, araştırmak, müzik dinlemek için bir arada olmalarını engelleyici bir mantık var. Öğrenmeme, araştırmama ve insanca yaşamama cezası ayrıca veriliyor. Halbuki cezalar dünyanın her

yerinde kanunda açıkça belirtilmiştir. Bunun dışında insanlık onurunu zedeleyici ceza verilemez. Aslında buradaki tecrit uygulaması, kelime olmayabilir, o düzenlemede. Bu amaca yönelik cezaevinde fiilen yok etmeye, yahut aklen fikren, fizik olarak sağlık olarak yok etmeye yönelik bir infaz sistemi olduğu sürece, bu 16. maddedeki tek bir kelimenin değişmesi “tecrit değildir” şeklindeki değişiklik durumu değiştirmez diye düşünüyorum.

İzleyicilerden soru soruldu; “İki gündür konuşmacıları dinliyorum. Mahkemeleri takip ettim. Ankara’ya dosyamızı da götürdük, çocuğun dosyalarını. Bu süreç içerisinde bir türlü bizim evlatlarımızın suçunun ne olduğunu anlayamadık. Bizim evlatlarımızın suçu nedir? Bunu size değil aslında, devlete sormak gerekir. Ama huzurumuzda sizler varsınız. Bize bunu açıklayın. Bizim evlatlarımız ne suç işledi, niçin hücre tipleri dayatılıyor?

Av. Necati ÖZDEMİR;

İzin verirsiniz ben kendim ne suç işledim bilmiyorum ki. Ben devletin savcısı olarak ne suç işlediğimi bilmiyorum ki. Yani bu cevap olur mu bilmiyorum.

Yarın çözüm önerilerini tartışacağız. Ümid ediyorum ki ülkemizin hayrına olsun...

4. Oturuma Sunulan Tebliğler:

Konu: “DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Ülkemize, tarihsel gerçeklerin ışığında, dünden bugüne bakıldığında görülecektir ki; kuruluşundan itibaren gelen ve giden tüm iktidarların tavrı, bağımsızlık için kanını seve seve akıtan halkın yanında, her nedense olmamıştır. Halkın taleplerine ve sorunlarına sırtlarını dönmüş, adına iktidar oldukları sınıfların çıkarları için halk üzerindeki baskı ve terörlerini hiç ek-sik etmemişlerdir.

Bu durum, adını koyduğumuz biçimiyle mevcut sistemin doğası gereğidir ve adalet sistemi de doğal olarak, halka karşıdır. Mevcut sistemi ve adına iktidar olduklarının çıkarlarını korumak için vardır. Bilindiği gibi ülkemizde, daha Kurtuluş günlerinde cinayet ve katliamlara “hukuki” bir kılıf yaratmak için çeşitli yargı mekanizmaları oluşturuldu ve aynı tarz yargılama usulleri -yaşanılan sürecin sistem açısından dayatan “ihtiyaçları”na göre- daha sonraki yıllarda da devam ettirildi, “yenilendi”... **İstiklal Mahkemeleri**’nden **Devlet Güvenlik Mahkemeleri**’ne kadar, bu tarz olağanüstü mahkemeler, sistemin “adalet vitrini” dirler ve açık bir ifadeyle, kontrgerilanın hukukunun simgesidirler.

Kurtuluş Savaşından sonra kurulan **İstiklal Mahkemeleri**’nin asıl görevi, Kürt halkının isyanlarını kanla bastıran iktidarın katliamlarına hukuki bir kılıfı geçirmekti.

Bu mahkemelerde yargılama, atanan yargıçlar aracılığıyla, bizzat iktidarın politikaları ve direktifleri doğrultusunda, onun dikte ettirdiği iddianamelerle yürütülüyordu. Bu yüzden ne kuruluşlarında, ne de işleyişlerinde hiçbir hukuki ölçüt yoktu. Öyle ki; Diyarbakır **İstiklal Mahkemesi**’nin verdiği ölüm cezalarının yerine getirilmesi için TBMM onayı zorunlu dahi görülmemiştir. Bu yanıyla bakıldığında, dönemin hukukunu karakterize eden **İstiklal Mahkemeleri**’nin, daha sonra kurulacak olan **Devlet Güvenlik Mahkemeleri**’nden çok da farklı olmadığı görülecektir.

50’li yıllardan itibaren hukuk ve yargı sistemi de emperyalizmle girilen ilişkilere paralel olarak biçimlendirildi. Bu süreçte yapılan hukuki düzenlemelerin ana kaynağı, faşist İtalya’nın ceza yasası olmuş; halkın demokrasi, özgürlük mücadelesi boyutlandıkça “ceza”lar da boyutlandırılmıştır. Hu-

kuk açısından klasik burjuva normlardan da uzaklaşarak yapılan ilk geniş çaplı düzenlemeler 70'lerin başına rastlar. Bir sonraki değişiklik ise 12 Mart döneminde yapılan düzenlemeleridir.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri, 12 Mart döneminde, 20 Mart 1973'te, '61 Anayasası'na eklenen bir maddeyle kuruldu. Bu dönem '71 cuntasının yerini "sivil iktidara" bıraktığı yıllardı. Cunta kışlasına doğru çekiliyordu çekilmesine ama, geride demokratik yanları tırpanlanmış '61 Anayasası ile birlikte, kontrgerilla hukukunu kurumsallaştırarak bırakmak istiyordu. Ancak bu süreçte, DGM'lere karşı büyük bir muhalefet oluştu ve kaldırılmaları için düzenlenen kampanyalar sonucunda DGM'ler, 1975'te kapatıldı.

1980 yılı Eylülü'nde cunta, ülkeye bir karabasan gibi çöktüğünde, yaptığı ilk işlerden biri, hızla bu mahkemeleri açmak oldu.

Cunta şefi Kenan Evren, 12 Eylül 1980'deki ilk konuşmasında, nasıl bir hukuk ve mahkeme istediklerini şöyle ifade ediyordu:

"Kanun ve nizam hakimiyetini sağlamada tecrübeli ve yetenekli kişilerden oluşan mahkemelerin süratle ve doğru kararlar verebilmelerini ve bunları korkusuzca uygulayabilmelerini sağlayacak yasal ve idari tedbirler alınacak."

Kenan Evren'in sözünü ettiği tedbirlerin ilk adımı, askeri mahkemeler olmuştur. Ülkemizde kontrgerilla hukukunun temelini, esas olarak 12 Eylül hukuku oluşturur. Amerikancı faşist cunta, 12 Eylül 1980'de devletin yönetimini eline aldığı anda ülkeyi hiçbir kural ve yasa tanımadan yönetti.

Bu dönem kurulan sıkıyönetim mahkemeleri, cuntanın istediği kararlarla imza atan özel ve olağanüstü mahkemeler olarak, halka yönelik saldırıların temel araçlarından biri olmuştur. **Yüzbinlerce kişi bu mahkemelerde yargılandı ve tutuklandı. Binlerce kişiye idam ve müebbet cezaları verildi.** 12 Eylül'le birlikte, açık faşizm dönemlerine özgü hukuki düzenlemeler kalıcılaştırılmış, olağanüstü dönemler olağan hale getirilmiştir. Yargıda da buna uygun düzenlemeler yapılmış ve '82 Anayasasıyla hem yargı kurumları hem de savcı ve hakimler üzerinde tam bir denetim sağlanmıştır. Siyasi tutuklular bu dönem, Askeri Mahkemelerde yargı süreci işletilmeksizin mahkum edildiler. 1982'ye kadar askeri mahkemeler doğrudan bu haksız uygulamayı üstlenirken, '82 Anayasasıyla birlikte bu durumun yasal kılıfı da hazırlanarak kontrgerilla hukuku kurumsallaştırıldı. Devlet Güvenlik Mahkemeleri yeniden sahnede ydi.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

DGM'ler, kuruluş yasaları ve görevleri itibarıyla, kaynaklarını '82 Anayasası'nın 143. maddesinden almaktadır. Söz konusu maddeye göre, bu mahkemelerin görevleri şöyle belirlenmiştir;

"Devletin ülke ve millet bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasa'da belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya

devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara bakmakla görevli Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulur.”

Aynı madde bu mahkemelerin kuruluş şeklini de düzenlemiştir. Buna göre mahkeme üyelerinden biri mutlaka özel kanunlara göre atanan askeri bir üye olacaktır. Yakın dönemde halkın gözünde iyice teşhir olan DGM’lerde askeri üyeler çıkartılarak vitrin değişikliği yapıldı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) DGM’lerde askeri hakimlerin kurulmasının “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”nin 6. maddesine aykırı olduğu gerekçeyle DGM’lerin verdiği kararları geçersiz kabul etmiş, askeri hakimlerin değiştirilmesini istemişti. Bunun üzerine 1999 yılında dönemin Adalet Bakanı Hasan Denizkurdu, DGM’lerde görev yapan asker kökenli hakimlerin yerine sivil hakimlerin atanması talebiyle, Anayasa’nın 143. maddesinin değiştirilmesini TBMM Başkanlığı’na önerdiğini açıkladı. DGM’lerin sivilleştirilmesinden kastedilen şey asıl olarak bu mahkemelerin yüklendiği misyonu ortadan kaldırmak değildi. Nitekim asker üyelerin yerine sivil üyeler atanarak, özü aynı kalmak şartıyla görüntüde birtakım değişikliklerle DGM’ler işlevlerini yerine getirmeye devam ettiler.

DGM’lerin hukuka aykırılıklarının nedeni bir askeri hakimın mahkeme heyetinde bulunuyor olması değildir. DGM’lerde tüm anayasalarda öngörülen “**hakim güvencesi**”, “**doğal hakim**”, “**savunma hakkı**” gibi temel yargı kurallarına yer yoktur.

DGM’ler evrensel hukukun en temel tartışılmaz ilkelerinden doğan yargıçlık sistemine, adil yargılama hukukuna aykırı olarak yapılandırılmışlardır. Her ne kadar yasal kılıfları olsa da DGM’lerin kuruluşu meşru değildir. Çünkü devletin güvenliğini sağlayan özel bir kanunla, yani 12 Eylül Anayasasıyla kurulan olağanüstü mahkemelerdir. Sadece kuruluşlarıyla değil, yargı düzeniyle de diğer mahkemelerden farklıdırlar. DGM’lerdeki ceza yargılaması usulleri ve diğer yargılama usulü çerçevesinde yürütülen soruşturmalar, genel usul yasasından daha farklı düzenlenmiştir. Örneğin bu mahkemelerin görev alanına giren suçlamalarla ilgili yürütülen soruşturmalarda gözaltına alınanların gözetim süreleri daha uzundur. Gözaltı süresi içinde, gözaltına alınanlar avukat yardımından yararlanamamaktadırlar. Bu mahkemelerde verilen hükümlerin infazı, diğer mahkemelerde verilen cezaların infazından daha uzun olmaktadır.

DGM’ler tüm bu hukuksuzlukları ve adaletsizlikleri ile mevcut sistemin çıkarlarını korumak için oluşturulmuş ve halkın mücadelesini yargı yoluyla bastırma işlevini üstlenmişlerdir.

Değerli Kurultay Katılımcıları,

DGM’ler kontrgerillanın yargı ayağıdır. Adalet terazisi, DGM’ler dikkate alındığında süngü üzerinde oturtulmuş bir durumdadır. DGM’lerin amblemine de yansıyan bu durum; tam da DGM’lere yakışan bir tarzda, iki askerin tuttuğu tüfeklerin süngüleri üzerine oturtulan adalet terazisi biçiminde

bir amblem olarak düzenlenmiştir. Bu aynı zamanda DGM'lerin nasıl bir hukuk anlayışına sahip olduğunu da göstermektedir. Süngünün üzerindeki adalet kontrgerilla hukukunun sembolüdür. Kontrgerillanın tetikçileri devrimciler ve halk üzerinde terör estirmiş, katletmiş, katletmeyip yakaladıkları üzerinde de DGM'lerin “hukuk” terörü estirilmiştir.

Zaten DGM'ler de bunun için vardır. Kontrgerilla bir taraftan infaz, katliam ve işkenceler yaparken; gözetiminde devrimcileri kaybeder, köyleri boşaltıp köylülere işkence eder ve yakıp yıkarken bir taraftan da buna uygun hukuksal düzenlemelere gitmiş ve DGM'ler de kontrgerillanın hukukunu sağlamak için kurulmuştur.

Kontrgerilla, hukuk ayağını oluşturmada politikalarını bu kadar rahatlıkla sürdüremez, infazlarını yapamazdı. Katiller bu kadar rahat ellerini kollarını sallayarak dolaşamazlardı.

DGM'lerin temel olarak iki görevi vardır. Birincisi; belirtildiği gibi katillerin aklanmasıdır. İkinci ve asıl olanı ise; en küçük bir muhalefetten dolayı bile, sorgulamaya, araştırmaya gerek duymadan onlarca yıl cezalar, idamlar vererek halkı ve devrimcileri yıldırma, sindirme.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Türkiye’de adli mahkemelerden uyuşmazlık mahkemelerine, anayasa mahkemesinden yargıtaya kadar ne yargının bağımsızlığından ne de burarlarda adil bir yargılamanın yapıldığından söz edilebilir.

Ancak, DGM’lerde yaşananlar bunların çok daha ötesinde bir hukuksuzluk, adaletsizlik örneğidir. DGM’lerin işleyişine baktığımızda polis, ordu ve MİT ile işbirliği içinde çalıştığını görürüz. Polis fezlekeleriyle, hiçbir kanıt ve tanığa gerek duymaksızın devrimciler, tutuklanır, yıllarca hapis cezaları verilir ya da yargılama dahi yapılmadan aylarca, yıllarca hapislerde tutulurlar. Mahkemelerin nasıl çalıştığına ilişkin hazırlanan bir raporda “DGM’lerde iddianamelerin yüzde 88’i polis fezlekelerine göre hazırlanıyor. Sonuçlanan davaların sadece yüzde 5’i tam olarak inceleniyor” denilmektedir. Çünkü hemen her davanın kararı daha yargılama tamamlanmadan baştan belirlenmektedir. DGM savcılarının iddianamelerinin hepsi, polis fezlekelerine göre hazırlanmaktadır. Savcıların, polis fezlekeleri ve işkence altında alınan ifadeler üzerinden hazırladığı iddianameler, varolan yasalarda dahi aksi hükümler olmasına rağmen, DGM’ler için birinci derecede delil olarak kabul edilmektedir. DGM’lerde görülen davalarda sorgu ve savunma alınması, tanık dinlenmesi gibi işlemler yapıldığında da usulen gereği yapılır. Özellikle siyasi tutukluların davalarında bu “usul” bile yerine getirilmez. Savunma almadan karar vermek, mahkemede okunmak istenen dilekçelere izin vermemek, savunma ya da dilekçeleri suç unsuru kabul ederek, bunlar için ayrıca ceza vermek; “mahkemenin huzurunu bozduğu” gerekçesiyle mahkemeden dışarı attırmak; mahkemeye çağırma cezası vermek gibi keyfi tutumlar DGM’lerde sıkça yaşanan olaylardır.

Tanık varsa yargılanan siyasi tutukluların aleyhine ifade vermesi için her kolaylık gösterilir. Aleyhte ifade vermek istemiyorsa zorlanır. Eğer siyasi tutukluların lehine ifade verecek tanık varsa, ya tanıklığı kabul edilmez ya da lehte ifade vermemesi için tehdit dahil her türlü yola başvurulur. DGM’lerde yalnız işkenceci polislerin “tanıklığı” geçerlidir. Duruşmalarda dinlenen tanıkların yüzde 99’u polistir. Çünkü bu davalarda karar, polis ve MİT işbirliği ile daha davanın başında verilmiştir.

DGM’lerde keyfilik “yasal güvence” altındadır. DGM’lerin kuruluş yasası “reddi-hakim” talebinde bulunulamayacağı, yani “yan tutma nedeniyle hakim reddedilemeyeceği” hükmünü getirmiştir.

Yasal olarak herkesin mahkemeleri izleme hakkı vardır. Ama bu DGM’ler için geçerli değildir. Bu heyetlerin keyiflerine bırakılmıştır. İsterlerse basını, mahkemeyi izlemeye gelenleri mahkemeye almazlar. Ya da mahkemeden dışarı çıkarırlar.

DGM savcıları polisle suç ortaklığı yapıp gözetli ve işkence süresini uzatmak için insanları bilinçli olarak serbest bırakır ve yeniden gözetli almanın önünü açarlar. DGM savcıları sadece savcılıkta ifade almakla yetinmezler. Onlar da zaman zaman işkence odalarında sorgulamaya katılırlar.

Siyasi tutukluların avukatları da DGM’nin “adaleti”nden paylarına düşeni alırlar. Avukatlar DGM savcı ve yargıçların gözleri önünde dövülür, ancak savcı ve yargıçlar buna ses çıkarmazlar. Örneğin, işkence gördüklerini ve bunun sorumlularının başta DGM savcısı Nuh Mete Yüksel olduğunu açıklayan avukatlara “**görevlileri terör örgütüne hedef gösterdikleri**” gerekçesiyle dava açanlar yine onlardır.

DGM hakim ve savcılarının kim olduklarını anlamak için Ankara DGM Başsavcılığından emekli olan **Nusret Demiral**’ı hatırlamak yeterlidir. Nusret Demiral, hem görevdeyken yürüttüğü soruşturmalarda takındığı pervasız tutum, hem de emekli olur olmaz MHP’den milletvekili adayı olmasıyla nasıl bir hukukun temsilcisi olduğunu da açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu örnekler Ankara DGM Savcısı **Nuh Mete Yüksel**, İstanbul DGM Başsavcısı **Oktar Çakır** ve benzeri isimlerle çoğaltılabilir. DGM’lerde davanın nasıl bir seyir izleyeceği ve sonuçlanacağı mahkeme heyetinin elinde gibi gözükür, ancak asıl olarak kararlarda MGK’nın politika ve direktifleri belirleyicidir. MGK nasıl emrediyorsa, o günkü politikalar neyi gerektiriyorsa DGM’ler de ona göre karar vermektedirler. Sivas davası, bunun çok çarpıcı bir örneğidir. MGK, ilk önce davada yargılanan gericiyi tutuklamak istememiş, göstermelik olarak yargılamış ancak, ne zamanki “28 Şubat Kararları” alınarak “laiklik-şeriatçılık” meselesi gündeme gelmiş, bu defa yeni politika gereğince DGM’den onlarca idam cezası çıkmıştır.

Yine örneğin -çok klasiktir- ne zaman ki MGK’da “bölücü, yıkıcı yayınlar” üzerine kararlar alınır, DGM savcıları ve yargıçlar hemen harekete ge-

çer ve o güne kadar “suç” saymadıkları şeyleri dahi “suç” saymaya başlayıp ek toplatma kararları ya da ek cezalar verirler. Bu nedenle; çoğunlukla, MGK toplantıları sonrasında yayınlanan bildirilerin en yakın takipçileri de onlardır. Duruma ve gösterilen hedeflere uygun tarzda hareket eder, istenilen doğrultuda “suç” ve “suçlu”yu hızla yaratırlar.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Dikkat ederseniz, bir hukuk kurumundan söz ediyor ama, arka arkaya ne kadar hukuksuzluk varsa sıralıyoruz. Üstelik ortaya koyduklarımız da sıradan örneklerden ibarettir.

DGM’ler üzerine söylenmesi gereken şeylerden birisi de; DGM’lerin kontrgerilla çetelerini, ölüm mangalarını ve mafyacıları aklama merkezleri olduğudur. DGM’ler; kuruluş yasasına göre, *“Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren suçlara bakmak”* için kurulmuşlardır.

Ama emperyalizmle bağımlılık anlaşmaları yapmak, ülkemizin değer ve zenginliklerini yağma ve talan edip **emperyalizme peşkeş çekmek**, hiç bir zaman **“Cumhuriyet aleyhine işlenen, devletin iç ve dış güvenliğini tehdit eden” suçlar olarak görülmezler**. Aksine, ülkemizin bağımsızlığı için mücadele edenler, emperyalizmle işbirliğine, sömürü ve talanına karşı çıkanlar, Kurtuluş Savaşı’nın şehit ve gazilerinin mirasına, halkına, vatanına ve geleceğine sahip çıkanlar DGM’leri karşılarında bulurlar.

Bir avuç işbirlikçi ve uşak için; mafyacılar ve halk düşmanları için; katiller için rüşvet vermek, hırsızlık, kaçakçılık, hayali ihracat, uyuşturucu ve kadın ticareti yapmak, devleti ve halkı dolandırmak, devletin bankalarını soymak, çeteler kurmak, gasp etmek, soygun yapmak, adam öldürmek suç görülmez. Ve hatta Civanlar’ın, Edesler’in, Bezmenler’in ve Ayşegül Nadir gibilerinin, ellerini kollarını sallayarak yurt dışına kaçmalarına göz yumulur.

DGM’ler, Meclisi soyup soğana çeviren Mustafa Kalemli’nin, yağma ve soygunda rekorlar kıran Çillerler ve onlar gibi daha yüzlercesinin yakasına yapışmaz. Onlara ve yaptıklarına karşı ne yasa, ne de hukuk işletilir. Sabancılar, Koçlar ya da Uzanlar; halkı ve halkın zenginliklerini soymakta özgürdürler.

Kontrgerilla çeteleri ve ölüm mangaları kurmak; halkı ve devrimcileri katletmek, kaybetmek, işkence yapmak, faşist mafya çetelerinin yaptığı her türden gayri meşru “iş” ve tecavüzler suç olarak görülmez bile.

Birkaç yıl öncesine kadar DGM’ler, siyasi davalara bakıyorlardı. Zamanla uyuşturucu davalarına da bakmaya başlayan DGM’lerde, Susurluk’tan sonra ise kontrgerilla çetelerinin davaları da görülmeye başlandı. Zaten çeteler için de en güvenli mahkemeler DGM’lerdi. Bu güvenini **Mehmet Ağar**, *“Beni en iyi anlayacak olan DGM’lerdir. Çünkü onlar ihtisas mahkemeleri-*

dir ve terörle mücadelenin ne olduğunu bilirler” diyerek ifade etmiştir.

Mehmet Açar, İbrahim Şahin, Korkut Eken, Ayhan Çarkın, Ercan Ersoy, Oğuz Yorulmaz, Mustafa Altınok gibi kontrgerilla şefleri ve ölüm mangalarında yer alan katiller, hala ellerini kollarını sallayarak gezmeye devam ediyorlar. **Mehmet Eymür** hakkında soruşturma bile açılmadı. Tutuklananlar da, üç-beş ay göstermelik olarak hapisshanede misafir edilip serbest bırakılıyorlar. Katletmekten ya da kaybetmekten değil, sadece silah bulundurmak veya “**silahlı teşekkül oluşturmak**” gibi suçlardan en fazla 3-5 yıl gibi ceza istemiyle yargılanıyorlar.

Bir başka açıdan; DGM’ler, işkence için yapılan suç duyurularının çoğunu dikkate bile almaz. Güç bela açtırılabilen işkence davalarının çok büyük bölümü ise, işkencecilerin beraatlarıyla sonuçlanır. Aylarca kamuoyunun gündeminde kalan Manisa davası çarpıcı bir örnektir. Mahkemenin biri Manisalı gençlere işkence yapıldığını kabul ederken, işkencecilerin yargılandığı davada mahkeme işkencecileri aklayabilmiştir.

DGM’nin kapsamına giren uyuşturucu davaları ise DGM heyetine adeta bir ödül gibidir. Çünkü bu davalarda milyarlarca lira rüşvet alınır. Uyuşturucu davalarında suçun üzeri bir şekilde kapatılır ya da kapatılmamış bile olsa, ara tahliyelerle mafya babalarının yurtdışına kaçmaları sağlanır. DGM hakim ve savcıları, uyuşturucu ticareti nedeniyle tutuklanan uyuşturucu tüccarlarını kısa sürede tahliye etmekle meşhurdurlar. İsmi kamuoyuna da yansıyan, İstanbul DGM’den Hakim Albay Faik Sencer Başaran, Savcı İsa Geyik, Hakim Uğur Çorumluoğlu, Hakim Saim Ekinci, Savcı Abdülkadir Dirriarın bunlardan sadece birkaçıdır. Ki, Başaran, Geyik ve Çorumluoğlu’nun bir dönem açığa çıktığı üzere, mafya babalarına 500 bin dolara tahliye ve beraat kararlarına ise 1 milyon dolar tarife uyguladıkları bilinmektedir.

Kontrgerilla çetelerinin, işkencecilerin, mafyacaların, uyuşturucu tacirlerinin aklandığı DGM’ler ancak halka karşı çalışırlar. Hak, adalet arayan işçi, memur, öğrenci ve köylülerin karşısına DGM’ler çıkar. Demokrat, ilerici bilim adamları, aydınlar, yazarlar; mevcut sisteme muhalif tüm kesimler hapisshanelere tıklılırlar. Yıllara varan hapis ve milyarlık para cezaları verilir.

Halkın sahiplendiği Gazi, 16-17 Nisan, Metin Göktepe gibi davalar ilden ile sürülür. Oysa, örneğin Gazi katliamında katillerin kimliği son derece açıktır. Ama, buna rağmen dava Anadolu’nun birçok mahkemesinde adeta sürdürülmüş ve neticede katiller aklanmışlardır. Metin Göktepe davasında, cinayet her türlü ayrıntısıyla ortaya çıkmıştı ama, katiller gene aklan-dılar. Manisalı gençlere işkence davasında tanıklıklar ve belgeler gençlerin, ailelerin ve avukatlarının şikayetleri, işkence raporları ile sınırlı değildi; doğrudan doğruya bir milletvekilinin de tanıklığı vardı ama, işkenceciler bu “yargılamalardan” da aklanarak çıktılar.

DGM’ler, halkın çıkarlarına olan her şeyi suç olarak gösterirler. Bu kimi zaman parasız eğitim istemek, “YÖK’e hayır!..” demek, kimi zaman 1 Ma-

yıs'a katılmak, sendikal haklarını istemek, kimi zaman devrimci müzik yapmak, muhalif bir karikatür çizmek, kitap yazmaktır. DGM hakim ve savcılar için bunlar ve bunlara eklenebileceklerin tamamı suçtur.

DGM'ler tüm bu nitelikleriyle halka ve devrimcilere karşı, devlet terörünün bir kurumu olma özelliğini korurken, kontrgerillacılar için de bir aklama-aklanma merkezidir. Verdikleri hiçbir karar adil değildir. Hiçbir kararları hukuki ve meşru değildir.

Tüm bu sıraladığımız gerçekler ve hemen hepimizin yaşadığı, bizzat tanık olduğu somut olaylar ışığında ifade ediyoruz ki; DGM'LER KAPATILMALI VE BUGÜNE KADAR VERDİKLERİ TÜM KARARLAR GEÇERSİZ SAYILMALI, SONUÇLARIYLA BİRLİKTE İPTAL EDİLMELİDİR...

Konu: “3713 SAYILI TMY’NIN 16. MADDESİ İLE HEDEFLENEN NEDİR? BU MADDE İLE YAPILMAK İSTENEN NEDİR? NASIL UYGULANMAK İSTENDİ? TUTSAKLAR NE YAPTI? BUGÜN YAPILACAĞI SÖYLENEN DEĞİŞİKLİĞİN ANLAMİ NEDİR?”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Her şeyden önce söylemeliyiz ki; Terörle Mücadele Yasası’nın 16. Maddesi, HÜCRE uygulamasını ve sonuçlarını yasallaştıran, meşrulaştıran bir maddedir.

3713 sayılı yasanın “cezaların infazı” ile ilgili olan 16. Maddesi şöyledir:

“Bu kanun kapsamına giren suçlardan mahkum olanların cezaları tek kişilik veya üç kişilik oda sistemine göre inşa edilen özel infaz kurumlarında infaz edilir.

Bu kurumlarda açık görüş yaptırılmaz. Hükümlülerin birbirleriyle irtibatına ve diğer hükümlülerle haberleşmesine engel olunur.

Bu kurumlarda cezasının en az üçte birini iyi halle geçiren hükümlüler diğer kapalı infaz kurumlarına nakledilebilirler.

Bu kanun kapsamına giren suçlardan tutuklananlar da birinci fıkrada gösterilen şekilde inşa edilmiş tutukevlerinde muhafaza edilirler. İkinci fıkra hükümleri tutuklular hakkında da uygulanır.”

“Bu kanun kapsamına giren suçlardan mahkum olanlar...” denilen siyasi tutuklulardır. Ve görüldüğü gibi yasa çok açık olarak, siyasi tutuklular için hücreyi öngörmektedir. Sözü edilen “özel infaz kurumları” ise “F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELER’dir.

Adına ister “oda” deyin, isterse “salon”deyin... Bir mekanın hücre olup olmaması, metrekare hesabına göre belirlenmez. Pencerelemin büyüklüğüne göre de belirlenmez. Bir yeri hücre yapan, o yerin çevresiyle irtibatının kesilmesi, mevcut alan dışındaki dünyadan yalıtılmasıdır, yani tecrittir.

Bu yalıtmanın, tecridin insan üzerindeki fiziki ve psikolojik etkilerini, yarattığı olumsuzlukları, yapılan bilimsel araştırmalar yeterince ortaya koyuyor. Kaldı ki, bu araştırmalar hiçbir dış baskı koşullarının olmadığı varsayılan araştırmalardır. Yine tüm araştırmaların sonuçları da hemen hemen aynıdır.

Görme alanında daralma, işitme duyusunda azalma, sinirsel tipte sa-

ğırılık, kulak çınlaması... Konsantrasyon bozuklukları, depresyon, işitsel ve görsel halüsilasyon, uyku bozuklukları, edilgen doğal davranış değişiklikleri, sosyal kimlik algısında bozulma, güvensizlik duyguları....

Tutuklu üzerindeki tüm bu ve bunlara eklenebilecek sonuçlarıyla hücreler, siyasi kimliğin yok edilmesidir, kişiliksizleştirmedir.

3713 sayılı yasa, tüm muhalefetin “terörist” ilan edilmesi, sonra da her şeyin mubah görülerek yok edilmesi anlayışı üzerine şekillenmiştir. Bugün bırakalım aktif, eylemli bir muhalefeti, şu ya da bu nedenle iktidarın politikaları ile çelişen yazı ve açıklamaları yapanlar bile susturulmaya çalışılmaktadır.

Mantık, “**kaybet, katlet, işkence yap, ne yaparsan yap ama sustur**” mantığıdır. Ülkemizde son 10 yıl içinde yaşananlar bunun kanıtıdır.

Muhalefet “terörist” ilan edilince, hapishanelerdeki de doğal olarak “**azılı, iflah olmaz teröristler**” olmuş oluyorlar. Ve 3713 sayılı yasaya göre, yok edilmeleri farz haline geliyor. Burada kastedilen elbette tüm tutukluların tek tek öldürülmeleri değildir. Yok etmekten neyin kastedildiği Adalet Bakanlığı’nın meşhur “**Cezaevleri El Kitabı**”nda açık olarak ortaya konmuştur.

“Teröristler birbirleriyle haberleşmemelidir. Çünkü terörist haberleşemediği zaman sudan çıkmış balık gibi ölür. Başka bir ifade ile terörist ruhen ve fikir bakımından besleyen kaynaklar veya kanallar kurutulunca onun devrimci yanı ölür.”

İşte hedef devrimci yanın öldürülmesi, yani kişiliğin yok edilmesi, siyasi kimliğin teslim alınmasıdır. Bırakalım devrimci yanlarını, ufak da olsa muhalif bir yanının dahi kalmasının önüne geçmektir. Yerleşik düzene, mevcut otoriteye karşı çıktığına “pişman” ettirmektir.

Hücrelerde, tutuklular birbirlerinden yalıtılacaklar ve sosyal yaşamları son bulacak, hücrenin dışındaki her mekan ve kişilerle ilişkileri, hatta hücrelerdeki yaşamları “kural” denilen dayatma ve baskılara boyun eğmelerine bağlanarak denetim altına alınacak, böylece ortak yaşam, üretme, düşünme dinamiği dumura uğrayacak; direnci, iradesi kırılacak ve siyasi kimliğinden vazgeçecek...

Değerli Kurultay Katılımcıları;

“Yaşamı kurallara bağlamak”, TREADMAN denen ıslah programlarının uygulanmasıdır. Hemen akla şöyle bir soru geliyor. Siyasi tutuklu tüm bunlara rağmen vazgeçmez, boyun eğmezse ne olacak?...

Bu kez dört duvar arasında, kimse duymadan iktidara halel getirmeden “intihar etti” açıklamasıyla dosya kapatılacaktır.

Bunlar olması muhtemel olaylar değil, hücrelerin olduğu Almanya, İngiltere gibi ülkelerde “yaşanmış” örneklerdir.

Dünden bugüne; cunta hapishanelerinden Ulucanlar'a varıncaya dek disiplin ve hücre cezaları, baskı ve yasaklar, işkence ve katliamlar, tecrit genelgeleri, sağlığın bile tehdit aracı yapıldığı uygulamalar yaşanmıştır. Ama buna rağmen siyasi tutuklular teslim alınamamışlardır. Bugün hücrelerdeki ısrarın nedeni siyasi tutukluların örgütlülüklerini parçalamak, dirençlerini kırmak, iradelerini zayıflatmak ve böylece teslim almaktır. On yıllardır uygulanan baskı yasaları amacına ulaşmamış, 1991 yılında çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'yla sonuç alınması hedeflemiştir. Fakat çıkarılan yasanın bugüne kadar yaşama geçirilemeyen tek maddesi 16. Madde olmuştur. 16. Madde'nin ilk uygulanma yeri Eskişehir tabutluğudur.

Eskişehir Tabutluğu, daha yasanın mürekkebi kurumadan açıldı. '91 Ağustos ayında önce Eskişehir Hapishanesi'nin tek kişilik hücreler biçiminde düzenlendiği açıklandı. Ve kamuoyuna "Avrupa Standardı" olarak sunuldu. Fiili olarak açılması, Ekim ayı sonunda, Ankara Merkez Kapalı Hapishanesinde gerçekleşen bir firarın ardından yapılan sevklerle gerçekleşti. Hemen ardından diğer hapishanelerden de Eskişehir'e sevkler gündeme geldi. '91 yılı Kasım ayında buradaki tutuklu sayısı 206'ya ulaştı.

Tutuklular daha girişte başlayan işkencelerle hücrelere atıldılar. Tutukluları yüzlerce polis ve gardiyan karşıladı. Çırlıçıplak soyulduktan sonra saç ve bıyıkları kesildi. Bu saç kesme operasyonundan yalnız erkek tutuklular değil, bayan tutuklular da nasiplerini aldılar.

Sadece birer battaniyenin bulunduğu 2x3 m. boyutlarındaki bu yerlerde elbise ve eşyalar verilmedi. Para, saat gibi değerli eşyalar çalındı. Yaralılarına bakmak için doktor gönderilmedi, "Açlık Grevini uzatabilirler" diye şeker, su ve tuz verilmedi. Her zaman olduğu gibi o dönem de, Tabip Odası'nın belgelemesine rağmen işkence olayı kabul edilmedi. Aksine dönemin Eskişehir Cumhuriyet Savcısı "*Avukatlar işkence iddialarını ispat ederlerse, ben de görevimden istifa ederim*" diye demeçler verdi.

Kamuoyunda "**Tabutluk**" olarak adlandırılan bu hapishane, tutukluların başlattığı açlık grevi eylemi ve kamuoyunun tepkileri sonucu 24 Kasım günü kapatıldı. Tüm tutuklular geldikleri hapishanelere sevk edildi. '91 yılında direnişlerle kapatılan Eskişehir Tabutluğu, '96 yılında yeniden açıldı.

Dönemin iktidarı ANAYOL Hükümeti'nin Adalet Bakanı Mehmet Ağar'ın 6 Mayıs genelgesiyle, başta Eskişehir olmak üzere toplam 7 tane hücre tipi hapishane açılarak, yeni tutuklananlar buralara gönderilmeye başlandı.

Eskişehir Tabutluğu 1, 4 ve 6 kişilik hücrelerden oluşuyordu. Adına bu kez hücre değil "oda" demeye başladılar. Tutukluların ilk geldikleri yer tek kişilik hücreler oldu. Buralarda kalma süreleri, "**idarenin tutuklunun davranışlarını uyumlu bulmasına ve tutuklunun bu konuda idareye güven vermesine kadar**" devam ediyordu. Bu süre en uzun 60 gün olarak belir-

lenmişse de idare “huzuru bozduğu gerekçesiyle” bu süreyi istediği kadar uzatabiliyordu. 4 ve 6 kişilik hücrelerdeki uygulama ise yasaklar üzerine kuruluydu. Dışarıdan, sınırlı para ve yiyecek alımı gibi uygulamaların yasaklanması ile birlikte, saç-sakal-bıyık kesme gibi dayatmalar da getirildi.

Eskişehir’in ikinci kez açılmasının ardından 19 Mayıs günü, toplam 23 hapishanedeki yaklaşık 1500 siyasi tutuklu Süresiz Açlık Grevi eylemi başlattılar. Açlık Grevi Eylemi 45. gününde Ölüm Orucu’na dönüştü. 159 devrimci tutuklu ile başlayan Ölüm Orucu eylemcilerinin sayısı, daha sonraki katılımlarla 300’ü buldu.

Eylemin devam ettiği günlerde, Bakanlık, önce “yiyorlar”, “kantin boşaldı” dedi. Sonra, ölümlerin başlamasının ardından “örgüt baskısı ile eylem yapıyorlar” dediye de, eylemin 69. günü, Eskişehir hücreleri bir kez daha kapatıldı. Eylemde 12 Devrimci tutuklu şehit düştü.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

12 şehit verilerek kapattırılan hücreler, bugün “F Tipi” Hapishaneler adıyla “lüks oda” demagogileriyle yeniden açılmak isteniyor. Dayanağını yine 3713 sayılı yasanın 16. Maddesi oluşturuyor.

Ancak, bugün gelişen tepkiler karşısında, meşruiyet zeminlerini de yitirdikleri bir gerçektir. 16. Maddede yapılacak “değişiklik”, muhalefeti yumuşatmanın ve hücrelere meşruluk kazandırmanın bir aracı olarak gündeme getirilmiştir.

16. madde değişikliği tam anlamıyla bir manevradan ibarettir. Sözü edilen değişikliğin nasıl olacağını gerek Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, gerekse de Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun açıkladılar. Buna göre, yasadaki; “... *hükümlülerin birbirleriyle irtibatına ve diğer hükümlülerle haberleşmesine engel olunur...*” cümlesi yerine “... **tredmana cevap veren tutuklu ve hükümlüler iş yurtları, spor salonları ve kütüphaneden yararlanabilirler...**” cümlesinin ekleneceğini ifade eden Bakan ve Ertosun’a göre, tasarıyla bir “yumuşama” sağlanıyor ve ayrıca disiplin cezası almamış olması şartıyla, açık görüş hakkı da tanınıyormuş!..

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanelere ilişkin yürürlükte olan sayısız kanun, genelge vardır. Bunlara göre marş söylemekten, bıyık uzatmaya, toplu dilekçe vermekten, yatağının başucuna bir resim asmaya kadar her şey “disiplin cezası” gerektirir.

Bu genelgelerin kamuoyu tarafından da en çok bilineni, direnişlerle uygulanamaz duruma getirilen “1 Ağustos Genelgesi”dir. Örneğin, buna göre açlık grevi yapmak bile disiplin cezası gerektirmektedir.

Tüm bu genelgeler varken, “**disiplin cezası olmaması koşuluyla açık görüş hakkı tanıyorum**” demek, “**bu hakkı istediğim zaman tanırım, iste-**

diğim zaman tanımam” demektir.

Diğer yandan, hapishanelerde işkenceye ve keyfiyete, baskıya dayanan onlarca uygulama varken, “disiplin cezası” olmayacak tutuklu kalacak mıdır?.. sorusu cevapsız durumdadır.

“Ortak kullanım alanları” meselesinde de durum aynıdır. Bakanlığın, yapacağını söylediği bu değişikliğe dayanarak; “Tecrit söz konusu değil” dediği biliniyor.

Nedenini ise, tutuklanıp TREDMAN’a ya da “**kurallara uyması**” şartıyla “**ortak kullanım alanları**”ndan yararlanacak olmaları ile açıklıyor.

TREDMAN’ın Türkçesi tedavi etmedir...

Daha da Türkçesi “ıslah”dır... Kurallara uyma, “iyi hal gösterme”dir....

Söylenen açıktır:

- 16. Madde kaldırılmayacak, değiştirilecek...

- Hükümlüler hücrelere konulacak...

- Bir takım toplu yaşam alanlarından ve her türlü haktan ancak TREDMAN’a cevap verenler yararlanacak...

TREDMAN; rehabilitasyon, “ıslah” ya da “kurallara uyma”, “iyi hal gösterme”... Hiç biri, birbirinden farklı şeyler değildir ve hiç biri de Türkiye hapishanelerine yabancı olaylar değildir. Örneğin, 12 Eylül cuntası bunu talimatnamelere bağlamıştı. En bilineni, koğuş kapılarına asılan ve “13/1” diye adlandırılan talimatnamedir.

Buna göre;

“-Saçlar 15 günde bir üç numara kesilecek

-Gün aşırı sakal tıraşı olunacak, er dahil cezaevindeki tüm görevlilere “komutanım” denilecek,

-Sayımlar “hazır olda” duvara yaslanılarak verilecek.

-Ziyarete, avukata numara sırasına göre tek sıra çıkılacak,

-Gece onda yatılacak.

-Koğuşlarda komün kurulmayacak,

-Dilekçelere ‘komutanlık önüne’ diye başlanılacak,

-Havalandırmalarda diğer koğuşlarla konuşulmayacak ve alış verişi yapılmayacak.

-Er dahil görevlilerin önünde ön iliklenecek, hazır olda durulacak,

-Koğuşlarda türkü, marş söylenmeyecek....”

Bu talimatnamenin nasıl uygulandığına birkaç örnek verelim:

“Çılgıkların nedeni üzerine uzun süre tartışmadık, gazinoya dalan askerler aramıza girdiler ve her birimizi ön iliklemeye ve hazır ola geçmeye zorladılar. Yaptırıma hiç kimse uymayınca koridora çıkarttıklarına falaka atarak bacaktan-baldıra kan oturttular. Hasarımız çoktu.” (Bir Direniş Odağı Metris, syf. 124)

12 Eylül döneminde, Metris Hapishanesi'nde neredeyse her gün uygulanan TREDMAN'ın, ıslah programlarının bir parçasıdır bunlar. Ancak tutuklular bu TREDMAN programları karşısında birlikte mücadele ve direnişlerle siyasi kimliklerini korumuşlar ve belli haklar kazanmışlardır. Her fırsatta gasp edilmek istenen bu haklarını da yine direnişlerle korumuşlardır.

TREDMAN'ın sınırı yoktur. Bu kez, yine aynı dönem Diyarbakır Hapishanesi'nde "kurallara uyan" tutukluların buna rağmen yaşadıklarına ve **nasıl bir TREDMAN programı uygulandığına örnek verelim.**

"1- Tüm koğuşlarda kalan tutsaklara yemek duası okumayı kesin uyulması gereken bir kural olarak dayattı.

2- Görüşme, mahkeme ve avukat görüşmesine çıkacak tutsaklara askeri yürüyüş yaptırmayı kural haline getirdi.

3- Havalandırmaya çıkacak tutsaklara 15 dakika askeri eğitim yapmayı zorunlu kıldı." (Diyarbakır Şafağı. Syf. 93)

Tüm bu uygulamalar TREDMAN adı verilen uygulamalarda sınırın olmadığını açık kanıtlardır.

Sonuç olarak, TREDMAN'a uymanın tek bir anlamı vardır: PİŞMANLIK.

Pişmanlık getirmeyen, düşüncelerini değiştirmeyen, hücrelerde tecrit edilmeye devam edilecektir.

Kısaca belirtirsek 16. Madde değişikliği, tecridi ortadan kaldırmamakta,"F Tipleri"ni HÜCRE olmaktan çıkarmamaktadır. "F Tipleri", esas olarak siyasi tutukluların yaşamlarının, davranışlarının kontrol altına alınması düşüncesinden yola çıkan ve mimari yapısı da buna uygun bir tasarımıdır. Sözü edilen değişiklik ise, tutuklulara TREDMAN'a uymaları karşılığında bir takım haklardan yararlanma imkanı vermektedir. Yani öz ve amaç kesinlikle değişmemektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bir kez daha vurgu yapmanın yerinde olacağını düşünüyor ve diyoruz ki; 16. madde değişikliğiyle, tutukluların ortak yaşam alanlarında bir araya gelerek, tecridin son bulacağını düşünenler, ülkemiz hapishaneler gerçeğine bir kez daha bakmalıdırlar.

HÜCRELER, istenildiği an kütüphaneye gideceğiniz, istediğiniz an bir arkadaşınızı görebileceğiniz, istediğiniz kitabı okuyup istediğiniz resmi asabileceğiniz yerler olmayacaktır. Bunları talep ettiğinizde, dün "**tutuklulara lüks oda yaptık**" diyenler bu kez "**burası dinlenme tesisi mi?..**" diyeceklerdir. Bu, mevcut sistemin bu zamana kadar ki yaklaşımı ve hapishane uygulamalarındaki mantığı ile sabittir.

Yeri geldiğinde suyun, elektriğin, havanın her şeyin tehdit aracı olacağı, işkence halini alacağı, hatta fiziki işkencenin boyutlarının bile kestirile-

meyeceği, bir başka tutukluyla görüştürülmenin bile bir “koz” olarak kullanılıp teslim almanın aracı haline getirileceği bir sistemdir.

Artık hapishaneler gerçeği görülmelidir.

Bugün kimi makyajlamalarla “ortak kullanım alanları”nı elbette genişletebilirler, hatta tepkilere bağlı olarak 16. Maddeyi kaldıradabilirler. Peki, bu durumda sorun çözümlenmiş mi olacaktır?..

Bugün sorun, “F Tipleri”ne sadece ‘oda’ tartışması boyutuyla bakanlar açısından çözümlenmiş görülebilir. Ancak, devletin bakış açısı bu değildir. Yarın, tutukluların yalnız kaldıkları koşullarda her şey değişecektir. En küçük bir farklı düşünceye dahi tahammülün olmadığı ülkemizde, bu tür yasal düzenlemelerin, bu anlamda hiç bir gerçekçi tarafı yoktur.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Adalet Bakanlığı, 16. Maddedeki değişiklikte birlikte, Denetleme Kurulları, İnfaz Hakimliği, Adalet Akademisi gibi bir takım düzenlemeleri de ön görmektedir.

Denetleme Kurulları bir aldatmacadır.

İşkence ve vahşetin acımasızca uygulandığı, belgeleriyle kanıtlandığı hapishanelerde, Bakanlık; bu tür olayların olmamasının güvencesi olarak Denetleme Kurulları oluşturacağını açıklamıştır ve bunu şeffaflığın kanıtı olarak sunmaktadır.

İnandırıcılığı yoktur. Çünkü;

Birincisi, en az 5 en fazla 7 üyeli olması öngörülen kurulda yer alacaklar, bu kurulun rengini de ele vermektedir. Kurulda yer alacakların nitelikleri şöyle tanımlanıyor:

“Emeklilerin tercih edileceği kurul üyelerinin güvenilir ve ahlaklı olarak tanınması, siyasi partiye üye olmaması şartı aranacak.”

Burada tarif edilen devletin sadık memurları ve sakıncasız bürokratlarıdır.

TBMM Komisyonları’nın bile, bir subayın, bir polis şefinin ifadesini almaya gücünün yetmediği bir ülkede, bu kurulların yaptırım gücü ne olacaktır?.. Onlar kime neyin hesabını soracaklardır?.. Onlara hesap verecek yöneticiler nerededir?..

İkincisi; “F Tipi”ne karşı çıkanların dahi “terörist” ya da “teröristlere destek vermek”le suçlandığı, işkence raporu veren doktorların, yardım yataklıkla suçlandığı, işkence yapanların ise 3713 sayılı yasa ile özel koruma altına alındığı bir ülkede, bu kurul, hücrelerde yaşanacak olanları açıklamaya cesaretine sahip olabilecek midir? Yoksa bu kurul, işkenceleri, katliamları gizleme ve işkencecileri, katilleri aklama kurulu mu olacaktır?..

Üçüncüsü; bugüne kadar hapishanelerde yaşanan işkence ve katliamlar bu kadar açık ve belgeli olduğu halde ve bunları yapanlar halen görev

başındayken, bu kurulların etkisi ne olacaktır?..

Adalet Bakanlığı vaatlerinde eğer biraz ciddiye, önce katliam yapan hapishane yöneticilerini görevden almalı ve yargılamalıdır.

Örneğin, Ulucanlar'da TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun yetersiz de olsa düzenlediği rapora rağmen, katliam ve işkence yapanlar halen "görevleri" başındadırlar. Ayrıca yine komisyon raporu ve işkencenin belgelenmesi, yeni saldırıları engelleyememiş, Ulucanlar'dan sonra Burdur ve Bergama yaşanmıştır.

Sonuç olarak, Denetleme Kurulları "F Tipleri'nde işkenceyi önleyecek Denetleme Kurullarımız var..." demek ve hücrelere geçiş meşruluk kazandırmak içindir.

Tıpkı Denetleme Kurulları gibi, İnfaz Hakimliği ve Adalet Akademisi de sadece bir makyajdan ibarettir.

Kuruluş gerekçesi, tutukluların hapishane yönetimini dava edebilecek olması ve böylelikle hapishanelerde adalet sağlanması olarak gösterilmektedir.

Sorun dava edilip edilmemesi değil, davanın sonucudur. Başbakanların, bakanların, katliamı savunduğu bir ülkede, açılan davaların ne hükmü olabilir?.. Bir yenilikmiş gibi gösterilen bu durum yenilik olmadığı gibi, bozucunun şıracıya şikayet edilmesinden başka bir şey de değildir.

Adalet Bakanlığı'nın açıklamalarına göre, "Hakim ve savcılara, avukat ve noterlere adalet hizmetlerinde görev alan personele hizmet içi eğitim" vermek üzere bir akademi, gardiyanlara özel eğitim vermek üzere "Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezi" kurulması öngörülmekte, hatta bu getirilen "yeniliğin", hapishanelerdeki sorunları büyük ölçüde engelleyeceği söylenmektedir.

Hapishanelerdeki hiçbir katliam "gardiyanların eğitimsizliği" nedeniyle olmamıştır. Bu olsa olsa sorunlar yumağının en son halkasıdır.

Diğer yandan, böyle bir sorunu önemli kabul etsek bile, İnfaz Koruma Memurları'nın nasıl ve ne için eğitileceği önemlidir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Tüm bu gerçekler ışığında, biz TAYAD olarak diyor ve öneriyoruz ki; **Ülke gerçeğimiz** bellidir. Muhalefete hiçbir şekilde tahammülün olmadığı, iktidarın politikalarıyla şu ya da bu şekilde çelişen her hareketin cezalandırıldığı bir ülkede yaşıyoruz.

Bu ülkede işkenceciler değil, işkence görenler, işkenceyi belgeleyenler, işkenceyi yazarlar ve dile getirenler yargılanıyor. İşkence yapanlar ise yasal güvence adı altında işlerine devam ediyorlar.

Yine katledenler değil, katliama karşı çıkanlar yargılanıyor, cezalandırılıyor. İşte Ulucanlar katliamı mahkemesi...

Adalet Bakanı'nın "F Tipi'ne karşı çıkanlar teröristtir" dediği bir ülkenin hapishanelerinde, tutukluların tek güvencesi birliktelikleri ve ortak yaşamlarıdır. Tutukluların bir arada olmaları ve dayanışmaları dışında hiçbir koşulda can güvenlikleri yoktur. Bu durumda bile yaşananlar ortadadır.

Bunun dışında bir alternatifin tartışılabilmesi için; Devletin değiştiğini ispatlaması, hukuk devleti olduğunu kanıtlaması, yaşanan katliamların sorumlularını yargılaması, halkın örgütlenmesi önündeki engelleri kaldıran düzenlemeler yapması gereklidir.

Ayrıca 16. Madde'de öngörülen değişiklik, uygulamada herhangi bir değişiklik getirmeyecek, ilk fırsatta unutulacak, "F Tipleri" işkencehaneye dönüştürülecektir.

Bu nedenle;

1- Tutukluların kendi yaşamlarını kendilerinin belirlemediği, maddi manevi her türlü dayanışma ortamından uzak olan "F Tipleri" kapatılmadan, tutuklu ve hükümlülerin can güvenliğinin sağlanması mümkün değildir.

Ülkemiz hapishanelerinde hiçbir geliri olmayan, maddi olarak hiç bir yardım almayan, tek bir ziyaretçisi dahi olmayan ya da gelmeyen insanlar vardır. "F Tipleri" ile, tüm insani ihtiyaçları TREADMAN'a bağlanacaktır. Oysa bugün, hapishanelerde bu durum halkın dayanışma ve paylaşım kültürü ile, adına "komün" denilen örgütlü-kolektif yaşam biçimi yaratılarak aşılmıştır. Tutukluların bu birlikteliği, dayanışması, örgütlenmesi bozulmamalı, tersine güvence altına alınmalıdır.

2- Tek başına 16. Maddenin kaldırılmasını istemek yetersizdir. 3713 sayılı yasa tümüyle ortadan kaldırılmadıkça; ne katliamlar ve zulüm son bulacak, ne de hücre saldırısı ortadan kalkacaktır.

Tek çözüm 3713 sayılı yasanın kaldırılması F tiplerinin kapatılmasıdır.

Zira sorun 16. Madde'nin şu veya bu şekilde değiştirilmesi değildir. Bu noktada sorun ve çözüm arayışları; ne "koğuş mu, oda mı, hücre mi?" tartışmaları içine sıkıştırılabilir, ne de 3713 sayılı yasanın 16. Maddesi'nde değişiklik vb. kimi rötüşlarla saldırının özü ve karakteri ortadan kaldırılmış olur. Bu nedenle yapılması gereken tüm halkı "terörist" gören 3713 sayılı yasanın bütün sonuçlarıyla iptal edilmesidir. Saldırının özünü, kendi dışında her şeye düşman olan faşist anlayışın kendine muhalif olan kesimleri teslim almak, kişiliksizleştirmek amacı oluşturmaktadır. Bu şu veya bu maddenin değiştirilmesinden öte, uygulamanın bütün ayrıntılarına sinmiştir.

3713 Sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın yürürlüğe girdiği 1991 yılından bugüne hapishaneler, baskıların artarak devam ettiği, işkence ve katliamların 'rutin'leştiği yerler haline gelmiştir.

Önce Eskişehir hücreleri, ardından '95 yılında Buca ve '96 yılında Üm-

raniye’de katliamlar, katledilen yedi devrimci ve onlarca yaralı... ‘96 yılında açılan Eskişehir hücreleri ve Ölüm Oruçları’nda şehit düşen 12 devrimci tutuklu, onlarca sakat... ‘96 yılında Diyarbakır’da ve ‘99 yılında Ulucanlar’da yaşanan katliamlar; katledilen 20 can, yine onlarca yaralı.

2000’de Burdur saldırısı ve kopan kollar ve hemen ardından yaşanan Bergama saldırısı...

Farklı tarihlerde, farklı hapishanelerde, farklı gerekçeler yaratılarak gerçekleştirilen katliam ve saldırılar.

Katliam gerekçesi, Ulucanlar’da tutukluların boş olan yan koğuşı işgal etmeleri; Burdur’da mahkemeye çıkmamaları; Bergama’da ise tüneldir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

İşkence yapan polisleri yargılamak için, yıllardır mahkemeye getiremeyen sistem, “gücünü” dört duvar arasındaki tutukluların kollarını koparak kan revan içinde mahkemeye getirerek göstermiştir.

Bergama’da “tünelin” cezası kafa, göz, kol ve bacak kırma olmuştur.

Bu cesaret, bu rahatlık nereden geliyor?..

Bu rahatlık ve bu pervasızlık; işkenceyi koruyan, katilleri kollayan ve her koşulda “Devletin güvenlik görevlilerini” yani polisi, özel timi, askeri haklı çıkaran **3713 sayılı yasadan** gelmektedir.

Bugüne kadar hapishanelerde yaşanan işkencelerden, katliamlardan, keyfi baskılardan dolayı yargılanan ve ceza alan bir tek hapishane görevlisi bulunmaması bunun kanıtıdır?..

Tüm bunlara rağmen; Adalet Bakanı diyor ki, “Denetleyecek kurullar olacak”... Bu kurullar denetlediklerinin yargılanmasını ve cezalandırılmalarını sağlayamadıktan sonra ne işe yarayacaktır?..

İşkenceyi yapanları değil de, işkenceyi belgeleyen doktorları, işkenceyi yazan gazeteleri, dergileri, işkenceye karşı mücadele edenleri yargılayan bu yasa kaldırılmadan “denetleme kurulları”, “işkencecileri aklama kurulları” olmaktan öteye gidebilir mi?..

Böyle olduğu için diyoruz ki, F Tipi HÜCRE HAPİSHANELER insani, meşru ve hatta hukuki değildir. Hapishaneler sorununun çözümü hiç değildir.

F Tipi hapishanelerin “çözüm” değil, birer işkence merkezi olarak çözümsüzlük getireceği kesindir. Bunun yerine önerimiz;

-F Tipi hapishanelerdeki 1 ve 3 kişilik tecrit hücreleri yıkılmalıdır. -Bunların yerine 4’lü 3 hücre birleştirilerek 12 kişilik küçük koğuşlara dönüştürülmelidir. Bu koğuşların üst katları kişiye özel yatma, dinlenme ihtiyaçları için düzenlenirken, alt katı tamamen ortak kullanım için düzenlenmelidir. 12 kişilik 4 koğuşun ortak havalandırmaya çıktığı bir mimari düzenlemeye gidilmelidir. Bu önerimizin çizimleri TMMOB tarafından ve insan

sağlığına uygunluk denetimi ise TTB tarafından yapılmalıdır.

Bununla birlikte ve esas olarak;

-Bütün bir halkı “terörizm” demagojisi ile suçlayarak “zanlı” haline getiren; işkence, katliam ve infazları yasallaştıran, bunları gerçekleştiren işkenceci-katilleri koruyan 3713 sayılı Anti-Terör Yasası’nın sadece F Tipi hücreleri yasal dayanağını oluşturan 16. maddesi değil, tamamen anti-demokratik olan ve sonuçları artık iyice görülen bu yasa bütün sonuçlarıyla birlikte kaldırılmalıdır.

5. Oturum

HAPİSHANELER SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ ÜZERİNE ÖNERİ, GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELER

Oturum Başkanı: Av. Ergin CİNMEN

Av. Ergin CİNMEN:

Merhaba efendim, hepiniz hoşgeldiniz. Biz de hoşgeldik, hep beraber tartışıyoruz çünkü.

İki gün boyunca, bizim ceza ve tutukevleri gerçeğimiz burada tartışıldı. Bu son gün ilk iki günkü tebliğlere bakıldığında gerçekten de son derece de doyurucu bilgilerin verildiğini görüyorum. Toplumların gelişmişliği ve demokrasinin yaygınlaşması bence cezaevlerinden belli oluyor. Devlet kendi eline teslim edilmiş olan ve hiçbir güvencesi, yani kendisinin kullanabileceği güvencesi olmayan insanlara karşı tavrı herşeyin de göstergesi aslında. Ve ne yazık ki, ülkemizde bu konuda iyi bir sınav verilmiyor. Çok yakın tarihimize de bakalım. Buca, Ümraniye Cezaevi, Ulucanlar ve en son Burdur Cezaevleri'nde olanlar bizim aslında resmimizi de ortaya koyuyor. Herhalde dünyanın hiçbir ülkesinde bir af kanunu "içeride yer kalmadı" diye çıkarılmamıştır. Bu görülmüş bir şey değildir. *"Hapishanelerde yer kalmadı bu nedenle af çıkması lazımdır."* Bu olacak şey değil ve bunun üzerinde de bir fırtına koparılmıyor.

Bugün hiçbir ülkede 10.000'in üzerinde siyasi tutuklu ve hükümlüsü olan cezaevi herhalde yoktur. Yani bir kere batıda yoktur onu iyi biliyorum. Tahmin ediyorum gene bir 10.000 kadar çocuk tutuklu ve hükümlü olduğunu... Biliyorum. Yani böylesi bir açıklama oldu. 30.000 çocuk köprü altlarında yaşıyor. Şimdi tabi böylesi bir ülkede suç üretiliyor. Suç üretilince de tüm cezaevleri doldurulmuş oluyor. O zaman da işte af kanunu çıkıyor. Şimdi dediğim gibi bunu turnak içine alıyorum "hiç bir ülkede af bu nedenle çıkmaz." Şimdi ben tebliğlere bakınca çok detaylı konulara girdiğini gördüm. Bunlar tahmin ediyorum basılacaktır. Ve burada çıkan sonuçlar da ilgili yerlere ve ilgili yerlerin olabildiğince iyi duyabileceği bir tınıyla verilecektir. Kendilerine verilecektir diye düşünüyorum.

Tabii cezaevleriyle başa çıkamıyoruz diyen hakim irade başa çıkmanın yöntemini de ne yazık ki bu F Tipi cezaevleriyle ortaya koymaya çalıştı. Şimdi bu cezaevleri, kendileri de bunu söylüyorlar; **"Türk tipi cezaevleridir bunlar"** diyorlar. Tutuklu cezaevi de ilginç bir şey çünkü tutuklu ve hükümlü apayrı şeydir. Tutuklu, bir suç şüphesi altında bulunan kişidir ve bütün özgürlüklerinden, dışarıya çıkma hariç, bütün özgürlüklerinden yararlan-

bilir. Kendi meşgalesini içeride istediği gibi sağlayabilir. Kanun, bunu böyle diyor. Ama bu unutulmuş bir kanundur, tabi ki hiç bir zaman böyle bir şey olmamıştır. F tipi ceza ve tutuk evleriyle yine hiç bir ayırım yapmaksızın kullandıkları bu cezaevleriyle insanların tecritini amaçlamışlardır. Biz de gittik gördük, evet koca koca odalar, doğrudur. Ama siz boğaza bir yalıda yıllarca tek başına veyahut da yanınıza konan üç kişiyle hiçbir şekilde dördüncü kişi olmaksızın yaşarsanız ne olursunuz sonunda merak ederim? Bırakın cezaevlerini, bir yalıda böyle yaşarsanız ne olursunuz sonunda merak ederim? Şimdi zaten dünya da bu tecrit uygulamasını terketti artık. Bizim ceza infaz kanunumuzda, hücre hapsi, üzerinden sular sızan, etrafta fareler dolaşan filan değil. Hücre hapsi dediğimiz şey metrekaresinin dışında insanları ithilaftan mene yani başkasıyla konuşmamasını sağlayacak olan bir yapı. **Tecrittir.**

Bu, cezaevinde ayrı bir suç işlerseniz, (bütün dünyada da böyledir) bu raya kapatılırsınız. Ama olağan ceza hali olarak bunu getirirseniz, devamlı olarak bu ceza infaz kanunundaki bir maddeyi karar verici olarak ilan etmiş olursunuz.

Fazla konuşmamı uzatmak istemiyorum ben. Burada gene tartışmalar yapılacak. Ve solumda arkadaşım Nurhayat İşyapan, Avukat meslektaşım. Sağımda Selçuk Kozağaçalı Avukat meslektaşım. Sizlere ve de bizlere iki günlük bu konuşmalarımızda yer alan bu tebliğleri özetleyecekler. Daha sonra sizler söz alacaksınız ve bu incelememize konuşmamıza devam edeceğiz... Selçuk Bey'e söz veriyorum.

Av. Selçuk KOZAĞAÇLI: (Raportör)

Sayın başkan, değerli kurultay katılımcıları; biraz süratlice yapmaya gayret edecek olmakla birlikte geçtiğimiz iki yoğun günde yapılmış olan dört oturumun, hatırlanmasında bu gün konuşulacak olan konular açısından da fayda olduğuna inanıyoruz.

10 Kasım 2000 Cuma günü başlamıştı kurultay, ve **birinci oturum**, oturum başkanı Prof. Dr. Hüseyin Hatemi, konuşmacılar Av. Necati Özdemir, yazar Aslı Erdoğan, sanatçı Bilgesu Erenus, tutuklu yakını Naime Kara, Tüm Yargı-Sen genel başkanı Tekin Yıldız, veya Tüm yargı-Sen İstanbul Şb, Başkanı Ali Yazıcı'nın katılımıyla yapılacağı düşünülmektedir. Büyük oranda bu birinci oturum programı gerçekleştirildi. Biraz gecikmeyle 11:30'da başladık. Tüm Yargı-Sen mensubu konuşmacılarımızın mazeretleri nedeniyle onlar hazır bulunamadılar. Şair ve tertip komitesi üyesi Ruhan Mavruk'un ve yine TAYAD üyesi Şükran Ağdaş'ın açılış konuşmalarıyla başladık.

Bu konuşmalarda kurultayın önemine değinilmiş ve konuşmacılarla, katılımcılara teşekkür edilerek cezaevleri sorununun çözümünde kurultayın yararlı olması dileğinde bulunulmuştur. Oturum başkanı Prof. Dr. Hüseyin Hatemi konuşmasında bu kurultayın başarılı geçmesinin, F Tipi cezaevi uygulamasından geri adım atılmasına daha uygun tedbirler alınarak

kan dökülmesine ve şiddete başvurulmasına engel olmaya faydası olacağına inandığını belirtmiştir. Prof. D. Hatemi, açılış konuşmasında F Tipi cezaevlerinin insan haysiyetine aykırı bulunduğunu belirtmiştir.

Konuşmacılardan Av. Necati Özdemir, konuşmacıların farklı siyasal düşünceleri ve akademik nitelikleri bulunmakla birlikte sorunun çeşitli muhataplarının burada bulunmasının ve toplantının halka açık olmasının alanında bir ilk olduğunu belirterek konuşmasına başlamıştır. Kişisel inisiyatifler üzerine kurulmuş, kişiler ve kişiliklere göre değişen uygulamalar manzumesi olarak tanımladığı infaz rejiminin büyük tehlikeler içerdiğine değinmiştir. Bu raporun yazılı hali zannediyorum 1,5-2 saate kadar salonun önüne yetmişmiş olacak böylece öğleden sonraki katılımınızda sizde tamamını inceleyip öğleden sonraki katkılarınızı bu çerçevede yapma durumunda olacaksınız diye umuyorum. Av. Özdemir konuşmasında Cumhurbaşkanı Sezer'in bir konuşmasını hatırlatarak anayasal düzenlemeler insan hak ve özgürlüklerinin elde edilmesi yada genişletilmesi için devlet gücünü kullananlara karşı ve bunların yetkilerini sınırlamak amacıyla yapılır, dedikten sonra cezaevleri konusunda maalesef durumun böyle olmadığını ve fiili durumun hukuki durumu ortadan kaldırdığına değinmiştir. Av. Özdemir bu yapının tutuklu ve hükümlülere yansımaları şu şekilde değerlendirmiştir. Bazen öylesine basit ve insani görünen isteklerde bile öylesine şiddetli çatışmalar olmaktadır ki, bunu ne vicdan, ne hukuk, ne de inanç teorisiyle bağdaştırmak mümkün değildir. Olsa olsa tek bir izahı olabilir zulüm. Uygulamalar karşısında yaşam güvenceleri yok sayılan mahpusların öz yaşam biçimleri oluşturmalarının ve bunun ceza ve tevkif evleri idaresince legal veya illegal kabul edilmesinin de artık öneminin kalmadığını da aynı konuşmacı tebliğ sırasında belirtmiştir.

İkinci olarak söz alan sanatçı Bilgesu Erenus kurultay programında müzisyen olarak yazılmasının gerçekte hatalı olduğunu kendisinin tiyatro sanatçısı olduğunu belirtmekle birlikte Neşet Ertaş'tan aldığı 'Hapishanelere Güneş Doğmuyor' türküsünü ıspanyolca bir ninniyle birleştirerek bize seslendirmişti. Ve YÖK boykotu nedeniyle açlık gervinde olan öğrencilerle ilişkisini, onlara ev sahipliği yaptığı bir dönemle ilgili anılarını anlatarak, tebliğini, *"mademki onlarla birlikte direnişte örgütlenemiyoruz, o zaman biz de vicdanda örgütlenelim"* diye tamamlamıştı.

Oturumda üçüncü olarak söz alan katılımcımız Naime Kara'ya söz vermeden önce oturum başkanımızın bir tesbiti vardı. O da İmam Ali'yle kendisine suikast yapan bir kişi arasında geçen bir menkıbeyi anlatmıştı. Ve "eğer tutuklunuz var ise, bu tutuklu size suikast yapan kimse dahi olsa, eğer esiriniz var ise onu yedirmeden kendiniz yemek yemeyiniz." dediğini aktarmıştı. Bugün insani muamelelerin yargılama ve infaz rejiminin temelinde yatması gerektiğini eklemişti. Tutuklu yakını katılımcımız, ailelerin ziyarette yaşadığı sorunları ayrıntılı bir biçimde aktardı. Gece yola çıkma zorunluluğu, kabin yokluğu, taciz edici aramalar, gözaltılar, ailelere potansi-

yel suçlu muamelesi yapılmasından söz etti. Yine tutuklu ve hükümlülerin haberleşme, beslenme, hijyen ve tedavilerinin engellenmesi gibi önemli sorunlarına değindi. Bu tebliğin önemli bir bölümü de kalabalık koğuşların jandarma personeli tarafından cezaevi katliamlarının bir bahanesi olarak gösterildiğini tesbit olduğunu söyledi. Yine bu tebliğde mafya ve çete üyesi tutuklu ve mahpuslar arasında cezaevi uygulamaları yönünden derin bir standart farkının bulunduğunu ve siyasi mahpusların cezaevlerinde hakimiyet diye bir iddiasının bulunmadığını, bunun devletin katliamlarına bir bahane olarak kullanıldığını belirtti. Konuşmasının sonunda açlık grevinin ağır ağır erimek manasına geldiğini ve eğer duyarlıysak bu gün buna ses vermek zorunda olduğumuzu da bizlerle paylaştı.

Dördüncü konuşmacı yazar Aslı Erdoğan'dı. O da kurultay programında isminin yanında gazeteci-yazar ibaresinin yazılmasını eleştirdi. Kendisinin yazar olduğunu çünkü ve infaz rejimleri sorunları sırasında basın takındığı tavrı anlamakta zorluk çektiğini, bunun karışık çıkar ilişkilerinden kaynaklandığını tahmin ettiğini belirtti. Basının meseleyi sürekli cezaevine hakim olma şeklinde aktarmasının ülkemizdeki otoriter devlet yapısının yoğunluğunu da gösterdiğini belirtti. Erdoğan, özellikle siyasi mahkumlar tarafından kendisine gönderilen mektuplardan söz etti ve çok küçük ödeneklerle bile çözülmesi mümkün olan sağlık sorunlarının bilinçli olarak çözülmeyerek, ağır sonuçlar yaratıldığını ifade ederek, örnek olarak da, tahliye edilen hükümlü Hanım Baran'ın tahliyesi sürecini vererek, tahliye sürecindeki gayretinin ve toplum vicdanının ağır yara aldığı bu olaylarla ilgili hislerini katılımcılarla paylaştı.

Yine bu aşama da oturum başkanımız tarafından Avrupa Parlementsosü üyesi Feleknas Uca'nın toplantıya katılmama mazereti ve dayanışma mesajı okundu. Bu mesajda, "Türkiye AB'ne girme isteği çerçevesinde Kopenhag kriterlerini yerine getirme esnasında cezaevlerinin bu durumlarını düzeltmek zorundadır. Bu kriterler özellikle cezaevlerindeki kötü davranışların tamamen bitirilmesini kapsamaktadır." ifadeleri yer alıyordu. Bu tebliğ ve mesajların tamamı kurultay belgelerinin yayınlandığı kitapta gönderildikleri dillere çevirileri tam metni yayınlanacaktır.

Oturumun konuşmalar kısmının bitmesi nedeniyle Prof. Dr. Hatemi'nin tebliğleri ve soruları almasına geçilmiştir. Bu aşamada toplantıya Ceno-va'dan katılan temsilciler, (yabancı misafirlerimiz vardı birinci oturumuzda, hala da aramızdalar) imzasıyla, 'F Tipi cezaevlerinde yerleştirme başladığında ne gibi bir yaşam buralarda görüleceği sorusu geldi. Daha ziyade ikinci gün konuşulacaktı bu konu. Yine yazar Abdurrahman Dilipak faks ile gönderdiği mesajında Pazar günü burada olmayı umduğunu fakat özellikle son dönemde çıkan mafya ve çete haberlerinin cezaevlerindeki kanayan durumu yansıttığına dikkat çekmişti. Yine mesajının sonunda 'önce mahkumun bir insan olduğunu unutmayalım. Selam ve dua ile...' ifadelerine yer vermiştir. Yine Fransa'dan bir mesajımız vardı birinci oturumda

İrkçılığa Karşı Hareket Başkanı Djamal Zahaf mesajında, “istiyoruz katılmayı fakat başaramadık mümkün olmadı, bu mücadeleyi destekliyoruz” demişti. Jülide Kural’ın da yazılı bir mesajı vardı. Kurultaya birinci oturuma sunulan dört tebliğ sırasıyla şu şekildeydi. Tebliğlerden genişçe bahsetmeyi düşünmüyorum. Sadece başlıklarını...

Hapishaneler ülke gerçekliğimiz demokratikleşme ve devletin yaklaşımı hakkında hapishaneler gerçeği, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri kurultayına sunulan 1 nolu TAYAD tebliği bu oturumda sunuldu. Vakit yetersizliği nedeniyle sadece en temel noktalarına değinildi. Bugün siyasi ve hükümlü tutukluların şahsında hücrelere kapatılmak istenen, bağımsızlık, demokrasi, haklar ve özgürlükler mücadelesi veren herkesin beyni ve yüreği olduğunu ısrarla vurgulandığı bir tebliğdi. Ve nihayet hapishanelerde siyasi tutuklu ve hükümlülere yönelik saldırıların aslında tüm halka yöneldiği ve hücrelerin işkenceli ölüm olduğu şeklinde bitirilmişti tebliğ. İkinci tebliğ; yine kurultaya sunulmuş, hapishaneler ve hapishaneler personelinin durumu konusunda kurultaya sunulmuş 2 nolu TAYAD tebliğiydi, bunun da tam metni yayınlanacak. Burada infaz koruma personelinin gelirlerine, kadrolarına ilişkin çok ayrıntılı istatistiklere yer verilmişti. Yine sendikal mücadelelerine karşı, -infaz koruma personelinin- yapılan saldırılara somut örneklerle değinilmişti. Bu tebliğin de, sonuç bölümünde, infaz koruma personelinin politik olarak şartlandırılmasına, eğitimsizliğine, çalışma saatlerinin uzunluğuna, faşist kadrolaşmaya sendikal ve demokratik örgütlenmelerin önündeki engellere işaret edilerek infaz koruma memurlarının işkenceci olmayı, katliamlara ortak olmayı, sesiz imhayı, yalnızlaştırmayı, insan onurunu ayaklar altına almayı reddettiklerini her zaman ve tüm halka açıklamaları gerektiği belirtilmişti. 3 no’lu bildiri birinci oturumun en çalışan tebliğ sunucusu TAYAD’tandı gene. Adalet Bakanlığının mali durumu hakkında tebliğiydi bu. Burada da sıkça Adalet bakanlığı tarafından işaret edilen ödenek yokluğu bahanesinin gerçekte cezaevlerinde yaşam koşullarının iyileştirilmemesi yönünde politik bir tercih olduğunu, başta Bayrampaşa özel tip ve kapalı hapishaneleri olmak üzere çeşitli cezaevlerindeki, ihale, iskonto, fiyat, bunlar örnekleriyle ve rakamlarıyla verilerek yolsuzlukları açıklamaktaydı bu tebliğ. Ve Adalet Bakanlığının F tipi hücrelere ayırdığı büyük yatırımın açıkça kaynaklarının kötüye kullanımı olduğunu, Bakanlığın niyetinin bütçe açığını bahane ederek tutuklu ve hükümlülerin durumunu düzeltmemek olduğunu tespit eden değerli bir tebliğdir. Bir no’lu oturuma sunulmuş olan son tebliğ “*hapishanelerde gerçekleşen katliamları ve hak ihlallerini ortadan kaldırmanın ancak mücadeleyle olacağı bilinciyle hepinizi selamlıyoruz*” başlığıyla TUYAB’ın tebliğiydi. Bununda tam metni yayınlanacak. Fakat burada da deniyor ki, “tutsak yakınları olarak bizler öncelikle şunu belirtelim ki hapishane koşullarının ve çocuklarımızın karşı karşıya kaldıkları durumun bire bir tanıklarız. Devlet yok edemediği devrimci tutsakları F tipiyle teslim almak istemektedir.” Tebliğin de-

vamında, “hapishanelerde karşı karşıya kalınan sağlık haberleşme, üçlü protokol, basın yayın takibi, hastahane sevkı, mahkeme gidiş gelişi” gibi sorunlara ayrıntılı olarak yer verilmişti ve tebliğ şu taleplerle sona ermişti. “F tipi ve halen sürmek te olan ölüm orucuna dönüştürülecek süresiz açlık grevine ilişkin eylem programı çıkartılmalıdır. Katılan kurumlarla birlikte bu kurultayın bitiminde ortak bir deklarasyon yayınlanmalıdır. Katılan kurum ve kişilerin girişimleriyle son gelişmeler karşısında duyarlılık yaratmak amacıyla cezaevleri izleme komiteleri oluşturulmalıdır. Bu komitenin uluslararası insan hakları kuruluşlarıyla koordinasyonu sağlanmalıdır. 25 Kasım 00 tarihinde Ankara’da gerçekleşecek hücre karşıtı mitinge ve 5 Aralıkta yine Ankara’da gerçekleşecek Ulucanlar katliamı mahkemesine katılması gerekmektedir. Bir no’lu oturumumuz. İlk gün saat 15.45’te sona ermiştir,

İkinci oturumumuz planlandığından biraz geç başladı. Bu oturumun başkanı yazar Orhan İyiler’di, konuşmacılarımız Prof. Dr. Semih Gemalmaz, TAYAD’lı bir eski tutuklu Tekin Tangün, Mazlum Der genel başkanı Yılmaz Ensaroğlu olacaktı fakat gerçekleşen programda değişti. Yine İTO insan hakları komisyonu üyesi Dr. Yeşim İşlegen katıldı. Av. Ercan Kanar konuşmacıydı. Fakat onunda durumu daha sonra değişti. Saat 16:00 da başlanabildi ikinci oturuma. Mazlum Der başkanı Yılmaz Ensaroğlu’nun mazereti dolayısıyla aynı örgütü temsilen Ahmet Mercan konuşmacı olarak katıldı. Yine Av. Ercan Kanar’ın mazereti nedeniyle oturuma katılmaması fakat üçlü protokol gibi çok önemli bir konuyu değerlendirecek olduğu için bu görevi tertip komitesi üyesi Av. Necati Özdemir üstlendiler ve kısaca değerlendirdiler.

Oturum Başkanımız Orhan İyiler Başbakan’a ve Adalet Bakanı’na açık mektubunun tam metnini buradan bizlerle paylaştı. Bu da yayınlanacaktır kurultay belgeleriyle. İlk konuşmacımız Prof. Dr. Semih Gemalmaz: ‘*İnsan hakları hukukunun hapishaneler özelinde incelenmesinde adli ve siyasi tutuklu ayırımının yapılmamasının zorunluluğuna*’ değindi. Siyasi suçluların kamu vicdanında olumsuz bir iz bırakmamasını ve bir kısım adli suçluların kamu vicdanını ciddi bir biçimde rahatsız etmesine rağmen insan hakları savunucularının örneğin af yasasının değerlendirilmesinde asla bu ayırımdan etkilenmemesi gerektiğini belirtmişti. Yine bu tebliğde hapishaneler konusunda konuşurken adi mahpusları aramızda görmez isek onların ailelerinin ve desteklerinin bizimle olamayacağını kabul etmiş oluruz ifadeleri yer alıyordu.

İkinci konuşmacımız Dr. Yeşim İşlegen’di hapishanelerdeki sağlık sorunlarından bahsetti. Çok boyutlu olduğunu ve bunun birinci boyutunun ülkedeki ulusal sağlık sisteminin aşınmasından kaynaklandığını belirtti. Ülkemizdeki nüfusun %35’inin sağlık güvencesini bulunmadığını 20 milyon insanın halen açlık sınırında yaşadığını tespit etti Sayın İşlegen. Ve para getirmemesi nedeniyle birinci basamak hekimlik hizmetlerinin yerine getiri-

lememesinin de ağır bir yük olduğunu belirtti. İkinci önemli boyutun ise Devletin tutuklu ve hükümlülere bakış açısı olduğunu aktardı sayın İşle-ğen. Kapsamlı olarak değerlendirdiği sorunlar arasında cezaevlerinde acil müdahale imkanlarının bulunmaması, hekimlerin formasyon yetersizliği ve zaman zaman ideolojik karışıklık nedeniyle hasta mahpuslara yeterli özenin gösterilmediğini anlattı. Cezaevinde hastalanarak yaşamlarını yitiren Engin Huyulu ve Salih Işık isimli tutuklu ve hükümlülere örnek olarak verdi.

Üçüncü konuşmacımız Ahmet Mercan'dı. O da konuşmasına din, inanç, ırk, dilden önce insani bir vasatın kabul edilmek zorunda olduğunu ve bu insani vasatın merkeze alınması gerektiğini belirterek başladı. Sayın Mercan '*insan yaşamının hem bir hak hem de bir sorumluluk olduğuna*' değindi. Kendi yaşamımızı sürdürmemiz nasıl bir hak ise, karşımızdakinin yaşamını sürdürmesi konusunda bir sorumluluğumuz olmalıdır dedi.

Üçüncü konuşmacımız küreselleşmenin zannedildiği gibi bir homojenleşme değil aksine bir heterojenleşme yarattığı hususunu aktardı. Bu çerçevede en çok inanç, kültür, görüş barındıran ülkenin geleceğin de sahibi olacağını anlattı. Sayın Mercan Türkiye'ne cezaevleri sorunu başta olmak üzere bir çok sorunun gerçekte rejimin tek yönlü düşüncesinin dayatılmasından kaynaklandığını aktardı.

Son konuşmacımız sayın Ercan Kanar bulunmadığı için onun yerine söz alan sayın Av. Necati Özdemir kısaca Adalet, Sağlık ve İçişleri Bakanlıkları arasında yapılan üçlü protokolün tutuklu ve hükümlülerin savunma haklarıyla, savunmanların mesleki temel haklarını ne şekilde ihlal ettiğini açıkladı ve uygulamadan örnekler verdi.

Kurultayın bu oturumunda bir destek mesajı ve üç tebliğ sunuldu. Partizan, Özgür Gelecek, Yeni demokrat gençlik imzalı bir destek mesajıydı. '*Bu çabanızı kutluyoruz, sizlerle birlikteyiz*' deniyordu. Tebliğler ise hapishaneler ve sağlık konusunda TAYAD'ın 4 no'lu tebliği idi, çok kapsamlı bir tebliğdi bu. İçerisinde listeler bulunan, resmi evraklar bulunan, özellikle hapishaneler revirleri konusunda. Meclis İnsan Hakları Komisyonu '98 ve '00 yılı raporlarından hapishanelerdeki sağlık sorunu geniş aktarmalarla bu tebliğde belirtildi. Yine jandarmanın muayene sırasında odaya girme sorunu, araç yokluğu bahanesiyle hastaneye götürmeme, sevk tarihlerinde usulsüzlük yapmak suretiyle hasta mahpusun randevusunu kaçırmasına yol açma gibi önemli pratik sağlık sorunlarından da bu tebliğde bahsediliyordu. Yine ilginç bir şekilde 73 mahpusun sevk tarihi isimleri ve hastalık gerekçeleri liste halinde bu tebliğde sunulmuştu. Ve isteklerinin ne şekilde engellendiği de. Özellikle Bayrampaşa cezaevi başta olmak üzere hapishaneler civarındaki elektronik yansıtıcı cihazların sağlığa ne şekilde olumsuz etkileri oldukları değerlendirilmişti. Son olarak hapishanelerde ortaya çıkan Hepatit-B salgını tehlikesi değerlendirilmiş ve sağlık sorunları konusunda mücadele çağrısıyla tebliğ bitmiştir.

Bir sonraki tebliğ hapishaneler ve adli tutukluların koşulları hakkında

TAYAD'ın 5 no'lu tebliği idi. Burada da çok kapsamlı bir biçimde adi tutuklu ve hükümlülerin durumları aktarılmıştı. 2 Mayıs '00 tarihinde Çanakkaale hapishanesinde yaşanan somut bir olay aktarılmıştı. Tebliğin sonunda ise yaşanan sorun ve talepler doğrultusunda, birleşmenin, örgütlenmenin, dayanışmanın, ve mücadele etmenin en temel ihtiyaç olduğu tespit edildi. TAYAD'ın Hapishaneler ve Çocuk Mahkumla hakkında hapishaneler gerçeği yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri kurultayına sunduğu bir sonraki 6 no'lu tebliğde çeşitli istatistikler, gazete haberleri, TBMM insan hakları komisyonu raporları değerlendirilerek Yılmaz Güney'in Duvar filmine işaret edildi. Ve DGM'lerde yargılanan çocuk sanıkların durumları değerlendirildi. Tebliğ ayrıntılı olarak incelediği çocuk mahpus sorunları çözümünün bir bütün olarak hapishaneler sorunuyla birlikte halkın eline olduğu tespitiyle sonuçlandırıldı. Tebliğler sonunda oturum saat 17.45'te bitirildi.

Av. Nurhayat İŞYAPAN (Raportör)

Kurulutayın **ikinci gününde** oturum öncesinde saat 11'de hücrenin yaratacağı izolasyona ilişkin kısa bir mizansen gerçekleştirildi. 5 dakikalık işitsel ve görsel bir kompozisyon tiyatro sanatçısı Tarık Günersel tarafından hazırlandı. Kesintisiz bir "si" sesi eşliğinde 5 dakika süreyle ışılandırılmış sabit bir noktaya bakılması yoluyla monotonluğun insan psikolojisinde yaratacağı sorunların örneklenmesi amaçlandı.

Oturum öncesi tertip komisyonu üyesi Şair Ruhan Mavruk tarafından ikinci gün açılış konuşması yapılarak ikinci gün oturumu saat 11.30'da açıldı. Oturum başkanı Şair Şükrü Erbaş oturumu açmak için yaptığı konuşmasına Kızıl Ordu fraksiyonu adlı kitaptan bir alıntı yaparak başladı. Ulrike Mainhof'un avukatına yazdığı mektuptan hücre hayatının neden olduğu bazı biyolojik ve psikolojik sorunları aktardı. Konuşmacı Erbaş Terörle Mücadele Kanunu'nun hazırlanmasının TCK'nın 141,142,163. maddelerinin kaldırılmasının takip etmesinin tesadüf olmadığını belirtti. Aydın ve sanatçı girişiminin Ağustos ayında Ankara Sincan F tipi cezaevini gezdiği ve kendisinin de bu heyette olduğunu söyleyerek izlenimlerini anlattı. Ortak kullanım alanlarının yokluğunun ve yapılacak tredman uygulamasının özellikle ortak yemekhane bulunmamasının tecriti gösterdiğini vurguladı. İnceleme gezileri sırasında kendilerine refakat eden Genel Müdür'ün; "**Hücre kapılarına mahpuslar tarafından protesto amaçlı vurma meydana geldiğinde kapılara elektrik verebileceklerini**" aktardı. Oysa Genel Müdür'ün kendisi de hücredeki tutuklunun cezaevi idaresine ihtiyacını aktarmak için kullanabileceği tek yolun hücre kapısına vurma olduğunu kabul etmektedir. Genel müdür konuşmacıya bu iki vurma biçimi arasındaki farkı ayırtabileceklerini ifade etmişlerdir.

Oturum başkanı Erbaş F tipi cezaevlerinin modern kılıf giydirilmiş orta çağ zihniyeti olduğunu belirtti. Şükrü Erbaş tebliğinin sonunda aşağıdaki hususları vurguladı.

“F Tipi cezaevleri, sistemin kendince suç saydığı eylemin cezaevi içine cezaevi kurarak ikinci , üçüncü kez cezalandırılmasıdır.

F Tipi cezaevleri, düşüncenin terör sayıldığı mevcut yasal durumda, düşünce üzerinden ona inanan insanın yok edilmesidir.

F Tipi cezaevleri, sosyal bir varlık olan insanı biyolojik bir varlığı indirgemedir.

F Tipi cezaevleri, insanın yalnızlaştırılmasıdır, duygusal ve düşünsel olarak yok edilmesidir.

F Tipi cezaevleri, insanının zihinsel ve entelektüel faaliyetlerine indirilmiş bir darbedir.

F Tipi cezaevleri, en temel insan haklarına aykırı, bu nedenle de alçak ve alçaltıcı bir ceza sistemidir.

F Tipi cezaevleri, kurumsallaştırılmış bir şantaj girişimidir.

F Tipi cezaevleri, modern teknoloji giydirilmiş bir ortaçağ zihniyetidir.”

İlk konuşmacı olan Mimar Hasan Kıvrıkcı, TMMOB temsilcisi olarak 26 Haziran 2000 tarihinde Kandıra F tipi cezaevini gezdiklerini, bu cezaevlerinin toplam 11 tane olduğunu ve ilk beşinin 2000 yılı içerisinde uygulamaya sokulacağını öğrendiklerini belirtti. Konuşmacı, bakanlığın F tipi cezaevlerini bu adar geç gezdirmiş olmasının işbirliği ve birlikte çalışma amacına değil, propaganda ve dayatma amacına yönelik olduğunu ilettili. Konuşmacı tebliğinde:

“Hücre büyüklüğü konusunda Avrupa ile yapılan kıyaslamalar anlamlı değildir.

Kapatma cezası yakın tarihlere aittir ve uygar toplumların yerleşik, yaygın ve en geçerli cezası olarak kullanılır. Mitolojinin en meşhur hapishanesi bir labirenttir. Burada gardiyanlar ve silahlı muhafızlar olmadığı halde labirentte hapsedilen canavar dışarı çıkamaz. Böylece sadece mimari ile tek başına hapishane yaratılmış olur. J. Bentham'ın Panoptikon'u denetleme ve gözetlemeyi öne çıkaran klasik bir projidir.

Çağdaş mimarinin önemli isimleri cezavi mimarisiyle ilgilenmemiştir. Yine çağdaş mimari eğitiminde yahut önemli kitaplarında cezaevi mimarisine ilişkin bilgi veya yöntemler kullanılmamaktadır.

Politikacılar ve cezaevleri inşaatlarının işvereni olan devlet, bilim adamlarıyla ve bu çerçevede mimarlarla dayanışmayı tercih etmemektedir. Esasen mimarlığın, tıpta olduğu gibi tanınmış bir yemini olmamakla birlikte, merkezinde insan olan çalışmalar yapmak konusunda bir etiği bulunmaktadır. Mimarın çabaları, tasarlanan binaların içinde yürütülecek uygulamaları ancak kısmen belirleyebilir. Mimarın uygulamanın her yönünü ön-görebilmesi imkansızdır. Cezaevinde tutulacak insanlar için gerekli yaşam standartları bulunmamaktadır. Çünkü, daha önce dışarıda da insanın insan gibi yaşaması için gerekli minimum konforun ne olduğuna ilişkin bir anlaşma bulunmamaktadır. İnsanların ihtiyaç programlarının belirlenme

biçimine göre bu standartlar değişecektir.”

İkinci konuşmacı Prof. Dr. Hüseyin Hatemi, saat 12.10’da başladığı konuşmasında kendisinin bir ceza hukukçusu olmadığını, bu nedenle de en temel Anayasal ilkeler üzerinden F Tipi hapisanelerin niçin kabul edilemez olduğunu anlatacağını belirtti. Aşağıdaki üst başlıklara kapsamlı olarak değindi;

“Anayasal ilkeler öncelikle yasama, yürütme ve yargıda kendisini gösteren idare edenlerin davranışlarını sınırlamak için düşünülmüşlerdir. Anayasaların ruhu iktidar sahiplerinin güçlerini sınırlamak ile ilgilidir. Antik Yunan’da özellikle Aristoteles’te temelini bulan eşitlik ilkesinin kökeni Mısır ve Filistin’de Tebliğ edilmiş olan ilahi vahiylerdir. Bunlar insanlığın ortak birikimi kabul edilmelidir.

Kanunun herkese eşit uygulanmasını öngören eşitlik adaleti uygulanabildiğinde somut davranışa karşılık, somut ceza maddesi uygulamayı sağlayan hakkaniyet (hak adaleti) uygulanabilecektir. Anayasamızın beşinci ve onuncu maddeleri bunlara dayanak sağlar. Tarih, kültür vb. alanlara dayandırıldığı iddia edilen, belirlenmesi çok zor veya imkansız mülahazalar barındıran bir Anayasa akılcılığa ve doğal hukuka aykırı yorumlara yol açma tehlikesi yaratır... Doğal hukuka ve akıla aykırı her türlü mülahaza tarihten yahut gelenekten kaynaklandığı dahi söylenecektir.

Cezalandırmanın arkasındaki en önemli temel zararın zararla izale edilemeyeceği olmalıdır. Cezanın amacı tazmin ve ıslaktır. Burada ıslahı suç aynı zamanda bir davranış bozukluğuna karşılık geliyorsa tedavi anlamında kullanıyorum.”

Ardından Oturum Başkanı tarafından mesajlar okundu.

Okunan mesajların ardından üçüncü konuşmacı Av. Eren Keskin, Türkiye’nin aslında yönetir gibi görünenlerin yanı sıra oldukça militarist bir yönetim yapısına sahip olduğuna değindi. Dünyanın birçok yerinde hücrenin teslim ve yok etmek şeklindeki ikili amacına uygun bir şekilde kullanıldığını belirtti. Türkiye’de Ağustos genelgesiyle devletin hücre sisteminin ilk sinyallerinin verdiğini, genelgeden de örnekler vererek açıkladı. Hücre tipi sistemler üzerinde teknik değerlendirmeler yaptı.

Dördüncü konuşmacı Av. Ali Rıza Dizdar yakın tarihli Anayasa Mahkemesi kararından alıntılar yaparak bu kararın ilginç sonuçlarını yorumladı. Ceza hukuku hocası Prof. Dr. Öztekin Tosun’un 1967 senesinde yazdığı bir kitaba atıflar yaparak Amerika’da uygulanan ve Pensilvanya rejimi olarak adlandırılan hücre sistemine ilişkin bilgiler verdi. Konuşmacı, hücrenin bizim sistemimizde infaz içerisinde yer alan ayrı bir ceza türü olduğuna, bu nedenle de ceza içerisinde ceza olduğuna değindi. Konuşmacı, ÇHD temsilcisi olarak Adalet Bakanı ile yaptığı görüşmede Bakan’ın ceza hukukuna ilişkin bilgisizliğini endişe verici bulunduğunu belirtti. Sonuç olarak F Tipi cezaeviyle getirilmek istenen sistemin uluslararası alanda terk edilmiş bir si-

tem olduğunu, ancak yine de dünyanın çeşitli bölgelerinde tecritin uygulanabildiğini gördüğünü aktardı. Uzun yıllar izolasyon altına tutulmuş M. Ali Ağca'nın davranış bozukluklarından söz etti.

Avukat Dizdar katılımcı Hülya Şimşek tarafından sözlü olarak sorulan Türkiye'deki aydın sanatçılar nasıl hareketli bir hale getirilebilir; sorusunu, *“Direnmek, direnmek , direnmek. Eğer susan aydınlarımız varsa susmamaları gerektiğini anlatmak. Karşı taraf ne kadar güçlü olursa olsun, buna rağmen direniyorsan işte sorunun cevabı budur”* şeklinde cevapladı.

Oturum Başkanı tarafından Maastricht Üniversitesi'nde profesör olan ve Amsterdam'da savunma avukatlığı görevini yürüten Ties Prakken'in gönderdiği destek ve dayanışma mesajını, Avrupa Parlamentosu Üyesi Bob Van Bos'un mazeret ve kutlama mesajını, Demokratik Mücadele Platformu başarı mesajları okundu.

Avukat Eren Keskin, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi, Mimar Hasan Kıvırcık kendilerine sorulan sorulara ilişkin düşüncelerini açıkladılar.

Katılımcı Avukat Selçuk Kozağaçalı'nın siyasi tutuklu ve hükümlüler ile ailelerinin ve aydın-sanatçıların kararlı karşı koyuşlarından ayrı tutulmak üzere, bitmiş olan F Tipi cezaevi projelerinde 15-20 kişilik ve ortak yaşam alanı bulunan mekanlar yaratmanın tadilatla mümkün olup olmayacağı yönündeki sorusuna, Oturum Başkanı kendisinin gezdiğini ve böyle bir tadilatın çok zor görüldüğünü söyleyerek cevap verdi. Kurultayın bu oturumuna ise dört adet tebliğ sunuldu.

TAYAD'ın, *“Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'ün “Örnek Alıyoruz” dediği Avrupa ve Amerika Hapishaneleri”* hakkında hapishaneler Gerçeği, Yaşanan sorunlar ve Çözüm Önerileri kurultayına sunduğu 7 no'lu tebliğdi. TAYAD'ın *“F Tipi Hücre Hapishaneler İle Amaçlanan Nedir? Devletin Yalan, Çarpıtma ve Manevraları ve Gerçekler”* hakkında Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan sorunlar ve Çözüm Önerileri kurultayına sunduğu 8 no'lu tebliğde: Cezaevleri idaresinin ve Adalet Bakanı'nın Çeşitli tarihlerde yaptığı açıklamalar incelenerek siyasi iktidarı F tipi hücre hapishaneleri konusunda tam bir demagoji ve yanıltma politikası izlediği açıklanmaktadır.

Yine TAYAD'ın, *“Hapishaneler ve Demokrasi Mücadelesi”* hakkında, Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri kurultayına sunduğu 9 no'lu tebliğde Devrimci tutukluların 20 Ekim 2000 tarihinde, *“Hücreleri uygulamaya Çalışan Hükümeti uyarıyoruz: Hücrelere Girmeyeceğiz”* diyerek direnişi başlatırken dile getirdikleri talepler sıralandı.

İçerisinde bir adet kurultay konuşması, bir adet F Tipi Hücrelere karşı Çıkıyoruz başlıklı imza kampanyası metni ve bir adet Türkiye'de Cezaevleri sorunu başlıklı değerlendirme yazısı bulunan EGE TAYAD imzalı birleşik tebliğde 11 maddelik talepler kurultay gündemine sunulmuştur.

Saat 14.20'de tertip komitesi üyesi Ruhan Mavruk tarafından üçüncü oturum kapatılmış oldu. Aynı gün 4. oturumda TMY tartışıldı. Programa

katılacak olan konuklar şöyleydi, Oturum başkanı Prof. Çetin Özek, Konuşmacılar ise Prof. Dr. Füsün Sokullu, Av. Bahri Bayram Belen, Av. Selçuk Kozağaçlı daha sonra da tebliğler sunulacaktı. Ancak Prof. Dr. Çetin Özek'in rahatsızlığı nedeniyle ve Prof. Dr. Füsün Sokullu'nun önemli bir mazereti sebebiyle gelememeleri nedeniyle program şimdi açıklayacağımız biçimde gerçekleştirildi. 15.05'te oturum açıldı. Toplantıya katılamayan Çetin Özek yerine tertip komitesi üyesi Av. Necati Özdemir bu oturuma başkan olarak katıldı. Prof. Dr. Füsün Sokullu'nun mazereti olması nedeniyle tebliğini sunamayacağı anlaşıldığından bu konudaki boşluğun diğer konuşmacılar tarafından değinilerek doldurulması kararlaştırıldı.

Oturum Başkanı ve birinci konuşmacı Necati Özdemir TMY'nin çıkarılma koşullarının ve özellikle birinci maddesini ele alarak değerlendirmelerde bulundu. Yasanın çok fazla muğlak ve belirsiz ifadeler taşıdığını belirtti. Cumhurbaşkanı Sezer'in *"düşünce ve ifade özgürlüğü bir bütündür. Yasalar bu açıdan yargıca ve söylendiği ortama göre değişmemelidir."* Beyanını aktararak, belirliliğinin ve istikrarın önemine değindi. Cezalandırmanın amacına ilişkin olarak ise bir örnek vererek kurultaya katılanların neredeyse hepsinin yürürlükteki şapka kanununa göre suç işlediğini ve teknik olarak tutuklanabileceklerini ancak bunun cezalandırmanın amacına aykırı olduğunu belirtti...

İkinci konuşmacı konuşmasına geçmeden önce Devrimci Demokrasi gazetesinin kurultaya gönderdiği destek mesajı oturum başkanı tarafından okundu. İkinci konuşmacı Av. Bahri Bayram Belen'di. Av. Belen tebliğinde TMY'nin 1991 yılında çıkarıldığını bu sırada TCK 140, 141, 142, 163. maddelerin kaldırıldığını ama kaldırılan bu maddelerle ilgili düzenlemenin TMY içerisinde de yer aldığını belirtti. Devletin yurttaşına uyguladığı terörün ve şiddetin meşrulaştırdığı bir yasa olduğunu altını çizdi. Anayasanın 38. maddesinde suçta kanunilik ilkesini yok saydığı, suçun tanımının kesin ve net yapılmadığını, dolayısıyla 1. maddenin hem anayasanın 38. ve TCK'nın 1. ve 45. maddelerine aykırı olduğunu belirtti. TMY'nin 9. maddesinde DGM'nin yetkili mahkeme kılındığı oysa ceza muhakemeleri usulü yasasında yetkili mahkemenin suçun işlendiği yerdeki mahkeme olduğunu vurguladı. TMY'nin 16. maddesinin infazın çekileceği hapishaneleri belirlediğini ve tutuklularında hükümlülerle beraber özel tip cezaevlerinde kalacağını hükme bağladığını söyleyerek cezanın amacının öç ve kin olmayacağını oysa yasada belirtilen özel tip F Tipi hapishanelerinin amacının insanların topluma sağlıklı bir şekilde veya olduğu bir şekilde kazandırmayı değil yok etmeyi amaçladığını belirtti. Yasanın bu haliyle eşitlik ilkesinde aykırı olduğunu insanları sindiren ve bütün düşüncelerini saklamaya zorlayan bu haliyle devletin terör yasası olduğunu açıkladı.

Üçüncü konuşmacı olan Av. Selçuk Kozağaçlı tebliğinde 3713 sayılı yasanın çeşitli maddelerini bu yasada 1993 ve 1995 yılında yapılan değişiklikleri yine 1992 tarihli anayasa mahkemesi kararının yasanın uygulamasına

etkisini değerlendirdi. Bu yasada yapılan terör tanımının Türk Ceza yargılamasına ilk defa terör kavramını soktuğunu ancak muğlak belirsiz ve hukuk tekniğine aykırı yöntemi nedeniyle de bunun kabul edilemez sonuçlara yol açtığını belirtti.

Kurultayın bu oturumuna ise iki ayrı tebliğ sunuldu. İlk tebliğ TAYAD tarafından DGM hakkında sunulan 10 nolu tebliğdi. TAYAD sunduğu tebliğde DGM'nin anayasal durumu ve evrensel hukuk ilkeleri karşısındaki konumu kapsamlı bir şekilde değerlendirildikten sonra son bölümde DGM'ler kapatılmalı ve bugüne kadar verdikleri tüm kararlar geçersiz sayılmalı, sonuçlarıyla birlikte iptal edilmelidir tespiti yer verdi. "3713 sayılı TMY'nın 16. maddesiyle hedeflenen nedir? Bu maddeyle yapılmak istenen nedir? Nasıl uygulanmak istendi? Tutsaklar ne yaptı? Bu gün yapılacağı söylenen değişikliğin anlamı nedir?" sunulan TAYAD'ın 11 nolu tebliğini kurultay katılımcılarından Oya Gökbayrak okudu.

Av. Ergin CİN MEN:

Bu arada Tohum Kültür Merkezi de başarılar dilyor kurultaya. Şimdi tabi çok dolu üç gün geçti. Bu arada başka tebliğler de sunuldu. Okunamadı. Süremiz yok çünkü. Şimdi ben size bu tebliğlerin başını okuyacağım, sadece birer cümle, fakat sonuç bildirgesinde bu tebliğler de değerlendirilecek. *(Kurultay'a sunulan tebliğler özetlendi.)*

Bu tebliğlerde sonuç bildirimizde değerlendirilecek tebliğler. Sonuç bildirimiz sonradan açıklanacak. Şimdi eğer hazır ise sonuç bildirgesine dayanak yapılacak ve ondan yararlanılacak, bu üç gün içerisinde çıkarılmış bazı sonuçlar şu anda bilgisayarda bulunuyor, bunları da okuyalım ve daha sonra heralde kurultayımızı bitirelim sonuç bildirgesine kadar.

Av. Selçuk KOZAĞAÇLI: (Raportör)

Değerli katılımcılar 5 bağımsız oturumda raportör olarak görev yapan sevgili meslektaşım ile bir çalışma raporu hazırlamıştık bugün sabah sunduk. Bunun yanı sıra son oturum olan 5. oturum başkanlığına hitaben hazırladığımız ve bu 5 oturumda kurultay katılımcılarının 40'a yakın tebliği sunuldu, 35'e yakın kapsamlı konuşma yapıldı. 30 kadar kurumsal, 45 kadar kişisel destek mesajı ve ilgi mesajı gönderildi. Bütün bunlar birarada düşünüldüğünde, salondan yapılan konuşmalar birarada düşünüldüğünde bazı meselelerde genel eğilimler oluşturduğu, bunların sonuç bildirgesine yansıtılacak olduğu muhakkaktır. Sonuç bildirgesi tüm kurultay belgeleriyle birlikte bir kitap olarak hazırlandığı zaman hep birlikte göreceğiz belki daha önce de bir bildirge olarak hazırlanacak. *(Sonuç bildirgesi taslağı okundu.)*

Av. Ergin CİN MEN;

Evet arkadaşlar bunlara ekleyeceği olan herhalde yoktur. Bu kurultayın sonuçları umarım gerekli yerlere ulaşacaktır. Hepinize teşekkür ediyoruz.

Röportörümüz, Nurhayat Hanım'a teşekkür ediyoruz. Selçuk Bey'in bir eklemesi olacak.

Av. Selçuk KOZAĞAÇLI:

Değerli katılımcılar bizlerle birlikte bu dört oturumu da izlemiş olan değerli katılımcılar açısından özellikle iletmek istiyorum bu rapor sadece şu an içinde bulunduğumuz 5. oturuma katılanların çalışmalarına yardımcı olmak amacıyla ve oturumlar sırasında çekilen sesli ve görüntülü kayıtlar kullanmaksızın sadece iki raportörün tuttuğu notlar esas alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle eksiklikler barındırması normaldir. Hep birlikte kurultayın tamamını takip ediyoruz. Teşekkür ederim.

Av. Ergin CİNMEN:

Bir izleyicimiz, Bayan Ilse bir notla başvurmuş bir soru sormak istiyor zannedersem. Bayan Ilse?

ILSE SCHWİPPER (Almanca'dan çeviri):

Benim şimdiye kadar burada olan konuşmacılara ve burada bulunan ziyaretçilere bir sorum var. Sorum biraz uzun olacak o yüzden ben kendimi baştan bir tanıtayım. Sorumu da sonunda soracağım.

Benim ismim Ilse, Berlin'den geliyorum. Ben yaklaşık 12 sene hapis hanede yattım. Bu 12 senenin içinde 6.5 senesini de izolasyon hücresinde geçirdim. Benim sorumu anlayabilmeniz için ben birşeyler açıklamak istiyorum. Biraz önce ve geçen günlerde belirtildiği gibi 1821'de bu tip hapis haneler Pensilvanya'da inşa edilmişti. Fakat gözden kaçırılan ve değinilmeyen şey bu izolasyon, hücre tipi hapis haneleri araştırmaları Almanya'da devam ettirildi ve geliştirildi. Almanya'nın Hamburg kentinde Ethendorf semtinde bir klinik vardır. Orada **Prof. Gross** isminde bir araştırmacı bu konuda geniş çaplı bir araştırma yaptı. Özellikle izolasyonun insanlar üzerindeki etkilerini araştırdı. *(Özür dilemek mecburiyetindeyim. Konuşmalarımın arasında düşünmem, toparlamam gerekiyor. Çünkü izolasyonun bir sonucu da konsantrasyon bozukluğu olduğu için biraz düşünmem gerekiyor. Ve tabi ki biraz da heyecanlıyım diyor.)* İlk olarak bu geniş araştırmanın sonuçları Kain Ethendorf ta yatan Ulrike Mainhof üzerinde denenmişti. Bu konu üzerinde Mainhof'un avukatına yolladığı bir mektup var oda benim yanımda. İsternirse bende onu okumak isterim. Fakat daha çok bizim Berlin'de yaşadıklarımız üzerine de konuşmak istiyorum.

Normal hapis hanelere karşı İzolasyon yüksek güvenlik hapis haneleri (Almanya'daki genel ismi bu) hücreleri ve izolasyon mimari olarak baskının en gelişmiş göstergesidir. Misal olarak normal hapis hanelerin camının önünde demir parmaklıklar olur. Ama izolasyon hücrelerinin camının önünde deliklerle delinmiş demir bulunmaktadır. Veya sinek ağı olarak adlandırılan demirden bir ağı bulunmaktadır pencerelerin önünde. O yüzden

dışarısını göremez durumda olur tutsaklar. Ve geceleri rahatlık kalmıyor, çünkü hücrelerin içinde ışık kapatma anahtarları bulunmamaktadır. Dışarıdan her saat bir ışık açılmaktadır veya bütün gece ışık söndürülmemektedir. Tutsakların uyku dönemler aksamaktadır ve uykusuzluk çekmektedirler. Ziyaretlere çok kısıtlı bir şekilde müsaade ediliyor ziyaretler esnasında gizli polis bulunmaktadır veya gardiyanlar bulunmaktadır. Birbirlerine dokunmak yasaktır. Ne hoş geldin, ne de hoşçakal derken el sıkıştırılmaz. Sarılma bile yasaktır.

İzolasyon geniş çapta hastalıklar ve rahatsızlıklar yaratmaktadır. Damar tıkanıklığı, mide bağırsak hastalığı, derin psikolojik depresyonlara yol açıyor izolasyon. Ben de o zaman tek politik Alman Tutsak olarak 1982'de 12 sene sonra dışarı bırakıldım. Neden olarak da mahkeme kararında şöyle denilmişti: *“İzolasyonun getirdiği rahatsızlıklar ve hastalıklardan dolayı hapishanede kalamaz durumda, serbest bırakılmak zorunda”* denildi. Ve dava 17 yıl sonra ben çıktıktan sonra kapatıldı.

Almanya'da o zamanlar işbirlikçi politik insanlar veyahut tanıklara müdahale edilebiliyordu. İdare edileceğimden dolayı dava dosyası kapatıldı. Sizin için belki önemli olabilir ben bu davadan yargılanmadım, yargılanmadan serbest bırakıldım. Doktorlar tarafından ve idare tarafından biz hapishanede denetlendik davranışlarımızı ve hastalıklarımızı kontrol altında tuttular. Bu kontrollerden sonra Berlin'in başka bir semtinde biz kadınlar için özel bir hapishane kuruldu.

Bu hapishanelerin temelinde Amerikalı bir profösör tarafından geliştirilmiş, 24 maddelik bir program var. Yani mücadelede bulunan insanları nasıl yok edebiliriz programının geliştirilmiş bir halidir bu tip hapishaneler. Ve şimdi soruma gelmek istiyorum.

Bu deneyler Almanya'da yaşandıktan sonra, yaşadıklarımızdan sonra ve izolasyonun nasıl sonuçlar getirdiğini bildiğimiz halde, Türkiye'nin de bildiği halde, çünkü 80'li yıllardan beri Türkiye Dışişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığıyla, Almanya bakanlıkları, geniş irtibat içindeler, gelip bizim hapishaneleri gördüler, ne sonuçlar yaratıldığını gördüler. Psikolojik araştırmaları okudular. Hatta nasıl hastalıklar yaratıyor izolasyon cezaevleri onları gördüler. Bunları bildikleri halde nasıl Avrupa'yı öne sürüpte nasıl böyle insanlık dışı hapishaneleri burada kurmaya cesaret edebiliyorlar. Ve nasıl tutsakları bu tip cezaevlerine tıkmaya çalışıyorlar bunu anlayamıyorum. Sorum da budur teşekkürler.

Av. Ergin CİN MEN;

Evet sayın İlse'nin bu sorusu çok alkış topladı. Çünkü bir çok şeyleri tabi yaşamış. Tabi aslında sorusunun içinde yanıtları da vardı. Çok kötü şeyler yaşandığı belli ama ne yazık ki bizim zindancı anlayışımız bunların bir bölümünü kaptı. Şimdi bir şeyin altını çizmek istiyorum. Aslında bu Avrupa'yı çok gezdik dolaştık bunu bulduk demelerinden sonra ancak biz bur-

dan esinlendik bu Türk tipi bir inşaattır dediler. Yani bu Türk tipi... Avrupa'da bu süresiz tecriti içeren kendi düşüncelerine göre lüks oteller yok. Şimdi eğer varsada, olmuşsada, halada devam ediyorsada bu Türkiye'nin artık imzalamak mecburiyetinde olduğu kişisel ve siyasal haklar uluslararası sözleşmesinin 7. maddesine aykırı olur. Yani tecrit denilen olay bir veya üç kişilik her ne ise, bu olay kişisel ve siyasal haklar sözleşmesine zaten aykırı ve Avrupadan da bir şey alınmış değil. Belki onların geçmiş deneyimlerinden alınmış ama şu anda böylesi bir tecrite yönelik bir infaz anlayışı yok. Bunu da pek yaşama geçiremeyecekler. Adalet bakanın ikidebir söylediği gibi *"biz mecburduk buna çünkü TMY'nın 16. maddesi vardır"* deniliyor. 16. madde biliyorsunuz tutuklu veya hükümlülerin birbirleriyle haberleşmesini yasaklayan madde şimdi bu madde de değiştiriliyor. Bu madde değiştirilince mimarının de üç aşağı beş yukarı değiştirilmesi gerekir. Zaten Türkiye'deki muhalefet de buna yönelik diye düşünüyorum.

Şimdi bize iki tebliğ istemi geldi. Ben arkadaşımı buraya davet ediyorum. Sanatçı Tarık Günersel.

Ruhan MAVRUK:

Ergin bey tebliğlere geçmeden önce Bayan İlse'nin (Tercümanı dile getiriyor) ekleyecekleri varmış...

BAYAN İLSE ADINA TERCÜMANI:

Bayan İlse şunu eklemek istiyor; 82'de çıkmış hapisneden ama diyor ki ben tecrit hastalıklarından dolayı çıkarıldım. Ve halende psikolojik terapide bulunmaktayım, bazı yaşadıklarımın halen daha kurtulamamış durumdayım. Benim çalışamaz durumda doktor belgesi var ve ben bu yüzden sosyal yardımla yaşıyorum diyor.

Ayrıca ben bir şey eklemek istiyorum, konuşmak istiyorum yani. Ben Köln şehrinden geliyorum Almanya'dan orada biz bir insan hakları derneği kurduk. Bütün tutsaklarla ve TAYAD anneleriyle dayanışma içerisindeyiz. Orda kamuoyu yaratmak için çalışmalar yürütüyoruz. Şimdi Almanya'nın değişik şehirlerinde İKM denilen İzolasyona Karşı Mücadele Komitesi tarafından organize edilen destek açlık grevleri başlamış, Köln'de sürüyor. Ve biz RUF olarak İKM'ye, Türkiye'de bütün bu mücadeleyi veren insanlara destek olarak elimizden gelen herşeyi yapıyoruz. Yakında Alman milletvekillerinin de katıldığı bir panel düzenlemek istiyoruz. Bunu söylemek istedim teşekkürler.

Av. Ergin CİN MEN;

Teşekkür ediyorum. Bu ülkede yaşayan yurttaşlar olarak şuna kendimizi iyice programlıyalım diye düşünüyorum. Böylesi bir sorunu aşabilmek için insanlarımızın kılına zarar gelmesin. 96'da yaşandığı gibi insanlar cezaevlerinde ölmesin. Diyalog yoluyla, hukuku egemen kılmak yoluyla ön-

müzdeki bu sorunu aşmayı düşünelim ve buna göre programlıyalım, sesi-mizi bu nedenle duyuralım ve devletin ilgili kurumları da bizlere ses versin-ler. Herkes ortak bir noktada insanca infaz kuralları içerisinde bu süreci böylesi geçelim. Herhalde herkesin isteği, umudu da budur. Şimdi... Tarık beyi çağırıyorum. Tarık Günersel.

Tarık GÜNERSEL (sanatçı)

Sayın başkan, değerli katılımcılar, Dört yıl önceki açlık grevinde bir şiir yazmıştım onu paylaşmak arzusunda'yım sizlerle. O zaman yayınlanmıştı bu bir gazetede...

Açlık Grevi

Can Canlar

Canlarımız

Uzakta Kendilerinden

Bizden

Hayata aç

Gözler dolu

Sözler boş

Can

Vicdan

Canlarımız

Uzaklaşıyor

Ellerimizde

Koparak

Koparılarak

Canlar

Dünya küçük

Vicdan uzak

Ölüme kilitleniyor bir diyar

Evet bizim diyarımızın ölüme kilitlenmemesini diliyoruz. Saatime ba-kıyorum şu anda gezegenimizde bir çocuk daha açlıktan ölmek üzere. Ölü-yor, öldü. Az gelişmiş insanlığın az gelişmiş bir şairiyim. Yeni birşey söyle-yeceğimi sanmıyorum. Ama söylenmesi gerektiği kanısında olduğum bir-kaç şeyi söylemek istiyorum. Bu benim görevim. ("Tecrit" başlıklı Tebliğini okudu-Tebliğler bölümünde)

Av. Ergin CİNMEN;

Şimdi efendim iki tebliğ sunma istemi daha var. Ve daha sonra biraz din-lenelim bir saatlik bir ara vereceğiz. Bana geliş sırası itibarıyla buraya çağı-rıyorum. Tekin Tangün tebliğini sunmak üzere buraya lütfen. Daha sonra ise sayın Av. Necati Özdemir o da bir tebliğ sunacak bu iki tebliğden sonra bir saatlik bir ara vereceğiz.

Tekin TANGÜN:

Öncelikle Hapishaneler gerçeği ve çözüm önerileri kurultayına katılan herkesi saygıyla selamlıyorum. Bu gün siyasi tutsakların başlattığı süresiz açlık grevinin 23. günündeyiz. Evet 23. günü bugün ve bir hafta sonra ölüm orucuna dönüşecek. Bu insanlar dünyayı istemiyor. Bu insanlar 5 yıldızlı otel de istemiyorlar. İstedikleri sadece insan haklarının olduğu ve yaşanılabilir bir hapishane. Bunun için 23 gündür açlar, bunun için bir hafta sonra ölüm orucuna başlayacaklar. Yani adalet için demokrasi için ölecekler. Adaletin ve demokrasinin olmadığı bir ülkede bunun mücadelesini vermek için ölecekler. Onları da saygıyla selamlıyorum. Direnişlerinde sonuna kadar yanlarında olduğumuzu söylüyorum. *(TAYAD'lı Aileler tarafından hazırlanan "İnsan haklarının olduğu ve yaşanabilecek bir hapishane nasıl olmalıdır" başlıklı tebliği okudu-Tebliğler bölümünde).*

Av. Necati ÖZDEMİR:

Bildiğiniz gibi benden önceki katılımcı ve tebliğ sunucusu cezaevi hayatını hem içeriden hem dışarıdan doğrudan yaşayan, acısıyla üzüntüsüyle, sevinciyle, iyisiyle, kötüsüyle bütün yönleriyle yaşamış bir arkadaş. Ve dolayısıyla içinde heyecan olan, içinde duygu olan zaman zaman içinde benim şahsen katılmadığım ifadeler de olan ama yılların verdiği ve bugün içinde bulunduğumuz çok vahim olayların öncesindeki endişeyi taşıyan ifadelerle bize, bizi duyanlara, ülkeyi yönetenlere bir çoklarına sıcak saygı dolu mesajlar vermeye çalıştı. Bende kendi ölçeğimde aynı doğrultuda çözüm önerileri arz edeceğim. Çözüm önerilerine geçmeden bende aynı uyarıyı yapmak istiyorum.

Türkiyedeki birçok cezaevinde açlık grevleri başladı. Ve açlık grevleri bir insanın son noktasıdır. Bu sene yılbaşında 29-30 Ocak 2000 İHD Ankara cezaevleri kurultayına bir tebliğ hazırlamıştım. O tebliğin en sonunda açlık grevleriyle ilgili bölüm vardı. Şimdi çantamda o tebliği de buldum. O günden bu güne çok şeyin değişmediğini görerek o tebliğin bir kısmını okuyup oradan asıl bugünkü kurultayımızdaki çözüm önerilerini arz edeceğim. Şöyle demişim: Bir insanın hangi amaçla olursa olsun bir başkasını cezalandırabilmesi için yavaş yavaş kendini öldürebilmesinden daha korkunç ne olabilir. Pembenin beyaza, bayazın yeşile döndüğü bedenler karşısında hangi düzen sağlam durabilir. Ben bütün açlık grevleri süreçlerinde tutukluların açlık grevi yapmak suretiyle kendilerini ölüme terk etmelerinin karşısındaki direnişi anlayabilmiş değilim. Ve her konuda olduğu gibi bu da yönetimler tarafından salt ideolojik maksatlı lanse edilmeye çalışılmaktadır. Ama doğruyu tespit etmek söylemek, savunmak bir insanlık görevi olduğundan, bir insanlık görevini yerine getiriyorum ve altını çizerek söylüyorum; Türkiye'de cezaevlerinde meydana gelen açlık grevlerinin tamamının altında yatan asıl sebep ideolojik değil insanidir. Ancak yavaş yavaş tırmanan gerilim belirli bir noktadan sonra tarafların birbirlerine insani değil

ideolojik bakması sonucunu getirmektedir. Temel insani istekler bir süre sonra yerine getirilemeyecek istekler haline dönmekte ve idareler yönetimler, bunu fırsat bilerek sorunu tümüyle ortadan kaldıracak medeni, hukuki, insani uygulamalara geçmek yerine açlık grevlerine girenlerin o halet-i ruhiye içinde söylediği bir kısım taleplerini kamuoyu önüne koymakta. “Bakınız bu teröristler ne istiyor” söylemiyle olayı işin içinden çıkılmaz hale getirmektedir. Burada karşımızdaki insanların kendi hayatlarını ortadan kaldırma psikolojisi içinde oldukları unutulmaktadır.

Değerli katılımcılar. Değişmez bir gerçek var ki çatışma terminolojisi ve söylemi farklı, uzlaşma terminolojisi ve söylemi farklıdır. Nihayetinde açlık grevleri idarelerle bir çatışma halidir. Bedeli de candır. Bu kadar ağır bir bedel ortaya konulduğunda haksız ve kabul edilemez olsa bile kullanılan terminoloji ortaya konulan bedel ağırlığında olmalıdır. Ama aynı insanlar kendilerini dinleyecek makul, uygar mantıklı yöneticiler bulduklarında uzlaşmacı ve mantıklı birer birey olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Burada açıkça söylüyorum. Bu çatışma galibi olmayan bir çatışmadır. Ve bundan zarar gören kaybedilen canlarla birlikte itibar kaybeden devlet anlayışı, ve zarara uğrayan insanlık onuru olmaktadır demişim o zaman. Çok bir şey değişmedi. Ve bugünkü duruma da çok uygun olduğu için aynı pasajları bir daha okuma gereği duydum.

Değerli katılımcılar kurultay boyunca anlatılan, içinden çıkılmaz görülen sorunlar elbette çözümsüz değildir. Çözüm için çok uzun yıllar da gerekmemektedir. Öncelikli şart, çözüm için gerekli olan irade. Bu irade ortaya konulduğunda çok kısa sürede sonuç alınacaktır. Şurası unutulmamalı ki, daha önce olduğu gibi bundan sonra da suç, ceza, cezaların infazı bir toplum gerçekliği olarak devam edecektir. Bu sebeple sorunun çözümünde sadece hapishanelerin mimari yapısı ya da fiziki şartları veya davranış biçimi değiştirmek suretiyle çözüm elde etmek mümkün değildir. Ceza infazları ve infaz şekilleri içinde birçok farklı birimlerin çalışma alanlarının bir arada olması gereken çalışma alanlarıdır. (“Çözüm Önerileri” başlıklı tebliğini okudu-Tebliğler bölümünde)

Av. Ergin CİN MEN:

Necati beye çok teşekkür ediyoruz. Saat 15:30 görüşmek üzere... (Aradan sonra, Gazeteci-Yazar Abdurrahman Dilipak’a söz verildi)

Abdurrahman DİLİPAK (Gazeteci-Yazar):

Bunları çok önceden konuşmamız, çok önceden düşünmemiz gerekiyordu. Aklımızla, yüreğimizle, sevgimizle çözemediğimiz sorunlarda hayat böyle acı tecrübeler yaşıyor. Bizim yaşadığımız bu tecrübeler, bu katlanmak zorunda kaldığımız güçlükler, çocuklarımız için... ama bunu da söylediğimiz için yüreğimiz ve beynimizle, sadece duygusal tepkilerle değil, sadece karanlığa küfrederek değil, artık bir şeyler yapmamız gerekiyor. Otu-

rup kendi gerçekliğimizi sorgulamalıyız. Önce asıl bu sorumluluğun kendimize ait olduğunu, Hz. Yunus peygamber denizden kurtulduğunda şöyle der: “*Biz, çocuklarımızın katili biziz çünkü biz yapamadık, düşünemedik*”. Sağcı, solcu, alevi, sünni, Kürt, Türk birbirimizin kanlarımız, göz yaşlarımız ve çalınan alın terlerimiz üzerine kendilerine iktidar ve servet bırakırken, biz hala sloganlar söylüyoruz, kandan... Namuslu insanlar, namussuzlar kadar cesur değilse bu cennet vatani bize hiçbir zaman cennet gibi yaşatmazlar. Bizler ayrı ayrı günlerde aynı şarkıyı söyleyen insanlarız.

Mutluluklar paylaşıldıkça çoğalır. Kederler paylaşıldıkça azalır. Nice zaman oldu biz paylaşmayı bilmiyoruz. Cumartesi anneleri cop yerken sıranın kendisini bekleyenler hiç bu acının acısını yüreklerinde duymadılar. Ya da Cumartesi Anneleri başörtüsü eyleminin yanlarına gitmediler. Başörtülü kızlarla hiç elele tutuşmayı denediler mi? Geçen seneydi sanırım YÖK’e karşı başörtülülerle, solcular birlikte yürüdüler. Uzun saçlı olanlar ve başörtülüler. Ama uzun sürmedi çünkü hala yüreğimizde kara noktalar var. Hala sınırlar var aşamadığımız. Hala korkularımız, umutlarımıza baskın, hala nefretimiz sevgimizden üstün, hala reddedişlerimiz önerilerimizin önüne geçiyor. Korkularımızla çözmeye çalışıyoruz hayatı.

Daha fazla yaşamak değil mi derdimiz, daha insanca yaşamak. Daha öte birşey söylemek istiyorum. Var olan problemlerin ötesinde geleceğin dünyasını yeniden kurmayı denememiz gerekiyor. Bu toprak Hz. Nuh’un toprağı, burası kavimler karşı. Burası eksi kırk, artı kırk termonolojik fark olan bir ülke. Dünyada yaşayan bütün canlılar yaşar burda, bitkisiyle, hayvanıyla. Ama biz kendi insanımızı bile yaşatamıyoruz üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkede... Yerin altı maden dolu, yerin üstü bitki dolu. Dört mevsimi birden yaşıyoruz. Çay da yetişiyor hurma da. Ama yoksuluz. İnancımızı bilmiyoruz, ne sünnisi sünni bunların, ne alevisi alevi. Türkü Türkçe bilmez, Kürdü Kürtçe bilmez. Tarihi bilmiyoruz, ne Bizans’ı biliyoruz, ne Osmanlı’yı, ne Selçuklu’yu. Ne kadim medeniyetlerimizden haberimiz var, bu toprakların yetiştirdiği kendi toprağına, anamıza tanık değiliz biz.

Şimdi sadece F tipini sorgulamanın zamanı değil, yeniden bir medeniyet kurma zamanıdır. Yeniden düşünmemiz gerekiyor herşeyi. Bugün ben hepimizin çocuklarına, sadece hücre meselesini bırakalım, aynı yemeği yedittiriyorlar, şeker hastası olana da, alerjisi olana da. Kapalı yerde kalma korkusu olan fobisi olan insanlar var onlarda dört duvar arsına hapsedecekler... Bunların sadece biyolojik bağını değil, kimliğini, kişiliğini nasıl koruyacaklar.

Ben bu ülkede hapisanelere en yakın duran kişilerden biriyim. Hep affa kadar uzadı davalarım. Şu an en fazla davası olan benim. Her gün birkaç duruşmam var, hergün gidecek olsam... gitmiyorum. Şu anda 5,5 yıl mahkumiyetim var temyiz aşamasında. Ne yapcaz? Diyorum ki avukatlarımız baro falan biraraya gelse de küçük bir eğitim verse, hapishane eğitimi. Peki biz ne yapabiliriz. Haklarımız nedir? sorumluluklarımız nedir? Bunu da konu-

şalım. Bu reel politik olan bir şey. Yani her an içeri girebilirim. Beni affederlerse ötekileri de affedecekler. Ne bileyim Nuriş'i de affedecekler. Asıl Nuriş affedilecek diye beni affedecekler. Ben affi hiç istemiyorum biliyormusunuz. Affedilmesi gereken onlar. Ben inancımı haykırmaktan fikrimi söylemekten başka ne yaptım ki beni afedecekler. Önce yasaları değiştirsinler. Önce yasalar değişsin. Haksız, hukuka aykırı yasalar. O zaman zaten suçsuz insanlar kendiliğinden çıkacak. Affetmek yüceliktir. Afetmesini bilmeyenler affedilmezler. Ben afedilecek bir kişi değilim. Affetme konumundayım ben. Ve ben afedebilirim onları. Ama onlar hala başka şeylerden sözediyorlar.

Her insan hata yapar hatalardan dönmek fazilettir. Özür dilemek, bedel ödemek... İçeri alıyorsunuz çocukları. Dışarı çıkınca bitiyor mu? F tipi, en lüks cezaevlerinde yatırdınız. Ona onurunu verebilecekmişiniz? Onu iş gücü sahibi yapabilecek misiniz? Yoksa yine çetelere, yine mafyalara, yine sokağa mı terkedeceksiniz? Hırsızlık yapsın diye, adam öldürsün diye, köprü altında kendini satsın diye. Peki çocukları içeriye düşmüş analar, eşler... ya o mahkumun çocukları, onlar ne olacak? Onlar bizim çocuklarımız. Suçlu da olsa bizim çocuğumuz. Bizim evladımız, bizim kocamız, bizim karımız. Suçlu olabilirler ama insanlar. Onu yeniden topluma, yeniden hayata, yeniden özgürlüğe hazırlamamız lazım. Anaların da rehabilite edilmesi gerekir bu anlamda. Hapishaneye girenlerin yine aynı şekilde doktorlar tarafından, psikologlar tarafından bir şekilde insan muamelesi görmesi gerekir. Sağlam giren çocukların kolunu unutup çıktıkları yerler, hapishaneler değilmi? Duyan kulakları sağır olup, gören gözleri kör edilip, intikam duygularıyla, kinli sözlerle keskinleştirilmiş insanlar olarak çıkmamalı. Kucaklaşmalı birbirleriyle...

Mimarlar Odası niye düşünmez insanca, hata yapan insanların nasıl bir hapishanede kalmaları gerekir diye? Niye partiler konuşmaz? Biz hafızasını, bilincini kaybetmiş bir toplumuz. Bunun için geçmişe ve geleceğe bakmamız ve bugünün sorumluluğunu yeniden üretmemiz gerekiyor. Tarihi olmayan toplumların geleceği yoktur. Herkes için olmayan bir kurtuluş bizim de kurtuluşumuz olmayacaktır. İnsanca, barış içinde, özgür ve umutlu bir gelecek için sizleri saygıyla selamlıyorum.

Av. Ergin CİN MEN:

Bu güzel konuşmadan sonra bende bir iki kelime edeyim. Sayın Dilipak, bu bizlerin de içinde olduğumuz İnsan haklarında çifte stadardı meselesini çok veciz bir şekilde anlattı aslında. Eşber Yağmurdereli eğer Erbakan ceza görmeseydi şimdi içerdeydi. Çünkü öyle bir basın affı çıkardılar ki; sözlü propagandayı af kapsamı dışına koydular, yazılıyı af kasamı içine. Çünkü içinde politika vardı. Bir İstanbul Belediye Başkanı ve Necmettin Erbakan o anki siyasi duruma göre ceza görmesi gerekiyordu. Şimdi bu çifte standarttan gerçekten de kurtulmamız lazım. Demin arkadaşımız basın hiç yok burada dedi. Şimdi Bazı devlet politikalarında basın olmaz. Şimdi bu F

tipi cezaevi bir devlet politikası haline geldi. Basın susuyor. Aynı andıç gibi. Var ya literatürümüze yeni bir kelime girdi “Andıç”. Andıçta meğer hangi dolaplar dönüyormuş şimdi öğrendik. Ve koskoca o mangalda kül bırakmayan basın organları bu konuda suspus. Böylesi bir durum yaşıyoruz tabi ki bu çifte standardı hem içimizde hem de dışımızda söküp atmadıkça ve atırmadıkça, bu sorunları hep yaşayacağız diye düşünüyorum. Şimdi Melek Altuntaş’ı buraya davet ediyorum.

Melek ALTUNTAŞ:

Merhaba dostlar. Tüm katılımcıları özellikle analarımızı burdan selamlıyorum. Ulucanlar katliamı sonrasında itibaren tutsak yakınları olarak F tiplerine karşı yoğunlaştırılmış bir faaliyet yürüttük. Burada şunu da belirtiyim ki az önce dinlediğimiz Ulucanlar katliamında hani insanların ateşli silahlarla öldürüldüğü, işkence yapıldığı hızarlarla boyunları kesildiği katliamda, ben de eşimi kaybettim, ve ondan sonra mücadelemize devam ettik. Çünkü biz Ulucanlar cezaevinden on tane tabut aldık. Ama şu an devlet cezaevlerinde onlarca tabutluk yapıyor ve buna karşı biz mücadelemizi yükseltmek zorundayız. Biz dışardayız ancak sorunun öznesi olan devrimci tutsaklar içerdeler ben şimdi kısaca Gebze cezaevinden TKİP dava tutsaklarının göndermiş olduğu tebliği özetleyeceğim size. (*“Hapishaneler ve çözüm” Başlıklı tebliği okudu- Tebliğler bölümünde*)

Enver GÜNDÜZ: (TAYAD’lı)

Ben Enver Gündüz ‘96 ölüm Oruçlarında rahatsızlanan Muharrem Gündüz’ün babasıyım. Ben yaşadığım senede şunları öğrendim. İnsanlıkla ilim. Gereksinim ilimden daima önce gelmiştir. Ateşe, tekerleğe herşeye gereksinim duymuşlar ve bunları icat etmişler. Ama tarihin hiçbir döneminde insanlar yalnızlığa gereksinim duymamışlardır. Eğer yalnızlığa gereksinim duyulmuş olsaydı bugün bu modern şehirler, modern yapılar hiçbir zaman olmayacaktı. Bunu belirtmek istiyorum. Annesinin psikolojik rahatsızlığı var. Ama analık duygusu, Hüseyin’i kollama duygusu onu hiçbir zaman zor durumlara düşürmedi. Ben yazarlar, aydınlar gibi konuşamıyorum ama şunu söylemek istiyorum dört yıldır Hüseyin’le yaşıyorum. Tek dileğim şu bundan sonra yeni Hüseyin’ler istemiyoruz.

Dr. Cem İŞYAPAN:

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (*Yazılı olarak da sunduğu tebliği kısaltarak dile getirdi. Oturum sonunda, tebliğler bölümünde bulabilirsiniz...*)

Hemşire Selma KIRKAĞAÇ:

Hepinize merhaba. Ben 1996 yılında Ölüm Orucu sırasında cezaevlerindeki sağlık problemleri ile ilgilendiğim için daha doğrusu oradaki deneyimlerimden yaptığım çalışmalardan bilgi aktarmak için buradayım.

Adalet Bakanlığı tutuklu ve hükümlü hakları gibi yasalarla belirlenmiş ve daha çok genelgelerle yönetilmesine rağmen uluslararası anlaşmalarla insan hakları evrensel beyannamesi bildirgesi ile öncelikle imzalanmış bulunması ile bağlanmış olan bir takım kurallar var öncelikle, bunları aktarmak istiyorum. BM genel kurulu tutuklulara en azından uyulması gereken davranış standartı kuralları oy birliğince benimsenmiş ve kurum konseyi tarafından da onaylanmıştır. Bu kurallar tutuklulara davranış konusunda genel olarak geçerli sayılan ilke ve uygulamaları saptamakta, gözaltında ya da tutuklu bulunanların kötü davranışlara karşı korunması amacıyla BM’ce uygun görülen en asgari koşulları dile getirmektedir.

Yine Dünya Sağlık Örgütü tarafından tıp ahlaki ilkeleri benimsemiş, tüm uluslararası anlaşmalarla kişilerin -tutuklu ve hükümlü de olsa- yaşama hakkı ve sağlıklı insan olma hakkı güvence altına alınmıştır.

Ne yazık ki tüm bunlara rağmen, Türkiye’de bu anlaşmalara imza koymasına rağmen bunların yaşanmadığını söylemek güç. Her ne koşulda olursa olsun alıkonulan ve mahkum edilen tüm bireylerin korunması ilkesine karşı, sağlık, hak ihlalleri ve saldırılarda yüzlerce tutuklu da yaşamını yitirmiştir. Dünya Sağlık Örgütü, konferansında; **“Mahkumiyet sağlık haklarını ortadan kaldıran bir süreç değildir”** der. Bunun da aksine pek çok insan hakları ihlalinde mahkumiyetin tıbbi ihtiyacı artırıcı etkisinden dolayı mahkumların en azından özgür bireyler kadar tıbbi bakım hakkına sahiptir denmektedir. Tüm bunlara karşı günümüz cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin sağlık sorunları gittikçe artmaktadır. Burada şöyle ufak bir istatistik belirtmek istiyorum. Türkiye’de bir cezaevinde müdür sayısı 831 iken ve yine 72 bin tutuklu bulunmakta iken, cezaevlerinde bulunan tabip sayısı yalnızca 149 dur. 50 diş tabipliği ve 32 psikolog görev yapmaktadır. Bir tutuklunun günlük ihtiyacı, yaşamak için ayrılan iye bedeli 700 bin liradır. Ama bunların yanısıra tedavisi için, beslenme için ödenek yok gerekçesiyle, çıkan adalet bakanlığının sadece beton duvarlara trilyonlar harcadığı gözönünde bulundurulursa bu, sadece devletin cezaevlerine bakışını, sadece cezalandırma mantığını ortaya koymaktadır.

Cezaevlerinde sağlık sorunlarına kısaca değinmek istiyorum. Cezaevinde sağlık sorunlarını ana başlıklar altında alırsak. Birincisi; cezaevi koşullarından kaynaklanan sağlık koşulları. Bunlar cezaevinde yetersiz beslenme ve temizlik koşullarından kaynaklı sorunlar. Kısıtlı mekana bağlı yetersiz fiziksel aktivite sonucu gelişen sağlık sorunları. Kapalı alan kaynaklı psikososyal travmalar.

İkinci olarak idare kaynaklı sorunlar yer alır.

Üçüncü olarak da hastanelerdeki sağlık personeli, hastane politikaları olarak incelenebilir. 1997 yılında ve 2000 yılında elimizde (aslında bilimsel olarak çalışma yapmak pek mümkün değil) ancak cezaevlerinden bize ulaşan çığlıklardan yola çıkarak yapabildiğimiz çalışmalar var. Ankara’nın ötesine ulaşmamız hiç mümkün olmadı. Ve yine burada ayırım yapmak istemi-

yoruz, genelde siyasi tutukluların sağlık sorunları bize ulaşıyor adlininki değil. Adlilerin ulaşamamasının nedeni sanıyorum örgütlü olmamaları. Bir ikincisi de sirkülasyonu fazla olan bölümler.

Bu yapılan çalışmalarda, gördüğümüz sağlık sorunları, kötü beslenmeye bağlı olan mide şikayetleri, rutubetlenme ve beton zemine bağlı olarak üst solunum yolları hastalıkları, TBC, romatizma boyun fıtıkları, ağrıları ortaya çıkmaktadır. 1997 yılında yapılan çalışmalarla 2000 yılında yaptığımız değerlendirmeler aradan geçen üç yıl içerisinde özellikle fiziksel alan yetersizliği ve travmalara bağlı olarak bel ve boyun fıtıklarında rutubet ve beton zeminden kaynaklı romatizma, üst solunum yolu hastalıkları, sinüzit ve dolaşım sistemine bağlı sorunlar başgöstermektedir. Buradan da yola çıkarak şunu söyleyebiliriz, zaman geçtikçe bu hastalıkların öne çıktığını söyleyebiliriz. Şu andaki koşullarda bile fiziksel alan yetersizliği ve kötü sağlık koşullarını son derece çoğalttığı gibi bir veri var elimizde.

Hücre tipi cezaevleri ya da F tipi cezaevlerinde kısıtlı mekan, daha kısıtlı olacağı gibi daha kötü şartlarla birlikte sağlık sorunlarının yüzlere katlanacağı mümkündür. 1997 yılında Bayrampaşa C Blok'ta yaptığımız bir taramada %99 Hepatit A, %11 Hepatit B saptamıştık. Hepatit B sadece hapishanelerde değil toplu yaşanan her yerde hastane, hapishane, okul gibi yerlerde bulaşma riski yüksektir. Yalnız burada birşey var dışarda iseniz gidip tedavi olma şansınız vardır. Bizim cezaevlerindeki Hepatit B konusundaki değerlendirmemiz ya da sorunumuzu tespit ettik ama biopsi yaptıramadık bu kişilerin tedavileri yapılamadı. Ve son olarak da Murat Dil yaşamını yitirdi. Eğer dışarda olsaydı belki tedavisini yaptırır ve bugün yaşıyor olabilirdi.

Doktorlar da, "işkenceye katılamaz" maddesine rağmen, cezaevleri disiplin kurulunda yer alır. İkinci olarak da cezaevi tüzüğüne bağlı olarak görev yaparlar. Tüm bu koşullarda doktorların bağımsız hizmet vermesi pek mümkün değildir.

İçerde eğer sevk gerçekleştirirseniz bile dış güvenlikten kaynaklı sorunların çıkması sağlık sorunlarının başka bir boyutudur. Türkiye de iki cezaevinde cezaevi hastanesi var. Bayrampaşa ve Ulucanlar da. Bunlarda yeterli sağlık hizmeti verildiği söylenemez. İleri tetkik ve tedavileri için insanların diğer üniversite hastanelerine gitmesi gerekiyor. Ama orada da mahkum koğuşı bulunmadığı için ileri tetkik ve tedavisi yapılamıyor, geri dönmek zorunda kalıyorlar. Devlet hastanesinde mutlaka bir iki mahkum koğuşı vardır ama onlarda bodrum katlarında ve rutubetlidir. Servislerden uzak doktorun bile uğramadığı tedavilerinin her zaman aksadığı koşullar vardır.

Doktorların maalesef hipokrat yeminine ters düşen tutumlarına sıklıkla rastlamaktayız. Maalesef Hanım Baran'da baştan savma tetkik ve tedaviler sonucunda yaşamını yitiren bir tutukluydu. Bir tanesine şahit olmuştum, bir diş hekimi tutuklu getirilen birinin zincirli olarak ameliyat olmasında bir mahsur yoktur diye, üstelik bunu da yazılı olarak verdiğini gördüm. Kı-

sacası sağlık sorunları cezaevlerinde maalesef gittikçe artıyor. Arkadaş da değindi üçlü protokol de açlık grevlerinde durumu ağırlaşan tutuklunun müdahalesini gerektiriyor. 1996 yılında Türk Tabipler Birliği'nin Açlık Grevindeki tutuklu ve hükümlülere müdahale edilemeyeceğini bildirir. Tüm bunlara rağmen bile böyle bir maddeyi üçlü protokole koymuşlar.

Tedavi giderlerine muhtaç olanların tedavi giderlerini karşılıyorlar. Oysa tutuklu ve hükümlülerin üretme gücü yoktur. Sağlık giderlerini karşılaması mümkün değildir. Bu bir keyfiyettir. Bunun dışında tutuklu ve hükümlülerin, “terör suçlusu ve çete üyelerinin muayenesi esnasında jandarmanın içerde güvenlik alması” gibi bir madde var. Söylenen birşey var, tutuklu ve doktorun konuşmalarını duyamayacak kadar uzakta güvenlik alınacak. Düşünüyorum hiçbir hastanede muayene odası bir ya da beş metreden daha büyük değildir. Hasta ve hekim ilişkisinin özelliği nasıl sağlanacak? Kulaktan kulağa mı konuşacaklar, yazılı mı muayene olacaklar? Tüm bunlara baktığımızda en azından sağlık hakkı ihlalleri açısından üçlü protokolün kabul edilemez olduğunu ayrıca belirtmek istiyorum.

Şu an maalesef diyorum çünkü '96 yılı bizim açımızdan çok açık bir deneyimdi. Biz sağlık personeliyiz, dışardan herhangi birisi gelir hiç tanımazsınız, saatlerce yaşama döndürmek için müdahale edersiniz. Ama öyle koşullar yaşadık ki '96'da birileri ölüyordu. Mide bulantısını durdurabilirdiniz, kusmasını engelleyebilirdiniz, ağrılarını da durdurabilirdik hatta yaşama döndürebilirdik ama bunu yapamadık. Çünkü onların kendi kararlarıydı. Şimdi gene aynı sürece geldik. Aslında çok büyük şeyler istenmiyor. Yalnızca tutuklu ve hükümlüler içerde olan ya da dışarda olanlar insani açıdan, yaşamı devam ettirebilme açısından basit istekler yüzünden bugün açlık grevindeler.

Ben şimdi çözüm önerileri sunacağım. Öyle trilyonlar gerektirmeyen çok basit çözüm önerileri. Ama burada konuştuklarımı daha önce konuşan arkadaşlarım da söyledi. İsteklerinin yaşamdan vazgeçmeyi gerektirecek kadar büyük olmadığını görüyoruz. Çözüm önerilerine geçmek istiyorum.

- Beslenme konusunda, çok düşük olan bir yetişkinin ihtiyacını karşılamaktan uzak olan mevcut iye bedeli artırılmalı.

- Tutuklu ve hükümlü ailelerin getirdiği yiyecekler bozulmadan içeriye alınmalı.

- Yiyecekler, yetişkin bir bireyin kalori gereksinimi gözönüne alınarak hekim yada diyetisyen kontrolünde sağlık kontrolüne uygun biçimde hazırlanmalı.

- Bireylerin kendi yemeklerini hazırlama imkanı konulmalı. Kantinlerde bulunan yiyecek ve içecek çeşitleri artırılmalı.

- Bireysel temizlik gereksinimleri için sürekli sıcak su sağlanmalı. Koşullar, dezenfeksiyon açısından sıkça badana edilmeli haşerata karşı ilaçlanmalı.

- Sular sıklıkla dezenfekte edilmeli ve tahlil edilmesi sağlanmalı.
- Banyo ve tuvalet sayısı artırılmalı, gerekli temizlik maddesi idarece sağlanmalıdır.
- Havalandırma ve ısıtma açısından tüm beton mekanların neden olduğu rutubet kaynağı ortadan kaldırılmalı.
- Oluşabilecek sağlık sorunlarını engellemek amacıyla yeterli havalandırma ortamı sağlanmalı.
- Bireylerin günün her saatinde havalandırmaya çıkma imkanı sağlanmalı.
- Koğuşların ısıtma problemleri çözülmelidir.
- Sağlık açısından çözüm önerileri ise;*
- Cezaevi boyutuyla cezaevindeki bu konuda özel eğitim almış hekimler görevlendirilmelidir.
- Her cezaevinde bir hekim, bir psikolog, hemşire, bir laborant, bir sağlık memuru görevlendirilmeli.
- Cezaevindeki sağlık ekibi, kendisiyle ilgili kurumlara bağlı olmalı ve bağımsız sağlık hizmeti vermeleri sağlanmalıdır.
- Her cezaevinde tam teşekküllü bir revir kurulmalı ve revirde ilk müdahale için gerekli birinci basamak sağlık hizmeti vermeye yeterli tıbbi malzeme ve ekipman bulundurulmalı.
- Cezaevinde bir fizik tedavi ünitesi konulmalı.
- Sirkülasyonu fazla olan cezaevlerinde altı ayda bir diğer cezaevlerinde yılda bir TBC taraması ve her tutuklu için Hepatit kontrolü yapılması ve sağlıklı olan bireyler hemen aşılmalıdır.
- Cezaevleri revirleri TTB ve T. Odaları Birliği ile ilgili sağlık kuruluşlarının kontrolüne açılmalı ve gerekli oto kontrol sağlanmalıdır.
- Acil durumlarda hasta sevki tam donanımlı ambulans ile gerçekleştirilmeli ve bu esnada hekim hastasının yanında bulunmalıdır.
- Hastaneye sevk işlemi idari makamların elinden alınıp doğrudan cezaevi doktorun yetkisine verilmelidir.
- Hasta sevklerinin önündeki bürokratik engeller kaldırılmalıdır.
- Hasta sevki gerçekleşmeden dış güvenlik için ayrı bir sevk ekibi oluşturulmalı böylece araç ve personel eksikliği nedeniyle sevklerin önüne konan engeller kaldırılmalıdır.
- Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin tetkik tedavileri ve tıbbi malzeme giderleri devletçe karşılanmalıdır.
- Cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler için insani koşullar yaratılmalı, el becerileri kazandırılmalı kitap okumaları, spor yapmaları için uygun koşullar sağlanmalıdır.
- Hastane polikliniğine gelen tutuklu ve hükümlüler bekletilmemeli ya

da ayrı hastanelerde muayene edilmelidir.

- Uyuşturucu bağımlısı tutuklu ve hükümlüler için tedavi imkanı sağlanmalı.

- Her sağlık konumunda bağımsız olmayan bir alanda insana yakışır bir ortamda tutuklu ve hükümlü odaları bulunmalıdır.

- Sağlık personeli bağlı bulunduğu kurumca denetlenmeli tıp etiğine aykırı davranışlarda bulunmaları engellenmelidir.

- Derin tetkik ve tedavi gerektiren durumlarda tutuklu ve hükümlüler için tedavi olanağının sağlanması için üniversite kurumlarında gerekli girişimler yapılmalı ve bu kurumlarda ayırım tüm tutuklu ve hükümlülerin tetkik ve tedavileri yatarak ve ayakta masrafları devlet tarafından karşılanmak üzere sağlanmalıdır.

Diğerlerine gelirsek; '99 madde kapsamı geliştirilmeli ve bu madde işler hale getirilmelidir. Hamile kadının tutukluluk hali kaldırılmalı ve cezası ertelenmelidir. Çocuk ve ergenlik çağındaki bireyler suçtan korunmalı. Suç ve nedenleri üzerine psikolojik araştırmalar yapılmalıdır. Çocuklar cezaevleri yerine topluma dönüşümü sağlayacak olan rehabilitasyon merkezleri kurulmalı ve çocukların cezaevi sonrası korunması sağlanmalıdır.

Son olarak söylemek istediğim bir şey var. Hiçbir şey F tipini kabul edilebilir hale getiremez. Bilmem ama villa da olsa insanların birbirlerine ihtiyaçları vardır Teşekkür ederim.

(Dinleyici): Ben şimdi üç gündür dinliyorum, gayet güzel konuşuluyor herşey, biz de bunları yaşayarak görüyoruz. Bütün bunlar sözde lafta kalmasın aydınlar olarak bunları bilen insanlar olarak çareler bulunsun, analar bir daha ağlamasın. Tüm bu kötülükler zulümler insana layık değil.

Jale İZZETOĞLU (Eski tutuklu):

Bu cumhurbaşkanlığına giden heyetin haricinde, öncesinde hapishaneler ziyaret edilip bu heyet tarafından onların talepleri ayrıntılı bir şekilde alınmalıdır. Bunun dışında sağlık konusunda tedavisi engellenen tutukluların durumu Tabipler Odası tarafından raporlar halinde bizzat tutuklulardan alınmalıdır. Ortak kullanım alanları içerisine tiyatro ve sinema salonları dahil edilmelidir. Kurultaydan talebim budur.

5. Oturuma Sunulan Tebliğler:

Konu: “TECRİT”

Sunan: Tarık Günersel

Saatime bakıyorum: Şu anda gezegenimizde bir çocuk daha açlıktan ölmek üzere... Ölüyor... Öldü.

Az gelişmiş insanlığın az gelişmiş bir şairiyim. Yeni bir şey söyleyebileceğimi sanmıyorum. Ama söylenmesi gerektiği kanısında olduğum bir kaç şeyi söylemek görevim.

Saatime bakıyorum: Şu anda gezegenimizde bir çocuk daha açlıktan ölmek üzere... Ölüyor... Öldü.

Doğduğumuz yeri de zamanı da, içine doğduğumuz çevreyi de biz seçmiyoruz. Dünya kapitalizminin hızla geliştiği bu teknoloji ve iletişim çağında her insanın bütün dünya ile bütün insanlığın geleceği ile ilgili sorumluluğu artırıyor. Eşit şartlarda doğmuyoruz; eşit yaşamıyoruz. Yani daha çok imkanı olan kişilerin sorumluluğu daha fazla.

Saatime bakıyorum: Şu anda gezegenimizde...

Demokratikleşme ile insan hakları her insan için gerekli. Şu anda kendisini güvende gören herkese hatırlatmak isterim. İnsan hakları bir gün size de lazım olabilir.

Saatime bakıyorum: Şu anda...

Din ile ilgili görüşümüz ne olursa olsun, ister dinli olalım ister dinsiz, bazı şeylerin “kutsal” kabul edilmesi iyi olabilir. Kırk yaşlarımda “laik bir kutsallık” anlayışına ihtiyaç duyar oldum. Çok önemli bulduğum bazı şeyler için “çok değerli”, “vazgeçilmez” gibi sıfatlar yeterli gelmiyor artık. “Kutsal” kavramını insan hakları ve özgürleşme ahlakı çerçevesinde kullanmak önemli geliyor. Benim için şiir kutsaldır mesela. Anne-çocuk ve baba-çocuk bağlarını, dostluğu kutsal buluyorum. En çok da insan hayatını kutsal kabul etmek yanılsıym.

Saatime bakıyorum...

Devletin idam cezasını kaldırması bunun için gerekir; nitekim Türkiye’de o yönde bir süreç başlamıştır. Aynı şekilde, insan öldürmek, hangi dava adına olursa olsun cinayettir. 1980’den önce “devrimci işkence” olamaz; işkence işkencedir ve insanlık suçudur. Aynı şekilde, insan öldürmenin de devrimcisi olamaz; cinayet cinayettir, insanlık suçudur.

İletişim çağında yaşadığımız söyleniyor. Bu tez yanıltıcı. En fazla “iletişim imkanları çağı” diyebiliriz bu çağa. Bu imkanları doğru dürüst kullanmak gerekli. Düzeyli ve düzenli iletişim bütün insanlık için, bütün dünya

için hayatı önem taşıyor.

İnsan ancak düzeyli iletişim sayesinde gelişebilir; kendisini aşabilir. Bir yerde bir olumsuzluk varsa, iletişimsizlik o olumsuzluğun sürmesini yarar.

Hitler ve Stalin rejimleri gibi totaliter rejimleri bunun için olumsuz buluyorum. İletişim değil, iletimin ağır bastığı rejimlerdi onlar. Doğrusu ben Sovyetler Birliği'nin çökmesini değil, demokratikleşmesini istiyordum. Ama demek ki devletin toplumla iletişimi o derece zayıfmış ve devlet esneklikten öyle uzakmış ki demokratikleşmeyip çöktü; daha gelişkin (demokratik) bir yapıya kavuşmadan.

Düzeyle ve düzenli iletişim insan hakları arasındadır. "Tecrit" bunun için karşı çıkılması gereken bir ceza şeklidir. Bunu bütün sonuçları ile ilgili olarak söylüyorum.

Bir süre sonra toplum hayatına karışacak olan insanın cezaevinde insanca şartlarda yaşaması sadece kendi insan hakları açısından önemli değildir; o insanın gelişebilmesi ve toplum hayatına döndükten sonra daha düzeyli yaşayabilmesi için de önemlidir.

Vurgulamak isterim ki, tecrit sadece hapishanede değil, gündelik hayatta da görülen olumsuz bir uygulamadır. Kendimizi aniden tecrit edilmiş bulabiliriz; veya bir grubun üyesi olarak birisini tecrit etmeye kalkabiliriz. Dolayısıyla, tecrit kavramını kendi hayatımızı değerlendirirken ve özeleştiri yaparken de dikkate almak verimli olabilir.

Bu noktada, tecrit konusu bağlamında başlamış olan açlık grevine değinmek isterim. Açlık grevi ciddi bir ifade şeklidir. Bunu daha iyi idrak etmek için hepimiz kendi seçtiğimiz bir gün, 24 saat, sadece su içerek yaşamaya çalışabiliriz. Oruç hem nefis terbiyesi için, kişiliğin gelişmesi için, hem de aç olanları anlamak için bazı dinlerde benimsenmiş (bence olumlu) bir adettir; ama açlık grevini anlamaya yetmeyebilir; ayrıca suyun esirgenmesi bakımından pek sihihi olmayabilir.

Bir günlük açlık bize çok şey öğretebilir. Açlığın olmadığı, her türlü totaliter rejimin aşıldığı, insan haklarının benimsendiği bir dünya için daha çok gayret ederiz. Teşekkür ederim.

Konu: “İNSAN HAKLARININ OLDUĞU VE YAŞANABİLECEK BİR HAPİSHANE NASIL OLMALIDIR?”
Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Şarkı; “*Düşsem mapus damlarına ...*” diye başlıyor...

Siz hiç hapishaneye düştünüz mü?

Sizin hapiste herhangi bir yakınınız var mı? Oğlunuz, kızınız, kardeşiniz, sevdiğiniz herhangi biri... Varsa hapishanelerde neler yaşanır, neler döner kesin olarak bilirsiniz, yoksa belki sorumluluk duyduğunuz için izler, öğrenir, tartışır tepki gösterirsiniz. Belki bilir ama gerçekliği kabul etmez, ikna olmazsınız, tartışırsınız... Nasıl olursanız olun sizinle tartışmak, düşüncelerinizi düşüncelerimize katmak isteriz.

Bu ülkenin hapishaneleri toplumun yarasıdır.

Bu yara gün olur kanar, gün olur çürür, gün olur patlar, iltihap olup akar. Ama hiç kapanmaz...

Bu ülkede kimileri bu yaranın kapanmasına izin vermez, vermek istemez. Ne zaman biraz kabuk bağlasa koparıp atar kabuğu, yahut kaşır, depreştirir kanatır...

Sonra, her kafadan bir ses çıkar...

Yarayı açan ve kanatan iktidarlar derler ki;

YOLGEÇEN HANIDIR HAPİSHANELER, OTORİTEMİZ KALMADI. NE-YİZ, NECİYİZ BİZ, SORAN EDEN YOK. TERÖRİSTLER ALDI İNİŞİYATİFİ ELİMİZDEN. TERÖRİSTLER KOYUYOR KURALLARI. BU BÖYLE GİTMEZ! TEZ ELDEN...

Diyerek fetvalar verirler.

Ne zaman böyle fetvalar duyulsa televizyon izleyen, gazete okuyan herkes bilir ki BOYUNLARI VURULACAKTIR DEVRİMCİLERİN... KOLLARI KOPARILACAK, KÖPEKLERE ATILACAK, TARİFSİZ ACILAR İÇİNDE KIVRANACAKLARDIR...

Fetvadır bu. Gereği yerine getirilecektir... HAMAMLAR KAN REVAN, MALTALAR KAN REVAN, KOĞUŞLAR YANGIN İÇİNDE...

Ve biz anneler, babalar, eşler, kardeşler, çocuklar, tutuklu ve hükümlü yakınları dökülürüz hapishane kapılarına... Biliriz, bir hapishanenin çatısından ne zaman duman yükselse yanıyordur BİZİM ÇOCUKLAR! Bir hapishanenin soğuk betonlarının arasından sloganlar yükselse içerde bir CAN KAVGASI var...

Duvarların içindekiler, evlatlarımız, çocuklarımız, canımız, geleceğimiz, geçmişimiz, emeğimiz...

Duvarların önünde sivri uçlu parmaklıklar... Parmaklıkların içinde kaskalı-kalkanlı, kalaslı-silahlı askerler, robokoplar, itfaiye arabaları, ambulanslar... Duvarların berisinde resmi, gayri resmi polisler...

Biliriz ki böyle durumlarda;

AZ SONRA; kan içinde, paçavralar içinde, parça parça, kaşı gözünden ayrılmaz, yüzü tanınmaz, nefesi duyulmaz bir gövde geçirilecektir önümüzden.

Birine bu senin oğlun diyeceklerdir... Birine bu senin kızın...

Oğlumuzu da kızımızı da tanımayacaktır gözlerimiz. Ellerimiz -dokunmasına izin vermezler ya- dokunsa hissetmeyecektir yıllarca taradığımız saçları, okşadığımız yüzleri. Öyle tanınmaz hale getirilmiştir evlatlarımız.

Biliriz ki böyle durumlarda;

AZ SONRA; Ağıtlar tutacaktır yeri göğü. Anaların yüreklerindeki dallar kökünden kırılacaktır. Babaların dünyası karacaktır.

Artık geçmiş, gelecek ve bugün yitirecektir anlamını. Ahlakın, erdemin, vicdanın olmadığı yerde, adaletsizliğin yerini öfke, kin ve intikam alacaktır.

Biliriz ki böyle durumlarda;

AZ SONRA; Çok renkli kanallar yalan söyleyecek yine. “Tünel kazıyorlardı” diyecek, “silahları vardı” diyecek, “dışarıyı örgüt idare ediyor” diyecek, “dışarıya talimat gönderiyorlar” diyecek, “Türkiye’yi alt üst edecek, kana bulayacak eylemler örgütlüyorlar” diyecek, “birbirlerini öldürüyorlar, can güvenlikleri yok” diyecek, “devletin otoritesini tanımıyorlar” diyecek, diyecek...

YALANIN SINIRI YOK. DİL KEMİKSİZ, UCUZ BİR ET PARÇASIDIR BAZILARININ AĞZINDA.

Biliyoruz ki böyle durumlarda;

AZ SONRA; “asayiş mutlaka sağlanmalı hapishanelerde” diye yazacak boyalı gazeteler. “Hapishaneler ISLAH olmadan ıslah olmaz bu memleket” diyecekler. “Avrupa Birliğine üye olmalıyız, tek engelimiz hapishaneler” diyecekler.

Biliyoruz ki böyle durumlarda;

Hep böyle durumlarda olduğu gibi geç ve güç gelecek aydınlarımızın, yazan çizen insanlarımızın, düşünürlerimizin, filozoflarımızın, sanatçılarımızın akıllarına. Geç ve güç konuştukları her konuda olduğu gibi bu konuda da geç ve güç konuşacaklar;

“İnsan Hakları Yok” diyecekler yarım ağızla ve ürkekçe. “Demokrasi ayıbı” diyecekler ama esas olarak tutuklu-hükümlü evlatlarımıza, yakınlarımıza kızacaklar: “bu ayıbın nedeni ve kaynağı sizsiniz” diye. “İnsan sağlığına aykırı” bulacaklar da yaşanan koşulları, insanların öldürülmesini, katledilmesini insanın ahlaki sağlığı açısından tartışmak çokook sonra gelecek akıllarına...

...

EN SONUNDA;

İlgili-ilgisiz, yetkili-yetkisiz, uzman-acemi her türden devlet adamı, bürokrat, teknokrat, yazar-çizer, “aydın”, aydın olmayan, herkes bir araya gelerek HAPİSHANELER SORUNUNU tartışacaklar.

Olanlar iktidarın dudaklarından çıkan emirlerle gerçekleşmemiş, başka ellerde, başka memleketlerde olmuş gibi yani HİÇBİR ŞEY OLMAMIŞ gibi yeni çözümler arayacaklar.

HER ÇÖZÜM BİR ÖNCEKİNDEN ACIMASIZ OLACAK.

Her çözümde daha da kanayacak yaralarımız.

Çözüm diye sunulan her seferinde başka tip bir hapisane;

L Tipi, Özel Tip, E Tipi, F Tipi...

ÇÖZÜM: Hep aynı dillerinde.

YENİ MODEL BİR HAPİSHANE.

Bu kez bitecek dertler diyerek hepsi bir öncekinden gayri insani. Hepsini bir öncekinden insafsız. Hepsinde tek bir hedef var:

Duvarın öte yakasındakiler YA TESLİM ALINACAK YA TESLİM ALINACAK.

...

“Çözüm” arayacaklar ama hapisane kapısında bunlardan önce de sonra da varolanlar; Evlatları, yakınları tutuklu-hükümlü olduğu sürece her ziyarette sadece ziyaretçi oldukları için eziyetin her türlüsüne hedef olanlar; Kapılarda onursuz aramalarda, haksız gözaltılarda, evlatlarımızı, yakınlarımızı sahiplendiğimiz her yerde dayak yiyerek, yerlerde sürüklenerek aynı eza ve cefayı yaşayan bizlere hiç kimse SİZ NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ? Demeyecek, demiyorlar...

Diyoruz ki bu ülkede bir HAPİSHANELER SORUNU VARSA- ki vardır, biz de bu sorunun bütün boyutlarıyla tarafıyız.

Bizimde,

SÖYLEYECEK SÖZÜMÜZ,

BELİRTECEK DÜŞÜNCEMİZ,

SORUNA DÖNÜK ÇÖZÜMÜMÜZ,

ÇÖZÜMÜ SAĞLAMAYA VE SAĞLATMAYA YÖNELİK GÜCÜMÜZ VAR...

Dostlarımıza, yanımızda olanlara, omuz verenlere, gelin bu sorunu birlikte çözelim demek için;

Karşımızda olanlara, sesimize katlanamayan, varlığımızdan rahatsız olanlara,

İnsani değerleri, demokrasiyi, insan haklarını, insan olma gereklerini anlatacağız. Bunun mücadelesini veriyoruz.

Konuşacağız ve dinleteceğiz...

HAPİSHANE NASIL BİR SORUNDUR?

Bu ülkede bir HAPİSHANELER SORUNU vardır.

Bunu kim söylüyor?

Bütün kurumlarıyla devlet. Milletvekilleri, Bakanlar, Hükümet, Komisyonlar, Ordu, Polis...

Bunu kim söylüyor?

Egemenler, Sanayiciler, İşadamları...

Bunu kim söylüyor?

Tabip Odaları, Barolar gibi meslek odaları. Üniversiteler, Öğretim üyeleri, Aydınlar, Gazeteciler, Sanatçılar. İşçi, memur sendikaları. Demokratik kitle örgütleri insan hakları örgütleri, tutuklu-hükümlü aileleri örgütleri. Ve hapishanelerde yaşayan, bu sorunların odağında gösterilen bütün tutuklu ve hükümlüler, ve özel olarak siyasi tutuklu ve hükümlüler...

Herkes hapishanelerin SORUN olduğu konusunda hemfikirdir.

Peki nasıl bir sorun?

Gelin sadece son beş yılda evlatlarımızın -siyasi tutuklu ve hükümlülerin olduğu hapishanelerde yaşananlara bakalım.

21 Eylül 1995 Buca. “Asayiş sağlama” gerekçesi ile operasyon çekildi. Üç tutuklu öldürüldü, onlarcası yaralandı...

4 Ocak 1996 Ümraniye. “İsyan ettikleri” gerekçesiyle operasyon çekildi. Dört tutuklu öldürüldü, onlarcası yaralandı.

24 Eylül 1996 Diyarbakır. “Otoriteyi sağlamak” adına yapılan operasyonda on tutuklu öldürüldü, onlarcası yaralandı.

26 Eylül 1999 Ankara-Ulucanlar. “Koğuştakiler için” on devrimci tutuklu bir gece yarısı yapılan operasyonda öldürüldü, onlarcası yaralandı, kalanlar değişik hapishanelere sürgün edildiler...

Ölenlerin bedenleri un-ufaktı. Demir borular, çengeller ve kalaslarla parçalanmıştı kafaları. Yüzleri, gözleri, elleri, ayakları mosmor... Ölenlerin yüz derileri boyunlarına kadar sıyrılmış, kaşları, gözleri ağızları yerlerinde değil... Onları teşhis etmeye gelenler tanıyamadılar yüzlerinden... Bakamadılar, dokunamadılar... Öldürenler yarattıkları acımasızlığı sergileyebilecek kadar bile cesaretle değiller, göstermek istemediler yakınlarına cenazeleri...

Bu nasıl bir vahşetti ki, yakınları tanıyamadı ölülerini...

Bu nasıl bir vahşetti ki, Ulucanlar kasetlerindeki görüntüleri bilirkşi he yetleri bile izleyemedi sarsılmadan.

Bu nasıl bir otoriteydi ki, dört duvar arasında sloganları ve yumrukları dışında kendini savunacak hiçbir şeyi olmayan evlatlarımızı bu hale getirmişti?

5 Temmuz 2000 Burdur. Ahlaksız aramayı kabul etmedikleri, adaletsiz-

HA MERKEZLERİ olarak görülüyorlar. Bu, “**ASMAYIP DA BESLEYECEK MİYİZ**”lerle dile gelen faşist yönetme anlayışının sonucudur. Bu, “**HEPSİNİN YOKEDİLMESİ ÜÇ KİLO SİYANÜRE BAKAR**” diyen faşist iktidar anlayışının sonucudur... Bu, Burdur’da tutuklulara tecavüz edilmesini, kollarının kopartılıp köpeklerle atılmasını “**DEVLETİN PRESTİJİNİ KURTARDIK**” diye açıklayan çağdışı, insanlık dışı bir anlayışın sonucudur.

Evet, bu ve benzeri örneklerin gösterdiği gibi uygulamalarının insan hayatıyla, insan sağlığıyla, binlerce insanın can güvenliği ile, bedensel bütünlüğü ile, akıl sağlığı ile ilgili ağır bedelleri olan bir HAPİSHANELER SORUNU vardır...

Bu sorun iyiniyetli, insancıl, güzel şeyler düşleyen ve dileyen herkesin niyetlerinden, düşlerinden, dileklerinden bağımsız bir gerçektir...

Bu sorunun kaynağında her milimetre karesi ile suç üreten bu ADALET-SİZ SİSTEM VAR.

Bu sistem tüm uygulamaları ile SUÇ ve SUÇLU üretiyor.

Ama SUÇ ve SUÇLU yanlış yerde, HAPİSHANELERDE ARANIYOR.

SUÇ;

Bu ülkenin her yanında mafya olarak, çeteler olarak, yolsuzluklar, rüşvetler, soygunlar, adaletsizlikler, hukuksuzluklar, baskılar, katliamlar, kaybetmeler olarak elini kolunu sallayarak dolaşıyor.

SUÇLU;

Milyonlarca insanı AÇ-AÇIKTA BIRAKANLAR

Eğitimden sağlığa büyük uçurumlar yaratanlar,

Ahlaksızlığı, dejenerasyonu körükleyenler,

İnsanlara haklarını arayacak TEK BİR KAPI BIRAKMAYANLAR,

Hakkını arayan işçiye, memura, öğrenciye, köylüye, gecekonduya baskı, işkence ve terörü reva görenler,

Baskı ve şiddeti örgütleyerek ve halkların karşısına dikenlerdir.

Suçlu, bunları yapan iktidarlardır.

Suç üreten ve yaratan güç olarak adaletsizlik, baskı ve terör üzerine kurduğu bu sistemde aslına bakılırsa bu devletin HAPİSHANE YAPMA hakkı yoktur...

Ama her gün artan sayıda ve modelde hapishane yapıyorlar...

Sistemin ağır bir hasta gibi sürekli kustuğu suçu engellemenin çözümü olarak hep daha fazla hapishane yapmayı öneriyor, trilyonlarca lira akıtarak hapishane yapıyorlar...

Bu ülkede DEMOKRASİ var diyenlere,

Bu ülkede HUKUK HER ŞEYİN ÜSTÜNDEDİR diyenlere sormak istiyoruz...

YA BU HAPİSHANELER NEDİR?
 NEYİ ANLATIR?
 HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜNÜ MÜ?
 DEMOKRASİYİ Mİ?

İNSAN HAKLARINA SAYGIYI MI?

Şair'in deyimıyla "HİÇBİRİ OLMAZ HALBUKİ"

Akşam erken iner mapushaneye, başlar gece devriyesi işkencecilerin,
 ölüm timlerinin...

Türkiye'de hapishaneler varolan sistemin aynasıdır. Bütün çıplaklığı ve somutluğu ile gerçek budur...

Ve sistem hapse attığı herkese "*YARGI KARARININ BEDELİNİ ÖZGÜRLÜĞÜ İLE ÖDEYEN BİR İNSAN GİBİ*" değil, hiçbir hakkı, hukuku olmayan, pişmanlık getirmesi, getirmiyorsa cezalandırılması gereken "suçlular" olarak bakıyor.

SUÇU YARATANLAR, SUÇUN MAĞDURLARINA "SUÇLU" MUAMELESİ YAPIYORLAR...

Devlet dört duvar arasına kapattığı insandan özgürlüğünü almakla yetinmiyor, her şart altında düşüncelerinden vazgeçmesini istiyor ya da VAZGEÇİRMEKLE tehdit ediyor.

Bu tehdidini çektiği operasyonlarda "YA TESLİM OLUN YA ÖLÜN" diye formüle ediyor ve uyguluyor...

Son yirmi yıldır bu ülkede hapishanelere kapatılan evlatlarımıza, yakınlarımıza hep böyle seslendiler;

"YA TESLİM OLUN YA ÖLÜN!"

Son yirmi yıldır, Cuntasında da sivil hükümetlerinde de, koalisyonlarda da megafonlardan hep bu ses duyuldu;

"PİŞMANLIK GETİR, DÜŞÜNCELERİNDEN VAZGEÇ, KİMLİĞİNİ BIRAK BİR YANA..."

YA TESLİM OL YA ÖL... kısacası.

Bu politika 12 Eylül '80 de Tek tip elbise ile formüle edildi. Sonrasında hapishane tipleriyle, esas olarak da hücrelerle...

ISLAH etmek, Adalet Bakanı Hikmet Sami TÜRK'ün deyimıyla "TRET-MAN MODELİ" neyi kapsıyor?

Soyunarak aranmayı kabul etmeyi,

İspiyonculuğu,

Pişmanlık dilekçelerini imzalamayı,

Onursuzlaştırmayı,

Bireycileşmeyi,

Fiziksel, ahlaki, onura yönelik her tür uygulamayı yönetmelikler adına,

yasalar adına, devlet otoritesi adına kabul etmeyi yani kişiliksizleşmeyi kabul etmeyi kapsar...

Ne diyor Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Ali Suat ERTOSUN; “*Hücreler bir zorunluluktur, hem uygulamalarımızı kabul eden her tutukluya ayrıcalıklar tanınacaktır.*”

Hangi uygulamaları? Evet soruyoruz, HANGİ UYGULAMALARI?

İşte bunun cevabı yoktur ve hiç olmayacaktır!..

Çünkü uygulamaları gayrı-meşru olacaktır, bugüne kadar sürdürülen bütün uygulamalarında olduğu gibi...

Bu uygulamaların özü, özeti MHP’li A takımlarının, MHP’li hapishane yönetimlerinin faşist uygulama ve yöntemlerine uyum sağlamaktır.

Yani hücrelerde her tür işkenceyi kabul ederek yaşayanlar, yan hücredekini gözetleyip ispiyon edenler, başkalarının itirafçılaştırılmasına, bağımsızlaştırılmasına aracılık edenler “sosyal yaşam alanlarında” paspas gibi yaşama hakkına sahip olacaklardır...

Bunu reddetmek için devrimci olmaya, ilerici olmaya, demokrat olmaya gerek yok...

Asgari insan olma haklarına saygı duymayı reddeden, insan onurunu aşağılayan, insanlıkdışı bütün bu uygulamalar bu ülkede yaşayan insani özelliklerini yitirmemiş hiç kimse tarafından kabul edilmemeli, reddedilmeli, bu uygulamanın karşısında set olunmalıdır...

HAPİSHANELER SORUNUNA KİM NASIL YAKLAŞIYOR?

NE ÖNERİYOR?

DEVLET diyor ki;

- Hapishanelerde koğuşlar o kadar kalabalık ki tutuklular “İslah” edilemiyor.

İslah edeceğiz...

- Koğuşlarda örgüt baskısı var, örgüt liderleri herşeye, herkese müdahale ediyor. Bu yüzden insanlar aileleri ile avukatları ile görüşemiyor.

Örgütlülüklerini ortadan kaldıracacağız...

- Terör örgütleri hapishaneleri “eğitim kampına” çevirdiler.

Buna göz yummayacağız.

- İçerde de düşüncelerini devam ettiriyor, istedikleri gibi okuyup yazıyorlar.

Buna izin vermeyeceğiz...

Bunun için yalıtacağız onları. Tek kişilik ODA'lara kapatacağız. Kapıları dışardan açılacak, ömür boyu kimsenin yüzünü görmeyecekler, kimsenin sesini duymayacaklar. İTAAT EDECEKLER, sadece verilen emre İTAAT! Eğer İYİ HALLERİ görülürse tabi biz de İYİLİK düşüneceğiz haklarında o zaman

belki üç-beş kişi ile KENDİSİ GİBİ OLMAK KAYDIYLA görüşebilir, ayrıcalıklılardan yararlanabilir. ÇARE F TİPİ. ÇÖZÜM F TİPİ/ HÜCRELER...

Yani TECRİT, YALITMA politikası.

Terörle Mücadele Yasasına dayanarak buna hakları olduğunu söylüyorlar.

SİYASİ TUTUKLULARIN bu yasaya göre tecrit edilmesini savunuyor, bunu anlatıyor, bunu programlıyorlar.

TECRİT tipi tutsaklığın AVRUPA ölçülerinde olduğunu anlatıyor, AB'ye üyeliğin şartının hapisanelerde Avrupalılığı yakalamak olduğunu söylüyorlar.

TEK KİŞİLİK İZOLASYON HÜCRELERİNİN HER SORUNA ÇARE OLA-CAĞINI ANLATIYOR, TARTIŞTIRIYORLAR.

Bu düşüncenin etkisindeki KİMİ AYDIN ÇEVRELER diyor ki;

- Suçlu, suçlu gibi davranacak biraz. Bunlarsa hayatları hakkında kendileri karar alıyorlar, beğendiğini kabul ediyor, beğenmediklerini reddediyor, isyan ediyor, olay çıkarıyorlar. Bu bizim AB üyeliğimiz, saygınlığımız için iyi olmuyor.

- Devletimizin altını oyuyorlar, adam öldürüyorlar, birbirlerinin can güvenliklerini yokediyorlar, onların iyiliği için tek kişilik ODA'larda kalmalılar. Sıcak su akan, aydınlık beyaza boyalı, tek kişilik lüks odalar.

- Toplu ortamlarda kalıyorlar bu onların topluma kazandırılmasını engelliyor, suçluluk potansiyeli artırıyor.

Hani DEVLET NEREDE neden bunlara olur veriyor, devletimiz uyuyor mu?

KİMİLERİ diyor ki;

- Koşullar çok kalabalık, bu insan sağlığını tehdit ediyor.

- Bireysel özgürlükler kayboluyor, istedikleri gibi yaşayamıyor, bağımsız düşünce oluşturamıyorlar, bireyin birey olması için yalnızlık şart.

- Çiçek yetiştiremiyor, başuçarlarına resim koyamıyor, istediğini yiyip içmiyor, istediğini giyemiyor, istediği hayali kuramıyor...

Bunun en iyi yolu mahkumlara tek kişilik ÖZEL ODA'lar tahsis etmek. Tabi ama arada birbirlerini görmeli, sohbet edecekleri, satranç oynayacakları, güzel sanatlarla ilgilenecekleri, kitap okuyacakları, spor yapabilecekleri ORTAK ALANLAR sunulmalı kendilerine...

Mahkumlar siz uslu durun, devlet sen de biraz baba ol...

BİR DE BİZİM DÜŞÜNCELERİMİZ VAR DERİZ Kİ;

Mesele ne koşulların kalabalıklığı,

Ne insan sağlığı,

Ne bireysel özgürlük...

Eğer mesele bunlar olsaydı, kaygı, tasa, gam, keder bu kadar olsaydı,

güllük gülistanlık olurdu hapishaneler, ne sorun çıkardı, ne isyan, ne gece vakitleri evlatlarımızın katledildiği, işkenceye uğradığı operasyonlar...

HERKES BİLİR Kİ; Bilmiyorsa öğrenmeli ki;

Mesele; evlatlarımızın siyasi düşüncelerinden, yaşama nedenlerinden ve yaşama biçimlerinden vazgeçmemesidir.

Evlatlarımızın kimliklerini, kişiliklerini, onurlarını korumaları, tıpkı dışarda olduğu gibi içerde de zulme, sömürüye, baskıya, işkenceye, adaletsizliğe, halklara uygulanan saldırılara karşı olmaları, karşı durmaları bunu ifade etmeleridir.

Evlatlarımızın pişmanlık duymamaları, evet ben suç işledim, bir daha olmayacak dememeleri, boyun eğmemeleridir.

Evlatlarımızın düşüncelerini örgütlü bir sesle dile getirmeleri, söylemeleridir. Bu devlete göre muhalefet odaklarının başında gelir hapishaneler...

Bu devlete göre tutsaklar sustuğunda, teslim olduğunda, nedamet getirildiğinde SUSAR BÜTÜN HALK...

İşte budur mesele.

Bu nedenle;

Topluma dönük her saldırıdan önce kuşatılır hapishaneler. Ve devlet bilmem hangi hapishane projesinde TRETMAN gibi teknik kelimelerle bu düşüncüyü dile getirir polislerin, özel timlerin megafonlarından;

TESLİM OLUUUUNNN! ya da ÖLÜN!...

Çözüm olarak HÜCRELERİ öneren herkese diyoruz ki;

HAKLISINIZ EVLATLARIMIZIN CAN GÜVENLİKLERİ YOKTUR...

Her operasyonda evlatlarımızdan, yakınlarımızdan üç kişi, beş kişi, on kişi ölüyor.

HAKLISINIZ EVLATLARIMIZIN BEDENSEL BÜTÜNLÜKLERİ TEHLİKE ALTINDADIR...

Her operasyonda kolları kopuyor, elleri, kolları, bacakları kırılıyor beş on yerinden. Gözleri çıkıyor, kafaları patlıyor, tecavüze uğruyorlar.

HAKLISINIZ EVLATLARIMIZIN ÖZGÜRLÜKLERİ YOKTUR...

Ne istedikleri kitaplar veriliyor “yasaktır” diye, ne avukatları ile görüşebiliyorlar özgürce, ne aileleri, yakınları ile insanca şartlarda görüşüp konuşabiliyorlar. Her ziyaret bir işkencedir tutuklu ve hükümlü için de aileleri içinde.

Bu devlet hapishaneleri YASADIŞI ÖRGÜT ÜSLERİ olarak gördüğü için aynen dışarda yaptığı gibi artık ÖLÜ ELE GEÇİRME OPERASYONLARI düzenliyor.

Bu devlet hapishaneleri YASADIŞI ÖRGÜT ÜSLERİ olarak gördüğü için tutuklu ve hükümlü ailelerine, evlatlarımızın avukatlarına, ziyaretçilerine de YASADIŞI ÖRGÜT ÜYESİ muamelesi yapıyor... Aramalar, görüşme ya-

sakları, haberleşme yasakları, ziyaretçi gözaltıları, takibatları...

Kimi hapishanelerde koğuş kapıları üstlerine kaynaklanarak avuç içi kadar gökyüzünü görme özgürlükleri dahi ellerinden alındı evlatlarımızın.

Kimi hapishanelerde sabahın günde bir kaç saatin dışında kapatıldı yemekhane, malta ve havalandırma kapıları.

Kimi hapishanelerde değil başucuna istediği resmi asmak aylarca çırpı-çıplak soyunarak aramaya gitme dayatması yüzünden analarının, babalarının, evlatlarının, eşlerinin, yakınlarının yüzlerine hasret kaldı çocuklarımız.

HAKLISINIZ EVLATLARIMIZ İNSAN SAĞLIĞINA AYKIRI KOŞULLARDA YAŞIYORLAR...

Gidin istediğiniz hapishaneyi gezin bakın, mafya şefleri, çetebaşları, batıkçılar, dolandırıcılar, koğuşlarına en lüks kullanım ve tüketim eşyalarını alıp hapishaneleri lüks otellere çevirirken, yeni gelecek yağlı müşterileri için koğuşları boş tutarken, siyasi tutuklu ve hükümlüler 20-30 kişilik koğuşlara 50 kişi, 60 kişi, 100 kişi tıkmışlardır.

Bu koğuşlarda en ufak bir hastalık salgına dönüşür kısa sürede. Bu koğuşlarda kaloriferler yanmaz. Bu koğuşlara gün ışığı girmez, kazara yapılmış avuç içi kadar pencereler tel örgülerle ya da saç levhalarla bir daha kapatılır, havasızdır, rutubetlidir. Bu hapishanelerin bazılarında ışıklar 24 saat yanar, ne gece ne gündüz karanlıkta uyuyamaz tutsaklar, kaçarlar endişesiyle. Bu hapishanelerde sıcak su akmaz, yaz kış buz gibi suyla yıkanır tutsaklar. Hapishanenin sıcak suları ya askeriye'nin borularından akar ya idarecilerin evlerine ya da mafya reislerinin koğuşlarına akıtılır.

Bu hapishanelerde devletin verdiği iâşe bedeli üstüste istif edilmiş tutuklu ve hükümlülere yetmez çoğunlukla. Ailelerin getirdikleri ile karınlarını doyurur insanlar bazılarında ise bu hakları alınır ellerinden. Paran varsa yaşarsın, paran yoksa ...

Bu hapishanelerde hastalar hastaneye sevk olamaz. Sevk olursa muayene olamaz, muayene olursa ilaç alamaz... Ağır hastaların çoğu daha hapishane çıkış kapısında ölür. Sağlık için ayrılan bütçe yağmalanır arpalıkçılar tarafından...

Kısaca ve özce bu hapishanelerde İNSANA DAİR HİÇBİR ŞEY YOKTUR... Ama içindekiler insandır!...

Eğer insana dair şeyler varsa hapishanelerde direnişlerle kazanılmıştır. Bu ülkenin demokrasi mücadelesinde ekonomik mücadelesinde de devrimci tutuklu ve hükümlülerin inkar edilemez bir payı vardır.

Ve her iktidar önce siyasi tutuklu ve hükümlülerin tırnakla sökerek, ölümleri, sakat kalmaları uğruna kazandıkları, sağladıkları ne kadar İNSANCA şey varsa ona GÖZ DİKERLER YOK ETMEK İÇİN.

Bunlardan yola çıkarak diyoruz ki;

EVET HAKLISINIZ çocuklarımızın;

CAN GÜVENLİKLERİ garantiye alınmalı,
SAĞLIKLARI tehlikeye atılmamalı,
Hapishanelerde yaşasalar da;
HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ olmalı,
İNSANCA YAŞAMA ŞARTLARI YARATILMALIDIR...

Ölçümüz budur!

ADLİ-SİYASİ BÜTÜN TUTUKULU VE HÜKÜMLÜLER: İNSANCA ŞART-LARDA, İNSANA YAKIŞIR BİR ORTAMDA, İNSANİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLE-RİNE SAHİP olarak yaşamalıdır.

Lüks değil, olanaksız hiç değil... Basit ve zorunlu bir istektir bu.

EVLATLARIMIZIN HAPİSHANELERDE İNSAN GİBİ YAŞAMASINI İSTİ-YORUZ...

Bunun için;

Evlatlarımız TOPLU ORTAMLARDA yaşamalıdır. Saldırılarda, işkence-lerde, katliamlarda evlatlarımızın tek güvencesi ve garantisi BİRLİKTE OL-MAK, DAYANIŞMAK, birlikte direnmektir. Oysa HÜCRE-ODA'larda kimin başına ne geleceğinin garantisi yoktur. Koca hapishaneleri hurdalığa çevi-ren, tutuklu ve hükümlüleri onlarla öldüren katliam güçlerinin TEK KİŞİLİK LÜKS ODALARDAKİ İNFAZ TÜRÜ VE ÇEŞİTLERİNİN DEHŞETİ KARANLIK KORİDOR VE HÜCRELERİ KAPLAYACAKTIR.

Bu saldırı ve katliam projelerinin faşist bir yönetim anlayışının politika-sı olarak süreklilik arzettiği sürece evlatlarımızın can güvenliğinin tek gü-vencesi TOPLU ve ORTAK YAŞAM'dır...

Tutuklu ve hükümlülerin ORTAK KULLANIM üzerine kurulmuş bir ha-yatları olmalıdır. İktidarların ayırdığı kuş kadar bütçelere kalsa tutuklu ve hükümlülerin yarısı aklıktan kırılır. Oysa ortak yaşam, tutuklu ve hükümlü-ler arası dayanışma, herşeyden önce AÇLIK sorununu çözmenin tek yolu-dur. Yemekten kitaba herşeyin ortak kullanıldığı bir yaşamda YOKLUK, YOKSUNLUK, KİMSESİZLİK sorunu ortadan kalkar. Tutuklanıp hapishane-ye gelecek insanları kim karşılayacak; yine kendi arkadaşları. Açtır, yorgun-dur, yalnızdır, çoğu kez işkence sakatıdır. Kim iyi edecek yaraları, kim koya-cak önüne bir tabak yemek; kendi arkadaşları. Hastadır, sakattır, gözü gör-mez, eli tutmaz, işe yetmez gücü kim bakacak; kendi arkadaşları. İhtiyaç duyduğun herşeyi diğerlerinden alacak, yaşamını ortaklaştıracaksın. Bu yüzden ORTAK KULLANIM, ORTAK YAŞAM BİR ZORUNLULUKTUR.

Okuyacaksın, yazacaksın, tartışacaksın, düşüncelerini paylaşacak, kar-şılaştıracaksın, kiminle? Diğer tutuklu ve hükümlülerle. Avukat tutacaksın, paran yok, yoksulsun çare diğer tutuklularla ortaklaşan yaşamda. Burada ne kimse yoksuldur, ne kimse zengin. Ne varsa ortak, herkesin hakları, ihti-yaçları düşünülerek. Bu mudur karşı çıkılan, yokedilmek istenen... İNSAN SOSYAL BİR VARLIKTIR ve SOSYALİTESİNİ DEVAM ETTİREBİLMELİDİR.

Bunlar İNSANCA, sade, yalın taleplerdir. Bunlar sağlanmadıkça evet, hepimizin yaklaşık yirmi yıldır gördüğümüz tablolar gittikçe vahimleşerek, dehşeti, vahşeti büyüterek devam edecektir.

İNSANCA BİR YAŞAM İÇİN NASIL BİR HAPİSHANE?

İktidarın bu konuda ne dediğini biliyoruz. HÜCRE TİPİ HAPİSHANELER yani F TİPLERİ...

Bu hapishaneler gerek MİMARİ OLARAK, gerekse yönetmelikler olarak tutuklunun yalnızlaştırılmasına, kişiliğinin ezilmesine, kimliksizleştirilmesine hizmet ediyor. Hücreler, uzun tutukluluk yıllarını tek başına geçirmeye mahkum etmek, sosyal bir varlık olmanın gereği konuşmadan, yemek yemeye, kültürel ve sportif faaliyetlere insani paylaşımın önüne geçmek başlıbaşına bir İŞKENCE metodu olarak görülmeli ve F TİPLERİ uygulamasından vazgeçilmelidir.

Hapishanelerin inşaatı hızla sürüyor ve bitirilmeye çalışılıyor. Daha şimdiden bütün hapishanelerde F Tiplerine yönelik tepkiler gösterilmeye başlandı, halen süren bir açlık direnişi var.

Bu neyi gösteriyor F tipleri değil çözüm olmak var olan sorunu boyutlandıracak, daha fazla kan akacak, daha fazla insan yaralanacak, gündem daha çok hapishane yarasıyla dolacaktır.

HAPİSHANELER OLMASIN MI diyoruz peki?

Keşke olmasa diyoruz ama...

Yaşadığımız şartlarda ve sistemde bunu söylemenin makul ve mantıklı olmadığını da bilincindeyiz.

Ama diyoruz ki hapishaneler daha insanca şartlar taşıyabilir, insani yaşam koşullarına göre düzenlenebilir.

Peki yeni yapılan onca hapishane ne olacak? denebilir. Yıkacak mıyız, kapatacak mıyız?

Asıl olan bu hapishanelerin hiç AÇILMAMASIDIR. Ama bir çözüm olarak hapishaneler, tutukluluk koşullarının insanca olması için YENİDEN DÜZENLENEBİLİR.

Düzenlemenin temeline;

Tutsakların can güvenliğini, ortak yaşam haklarını, sosyal bir varlık olmanın gerekliliklerini ve yeme-içme gibi yaşamsal ihtiyaçlarını, kültürel ihtiyaçlarını, siyasal bir varlık olarak ihtiyaçlarını koyarak öneriyoruz.

Bunun için;

EN TEMEL İNSANİ İHTİYAÇLAR TEMELİNDE HAPİSHANE DÜZENLEMESİ ŞU ŞEKİLDE YAPILMALIDIR.

◆ Yapımı tamamlanmış ya da süren hapishanelerdeki tecriti hedefleyen

tek kişilik, üç kişilik bütün HÜCRELER YIKILMALIDIR.

Bunun yerine asgari 12 KİŞİLİK KÜÇÜK KOĞUŞLAR yapılmalıdır.

◆ Her koğuşun, tutuklu ve hükümlülerin ortak kullanabileceği, kitap okuyabileceği, televizyon izleyebileceği bir yemekhanesi olmalıdır. Yemekhaneler ve yatakhaneler günün hiçbir saatinde, hiçbir gerekçeyle kapatılmamalı, kilitlenmemelidir.

◆ Tek kişilik, iki kişilik, üç kişilik havalandırmalar yıkılmalı, birleştirmeli, 12'er kişilik dört koğuşun kapıları tek bir havalandırmaya açılmalıdır.

◆ Havalandırma kapıları yaz kış her gün sabah koğuş kapılarının açıldığı saatlerde açılmalı, yaz ve kış saat uygulamasına göre havanın kararması esas alınarak açık tutulmalı, tutuklu ve hükümlüler bu saatler içinde havalandırmayı kullanma hakkına sahip olmalıdır.

◆ Koğuşlar arasındaki koridorlar ortak kullanıma açılmalıdır.

◆ Koğuş kapıları sabah 06.00'da açılmalı akşam saatlerine kadar açık olmalıdır. Bu saatler içinde koğuşlar arası ilişki, ziyaret engellenmemeli, tutsaklar değişik koğuşlardaki arkadaşlarını görebilmeli, ziyaret edebilmelidir.

◆ Tutukluların sosyal-sportif-kültürel faaliyetleri için ortak olarak kullanabilecekleri spor salonları, konferans salonları, kütüphaneler gibi mekanlar yaratılmalıdır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin yaşadıkları alanlar aydınlatma, ısıtma, temizlik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılmalıdır. Temizlik için hamam, duş, sıcak su tesisatı, kalorifer petekleri pratik beslenme ihtiyaçlarının giderilmesi için mutfak, yemek tezgahları, ocaklar gibi iç düzenlemeler yapılmalı, bu ihtiyaçlarda kısıntıya gidilmemelidir.

◆ Avukat görüşleri ve aile ziyaretleri için uygun ve ihtiyacı karşılayacak şekilde alanlar oluşturulmalıdır. Aile ve avukat görüşleri, tutuklu ve hükümlü ile görüştüğü kişi arasında tel örgü, cam, demir parmaklık vb. olmadan yüzyüze ve araya kimse girmeden, kimse dinlemeden görüşmeye uygun biçimde düşünülmelidir.

◆ Hapishanenin içinde tutuklu ve hükümlülerin günlük sağlık sorunlarının çözüleceği revir alanları ayrılmalıdır.

◆ Dış dünya ile ilişki kurmanın, haberleşmenin temel bir ihtiyaç olduğu kabul edilmeli, malta gibi genelin ortak kullandığı mekanlara ankesörlü telefonlar yerleştirilmeli, tutuklu ve hükümlülerin aileleri ile haberleşmeleri sağlanmalıdır.

◆ Teknolojik gelişmeleri izleme, bilimsel çalışmaları yapma ihtiyacı gözönüne alınmalı kütüphane gibi ortak alanlara bilgisayarlar konmalıdır.

İNSANİ İHTİYAÇLAR TEMELİNDE DÜZENLENECEK BU HAPİSHANELERİN YÖNETMELİK VE UYGULAMALARI DA HER TÜR SOSYAL, SİYASAL,

KÜLTÜREL İHTİYAÇLAR DÜŞÜNÜLEREK OLUŞTURULMALI, TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN BU KONUDAKİ TALEPLERİ DİKKATE ALINMALIDIR, TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN BU HAKLARI GÜVENCE ALTINA ALINMALIDIR.

Buna göre;

◆ Tutuklu ve hükümlünün can güvenliğini tehdit eden, tecrit ve yalıtılmasına izin veren, hapishanelerde bile cezalandırılmasına olanak sunan bütün yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgeler iptal edilmeli, esas olarak da bunlara zemin sunan TERÖRLE MÜCADELE YASASI TÜMDEN KALDIRILMALIDIR.

◆ Tutukluların hukuk, sağlık, güvenlik ve yaşam sorunlarına kaynaklık eden Adalet, Sağlık ve İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanıp uygulamaya sokulan ÜÇLÜ PROTOKOL İPTAL EDİLMELİDİR.

◆ SİYASİ TUTUKLULUK HAKKI TANINMALI ve siyasi tutuklu ve hükümlülere bu statüye uygun davranılmalıdır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin can güvenliğinin, ortak yaşamının, sosyal haklarının güvencesi olacak ÖRGÜTLENME ve TEMSİL HAKKI tanınmalıdır, TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN ÖRGÜTLENMELERİ KURUMLAŞTIRILMALIDIR. Bu kurumlaşmalar hapishane yaşamında tutuklulara yönelik alınacak karar ve düzenlemelerde söz sahibi olmalıdır.

◆ İtirafçılık ve pişmanlık uygulamaları kaldırılmalıdır. Tutuklu ve hükümlülere ZOR ve BASKIYLA İTİRAFÇILIK ve PİŞMANLIK DAYATILMAMALIDIR.

◆ Tutuklu ve hükümlünün yakınları ile görüşmesinin önündeki her tür baskı, onursuz arama, görüş yasakları, görüş engelleri kaldırılmalı, açık görüş hakları tanınmalıdır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin bilimsel araştırmaları, okumaları, eğitimleri, gündemi, günceli takip etmeleri üzerindeki her tür engel ve sınır kaldırılmalı, kitap, gazete, dergi, televizyon, bilgisayar vb. sosyal kültürel araçlar üzerinde baskı, engelleme kaldırılmalıdır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin savunma haklarını engelleyici hiçbir kısıtlamaya gidilmemeli, dava arkadaşları ile birarada olmaları, görüşmeleri sağlanmalı, avukat görüşlerine hiçbir engel konulmamalıdır.

◆ Sağlık sorunlarının çözülmesi için hastane sevkleri, ameliyatlar, tedavi masrafları, hastane gidiş gelişlerindeki onursuz arama ve dayatmalar kaldırılmalı, tüm masraflar devlet tarafından karşılanmalıdır.

◆ Hapishaneler can güvenliğinin, sosyal-siyasal-kültürel hakların güvencesi olarak;

Hapishaneler, tutukluların hak ve özgürlüklerine sahip çıkan insan hakları örgütleri ve Tutuklu ve hükümlü aileleri örgütlenmelerinin temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından düzenli olarak denetlenmeli, bu denetimler-

de tutuklu ve hükümlülerin örgütlenmelerinin temsilcileri de bulunmalıdır.

◆ Hapishaneler uluslararası hukuk, adalet ve insan hakları kuruluşların denetimlerine açılmalı, bu denetimlere tutuklu ve hükümlü örgütlenmeleri de katılmalıdır.

İstek ve önerilerimiz basit, anlaşılır, insani ve ZORUNLUDUR.

İnsan hakları, insanca yaşama hakkı herkes içindir.

Ancak bunu kabul ettirmek, bunu anlatabilmek bile demokrasi müca-delesinin kapsamındadır bu ülkede. Sokaktaki insanın hayatının tehlikede olduğu, insanların en küçük kıpırdanışlarının suç kabul edildiği şartlarda işkence “münferit” vak’a kapsamında sayılıyor.

Dahası adaletsizliğin diz boyu olduğu,

“Öldürme özgürlüğünün” olduğu,

İşkencenin, katliamların yasal güvence altına alındığı,

Hak aramamın suç sayıldığı,

BİR ÜLKEDE, Can güvenliğini, insanca, onurlu bir yaşamı sağlamak için ÖRGÜTLÜ, ORTAK bir yaşam zorunludur.

Baskıya, işkenceye, katliamlara karşı DİRENMEK MEŞRU BİR HAKTIR.

İŞKENCEYİ, KATLİAMLARI, HAPİSHANE SALDIRILARINI münferit vak’a olmaktan çıkarabiliriz.

Bunun için iktidardakilere, iktidarda olmayıp politikalarına ortak olanlara, bu politikaları onaylamayıp karşı çıkanlara, karşı çıkışını pratiğe dökenlere herkese şöyle seslenmek istiyoruz.

HAPİSHANELER GERÇEĞİ DEĞİŞMELİDİR.

BİR AN ÖNCE.

TOPLUMUN GÖNLÜNDE, BİLİNCİNDE DAHA DERİN BİR YARAYA DÖNÜŞMEDEN.

Önümüzdeki günler yeni saldırılara, katliamlara, ölümlere gebe...

Hapishanelerde 1000’e yakın siyasi tutuklu ve hükümlü F Tiplerine karşı direnişte. Hapishanelerde belli bir kesitten sonra ÖLÜM ORUCUNA dönüşecek SÜRESİZ AÇLIK GREVİ sürüyor. ‘96 Ölüm Orucunun izleri henüz belleklerde.

YENİ CAN KAYIPLARI OLMADAN bu saldırıyı durdurmak, daha insani şartlarda daha insani çözümler bulmak mümkündür. Gelin bu adımı hep birlikte atalım, atılması için zorlayıcı olalım.

Konu: “ÇÖZÜM ÖNERİLERİ”

Sunan: Av. Necati ÖZDEMİR

Kurultay boyunca anlatılan, içinden çıkılmaz gibi görünen sorunlar elbette çözümsüz değildir. Ayrıca çözüm için uzun yıllarda gerekmiyor. Öncelikli şart çözüm için gerekli olan irade. Bu irade ortaya konulduğunda çok kısa sürede netice alınacaktır.

Şurası unutulmamalıdır ki; daha önce olduğu gibi bundan sonrada suç ceza, cezanın infazı, bir toplum gerçekliği olarak devam edecektir. Bu sebeple sorunun çözümünde, sadece hapishanelerin mimari yapısı ya da fiziki şartları veya davranış biçimi değiştirilmek sureti ile çözüm elde etmek mümkün değildir. Ceza infaz şekilleri, içinde bir çok farklı bilimlerin çalışma alanlarının bir arada bulunması gereken bir yaşam biçimi olmalıdır.

Çözüm Önerileri:

1- Öncelikle infaz sistemi kişisellikten ve karmaşa uygulamalar manzumesi olmaktan çıkarılmalıdır, yasal bir zemine oturtulmalıdır. İnfazla ilgili hükümler bir yasa içerisinde toplanmalıdır.

Bu yasada ve buna bağlı olarak düzenlenecek tüzük ve yönetmelikte bilsellik, çağdaşlık, hukukilik, insanilik, disiplin anlayışı bir diğerini ortadan kaldırmayacak özellik göstermelidir. Bir yandan cezalandırılmanın amacı yerine getirilirken, diğer yandan mahpusların biyolojik ve ruhsal tamlıklarına tecavüz edilmeyecek standartlar kurulmalıdır.

2- Bu uygulama ve standartlar, içerisinde sivil toplum örgütlerinin de bulunduğu kurullar vasıtasıyla kamunun denetimine açık tutulmalıdır.

3- Hapishanelerin yönetimi tamamen hapishane müdürlüklerine bırakılmalıdır.

4- Hapishane müdürlükleri hukuk mezunlarından bu konuda özel eğitimden geçirilmek suretiyle atanmalıdır.

5- Hapishane müdürlükleri doğrudan genel müdürlüğü bağlanmalı Cumhuriyet Başsavcılıklarının idare ve vesayetinden çıkarılmalıdır.

6- Hapishanelerin iç ve dış koruması hapishane müdürlüklerine bırakılmalıdır.

7- Hapishanelerde görüşler belirli bir statüye bağlanmalı ve uygun mahallerde açık görüş haline getirilmelidir.

8- Savunmaya engel olacak davranış biçimlerine izin verilmemeli avukat görüşleri buna uygun standartlarda yapılmalıdır.

9- Mahpuslar uygun görüşme odalarında ister iseler eşleriyle birlikte olabilmelidirler.

10- Hapishanelerde ankesörlü telefonlar kurulmalıdır.

11- Hapishanelerin kapasiteleri normal standartlara getirilmeli azami dört yüz kişiyi geçmemelidir.

12- Hapishanelerde koğuş ve hücre sistemi terk edilmeli, çok katlı oda blok sistemine geçilmelidir. Bloklar içerisinde yatak odaları, dinlenme odaları, oyun odaları, mutfak, yemekhane olmalı, oda kapıları açık blok kapıları kapalı tutulmalıdır. Odalarda bir ila, duruma göre iki-dört kişi kalabilmeli blok içerisinde en fazla kırk kişi barındırılmalıdır.

13- Günlük yaşam çalışma esası üzerine kurulmalı, çalışma saatleri ve blok içerisinde bulunulacak vakitler dışında serbest dolaşım alanlarına dolaşma izin verilmelidir.

14- Mapusların sosyal, kültürel, sanat, spor, müzik ve eğitim çalışmaları teşvik edilmeli. Buna uygun mekanlar hazırlanmalıdır...

15- Hapishanelerde toplu yemek çıkarılmaktan vazgeçilmeli, mapuslar kendi mutfaklarında yemeklerini kendileri yapmalıdırlar.

16- İş yurtları geliştirilmeli, iş verimliliği teşvik edilip artırılmalıdır.

17- Çalışmaların karşılığında asgari ücret üzerinden ücret ödenmelidir.

18- Hapishaneler özel suçlular ve belirli bir miktarı aşan cezalar dışında açık, yarı açık cezaevi statüsüne kavuşturulmalıdır.

19- Hapishaneler gerektiğinde basına açık tutulmalı ve kamuoyu bilgilendirilmelidir.

20- Mapuslar suç ve ceza durumuna göre ayrı bloklarda muhafaza edilmelidir.

21- Hapishanenin giriş çıkış ve çevresi elektronik donanım ile donatılmalıdır.

22- Şartlı tahliye, başkanı hakim olan bir özel kurul tarafından karar verilmelidir.

23- Şartlı tahliye kuralları disipline edilmeli, blok sorumlusu infaz memurları ile diğer görevlilerin raporları dikkate alınmalıdır.

24- Hapishane içinde ayrı bir birimde, kuralları daha sıkı disiplin (infaz şartları daha ağırlaştırılmış) odaları oluşturulmalıdır.

25- Hapishanelerde suç işleyenler derecesine göre gerektiğinde şartlı tahliyeden hiç istifade edemeyecek bir düzenlemeye tabi tutulmalıdır.

26- Şartlı tahliyeden itibaren mapusların işe yerleştirilmeli ve sosyal adaptasyonlarını sağlayacak ve takip edecek çalışma merkezleri kurulmalıdır.

27- Mapusların ailelerini sosyal güvencelere bağlayacak düzenlemeler getirilmelidir.

28- Hapishaneler içerisinde kurulacak kantinlerde ihtiyaç duyulan her şey satılmalıdır.

29- Hapishaneler içerisinde nakit para kullanılmamalı, mahpuslar adına açılan cezaevi hesaplarına para yatırılmalı, harcamalar bu hesap üzerinden

den sınırlı limitlerde kart kullanmak suretiyle yapılmalıdır.

30- Sevk araçları modern ve firara engel olacak tarzda bulundurulmalıdır.

31- Hapishane içerisinde can güvenliği sorunu olanlar, toplumda çok büyük infial uyandıran suçları işleyenler ayrı odalarda ve bloklarda muhafaza edilmelidir.

32- Personel özel eğitim merkezlerinde modern infaz rejimine uygun eğitimden geçirilmeli ve mapuslarla olan ilişkilerinde standartların dışına çıkmalarına izin verilmemelidir.

33- Personelin kılık, kıyafet, iase, yıpranma ve tazminat sorunları çözülmesi ekonomik standartları yükselmelidir.

34- Hapishanelerde muayene ve küçük dereceli tedavilerin yapıldığı revir bulunmalı, uygun sağlık personeli istihdam edilmeli, büyük merkezlerde ise hastane yapılmalı veya servis açılmalıdır.

35- TCK 17. Maddesi değiştirilmeli, şartlı tahliyenin geri alınması gereken kısmi ikinci ya da üçüncü ceza miktarı kadar olmalıdır.

36- Hürriyeti bağlayıcı cezaların paraya çevrilmesinde uygulanan günlük miktarlar artırılmalı makul düzeye getirilmelidir.

37- Özel infaz şekillerindeki hapis cezalarının sınırları artırılmalıdır. (Evde infaz, hafta sonu infaz gibi)

38- Hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanan tedbirlere daha çok yer verilmelidir.

39- İşlenen suç nevine göre infaz farklılıkları kaldırılmalıdır.

40- Bireylerin ve buna bağlı olarak toplumun sosyal, demokratik, bilimsel, kültürel, düşünsel gelişmesini engelleyen anti demokratik yasa maddeleri kaldırılmalıdır.

41- Özellikle inanç ve düşünce ve örgütlenme ile bu doğrultuda ifade ve faaliyette bulunmayı daraltan ve bunu terör tanımlaması ile kıskaç altına alan yasa hükümleri kaldırılmalıdır.

42- Mapusların inançlarına uygun ibadethane bölümleri bulunmalıdır.

43- Mapushane yönetimine infaz personeli ile mahpus temsilcileri katılmalıdır.

Konu: “HAPİSHANELER VE ÇÖZÜM”

Sunan: TKİP DAVASINDAN TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLER

TAYAD KURULTAYINA

İşçi Sınıfının-Kitlelerin Gündemi

Bugün toplumumuzun gerçek gündemi işçi-emekçi sınıfların iktisadi-demokratik hak arayışları ekseninde belirlenmektedir. Sermaye medyası ideolojik manipülasyonu, ya bu duruma tamamen kayıtsız kalmakta burjuvazinin gündemini dayatmaktadır, ya da ikiye bölünmüş çarpıtmalarla kitlelerin siyasal hak ve özgürlükler mücadelesini burjuvazinin ihtiyaçlarına göre yedeklemekte/eklemlenmektedir.

Fakat kriz yönetmekten başka bir çaresi olmayan IMF-TÜSİAD-MGK iktidarı dahi, tüm kritik süreçlerde siyasal hak ve özgürlükler mücadelesini teslim etmek zorunda kalmıştır. Ve yönettiği düşük yoğunluklu demokrasi saldırısını, seçmeli terör yöntemleriyle uygulayarak, böylesi kritik süreçlerde sürekli devrim ve sosyalizm mücadelesini teslim almaya yönelmiş, koyu faşist terörüyle iktisadi-demokratik mücadeleyi ezmeye çalışmıştır.

Amerikancı faşist rejim içinden geçtiğimiz süreçte bir diğer yandanda, sermaye entegrasyonunu tamamlamaya çalışmakta, burjuva enternasyonalizmini geliştirmektedir. Halbuki geliştirilmeye çalışılan Avrupa Birliği demokrasisi hayalleriyle, ABD'nin yeni dünya düzeni kurumsallaştırılmakta, Pax-Americana denen Amerikan 'Barışının' sözcülüğüne soyunulmaktadır. Bu utanç verici rol için ise emperyalizmin koçbaşı olma misyonu verilmiştir çete devletine. Siyasal

Hak Ve Özgürlükler Mücadelesinde Zindan Direnişlerinin Yeri

Zindan direnişleri, hücre karşıtı muhalefet ekseninde gelişen demokratik talepler ve mücadele, bugün için siyasal hak ve özgürlükler mücadelesinin odağını oluşturmaktadır. Eğer direnişimiz devrimci iktidar bilinci ve sosyalist bir perspektifle iyi değerlendirilebilirse, işçi-emekçi kitlelerin devrimci enerjisiyle buluşabilir, siyasal hak ve özgürlükleri geliştirmenin güçlü bir kaldıraç olur.

'96 devrimci 1 Mayıs'ının ardından çete devletinin açtığı faşist terör kampanyası, 'sokağa kimseyi çıkartmayacağız' argumanıyla sürdürülmüştü. Önce bu dalgayı kıran ve sonrada dengeleyen, ÖO-SAG direnişimizin ekseninde gelişen tutsak yakınları hareketliliği olmuştu. Ancak dünyayı sarsan bu soylu direnişimizden sonraydı ki, kamu emekçileri, işçiler, öğrenciler... yavaş yavaş sokağa çıkabilmişlerdi;

İşte bunun içindir ki bugün emperyalizmin istikrarsızlık kuşağı olarak ilan ettiği 'çevre' ülkelerden olan Türkiye'de, Cumhurbaşkanından Genelkurmayına, Başbakanından Emniyet Müdürlerine kadar... hep bir ağız-

dan,”istokrarı sağlamının koşulu, cezaevlerini teslim almaktan geçmekte-
dir” demektedirler. Zindan mücadelelerinin dünyada ve Türkiye’de, sınıflar
mücadelesinin devamı bir alan olması, iktidar mücadelelerindeki bu ken-
dine has yerinden dolaydır.

Hücre (F) Tipi Cezaevleri Emperyalist-Kapitalizmin Politikasıdır

Hücre tipi cezaevi politikasına, bugün sermaye sınıfının taktığı isim F
Tipleridir. Bu ‘90’lı yılların başından bugüne kadar uygulanan, tabutluk,
teslim alma politikalarının bir devamı, fakat en kapsamlısıdır. Faşist Türk
sermaye sınıfı emperyalizmle girdiği ‘sınıf dayanışması’ sonucu, siyasi tut-
sakların karşısına bu kez hücre tipi cezaevleriyle kmaktadır. Özellikle son
2 yıldır yoğunlaşan. iktisadi yıkım programlarıyla faşist iktidarın fütursuz-
ca yürüttüğü topyekn saldırı furyası dşnldğnde, Hücre tipi cezaevi
politikası doğallığında,”yaşamın hcreleştirilmesi” anlamına gelmektedir.
Ve Cumhurbaşkanlığı döneminde Demirel’in itiraf ettiği gibi bir ‘rejim so-
runu’dur!

eteleşen Devlet ryen Düzen

Ulucanlar’da Aldığı Yenilgiyi Derinleştirecek

Çete devletinin, İmralı çizgisiyle teslimiyete evrilen Kürt reformizminin
utanç verici yenilgisinden de aldığı cüretle Ulucanlar’da giriştiği faşist kat-
liam, Nazi kollozyumlarını aşacak cinstendi. TBMM’ Komisyonunda da be-
lirtildiği gibi, F (Hücre) tipi cezaevlerine geçiş için bir adımdı. Bunun için
devrimcilere “teslim olacaksınız” çağrılarını yapma pervasızlığını göstere-
biliyorlardı. Fakat yenildiler, “varsa cesaretiniz gelin teslim alın” diyen dev-
rimcilerin karşısında, gösterdikleri barbar terör, acizliklerinin, politik güç-
sözlüklerinin ifadesiydi,

İşte bugün  devrimci yapının başlattığı  merkezli SAG direnişi,
Ulucanlar’da başlayan yryşmzn koşar adım tamamlanmasıdır.
Hücreleri Ulucanlar direnişiyle püskürtmeye başladık, bugünkü direnişi-
mizi sınıfımızla/halkımızla birleştirerek yıkacağız!

Çete devletinin bir yandan provakasyonlarla, diğer yandan af saldırısıy-
la boğmaya çalıştığı direnişimiz, aslında daha bugünden, politik etkisi-
ni/gücünü de böylelikle göstermektedir.

Zindanlarda Yaşanan Acil İnsani-Siyasal Sorunlar

Faşist rejim ikiyüzlüce, hücrelere geçmek için hazırladığını ilan ettiği af
saldırısıyla, zindanlarda yarattığı sistematik işkence-terör aygıtını gizleme-
ye, tutsakların siyasi ve komün örgütlülüklerini dağıtmaya çalışmaktadır.

Ulucanlar katliamının ardından hazırlayıp 17 Ocak’ta uygulamaya koy-
duğu 80 maddelik l protokol, ‘96’daki 6-8-10 Mayıs genelgelerine rah-
met okutmakta, varolan acil insani-siyasal sorunlarımızı alabildiğine ağır-

laştırmaktadır, varolan sorunlarımızdan belli başlı olanları şunlardır:

- Cezaevleri üzerine oluşturulan komisyonlar kuruluşlar cezaevleri üzerine yazan basın, konuşan aydınlar...vs, genellikle/çoğunlukla tutsakları dinlememekte, görmemekte ya da dikkate almamaktadır. Yani bize rağmen,canımız üzerinde politika yapılmaktadır!

- Üçlü protokolle avukat, savunma hakkımız başta olmak üzere, yılların mücadelesiyle kazandığımız insani-siyasal haklarımızın tamamına yakını gaspedilmiştir.

- Şu an cezaevlerinde olan 12 bin civarında siyasi tutsak, diğer 62 bin adli tutsaktan farklı olarak (82 anayasasındaki 'eşitliğe ve adalete' dahi aykırı olarak), Terörle Mücadele Yasasından yargılanmıştır/yargılanmaktadır. Olağanüstü yasa olan TMY, Hukuğa da aykırı olarak, birincisi peşinen karşıdakinin 'terörist, zanlı' olarak sınıflandırılmasını, ikincisi de; 'suç' kapsamına giren fiillerin TCK'daki karşılığını katlayarak arttırılmasını sağlamaktadır. Hatta, infaz yasası hükümleri barındırmaktadır, işkencecileri-katliamcılarını korumaktadır...vs.

- DGM'lerde haksız ve gayrı-meşru yargılamalarla, engizisyon ve istiklal mahkemeleri yeniden canlandırılmıştır. "Yansız, tarafsız" olduğu iddia edilen mahkemeler Devletin güvenliğini amaç edinmektedir: DGM'lerde siyasi muhalifler, 'suçsuzluklarını' ispatlamaya zorlanmakta, işkencelere-saldırılarına maruz kalmaktadırlar. Kimi zaman mahkemelere dahi götürülmektedirler.

Polis terörü ve işkence ise, yargı terörüyle birleşmektedir. Gözaltında kayıplar, işkencede ölümler, sakat kalanlar... "bin operasyon" zihniyetinin "rı-tındışı" olduğu iddia edilen, ve fakat sistematik olan uygulamalardır. İşkencede imzalatılan/alınan ifadeler ise düzmece MİT, emniyet fezlekeleriyle beraber, DGM'lerde esas kabul edilmektedir.

- Bugün sağlık sorunlarımız yığılmış bulunmaktadır. Devletin sessiz imha politikası, tutsakların tedavilerinin engellenerek öldürülmesine dönüş-türülmüştür.

- Tutsaklar ya istedikleri yere sevk yaptıramamakta, ya da sevkler paralı hale getirilip, girişte ve çıkışta işkenceye dönüştürülmektedir.

- Cezaevlerinin mimari yapısında değişiklikler yapılarak, tecrit ve izolasyon gerçekleştirilmektedir. Diyebiliriz ki, 3-5 cezaevi dışında bu tamamlanmıştır.

- Mektuplaşmamız, bize gelen ya da gönderdiğimiz yayınlar, kitaplar engellenmekte, el konulmakta, kaybedilmektedir.

- Cezaevlerinde aramalar yağmaya, talana, operasyona, operasyonlar ise sürgüne, katliamlara dönüştürülmektedir.

- Ziyaretçilerimiz engellenmektedir. Ziyaretçilerin getirdikleri yiyecekler, giyecekler (bez ve renkli çamaşırlar, iç-çamaşırlar dahi), elektrikli ve elektronik eşyalar engellenmekte, alınmamaktadır.

- Barınma ve beslenme sorunlarımız, insani tüm normların altındadır. Ranza, yatak, battaniye, temizlik malzemesi, gıda... sorunları bilinçli olarak çözülmemektedir.

- Geçmiş yıllarda A.Bakanlığıyla yapılan görüşmeler, varılan anlaşmalar, kamuoyundan gizlenmekte ve sonradan inkar edilmekte, yerine getirilmemektedir.

Görüldüğü gibi, tanesi 1,5 milyon dolara gelen F tipleri yapılırken, 'tadilat' adı altında cezaevleri hücrelere çevrilirken para sıkıntısı çekmeyen sermaye devleti, insanların ihtiyaçları, kendi yükümlülükleri için 'kaynak bulamamaktadır'. Yani, işçilerin, kamu emekçilerinin, öğrencilerin, kürt halkının hergün dinlediği aynı masalı dinlemekteyiz!

Taleplerimiz, Yegane İnsani-Demokratik Çözümdür

20 Ekim de başla SAG direnişimizin taleplerini, kamuoyuna deklare etmiş bulunuyoruz. Eğer tek tek alınıp incelenirse taleplerinizin, yaşanan sorunların tek insani-demokratik çözümü olduğu görülecektir. Taleplerimiz temel olarak şu eksendedir:

- Hücre saldırısı durdurulsun, F Tipleri kapatılsın.
- Üçlü protokol kaldırılsın.
- DGM'ler kapatılsın, kararları ve sonuçları ortadan kaldırılsın.
- Adli ve siyasi tutsaklar üzerindeki baskılara ve hak gasplarına son verilsin. Acil insani hakları tanınsın.

- Cezaevlerindeki hak ihlalleri ve sorunların çözümünde yardımcı olmak üzere, İHD-TTB-TBB-TMMOB-ÇHD-Tutsak yakınları örgütüllükleri vb. demokratik kitle örgütlerinden oluşan izleme-denetleme komiteleri kurulsun.

-Tüm cezaevleri için haklar eşit bir biçimde sağlansın, tutsakların aleyhine işletilen fiili uygulama ve statü farklılıklarına son verilsin.

Bilindiği gibi taleplerimiz-mücadelemiz, işçi ve emekçi sınıfların hak ve özgürlükler mücadelesinin bir parçası, bileşenidir. Dolayısıyla önümüzde, militan bir mücadele hattı örgütlemek gibi bir görevde durmaktadır. Bu bağlamda işçi ve emekçi sınıflara yönelik saldırıların son bulması için taleplerimiz.

- Sınırsız söz-basın, gösteri-yürüyüş, grev ve örgütlenme hakkı!
- IMF sosyal yıkım programı iptal edilsin!
- Emperyalistlerle yapılmış tüm anlaşmalar iptal edilsin!
- Kürt halkının meşru ulusal hak ve istemleri tanınsın.

Sol Hareketten İstemlerimiz

Bizler TKİP tutsakları olarak, iki devrimci siper yoldaşımız DHKP-C ve TKP(ML) tutsakları ile beraber, yukarıda saydığımız talepler çerçevesinde Ölüm Orucuna başlamak üzereyiz. Zindanları tutuşturduk, esnemek-

tense kırılmayı yeğleyeceğiz.

Ve tüm sınıfımızın, halkımızın, tutsak yakınlarının gördüğü gibi taleplerimiz haklı ve meşrudur. Bizler bu taleplerle ve uğruna ölümü göze aldığımız sosyalizm davasıyla geleceği temsil ediyoruz. Karanlığın cellatları ise eskiyi, geçmişi!

İlericisiyle, demokrasiyle, devrimcisiyle kendisini sol cenahta tanımlayan tüm güçlerin, bireylerin ister zindanda tutsak olsun isterse de dışarıda 'yarı açık cezaevinde' taleplerimiz doğrultusunda direnişimizi sahiplenmeli, kendinden görmelidir. Zira sorunlarımız, taleplerimiz sizi sadece bugün için değil, gelecekte de ilgilendirmektedir, sizinde sürekli sorunuz olacaktır. Türkiye'de onurlu olan hem insanın sorunu olduğu gibi! Aksi takdirde ise ateşi körüklemeyen dumanında boğulacaktır!

İçinden geçtiğimiz süreçte, devrimci siyasal duruşun ayrım noktası, direnişimizin saflaştıracığı konumlardır. Dün erkendi, yarın ise geç olacaktır. Hücre karşıtı muhalefet, direnişimizin odağında birleşik-militan bir duruş takınmalıdır.

Tutsak Yakınlarından, Yoldaşlarımızdan İstemlerimiz

Her kurultay, her iktisadi-politik gösteri, açıklama...vs. direnişimizin, sorunlarımızın taleplerimizin kürsüsü olmalıdır.

(...)

Bugüne kadar bizleri yalnız bırakmayan tutsak yakınlarıyla, yoldaşlarımızla, siper yoldaşlarımızla gurur duyuyor, onurlanıyoruz. Ve and olsunki bizler de sizlere layık olacağız. Bayrağımıza asla leke düşürmeyeceğiz. Biz kazanacağız!

Konu: “F TİPLERİ VE İNSAN SAĞLIĞI”

Sunan: Dr. Cem Cemal İŞYAPAN (İst. Tabib Odası İnsan Hakları Komisyonu Üyesi)

İnsanlığın yücelişi, geçmişindeki akıl, bilim ve insanlık dışı anlayış ve uygulamalarla hesaplaşarak gerçekleşmiştir ve gerçekleşecektir. Ancak biz, bugün, geçmişteki değil, günümüzde ve gelecekte bize dayatılmaya çalışılan “akıl, bilim ve insanlık dışı” uygulamalarla karşı karşıyayız.

Eğer insanlık, “akıl, bilim ve insanlık dışı anlayış ve uygulamalarla” hesaplaşmamış olsaydı, örneğin bugün, işkence hala yasal yargılama sürecinin bir parçası olmaya devam ediyor olacaktı.

Roma İmparatoru V. Charles’ın 1532’de yayınlanmış olan “Constitutio Criminalis Carolina” adlı eserinde hekimin temel işlevlerinden birinin “davalı”nın işkenceye dayanmada yeterince gücünün olup olmadığına karar vermek olduğu yazılıdır. Çoğu batı ülkesinde işkence, “Napoleonic Code d’Instruction” gibi girişimlerle yasaklanana kadar, yasal süreçlerin ‘ayrılmaz’, resmi bir parçasıydı. Bu gerçekliğin Osmanlı’da da varolduğunu biliyoruz.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte işkence yasadışı olmuş ancak resmi bir uygulama olmaktan kurtulamamıştır. Ünlü Sansaryan Han’daki, daha sonra Ziverbey Köşkü’ndeki işkenceli sorgulamalar ve giderek bütün ülkede uygulanan yaygın, sistematik bir devlet politikası olarak “işkence gerçekliği” ortadadır. Bugün ülkemizde milyonlarca kişi işkenceden geçirilmiştir. Yolu karakola düşen hemen herkes işkencenin ya mağduru ya da taıvgıdır. Böyle bir topluma “sağlıklı” demek mümkün müdür?

İşkence yasadışıdır, ancak yaygın ve sistematik olarak yapılmaktadır. Bu, işkence suçuna karşı tavır almayan, görevini, yapmayan görevliler ve hepimizin sayesinde mümkün olmaktadır. Öğrencisini döven bir öğretmene karşı hepimizde bir tepki yükselmektedir. Ancak hemen hergün işkenceden insanların öldürüldüğü, sakat bırakıldığı ülkemizde aynı tepkiyi işkencelere karşı gösteremiyoruz. Bu çifte standardın insan kişiliğinde ağır tahribata yol açtığını düşünüyorum.

Foucault “işkence akıldır” der. Yani işkenceci aklını kullanarak, düşünülmüş ve akılda temellendirilmiş süreçlerin sonunda bilerek işkence yapmakta.dır. Birleşmiş Milletler’in işkence tanımı ise “*bir resmi görevli...tarafından...bilerek maddi ya da. manevi ağır acı vermek ya da eziyette bulunmaktır*” şeklindedir. Bugün halkımıza zorbalıkla kabul ettirilmeye çalışılan F tipi Hapishaneler tehdidiyle karşı karşıya bulunuyoruz.

Biz F tipi Hapishaneyi gördük, inceledik. Gördüklerimizden sonra şunu çok rahat söyleyebilirim: F tipi Hapishaneler, Birleşmiş Milletlerin işkence tanımına tam anlamıyla denk düşen, hatta “maddi ve manevi ağır acı verme ve eziyette bulunmanın” yani işkencenin doruk noktasıdır.

F tipi Hapishaneler, bundan kırk yıl önce, CIA uzmanı Dr. Edgar Schein tarafından, on yılı aşan ve savaş esirleri üzerinde uyguladığı barbarca deneylerle gerçekleştirdiği çalışmaların sonucunda ortaya çıkardığı bir programın gereklerinin ülkemizde yerine getirilmesi için inşa edilmiştir. Söz konusu programın ismi “BEYİN YIKAMA PROGRAMI”dır. Bu program yirmidört maddeden oluşmaktadır ve ilk maddesi ise tutuklunun kesin bir izolasyona (tecrit) tabi tutulması gerektiğini belirtir. Tutuklu insan önce tecrit edilecek, daha sonra programın diğer maddeleri uygulanarak beyni yıkanacak ve böylece muhaliflere yönelik bir nevi GENOSID gerçekleştirilmiş olacaktır.

F tipi Hapishanelerde tecrit **hücre** yoluyla sağlanacaktır. F tipi Hapishanelerde üç tip **hücre** bulunmaktadır:

1) **Tek kişilik hücre:** Bütün hapishanede 59 adettir. Yaklaşık 8 metrekaredir. Bunun içine bir metrekarelik bir tuvalet de dahildir. Bu tuvalet aynı zamanda banyo olarak da kullanılmak üzere planlanmıştır. Bir metrekarelik bir alanda insanın tuvalet ihtiyacını dahi sağlıklı bir şekilde giderebilmesi mümkün değilken bir de bu alanın aynı zamanda banyo olarak kullanabileceğini iddia etmek abesle iştigal etmektir. Geriye kalan alan yedi metrekaredir; bu alanın da iki metrekaresini somyamn kapladığını düşünecek olursak, tutuklu için, sadece beş adım atabileceği daracık bir koridor kalmaktadır.

Bu hücrenin giriş kapısı beş santimetre kalınlığında demirdendir ve üzerinde iki adet mazgal bulunmaktadır. Bu mazgallardan birincisi göz hizasındadır ve 10x30 cm boyutlarında olup “Gözetleme Mazgalı”dır. Bu mazgal dışarıdan her istenildiği an açılarak içerinin rahatça gözetlenmesine imkan verecek tarzdadır. Bunun, tutuklu için yirmidört saat kamera ile denetlenmekten hiçbir farkı yoktur. “Her zaman açılarak içerinin gözetlenebileceği” düşüncesi tutuklunun “hiçbir zaman” rahat edememesine, davranış değişikliği geliştirmeye çalışmasına ve bu da kendisine yabancılaşmasına, paranoid düşüncelere ve giderek ruhsal hastalıkların gelişmesine, başka diğer şeylerle birlikte, yol açacaktır.

Giriş kapısı üzerindeki ikinci mazgal bel hizasında olup 10x30 cm ebadında “Yemek Mazgalı”dır. Bu mazgaldan tutukluya yüzünü görmediği bir gardiyan tarafından yemek verilecektir. Yemek yeme bir otomobile benzin koymakla eşdeğer değildir. Yemek yemenin psikolojik boyutu da vardır ve bu boyut çok önemlidir. Kimin tarafından verildiği bilinmeyen, bir delikten içeri iteklenen yemek dünyanın en güzel yemeği de olsa hiçbir yarar sağlamayacaktır. Tam tersine insan ruhunu ve bedenini yaralayacak, tahrip edecektir.

Tek kişilik hücrenin dışarıdan kilitlenebilme özelliği taşıyan, havalandırmaya açılan 5 cm kalınlığında demir bir kapısı daha bulunmaktadır. Böylece tutuklunun havalandırma hakkının da, başka hak ve ihtiyaçların da olduğu gibi, ona karşı bir silaha dönüştürüldüğünü görüyoruz. Yani tutuklunun havalandırma hakkının da çok rahatlıkla gasp edildiğini söyleyebiliriz. Ayrıca, havalandırma alanı da 20-25 metrekarelik bir alan olup, çevresi 8 m yüksekliğinde duvarlarla çevrilidir ve bu mimari yapısı ile de, açıktır ki,

gayr-ı insanidir.

2) **Üç kişilik hücre:** Bu hücrelerden F tipi Hapishanede 103 tane bulunmaktadır ve herbiri içten merdivenle bağlı iki katlı yapıdadır. Giriş kapısı tek kişilik hücredeki ile aynı yapıdadır. Ancak havalandırmaya açılan kapıda kilit bulunmamaktadır. Yani burada kalan tutuklular istedikleri zaman havalandırmaya çıkabileceklerdir. Üst katta üç tane somyanın yanyana bulunacağı kadar bir alan mevcuttur ve “üst kat hiçbir şekilde gözetlenmeyecek” denilmektedir.

Alt katta 50x100 cm ebadında bir mutfak tezgahı bulunmaktadır. Tek kişilik hücre ile üç kişilik hücre arasında yapıya ve uygulamaya ilişkin çifte standartlı birçok unsurun bulunduğu ve bulunacağı hemen görülmektedir. Bu “çifte standartlı yapı ve uygulamadaki yaklaşımlar” F tipi hapishanelere kapatılan tutuklulara dayatılacak Treatment ya da ıslah programının bir gereğidir. Tutuklulara ıslah olmaları karşılığında bazı ödüllerin (!) verilmesini öngören Dr.Schein’in Beyin Yıkama Programı böyle uygulanmaktadır.

3)**Müşahade Odası:** Bu hücrelerden bütün hapishanede iki tane mevcuttur. Duvarları yumuşak, vinylex madde ile kaplı olan bu hücrelere “*kendisine ya da başkasına zarar verebilecek kadar saldırgan, ajite, yani ruh sağlığı bozulmuş tutuklular kapatılacak ve bu insanlar yirmidört saat kameralarla izlenecekler*” deniyor. Bu iddianın hiçbir haklı gerekçesi ve inandırıcılığı yoktur. Çünkü iddia edildiği gibi hastalanan tutukluların yararı düşünülüyorsa, derhal en yakın Psikiyatri Kliniği’ne sevk edilerek uzman doktorlarca değerlendirilmeleri gerekir. Bir psikiyatri kliniğinde bile çok nadir uygulanan bu şekildeki bir izolasyonun iyi niyetli bir yaklaşım olduğuna inanmak mümkün değildir. Tutuklunun burada müşahade altında tutulmasının tutukluya ne gibi bir yararı olacaktır? Ruh sağlığı uzmanının olmadığı (ayrıca olmasının da kabul edilemeyeceği) hapishanedeki bu hücreler “cehennem içindeki cehennem”den başka bir şey değildir. Bu hücrelerin amacı, Almanya’daki uygulamalarından anlaşılmaktadır ki, iddia edilenin tam da tersi niyetle yapılmıştır. Müşahade odasına kapatılacak tutuklu gözlenecek ve ıslah programı ya da treatmentta değişiklikler yapma veya yapmama kararı bu kapatmadan elde edilen gözlemlere dayanılarak verilecektir.

Buraya kadar F tipi Hapishane’lerde mevcut olan hücrelerin yapısını kısaca değerlendirdik. Bu kadarıyla bile oraların işkencehaneler olacağı meydandadır. Ancak şunu hiç unutmamalıyız ki mimari yapıdan daha da önemlisi tutuklulara nasıl yaklaşılabileceği, hapislik uygulamasının nasıl gerçekleştirileceğidir? Bu sorunun cevabı için çok uzağa gitmeye gerek yoktur. Koşu sisteminde onlarca tutukluyu işkencelerle öldürmekten çekinmeyen (Buca, Ümraniye, Diyarbakır ve Ulucanlar katliamları gibi) bir zihniyetin, hücrelerde tek başına kalan mahpuslara neler yapabileceğini tahmin etmek zor olmasa gerektir.

Hücre uygulamasının dünyadaki örneklerinin sonuçları onu göstermiştir ki “tecrit” ya da “izolasyon” insanda çok ağır tahribata yol açmaktadır.

Bu tahribat insan bedenini ve ruhsal bütünlüğünü parçalayan, giderek sonunda yok eden bir süreçtir. Hücre hapsinin insan sağlığı üzerinde yol açacağı sonuçlar kısaca şöyledir:

Görme duyusunda kısıtlanma, görme alanında daralma; sağırılık, kulak çınlaması; her türden ama özellikle viral enfeksiyonların ve tümoral hastalıkların gelişme oranında görülen çok büyük artışlar; kas-eklem sistemi hastalıklarında artış; mide-barsak sistemi hastalıklarında artış; hormonal dengesizlikler, adet bozuklukları, erken menapoz, cinsel fonksiyonel bütünlüğün yitimi; algılama bozuklukları, depresyon, anksiyete, paranoid bozukluklar, kesinlikle çok büyük oranda artacak olan intiharlar, posttravmatik stres sendromu, kendine yabancılaşma, apati, asosyal kişilik bozukluğu, fobiler, hallusinasyonlar, uyku ve konsantrasyon bazukluğu ve diğer ruhsal hastalık tabloları.

Görüldüğü gibi F tipi Hapishaneler, çok önemli bir halk sağlığı sorunu olarak karşımızdadır. Hücre tipi Hapishane, hem oraya kapatılacak olan insanları, hem de bütün halkı -dolayısıyla da değil- direkt olarak etkileyecek bir işkence biçimidir. Halk sağlığı açısından mevcut olumsuzluklara, sonuçlarının ne kadar ağır olacağı ortada olan F tipi Hapishanelerin de eklenmesine izin verilmemelidir. Çünkü koruyucu halk sağlığı anlayışının gereği olarak, hastalıkların ortaya çıkmadan önlenmesi, tedavi edilmelerinden çok daha önemlidir.

Buradan Sayın Kurultaya bir öneride bulunmak istiyorum: Türk Tabipler Birliği'ne bir öneri götürelim ve "*F tipi Hapishanelerde çalışmanın mesleki etik kuralların ağır bir ihlali anlamına geleceğini ve hiçbir hekimin bu tür hapishanelerde görev yapmamasının gerektiğini*" tüm hekimlere ve kamuoyuna bir deklarasyonla bildirmelerini isteyelim. Çünkü, bütün hekimleri bağlayan ulusal ve uluslararası tabip birliklerinin yayınladıkları bildirgelerde, "*doktorlar, işkence ve zalimane uygulamaların yapıldığı yerlerde çalışmaz*" denilmektedir. .

Ayrıca bugün ülkenin dört bir tarafındaki hapishanelerde açlık grevleri ve ölüm orucu direnişleri sürdürülmektedir. Geçtiğimiz ocak ayında yayınlanan "Üçlü Protokol" sözkonusu direnişlere müdahale edilebilmesinin yolunu açmaktadır. Yine hekimleri bağlayan Dünya Tabipler Birliği'nin 1975 Tokyo Bildirgesi hekimleri böyle bir uygulamadan men eder. Hekimlere böyle bir uygulamada da yer alamayacaklarının TTB tarafından hatırlatılması için de yine bir öneri götürelim.

ABD Ankara Büyükelçiliği'nin 1985 Aralık ayında duyurduğu görüşü şöyledir: Türk'ler şiddet eğilimli bir toplumdur, işkenceye alışkındırlar. Yine Almanya'nın görüşüne göre de: İşkence bir Türk kültürüdür. Bunlar bizleri, halkı hakir gören ifadelerdir. Ancak biz eğer F tipi hapishaneleri kabul edersek bu ifadeleri doğrulamış oluruz. F tipi Hapishaneleri kabul etmemeliyiz, çünkü bir yazarın dediği gibi: Hepimiz, herşeyden, herkese karşı sorumluyuz.

Konu: “TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN TEMEL HAKLARI VE ÖZGÜRLÜKLERİ”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

◆ Her tutuklu ve hükümlünün BAŞTA CAN GÜVENLİĞİ OLMAK ÜZERE insan olmaktan kaynaklanan KİŞİ DOKUNULMAZLIĞI VE TEMEL HAKLARI VARDIR.

◆ Her tutuklu ve hükümlü, evrensel hukuk kurallarınca belirlenen ve bir insanın yaşamını sürdürebilmesi için sahip olduğu temel hak ve özgürlüklere tutukluluk koşullarında sahiptir.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin hapisnede olmaktan kaynaklanan hak ve özgürlük kısıtlılıkları dışında, temel insan hak ve özgürlükleri kısıtlanamaz, bunları kullanmaları engellenemez.

◆ Hapisnede geçirilecek süre içinde tutuklu ve hükümlülerin kendini geliştirme, (okuma, araştırma, tartışma, yazma, spor yapma, sanat dallarından birisi ile ilgilenme vs.) dış dünya ile iletişim kurma, diğer tutuklu ve hükümlülerle sosyal bağlar kurma, sağlıklı yaşama gibi temel hak ve özgürlüklerine dokunulamaz.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlüye her ne sebeble olursa olsun işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı bir davranışta bulunulamaz.

◆ Her tutuklu ve hükümlünün can güvenliğine karşı girişilen fiiller karşısından direnme hakkı vardır.

◆ Tutuklu ve hükümlüler arasında baskı amacıyla ırk, cinsiyet, din, özürlü olma, dil ya da sosyal-siyasal konuma dayalı ayrımcılık yapılamaz. Bütün haklar karşısında tutuklu ve hükümlüler eşittir.

A) Hapishanelerde Yaşam Hakkında:

◆ Her tutuklunun hapishaneye gelmesini takiben ilk 24 saat içinde ailesi ve avukatı ile telefonla görüşme hakkı vardır. Bunu sağlamak idarenin görevidir.

◆ Bir yargı kararı ile tutuklanarak hapishaneye getirilen kişiye nerede kalacağı hakkında herhangi bir baskı yapılamaz.

◆ Bir yargı kararı ile tutuklanarak hapishaneye getirilen tutuklunun kayıt işlemleri yapıldıktan sonra tutuklu temsilciliği ile görüşme hakkı vardır.

◆ Tutuklu ve hükümlülere tek tip elbise dayatması yapılamaz. Her tutuklu ve hükümlünün normal insanlar gibi giyinme hakları vardır.

◆ Hapishaneye getirilen tutukluya tutuklanmasına yol açan olaylarla ilgili hakaret, baskı ve işkence yapılamaz.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin kendi sorunlarını iletme ve kendileri ile ilgili kararlara içlerinden demokratik olarak seçtikleri temsilcileri ile katılma

hakları vardır. Siyasi tutuklu ve hükümlülerin siyasi temsilcilik kurumu doğal ve zorunludur.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin kendilerini geliştirme temelinde yapmak istedikleri tüm sanatsal-siyasal-kültürel-bilimsel çalışmalarına hiçbir kısıtlama getirmeden olanak tanınmasını isteme hakkı vardır. Bunu sağlamak idarenin görevidir.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin, kendi görüşleri ve inançları doğrultusunda toplu etkinlikler, anma, kutlama, seminer vb. çalışmaları yapma hakkı vardır.

◆ Kendi iradesi ile idarenin sağladığı atölyelerde çalışan tutuklu ve hükümlünün çalıştığı süreler emekliliğine sayılır.

B) Tutuklunun Kalacağı Hapishaneler Hakkında:

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü, insanın ruh ve beden sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratacağı bilimsel olarak kanıtlanan hapishanelerde kalmaya zorlanamaz.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü sosyo-kültürel yapı ve gelenekle çelişki oluşturan hapishanelerde tutulamaz.

◆ Hapishanelerin mimarileri orada kalacak olanların insan olduğu gerçeğinden hareketle insan haklarına uygun olmak zorundadır.

◆ Tutuklu ve hükümlüler insan sağlığına aykırı, izolasyon-tecrit amaçlı hapishanelerde tutulamaz.

◆ Bina içi düzenlemelerde tutuklu ve hükümlülerin talepleri ve ihtiyaçları temel alınır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin yaşadıkları yemekhane, yatakhane, çalışma-okuma spor bölümleri arasında da kullanım sürelerinden kısıtlama yapılamaz. Tutuklu ve hükümlüler buralardan tam gün yararlanırlar.

C) Siyasi Tutukluluk Hakkında:

◆ Mevcut siyasal rejime veya kimi uygulamalarına karşı mücadele ettiği için tutuklanan kimseler siyasi tutukludurlar.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin siyasi görüşlerinden kaynaklı hiç bir hak ve özgürlükleri kısıtlanamaz.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin düşüncelerini değiştirmek için tecrit, baskı, hak gaspları yapılamaz.

D) Disiplin Cezaları Hakkında:

◆ Hiçbir tutuklu ve hükümlüye bedensel ceza, hücreye kapatma ve insanlık dışı, onur kırıcı cezalar verilemez.

◆ İnsanca yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlardan yararlanma hakkı, disiplin, güvenlik veya cezai yaptırım adına ortadan kaldırılamaz.

◆ Disiplin cezası verme yetkisi idare temsilcisi ile birlikte tutuklu tem-

silcisi, avukat, tutuklu ailesi temsilcisi ve kurum doktorunun katılımı ile oluşturulan “Disiplin Kurulu” tarafından verilebilir. Bu karar yargı denetimine açıktır.

◆ Hapishanelerdeki kimi olanakları kullanması “islah programlarına” uyuma bağlı olamaz.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü kendi isteği dışında kendisini çıkışa hazırlayacak bir “eğitim-islah” programını izlemeye zorlanamaz.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü kendi isteği dışında zorla çalıştırılmaz.

E) Tutuklunun Yakınları İle Görüşmesi Hakkında:

◆ Tutuklu ve hükümlünün yakınları ile görüşmesi en doğal hakkıdır. Her tutuklu ve hükümlünün en az haftada bir kez ziyaretçileri ile görüşme hakkı vardır.

◆ Tutuklu ve hükümlünün yakınları ile görüşmesinin mahremiyetinin sağlanmasını istemesi hakkı, bunu sağlamak ise idarenin görevidir.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin ziyaretlerinde soyadı uyması zorunluluğu, akrabalık derecesi gibi çağdışı sınırlamalar olamaz. Bu görüşmeler gizli veya açık dinlenemez ve gözetlenemez.

◆ Siyasi veya adli her tutuklu ve hükümlünün haftada bir ve belli özel periyodlarla (bayram vb.) açık görüş hakkı vardır.

F) Tutuklunun Dış Dünya İle İlişkileri Hakkında:

◆ Tutuklu ve hükümlülerin dünyadaki politik-aktüel olayları izleyebilmek, kültürel gelişimlerini sağlama ihtiyacını karşılamak amacıyla TV-Video, Çanak Anten, Radyo, Teyp, wolkmen, bilgisayar-internet türü araçların verilmesi zorunludur.

◆ Ziyaretlerin, mektupların, gazetelerin, TV, video, bilgisayar vb. yani dış dünya ile bağ kurabilmek için hangi olanak varsa onun kullanmak tutuklu ve hükümlünün hakkıdır.

◆ Her tutuklu ve hükümlünün haber alma hakkı vardır. Bu amaçla istediği gazete, dergi, kitap, kaset, film, internet sitesi vb. olanaklarından yararlanır.

◆ Her tutuklu ve hükümlünün hapishaneden ailesini, dostlarını, avukatını vb. arayabilmesi için telefon kullanma hakkı vardır.

◆ Herhangi bir okula devam eden tutuklu ve hükümlünün okulunun eğitim programını izlemesi ve sınavlara katılması tutukluluk koşullarında sağlanmalıdır.

◆ Ana dili farklı olan her tutuklu ve hükümlünün ana dilinde konuşma ve yazışma hakkına saygı temelinde hiç bir sınırlama getirilemez. Gerekli

kolaylıklar sağlanır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin ilgi alanlarına giren, dışarıdan getirttiği ya da posta yoluyla temin edebileceği her tür yayın özel bir seçime tabi tutulmadan kendisine verilir.

G) Arama, Sayım, Sevkler Hakkında:

◆ Hapishaneye getirilen tutukluya girişte arama adı altında insanlık dışı ve gayri ahlaki bir arama dayatılamaz.

◆ Koşuş aramaları tutuklu ve hükümlünün kişi dokunulmazlığı ve mahremiyetine saygı temelinde gerçekleştirilmek zorundadır. Bir diğer ifade ile bu tür aramalar baskı, gözdağı, keyfiyet ve talan aracı haline getirilemez.

◆ Arama adı altında tutuklu ve hükümlünün eşyaları talan edilemez.

◆ Dış güvenlikten sorumlu bulunan askerler aramaya katılamaz.

◆ Arama sırasında tutuklu-hükümlülerin gözetim hakkı vardır. Bu amaçla tutuklu ve hükümlüler aranan bölümde bulunabilirler.

◆ Hapishaneler arası sevklerde ya da hastane, mahkeme sevklerinde yapılan aramalarda tutuklu temsilcilerinin gözlemci olarak bulundurulması zorunludur. Aramalar tacize dönüştürülemez, onur kırıcı biçimlerde arama yapılamaz.

◆ Değişik nedenlerle yapılan sevkler sırasında tutuklu ve hükümlülerin ihtiyaçlarının karşılanması bir zorunluluktur. Sevk bir işkenceye çevrilemez.

◆ Sayımlar, tutuklu ve hükümlülerin doğal yaşamlarını bozmayacak şekilde, uygun bir saatte ve makul bir personel sayısı ile yapılır.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü kendi iradesi dışında tecrit-sürgün uygulamalarına maruz tutulamaz.

◆ Yargı kararı ile statüsü hükümlü olan her kişinin ekonomik, sosyal toplumsal veya kişisel nedenlerle istediği hapishanede kalma hakkı vardır.

H) Sağlık, Beslenme, Temizlik Hakkında:

◆ Hapishaneye getirilen tutuklu mutlaka kurum doktoru ile görüştürülür, muayenesi yapılır ve bir rapor tutulur.

◆ Her tutuklanıp gelen kişinin kendisi veya kurum doktorunun isteği ile adli tıp muayenesi yaptırılır.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığını temel alacak şekilde sağlık koşulları, tıbbi olanaklar yaratmak idarenin görevidir.

◆ Hapishanelerde geceleri en az bir nöbetçi doktor bulundurulmasını sağlamak idarenin görevidir. Acil Durumlarda tutuklu veya hükümlü hızla tam teşekküllü bir hastaneye sevk etmek idarenin görevidir.

◆ Hapishanelerde bir diş hekimi ve diş tedavisi için gerekli araç-gereç ve malzemeler bulundurmak idarenin görevidir.

◆ Bütün tutuklu ve hükümlüler için sağlık hizmetleri ve tedavi masrafları idare tarafından karşılanır.

◆ Hastanede tedavi olması gereken tutuklu ve hükümlülere bu olanak sağlanır. Ranzalara kelepçeleme, muayene odalarında doktor dışında asker, personel vb. bulundurulması gibi uygulamalar yapılamaz.

◆ Her tutuklu ve hükümlünün banyo, temizlik vb. ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli koşullar sağlanır. Bu amaçla kullanılan temizlik maddeleri idarece karşılanır.

◆ Hapishaneye girişte ve daha sonra tutuklunun saçları iradesi dışında zorla kesilemez.

◆ Belli aralıklarla her tutuklu ve hükümlü sağlık taramalarından geçirilir, koruyucu sağlık önlemleri alınır.

◆ Her tutuklu ve hükümlünün günlük kalori ihtiyacı ilgili kentin Tabipler Odası tarafından hesaplanıp para olarak karşılığına bakılmaksızın idare tarafından karşılanmak zorundadır.

◆ Hapishanelerin mutfağı tutuklu temsilciliği aracılığı ile tutuklu ve hükümlülerin denetimine açılır.

I) Hapishanelerin Denetimi Hakkında:

◆ Tutuklu ve hükümlülerin isteğine, başvurusuna bağlı olarak hapishaneler demokratik kamuoyunun denetimine açılır.

◆ Bu denetim tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve özgürlüklerini savunan, onlarla yakın ilişkide bulunmayı taahhüt eden, onların temel hak ve özgürlüklerini savunan demokratik kitle örgütleri, ilgili diğer meslek örgütleri ve insan hakları ve tutuklu yakınları kuruluşları gibi 'tarafsız' ve 'bağımsız' kurum temsilcilerinden oluşan heyetler aracılığıyla yapılır.

◆ Personelin sendikal-demokratik örgütlenmelerinin temsilcileri ile tutuklu ve hükümlü temsilcileri belli periyodlarla veya her iki tarafın talebi ile görüşürler.

◆ Tutuklu ve hükümlüler ile idare temsilcileri belli periyodlarla ve gerektiğinde hapishanedeki yaşam düzenlemesi, sorunlar ve çözümleri üzerine görüşürler.

J) Savunma Hakkı:

◆ Savunma hakkı her tutuklunun doğal hakkıdır. Savunma hakkını kullanması engellenemez.

◆ Tutuklu ve hükümlünün avukatıyla haftanın her günü görüşebilme ve ona danışabilme hakkı vardır.

◆ Tutuklu ve hükümlünün avukatıyla görüşmesinin mahremiyeti vardır. Avukat görüşleri tutuklu ve hükümlüyle yüz yüze, açık ve dinlenmeden yapılır. Bunun için gerekli ortamları düzenlemek idarenin görevidir.

◆ Avukat ziyaretlerinde gün, süre, müvekkil sayısı gibi sınırlamalar getirilemez.

◆ Tutukluların savunma hakkını engellemek amacıyla özellikle siyasi davalara giren avukatların hapishanelere giriş çıkışlarında taciz ve yıldırma ya yönelik her türden uygulama suçtur.

◆ Tutuklu ve hükümlülerin savunma haklarıyla doğrudan ilgili olan daktilo, fotokopi, bilgisayar gibi araç-gereçlerden yararlanma hakkı vardır.

◆ Tutuklu ve hükümlüye istediği kanun, hukuki materyal ve mahkeme içtihatları zaman geçirilmeden karşılanır.

◆ Aynı davadan yargılanan tutukluların savunmalarını birlikte hazırlayabilmeleri doğal ve hukuki haklarıdır. Dosya kapsamı gereği birlikte yargılanan tutukluların, yargılandıkları bölgede ve kendi istekleri doğrultusunda aynı hapishanede kalma hakları vardır.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü kendi iradesi dışında itirafçılık ve pişmanlığa zorlanamaz. Böylesi bir zorlama suçtur. Tutuklu ve hükümlülerin bu ve benzeri uygulamalara karşı direnme hakkı vardır.

◆ Hiç bir tutuklu ve hükümlü tekrar polis, jandarma, Mit vb. sorgu merkezlerine götürülemez.

◆ Tutuklu ve hükümlünün itirafçılarla aynı yerde kalmama hakkı vardır. İsteyen tutuklu ve hükümlüler buralardan kendi iradeleri ile ayrılabilirler.

◆ Siyasi-adli ayrımı yapılmaksızın tüm tutuklu ve hükümlülere karşı tek bir infaz sistemi uygulanır.

Konu: “3713 SAYILI TERÖRLE MÜCADELE YASASI, UYGULAMALARI VE SONUÇLARI”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Katılımcılar;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Kurultayımızı izleyen değerli Basın Mensupları;

Yürürlüğe girdiği Nisan 1991 yılından bu yana çokça tartışılan 3713 Sayılı Terörle Mücadele Yasası’nın sonuçları, üzerinden 10 yıl gibi bir zaman geçtikten sonra, bugünlerde daha net ortaya çıkmıştır. Bugün yaşananlar bilinmeyen, tahmin edilmeyen şeyler değildi elbette. Ama, o günden bu yana bu ülkede insana yakışmayan, insanı aşağılayan, insan onurunu zedeleyen çok şey yaşandı. Olmadık işkenceler, katliamlar, baskılar ve zulüm yapıldı. 12 Eylül bitti dediler ama 12 Eylül’le yapamadıkları ne kaldıysa bu yasayla tamamlamaya çalıştılar.

Bir halkı terörist olarak görmek yetmedi. Bir halkın elinde, beyinde, ne varsa teslim alınıp yok edilmek istendi. “12 Eylül’den çıkılıyordu”, “demokratikleşiyorduk”, “141, 142 kaldırılıyordu”. TMY çıkarılırken ne kadar yalan demagoji varsa art arda sıralandı. Ama bu yasayla yapılmak istenenler bir bir ortaya çıkmaya başlayınca halkı nelerin beklediği daha net ortaya çıktı.

Doğru 141, 142’yi kaldırmışlardı ama yerine sonuçları daha ağır olacak Terörle Mücadele Yasası getirilmişti. Artık bir bütün olarak herkes terörist görülüyordu. 3 kişinin bir araya gelip devleti eleştirmesi dahi terör faaliyeti olarak görüldü. Kimsenin bir şeye itiraz edemeyeceği, edenin de bir gece yarısı, “*çat kapı infazında*” susturulacağı bir yasal dayanaktı bu. Ve bu çat kapı infazlardan dolayı bu ülkede hiç bir işkenceci görevinden alınamıyor, cezai tatbikata uğramıyordu. Çünkü yasaya göre, “*görevinin ifasından doğan fiillerden dolayı devlet görevlilerinin hakkında cezai tatbikat açılırsa dahi cezai tatbikat sonuçlanıncaya kadar görevinden alınamaz*”dı.

Denir ki terörle mücadele yasası ile düşünceye özgürlük verilmiş. İlk günlerde bu demagojinin etkisi daha fazlaydı belki ama, bugünden bakıldığında TMY’nin 8. maddesinden dolayı hüküm almamış, hakkında cezai tahkikat yürütülmeyen aydın, yazar, karikatürist kalmamıştır.

Bugün gündeme getirilen hücre tipi cezaevleri, tecrit-izolasyon saldırısının yasal temeli de bu yasadır. Fakat bundan da önce, düzene ve sisteme yönelik en küçük bir eleştiri ve muhalif duruşu dahi “terör suçu” kapsamına sokan bu yasa sayesinde Türkiye bugün dünya üzerinde en fazla “terör suçlusu ve hükümlüsüne sahip ülke” konumundadır. Bugün Türkiye hapis-hanelerinde 10 bini aşkın “terör suçlusu” vardır.

Siyasi tutuklulara yapılan tüm baskı ve ayrımcılıkların temeli yine bu yasa-

dır. (Alınan cezaların otomatik olarak 1/2 oranında artırılması, cezaların tecrit amaçlı hücre hapishanelerde infazı, açık görüş hakkının tanınmaması gibi)

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemizdeki son 10 yıl içinde yaşanan insan hakları ihlallerine, işkence, kayıp, katliam, infaz uygulamalarına baktığımızda, “Terörle Mücadele Yasası”nın bir bütün olarak, demokrasi mücadelesini zapturapt altına almak ve kitleleri sindirmek için çıkarıldığı çok açık bir şekilde görülür. Egemenler sadece TMY’yi çıkarmakla yetinmemiş, pratikte olabilecek boşlukları doldurmak için de 3713 sayılı yasanın uygulama yeri olarak DGM’leri görevlendirmiştir. “... *Bu kanun kapsamına giren suçlarla ilgili davalara Devlet Güvenlik Mahkemelerinde bakılır...*” diyor yasada.

DGM’ler 12 Eylül’ün sıkıyönetim mahkemelerinin devamıdır. Bu yanıylar, DGM’ler ve 3713 sayılı yasa, 12 Eylül hukukunun kalıcılılaşmasında, kurumlaşmasında en önemli ayakları oluşturmaktadırlar. Bu ülkede, dört duvar arasındaki insanlar öldürülüyor, soruşturmalar öldürenlerin “suçsuz”, ölenlerin “suçlu” bulunmasıyla sonuçlanıyor. Üstelik, ölen ve sakatlanan yakınları için “suç duyurusunda” bulunanlar hakkında da, “asılsız suçlamada bulunmak”tan dava açılıyor. Vahşetin büyüklüğünü artık sağır sultanın bile duyduğu Ulucanlar’da yargılananlar yine vahşeti yaşayan tutuklular oluyor. Ama vahşeti yaratanlara “*yasadan kaynaklanan yetkisini kullandıkları*” gerekçesiyle dava bile açılmıyor.

Bu ülkede, işkence yaptığı belgelenen polise 750 bin lira para cezası veriliyor. Ama bu işkenceyi yazana “*Terörle Mücadelede görev alan kişileri hedef göstermekten*”, işkenceyi belgeleyen doktora da “devleti küçük düşürmekten” dava açılıyor. Adam öldüren polis olunca, adam öldürmekten değil, “kastı aşan şiddet kullanmaktan” ya da “görevini kötüye kullanmaktan” yargılanıyor. Tabi eğer, hakkında dava açılabilirse...

Bu ülkede, derslerin boş geçmesini protesto etmek için yürüyüş yapan, haraçları protesto eden öğrenciler, sendikal hakları için oturma eylemi yapan memurlar, gözaltıları protesto edenler, polisin kaybettiği evlatlarını arayanlar, hücrelere atılmak istenen evlatlarını kurtarmaya çalışan analar, babalar... sesini duyurmak için demokratik bir hakkını isteyen herkes coplanıyor, yerlerde sürükleniyor, gözaltına alınıyor, işkence görüyor. Bu yanıylar 12 Nisan 1991 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlayarak yürürlüğe giren 3713 sayılı “Terörle Mücadele Yasası” sadece bir yasa değişikliği olmaktan ibaret değildi. Hiçbir ayırım gözetmeksizin halk muhalefetine karşı başlatılan mücadelenin adıydı. Halkın lanetlediği, kötü gözle baktığı, kendinden her koşulda uzak tutmaya çalıştığı muhbirlik, itirafçılık ve ispiyonculuğu, bu yasa ödüllendirdi, koruma altına aldı. Kısaca, halka karşı uygulanan terör yasalastaı.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Terörle Mücadele Yasası toplam beş bölümden oluşuyor. Birinci bölüm-

de, terör ve terör suçlarının tanımı yapılmış. Tanımlama o kadar esnektir ki, istendiğinde her şey “terör”, herkes “terör suçlusu” olabilir.

İkinci bölümde, “Yargılama Usulleri” başlığı altındaki bölümde tanımladığı “suçlulara karşı görevlendirilmiş olan devletin silahlı güçleri” maddi, manevi, hukuksal olarak her yönden koruma altına alınmış.

Üçüncü bölüm, tutuklu bulunanlar ve hapishanelerle ilgili. Bugün açıkça tartışılan tecrit ve izolasyon uygulamalarının yasal dayanağı olan 16. madde bu bölümde yer alıyor.

Dördüncü bölüm, çeşitli hükümler başlığı altında, yine 1. maddede tanımlanan suçluları yakalamak için gerekli planlara vs. yardımcı olanların ödüllendirilmelerini, koruma tedbirlerini, zarar görenlere ve ailelerine yapılacak yardımları içeriyor. İşte Mehmet Ağar’ın Çatlı’ya hazırladığı yeşil pasaportun yasal dayanağını da bu madde oluşturuyor.

Beşinci bölüm, geçici hükümler içeriyor. Yani yasa çıktığı zamanki tecil affını ve yararlanacakları kapsıyor. Beşinci bölüm asıl olarak ağır baskı koşulları getiren yasanın kamuoyu engelini aşabilmesi için düşünülmüş bir aldatmacadan ibarettir. Aldatmaca elbette salt bu “şartlı salıverme” ile sınırlı değildi. Terörle Mücadele Yasası’nın 141, 142 ve 163. maddelerinin ve Kürtçe konuşma yasağının kaldırılması dönemin iktidarının kullandığı malzemelerdi.

Özal iktidarı bu yasayı “reform paketi”, “demokratikleşme” olarak sundu. Yasanın içeriği ise tüm bu süreç boyunca saklandı. Halk doğru dürüst bilgilendirilmedi. İşin rengi açığa çıkmaya başlayınca seslerde yavaş yavaş yükselmeye başladı. Hatta gazeteler bile “Anti-terör yasası aslında söylendiği gibi değilmiş” şeklinde manşetler atmaya başladı. Yasakların kaldırılarak hak ve özgürlüklerin kapsamının genişletildiği iddiası daha yasanın mürekkebi kurumadan söndü. Genişletilen hak ve özgürlükler değil yasaklardı. Özgürlüklerin önündeki engeller değil, baskı içeren uygulamaların önündeki engeller kaldırılmıştı.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Amaç muhalefeti bastırmak olunca, elbette bu bastırmayı meşru hale getirmek gerekiyordu. Bu gereklilik tüm muhalefeti “terörist” ilan edecek bir “terör” tanımı ile gerçekleştirildi. Yasada terör şöyle tanımlanmış: “*Baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek. Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek. Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir...*”

Bu tanıma göre herkes “terörist” suçlamasıyla yüzyüze kalabilir. Kimin ne zaman “terörist” ilan edileceği, hangi eylemin, hangi davranışın terörist sayılacağı belirsizdir. Her an herkes tehdit altındadır. Bu yasayla iktidar elbette, yüzbinlerce insanı terör suçlusu ilan edip cezalandırmayı amaçlamadı. Buna imkan da yoktur. Amaçlanan sisteme karşı mücadele etmeyi “riskli” bir iş haline getirmek, insanlarda cezalandırılabilceği korkusu yaratmaktır.

Kimler terörist ilan edilmedi ki? Bunlardan kamuoyunda en çok bilinenleri hatırlatmakta yarar var. Mecliste “Paralı Eğitime Hayır” yazılı pankart açan öğrencilerden, boş geçen dersleri için öğretmen isteyen çocuklara, çadır isteyen ve herkesin gözü önünde tokatlanan depremzededen, özelleştirmelere, Tahkim’e karşı çıkan işçiye kadar neredeyse terörist olmayan kalmadı. Bugün pek çok dernek, parti ve sendika temsilcisi “terörist” olduğu gerekçesiyle hapishanelerdedir. “Terörist” yakıştırmaları ilk olarak devrimcilere, devrimci silahlı örgütlere yapıldı. Sonra silahlı ya da silahsız tüm devrimcilere, sonra da hakkını arayan işçi, köylü, öğrenci, memur, esnaf, aydın, kısaca tüm halk kesimlerine terörist denilmeye başlandı. Öz olarak, Düzenin hoşuna gitmeyen bir şey yapıldığında bu teröristliktir. Hemen “terör örgütü üyesi” olmaktan DGM’lerde yargılanmaya başlanırsınız. Günlük yaşamda ne denilirse denilsin, gerçekte herhangi bir örgüt koşulu aranmamaktadır.

Yasanın 1. maddesinin 2. fıkrasında örgüt şöyle tanımlanıyor: *“Bu konuda yazılı olan örgüt iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır.”* Yasası’nın 2. maddesinde hedef daha da genişliyor. Bu maddeye göre; *“Birinci maddede belirtilen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlere mensup olup da bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur. Terör örgütüne mensup olmasa dahi, örgüt adına suç işleyenlerde terör suçlusu sayılır ve örgüt mensupları gibi cezalandırılır.”*

Bu maddeyle hedef genişletilmiş ama, genel olarak silahlı sağcı-faşist örgütlerin ve kişilerin yargılandığı, Türk Ceza Kanunu’nun 313, 314 ve 315. maddeleri doğrudan terör suçu sayılmamıştır. Terörle Mücadele Yasası’nın 3. ve 4. maddelerinde terör suçu kapsamına alınanlar devrimci örgütlerin ve kişilerin yargılandığı 125, 146, 168, 169, 171. maddelerdir. Burada da yasanın kimleri yanına, kimleri karşısına aldığı açıkça görülmektedir. En özlü ifadeyle hedef, demokratik muhalefettir. Örgütlenme özgürlüğüne ilk engel yasa da yer alan “terör” tanımının kendisindedir. Yasaya göre, herhangi bir konuda kamuoyu oluşturmak için bir düşünceyi yaymak için örgütlenmek, dernek, parti vs. kurmak neredeyse imkansız hale gelmiştir. Böylesi örgütler kulsu bile kapatılma ve cezalandırılma tehdidi altında çalışmaları son derece güçtür. Bunun için tutuklu ve hükümlü ailelerinin yeniden yeniden kurdukları dernek sayısına bakmak bile yeterlidir. Ya da kapatılan parti sayısına.

Yasada örgütlenme özgürlüğüne bir başka engel ise 7. maddedir. 7. maddeye göre, 1. maddede tanımı yapılan örgütleri “*her ne nam altında olursa olsun*” kuranlara, bunların faaliyetlerini düzenleyenlere, yönetenlere ve bu örgütlere girenlere ağır hapis ve para cezaları öngörülmektedir. “Her ne nam altında olursa olsun” derken, mesela kadın derneği, tutuklu aileleri derneği, halk meclisleri ve bunlar gibi halkın kendi sorunlarını, düşüncelerini ifade ettiği, çözüm yolları aradığı her türlü örgütlenme olabilir. Yine aynı madde bu örgüt mensuplarına, yardım edenlere, ve örgütle ilgili propaganda yapanlara “fiilleri başka bir suç oluştursa bile” yine hapis ve para cezası öngörülmektedir. Yani dernek, meslek örgütü ‘namı altında’ kurulmuş olan bu kitle örgütlerine yardım edenlerde yasadan payını almaktadır.

Bu ülke Terörle Mücadele Yasası’ndan bugüne bir gecede onlarca dernek, sendika, parti, yayın organı ve kültür merkezlerinin, yüzlerce silahlı polisle basılmasına içerde bulunanların yaka paça gözaltına alınmasına tanık oldu. Faşizmi anlatan filmlerde gördüğümüz sahneleri hep birlikte yaşadık. Sadece 1994 yılı içerisinde 25, 1996 yılı içerisinde 22 Demokratik Kitle Örgütü kapatıldı.

Getirilen yasak elbette örgütlenme ile sınırlı değildir. Çünkü örgütlenme engellendiği takdirde bile kişi tek başına konuşarak, yazarak, tartışarak muhalefetini sürdürebilir, insanları etkileyebilir. Bu olasılığı düşünen dönemin iktidarı “Açıklama ve Yayınlama” başlığı altındaki 6. madde ile bu konuda gerekli yasaklamaları getirir. Buna göre;

- Kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğini açıklayanlar
- Terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin kimliklerini açıklayanlar
- Terör örgütlerinin bildiri ve açıklamalarını basanlar
- Muhbirlerin hürriyetlerini açıklayanlarla ve yayınlayanlar hakkında yüksek para cezaları öngörülmüyor.

Bu suçlar, kitap ve dergiler aracılığıyla işlendiğinde bu yayınların sahiplerine de para cezası getirildi. Bu maddeye göre, örneğin, işkence yapan bir polisin kimliğini açıklayamazsın. Bırakalım isim açıklamayı, işkence iddialarına yer verdiğin ve bu konunun üzerine gittiğinde bile işkencecileri suçlarken kendin suçlu durumuna düşebilirsin. İşte size yüzlerce mahkeme kararından ‘96 yılında yaşanan bir örnek; Mahkeme kararında “*İşkence iddialarının polisi suçlu göstermek amacı taşıdığı, haberleri veren gazetele- rin terör örgütlerini desteklediği....*” deniliyor ve verilen ceza miktarının açıklanmasıyla son buluyor. İşte bu maddeye dayanarak, kimi hoşnutsuzlukları dile getirenler dahi yargılandı. Mehmet Ali Birand’dan tutun da Yaşar Kemaller’e kadar, pek çok aydın, yazar, sanatçı hakkında davalar açıldı, cezalar verildi.

Özellikle bu madde, daha çıkarıldığı 1991 yılından başlayarak demokratikleşme aldatmacalarının da en çok kullanılan aracı oldu. Çıkarılırken da-

hi düşünceyi yasaklayan “141-142 ve 163’ü kaldırıyoruz, Kürtçe konuşmayı serbest bırakıyoruz” demişti. Ve pek çok kesim de adeta “teşekkür” etmişti, övgüler dizmişti. Oysa 141, 142 ve 163’ün içerik olarak kaldırılmadığı, Terörle Mücadele Yasası’nın 8. maddesi ile daha da genişletildiği, kısa sürede görüldü. Yine Kürtçe konuşmanın serbest bırakılmasının, “Kürtçe türkü söyleme”, dağda bayırda konuşma serbestliği olduğu da iyi görüldü. Çünkü Terörle Mücadele Yasası’na göre, Kürtlerin varlığından söz eden bir açıklama yapanlar dahi, suçlandılar, yargılandılar. Daha sonraki dönemlerde de hükümetler ne zaman halkın muhalefeti karşısında sıkışsalar, Terörle Mücadele Yasası’ndaki şu ya da bu madde ile oynadılar.

Üzerinde en çok konuşulan da bu 8. madde oldu. Bugün düzene şu ya da bu oranda muhalif olup da 8. maddeden yargılanmayan aydın, gazeteci, yazar, Demokratik Kitle Örgütü temsilcisi bulunmamaktadır. Aradan geçen 9 yıllık süre içerisinde toplatılan gazete, dergi ve kitap sayısı bile, durumun vahametini gözler önüne sermektedir. 1991 yılında 121 olan toplatılan gazete, dergi sayısı, 1992’de 189’a, 1993’te 425’e, yükselmiş ve artarak da sürmüştür. Kısaca “Ben istiyorum ki devlet çete olmaktan çıkıp, hukuka otursun” diyen Çetin Altan’dan, “Yargı içinde infaz yapılıyor”, “Yargı bağımsız değildir” diyen DGM Savcısı Mete Göktürk’e kadar pek çok kişi, bu maddeden yargılandı.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Terörle Mücadele Yasası’nın çıkarıldığı 1991 yılından bugüne ülkemizin, kanıta, belgeye gerek duymadan görülen tek gerçeği, kayıplar, katliamlar, işkenceler ülkesi olduğudur. Bunun için rakamlara bakmak yeterlidir. Az değil, 1980-1991 yılları arasında, yani 11 yıllık süre içerisinde 10 olan “**kayıp**” sayısı, 1991’den bugüne 700’ü aştı. Sadece Meclis İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’nun elinde 8 bin işkence dosyası bulunuyor. Yine 1989-1991 yılları arasında 42 olan “**faili meçhul cinayet**” sayısı, 1992 yılında 362 oldu. Bugünse 1500’ün üzerinde.... Ev, işyeri baskınlarında, dur ihtarına uymadığı gerekçesiyle ya da hapishanelerde faili belirli olarak katledilenler ise yine “faili meçhul”lerden az değil. Mehmet Ağar “**1000 operasyon yaptık**” diyor. Bir de buna Menzîr’leri ekleyin... Türkiye 1992-1997 yılları arasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde işkence iddiasıyla yapılan 300 başvuru nedeniyle yargılandı ve 70 milyar tazminat ödedi. 1999 yılına kadar Türkiye aleyhine açılan davaların sayısı 1786’yı buldu. Ama kendi hukukunun yargıladığı, cezalandırdığı işkenceci katil sayısı parmakla sayılabacak kadar azdır. Hapishanelerde ise bu suçlardan tutuklu tek bir kişi bula mazsınız. Devlet görevlileri bu kanunun koruması altında olduklarını, cezasız kalacaklarını bilerek işkence yapmakta, kaybetmekte, katletmektedirler. İşte yasanın “Yargılama Usulleri” bölümünde devlet adına kaçırınlar, kaybedenler, kurşun atanlar ve işkence yapanlar koruma altına alınmıştır. Yasanın 12. maddesi: “*Bu kanun kapsamına giren suçların soruşturması sı-*

rasında sanıkların ve tanıkların ifadelerini alan veya olay ve tespit tutanağı düzenleyen zabıta amir ve memurları, zaruret görülmesi halinde duruşmada tanık olarak dinlenebilir” demektedir.

Anlamı, işkence ile alınan ifadelerin tanığı yine işkence yapanlardır. Kişi susma hakkını kullandığında ise, işkenceci bu kez “örgüt tavrı gösterdiğine” dair tanıklık yapar. Bir kez gözaltına alındıktan sonra ya da sonrasında kendinizi koruyabileceğiniz hiç bir dayanak yoktur. Bugüne kadar binlerce kişi sadece işkenceli ifadelere dayanarak, onlarca yılı bulan cezalar aldı. Yasa bir yandan devrimcilere, muhaliflere yönelik onlarca yıl ceza verirken, diğer yandan 14. madde ile muhbirliği teşvik etmiş, koruma altına almıştır.

Şöyle diyor ilgili madde; *“Bu kanun kapsamına giren suçları ihbar edenlerin hürriyetleri rızaları olmadıkça veya ihbarın maliyeti hakkında suç teşkil olmadıkça açıklanamaz.”* Anlamı ahlaksızlığı teşvik etme, ahlaksız gizleme ve ödüllendirmedir. Muhbiri gizleyip, verdiği bilgileri kanıt olarak kullanma, yargılama ve cezalandırma hiç bir hukuk kuralı ile açıklanamaz.

Yasanın 15. maddesinin 1. fıkrası şöyle: *“Terörle mücadelede görev alan istihbarat ve zabıta amir ve memurları ile bu amaçla görevlendirilmiş diğer personelin bu görevlerinin ifasından doğduğu iddia edilen suçlardan dolayı haklarında açılan kamu davası sonuçlanıncaya kadar tutuksuz yargılanırlar.”* Bir davanın sonuçlanmasının yıllar aldığı düşünülürse bunun anlamı işkenceci bir polisin, daha yıllarca işkence yapmaya devam etmesi demektir.

Şurası bir gerçek ki, Terörle Mücadele Yasası, Demirel’in; *“Devlet her zaman rutini takip etmek zorunda değildir, Yüksek menfaatleri icap edince rutin dışına çıkabilir”* sözleriyle kastettiği rutin dışı işlerin yapılması ve yaygınlaşmasının yasal güvencesi oldu. Yasa halka yönelik baskı ve terörü olağan hale getirmenin yanı sıra gerekli olan mali kaynağı da halkın sırtına yükleyecek kadar pervasızca hazırlanmış. Yasanın 2. Ek maddesine göre katliam, işkence, kayıp politikaları için şu başlıklar altında paralar toplanıyor:

“Ek Madde 2: Terörle Mücadele amacıyla yapılacak alım-satım harcamalarını karşılamak üzere aşağıda yazılı kaynaklardan meydana gelen Terörle Mücadele Fonu teşkil edilir. Bu amaçla:

- a) Her yıl İçişleri Bakanlığı’nın bütçesine konulacak ödenek,*
- b) Ticari plaka gelirlerinin yüzde 5’i,*
- c) En az yarı sermayesi devlet elinde bulunan banka ve müesseselerin yıl sonu bilanço karlarının yüzde 3’ü nispetinde ödeyecekleri hisseler,*
- d) İçişleri Bakanı’nın teklifi ve Başbakan’ın onayı üzerine diğer fonlardan yapılacak aktarmalar,*
- e) Trafik cezalarının yüzde 10’u,*
- f) Silah taşıma, bulundurma ruhsatları, trafik sürücü ve tescil belgeleri, ikamet tezkeresi ve pasaport işlemlerinden alınan harçların yüzde 10’u,*
- g) Bağış ve yardımlar,*
- h) İthal edilen silahların gelirlerinin yüzde 10’u,*
- ı) Spor müsabakaları ile at yarışlarından elde edilecek gelirlerin yüzde 5’i,*

- i) Milli piyango gelirlerinin yüzde 5'i,
j) Fon hesabında tutulan paraların faizleri, Terörle Mücadele Fonu'na aktarılacaktır.”

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Terörle Mücadele Yasası ile ilgili görüşlerimizin son bölümünde kısaca da olsa yasanın tutuklu ve hükümlülere yönelik bölümlerine değineceğiz. Bu bölüm başlı başına tartışılması gereken bir konu olduğu için burada, değinmekle yetineceğiz. Yasaya göre bir kez “terör suçlusu” olduktan sonra, artık her şeyin ağırlaştırılmışıyla karşılaşmak kaçınılmazdır. Bu durum ceza sürelerinde olduğu gibi, cezanın infazı için de geçerlidir. Kamuoyunda artık herkes, pankart açan öğrencilerin, devleti milyarlarca dolandıranlardan kat kat daha fazla ceza aldığını biliyor. Aynı durum, cezaların infazı için de geçerlidir. Adli tutuklular aldıkları cezanın beşte ikisini yatarken, Terörle Mücadele Yasası kapsamında ceza alanlar aldıkları cezanın dörtte üçünü hapishanede geçirmektedir.

Ancak kuşkusuz yasanın bugün açısından en önemli maddesi tutuklular ve hükümlüler için getirilen hücre uygulamasıdır. Yasa çok açık olarak tek ve üç kişilik hücrelerden oluşan “**özel infaz kurumları**” öngörmektedir. Yasanın 16. maddesinin ilgili bölümünde şöyle deniliyor; “*Bu kanun kapsamına giren suçlardan mahkum olanların cezaları tek kişilik veya üç kişilik oda sistemine göre inşa edilen özel infaz kurumlarında infaz edilir. Bu kurumlarda açık görüş yaptırılmaz. Hükümlülerin birbirleriyle irtibatına ve diğer hükümlülerle haberleşmesine engel olunur. Bu kurumlarda cezasının en az üçte birini iyi halle geçiren hükümlüler diğer kapalı infaz kurumlarına nakledilebilirler. Bu kanun kapsamına giren suçlardan tutuklananlar da birinci fıkra gösterilen şekilde inşa edilmiş tutukevlerinde muhafaza edilirler. İkinci fıkra hükümleri tutuklular hakkında da uygulanır.*”

Burada sözü edilen “özel infaz kurumları”, bugün hayata geçirilmeye çalışılan F Tipi hapishanelerdir, hücrelerdir. Bu nedenle bugün hücrelere karşı çıkmak, “Terörle Mücadele Yasası”na karşı çıkmayı da zorunlu kılıyor. Hücrelerin yıkılmasını, “Terörle Mücadele Yasası”nın kaldırılmasını istemek bugünün temel talebi olmalıdır. Çünkü bugün devrimci tutuklu ve hükümlülere dayatılmak istenen hücre uygulamasının yasal dayanağı bu “Terörle Mücadele Yasası”dır...

Konu: “HAPİSHANELERDEKİ MAFYA GERÇEĞİ” Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli konuklar,

Değerli Kurultay Katılımcıları:

Adli tutuklu ve hükümlüler, içinde bulundukları koşullar ve yaşadıkları olaylar açısından, ülkemiz hapishanelerinin en çarpıcı gerçeklerindendir.

Çünkü bu koşullar ve yaşananlar, birçok açıdan mevcut düzenin aynasıdır. En özlü ifadeyle; adli tutuklu hükümlülerin bulunduğu koşullarda, tıpkı dışarıda olduğu gibi, “içeri”de de paranın egemenliği söz konusudur. Parası olmayanın yaşama hakkı yoktur. Sömürünün, yoksulluğun, açlığın ve haksızlığın egemen olduğu; gücünün güçsüzü ezdiği, aşağılayıp horladığı bu sistemin hapishanelerinde de aynı tarzda çarklar işlemektedir. Adli tutukluların kaldığı hapishanelerde her kesimden tutuklu ve hükümlünün bulunduğu ve çeteci, mafyacı kural ve “yasalar”ın zor yoluyla baskın bir biçimde uygulandığı düşünülürse, bu gerçek çok daha anlaşılır olur.

Çeteci ve mafyacıların rahat içerisinde yaşadığı, istediği gibi hareket edebildiği, cep telefonlarıyla kirli işlerini sürdürdüğü adli bölümlerde parası olmayanlar, çeşitli biçimlerle ve araçlarla kuşatılıp mafya ve çetelerin eline düşürülmeye çalışılırlar. Mafyanın da, çetelerin de, kendi literatürlerinde ifade edildiği biçimiyle “ayak takımları” buralarda oluşturulur. Mafya şefleri ve çete reislerinin, günümüzde özellikle Eskişehir ve Kartal Hücre Tipi Hapishanesi’ne konulduğu biliniyor. Genel olarak Eskişehir ve Kartal Hapishanesi, hücre tipi olarak bilindiği ve “tabutluk” olarak anıldığından mafyacıların oraya gönderilmesi akıllara şöyle bir soru getiriyor: Çeteci ve mafyacılar, bu hapishanelere gerçekten kaçmamaları, çetelerini ve ihale ilişkilerini içeriden yönetmemeleri için mi konulmuşlardır?..

Bu soruyu cevaplamak için, öncelikle mafyacıların hapishanelerdeki yaşamlarını ortaya koymak gerekiyor.

Hapishanelerde sömürü ve haksızlığa dayalı sistemin tüm kuralları yürürlüktedir. Sistem, hangi tür ilişkilerle varlığını sürdürüyorsa hapishanelerde de durum aynıdır. Baskı, adam kayırma, uyuşturucu, eşitsizlik, yozluk, ahlaksızlık, rüşvet ve daha bir sürü benzer ilişki adli hapishanelerin temel işleyişidir. En “güvenlikli” diye adlandırılan Eskişehir ve Kartal Hapishaneleri’ne her şeyin sokulduğunu, hatta el bombasının bile sokulabileceğini mahkemede anlatan çeteci Ali Bulut’un itirafları ve Eskişehir Hapishanesi’ndeki tutukluların arasında bir tabak içinde eroin servisi yapan hapishane görevlileri bu işleyişin çok çarpıcı ve somut örnekleridir.

Hapishanelerde dönen çarkları bilmeyenler, yıllardır hükümetlerden hapishanelerin koşullarının düzeltilmesini isterler. Oysa buralar zaten devletin dışarıdayken birlikte çalıştığı, kirli işlerinde kullandığı çetecilere ve

mafyacılar sunduğu arpalıklardır. Bu anlamıyla, alan da memnundur, satan da!.. Mafyacılar, faşist çeteler, kiralık katiller, “baba”lar hapishanelerde el üstünde tutulurlar. Bir takım zorunluluklardan, tabiri caizse “aksiliklerden” dolayı ya da göstermelik olarak tutuklanan çete ve mafyacıların herhangi bir sıkıntıları yoktur içeride. Bu gibi durumlarda, işlemeyen bürokrasi anında işler hale gelir ve “malum şahsiyetler” daha tutuklanmadan, konulacakları hapishane belli olur, hatta koğuşlar hazır hale getirilir.

Yasalara göre suçlu olmaları hiç önemli değildir. Bu kavram ancak yoksul, halktan insanlar için geçerlidir. Çete ve mafya elemanları bir “kahraman” gibi hapishaneye “buyur” edilirler. Bu tarz örnekleri çokca sıralamanın gereği yok aslında ama, biz sadece Sedat Peker’i, Erol Evcil’i ve Alaattin Çakıcı’yı hatırlatarak geçelim.

Adını andığımız türdeki “mahkumlar” karşısında devletin savcısı, müdürler ve diğer hapishane görevlileri her türlü kolaylığı göstermek için adeta çırpınırlar. Hapishane yönetmelikleri, genelgeler ve kurallar çete artıkları için bir anda unutulur. Sanki hapishaneye değil de otele gelmişlerdir. Kendilerine adeta dışarıdaki yaşamlarından daha “özgür” bir ortam sağlanır. Rahatça silahı belinde hapishane koridorlarında gezerler, gözlerine kestirdikleri kişilerden zorla haraç alırlar, vermeyenlere işkence yapıp, zorla senet imzalatırlar. Her türlü haberleşme olanağı da bu arada ellerinin altına verilir. Hatta Edirne Tarım Yarı Açık Hapishanesi örneğinde olduğu gibi, bu türden mahkumların geceleri pavyonlarda, gazinolarda eğlenmek için dışarı bile çıkmalarına izin verilir. (Bu olay tutukluların bu gazinolardan birinde, istek yaptıkları şarkıyı söylemeyen Muazzez Ersoy’u kurşunlamalarıyla ortaya çıkmıştır.)

Bir başka örneğe, 19 Şubat 2000 tarihinde “Yüksek Güvenlikli” Hapishane diye adlandırılan Kartal Özel tip Hapishanesi’nde yapılan aramalarda mafyacı Erol Evcil’in hücrelerinde 110 bin dolar (yaklaşık 60 milyar) ile cep telefonu ve kredi kartı çıkması kamuoyunda şaşkınlıkla karşılanırken, Adalet Bakanlığı ve yetkililer sanki doğalmış gibi hiçbir açıklama dahi yapmamışlardır. **Parası olan için** müdürler, savcılar hapishaneye kadın bile getirecek kadar kuralları çiğnerken; parası olmayanlar ya hapishane işliklerinde neredeyse bedavaya çalıştırılırlar ya da mafya babaları ve çetecilerin yanında köle muamelesi görürler. “Mafya Babaları” bir koğuşta 3-5 kişi kalırken, aynı büyüklükteki diğer bir koğuşta parası olmayan tutuklular, 100 kişi kalmak zorundadırlar. Sadece Bayrampaşa adli blokta, 1 ay içinde dönen paranın yüz milyarlarca lira olduğu bizzat hapishane savcısı tarafından söylenmektedir.

Devletin savcısı, müdürü, mafyacılarla, çetecilerle al gülüm, ver gülüm bir ilişki içinde işlerini yürütürler. Müdürler maaşlarından fazlasını onlardan alırlar. Bu gerçeğin herkes farkındadır. Çark, devletin her kurumunda çıkar ve para üzerine kurulduğu için, kimse kimsenin işine karışmaz. Hapishane idarecileriyle çeteler arasındaki bu pis ilişkilerin pek çok örneği za-

ten zaman zaman basına ya da televizyona yansımaktadır. Ara sıra istenmeden işlerin karıştığı, şu veya bu şekilde kamuoyuna yansıdığı da olur elbette. Örneğin; 19 Eylül 1999 tarihinde Bayrampaşa Hapishanesi B Bloкта (adli tutukluların kaldığı blok) rant hakimiyeti yüzünden yaşanan çeteler arası çatışmada, 7 kişinin ölümü ve sonrasında ortaya çıkan gerçekler, hapishane müdürleri ve savcılarıyla çeteler arasındaki ilişkinin somut göstergesiydi. Olay esnasında 2. Müdür'ün odasında bulunan faşist-mafyacı Kenan Ali Gürsel'in kasasında trilyonu geçkin para bulunmuş, ayrıca 2. Müdür'ün bu çete reislerinden borç ya da farklı amaçla para aldığı kamuoyuna da yansımıştır. Mafyacıları, çeteleri hapishanelerde “krallar” gibi yaşatanlar bir şekilde kurulu tezgahları ortaya çıktığında; “Vay bu işler neden böyle oluyor, hapishanelerde devlet yok, denetim sağlayamıyoruz” diyerek sözde hapishanelere dikkat çekmeye başlarlar.

Bayrampaşa adli blokta yaşanan bir başka olayda ise faşist-mafyacı Alaattin Çakıcı'nın adamları tarafından, rant hakimiyeti nedeniyle çıkarılan çatışmada 2 kişi öldürülür. Bu çatışma sonrası idareye ve askere teslim edilen silahlardan bir tanesi, daha sonra yine bu hapishanede yaşanan bir başka cinayet olayında tekrar ortaya çıkacaktır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu örnek, hapishanelerdeki mafya, hapishane idaresi ve askerler arasındaki işbirliğinin çarpıcı örneklerinden sadece birisidir. Bunun gibi, kamuoyuna yansımayan ya da yansıdığı halde üzeri örtülen birçok olayı, burada bulunan siz katılımcılar ve konuklarımız gibi, kamuoyu da bilmektedir. Mafyacılar, çeteler bizzat hapishane güvenliğinden sorumlu olanlar tarafından firar ettirilirlir. Basın ve televizyon, bu tür durumlarda hemen yaygarayı başlatır; “Hapishaneler yol geçen hanı!..” Bu tarz çığırtkanlıkları çarpıtma ve yalan haberler tamamlar. Tabii ardından yeni “önlemler” de gelir. Ve bu yeni “önlemler” her nedense mafyacılar, çetecilere değil, yalnızca siyasi tutuklulara uygulanır. Hapishaneler konusunda ne zaman böyle yayınlar yapılsa, genellikle yayının görünürdeki nedeni mafyacılarıdır ama, iş dönüp dolaşıp siyasi tutuklulara yönelik karalama kampanyalarına ve kısıtlamalara dönüşür. Hapishane idaresi ve asker tarafından kışkırtılarak siyasi tutukluların üzerine saldırtılan mafyacı-faşist çeteler, dışarıda olduğu gibi hapishanede de bu görevlerini yerine getirirler. Ortaya koyduğumuz bu gerçeklerin anlaşılması için, yaşanan somut bir örnekle bu kirli ilişkileri gözler önüne serelim.

13 Aralık 1999 günü, Sakarya Hapishanesi'nde, idare ve faşist adli tutuklular işbirliği içinde siyasi tutuklulara saldırdılar. Siyasi tutuklular, bu saldırı karşısında, barikat kurarak direnişe başlarlar. Bunun üzerine hapishane idaresi, basın ve televizyonun da desteğiyle bir taraftan “isyan var” demagogileri yaparken, diğer taraftan koridora asker sokarak yeni bir katliam hazırlığında olduğunu gösterir. Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu, bu saldırı

karşısında tüm hapishaneleri harekete geçirerek cevap vermekte gecikmez. Eylemlerin tüm hapishanelere yayılmasının ardından saldırmaya cesaret edemeyen idare, siyasi tutukluların taleplerini kabul etmek zorunda kalır.

Bu senaryolar Uşak, Çankırı, Ankara Ulucanlar ve daha birçok hapishanede de tekrarlanır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Yukarıda bahsettiğimiz örneklerden hareketle gerçekleştirilen her provokasyonda, açığa çıkan her pislikte devlet kendi payını gizleyerek “koğuş sisteminin” tüm bu olaylara sebep olduğundan bahsedip, “çözüm” olarak da “F Tipi” hapishaneleri gündeme getirmiştir. Oysa yine herkesin yakından tanık olduğu gerçekler var ki; devletin tüm bu demagojilerini yalanlıyor. İşte Eskişehir ve Kartal Hapishaneleri... Bu hapishaneler de hücre tipi olarak inşa edilmiş ve bu biçimde kullanılmaktadır. Ama ne Eskişehir, ne de Kartal hapishaneleri mafyacılar için “tabutluk” değil, adeta birer “çiftlikevi”dir.

Kamuoyunda pek bilinmez; pek çok hapishanede mafya babaları zaten hapishanelerin hücre tipi olarak yapılmış bölümlerinde kalırlar. Çünkü orada her türlü kirli ilişkilerini dikkat çekmeden rahatlıkla sürdürürler. Koğuşların kalabalığına katlanmadan daha rahat yaşarlar. Hücreleri, banyosundan televizyonuna ve hatta faksına kadar her türlü lükse sahiptir. Yine hücre kapıları 24 saat açıktır. Yani siyasi tutuklular için hatırlanan hücrelere uzaktan yakından benzememektedir.

Mafya babalarının bulunduğu hapishanelerdeki kirlenmeyi, dönemin Kartal İlçe Başsavcısı Hüseyin Boyrazoğlu bakın nasıl açıklıyor; “... *siyasi tutukluların kaldığı bir Cezaevinde olmayı tercih ederim. Çünkü siyasilerin kaldığı yerde personel kirlenmesi olmuyor. Menfaat ilişkisi olmuyor...*” (Sabah PAZAR Gazetesi, syf. 19, 12 Mart 2000)

Bu sözler, dile getirdiklerimizin yetkili bir ağızdan teyit edilmesinden başka bir şey değildir. HÜCRE HAPİSHANELER, asıl olarak siyasi tutuklular açısından bir tabutluktur. HÜCRE HAPİSHANELER’in amacı siyasi tutukluların kolektif yaşamını ve örgütlülüklerini dağıtmak, yalnızlaştırılan tutuklulara sistemli, düzenli her türden işkencenin yapılmasıdır...

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Tebliğimizin başından itibaren ortaya koyduğumuz gerçekler, somut örnekler ve bu doğrultuda yaptığımız tespitlerden hareketle rahatlıkla söyleyebiliriz ki; Türkiye hapishanelerinde çifte standarda dayalı bir yapı mevcuttur. Sistem kendisine benzer bir yapıyı dışarıda olduğu gibi içeride de kurmuştur ve devam ettirmektedir. Sistem, niteliğine uygun bir tarzda, mafyacılara, çetecilere “Flamingo Yolları” inşa eder, var olanları da buna göre düzenlerken, “ağalarına” her türlü olanağı sağlamıştır. Dönem dönem uygulanan taktik ve politikalar değişse de egemenler için değişmeyen tek

bir amaç vardır; HAKLARI ve ÖZGÜRLÜKLERİ İÇİN MÜCADELE EDEN İN-SANLARI SUSTURMAK, TESLİM ALMAK!..

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bugün hapishane politikaları ve bunların sonuçları tartışılacaksa başta ABD olmak üzere emperyalizmin rolü ve etkisi göz ardı edilmemelidir. Ancak o zaman gerçekçi, doğru ve bilimsel sonuçlara ulaşabiliriz. Bilimsel ve gerçekçi sonuçlara ulaşabilmek, doğru çözüm yollarının tespit edilmesi demektir. Böylece hapishanelerde ölen, işkence gören, bedel ödeyen siyasi tutukluların haklı mücadelesine dışarıdan nasıl destek verebileceğimizin cevabını da bulabiliriz. Bu kurultay ancak bunlar başarılabildiğinde gerçek işlevine kavuşmuş olacaktır.

Elbette sonuçlar çıkarmak ve çözüm yollarını bulmak da tek başına yeterli olmayacaktır. Çünkü, ne kadar doğru ve gerçekçi sonuçlar çıkarırsak çıkaralım, eğer bunları hayata geçirebilecek bir pratik ortaya konamaz ve söylenenler burada kalırsa; yani doğrular yaşam içerisinde kendine yer bulamazsa, söylenenlerin gerçek, söylenenlerin doğru olmasının özel bir anlamı da yoktur.

Yıllardır ülkemizde hapishaneler üzerine herkes bir şeyler söylüyor ve herkes kendine göre bir çizgi üzerinden pratik de sergiliyor. Ama söylenenlerin yapılmaması veya atılan adımlarda ısrarcı olunmaması, her geçen gün yeni katliam politikalarının yükseleceği zemini de hazırlıyor.

Bu nedenle hapishanelerde yükselen çığlığa karşı sessiz kalmayalım ve bu birlikteliğin somut adımlarını bir an önce hayata geçirelim diyor;

Tüm Kurultay Katılımcılarına, konuklarımıza saygılarımızı sunuyor, hepimiz için, tüm bir halk için bedenlerini açlığa yatıran siyasi tutukluları da buradan selamlıyoruz.

Konu: “F TİPİ HÜCRELERİ, ‘BİREYİ ve BİREYSEL ÖZGÜRLÜKLERİ’ SAVUNMA ADINA ONAYLAYANLAR”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Katılımcılar;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Kurultayımızı izleyen değerli Basın Mensupları;

“F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELER saldırısı ile birlikte, Adalet Bakanlığı, bir yandan hızla hücre inşaatlarını tamamlarken, diğer yandan da varolan “koğuş sistemi” üzerine değişik biçimlerde bir takım yalan, çarpıtma ve karalamalar yapmış, hatta dezenformasyon yöntemini kullanarak kamuoyunu yanlış bilgilendirmiştir. Adalet Bakanlığı kamuoyuna gerçekleri açıklamak yerine, hücrelerle hedefledikleri esas amacı gizlemeyi tercih etmiş ve F Tipi üzerine tartışmaları, daha çok mimari yapıyla sınırlandırmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda “oda tipi”, “lüks odalar”, “beş yıldızlı otel” yalanları gündeme gelmiş ve asıl olarak bu yalanları “örgüt baskısı” ile iç içe dile getirilen “birey ve bireysel özgürlükler” söylemleri tamamlamıştır. Adalet Bakanlığı, sözünü ettiğimiz dezenformasyon yöntemini kullanarak hücreleri meşrulaştırmak ve hücrelere karşı kamuoyunda oluşan tepkileri yumuşatmak, en azından karşı olan belli kesimleri tarafsızlaştırmak istemiştir. Bu noktada; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Ali Suat Ertosun’un CNN Türk’te yayınlanan Mehmet Ali Birand’ın “32. Gün” Programı’nda sarfettiği şu sözlerini hatırlatmak isteriz; *“F tipi cezaevlerini, tutukluları örgüt liderlerinin baskısından kurtarmak için inşa ediyoruz.”*

Oysa gerçekler ne kadar karartılmaya çalışılırsa çalışılırsın gizlenemeyecek derecede açıktır.

Hücre, ister dubleks, ister lüks olsun ya da isterse olmasın; ister adına “oda” denilsin ya da denilmesin, gerçekte diğer tüm insanlarla bağın kopartılmasıdır. Yalıtma ve yalnızlaştırmadır. İnsanın insana yasak edilmesidir. Hücreler özcesi tecrittir, daha Türkçesi işkencedir.

Adalet Bakanlığı ve ona bağlı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün, yukarıda sözünü ettiğimiz HÜCRE HAPİSHANELERİ cilalama ve gerçekleri pusandırma çabasının en önemli ayağının medya olduğu biliniyor. Gazete ve televizyonlarla yapılan toplantılar ve “F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELER’e düzenlenen “ikna” turları ile bir takım köşe yazarı ve televizyon programcıları yalanı ve doğruyu bilinçli bir biçimde bir birine karıştırdılar. Siyasi tutukluların örgütlü-kolektif yaşamlarına yönelik yalan ve karalamalarını *“koğuş sistemi ve toplu yaşamın kötülükleri”* ile açıklamaya çalışırken, adli koğuşlarda rastlanılan -ki bunlar bizzat sistem tarafından üre-

tilmektedir- “koğuş ağalığı” gibi örneklerle bireyi ve bireysel özgürlükleri göklere çıkardılar. Onlara göre hapishanede örgüt baskısı vardı. Hatta hapishanelerde devletin baskısı bunun yanında az bile kalırdı. Avukatlarını kendileri seçemezler, nasıl savunma yapacaklarına dahi kendileri karar veremezlerdi. Avukatlarıyla örgüt sorumluları olmadan yalnız görüşemezlerdi. Hangi kitabı okuyacaklarına dahi örgüt karar verirdi. Ranzalarının baş ucuna sevgililerinin resmini bile asamazlardı. Koğuş sistemi birey olarak var olma hakkını tamamen yok ediyordu. Örgüt hiyerarşisi bireyin var oluşuna vurulan en büyük darbeydi.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu örnekler elbette daha da çoğaltılabilir. Ama her şeyden önce belirtmeliyiz ki; bu iddiaları gündeme getiren hiçbir köşe yazarı ya da TV programcısı iddialarına ilişkin herhangi bir kanıt dahi ortaya koyamamışlardır. Ne bir hapishaneye gitmişler, ne de herhangi bir tutuklu ya da hükümlüyle görüşmüşlerdir. Kim kime baskı uygulamış, kimler kimlerin üzerinde nasıl bir tahakküm kurmuş soruları isim, yer ve zaman belirtilerek cevaplanmamış, ortada bırakılmıştır. Adalet Bakanlığı kanalıyla bizzat Milli Güvenlik Kurulu’nda çerçevesi çizilmiş bir tarzda mesele ele alınmış, sözünü ettiğimiz köşe yazarı ve televizyon programcıları bu doğrultuda kamuoyunu devletin istediği şekilde yönlendirmeye çalışmışlardır. “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELERE karşı çıkanları birey olmamakla suçlamışlardır. Bunun onlar açısından elbette anlaşılır bir nedeni vardır: Devlet, örgüt baskısı vb söylemlerle, bu söylemlerin arkasına sığınarak tutukluları yalnızlaştırmayı, tek başına bırakılan insanın baskılara karşı direnme gücünü zayıflatmayı ve işkence, katliam dahil her yöntemi kullanarak “Teslim Almayı” amaçlamaktadır, devletle bu tarzda aynı söylemleri kullananlar da devletin bu amacında ortaklaşmışlardır...

Halbuki örgütlü yaşamın özü, şairin de dediği gibi; “**BİR AĞAÇ GİBİ TEK VE HÜR, BİR ORMAN GİBİ KARDEŞÇESİNE YAŞAMAK**”tır. Örgütlü yaşam; düşünen, üreten, sorunlara kolektif olarak kafa yoran, siyasal kimliği ve kişiliği koruyan, geliştiren ve yeniden üreten bir yaşamdır. Ve açık yüreklilikle söylemek gereklidir ki, tutuklular elbette örgütlü olacaklardır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Şimdi şu sorular sorulmalıdır:

Örgütlü olmaya, örgütlü yaşamaya bunca saldırının, bunca karalamanın yapılıyor oluşu nedendir?.. “**Birey**” ve “bireyin var oluşu” denilen şeyler nedir?..

Bildiğiniz gibi bu sözler, 1980 cuntasının ardından, tüm ülkede estirilen ideolojik ve kültürel saldırılarla ayyuka çıkmıştır. Birey ve bireyin çıkarları her şeyin üzerindedir denilmiş, kendini düşün ve kendin için yaşa anlayışı hakim kılınmaya çalışılmıştır. Bu kültürel saldırıların bir ayağını -bugün de

olduğu gibi- bazı “aydın” ve sanatçılar oluşturmuş, cunta esas olarak tüm toplumu, bu “aydınlar” üzerinden kültürel olarak yeniden şekillendirmek istemiştir.

Egemenlerin yüzyıllardır en çok korktukları şeyin, örgütlülüğün, tasfiye edilmesini üstlendiler. İdeolojik, örgütsel, felsefi ve sanatsal düzlemde kendilerince konuyu “derinleştirdiler”. Bireyin keşfedilmesi, bireyciliğin körüklenmesi ve nihayet örgüt düşmanlığı, bu kesimlerin en önemli konularıydı. “*Örgüt bireyin gelişimini engelliyor, sınırlıyor*” du, “*Özgür düşünüp yaratabilmek için örgüt cenderesinden kurtulmak gerekiyor*” du. Sistem böyle düşünen, böyle yaşayan insanlar istiyordu. Çünkü, atomlarına kadar parçalanmış, bir arada yaşayan ama birbirinden habersiz, birbirine ilgisiz insanların yönetmek çok daha kolaydı. Sürü misali kavalı eline alan istediği yere sürebilirdi. Bireyin kişisel hırs ve çıkarları, toplumsal ihtiyacın zorunluluklarının, önceliklerinin önüne geçince toplumsal dayanışma ve paylaşma da yok olur. İnsanın sosyal bir varlık olma özü kaybolur. Sosyalleşemez de. Sadece bireyci olur. Yani içinden geldiği sınıfın ya da tabakanın ihtiyaçlarının, sorunlarının bilincine varmış ama, onun gereklerini yerine getiren bir insan olmaktan çıkar, kişisel güç ve hırslarının batağında sürüklenir durur. Bu dönem her türden kanal, her türden söylem, yalan ve demagoji kullanılarak kitleler, sistemin yarattığı boş hayaller dünyasına çekilmeye çalışıldı. Halkı psikolojik, moral ve siyasal anlamda teslim almak için suni ideolojiler yaratma yollarına dahi gittiler. Kişiliksizleştirme, depolitizasyon, dejenerasyon, yozlaşma ve kültürel erozyon topluma hakim kılındı. Kimliksizleştirme, kişiliksizleştirme ile politika ve örgütlenmeyi yanına yaklaşılmaz kılma siyaseti, zamanla başka bazı silahlar da devreye sokularak boyutlandırıldı. Futbol, Spor Toto, Spor Loto, Milli Piyango çılgınlığı başını almış gitmişti. “Bir gün sen de zengin olabilirsin” mantığıyla bireysel kurtuluş anlayışı yerleştirilmeye çalışıldı. Düşünüş tarzları yeniden biçimlendirilmek istendi. Değerler alt-üst edildi. Fırsatçılık, kolay yoldan ve her seferinde daha çok kazanma hırsı, yolunu bulma ve başkalarının başlarını ezerek yükselme sürekli cilalanan yeni erdemlerdi artık. Tersi tutum içinde olanların yeni adı ise “enayi” idi. “Benim memurum işini bilir” düşüncesi ile rüşvet ve dolandırıcılık meşrulaştırılırken, köşe dönmeçilik bir anlayış haline getiriliyordu. Yüceltilen “bireysel kurtuluş”tu artık.

Çok değil on yıl sonra, 90’lı yıllara gelindiğinde, 12 Eylül’ün ideolojik ve kültürel politika ve saldırıları giderek daha da boyutlandırıldı. Sistem açısından süreç de, gelişmeler ve tarihsel koşullar da buna çok uygundu. Sosyalizm ciddi bir prestij kaybına uğramıştı. Bu durum kaçırılmaması gereken bir fırsat olarak ele alındı ve gereği büyük oranda yapıldı. Karşı propagandaya hız verildi. Artık “Yeni Dünya” ve onun “yeni” düzeni sahnede idi. İnsanlığın “özgür ve eşitlikçi bir dünya özleminin sonu” deniyordu... Özgürlük de, eşitlik de, bağımsızlık ve demokrasi de, barış da, yani her ne lazımsa her şey “Yeni Dünya Düzeni”nde mevcuttu. Alternatif arayışına son

verilsindi artık. Çünkü “başka sistem yok”tu, “başka dünya yok”tu... Böyle deniliyor, “yeni” sistem sabah akşam göklere çıkarılıyordu.

Zamanla daha da ileri gidildi. “Yeni Dünya”nın akıl hocalarından, Francis Fukayama’nın çok bilinen sözüyle “TARİHİN SONU” gelmişti. “Tarihin Sonu” ve onu çevreleyen söylem; aslında bu yıllara damgasını vuracak düşünsel saldırının en önemli parçasıydı. Bu sözlerle bağımsızlık, demokrasi özgürlük ve eşitlik için mücadele etmenin anlamsız olduğu anlatılmak isteniyordu... Toplumcu ideallerin boş bir hayal olduğundan dem vuruluyordu. “Yeni Dünya”da ideolojiler ölmüştü. Sınıf kavgaları bitmişti. Bu türden söylemlerle, bütün tarihsel doğruları alt üst ettiler. Yabancılaşmayı giderek derinleştirdiler. İnsanlar kendilerini var eden değerlerine, geleneklerine, kimliklerine ve nihayet içinde yaşadıkları topluma yabancılaştırıldılar. Bireyin çıkarları her şeyin üzerinde tutulmalıydı. “Her koyun kendi bacağından asılır” anlayışını neredeyse bir felsefe haline getirdiler.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Özetle, tüm bu süreçler boyunca ideolojik ve kültürel saldırıların en önemli parçası bireyi göklere çıkarmak olmuştur. Bunu tamamlar tarzda örgütü, örgütlenmeyi ve örgütlü olmayı düşman ilan ettiler. Bu politikalarında başarılı olabilmek için her türlü baskı ve sindirme aracını kullandılar. Zamanla 12 Eylül Anayasası da yetmedi. Anti-Terör Yasası’na sarıldılar. Ve biliyorsunuz, bu yasa ile birlikte memlekette “terörist” sayısı bir hayli de arttı!.. Hakları ve özgürlükleri için mücadele eden; düşünen, sorgulayan, örgütlenen, bir biçimde muhalefet eden herkesi “terörist” diye nitelendirdiler. En küçük hak alma ve özgürlük eylemini “terör” eylemi, katılanları da “terör örgütü üyesi” ilan ettiler. Evlerde, sokaklarda katlettiler, işkenceyi olağan bir uygulama haline getirdiler ve binlerce insanı hapishanelere doldurdular. İlerici, devrimci, demokrat insanlara yönelik saldırılar hapishanelerde de değişik biçimlerde devam ettirildi.

Siyasi tutuklu ve hükümlülerin ise hak gasplarına, keyfi uygulamalara, “genelge” kılıfına büründürülmüş tüm saldırı ve katliamlara, provokasyon ve katliam girişimlerine karşı örgütlü güçleriyle direndikleri bilinen bir gerçektir. Örgütlü güçleri ve yaşamları sayesinde saldırılar karşısında durabildiler. Kendilerini koruyabildiler ve seslerini duyurabildiler. Hak ve özgürlüklerini örgütlülükleriyle savundular, örgütlü yaşamlarıyla korudular. Fiziki saldırılar yanında, ideolojik ve kültürel tüm saldırılara yine örgütlü yaşamlarıyla karşı koydular. Tutsaktılar ama, beyinleri özgürdü. Düşüncelerini, ideallerini, özelemlerini korudular.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Unutulmamalıdır ki; bugün hapishanelerde direnen siyasi tutuklular, düzene muhalif oldukları için, bu sistemin değişmesini istedikleri için, devrimci oldukları için tutuklanmışlardır. Örgütlü, kolektif yaşamlarını dışarı-

da olduğu gibi içeride de sürdürmeye devam ettiler. Hak almanın örgütlü olmayı, birlikte hareket etmeyi gerektirdiğini, hakların ve özgürlüklerin ancak mücadele edilerek kazanılabileceğini bir an olsun unutmadılar. Bu temelde ilkeli, kurallı bir yaşam örgütlediler. Bu aynı zamanda egemenlerin bireycileştirme, bencilleştirme politikalarına karşı da alternatif bir yaşamın her şeye rağmen savunulmasıdır. Tüm bunlar Türkiye ve Türkiye hapishanelerinin gerçeğidir.

Bugün bireyin özgürlüğü adına “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELERİ savunanlar, bu gerçeği bilinçli olarak göz ardı etmektedirler.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu noktada, Kurultayımızın sonuç bildirgesinde yer almasını istediğimiz bir çağrı üzerinde durmak istiyoruz:

Birey ve bireyin özgürlüğü adına “F TİPİ” HÜCRE HAPİSHANELERİ savunanlar ve bu biçimde tecrit ve yalnızlaştırmayı, işkenceyi ve uzun süreli işkenceli ölümü onaylayanlar şu sorulara cevap vermelidirler: Hangi tutuklu örgüt baskısı altındadır?.. Hangi tutuklu zorla direnişlere sokulmaktadır?.. Hangi tutuklu istediği kitabı okuyamamaktadır?.. Hangi tutuklu avukatını kendisi seçememektedir?..

Hangi tutuklunun savunmasına müdahale edilmiştir?..

Hangi tutuklu avukatıyla örgüt yöneticileri olmadan yalnız görüşememektedir?..

Kanıtlarıyla, isim, yer ve zaman belirtilerek, tüm iddialarını ortaya sermelidirler.

Sorulmalıdır ...

Sorulmalıdır ki;

Tutukluların istediği kitapları ve gazeteleri vermeyenlerin, ailelerin gönderdiği resimleri içeri sokmayanların, yırtanların, tedavileri engelleyerek ölümlere sebep olanların kimler olduğu da görülmelidir. Ulucanlar'da ve Burdur'da katliamdan kurtulanlarla konuşulmalıdır. Cemal Çakmak'la, Veli Saçılık'la, Sadık Türk'le konuşulmalı, asıl olarak kimlerin baskı uyguladığı daha net ve açık görülmelidir.

Bireyi ve bireyin özgürlüğü adına F TİPİ HÜCRE HAPİSHANELERİ savunanlar, hücrelerle gerçekleştirilmeye çalışılan işkence ve katliamlardan birinci dereceden sorumlu olacaklardır.

Konu: “SİYASİ TUTUKLU ve HÜKÜMLÜLERİN ORTAK-KOLEKTİF-ÖRGÜTLÜ YAŞAMLARI”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Katılımcılar;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Kurultayımızı izleyen değerli Basın Mensupları;

Aylardır inşası ve gerekli yasal düzenlemeleriyle geçiş hazırlıkları yapılan “F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELER için artık neredeyse gün sayılıyor. “F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELER’in tartışılmaya başlandığı günden bugüne Adalet Bakanlığı’nın sık sık gündeme getirdiği konulardan birinin, toplu olarak bir arada yaşanan “koğuş sistemi”nin “olumsuzlukları” olduğu biliniyor

Hatta daha da ileri giderek, Adalet Bakanlığı’nın zaman zaman, hapis-hanede yaşanan tüm sorunların nedeni olarak, tutuklu ve hükümlülerin toplu yaşamını gösterdiği de bilinen bir gerçektir.

...

Peki nedir hapishanelerde toplu yaşamak?..

Toplu yaşamak, tutuklu ve hükümlüler için, sadece 30-40 kişilik koğuş-larda bir arada yaşamak mıdır?.. Toplu yaşamak, aynı koğuştaki bir arada yemek yemek ya da uyumak mıdır?..

Toplu yaşamak, eni sonu aynı havalandırmayı kullanmak mıdır yalnızca?

Bir de şöyle soralım; Adalet Bakanlığı’nın iddia ettiği gibi toplu yaşamak; sigara dumanı altında kalmak, her gün tuvalet veya banyo sırası beklemek ya da her hangi bir tutuklu veya hükümlünün istediği kitabı okuyamaması mıdır?..

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemiz hapishanelerinde, başta sağlık olmak üzere, saymakla bitmez çoklukta sorunun yaşandığı, bugün herkes açısından çok net bir durumdadır. Ama Adalet Bakanlığı’nın sıkça dile getirdiği biçimiyle, hapishanelerde yaşanan her türden olumsuzluğun kaynağı “koğuş sistemi” değildir. Ne Bakanlığın, ne de hapishanelerle ilgili herhangi bir kurumun, çok önem veriyormuşçasına tutuklu ve hükümlülerin banyo ve tuvalet sırası, sigara içen ve içmeyenlerin aynı mekanda yaşıyor olması gibi konulara vurgu yapıyor oluşu ne kadar inandırıcıdır. Amaçlananın “F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELERİ meşrulaştırmak olduğu açıktır. Kaldı ki; hapishanelerde yaşanan sorunlar yalnızca sağlıkla da sınırlandırılmaz. Onlarca konuda, hemen her gün yeni yeni sorunlar ortaya çıkmakta, çözüm bulunulduğu düşünülen

konularda da Adalet Bakanlığı ve ilgili kurumların keyfi uygulamalarıyla yeniden başa dönülmektedir.

Ülkemiz hapishaneler gerçeğinin bilincinde olan hiç kimse, hapishanelerde yaşanan sorunların çözümünün Adalet Bakanlığı ve kurumları kanalıyla sağlanacağını söyleyemez. Adı değişse de, politika ve uygulamaları değişmeyen, kısa ya da uzun zamanlı “icraat” dönemlerinde yalnızca katlettikleri tutuklu ve hükümlü sayısı ile övünen hükümetleri gayet yakından tanıyoruz. Gelen giden hükümetler ve bunların hapishanelerle ilgili kurum, bürokrat ve idarecileri, yıllardır izledikleri politikalar ve Nazileri aratmayan uygulamalarıyla onyıllardır kesinlikle sorun çözen olmadılar. Aksine sorun yarattılar, sorunları her geçen gün daha da büyüttüler. Sağlık, temiz ve yaşanabilir koşullar, beslenme, haberleşme, ziyaret, mahkemeye gidiş-gelişler gibi konularda, bırakın kendilerinin çözüm üretmesini, tutuklu ve hükümlülerin en doğal hak ve özgürlüklerini gasp ettikleri gibi, kendi çabalarıyla ihtiyaçlarını karşılamalarını da keyfi gerekçelerle engellediler.

Yaşanan sorunlar en genel anlamıyla böyle sıralanabilir. Tutuklu ve hükümlülerin hapishanelerdeki temel yaşamsal sorunlarını nasıl çözümlemeye çalıştıklarına geçmeden önce, düşünülmesi gereken temel bir noktanın üzerinde durmak istiyoruz. Burada sorunlarından bahsettiğimiz, enine boyuna tartıştığımız insanlar tutsaktırlar. Hapishane koşullarında tüm hakları ellerinden alınmıştır... Verilen kimi haklar da istenildiği zaman kısıtlanabilecek şekilde, yukarıdan aşağıya Bakanlığın ve hapishane idarelerinin denetimi altındadır. Toplumdan tecrit edilmiş bir şekilde yaşamak zorunda bırakılan tutuklu ve hükümlülerin, en doğal insani haklarının gasp edilmesinin yanı sıra siyasi tutuklular düşüncelerinden, kimliklerinden vazgeçmeleri için hapishane idarelerince sürekli olarak baskı da görmektedirler.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu koşullarda yaşayan, hak ve özgürlükleri mütemadiyen gasp edilen tutuklu ve hükümlüler, aynı zamanda ekonomik zorluklar içerisinde yaşamalarını idame ettirmeye de çalışmaktadırlar. Günümüz koşulları ve ülkemizin ekonomik tablosu düşünülürse, günde sadece iki paket Maltepe Sigarası almaya yeter iâşe bedeli ile tutuklu ve hükümlülerin nasıl yaşadıklarını varın düşünün. Çoğunlukla dar gelirli ve yoksul tutuklu ve hükümlü ailelerinin sınırlı, özverili desteği sayesinde yaşamalarını sürdürmeye gayret eden tutuklu ve hükümlülerin, tek başlarına bunu başarabilmelerinin mümkün olmadığı açıktır. Ki bir çok tutuklu ve hükümlü yakınının, evlatlarının bulunduğu hapishanelere uzak illerde oturduğu gerçeği de unutulmamalıdır... Bunun anlamı, pek çok ailenin hapishaneye yakınının ziyareti dahi gitmekten uzak olduğudur.

Tüm bu saydıklarımız ve bunlara eklenebilecek diğer ekonomik, sosyal ve elbette siyasal nedenlerle, tutuklu ve hükümlüler kendi ihtiyaçlarını kendilerinin karşılayabilmesi için paylaşıma ve dayanışmaya dayalı bir ör-

gütlenme oluşturmak zorunludur. Bu örgütlülüğün hapishaneler somutundaki karşılığı KOMÜN örgütlenmesidir. KOMÜN örgütlenmesi için, tutuklu ve hükümlülerin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gönüllülük esasıyla oluşturdukları örgütlenmenin genel adıdır diyebiliriz. KOMÜN kendi içinde SAĞLIK, HUKUK, YİYECEK-GİYECEK VE MADDİ HARCAMALAR gibi ihtiyaçların giderilmesi için oluşturulan örgütlenmeleri de kapsar. Bakanlığın iāe bedelinin ve tutsak yakınlarından gelen tüm maddi katkıların toplandığı yer de bu örgütlülüktür. Toplu yaşamayı sadece bir arada kalmak olarak kabul etmeyen siyasi tutuklular, kolektif bir tarzda tüm maddi gelirlerini, eşyalarını paylaşır, ihtiyaçlarını yine kolektif bir tarzda, herkesi gözeterek giderirler. KOMÜN'de varolan herşey herkesin olduğı gibi, yokluk da herkesindir... Her şeylerini olduğı gibi, ekmeklerini, aşlarını, giysilerini de paylaşırlar. “Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için” anlayışı ile kardeşçe, dostça, arkadaşça, yoldaşça şekillendirdikleri ortak yaşamlarının en önemli parçası KOMÜN örgütlülüğüdür.

Bir noktanın daha üzerinde önemle durulmalıdır; adli kısımda yatan tutukluların yalnızca bir paket sigara, bir öğün yemek için maddi durumu iyi olan tutuklulara köle gibi hizmet ettiğı düşünöldüğünde, devrimci tutuklu ve hükümlülerin yaşamının aynı zamanda düzenin yozluklarına, adaletsizliklerine de bir alternatif olduğı görölecektir. Bunun dışında, tutuklu ve hükümlülerin taleplerini dile getirmek, yaşanan sorunlara çözüm bulmak, hak ve özgürlüklerinin takipçisi olmak amacıyla nice işkencelere, katliamlara rağmen kurumlaştırılan SİYASİ TEMSİLCİLİK hakkı da hapishane örgütlülüğünün bir parçasıdır.

Tutuklu ve hükümlüler, anlayış olarak üzerinde ortaklaştıkları ortak-kolektif yaşamlarının bir gereğı olarak, birbirlerine karşı sorumludurlar. Karşılıklı sevgiye, saygıya ve sorumluluğı dayalı kolektif yaşamlarında, ilkeli, kurallı ve disiplinli bir yaşam sürerler. **Yaşamlarını, yasaklar ve dayatmalarla değıl, birbirlerine karşı duydukları sorumluluk bilincine ve disiplinlerine göre şekillendirirler.** Paylaşımçı, dayanışmacı, özverili, saygılı ve her şeyden önemlisi gönüllüdürler. Kolektif yaşamın bir gereğı olarak inşa edilmiş ilkeleri ve kuralları bir dayatma, hatta “örgüt baskısı” olarak addetmek, tek kelimeyle Adalet Bakanlığı’nın, yukarıda sözünü ettiğimiz güzellikleri karalamak gayretinden başka bir şey değıldir. Nedense Bakanlık ve ona hakim olan “zihniyet” paylaşım, dayanışma, sevgi, saygı, sorumluluk bilinci ve gönüllülük üzerine kurulu KOMÜN yaşamına düşman bir durumdadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Buraya kadar üzerinde durduklarımız, ağırlıklı olarak hapishanelerde örgütlü olmanın maddi yanlarıdır. Bunların yanı sıra, ölkemiz gerçekliğini de düşündüğümüzde, örgütlü ve ortaklaşa yaşamın gerekliliğinin önemli bir başka nedeni daha vardır: Birlikte hareket ederek bir güç olabilmek... devletin ideolojik, psikolojik, fiziki saldırılarına karşı insanlık onurunu ve

devrimci kişiliği koruyabilmektir.

Egemenler yüzyıllardan beri haklarını gaspettikleri, ezdikleri, sömürdükleri insanların biraraya gelmelerinden, ortak hareket etmelerinden çekinir, kaygı duyarlar. Biraraya geldiklerinde, örgütlendiklerinde bir güç olacaklarından korkarlar. Kendileri halkın karşısında hücrelerine varıncaya kadar örgütlüdür ama, hükmettiklerini düşündükleri insanların örgütlü olması onlar için ürkütücüdür. Çünkü bu durumda onları rahatça yönetemeyeceklerini bilirler. “Her koyun kendi bacağından asılır”, “gemisini kurtaran kaptan” sözlerinde somutlandığı gibi bireyciliği, bencilliği özendirir, toplumu atomlarına kadar parçalayarak güçsüzleştirmeyi hedeflerler.

Devrimci tutsaklar da dışarıda örgütlü olmanın, hak alma mücadelesinde bir güç olabilmenin kavgasını verdikleri için egemenler tarafından tutsak edilmiş, düşüncelerinden vazgeçmeleri için işkencelere uğramış, tutsak düşmüş, ağır cezalar almışlardır. Katliamdan ve işkenceden kurtularak hapishaneye getirilen tutsaklar, bulundukları her yerde olduğu gibi burada da örgütlü olmanın, bir arada olmanın, kolektif hareket etmenin mücadelesini verirler. Özünde paylaşım, dayanışma ve birbirine destek olma düşüncesinin yattığı örgütlenme mücadelesi Anadolu halklarının yüzyıllardan bu yana yaşattığı ve bugüne getirdiği değerleridir. Her şeyden önce, bu saydıklarımız, insan olmanın bir gereğidir. Anadolu halkı İMECE diyerek ihtiyacı olana yardım etmeyi bir gelenek haline getirmiş, bunu maddi olarak yaşamış ve böylece ortak bir ruhsal şekillenme de yaratmıştır.

Hapishanelerdeki devrimci tutuklu ve hükümlülerin yaşamında da bu gerçek mevcuttur. Onlar düzenin istediği gibi kendi bencil, bireysel çıkarlarının peşinden koşmazlar. İçinde yaşadıkları toplumun sorunlarına duyarlı kalmazlar. Öncelikleri, beklentileri, istekleri hep toplumun ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre şekillenir. Bu yanılla aslında tutsaklar, sosyal bir varlık olmanın gereğini yerine getirmekten başka bir şey yapmazlar.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu belirlemelerimizi, daha rahat anlaşılabilmesi için hapishane yaşamından birkaç örnekle somutlayalım: Devrimci tutsak şubede işkenceli sorgulamalardan geçirilmiş, tutuklanarak hapishaneye getirilmiştir. Gördüğü işkence nedeni ile elleri, kolları tutmamakta, tek başına ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Banyo, yeni giyecek ve yemek ihtiyaçları vardır. Bunlardan da önemlisi sağlık durumunun bozuk olması nedeniyle tedaviye ihtiyacı vardır.

Tüm bu ihtiyaçlarının karşılanması için hapishane idaresi ne yapar?.. Hiçbir şey... Revire götürmek istersiniz, doktor yoktur. Doktor olsa bile, rahatsızlığın tam olarak anlaşılabilmesi için gerekli tıbbi malzeme yoktur. Hastaneye sevk yapılır ve tüm aciliyetine rağmen ancak ertesi gün gidilebilir. Ne kadar acil dersiniz deyin sekiniz askerin ve idarenin keyfiyetine kalmıştır. (Son birkaç yıl içinde Çankırı Hapishanesi’nde ENGİN HUYYLU; Üm-

raniye Hapishanesi'nde UĞUR HÜLAGİ GÜNDOĞAN, acil sevklerinin geciktirilmesi nedeniyle yaşamlarını yitirmişlerdir.) Diyelim sevkiniz yapıldı. Bu sefer art arda sıralanan yalanları, "araba yok", "asker yok" gibi gerekçe-leri aşmanız gerekir. İşte bu noktada hapishanedeki tutsaklar girer devreye. Sağlıkçısıyla, komüncüsüyle, yemekçisiyle vb... Şubeden yeni gelen tutsağın tüm acil ihtiyaçları kısa sürede karşılanır. Temizlenme, banyo, işkence yaralarına bakım ve ilk müdahale, temiz bir giysi ve ilk sıcak çorba... Günlerce süren işkenceli sorguların ardından siyasi tutuklunun gerekli ihtiyaçları hapishanedeki arkadaşları tarafından karşılanır.

Değınmemiz gereken bir başka boyut da, Terörle Mücadele Şubesi işkencehanelerinde, hücrede günlerce maruz kalınan psikolojik işkenceler, küfür ve hakaretlerin ardından tutuklunun moral durumunun kötü olmasıdır. Tutukluların örgütlülüğü hapishane koşullarında bu işkence ve baskının sürdürülmesi önünde de en azından bir yere kadar engeldir. Hapishanedeki arkadaşlarının bulunduğu ortam şubedeki işkencenin sonuçlarının ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir ortamdır aynı zamanda. Bayan ya da erkek tutuklu, bir anlamda artık kendi evinde, dostlarının arasındadır. Birlikte solunan, bir aile sıcaklığıdır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Tüm bu anlattıklarımızı yaşamış bir örnekle sizlere aktarmanın yerinde olacağını düşünüyoruz. 1993 yılı sonlarında yaralı olarak gözaltına alınan Bekir Şimşek yukarıda belirttiğimiz gerçekliğin somut bir örneğidir. Bekir Şimşek, İstanbul Beşiktaş semtinde, ayağından yaralı olarak gözaltına alınır. Öldürmek amaçlı, yakın mesafeden kurşunlanmış, ayak kemiği kurşun yarası nedeniyle parçalanmıştır. Şubede yaralı ayağına özellikle işkence yapılır. 15 gün süren ağır işkencelerden sonra tutuklanır ve İstanbul'da Bayrampaşa Hapishanesi'ne getirilir. Yataktan çıkamamakta, en temel yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Kemiğin iyileşebilmesi için iyi beslenmesi gerekmektedir. Bekir Şimşek'in ailesi Yozgat'tadır ve çiftçilikle uğraşmaktadır. Ziyaretine dahi altı ayda bir ancak gelebilmektedirler. Bekir Şimşek 1996 yılına kadar yatakta yaşamını sürdürür. Bu üç yıl boyunca her ihtiyacı arkadaşları tarafından karşılanır. Arkadaşlarının yoğun ilgilenmesi, fedakarlıkları ve desteğiyle yaşamını sürdürür. Bekir Şimşek bugün sağlığına yeniden kavuşmuştur ve halen tutsaktır. Yürüyebilmekte, koşabilmekte, spor yapabilmekte, normal her insan gibi yaşamını tek başına sürdürebilmektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bu örnek üzerinden düşünmenizi istiyoruz. Bekir Şimşek, bu durumuyla tek başına bir hücrede kalmış olsaydı yaşamını nasıl sürdürecekti?.. O koşullarda, "Treatment" dayatmaları dışında başka bir şey gözetilmeyen HÜCRE koşullarında nasıl iyileşecekti?.. Şurası açıktır ki Bekir Şimşek; te-

davi olabilmek için onursuz aramaların dayatıldığı; değerlerinden vazgeçmesinin istendiği; tedavinin bile teslim almak için bir araç olarak kullanıldığı ülkemiz hapishanelerinde ya ömür boyu yatalak kalmak ya da itirafçılar olmak, kimliğini ve onurunu teslim etmek seçeneğiyle karşı karşıya kalmaktı.

“F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELERDE tuvalet ihtiyacını dahi tek başına karşılayamayan, bunun yanı sıra devrimci kimliğinden ve düşüncelerinden taviz vermediği için kesinlikle tedavi edilmeyen Bekir Şimşek gibi tutukluların sorunlarının çözülmesini beklemek mümkün müdür?..

Değildir elbette.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ülkemiz hapishanelerinin gerçeğinden hareketle ortak komünal yaşamın doğallığı, gerekliliği üzerine hazırladığımız ve Kurultayımıza sunduğumuz tebliğin sonuna gelmiş bulunuyoruz. Son söz olarak diyoruz ki; “F Tipi” HÜCRE HAPİSHANELER üzerine konuşurken sadece yalan, çarpıtma ve karalama yapan; uzun süreli-işkenceli ölüm demek olan HÜCRE HAPİSHANELERİ “güneş”, “sıra sorunu olmadan banyo”, “sıra sorunu olmadan tuvalet” sözleriyle cilalayan Adalet Bakanlığı ve ilgili tüm kurumları gerçekleri konuşmalıdır.

HÜCRE ve “TREATMAN” diyerek, “yalnızlaştıracağım” demek istediğini;

HÜCRE ve “TREATMAN” diyerek, “dayanışma ve paylaşım kesinlikle olmayacak” demek istediğini;

HÜCRE ve “TREATMAN” diyerek, “birbirinizin yarasını sarmayacak, bir dilim ekmeği bile bölüşmeyeceksiniz” demek istediğini;

HÜCRE ve “TREATMAN” diyerek, “okuyup araştırmayacak, sadece devletin istediklerini, zorla da olsa okuyacaksınız” demek istediğini;

Ve nihayet HÜCRE ve “TREATMAN” diyerek, işkence ve ölüm istediğini açıkça beyan etmelidir.

Halk gerçeklerin konuşulmasını istiyor. Kurultayımız, bu anlamda önemli bir ihtiyaca cevap vermiştir.

HÜCRELER İŞKENCELİ ÖLÜMDÜR KARŞI ÇIKALIM!..

Konu: “HAPİSHANELER VE KADINLAR”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Bugün 119 hapishanede 2 bin 408 kadın tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Kadınların yaşadığı sorunlar hapisanelerde yaşanan genel sorunlardan bağımsız değildir. Ama her yerde olduğu gibi hapisanelerde de kadın olmak iki kat zorluğu ve sorunu beraberinde getiriyor. Toplumda kadına yönelik olarak var olan bakış açısı hapisanelerde de değişmemektedir. Kadınlar hapisanelerde de ikinci sınıf insan muamelesi görmektedir. Kadın hapisanelerde idare, gardiyan ve askerler tarafından ezilir, horlanır, aşağılanır, cinsel bir meta olarak görülür. Bu aşağılanma, ezilme ve horlanmadan en büyük payı şüphesiz adli kadın tutuklu ve hükümlüler alır.

Sistemin çarkı adli kadın tutuklu ve hükümlülerin kaldığı hapisanelerde de değişmemektedir. Çarkın dişlileri parası olmayanı ezer. Parası olan ise hapisanelerde her türlü olanaktan yararlanarak yaşamını sürdürür.

Güçlü olan, parası olan, sırtını iradeye dayayan, mafyayla ilişkisi olan koğuşun ağasıdır. Bu kişi idareyle birlikte kadın tutuklulara yönelik saldırının bir ayağını oluşturmaktadır. Gazeteci Ayşe Arman’ın 19 Şubat 1997 tarihli Hürriyet Gazetesinde çıkan yazısında geçen şu sözleri aktararak hapisanelerdeki çarkın nasıl işlediğini kısaca anlatmak istiyoruz:

“İçeride de ‘maddiyat’ birinci derecede belirleyici . Paran varsa, satın alabiliyorsun, durumu kadın için yaşanabilir, katlanabilir hale getiriyorsun. Mesele bir hizmetçi tutabiliyorsun. Ranzadan indiğinde terliklerini yatağın dibine koyacak birini buluyorsun. Kendine özel yemekler yaptırıyorsun. Ama paran yoksa... Gülbahar Ateş’in 60’ına gelen ‘süper babaanne’ye yaptırdığı gibi zengin mahkumların çamaşırlarını yıkıyorsun. Bu hizmetleri para karşılığında, parası olanlara satmak zorunda kalıyorsun. Yani orada da duruma hakimsin. Ama yoksa, başına ne zaman nerede nasıl bir şey geleceğini bilemezsin.”

Evet içerde her şey parayladır. Bu yüzden yoksul adli tutuklu ve hükümlü kadınlar yaşamak, ayakta kalmak için temizlikçilik ya da zengin tutuklu kadınların hizmetçiliğini yaparak geçinmeye çalışır. Her şeyin parayla döndüğü hapishanede içeri giren para miktarı sınırlıdır. Bakanlıkça yapılan düzenlemelere göre içeri girecek para miktarını hapisane idaresi belirler. Bu miktarın üzerinde gelen paraya idare tarafından “tutukluya verilmek üzere” el konulur. Yalnız bu uygulama herkes için geçerli değildir. Durumu iyi olan tutuklu ve hükümlüler bu uygulamanın dışındadır. Onlara yatırılan paranın miktarı ne kadar olursa olsun ellerine geçmektedir. Adli kadınlar için aile, avukat görüşleri idare tarafından ayrı bir eziyete dönüştürülür. Çünkü idare tutukluların ziya-

retlerini bile bir rant kapısı olarak görmektedir. Görüşleri 10-15 dakika ile sınırlayan idare daha fazla süre görüş yapmak isteyenlerden para almaktadır.

Yine mahkemeye gitmek için para ödenir. Davanın görüleceği adliye ya da DGM binalarının yakınlık ve uzaklıklarına göre ödenecek para miktarı değişmektedir. Bir çok adli kadın tutuklu ve hükümlü bu parayı ödeyemediği için mahkemeye gidememekte, bir çoğunun tahliyesi bu yüzden gecikmektedir. Hapishane idareleri böyle yaparak insanların tahliyelerine engel olmaktadır. Tutukluların tedavi masrafları hapishane idaresi tarafından karşılanmaz. Adli kadın tutuklu ve hükümlüler hastaneye giderler ancak tedavileri için gerekli olan ilaçlar idare tarafından alınmaz. Gerekçe olarak bakanlığın ödenek ayırmadığı gösterilir. Bu yüzden tedavi masraflarını tutuklular kendileri karşılar. Durumu iyi olmayan hasta tutuklu kadınlar tedavileri için gerekli olan ilaçları alamadığı için tedavileri tam olarak yapılmaz. Bu yüzden günden güne ciddileşen rahatsızlıklarla yüz yüze kalırlar.

Çocuğu olan kadınlar için hapishanede yaşam daha da zorlaşır. Hapishanedeki zorlu yaşam koşulları içinde çocuğunu korumak, sağlıklı büyümesini sağlamak zorundadır. Ama maddi olanaksızlıklar ve parasızlık yüzünden çocukların bakımlarını tam olarak yapamazlar. Yeni doğan çocukları için gerekli olan sütü ve mamayı bile kendileri karşılamak zorundadır. Yine çocukların oyun oynayacağı eğitim göreceği yerler yoktur. Çocuklar koğuştta çıkan tüm sorunlardan etkilenir. Bu da çocukların psikolojisini etkiler ve kalıcı sorunlara yol açar. Hiçbir sorun yaşanmasa dahi tüm zamanının dört duvarın arasında, yaşlılarından uzakta, çocukluğunu yaşayamadan geçirmek bile başı başına psikolojik rahatsızlık nedenidir. Bakanlığın bu konuda ciddi bir adım attığı görülmemiştir. Son günlerde “Uçurtmayı Vurmasınlar Projesi” adı altında kadın tutuklu ve hükümlülerin çocuklarına kreşlerde eğitim verilmesi, dışarıya uyum sağlayabilsinler diye gezilere götürülmesi gibi etkinlikler düzenleneceğinin propagandası yapılmaktadır. Bunun için kamuoyunda “af tartışmalarının başlamasının nedeni” olarak gösterilen bir tutuklu çocuğu medyanın “yoğun ilgisi” altında denize götürölüp tatil yaptırılmıştır. Medyatik bir şova dönüştürölün bu gezinin dışında kalıcı ve somut bir adım atıldığına dair hiçbir gösterge yoktur. Hapishanelerde insanlara yönelik bakış açısı nasıl şekilleniyorsa, çocuklara bakış açısının temelini de bu oluşturmaktadır. “Topluma yararlı” benzeri sözler pratikte anlamı olmayan propagandaya hizmet etmekten başka bir anlam taşımayan sözlerdir.

Günlük yaşamın sürdürölmesinde yaşanan bu sorunların dışında kadın tutuklu ve hükümlülerin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri de kadınların uğradığı cinsel taciz ve tecavüzlerdir. Kadın tutuklular hastane ya da mahkemeye gidişlerde asker ve gardiyanların sözlü ve fiili cinsel tacizlerine uğramaktadırlar. Hastanede muayene odasına girilir ya da kapısı açık bırakılır. Öyle ki doğum sırasında bile askerin içeri girdiği göröllebilmektedir. Bu saldırılar tacizle sınırlı kalmayıp, bir çok yerde tecavüze kadar varmaktadır. 5 Temmuz 2000 tarihinde Burdur hapishanesine düzenlenen saldırıda siyasi tutuk-

lu Azime Arzu Torun'un müdürün denetiminde asker ve gardiyanların floresanla tecavüzüne uğraması yaşanan ve kamuoyunca duyulan en son örnektir. Bunun dışında, bu tür saldırılara maruz kalan ama gerek toplumsal baskılanma gerekse de açıkladığında daha fazla baskı göreceğinin korkusuyla açıklayamayan birçok adli-siyasi kadın tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanelerde adli kadın tutuklu ve hükümlülerden farklı olarak siyasi tutuklu ve hükümlü kadınlar, kadın olmalarının yanı sıra siyasi kimliklerinden dolayı da sürekli idare ve asker baskısı altındadırlar. Hastane ve mahkemeye gidiş-gelişlerde ahlaksızca arama dayatılmakta, askerler, hastanede muayene odasına girmeye çalışmakta çoğu zaman da odanın kapısının açık tutulmasını dayatmaktadırlar. Bu onur kırıcı dayatmaya karşı çıkınca da muayene olmadan hapishaneye geri getirilmektedirler. Bir çok siyasi kadın tutuklu ve hükümlü bu yüzden tedavilerini yaptırabilmiş, rahatsızlıkları günden güne artmış ve ölümle sonuçlanan birçok örnek yaşanmıştır. 1999 yılında tedavisi engellendiği için hayatını kaybeden Hanım Baran bunlardan sadece biridir. Kanser teşhisi konulan Hanım Baran'ın tedavisi yıllarca engellenmiş, en son artık kesin ölecek denildikten sonra serbest bırakılmıştır. Hanım Baran serbest bırakılmasından kısa bir süre sonra yaşamını yitirmiştir.

Siyasi kadın tutsaklar hastane ve mahkemeye gidiş-gelişlerde asker ve gardiyanların sözlü, fiili cinsel tacizlerine uğramaktadırlar. Bu tür saldırılar, onur kırıcı uygulamalar sadece hastane ve mahkemeye gidiş gelişlerde değil, hapishanelere düzenlenen operasyonlarda da devam etmektedir. Bu saldırılarda yaralanan kadın tutuklu-hükümlüler hastaneye götürülmeyip, tedavileri geciktirilerek sakat bırakılmak istenmişlerdir.

5 Temmuz 2000 tarihinde Burdur Hapishanesi'ne düzenlenen operasyonda saldırıya uğrayan Azime Arzu Torun'un anlatımı kadın tutuklu ve hükümlülerin nelerle yüzyüze kaldıklarını gösteren somut örneklerden biridir. Başından geçenleri şöyle anlatıyor Azime Arzu Torun: *"Asker ve sivil polisler kollarımdan ve bacaklarımdan tuttular. Önce beni 2. kattan atmaya düşündüler, sonra vazgeçtiler. Bu sırada pantolonumun düğmeleri kopmuştu. Askerler ve polisler ağza alınmayacak küfürler ediyorlardı. Ve sürekli sana tecavüz edeceğiz diyorlardı. Copla cinsel organıma vuruyorlardı. O sırada başgardiyan Ali Coşar, eline aldığı bir floransan lambayla cinsel tacizde bulundu. Sonra da coplu tecavüze uğradım."*

26 Eylül 1999 günü Ankara Ulucanlar hapishanesine düzenlenen ve 10 siyasi tutuklunun katledilmesiyle sonuçlanan operasyonda siyasi kadın tutuklular da benzer saldırılara uğramıştı. Ulucanlar katliamından sağ kurtulan Sibel Aktan Askoğan katliam gecesi yaşadıklarını şöyle anlatıyor: *"Bu esnada bacaklarıma ve bacak aralarımaya copla vurmaya başladılar. Merdiven başına kadar döverek ve sürükleyerek getirdiler. O esnada kafamı kaldırdığımda, içeriye girmeye çalışan ve bize küfreden teslim olun çağrısı yapan, taş*

atan robocopluyu gördüm. Bu kişi 1.75 boylarında açık yeşil ya da ela gözlü, kumral tenli geniş omuzlu yapılı birisiydi. Merdivenlerden attılar. Kaldırıp tekrar ikinci merdivene attılar. Daha sonra aynı kişiler kollarımı arkadan birleştirip, saçımdan tutup sürükleyerek dövüp havalandırmaya attılar. Havalandırmada büyük bir kalabalık vardı. Bu kalabalık bir koridor oluşturmuştur. Koridordan geçirirken dövüp maltaya çıkan merdivenlere götürdüler. (...) Maltada sürükleyerek kısa bir mesafeden sonra kafama sert bir cisimle vurdular. O an baygınlık geçirdim. Kendime geldiğimde yüzümden aşağıya kan damlıyordu. Buradan sürüklemeye devam ederken kuyruk sokumuma yediğim darbe sonucu belimi hissetmemeye başladım.”

Operasyon sırasında Ulucanlar'da bulunan diğer siyasi kadın tutsaklar da aynı saldırılara maruz kalmışlardır. Operasyondan sonra ağır yaralanan kadın tutuklular ne hastaneye kaldırılmış ne de revire çıkartılmıştır. Çıkarılanlar ise tedavi yerine yine işkence görmüştür. Kadın tutuklular elleri arkadan kelepçeli, yaralı, ıslak ve bir çoğu üzerlerinde sadece iç çamaşırları bulunduğu halde sevk arabalarına bindirilmişlerdir. Yol boyunca yine askerlerin dayak, hakaret ve cinsel tacizlerine maruz kalmışlardır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Kadınların temel ihtiyaçları olan pamuk, gazlı bez gibi ihtiyaçları idare tarafından karşılanmamakta, bu ihtiyaçlar dahi idare tarafından saldırı malzemesine dönüştürülmektedir. Yine kadınların kaldıkları koğuşlara arama bahanesiyle giren gardiyan ve askerler koğuştaki eşyaları kullanılmaz hale getirmekte, bu aramalarda kadın tutuklu ve hükümlüler cinsel taciz ve fiili saldırıya uğramaktadırlar. Arama adı altında yapılan bu talan sırasında kadın gardiyanların yapması gereken aramayı yapan asker ve erkek gardiyanlar toplumsal ahlak ve gelenekleri hiçe sayarak kadın kimliğini ve onurunu rencide etmek için özel çaba göstermektedirler.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Konuşmamızın başında da belirttiğimiz gibi kadın tutuklu ve hükümlülerin yaşadığı sorunlar hapishanelerde yaşanan genel sorunlardan ayrı tutulamaz. Gerek genel anlamdaki saldırılar gerekse de kadınlara yönelik uygulanan cinsel taciz ve tecavüz uygulamaları kişinin kendine saygısını, onurunu, kimliğini yoketmeyi hedeflemektedir. Kadınlar açısından yaşadığımız toplumun belirlediği değer yargıları mevcut sistem tarafından bir saldırı aracı olarak kullanılmaktadır. Yaşanan onursuzluk ve ahlaksızlık maruz kalan kadın tutuklu ve hükümlülere değil bizzat bunu yapanlara aittir. Siyasi kadın tutuklu ve hükümlüler sahip oldukları siyasi düşünceleri, bilinçleri ve örgütlü oluşları yanı sıra bu saldırıların gerçek amacını çözümleyerek buna karşı tavır alabilmektedirler. Ama özellikle adli kadın tutuklu ve hükümlüler üzerinde önemli bir baskı aracı olan bu saldırılara son vermek için kadınlara bulundukları hapishanelerde buna uygun düzenlemeler yapılmalıdır.

Konu: “HAPİSHANELERDE TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları

Değerli Tutuklu Ve Hükümlü Aileleri,

Değerli Konuklar, Basın Mensupları;

Ülkemizde hapishaneler her dönem “kanayan yara” olarak nitelendirilmiştir. Yıllardır, hapishanelerde tutuklu ve hükümlülere ıslah adına birçok kere katliam operasyonları düzenlenmekte, her gün yapılan işkence ve onur kırıcı dayatmalarla kişilikleri, kimlikleri yok edilmeye çalışılmaktadır.

Devlet özellikle devrimci tutuklu ve hükümlüleri her zaman “yok edilmesi gereken insanlar” olarak görmektedir. Adı “ıslah”, “rehabilitasyon” ya da ne olursa olsun hapishanelerde var olan uygulamaların tek bir amacı vardır, o da tutuklu ve hükümlüleri düzenin istediği insanlar haline getirmek. Bu amaca ulaşmak için yıllardır her yola başvurulmaktadır.

Katliam, işkence, “sessiz imha”, savunma haklarının engellenmesi, sağlıksız koşullarda yaşanmaya zorlama... Daha da çoğaltabileceğimiz başlıklar altında, kimi zaman açıktan, kimi zaman gizli saldırı politikaları uygulandı, uygulanmakta ve uygulanacaktır. Bu saldırılar ve amaçlarına bu tebliğimizin konusu olmadığı için burada girmeyeceğiz. Tebliğimizde asıl olarak mevcut sistem içerisinde hapishanelerde yaşanan sorunları en aza indirmek ve insan onurunu, siyasi kimliği rencide etmeyecek bir yaşam biçiminin hayata geçirilmesi için neler yapılması gerektiği konusunda önerilerimizi belirteceğiz.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Her şeyden önce hapishanelerde yaşamak zorunda bırakılan tutuklu ve hükümlülerin insan oldukları unutulmamalıdır. Buna paralel olarak da her insanın yaşamını sürdürebilmesi için sahip olduğu temel hak ve özgürlüklere, tutuklu ve hükümlülerin de sahip olmasının koşulları sağlanmalıdır. Ancak ülkemiz hapishanelerine baktığımızda bırakalım orada yaşayanların insan olduğunu kabul etmek, aksine insana dair ne varsa yok edilmek isteniyor.

Bir insanın ihtiyaçlarının olması, bunu karşılamak istemesi, yaşadığı yerin sağlıklı olmasını istemesi, kısaca **insan muamelesi görmek istemesi en doğal hakkıdır.**

Ancak dediğimiz gibi ülkemiz hapishane politikası tutuklu ve hükümlülerin kişiliklerinin yokedilerek insanlıktan çıkarma çabası üzerine şekillenmiştir.

Bu gerçeği hapishanelerin mimarisinde dahi görmek mümkündür. Hapishaneler güvenlik adına hapishane içinde hapishane yaratılarak inşa edilmiştir. Dört duvar arasına konulan insanların beyinlerine de duvarlar örülme istenmiştir. Bunun için de dış dünya ile tüm bağları koparılmış, bir ane-babasını görmek istemesi, nasılsın diye sorması bile eziyet haline getirilmiştir. Ziyaretlerin, mektupların, gazetelerin; yani dış dünya ile bağ kurabilmek için hangi olanak varsa onun yasaklanması bugün hala sürmektedir.

1980 cunta yılları hala hafızalardadır. Tutuklu ve hükümlülerin yıllarca görüş hakkı gasp edilmiş, **“eğer dayatmalara ve yaptırımlara uyarsan, onurunu bir kenara bırakırsan ziyarete çıkabilirsin”** denilmiştir.

Yine mahkemelere gidiş gelişler işkenceye dönüştürülmüş, onur ve namus çiğnenmek istenmiş, buna izin vermeyen tutuklu ve hükümlülerin yıllarca mahkemelere çıkması engellenmiştir. Ayrıca mahkemelere çıkıldığı dönemde de işkence sürmüş, hatta bu mahkeme heyetinin gözleri önünde yapılacak kadar pervasızlaşmıştır. Siyasi düşüncelerinden dolayı devletin karşısında olan ve bu nedenle hapishanelere konulan siyasi tutuklu ve hükümlülerin, siyasi kimlikleri yok edilmek istenmektedir. Çünkü hapishanelerde yok edilmek istenen düşünce asıl olarak tüm halkın düşüncesidir. Siyasi tutuklu ve hükümlüler nezdinde tüm halka **“düşüncelerini at, dediğimizi yap”** denilmektedir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Herkesin yaşama hakkı olduğunu hepimiz kabul ediyoruz. Bunu sözde yasalarıyla devlet de kabul ediyor. Ancak uygulamaya gelindiğinde, ancak kendi çıkarına olan şeylere izin veren devlet, karşısında olanların yaşam haklarını da ellerinden alıyor.

Ülkemizde hemen her gün bir katliama tanık oluyoruz. Bu kimi zaman açıktan yapılan katliamlar, kimi zaman “sessizce” oluyor. Nasıl ki, parası olmadığı için hastane kapılarında ölmeye terk edilenler varsa, hapishanelerde de tutuklu ve hükümlüler tedavileri engellenerek ölüme terk ediliyor. Tedavi hakları **“Üçlü Protokol”**le gaspediliyor. “Doktorla hastanın arasına kimse giremez” ilkesi herkes tarafından kabul edilirken, uygulamada bu ilke “güvenlik” bahanesiyle hiçe sayılıyor ve tutuklu-hükümlülere onursuz, kabul edilemez uygulamalar dayatılıyor.

Hapishanelerde insanlık dışı uygulamalara daha çok örnek sıralanabilir. Fakat biz kısaca şunu söyleyebiliriz; bugün hapishanede olmak, her türlü insanlık dışı, onursuz uygulamaya maruz kalmakla eşdeğer durumdadır. Eğer hapishanedeyseniz size işkence, katliam da dahil her şey reva görülür. İşte bugün burada son bir yıldır yoğunlukla tartışılan F Tipi hapishaneleri tartışmak için toplandık. Biz tutuklu ve hükümlülerin hak ve özgürlükleri olmasını savunuyoruz. Burada bulunan bizlerin temel hak ve özgürlükleri olduğu gibi, hapishanelerde bulunanların da olmalıdır. Hapishanede yaşanan uygulamaların insan hak ve özgürlüklerine uygun yeniden düzenlen-

mesini istiyoruz. Halkın geleceğini, yaşamını ve düşüncesini temsil eden devrimci tutuklu ve hükümlülerin düşüncelerine ve düşüncelerine uygun yaşam koşullarına sahip olma istemlerine saygı gösterilmelidir.

Bu çerçevede hazırladığımız taslağı Kurultay vesilesiyle sizlere sunmak ve böylece burada tartışılarak belirli bir ortaklığı yakalamak istiyoruz. HAPİSHANELERDE İNSAN ONURUNA ve SİYASİ KİMLİĞE YARAŞIR BİR YAŞAM İSTİYORUZ.

Hapishane Binalarının Durumu:

Türkiye'deki hapishane binalarının tamamına yakını buralarda yaşayacak olan insanların da insan oldukları gerçeği ve insani ihtiyaçları gözetilerek inşa edilmemiştir. Hapishane binaları inşa edilirken mantık "güvenlik" adına hep tutuklu ve hükümlüleri ezmek, tüm hak ve özgürlüklerden mahrum bırakmak üzerine şekillendiğinden, insanca yaşam koşulları ve ihtiyaçları hesaba katılmamış, bilinçli olarak ihmal edilmiştir. Bugün F Tipi Hücre hapishaneleri ile bu anlayış sürdürülmektedir. Mevcut hapishanelerin mimari yapısı başta tecrit, yalnızlaştırma koşullarını ortadan kaldıracak tarzda olmak üzere, tutuklu ve hükümlülerin insanca yaşam koşullarına uygun düzenlenmelidir.

Siyasi Tutukluluk Hakkı Tanınmalıdır...

Mevcut yasa, tüzük ve genelgeler tutuklu ve hükümlüleri adli, siyasi diye gruplara ayırır ve "siyasi suçlar" diye bir ayırım getirir. Ancak tutuklu-hükümlülerin hakları gündeme geldiğinde ise bu ayırım yok sayılarak, siyasi tutuklu ve hükümlülerin siyasi kimlikleri yok edilmeye çalışılır. Bu yüzden infaz sisteminde siyasi tutuklu ve hükümlü ayırımı net olarak belirlenmeli ve statülerine açıklık kazandırılmalıdır.

Bu statüde şunlar yer almalıdır:

1- Siyasi tutuklu ve hükümlülerin düşünce ve görüşlerine saygı duyulmalıdır. Düşüncelerinden dolayı hapishanelerde bulunan tutuklu-hükümlüler hiç bir şekilde düşüncelerinden vazgeçirilmeye çalışılmamalı ve siyasi görüşlerinden kaynaklı hiç bir hak ve özgürlükleri kısıtlanmamalı, bu yönlü tüm baskı ve işkencelere son verilmelidir.

2- Siyasi düşüncelerini koruma, geliştirme temelinde yapmak istedikleri tüm sosyal-siyasal-kültürel-bilimsel çalışmalarına hiçbir kısıtlama getirmeden olanak tanınmalıdır. Ayrıca yapılan çalışmalarını kamuoyunun bilgisine sunmalarına, tartışmalarına engel olunmamalıdır.

3- Siyasi tutuklu ve hükümlülerin kendi görüşleri ve inançları doğrultusunda yaptıkları toplu etkinlikler, anma, kutlama, seminer vb. çalışmalarına hiç bir şekilde kısıtlama getirilmemeli ve müdahale edilmemelidir. Bu etkinliklerini yapabilmeleri için bir çok hapishanede boş tutulan konferans salonu vb. yerler tahsis edilmelidir.

4- Siyasi tutuklu ve hükümlüler için özel anlamı olan resim, amblem vb. sembollere saygı gösterilmeli, koğuşlarında bu tür sembollerin bulunulması engellenmemelidir.

Tutuklu-Hükümlü Temsilciliği Kurumlaşmalıdır...

1- Ceza ve tutukevlerinde tutuklu-hükümlüler ile hapishane yönetimi arasında sürekli bir iletişim olması günlük yaşamın ihtiyaçları bile düşünüldüğünde zorunludur. Bu nedenle tutukluların sorunlarını, istek ve önerilerini yönetime iletmek ve tutuklu-hükümlülere yönelik keyfi uygulama, hak gaspları vb. engel olmak için temsilcilik kurumu kabul edilmelidir.

2- İdare onayı aranmadan tutuklu ve hükümlülerin kendileriyle ilgili kararlarda söz ve yetki hakkı olmalıdır.

3- Siyasi tutuklu ve hükümlüler için siyasi temsilcilik statüsü kabul edilmelidir.

İtirafçılık ve Pişmanlık Dayatmalarına Son Verilmelidir...

Özellikle 12 Eylül faşist cunta yıllarında çıkarılan yasalarla bir statü haline getirilmeye çalışılan “itirafçılık” “pişmanlık” bugün de çeşitli baskı yöntemleriyle siyasi tutuklu ve hükümlülere dayatılmaktadır. İnsanlık onuru, değer ve kültürüne aykırı olan bu uygulamaları Anadolu halkı da kabul etmemektedir. Ancak hapishaneye girdikten sonra can güvenliği devlete ait olan tutuklu ve hükümlüler, hapishanelerden alınarak işkence merkezlerine, emniyet müdürlüklerine götürülerek işkencelerle itirafçılığa zorlanmaktadır. İnsanı savunduğu düşüncelerden, inançlarından arındırıp, kişisizleştirip, zavallı insanlar yaratmayı hedefleyen pişmanlığı, itirafçılığı kabul ettirmek için sürdürülen; infaz yakma tehditleri, baskı-ışkence, katliam vb. her türlü baskıya son verilmelidir. Bununla birlikte pişmanlık ve itirafçılık statülerini düzenleyen tüm yasa ve genelgeler iptal edilmelidir.

Yine hapishanelerde itirafçıların konulduğu ve itirafçılığın özendirildiği, örgütlendiği, siyasi tutuklu-hükümlülere yönelik bir provokasyon merkezi haline getirilen koğuşlar dağıtılmalıdır. Tutuklu ve hükümlülerin itirafçılaştırılması amacıyla tutsak yakınlarına uygulanan baskı ve tehditlere son verilmelidir.

Tecrit-Sürgün Politikalarına, Tabutluk Uygulamalarına Son Verilmelidir...

Yıllardan beri siyasi tutuklu-hükümlüler birbirinden, toplumdan, dış dünyadan yalıtılmak isteniyor. Özellikle siyasi tutuklu-hükümlülerin sayılarının fazla olduğu hapishanelerde, keyfi uygulamalara, baskılara hak gasplarına karşı direnebilmelerini engellemek için bölüp parçalamayı, yalnızlaştırmayı sağlamak için tecrit ve sürgün politikası uygulanıyor. Tutuklu ve hükümlüler için bir tehdit aracı olarak kullanılan tecrit ve sürgün uygu-

lamalarına son verilmelidir. Bunun ilk adımı olarak;

1- 3713 sayılı yasada öngörülen “özel infaz kurumları” adı altında yapılan “Tabutlukların” “F Tipi” denilen hücre hapishanelerin yapımları durdurulmalı koğuş sistemine göre düzenlemeler temel alınmalıdır. Bugün varolanlar BARO, ÇHD, Tabip Odaları, TMMOB, TAYAD, İHD, TUYAB gibi insan hakları ve tutuklu yakınları örgütlenmelerinin önerileri ve denetimi doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

2- Aynı mahkemelerde davası görülen, dosya kapsamı gereği birlikte yargılanan tutuklular yargılandıkları bölgede ve kendi istekleri doğrultusunda aynı hapishaneye konulmalıdır.

3- Her tutuklu ve hükümlü talep ettiği hapishanelere götürülmelidir. Sevkler bir işkence yöntemi olmaktan çıkarılmalı, sevk sırasında tutuklu ve hükümlülerin ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Disiplin ve Cezalandırma Uygulamasına Son Verilmelidir.

Ülkemizde yozlaşmanın ve değersizleşmenin geldiği boyuta sokakta yürürken bile tanık oluyoruz. İçinde yaşadığımız düzen her şeyiyle kendisine teslim olmuş, kendinden başka bir şeyi düşünmeyen bencil, kişiliksiz insanlar yaratmak istiyor. Bunun bir parçası olarak da hapishanelerde de her türlü yozluk, değersizleşme, ahlaksızlık dayatılıyor. Hapishanelerde her türlü insanlık dışı uygulamaya boyun eğen, itaat eden, insanların ezilip, kişiliksizleştirilmeleri hedefleniyor. Dolayısıyla da hapishanelerle ilgili tüm yönetmelikler, genelgeler bu amaca hizmet edecek şekilde hazırlanıp tüm yapı buna göre işliyor. Böylesi hapishane koşullarında “iyi hali” elde etmek mümkün değildir. Bu nedenle “iyi hali görüldükleri taktirde...” gibi şartlar koyarak mevcut haklardan yararlanma engellenmemelidir. Sorun tutuklu ve hükümlülerin “iyi hali” değil; hapishanelerin yapısı, işleyişi, uygulamaları, yönetmelikleri ile insan hak ve özgürlüklerine uygun yerler haline getirilmesidir.

Bir yandan her türlü baskı ve zor yöntemleriyle tüm insani hak ve özgürlüklerinden mahrum bırakılarak çürümenin körüklendiği, kişiliksizleşmiş insan tiplerinin yaratılmaya çalışıldığı, diğer yandan her türlü baskı ve terörün uygulandığı hapishanelerde disiplin cezaları vb. ile cezalandırma mantığından vazgeçilmelidir. Bu kapsamda;

1- Hiçbir tutuklu ve hükümlüye bedensel ceza, hücreye kapatma ve insanlık dışı, onur kırıcı cezalar verilememelidir.

2- Düzen ve disiplin adına sosyal ilişkilerin gerektirdiği toplu yaşamdan kısıtlamaya gidilmemelidir. İnsanca yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlardan yararlanma hakkı, disiplin, güvenlik veya cezai yaptırım adına ortadan kaldırılamaz.

3- Mevcut tüzük ve genelgelerde ifade edilen ve neredeyse her şeyi suç sayan disiplin yönetmeliği ve yasaklar kaldırılmalıdır. Disiplin suçu veya yasaklar toplumsal, bireysel sapkınlık işareti olan alışkanlık ve fiillerde eği-

timi esas alan bir işlevin ötesinde olmamalıdır.

4- Herhangi bir cezaya maruz kalan tutuklu veya hükümlülerin yazılı savunması alınmalı, varsa tanıklar dinlenmeli ve soruşturma tarafsız bir biçimde yürütülmelidir. Bu konuda son karar yargının olmalıdır. Cezanın infazına başlamadan önce tutuklu veya hükümlünün itiraz hakkı olmalı ve cezalar bu itiraz sonuçlandırılıncaya kadar uygulanmamalıdır.

5- Mevcut durumda uygulanan tüm disiplin yönetmelikleri ve yasaklar iptal edilmelidir.

Savunma Hakkına Yönelik Kısıtlama Anlamına Gelen Tutuklu-Avukat İlişkilerini Yasaklayıcı Engelleyici Uygulamalara Son Verilmelidir...

1- Avukat ziyaretlerinde gün, süre, müvekkil sayısı gibi sınırlamalar getirilmemelidir.

2- Avukat görüşleri tutuklu ve hükümlüyle yüz yüze, açık ve dinlenmeden yapılmalıdır. Bunun için gerekli ortamlar düzenlenmelidir.

3- Tutukluların savunma hakkını engellemek amacıyla özellikle siyasi davalara giren avukatların hapishanelere giriş çıkışlarında taciz ve yıldırma ya yönelik her türden saldırıya, onur kırıcı uygulamalara son verilmelidir.

4- Tutuklu ve hükümlülerin savunma haklarıyla doğrudan ilgili olan daktilo, fotokopi, bilgisayar gibi araç-gereçlerden yararlanmalarının önündeki engellere ya da sınırlamalara son verilmelidir.

5- Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları arasında 6 Ocak 2000 tarihinde imzalanan ve uygulamaya geçilen “üçlü protokol” derhal kaldırılmalıdır. ...

Kitap-Yayın İzleme, Kültür-Sanat Faaliyetleri Önündeki Tüm Engeller Kaldırılmalıdır...

Hapishaneye konulan tutuklu ve hükümlülerin günlük yaşamlarını verimli geçirebilmeleri, ülkedeki gelişmeleri sağlıklı takip edebilmeleri için okuma ve çalışma ihtiyaçları vardır. Bunun için;

1- Tutuklu ve hükümlüler için her hapishanede okuma-çalışma amacıyla bir kütüphane kurulmalı, buralara basılı tüm eserler girebilmeli, gazete ve dergiler temin edilmelidir.

2- Tutuklu ve hükümlülerin ilgi alanlarına giren, dışarıdan getirttiği ya da posta yoluyla temin edebileceği her tür yayının özel bir seçime tabi tutulmadan kendisine verilmelidir.

3- Hakkında toplatma kararı bulunan ya da yasaklanan yayınlardan en azından bir adedi tutuklu ve hükümlüye verilmelidir.

4- Tutuklu ve hükümlülerin sanatsal-kültürel alanda bilgi ve becerilerini geliştirmek için gerekli olanaklar sağlanmalı, atölyeler, müzik odaları gibi özel bölümler şeklinde çalışma alanları kurulmalıdır.

5- Yine bu amaçla gerekli enstrüman, resim yapmak için fırça, boya gibi gerekli malzemeler, çeşitli araç-gereç tutuklu ve hükümlüye temin edilmeli, kendi olanaklarıyla dışarıdan getirtebildikleri verilmelidir. Tutuklu ve hükümlüler bu amaçla çeşitli sosyal-kültürel-sportif çalışma grupları oluşturabilmelidir. ...

Bina İçi Düzenlemelerde Tutuklu ve Hükümlülerin Talepleri ve İhtiyaçları Temel Alınmalıdır;

1- Ülkemizde hapishaneye giren her tutuklunun yıllarca buralarda kalmak zorunda bırakıldığı bir gerçektir. Uzun yıllar hapishanede yatacak olan tutuklu veya hükümlünün yaşamını uyum içerisinde geçirebilmesi için nerede ve kimlerle kalmak istediği onların tercihinine bırakılmalıdır.

2- Aynı hapishanede kalıp da birbirleriyle görüşemeyen tutuklu ve hükümlüler var. Hem aynı davadan yargılananların savunmalarını birlikte hazırlayabilmeleri, hem de en doğal insani ihtiyaç olan sosyal ilişkiler gereği değişik koşullarda kalan tutuklu ve hükümlülerin birbirleriyle görüşmelerini engelleyen uygulamalara son verilmelidir. Koşullar arası ziyareti engellenmemelidir.

3- Hapishanede de olsa insan olan tutuklu ve hükümlülerin sosyal, kültürel ihtiyaçlarının olması doğaldır. Hapishanede olmak sosyal ve kültürel olanaklardan mahrum olmanın gerekçesi olamaz. Bu nedenle, hapishane içinde olup da tutuklu ve hükümlülerin kullanımına kapalı olan spor salonu, konferans salonu vb. gibi mekanlar ortak kullanıma açılmalıdır.

4- Yine bir koğuş alanı içerisinde bulunan yemekhane, yatakhane, çalışma-okuma bölümleri arasında da kısıtlamalar bulunmaktadır. Bu yerler belli saatler içerisinde ancak kullanıma açılmakta, bu saatler dışında koğuştaki yaşayan tutuklu ve hükümlülerin kullanımına kapatılmaktadır. Bu uygulamaya son verilmeli, aynı koğuştaki bulunan bölümler arasındaki fiziki engeller kaldırılarak, koğuştaki yaşayanların tam gün yararlanması sağlanmalıdır.

5- Yatakhane, yemekhane, çalışma alanları tutuklu ve hükümlülerin yaşamlarını sürdürdükleri yerlerdir. Hapishanelerde olanların buralarda yaşamlarını sağlıklı sürdürebilmeleri açısından bu alanların aydınlatma, havalandırma ve ısıtma açısından ihtiyacı karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Kullanım alanlarının yeterli olmasına özen gösterilmelidir. Nitekim kışın kaloriferlerin yanmaması, temizlik ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi en basit olanakların bile sağlanmamasından kaynaklı verem, tüberküloz gibi hastalıklara ve bu hastalıklardan kaynaklı ölümlerle karşı karşıya kalınmaktadır.

Tutuklu ve Hükümlülerin Dış Dünya İle İlişkileri Engellenmemeli, Sınırlandırılmamalıdır:

Hapishanede olmakla dış dünyadan yalıtılan tutuklu ve hükümlülerin ülkedeki gelişmelerden haberdar olma, bununla birlikte sosyal ve kişisel

gelişmesini sağlamak için gerekli olanaklara sahip olmalıdır. Bunun için;

1- Tutuklu ve hükümlülerin dış dünya ile en önemli bağları elbette ki ziyaretlerdir. Ailelerinden, dostlarından koparılarak hapishanelere konulan tutuklu ve hükümlülerin sevdiklerini görmek istemesi kadar doğal bir şey olamaz. Bu nedenle ziyaretlerdeki soyadı uyması zorunluluğu, akrabalık derecesi gibi sınırlamalar kaldırılarak her gün ve herkesle görüşme olanağı sağlanmalıdır.

2- Görüş kabinlerindeki konuşma ve görmeyi engelleyen çift cam vb. düzenleme değiştirilerek fiziki temas engellense de görüş yüz yüze olmalıdır. Ve ziyaretçi ile konuşmalar gardiyan, asker tarafından dinlenmemeli, hapishanede olsa da insanların özel yaşamları olduğu unutulmamalıdır.

3- 3713 sayılı yasa ile siyasi tutuklu-hükümlüler açısından gasp edilen açık görüş hakkı en az ayda bir yapılmak koşuluyla yeniden tanınmalıdır.

4- Evli tutuklu ve hükümlüler için çocukları ve eşleriyle açık görüş yapabilme olanağı sağlanmalıdır.

5- “Çağdaş Türkiye” diye bolca propagandası yapılan ülkemizde, bir kısım hapishanelere televizyon, video gibi en basit araçlar bile alınmamaktadır. Oysa ki dünyadaki ve ülkemizdeki olayları takip edebilmeye bugün en sıradan insanın bile ihtiyacı olduğu bir gerçektir. Tutuklu ve hükümlülerin dünyadaki politik-aktüel olayları izleyebilmek, kültürel gelişimlerini sağlama ihtiyacını karşılamak amacıyla TV-Video, Çanak Anten, Radyo, teyp, wolkmen türü araçların verilmesi sağlanmalıdır.

6- Dünyadaki teknolojik gelişimin geldiği boyut ve günlük yaşamda bu teknolojinin kullanımının yaygınlığı düşünüldüğünde, tutuklu-hükümlülerin bu teknolojiyi öğrenebilmesi ve yakından takip edebilmesi için bilgisayar, telefon ve internet olanaklarından yararlanmalarının koşulları yaratılmalı, isteyen bu konunun eğitimi verilmelidir.

7- Tutuklu ve hükümlülerin hapishaneden ailelerini vb. arayabilmesi için telefon olanağı sağlanmalıdır. Bu oluncaya kadar en azından acil durumlar için olanak yaratılmalıdır. Mektup, telgraf vb. her çeşit haberleşme olanaklarının keyfi biçimde engellenmesine son verilmelidir.

8- Ülkemizde 73 milliyet yaşıyor. Her birinin ayrı dilleri ve kültürleri var. Ancak tutuklanan herkese adeta “hapishaneye girerken kendi öz kültürünü kapıda bırak” denilmekte ve ana diliyle konuşma, yazışma hakkı gasp edilmektedir. Ana dili farklı olan her tutuklu ve hükümlünün ana dilinde konuşma ve yazışma hakkına saygı temelinde hiç bir sınırlama getirilmemeli, gerekli kolaylıklar sağlanmalıdır.

9- Dünyadaki gelişmeler artık ana dil yanında aynı zamanda ikinci bir dili adeta zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle isteyen tutuklu ve hükümlülere yabancı dil eğitimi verilmeli, bunun koşulları yaratılmalıdır.

10- Hapishanelere ziyarete gidildiğinde saatlerce sokakta beklemek, askerin veya gardiyanın aşağılama ve hakaretlerine maruz kalmak bugün he-

men hepimizin başına gelmiştir. Bu da ziyaretlerin engellenmesi için bir başka politikadır. Hapishanede olan yakınlarımızı görmek istemek en doğal hakkımızdır. Her ziyaretin eza olmaktan çıkarılması için ziyaretçiler için uygun ve yeterli bekleme salonları yapılmalı, bekleyen ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzenlemeler olmalıdır. Ziyaretçilere yönelik polis, asker, personel vb.den kaynaklı her türden saldırı ve tacize son verilmelidir.

11- Hapishanede bakanlıkça verilen iase bedelinin yeterli olmadığı, tutuklu ve hükümlülerin zaruri ihtiyaçlarını karşılamak için hapishane kantininden alış-veriş yapmak zorunda kaldıklarını hepimiz biliyoruz. Ülkedeki enflasyon da düşünüldüğünde cüzi bir miktarda paranın ihtiyaçlarını karşılamayacağı da bir gerçektir. Buna rağmen tutuklu ve hükümlülere gelen paraya sınırlama getirilmekte, fazlası idarenin kendi keyfiyetine bırakılmaktadır. Bu uygulamaya son verilmeli ve tutuklu ve hükümlülere gelen para miktarı sınırlandırılmaya gidilmeden doğrudan kendisine verilmelidir.

Tutuklu ve Hükümlülerin Yeterli Beslenme Olanakları Sağlanmalıdır...

Bugün hapishanelerde sağlıklı ve yeterli beslenme olanaklarının sağlanmadığı bir gerçek. Nitekim her insanın günlük beslenme ihtiyacını da karşılamak gibi bir zorunluluğu var. Hapishanelerde bulunan tutuklu ve hükümlülerin bu ihtiyaçlarını karşılayabileceği olanak ilk başta idare tarafından verilen yemeklerdir. Ancak tutuklu ve hükümlülere verilen yemekler genelde yenilmeyecek derecede kötü ve bozuk malzemeden, yetersiz derecede yapılıyor. Bununla birlikte ziyaretçilerin getirdiği yiyecekler de her hapishanede değişik bir bahaneyle içeriye alınmıyor. Bu nedenle de hapishanelerde bulunanların sağlıkları çok sık bozuluyor.

Bunun önüne geçmek için her tutuklu ve hükümlüye, sağlıklı ve güçlü kalabilmesi için yeterli besleyici değeri olan ve sağlığa uygun nitelikli ve kaliteli, iyi hazırlanmış yemek verilmelidir. Bunun için; şu anda uygulanan iase bedeli uygulamasından vazgeçilmeli, her tutuklu ve hükümlünün günlük kalori ihtiyacı hesaplanıp para olarak karşılığına bakılmaksızın bu ihtiyacı karşılanmalıdır. Hapishane olanaklarının yetersizliği göz önünde bulundurularak ziyaretçilerin getirdikleri yiyecekler sınırlamaya tabi tutulmadan verilmelidir. Tutuklu ve hükümlülerin kendi olanakları çerçevesinde yiyecek hazırlamaları için gerekli olan tüp, ocak, buzdolabı, mutfak eşyaları vb. verilmelidir.

Koğuş Aramaları Baskı, Gözdağı, Talan Aracı Olmaktan Çıkartılmalıdır...

Baskıcı, yasakçı mantığın somut bir uygulama biçimi de koğuş aramaları adı altında yapılan gözdağı talan operasyonlarıdır. Koğuş aramalarının

devlet açısında ancak firarları önlemek amacıyla, güvenliğe ilişkin bir mantığı olabilir. Ancak koğuş aramaları güvenlik önlemleri boyutundan çıkmış, baskıcı, yasakçı, talancı zihniyetin sonucu olarak gözdağı ve talan operasyonlarına dönüştürülmüştür. Yüzlerce asker ve personelin koğuşlara doluştuğu, eşyaların talan edildiği, kırılıp döküldüğü zarar verildiği ve fiziki-psikolojik bir savaş durumuna getirilen koğuş aramalarına yeni düzenlemeler getirilmelidir. Aramalar;

1- Belli periyotlarla -örneğin ayda bir- hapishane personeline genel bir gözetleme ve denetimin ötesine geçmeyecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

2- Arama adı altında eşyalar talan edilmemeli, kırılıp, dökülmemelidir.

3- Dış güvenlikten sorumlu bulunan askerler aramaya katılmamalıdır, bu durum idarenin ihtiyaç duyması gibi keyfiyetten çıkarılarak kural haline getirilmelidir.

4- Tutuklu ve hükümlülerin özel eşyalarının mahremiyetine saygı ve özen gösterilmelidir.

5- Öncelikle siyasi tutuklu-hükümlülerca manevi değeri olan resim, pano, amblem vb. sembollere kesinlikle saygı gösterilmelidir. Bunlara saldırılıp parçalanmamalıdır.

6- Arama sırasında tutuklu-hükümlülere gözetim hakkı tanınmalı, tutuklu ve hükümlüler aranan bölümde bulunabilmelidir.

7- Hapishaneler arası sevklerde ya da hastane, mahkeme sevklerinde yapılan aramalarda tutuklu temsilcilerinin gözlemci olarak bulunması engellenmemelidir. Aramalar tacize dönüşmemeli, onur kırıcı biçimlerde aramaya son verilmelidir.

8- Ziyaretçilere uygulanan ahlak ve insanlık dışı aramalara son verilmelidir.

9- Ziyaretçilerin getirdikleri yiyecek, giyecek vb. eşyalar arama adı altında kullanılamaz hale getirilmektedir. Bu uygulamalara son verilmelidir. Dışarıdan gelen her türlü ihtiyaç maddesi her hangi bir şart getirilmeden tutuklu-hükümlülere verilmelidir.

10- Hapishane içi bölüm değiştirmelerde, aile, avukat ziyaretlerine çıkışlarda, psikolojik yıpratmadan başka hiçbir mantığı olmayan üst aramalarına son verilmelidir. ...

Sayımlar Taciz ve Baskı Aracı Olmaktan Çıkarılmalıdır...

Hapishane içinde denetimin bir parçası olarak uygulanan sayımlar denetim amacının dışına taşmamalı, tutuklu ve hükümlülere karşı psikolojik yıpratma, taciz etme, onurlarını kırma, kişiliksizleştirme aracına dönüştürülmemelidir. Bunun için sayımlar;

1- Tutuklu ve Hükümlülerin doğal yaşamlarını bozmayacak şekilde, uygun bir saatte ve makul bir personel sayısı ile yapılmalıdır.

2- Koğuş sayımlarını günde en fazla bir kez yapmak yeterli sayılmalıdır.

Tutuklu ve Hükümlülerin Ruh ve Beden Sağlığını Temel Alacak Şekilde Sağlık Koşulları, Tıbbi Olanaklar Yaratılmalıdır

1- Her hapishanede kendi dallarında uzman olan en az bir doktor ve yeterli sayıda sağlık personeli bulunmalı, revirler açılmalı ve teknik açıdan asgari donanım sağlanmalıdır.

2- Hapishanelerde geceleri en az bir nöbetçi doktor bulundurulmalıdır. Acil Durumlarda tutuklu veya hükümlü hızla tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilebilmelidir. Bu konudaki tek karar sahibi hapishane doktoru olmalıdır.

3- Hapishanelerde bir diş hekimi ve diş tedavisi için gerekli araç-gereç ve malzemeler bulundurulmalıdır. En azından dış hastanelerde diş tedavisinin yapılması sağlanmalıdır.

4- Bütün tutuklu ve hükümlüler için sağlık hizmetleri parasız olmalı, tedavi masrafları devletçe karşılanmalıdır. Hastanede tedavi olması gereken tutuklu ve hükümlülere bu olanak sağlanmalı, ranzalara kelepçeleme, muayene odalarında doktor dışında asker, personel vb. bulundurulması gibi uygulamalara son verilmelidir.

5- Yaşamak, çalışmak zorunda kalınan yerlerde gün ışığından temiz hava koşullarından yararlanma olanağı göz önünde bulundurularak düzenlemeler yapılmalıdır.

6- Her tutuklu ve hükümlünün banyo, temizlik vb. ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli koşullar sağlanmalı, temizlik maddeleri idarece karşılanmalıdır.

7- Belli aralıklarla sağlık harcamaları yapılmalı, koruyucu sağlık önlemleri alınmalıdır.

8- Doktorlar tarafından kullanılmasına karar verilen protez vb malzemeler devlet tarafından karşılanmalıdır. 9-Hapishaneler Tabipler Birliğinin denetimine açılmalıdır.

Tutuklu ve Hükümlüler Spor Yapabilme Olanaklarına Sahip Olmalıdır...

Her tutuklu ve hükümlü beden sağlığını korumak ve sosyal bir faaliyet olarak kendi ifade ve isteğiyle spor yapabilecek olanaklara sahip olmalıdır. Bunun için;

1- Her hapishanede her türden spor için gerekli araçlarla donatılmış bir spor salonu yapma yoluna gidilmeli ve isteyenlere bu olanaklar tanınmalıdır.

2- Bu olanağın henüz olmadığı yerlerde havalandırmalar sağlık ve sosyal içeriği olan sportif faaliyetlerin yapılabilmesi için tüm gün kullanıma açık olmalıdır.

Tutuklu ve Hükümlüler Üniversite Dahil Her Düzeyde Öğrenim Hakkına Sahip Olmalıdır...

Hapishanelerde bulunan binlerce insan içerisinde okuma yazma bilmeyeninden, tutuklandığı için öğrenimi yarım kalmış birçok insan vardır. Hapishanede olsa da öğrenimini yapmak her insanın hakkıdır. Ancak öğrenimine devam etmek isteyen tutuklu ve hükümlüler, hapishane koşullarından kaynaklı öğrenimlerine devam edememektedirler. Öğrenimini sürdürebilmesi için hapishanelerdeki tüm tutuklu ve hükümlülerin her düzeyde öğrenim olanağından yararlanması sağlanmalı, bunun için ilgili kurumlarla işbirliğine gidilerek gereken koşullar yerine getirilmelidir.

Özellikle Adli Tutuklular İçin Çalıştırma; Angarya, Kişiliksizleştirme ve Sömürü Aracı Olmaktan Çıkarılmalıdır

Eğitim ve meslek edinme amaçlı olması gereken tutuklu ve hükümlülerin çalıştırılması bugünkü kölelik ve sömürü ilişkilerine paralel olarak, ya bir sömürü aracı durumundadır ya da tutuklu-hükümlülerini kişiliksiz birer robot haline getirmenin amaçlandığı bir uygulama durumundadır. Mafya, çete veya “arkası sağlam” birisi değilse adli tutuklular için çalışmak bir zorunluluk halindedir. Çünkü çalışmazlarsa her türlü baskı ve işkenceyle karşı karşıyadırlar. Tabi çalıştıklarında da benzeri uygulamalarla karşı karşıya kalırlar. Kimi zaman bir mafya babasının, kimi zaman hapishane personelinin “ayak işlerine” bakmak, en aşağılık hizmetleri yapmak zorunda bırakılırlar. Ancak hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Kendi istediği doğrultusunda çalışanların da emeklerinin karşılığı adil bir şekilde verilmeli, hapishanede çalışmak bir sömürü aracı olmaktan çıkarılmalıdır.

Bu nedenle;

- 1- Tutuklu ve hükümlülere kendi istekleri dışında hiç bir şekilde çalıştırma uygulaması dayatılmamalıdır.
- 2- Tutuklu ve hükümlülerin hapishane personeli hizmetinde çalıştırılması yasaklanmalıdır.
- 3- İş atölyelerinde vb. yerlerde çalıştırılan tutuklu-hükümlülere normal bir ücret sistemine göre ücret verilmeli, çalışma süresi 8 saati aşmamalıdır. Çalışma koşulları insanca yaşam esaslarına göre düzenlenmelidir. Çalıştığı süreler emekliliğine sayılmalıdır.

Hapishane Personeli “Zindancı” Anlayıştan Kurtulmuş ve Hapishane Koşulları Belli Bir Yeterlilik Düzeyine Sahip Olmalıdır...

Fiziki yaşam koşulları, tüzükler, genelgeler ne denli olumlu kılınırsa kılınırsın idareci ve personel insana değer veren bir anlayışla eğitimden geçirilmediği sürece hapishaneler yaşamında insanlık dışı pek çok uygulamay-

la karşılaşmanın önü alınamaz. Bu nedenle;

1- Hapishane personeli temel insan hakları konularında eğitimden geçmiş ve “önce insana değer verme” anlayışıyla şekillenmiş olmalıdır.

2- Başta iktidar organlarının temsilcileri, tüzük ve genelgeler, basın-yayın organları vb.nin hapishane personeli üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak, tutuklu ve hükümlülerin kişiliklerine, siyasi düşüncelerine karşı düşmanlık doğuracak, personeli tutuklu-hükümlülere karşı bir şartlanmaya sokacak her türlü propaganda ve spekülasyonlara engel olunmalı, bu türden çabalar cezai uygulamalarla önlenmelidir.

3- Personelin çalışma süreleri 8 Saatle sınırlandırılmalı, rüşvet, adam kayırma vb.nin yok edilebilmesi için ücretlerin yeterli düzeye çıkartılması sağlanmalıdır.

4- Hapishanelerde tam bir faşist örgütlenme şeklinde çalışan, tutuklulara işkence yapmakla “görevli” “A Takımı” vb personel istihdamı engellenmeli, varolanlar derhal dağıtılmalıdır.

5- Personelin sendikal-demokratik örgütlenmelerinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. ...

Tutuklu-Hükümlü Hakları Tanımlanarak Yasal Bir Statü ve Güvenceye Kavuşturulmalıdır

Bugün Türkiye hapishanelerde keyfilik kol gezmektedir. Çünkü içerideki tutuklu-hükümlülerin -özgürlüklerinin sınırlandırılması dışında- hangi insani ve demokratik haklara sahip olduklarını gösteren, kamuoyu ve yargı denetimine açık, merkezi ve genel yönetmelik, tüzük vb. yoktur. Yürürlükteki mevzuat 1930’lu yıllardan kalma bir yönetmelik ile geçen yıllar zarfında ona yapılan yama niteliğindeki -çoğu da birbiri ile dahi çelişen- bir ekler, değişiklikler yığınınından ibarettir. İçerdikleri çağdışı hükümler bir yana bunların çoğu değil uygulanmak hapishane yöneticileri tarafından dahi bilinmemektedir. Bu durumda her gelen hükümet, her gelen Adalet Bakanı, daha da belirleyici olarak her gelen hapishane müdürü, savcısı, jandarma komutanı vb.’nin siyasi eğilimlerine, keyfine ve yönetim anlayışına bağlı olarak uygulamalar değişmektedir.

Aslında bugün Türkiye’de ne kadar hapishane varsa özde aynı olmakla birlikte hemen hemen o kadarda değişik hapishane rejimi vardır. Hapishanelerdeki tutuklu-hükümlülerin haklarının hiçbir açık tanıma ve güvenceye sahip olmadığı bu belirsizlik ortamında dayatılan insanlık dışı uygulamalar ve keyfilikler belli sınırlar içinde tutulup geriletebilmişse eğer, bu tamamen siyasi tutuklu-hükümlülerin 12 Eylül yıllarından beri kan ve can pahasına yürüttükleri kesintisiz mücadelenin, sayısız direniş, açlık grevi, ölüm orucu eylemi vb.nin sonucudur.

Hücre tipi cezaevlerine karşı yükselen tepkiler üzerine duyarlı kamuoyunu aldatmak amacıyla gündeme getirilen makyaj niteliğindeki manev-

ralarından biri de, “*hapishanelerdeki sorun ve uygulamaları hukuka uygunluk açısından izleyeceği*” iddia edilen “*İnfaz Hakimliği sisteminin kurulacağı*” masalıdır. “F tipi” cezaevleri uygulamasına geçilmek üzere iken doğan tepkileri yatıştırmak amacıyla apar topar gündeme getirilip telaffuz edilen bu yapılanmaya dair henüz ortada hiçbir somut taslak ve adım yoktur. Bu bir yana “İnfaz Hakimliği” adı altında özel bir kurum olsa bile, bu, hapishanelerde işlenecek insanlık suçlarını önlemede ne derece etkili, işlevli, daha da önemlisi ‘istekli’ olacaktır.

Bugün Türkiye’de yargının bağımsız olmadığı bizzat yargı kurumları ve mensupları tarafından da itiraf edilen bir gerçektir. Hele uygulamasını MGK’nın istediği politikalar söz konusu olduğu zaman, bu bağımlılık tam bir itaat halini almaktadır. Kaldı ki, 12 Eylül askeri faşist cuntası döneminde de işkence ve dayak zoruyla dayatılan İstiklal Marşı, yemek duası vb. faşist yaptırımlara uymayan devrimcilerin infaz indiriminden yararlanmalarını engelleyen, dolayısıyla fazladan yıllarca yatmalarına neden olan “hücre hapsi” vb. disiplin cezaları mahkeme kararıyla verilmiştir. O dönemde de mahkemeler adeta hapishane disiplin kurulları gibi çalışmışlar, hatta kimi durumlarda örneğin zorla dayatılan kimi uygulamaları reddeden devrimcilere fazladan bir de ek hapis cezaları verilmiştir.

Bugün kurulacak bir “infaz hakimliği” veya benzeri bir mekanizma da, mevcut sistem içinde, 12 Eylül döneminde cezaevleri disiplin kurulları gibi çalışan mahkemelerin oynadığından farklı bir rol oynayamaz. Bu ayrıca hapishanelerdeki hukuka ve insan haklarına aykırı uygulamaların “yargı denetiminden geçtiği” şeklinde bir yanılsama yaratma amaçlıdır. Oysa bugün yargının durumu bizzat üst düzey Yargı personeline bile savunulamamaktadır. Hapishanelerdeki keyfiliklerin, hukuk ve insanlık dışı uygulamaların önünü baştan kesip etkin bir denetime açık hale getirmenin ilk koşulu, tutuklu ve hükümlülerin sahip oldukları insani ve demokratik hakların açık ve kesin bir dille tanımlanarak yasal bir statü ve güvenceye kavuşturulmasıdır. ...

Tarafsız ve Etkili Bir Denetim Mekanizması Sistemi Kurulmalıdır

Hapishanelerde yaşanan insanlık dışı tutum ve uygulamaların, dönemden döneme, yönetimden yönetime, hapishaneden hapishanene değişen keyfiliklerin pervasızca sürüp gitmesinin önemli nedenlerinden biri de DENETİM YOKLUĞU’dur. Özellikle taşra hapishanelerde yapılanların çoğu bu yüzden dört duvarın arkasında kalmakta; açıktan yapılanlardan da hesap sorulmamaktadır. Mızrağın çuvala sığdırılmadığı durumlarda açılan soruşturmalar ise göstermelidir ve zaten hemen hepsi ‘takipsizlik’ veya ‘be-
raat’ kararları ile sonuçlanmaktadır. Haklarını koruma, seslerini duyurma imkanları çok daha kısıtlı olan adli tutuklu ve hükümlülerin yaşadıkları hapishanelerde durum bu açıdan da çok daha kötüdür.

Adli ve Siyasi Ayrımı Yapılmaksızın Tüm Hapishaneler Demokratik Kamuoyunun Denetimine Açılmalıdır. Bu Denetimin Güven Verici ve Etkili Olabilmesi İçin:

1- Barolar, ÇHD, Tabip Odaları, ilgili diğer meslek örgütleri ve TAYAD, İHD, TUYAB gibi insan hakları ve tutuklu yakınları kuruluşları gibi ‘tarafsız’ ve ‘bağımsız’ kurum temsilcilerinden oluşan heyetler aracılığıyla yapılmalı; devleti temsilen Adalet Bakanlığı vb. temsilcilerinin yanı sıra tutsak yakınlarının temsilcileri de bu denetim heyetlerinde yer almalıdır.

2- Kurulacak denetim heyetleri, istedikleri hapishaneyi istedikleri zaman ve önceden izin alma haber verme zorunluluğu getirilmeksizin özgürce denetleyebilmelidirler. Hapishanelerde hiç bir mekan vb. bu heyetlere kapalı tutulmamalıdır. Heyetler istedikleri hükümlü ve tutuklu ile görüşebilmeli; bu görüşmeler idareden gizli yapılmalı; heyetle görüşen tutuklu ve hükümlülerin daha sonra herhangi bir cezalandırma ve yaptırıma uğramaları garanti altına alınmalı, bu garanti çerçevesinde isteyen tutuklu ve hükümlünün istediği hapishaneye sevki yapılmalıdır. Denetim heyetleri, yasal sınırlar içinde belli bir yaptırım gücüne sahip olmalıdır.

Bu kapsamda;

1- Hazırladıkları raporlarda yer alan insani ve yasal öneriler derhal ivedilikle yerine getirilmelidir.

2- Tespit ettikleri insanlık ve yasa dışı tutum ve uygulamalar hakkında acil idari ve adli soruşturma yapılmalıdır.

3- Hapishaneleri Denetim Heyetleri’nin gözlem ve değerlendirme raporları -sonuçları ile birlikte- kamuoyuna açık olmalıdır.

Bilindiği gibi son süreçte hücre tipi hazırlıklarına karşı kamuoyunda yükselen tepkileri yatıştırma amacıyla, “hapishanelerde denetim yapacak ‘sivil’ komiteler komisyonlar kurulmasının düşünüldüğü” telaffuz edilir olmuştur. Fakat bu konuda da ortada hiçbir somut adım, hazırlık, yönelim yoktur. Bunun daha çok Adalet Bakanı’nın ‘kişisel fikri-fantazisi’ olduğu görülmektedir. Tepkiler tavsar ya da yatıştır gibi olursa bu proje de unutulup gidecektir. Kaldı ki, düşünüldüğü söylenen bu Denetim Komisyonları fikri, bugün telaffuz edildiği haliyle yaşama geçirilecek olsa bile, kamuoyunu yanıltıcı-aldatıcı bir işlev görme olasılığı yüksektir. Çünkü Bakanlık yaptığı açıklamalarda, bu komisyonların “*Emekli yargıç ve savcılarla, eşraftan*” kurulmasının düşünüldüğünü belirtmektedir. Daha önceki resmi görevler sırasındaki işlevleri ve edindikleri deneyimin yanı sıra emeklilik hakları bakımından devlete bağımlılıkları süren -ve kim tarafından nasıl seçilecekleri belirsiz- emekli yargıç ve savcılarla devletten ihale-kredi vb. çıkar beklentisi ilişkisi içinde olma ihtimali yüksek -ve yine kim tarafından nasıl seçileceği belirsiz- eşraf temsilcilerinden oluşan, bileşiminde bunların ağır bastığı bir heyet ne kadar ‘tarafsız’ ve ‘bağımsız’ olabilir? Fiilen yarı resmi bir karakter taşıyan böyle heyetlerin yapacakları hapishane denetimlerine ne

denli güvenilebilir? Kendilerinden başka hiçbir gücü, kurumu vb. temsil etmeyen böylesi heyetlerin iyi niyetli-dürüst çabaları bile ne kadar sonuç alıcı olabilir? Olmaz! Bu nedenle yukarıda önerdiğimiz kurumlar tarafından oluşturulacak Denetim Kurulları yasal güvence altına alınmalıdır.

İnfaz Sistemi ve Uygulamalarındaki Eşitsizlik, Ayrımcılık Ortadan Kaldırılmalıdır

Bugün Türkiye’de tek bir ceza infaz sistemi yoktur. Ana kategori olarak; adli suçlar için ayrı, siyasi suçlar için tamamen ayrı bir infaz hukuku ve uygulaması geçerlidir. Tahmin edilebileceği gibi bu ayrım siyasi tutuklu-hükümlülerin aleyhinedir. Daha işin başında, siyasi tutuklu-hükümlülerin, TCK’nın yargılandıkları maddesinden aldıkları ceza, 3713 sayılı yasa gereğince ayrıca otomatik olarak 1/3 oranında artırılır. Adli suçlardan (MHP’li faşistler, ülkücü mafya ve çeteciler vb. de bu kategoridedirler) hükümlüler aldıkları cezanın 5’te 2’sini yatarlarken, devrimci siyasi tutuklu-hükümlüler 4’te 3’ünü yatarlar.

“Terör suçlusu” olarak tanımlanan devrimci siyasi tutuklu-hükümlülerin cezaları, “özel infaz kurumlarında” çektirilir (“F Tipi” olarak adlandırılan hücre tipi cezaevleri de buna dayanılarak gündeme getirilmiştir). Siyasi tutuklu-hükümlülere açık görüş hakkı tanınmaz. Bu hak 1991’den itibaren 3713 sayılı yasanın uygulaması ile gasp edilmiştir. Ceza süreleri ne kadar azalmış olursa olsun siyasi tutuklu-hükümlüler, adli hükümlülerin yararlandıkları; açık ve yarı açık cezaevlerine gönderilme, aile fertlerinin ağır hastalık ve ölümü halinde kısa süreli izin, tahliye öncesi iş arama izni vb. haklarından yararlandırılmazlar.

İnfaz sistemindeki eşitsizlik ve ayrımcılık ortadan kaldırılmalıdır. Bu kapsamda;

1- Siyasi-adli ayrımı yapılmaksızın tüm tutuklu ve hükümlülere karşı tek bir infaz sistemi uygulanmalıdır. İnfaz hukuku ve uygulamaları, ortaçağa özgü zindancı-intikamcı yaklaşım ve hükümlerden arındırılarak çağdaş insani temelde yeniden düzenlenmelidir.

2- Siyasi tutuklu-hükümlülerin aldıkları cezaları TCK’nın ilgili maddesi dışında otomatik olarak ağırlaştırıcı tüm yasa ve hükümler ortadan kaldırılmalıdır. Siyasi ve adli bütün tutuklu ve hükümlülere AYDA BİR KEZ açık görüş hakkı tanınmalıdır.

3- Yatılması gereken sürenin 3 yılın altında olduğu, altına düştüğü cezaların infazı sırasında yarı açık ve açık cezaevlerine gitme, hastalık ve ölüm izni, bayram izni kullanma vb. haklardan siyasi tutuklu-hükümlüler de yararlandırılmalıdır.

4- Meşruten tahliye hakkı başta olmak üzere tutuklu ve hükümlülere tanınan yasal haklardan yararlanma da bulundurulmalı, bu kurulların verdikleri cezalar yargı denetimine açık ve tabi olmalıdır. ...

Terörle Mücadele Yasası Bütünüyle İptal Edilmelidir

Toplumsal muhalefeti denetim altında tutabilmek amacıyla 12 Eylül uygulamalarının devamına yasal bir zemin oluşturmak üzere 1991 yılında çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası (TMY) tümüyle anti-demokratik bir yasadır. Bugün gündeme getirilen hücre tipi cezaevleri, tecrit-izolasyon saldırısının yasal temeli de bu faşist yasadır. Fakat bundan da önce, düzene ve sisteme yönelik en küçük bir eleştiri ve muhalif duruşu dahi “terör suçu” kapsamına sokan bu yasa sayesinde Türkiye bugün dünya üzerinde en fazla “terör suçlusu ve hükümlüsüne sahip ülke” konumundadır. Bugün ülkemiz hapishanelerinde 10 bini aşkın “terör suçlusu” vardır.

Siyasi tutuklu-hükümlülere yapılan tüm baskı ve ayrımcılıkların temeli yine bu yasadır. (Alınan cezaların otomatik olarak 1/3 oranında artırılması, cezaların özel tip hapishanelerde infazı, açık görüş hakkının tanınmaması vd.) TMY’nin değişmesi gereken tek maddesi 16. Madde değildir. Ünlü 8. Maddesi ile düşünceyi dahi “terör suçu” sayan bu faşist yasa tümüyle ortadan kaldırılmalıdır. 16. Maddede yapılacak o da dönemlik ve ihanet edeni ‘ödüllendirme’ ile sınırlı bir değişiklik, en küçük bir muhalefet eğilimi ve eylemi ağır cezalarla yanıtlayan bu faşist yasanın sürekli bir biçimde yani “terör suçluları” üretmesini önlemeyecektir. Bu faşist çemberin kırılmasının yolu TMY’nin kaldırılması ile birlikte DGM’lerin kapatılmasını da şart koşmaktadır. ...

DGM’ler Kapatılmalı

Verdiği Tüm Kararlar İptal Edilmelidir

Hapishaneler sorunu, bir mekan olarak sadece hapishanelerle sınırlı değildir ve dolayısıyla hapishaneler sorunu Devlet Güvenlik Mahkemeleri’nden ayrı ele alınamaz. Özellikle devrimci tutuklular açısından bugün “F tipi” hücre hapishaneler, Terörle Mücadele Yasası ve DGM’ler arasında kopmaz bir bağ vardır. DGM’ler, cunta dönemi sıkıyönetim mahkemelerinin işlevlerini yüklenmişlerdir. Bu anlamda DGM’ler, sözde “sivil -yani olağan-dönemin” olağanüstü mahkemeleridir.

Kurulduğu günden itibaren DGM’ler hukuksuzluğun, çifte standardın, adaletsizliğin simgesi olmuştur. 1999 yılında bir Anayasa değişikliği ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bağlayıcı kararında yer aldığı şekliyle, başından beri bu mahkemelerin bileşiminde yer alan asker üyelerin çıkarılmasını kabul etmekle de, devlet, bu gerçeği dolaylı yoldan da olsa kabul etmiştir. Devrimci tutuklulara yönelik yürütülen saldırı politikalarının öne çıkan kurumlarından olan DGM’ler kapatılmalı ve verdikleri tüm kararlar iptal edilmelidir.

Konu: “TÜRKİYE’DE YARGININ DURUMU”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;
Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;
Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Hukuk ve yargı, ülkemizde çokça tartışılan bir konulardandır. Hukuk, yaşamımızdaki ilişki ve davranışları belirleyen kurallar bütünüdür ve bir üstyapı kurumudur. Ve bu anlamda hukuk; içinde bulunan toplumsal düzenin sosyo-ekonomik ve siyasal yapısının bir yansımasıdır. Özel mülkiyetin ve egemenliğin yanında, mevcut düzenin sürdürülebilmesine hizmet için şekillendirilmiştir. Köleci, feodal ve kapitalist toplumlarda, hukukun tarihsel olarak gerçeği budur.

Hukuk, diğerlerinde biraz kaba bir tarzda sistemi korurken, burjuva hukukunda bu biraz daha ustalıkla yapılmaktadır. Yargı, bu kurallar bütününe adaletli bir biçimde uygulayandır. Bunları yalnızca yazılı olan yasa ve kurallarla da açıklayamayız. Çünkü her yasa hukuktur anlamına da gelmez. 12 Eylül Anayasası’na bakıyoruz, hukuki hiçbir yanı yoktur. 12 Eylül Anayasası ve bununla iç içe şekillendirilen “12 Eylül Hukuku”; her şeyden önce karanlığın, keyfiyetin, işkencenin, gayri meşruluğun, rüşvetin hukukudur. Onyıllardır, bu gayri meşru anayasa ve ona dayandırılan yasa ve hükümlerle, milyonlarca insan “Emret Komutanım” mahkemelerinde yargılandılar. Haksız, meşru olmayan, hukuku ayaklar altına alan “yargılamalar”la, idamlara, müebbet hapse ve onyıllara varan cezalara çarptırıldılar. 12 Eylül Mahkemeleri’nin tüm bu kararları işkencecilerin kalemleriyle yazılmış ve sonuçlandırılmıştır. Bu nedenlerle, birçok kesim yıllardır; “‘82 Anayasası değiştirilmelidir” demektedir.

Devlet, hukuku bir yandan çıkarlarına göre yasalarla belirlerken, diğer yandan insanların ortak ilişkileri ve yaşamları sonucunda yaratılan bir hukuk düzeni de vardır. Ancak, hukuku çıkarlarının koruyucusu olarak şekillendirenler, bunları da yarattıkları “hukuk düzeni”yle yok etmek istemişlerdir. Bir aile düzeni içerisinde bile bir hukuk vardır. Ve bu aile düzenini sağlayan kurallar, aile hukukunun temelini teşkil eder. Baba ailenin reisidir. Ailenin her şeyinden sorumludur. Keza diğer aile bireylerinin de sorumlulukları vardır. İşte bunların, bir arada uyumlu çalışmasını sağlayan kendi aralarındaki hukuk düzenidir. Ülkemize bakıyoruz, böyle bir şey söz konusu mudur? Tersine bir aile içindeki düzeni bile yıkan bir hukuk düzeni ve yargı anlayışı ülkemizde vardır.

1924, 1961 ve 1982 Anayasalarına bakıyoruz... Türkiye Cumhuriyeti’nin bir “**Hukuk Devleti**” olduğu her zaman vurgulanmıştır. Devlete yönelik her eleştiride ve olayda da bu kavram en sık kullanılan kavramdır: “Türkiye bir

Hukuk Devleti”dir... Yalan söylenir, gerçekler gizlenir, hukukun ayaklar altında ezildiği, yok edildiği bu tür söylemlerle perdelenmeye çalışılır.

Değerli Kurultay Katılımcıları; Gerçekten öyle midir, Türkiye bir “Hukuk Devleti” midir? Maalesef buna “evet” diyemiyoruz. 12 Eylül döneminin Danıştay 12. Daire Başkanı Kazım YENİCE, hukuk devletini şöyle tanımlıyor; “*Hukuk Devleti, bir bakıma bireyin dokunulmaz, vazgeçilmez haklarına, yönetenlerin saygılı olma zorunluluğudur. Başka deyişle hukuk devletinin kurumsallaştırılması, yönetilenlere hukuk güvencesi sağlamayı amaçlar.*” Kazım YENİCE’nin belirttiği gibi, Hukuk Devleti, hukukun üstünlüğünün tanındığı, vatandaşların yasalarla belirtilen haklarının güvence altına alındığı, temel hak ve özgürlüklerinin savunulduğu ve korunduğu bir devlettir.

Ülkemizde, yukarıda ifade ettiğimiz tarzda bir “hukuk devleti”nin varlığını iddia edecek var mıdır aranızda?.. Böyle bir şey söz konusu mudur?.. Sanmıyoruz ki; bunu olumlayacak biri olsun. Türkiye’de hukukun ve yargının yerini jandarma, polis copu, yolsuzluk, rüşvet, işkenceyle alınmış polis fezlekeleri, adaletsiz bir yargı almıştır. Yasalarda belirtilen kimi haklar olsa bile, bunlar yok sayılmakta, çiğnenmekte, uygulanmamaktadır. Sadece kağıt üzerinde vardırırlar. Hepsi budur...

Yasalarda “her insan eşittir” denir. Yaşadığımız gerçeklere bakalım; Örneğin her hangi, sıradan bir vatandaşla bir bakan, her hangi bir amir-müdür veya polis yasalar karşısında eşit midir?.. İşte sizlere çok çarpıcı bir olay: Fatih 4. Asliye Mahkemesi Hakimi Orhan Sezgin’i tanımayıp, adliye otoparkına girmesini engelleyen polisler hakkında dava açılıyor ve jet hızıyla tutuklama kararı çıkartılıyor. “Jet hızıyla” diyorum çünkü, işkence ve katliam davalarında polislerin tutuklanması ya da ifade vermeleri için yıllarca beklendiğini herkes biliyor. Ama “mağdur” bir hakim, bir milletvekili ya da bir bakan olunca, yargı her daim jet hızıyla karar alabilmektedir. Yasalarda belirtilen “eşitlik”; etrafında doktor ve hemşirelerin fır döndüğü koşullarda kuştüyü yatakta doğan bir çocukla, tarlada bir çalının dibinde çerçöpün üstünde doğan çocuğun “eşitliği” olabilir ancak.

Evet; yasalarda “herkes eşittir” ama, yasaların uygulama alanı olan yargıda eşitlikten bahsetmek mümkün değildir. Çünkü en başta yargının bağımsızlığı yoktur. Bağımsız olmayan bir yargının da adaletli kararlar vermesi mümkün değildir.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Biliyorsunuz., kaç senedir, bu devletin Yargıtay Başkanı Sami Selçuk “*Yargı bağımsız değil*” diyor. Ve yine, tezattır ama, Türkiye gerçeğine yakışandır; kaç senedir bu devletin 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de “*Yargı bağımsızdır*” diyor. Sadece o kadar... Başka bir şey yok... Bugün yargının bağımsız olmadığı, milletvekillerinin, bakanların, Cumhurbaşkanı-

nın, polisin, askerin yargıda söz hakkına sahip olduğu; yargının, yürütmenin vesayeti altında sürdürüldüğü gün gibi açıktır. Yasalarla, hakimlerin görevlerini rahat yapabilmeleri için bazı teminatlar verilmiştir. Bu teminatlar da “Hakimlerin Bağımsızlığı ve Hakimlik Teminatı” olarak belirlenmiştir. Anayasanın 138 ve 139. Maddeleri’nde; “hakimler yasama ve yürütme organlarından bağımsızdır” deniliyor. Yani “yargı bağımsızdır” deniliyor. Yine, TCK’nın 232. Maddesinde “hiçbir organ, makam, merci ya da kişi yargı yetkisini kullanılmasında mahkemelere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz” deniliyor.

Şimdi bir de **gerçeklere bakalım**. Afyon Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen Metin Göktepe’nin öldürülmesiyle ilgili davada, Göktepe’nin avukatları daha önce spor salonunda görülen davanın, yeniden spor salonuna alınmasını istiyor. Eski hakim “*benim elimde değil*” diyor. Dikkat edin; mahkeme hakimi “benim elimde değil” diyor... Peki **kimin elindedir?**.. Hakim, açıkça bu konuda istese de karar veremeyeceğini söylemektedir. Yargının bağımsız olmadığı, Yargıtay Başkanı’ndan Anayasa Mahkemesi Başkanı’na, kimi hakim, savcı ve avukatlara kadar söyleniyor.

Hatırlanırsa Yargıtay Başkanı Sami Selçuk yargının bağımsız olmadığını açık bir şekilde söylemişti. Bunun yanında Yargıtay’dan meclise öneriler de sunulmuştu. Bu öneriler içerisinde, yargının bağımsız olması için şunlar söyleniyor: “*Yargının bağımsızlığı ve öbür erklerle eşitliği gerçekleştirilmelidir. Devlet organlarının eşitliği Anayasa’da ayrı gerçekleştirilmelidir. Bunun için Adalet Bakanlığı ile Müsteşarı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nda yer almamalı, Cumhurbaşkanı’nın yargı ile ilgili konularda seçim yetkisine son verilmelidir.*” (18 Ocak 2000 Yeni Binyıl)

Söylenenler bir yerde doğrudur ama eksiktir. Sorun sadece Adalet Bakanlığı’nın Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nda yer almamasıyla, Cumhurbaşkanı’nın yargı ile ilgili konularda seçim yetkisine son verilmesiyle vb. çözülemez. Sorun her şeyiyle ADALETSİZ BİR YARGI SİSTEMİ’nin varlığı sorunudur. Eski Yargıtay Başkanı Mehmet UYGUN da “... göğsümü gere gere ‘yargının bağımsızlığı ve yargıç güvencesi ülkemde tam ve eksiksiz olarak vardır...’ deme mutluluğuna sahip değilim” diyerek yargının bağımsız olmadığını söylemektedir. Aynı şekilde, dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden de, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Eralp Özgen de benzer açıklamalar yaptılar. Devletin savcısı, DGM Cumhuriyet Savcısı Mete GÖKTÜRK aynı gerçekleri dile getirmişti. Ama bakın ki, “bağımsızdır” denilen yargı, yargının bağımsız olmadığını söylediği için DGM Cumhuriyet Savcısı’na dava açıyor. Kalp krizi geçiren DGM savcısı, bunu beklememiş olacak ki, şoka uğruyor. Aynı savcı yine “bağımsız yargı” tarafından beraat ettiriliyor. Eski Anayasa Mahkemesi Başkanı, şimdiki Atatürkçü Düşüncü Derneği Başkanı Yekta Güngör Özden’de, yargının bağımsız olmadığını, siyasilerden tehditler aldığını söyleyerek ortaya koyuyor; “1980’den sonra iktidarların oluşmasında Turgut Özal’dan başlayarak kimi siyasi ikti-

dar başları, Anayasa Mahkemesine etki yapmak girişiminde bulundular” diyor ve şöyle devam ediyor; “Ben birine rastladım. Taşınmazlarla ilgili bir davaya gireceğimiz sıradaydı. Bizim bir kooperatife üye olmamızı, villalar yaptırmamız için gerekli kolaylıkların sağlanacağı söylendi. Hepimiz reddettik. Bir de benim başkanlığım zamanında oldu. Telefonu açıp ‘Nasıl böyle karar veriyorsunuz?’ diye bağırان çağırانlar, gözdağı vermek isteyenler, ‘Size gösteririz’ diyenler oldu.” (15 Şubat 1998 tarihli Milliyet Gazetesi’nden) Y. Güngör Özden’e soruluyor; “Bakanlardan mı?” diye ve Özden cevap veriyor; “İşte, evet liderlerden.” (15 Şubat 1998 Milliyet)

Bunlar işin sadece görünen yüzüdür. Söylenmeyen, açıklanmayan daha çok şey vardır. Düşünsenize, bu ülkede Anayasa Mahkemesi başkanı bile açıktan konuşmıyor, gerçekleri yuvarlak sözlerle ifade etmeye çalışıyor. Ya da konuşmak istemiyorlar. Cümle aralarında birkaç kelime yuvarlanıyor ama, o kadar. Daha fazlası yok...

İşte yargı bağımsızlığına bir örnek daha; Faşist katil Sedat Peker hakkında “cinayete azmettirme” suçundan dava açan Başsavcı Hamdi Yaver Aktan, soruşturmayı kapatması için birçok kez tehdit edilmiş ve bazı devlet yetkililerinin “ricalarına” muhatap kaldığı ortaya çıkmıştı. Yani başsavcı, ismini her zaman olduğu gibi vermek istemediği bazı partililerden, “bu işin üstüne fazla gitmemesi” yönünde “nasihatler” almıştı. Kendi anlatımıyla Başsavcı; “Bu sürede kontrol edildiğim, arabayla izlendiğim de oldu. Birden çok kez de telefonla tehdit aldım” diye bir açıklamada bulunmuştu.

Örnekler elbette daha da çoğaltılabilir. Tehdit edilenler, rüşvet teklif edilenler, rüşvet alanlar, davalardan çekilenler... Yargıya müdahale yolları bu anlamda oldukça çeşitlidir. Ama en önemlisi de “bağımsız” denilen yargının her yönden devlete, milletvekillerine, bakanlara, iktidar ve muhalefet partilerine, polise, jandarmaya ve tüm bunların üstünde olan MGK’ya bağlı olmasıdır. Mesela MGK der ki; “Fethullah Gülen tutuklanmalı ve yargılanmalıdır.” Hemen ardından Fethullah Gülen hakkında tutuklama kararları çıkarılır. Davalar açılır. Evet; bu ülkede yargı her şeyi bilir ama, adaleti, kendi yasalarını bile uygulamaz.

İşte Susurluk... Bugüne kadar ne çözüldü, kimler yargılandı, kimlere ceza verildi?... “Bin operasyon yaptık” diyen Mehmet Ağar gibi, ipliği pazara çıkmış katiller halen doğru dürüst yargılanamıyor bile. Doğru dürüstü bırakın, bir çoğunun daha ifadeleri dahi alınamamış durumdadır. Ama onlar yargıya çok rahat el atabiliyorlar. “El atmayı” da bırakın, bu ülkede Adalet Bakanlığı denen kurumun başına da getiriliyorlar. Bu mudur yargının bağımsızlığı?..

Türkiye’de yargının bağımsız olmadığı yeni keşfedilmiş değildir. Kimi dönemler gündeme gelmiş ama, değişen bir şey olmamıştır. 1983 yılında, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, ‘82 Anayasası hakkında şöyle bir değerlendirmede bulundu: “1982 Anayasası’nın 1961 ve hatta 1924 Anayasalarına karşı GÜÇLÜ DEVLET VE OTORİTER İDARE kavramlarına daha fazla önem

verdiği ve özellikle yürütmeyi yasama ve yargı karşısında güçlendirdiği tartışmasızdır.” (YGHK. 14.9.1983, E. 1980/4-1714 ve K. 1983/803)

Aynı itiraflar yıllar boyu yapıldı. Bunlar tartışıldı ve bugün de tartışılıyor. Ama sonuç ortada hiç bir sonuç yoktur. Yargının bağımsızlığı sağlanmamış, aksine yargıda her açıdan çürüme, adaletsizlik almış başını yürümüştür. Yargı, rüşvetin, adam kayırmanın, suçları aklamanın yeri olmuştur. Yargıda rüşvet olayları bunun somut örneklerindendir. Es-kaza veya ortaya çıkarılmak zorunda kalınan birçok rüşvet olayı vardır. Tabi bunların yanında ortaya çıkarılmayan, çıkartılmayanlar da cabasıdır. Adalet Bakanlığı'nın hazırladığı 400 sayfalık raporu, “kimi” hakim ve savcıların uyuşturucu sanıklarının **rüşvet karşılığı** bıraktığını doğruluyor. En azından Adalet Bakanlığı bu raporla, yargıda dönen dolapları bir ölçüde de olsa kabulleniyor. Yani şimdi mahkemeye gittiğiniz zaman veya hakkınızda bir dava açıldığında, özgürlüğünüz paranızla ölçülüyor. Paranız varsa adalet var, yoksa, adalet de yoktur. Bakın DGM dosyalarına, siyasilere verilen yıllarca hapsi cezalarına, iki-üç duruşmada alınan idam kararlarına... Ya da parası olmayanlara verilen yıllara varan cezalar ile yargının koruduğu, akladığı mafyacıların aldıkları cezalara bakın...

İşte mahkemelerde rüşvet karşılığı verilen kimi kararlar:

İstanbul 3 No'lu DGM'de görülen Mehmet Soytaş'ın uyuşturucu davası, elde yeterli deliller olmasına rağmen suçlular tahliye edildi.

İstanbul 3 No'lu DGM'de uyuşturucu şebekesinin başı olan Nazım Üsküplü, ikinci celsede tahliye edildi.

Uyuşturucu kaçakçısı Ahmet Özbey'e verilen beraat kararı, Yargıtay tarafından bozulunca, Özbey'den 3 milyon mark alan Askeri Hakim Faik Sencer Başaran parayı geri verdi.

İstanbul 4 No'lu DGM Başkanı Vedat Yılmazabdurrahmanoğlu, uyuşturucu kaçakçısı Mehmet Ali Yılmaz'ın suçunu bireysel kaçakçılığa dönüştürmesi karşılığında Yılmaz'dan 500 bin mark aldı.

İstanbul DGM savcısı İsa Geyik 300 kilo eroinle ilgili olarak yargılanan Mehmet Cihat Koçkaya'yı beraat ettirdi. Sanıklar serbest kaldıktan sonra Hollanda'daki ortaklarını arayarak, Savcı İsa Geyik'in de aralarında bulunduğu hakim ve savcılara 100 bin dolar ve 3 milyon mark arası rüşvet verdiklerini söylediler. Bu rüşvet olayı, Hollanda polisinin edindiği telefon kayıtlarından öğrenilmiştir.

Bunlar Türkiye'deki yargı sisteminin, nasıl bir çarka döndürüldüğünü ortaya koymaktadır. Savcı ve hakimler uyuşturucu kaçakçıları tarafından giydiriliyor, doyuruluyor. Serbest bırakılmaları karşılığında, mafya ve çeteciler ceplerine para konuyorlar. Böyle bir yargının neresi güvenilirdir?.. Açılan soruşturmalar, verilen ifadeler ortadadır. Yargıda rüşvet almış başını gitmiştir. Burada, “kimi savcı ve hakimler” demekte doğru değildir. Çünkü bunu yaratan Türkiye yargı sisteminin bizzat kendisidir.

İşte, Adalet Bakanlığı'nın yaptığı soruşturmada verilen ifadelerden bir kaçından örnekler: DGM Savcısı Nuri önen; *"Savcı İsa Geyik, uyuşturucu davası avukatı Edip Önder'den önce 51 ekran televizyon aldı, bunu yazlığına götürdü. Sonra 21 ekran bir televizyon daha aldı Edip Kürklü'den. Hakim Uğur Çorumluoğlu'nun uyuşturucu kaçakçısı Ahmet Özbey'in tahliye kararı nedeniyle aldığı 1 milyar lirayla İzmir'de ev aldığını biliyorum. Yargıtay kararı gelince rüşvet alanlar Ahmet Özbey tarafından 'Paramı vermezseniz hepinizi topuklarınızdan vururum' diye tehdit edildiler."*

DGM Savcısı Engin Baltacı; (İfadesini tanık olarak verdi) *"Bir mahkeme başkanının Mehmet Ali Yılmaz adındaki uyuşturucu kaçakçısını bu suçtan sıyırmak için 500 bin Mark rüşvet aldığını sivil tanıklarından duydum. Askeri Hakim Faik Sencer Başaran, bir uyuşturucu davasından sonra Toyota marka araba aldı. Ayrıca bu arkadaşımız başka illerdeki hakimlere avukatlar aracılığıyla iş yaptırmak için çikolata da gönderdi."*

DGM Savcısı Uğur Saldoğan; *"Abdulkadir (DGM Savcısı Abdülkadir Dirriarın kastediliyor) kendisine malum telefonlar gelince anlamayalım diye Arapça konuşurdu. Uyuşturucu avukatları her ikisinin odasında gayet rahat oturur; hiç çıkmazlardı."*

3 No'lu DGM üyelerinin uyuşturucu davalarında menfaat sağladıkları söylentisinin bu mahkemenin başkanına aktarılması üzerine Başkan Mehmet Kolukisa gayet pişkin, 'Ne yapalım satılığa çıktık, veya satılıyoruz' dedi." (10 Mart 1998 tarihli Sabah Gazetesi'nden)

Dosyada yer alan en önemli kanıt olarak da, DGM Askeri Hakimi Faik Sencer Başaran'ın, Erzincan DGM'de görevli bulunan Yarbay Hakim Saim Öztürk'e gönderdiği kartvizit gösteriliyor. Kartvizitte şunlar yazıyor; *"Sevgili Saim. Sana bu kartı getiren hukuk fakültesinde çok değerli bir arkadaşım olur. İzah edeceği konuda yardımını rica ediyorum. Altında kalmazlar. Selam ve saygılar."* (10 Mart 1998 tarihli Sabah Gazetesi'nden)

Bunca gerçeğin, somut delil ve belgenin üstüne, suçlulara bir türlü yargı yolu açılmadı. Daha çok haklarında soruşturmalar açıldı, görev yerleri değiştirildi, kimileri meslekten ihraç edildi ama, hepsi o kadar. Açılan soruşturma ve meslekten ihraç etme gibi göstermelik önlemlerle sorun çözümlenmedi. Tersine üstü örtüldü. Bu olaylar '98 yılında ortaya çıktı.

1999 yılında ortaya çıkan bir rüşvet olayı buna örnektir: Savcı Ertaç Giray'ın, Banker Bako ile yakın ilişkisi olduğu ortaya çıktı. Keza 20 yıla hükümlü olan Baki Cengiz Aygün'le olan ilişkisi de biliniyordu ki, Savcı Ertaç Giray, Banker Bako'yu evinde de saklamıştır. Bunu bilen Savcı Oktar Çakır ise, Banker Bako'nun saklandığı Ertaç Giray'ın evinin aranmasına izin vermemiştir. Oktar Çakır'ın marifetleri bununla da bitmiyor. Daha bu yıl yaşanan bir olayı hatırlayalım; Bir trafik kazasında İstanbul DGM Başsavcısı Oktar Çakır'ın mafya babalarından Melik Giray'la olan ilişkisi ortaya çıktı. Ve bu "hukuk adamı"nı, diğer "hukuk adamları" yargıladı. Sonuç; aklandı. Ta-

bi, kimi meslek onuruna sahip savcı ve hakimler de vardır. Ancak, onlar da bu çürümüş yargı sisteminin kurbanlarıdır. Çünkü, böyle bir yargı sisteminde adaletli karar verebilmek, gerçek suçluları cezalandırabilmek olanaksızdır. Bir yanınız rüşvetle, alavere-dalavereyle çevrilmiş bir yanınız yargıyı kendi çıkarına yönlendirenlerle, yönetenlerle.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Bağımsız olmayan, rüşvetle yolunu bulan yargının adaleti olabilir mi?.. Bağımsızlığın zerresini bile taşımayan yargı, adaletin uygulanmasında da adından söz ettiriyor. Adaletsizliğin hüküm sürdüğü bir ülkede, yargının da adaletsiz olması kaçınılmazdır. Yargının aldığı tüm kararlar, uyguladığı cezalar istisnasız tartışmaya açıktır. Öyle de oluyor.

Bugün ülkemizde en çok tartışılan konulardan biri, yargının adaletli olup olmamasıdır. Ülkemizde yaşananlara baktığımızı da bunun cevabını çok açık bir şekilde buluyoruz. Açıyorsunuz gazeteyi, “Adalette görülmemiş skandal” diye bir başlık; “*Gıyabi tutuklu olarak aranan cezaevi müdürünü Adalet Bakanlığı ilanla yeniden göreve davet etti.*” Bir suçlu ilanla görevine çağırılıyor. Gazeteye verilen ilan aynen şöyle; “*Fesih Güven göreve iade edildiğinden, kendisine bu yolla tebligat yapılmak üzere açık adresi bulunamamıştır. En kısa zamanda görevine dönmesi ilan en tebliğ olunur.*” (08.03,1999, Milliyet)

Bu, ülkemizde adaletin geldiği noktanın çarpıcı örneklerindendir... Sadece bu mu?.. Buna benzer birçok olay var ve yargılama vardır. Mesela kamuoyunda “**Baklavacı çocuklar**” diye bilinen yargı rezaleti buna örnektir. Gaziantep’de, 16 Aralık 1997’de Bayram Sarıtaş’a ait işyerinin kapısını kırarak içeri giren ve baklava ile Antep fıstığı çalan çocuklara mahkemece önce 36 yıl verildi. Ardından yaşları küçük olduğu için 27 yıl ağır hapisle cezalandırıldılar ve karar Yargıtay 8. Dairesi’nce onaylandı. Bunlar daha çocuk. Birinin yaşı 19, diğerlerinin 17 ile 14 arasında değişiyor. Ülkemizde canları baklava çektiği için çalan çocuklara yıllarca ağır hapis cezaları verilirken Engin Civan, Selim Edes gibi devleti milyarlarca lira dolandıranlara göz yumuluyor... Sefahat içinde yaşamlarını sürdürüyorlar. Üstelik haklarında komik cezalar veriliyor. Mesela Engin Civan’a verilen hapis cezası üç yıl. Evet, yalnızca üç yıl... Üstelik bunu da yatmıyor. ABD’de 250 bin dolar karşılığı serbest kalması bir yana, burada 65 milyar ödediği taktirde elini kolunu sallaya sallaya çaldıklarının tadını çıkarabilecek durumdadır. Hal böyleyse devleti kim soymaz?.. Öyle de yapıyorlar zaten. Yargıda yaşanan adaletsizlik bununla da bitmiyor. Baklava “çalan” çocuklara ilişkin mahkeme kararını yayınlayan yerel gazetelerin sorumluları hakkında da davalar açılıyor ve yargılanıyorlar. Suçları ne?.. Suçları “5 kilogram Fıstığa 9 yıl Hapis Cezası” başlıklı bir yazıdır.

Söylenecek fazla bir şey yok aslında. Çeteleri, katilleri, işkencecileri, uyuşturucu kaçakçıları, rüşvetçileri, yolsuzluk yapanları tek tek beraat et-

tiren, serbest bırakan yargı, fıstık ve baklava çalan çocuklara çete muamelesi yapıyor... Ülkemizde 10-11 yaşlarındaki çocuklar, ellerine kelepçe takılarak karakollara çekiliyor, baskıya, işkenceye maruz kalıyor, mahkeme koridorlarında gezdiriliyor, terörist ilan edilebiliyor. İzmir Karşıyaka'da dans ederek Çocuk Esirgeme Kurumu'na para toplayan 10-11 yaşlarındaki çocuklara, "örgüt üyesi, örgüte para topluyorlar" diyerek yapılanları hatırlarsınız. Yardım kutusunun rengi yeşil, sarı, kırmızı diye gözaltına alınan çocuklara, karakollara taşındılar ve kötü muameleye maruz bırakıldılar.

Yine, Ankara DGM, yaşını usulsüz olarak büyüttüğü 17 yaşındaki Mehmet Şahin için, daha yakın zamanda kalem kırdı. Öyle bir yargı ki karşı karşıya olduğumuz; Mehmet Şahin'in nüfus cüzdanındaki 4 rakamını 9 gördüğünü iddia ediyor ve gencecik bir insana idam veriyor. Yani Türkiye'nin yargı sistemi "yasadışı" davranıyor. Bu tarz örnekler ne yazık ki çoktur. Tren 1 saat rötar yapınca kondüktöre "Ne oluyor?" diye soran 5 kişi, kendilerini 14 yıla kadar hapis istemiyle hakim karşısında buldular bu ülkede. "Suçları", sadece soru sormaktı.

1998 yılında İstanbul DGM'de bir bombalamaya üç, bir cinayete iki ayrı dava açıldığını biliyor musunuz?... Her davada farklı kişiler idamla yargılanıyor. Yani Türkiye'nin o pek yüce mahkemelerinin hazırladığı iddianameye göre; bir yer, aynı anda üç defa, hem de farklı kişilerce bombalanıyor ve bir kişi, farklı kişilerce, aynı anda öldürülüyor.

Yargının adalet anlayışına diğer bir örnek de, çok yakından bildiğimiz, izlediğimiz **Ulucanlar Katliamı davasıdır**. Ulucanlar Hapishanesi'nde 26 Eylül 1999 günü, 10 tutuklu silahlarla ve işkenceyle katledilmişti. Katliamın ardından, yargı açısından ortaya çıkan tablo tek kelimeyle hukuk dışıdır. Katledilen, işkence gören ve yaralanan siyasi tutuklular, Ankara DGM'de birer sanık durumuna getirildiler. Katledenler, işkence yapanlar mağdur ilan edilirken, katledilenler, vahşice işkence görenler sanık sandalyelerine oturtuldular. Katliamı yapanlar hakkında yapılan suç duyurularında ise, elle tutulur bir şey yoktur. Her şey fotoğraflarla, kamera çekimleriyle, tutukluların ifadeleriyle, otopsi raporlarıyla ortadayken, yargı kendinden isteneni yapmaktadır. Katledilen, işkenceye maruz kalan tutuklulara; "*Adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs, ateşli silahlar kanununa muhalefetten...*" (Savunma-Aktüel Hukuk Dergisi Sayı: 2 syf. 20) dava açıldığını biliyoruz. İlk dava, 22 Şubat 2000 tarihinde Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Burada da hukuksuzluk, adaletsizlik diz boyudur. Mahkeme, "*birbirlerini öldüren tutukluların, birbirlerini örgütsel faaliyet olarak öldürdükleri, örgütsel bir işleyişin gereği olarak öldürdükleri dolayısıyla da TCK 146/1 maddesine aykırılıktan DGM'de yargılanmaları gerekmektedir.*" (agy) diyerek görevsizlik kararı verdi. Ve dava DGM'de görülmeye başlandı. Orada da karar aynıydı. "Görevsizlik"... Bu kez dava Yargıtay'a gitti. Yargıtay da davanın Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmesine karar verdi.

Tüm bu yaşananların özeti şudur: Oyalamak, davayı uzatmak için her

türden hukuksuzluk yapılmaktadır. Bu tabloyu çok kez yaşadık.

Gazi ve 16-17 Nisan gibi yüzlerce katliam davasında, dosya oradan oraya taşındı, zaman geçirildi. Zaman aşımına uğratmak için davalar, Türkiye'nin olmadık illerine taşındı durdu. Oysa hapishanelerde, sokakta ya da evlerde yaşanan katliamların sorumlularının kimlikleri ortadadır. Ama ortada elle tutulur hiç bir sonuç yoktur. Katiller hala “görevleri”nin başındadırlar.

İşte hapishanelerdeki katliamlar ve sonuçlar:

BUCA HAPİSHANESİ: 21 Eylül 1995'te üç tutuklu katledildi. 82 tutuklu yaralandı.

Sonuç: katliamdan ve işkencelerden dolayı tek bir “görevli” bile yargılanmadı. Hepsi görevlerinin başında.

ÜMRANİYE HAPİSHANESİ; 4 Ocak 1996 günü 4 tutuklu katledildi. Onlarca tutuklu kalıcı yaralar aldı.

Sonuç: Katliamdan dolayı tek bir “görevli” dahi yargılanmadı. Suç duyurusunda bulunan ve dilekçelerinde hapishane 1. Müdürünün adını da yazan avukatlar hakkında, “*Terörle Mücadelede görevli kamu görevlilerinin ismini açıkladıkları*” gerekçesiyle dava açıldı. Yani suçluların adını bile açıklamak suçtur. Katliamın sorumluları görevlerinin başındadır.

DİYARBAKIR HAPİSHANESİ: 24 Eylül 1996'da 10 tutuklu katledildi. Göstermelik bir dava açıldı, ama katillerden hiçbiri cezalandırılmadı.

Keza Bergama ve Burdur Hapishaneleri'nde yaşanan işkence ve saldırı olayları hakkında da, sadece soruşturma açılacağı belirtilmişti. Sonuç değişmeyecektir. Sorumlular “bağımsız yargı”da aklanacak ve malum “görevleri”ne devam etmeleri sağlanacaktır. Çünkü yargı polis, işkenceciler, katiller, çeteler, “**Bin operasyon yaptık**” diyenler, “ne yaptıysam devlet için yaptım” diyenlerin yargısıdır ve bu yargı katillere dokunamıyor.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Yargı katillere dokunamıyor dedik ama, bu eksiktir... Yargı katillere dokunmaz, dokunamaz. Çünkü yargıda geçerli olan polis adaletidir. Davalar, soruşturmalar, her zaman polisin işkenceli sorgularına ve hazırladıkları düzmece fezlekelerle dayanır. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Öğretim Üyesi Prof. Dr. Feridun Yenisey'in Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TEDEV) katkılarıyla 1998 yılında hazırladığı araştırma, polis ve jandarmanın yargının görevini üstlendiğini ortaya koyuyor. İstanbul'da bulunan çeşitli mahkemelerden seçilen 1117 dosya incelenerek yapılan araştırmada, hiç de şaşırtmayacak sonuçlar ortaya çıkıyor. Şaşırtmıyoruz, çünkü Türkiye yargı sisteminin durumunu biliyoruz. Çıkan sonuçlar şöyle; Jandarma ve polisler tarafından gözaltına alınanların, ancak yüzde 1.9'u savcılığa bildirilmiş. Oysa CMUK 154'e göre “Bir suç işlendiği anda savcılığa bilgi verilir” gibi bir kural var. Ama yine gerçeklere bakıyorsunuz

polis, tüm “araştırmaları ve işkenceli sorgulamaları” yaptıktan sonra savcılığa bilgi veriyor.

Bir de **işkence** var elbette. Polisin “araştırma ve sorgusu” da bu anlama geliyor zaten. İster adli olsun, ister siyasi, sorgunun temel aracı işkencedir. Ülkemizdeki işkence olayları ise sayılamayacak kadar çoktur. Yine İstanbul’daki mahkeme dosyaları üzerinde yapılan araştırma, işkencenin ancak yüzde 5’inin mahkeme dosyalarına yansıdığını gösteriyor. Burada da şaşılacak bir şey yok. Hatta bu yüzde 5 bile fazladır. Bunu Türkiye geneline uygulayacak olursanız oran daha da düşecektir. İşkencelerin hiç biri mahkeme dosyalarına yansımaz. Çünkü yargının her yerinde gayri meşruluğun, hukuksuzluğun, adaletsizliğin hükmü vardır.

İşkencenin yapılıp yapılmadığını belirleyen kuruma, yani **Adli Tıp Kurumu**’na işkenceyi savunanlar atanır. 1997 yılında yapılan atamalarda; “*Biz-zat emniyete giderek rapor düzenlemek*”, “*İsim yerleri boş bırakılmış imzalı ve mühürlü rapor kağıtlarını sonradan doldurmaları için polislere vermek*”, “*İşkence gördüğünü belirten insanlara hakaret etmek*” gibi birçok “hobisi” bulunan Nur Birgen gibi bir işkence savunucusunun, Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu Başkanlığı’na atandığı biliniyor. Yine İstanbul’da, 1994 yılında gözaltına alınan ve gözaltında işkence gören Ahmet Aygün, Hasan Demir, Fazıl Ahmet Tamer, Ercan San, Rıdvan Kara, Erol Kaplan, Fatma Günay, Nuriye Altundal ve Yahya Dünder adlı kişilere, sağlam olduklarına dair rapor vererek işkenceyi gizleyen Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulu bünyesinde görevli Tamer Apaydın’a, sadece 4 ay meslekten uzaklaştırma cezası verildiğini biliyor musunuz?..

Dönemin Adalet Bakanı **Mehmet Ağar** tarafından, Adli Tıp Kurumu’nda Baki Erdoğan’ın işkence sonucu yaşamını yitirdiği yönünde oy kullanan Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, Doç. Dr. Sebahat Özdemir ve Prof. Dr. Ali Nejat Özbal’ın, kurumla olan ilişkileri kesilmiştir. Baki Erdoğan’ın işkenceyle öldüğü kararına karşı çıkan Prof. Dr. Bilge Kirangil ise, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı’na getirildi.

Devletin, işkenceyi gizleyenleri ödüllendirdiğinin somut örnekleridir bunlar. Peki işkenceyi ortaya çıkaranlara ne ödül veriliyor?.. İşkence yapıldığına dair rapor verdikleri için işlerinden oluyorlar, haklarında davalar açılıyor. Doktor Eda Güven’i herkes bilir. İşkence raporu verdiği için Aydın Asliye Ceza Mahkemesi’nde yargılandı.

Bu tabloya baktığımız zaman, tabii ki dosyalara işkence girmez, tabii ki yargı polisin işkenceyle alınmış fezlekelerine dayanarak davalar açar, cezalar verir. İstanbul için yapılan araştırmaya göre, savcılık polisten gönderilen suç fezlekelerinin, yüzde 88’ine uyarak iddianame hazırlıyor ve davalar açıyor. Araştırma ayrıca savcılığın bir soruşturma yapmadığını da ortaya çıkarmış. Açılan davalara ve verilen cezalara bakarsanız, tüm yargılama sürecinin polisin işkenceli sorgulamalar sonucunda elde ettiği ifadelerle dayandığını görürsünüz. Üstelik insanlara yapmadıkları şeyler zorla kabul ettiri-

lir. Mahkemeler de bunu araştırmadan peşin hükmü keser. Karar çok önce verilmiştir. Bu ülkemizdeki yargı gerçeğidir. Eğer halktansanız, sıradan bi-riyseniz işlemediğiniz “suçlar” üzerinize yıkılır. Ama eğer bir Mehmet Ağar gibiyseniz, örneğin, yargılanmamanız için her türlü gerekçe bulunur. Bulunamazsa da -ki zaten bunun için birçok yasa var- yenileri yaratılır.

Bu ülkede polisler hiç yargılanmaz mı?.. Yargılanır yargılanmasına ama, “ellerinin soğutulmaması için” ceza verilmez. Bunun için her türlü yasa çıkarılırken, polisin yargılanmasını sağlayacak yasalar ise unutulur, hiçe sayılır. Polise yasalarla, Emniyet Teşkilat Kanunu, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ve diğer kanunlarla geniş yetiler tanınır. Polise özgürce işkence yapma ve öldürme yetkisi verilir. Polisin ev baskınlarında yaptığı infazlar, “durmadı” diye öldürülenler, işkence ile katledilenler mahkeme kararlarında “görev icabı” olarak yer alır. 1935 yılında çıkarılan, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu (PVSK) her hükümet döneminde eklenen yeni maddelerle daha da güçlendirilir, polisin öldürme yetkisi daha da genişletilir. 1985 yılında, ANAP iktidarı döneminde eklenen maddelerle, kanun adeta öldürme ve işkence kanununa dönüştürülmüş durumdadır. Kanunun 16. Maddesi, 9. Fıkra ile polisin silah kullanma yetkilerini sıralarken, bu “yetkilerin kullanılması durumunda Türk Ceza Kanunu’nun 49. Maddesi de “Ceza verilme-yeceğini” belirtip katletmeleri yasallaştırmaktadır. Polisler hakkında açılan infaz, katletme, işkence davaları da, bu duvara çarparak tuzla buz oluyor. Esasında, tuzla buz olan “bağımsız” denilen yargının kendisidir. Her şeyiyle ortada olan katletme, işkence, yolsuzluk, rüşvet davalarını gözümüzün içine baka baka suçlular lehine yani polis, jandarma, pislige bulaşmış herkesin lehine sonuçlandırıyorlar. Üstelik TCK’da 450. Maddeye göre, “*Cana-varca bir hırs sevki ile veya işkence ve tezip ile ika*” edilmesi halinde failin idamla yargılanacağı belirtiliyor. Bu madde bugüne kadar hiç uygulanmadı. Tersine 59. Madde gibi hafifletici nedenler göz önüne alınarak davalar açıldı. 1996 Mayıs ayında, Yargıtay Ceza Genel Kurulu Bolvadin Karakol Komutan Yardımcısı işkenceci Hasan Benek’le ilgili yerel mahkemenin verdiği kararı, “**İşkenceyi kişisel neden ve çıkarı için yapmadığı....**” gibi bir iddiayla, cezanın yasada öngörülen en alt sınırdan belirlenmesini istemiştir. Yani, Bolvadin Karakol Komutan Yardımcısı işkenceci Hasan Benek, bu iddiaya göre, işkenceyi devlet için yapmıştır...

Bu memleketin resmi evraklarında aynen bu biçimde yazıyor. Ve buna dayanarak, cezalandırılmasına gerek dahi duyulmuyor. Binlerce insanın işkenceden geçirildiği, 553 insanın gözaltında işkenceyle katledildiği, binlerce insanın yargısız infazlarla öldürüldüğü ve yüzlerce “kayıp”ın olduğu 1980’den bu yana yargılanan ve cezalandırılan polislerin, suçluların sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Yapılan suç duyuruları çoğunlukla dikkate bile alınmamaktadır. Alınsa bile sonuç değişmiyor. İşkenceciler, katiller yargıda el üstünde tutuluyor. Üstelik, biliyorsunuz son yapılan düzenlemelere göre, işkencecilere dava açma iznini “Terörle Mücadele Şubesi” vere-

cek, sözleri dolaşıyor ortada... Eskiden suç duyurularının takibini Emniyetin Hukuk Müşavirliği birimi yapıyordu. Şimdi ise “Terörle Mücadele Şubesi” yapacaktı. Yani siz işkence gördüğünüz yere girip, bir de suç duyurusunda bulunacaksınız. **Siz olsanız işkence gördüğünüz yere gidip suç duyurusunda bulunur musunuz?..** Bulunmazsınız. Onların da istedikleri bu zaten.

Açılan davalar da uzatıldıkça uzatılıyor. Yıllardır süren davalar vardır. Neredeyse bir insan ömrünün yarısı. 18 yıldır (1998 yılına kadar) süren davalar bile var. 2 Ağustos 1980’de gözaltına alınan ve işkence sonucu öldürülen Faruk Tuna’nın davası tam 18 yıldır (1998 yılına kadar) sürüyordu. Bingöl’ün Genç ilçesi Suveren Köyü Karakolu’nda gözaltına alınan öğretmen Sıddık Bilgin’in işkence sonucu öldürülmesi nedeniyle yargılanan Binbaşı Ali Şahin’in davası, Ankara ile Diyarbakır arasında gitti geldi ve dava 9 yıl sürdü. Sonuç; Binbaşı Ali Şahin’in “görev gereği” öldürme emri verdiği sonucuna varılarak beraat ettirildi.

Ülkemizde katiller, işkenceciler yargılanmıyor, göstermelik olarak yargı-lansalar da beraat ya da terfi ettiriliyorlar. İşte sizlere birkaç çarpıcı örnek:

KEMAL YAZICIOĞLU: 1980’de Ankara Emniyet Müdürlüğü DAL (Derin Araştırma Laboratuvarı) Grubu’nda görev yaptı. Birçok insana işkence yapıldı ve yine birçok insan burada işkenceyle katledildi. İşkenceye uğrayan Rıza Ödemiş, Yazıcıoğlu’nun kendisine nasıl işkence yaptığını ayrıntılarıyla açıkladı. Ancak o tarihte Başkomiser olan Kemal Yazıcıoğlu mesleğinde sürekli yükseldi. İzmir ve İstanbul Emniyet Müdürü oldu. Ordu Valiliği’ne atandı.

NACİ PARMAKSIZ: Adana Emniyet Müdürü olduğu 1987 yılında Mehmet Erdalgöz adlı gümrük memuruna işkence yaptığı nedeniyle hakkında suç duyurusunda bulunuldu. Suç duyurusundan sonra hakkında hiçbir işlem yapılmadığından Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu’nda yargılandı. İşkence gördüğünü doktor raporuyla belgeleyen Mehmet Erdalgöz’ün suç duyurusu üzerine soruşturma engellendi. Dönemin İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu’nun verdiği soruşturma emri de, evrak üzerinde tahrifat yapılarak yerine getirilmedi. Naci Parmaksız, 1993 yılında Adana’ya vali olarak atandı.

REŞAT ALTAY: İstanbul’da Emniyet Müdür Yardımcısı olduğu sürede birçok yargısız infaz olayının planlayıcısı ve emrini veren kişidir. Siyasi şube olarak görev yaptığı sırada, 17 Nisan 1992 tarihinde Çiftelahavuzlar katliamından dolayı hakkında Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nde dava açıldı. 1997 yılında Tokat’a Emniyet Müdürü olarak atandı.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Türkiye’deki yargının durumudur bu. Bağımsız olmayan, adaletsiz, rüşvetçi, adam kayırmacı, polis gibi çalışan bir yargı ne kadar “çağdaş” olabi-

lir?.. Ne denli adaletli, ne kadar güvenilir olabilir?.. Topu topu 140 saniye süren davalarda adalet aranır. Bir davanın açılabilmesi için 8 yıl geçmesi gerekir. Bu dava, Ankara'da katledilen Birtan Altunbaş'ın davasıdır. 8 yıl sonra ilk dava, o da ancak, 18 Mart 1999 tarihinde açılabilirdi. Suçlular halen "görevleri"nin başındadır. Üstelik bu polislerden İbrahim Dedeoğlu, 18 Nisan seçimleri için MHP listesinde Karaman milletvekili adayı olabilmıştır. Bu yargı suçluyu suçsuz, suçsuzu suçlu ilan eden bir adalet anlayışına sahiptir. Ve bu yargı ne şu maddenin ne de bu maddenin düzeltilmesiyle düzelmez... DÜZELTİLEMEZ!..

Yargının düzelebilmesi, adalet dağıtılması ve temel hak ve hürriyetleri savunabilmesi, uygulayabilmesi için her şeyden önce suçluyu, katili, işkenceciyi, rüşvetçiyi, yolsuzluk yapanı el üstünde tutan sistemin değişmesi gerekir.

Konu: “TÜRKİYE HAPİSHANELERİNDE İŞKENCE GERÇEĞİ”

Sunan: TAYAD’LI AİLELER

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Değerli Tutuklu ve Hükümlü Aileleri;

Değerli Konuklar ve Basın Mensupları;

Geçmişten bugüne, iktidar sahiplerinin uygulaya geldiği ve neredeyse vazgeçilmez olarak ele aldığı bir politikadır işkence. Diğer tüm baskı ve zor yöntemlerinin yanında, üzerinde sistemli bir şekilde çalışılmış, uzmanlaşmış ve tüm halk kesimleri hedef alınarak, sistemli bir biçimde uygulanmıştır. Bunlar farazi sözler değildir. Tarihsel gerçekler ortadadır. Ülke gerçekliğimiz ve belki de burada bulunanlarımızın da bizzat yaşadığı somut olaylar ve tanık olduklarımızla da bu durum sabittir. Genel olarak bakıldığında, yasalarda veya insan hakları sözleşmelerinde yasaklanmıştır işkence... Üzerine belki yüzlerce yasa maddesi vardır. Ama bu durumun tam tersi bir biçimde işkence, yaşamın her alanında vardır ve hızından hiç bir şey kaybetmeksizin, kesintisiz devam etmektedir.

Emniyet Müdürlükleri, karakollar, MİT binaları, askeri alanlar ve hapishaneler başlıca işkence karargahlarıdır. Fakat artık oralar bile yetmemektedir. Sokakta, bir polis otosunda, bir spor salonunda, dağ başında ya da bizzat kendi evinde insanlar işkenceye uğruyor, Çavuşların bile köy yakıp köy boşalttığı bir ülkede, bakanından, bekçisine kadar devletin her kademesinde işkence -değişik versiyonlarıyla- temel alınıyor. Bugün ülkemizde emniyet müdürlüklerinden en küçük bir mahalle karakollarına ve hapishanelere kadar **sağ girip ölü çıkmak** “olağan” şeylerdir.

Peki işkencenin hedefi nedir? İşkence tarihsel olarak egemenlerin başvurduğu temel baskı yöntemlerinden biridir. Her dönem amacı, ezilenlerin mücadelesini yok etmek, egemenlerin iktidarını güvenceye almak olmuştur. İşkence, burjuva ideologlarının göstermeye çalıştığı gibi, üç-beş psikopatın ya da şiddet meraklısının işi değildir. İşkence bir sınıf politikasıdır ve sömürünün olduğu her yerde iktidardakiler tarafından kullanılmıştır. Bu anlamda, sınıflar mücadelesinin tarihi, bir yanıla egemenlerin ezilenlere karşı uyguladıkları işkencenin de tarihidir.

Genel olarak işkencenin, iç içe geçen iki yönü bulunmaktadır. Kişiyi yönelik olanı, kişiyi düşüncelerinden, inançlarından soyundurmak ve teslim almak olurken; işkencenin asıl yönünü ise toplumsal mücadeleyi yok etmek oluşturmaktadır. İşkencenin asıl olarak hedeflediği yan da burasıdır.

Kitle pasifikasyonu ve depolitizasyon işkencenin asıl işlevidir. İşkence bugün bütün olarak sistemleştirmiş, kurumsallaştırılmış bir devlet politikasıdır. Ve yukarıda da değindiğimiz gibi işkence, ülkemiz hapishanelerinde de uygulanmaktadır.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Hapishanelerde işkence her dönem, şu ya da bu ölçüde, ama hep var olmuştur.

Hapishanelerde işkence yapılmasının nedeni, kişilikleri ezerek sindirmek, mevcut sistem için tehlike olmaktan çıkarmak içindir. Yani egemen sınıflar, tarihsel olarak hangi sömürü düzeni olursa olsun, hapishaneleri insanı öğüten bir değirmen taşı gibi kullanmak istemişlerdir. Bunun içinde baskı, kısıtlama ve işkenceler eksik edilmemiştir. Bugün sokakta gezen sıradan bir insana hapishane sorulduğunda aklına gelen ilk şey işkence ve katliamlardır.

İşkence sadece askı ve elektrik değildir. Hapishanede Siyasi Tutukluların her anı işkenceye çevrilmek istenir. İktidarın siyasi tutuklu ve hükümlüleri dört duvar arasında koyması, mahkemelerde ceza vermesi yeterli gelmez. Hapishaneye adımını attığı andan itibaren tutuklunun her isteği işkenceye çevrilir. “Hoşgeldin dayağı” atılır, onursuz üst aramaların dayatılması, saçları zorla kesme gibi... Bütün eşyaları dağıtılarak verilir. Ziyaretten gelen yiyecekler kesilir, parçalanır. Yine, idarenin keyfi tutumlarına göre, istenmediği takdirde verilmez.

Ziyaret sırasında gardiyan tutuklunun başında beklemeyi dayatır. 15 dakika zaman tanınır -ki bu keyfiyete göre daha da kısaltılabilir-. Her söyleneni duymak ister, anlamadığı şeylerin konuşulmasına izin verilmez. Tutuklu ya da hükümlüye, her isteğini dilekçeyle iletmesi dayatılır. Gazete ve kitap verilmez. Çoğu yerde tarihi geçmiş gazeteler verilir. Aramalar işkenceye çevrilir. Koğuşun altı üstüne getirilir.

Erzurum, Elazığ, Yozgat gibi hapishanelerde bir aç defa arama polise yaptırılmak istenmiş ancak başırlamamıştır. Yine Erzurum’da tahliye olan tutuklar, bir süre önce polise teslim edilmiştir. Örnekleri çoğaltmak mümkün. buna sayımları araç, gerekçeleri vb. birçok şeyi ekleyebiliriz.

Elbette işkencenin en bariz yaşandığı dönemler baskının en ağır olduğu dönemler olmuştur. Bunun en açık yaşandığı dönem ise 12 Eylül cuntası dönemidir

Cunta çok iyi biliyordu ki; bir halkın aydınları, öncüleri susarsa herkes susar... Bu yüzden hapishaneler ve siyasi tutuklular cuntanın en önemli hedefi olacaktı.

12 Eylül’ ün daha ilk günlerinde onbinlerce insan gözaltına alındı. Gözaltı süresi 90 güne çıkarıldı. Binlerce insan gözaltından, hapishanelere taşındı. Cunta bir anlamda hapishanelerle geldi.

Cuntanın ilk günlerinden itibaren, her biri birer işkence merkezi olan askeri hapishaneler devreye sokuldu... Metris, Diyarbakır, Davutpaşa, Selimiye, Mamak, Kabakoz, Alemdağ, Şirinyer (İzmir), Gölcük, Karskapı (Erzurum), Elazığ, Dutlukır (Konya)...

Sonra nasılsa “demokrasiye geçileceği için” işkence de daha cunta yıllarında sivile devredilmeye başlanır; Sağmalcılar, Buca, Diyarbakır gibi...

E Tipi işkencehaneler gelir gündeme; Çanakkale, Bartın, Bursa, Malatya gibi... Bunlar da yetmez, daha sonra ise, HÜCRE TİPİ diye adlandırılan yeni zindanlar eklenir bunlara; Bursa hücre tipi, Sağmalcılar hücre tipi, Gaziantep ve Eskişehir hücre tipleri gibi... Askeri hapishanelerde, her koğuş kapısına “13/1” diye adlandırılan bir talimatname asılıydı. Siyasi tutuklu ve hükümlüleri boyun eğmeye zorlamak için dayatılan en aşağılık işkence dayatmalarıydı bunlar.

Askeri hapishaneler tutukluların yeniden şubeye alındığı, hatta çoğu zaman buna da gerek duyulmaksızın, sorgunun bizzat hapishane yöneticilerinin de katılımıyla, hapishanede yapıldığı bir konumdaydılar.

Zaten 12 Eylül dönemi ile hapishanelerden tekrar soruşturma gerekçe siyle şubeye adam alınması “yasal statüye” kavuşturulmuştu. Siyasi tutuklular için her dönemde, her koşulda işkencenin meşrulaştırılması anlamına geliyordu bu uygulama.

Tutuklular dayakla karşılanıyorlardı. Bunun adına da “Hoşgeldin dayagı” deniliyordu. Mahkeme ve hastaneye gidiş ve gelişler işkencenin yoğunlaştığı anlardı. Yayıncı İlhan Erdost’un, cuntanın ilk yılında Mamak’ta bu biçimde katledildiği biliniyor.

Her şey yasak çemberiyle sınırlandırılmıştı ve her hak ancak, teslim olmak, kurallara uymak karşılığında elde edilebilirdi. Tüm hapishane yönetmeliklerinin özeti buydu. Ve tüm bunları hayata geçirmek için her türlü işkence yöntemi de mubahtı...

Bu dönemde Mamak ve Diyarbakır Hapishaneleri’nde yaşanan işkencelerden bazıları şunlardır:

Kaba dayak, falaka, makata cop ve kalem sokma, psikolojik yıpratma, soyup soğukta bekletme, gece ve gündüz, her saatte, hoparlör ve yüksek sesle gerici faşist marşların yayınlanması, yemeklerin içine tutukluların gözlerinin önünde tükürülmesi, karavanalardan insan pisliğinin çıkması, böcek, fare gibi hayvan ölümlerinin yemeklerin içine atılması; yemeklerin içine aşırı tuz ve baharat atılması, askerlerin karavanalara işemesi...

Bu saldırılarda dayak ve işkencelerden dolayı Mustafa Yalçın adlı tutuklu katledilmiştir.

Bu vahşetin, bu insanlık dışı işkencelerin en çarpıcı örneklerinden birisi Mamak Kafes İşkencesi ile Diyarbakır Hapishaneleri’nde uygulanan işkenceleri yaşayanlar anlatıyor; Kafes her tarafı parmaklı demirden yapılmış 4-5 hücre büyüklüğünde bir yerdir... Mamak’a ilk gelen tutuklular

önce buraya sokulurlar...

“En ufak kımıldamada askerin gözü üzerinde. Otururken nizami oturacak, sağ dizinin ya da sol dizinin üstüne sağ ve sol dizi değiştirmek de komutla yapılıyor. Kafes iyice dolu olduğu an dağıtım başlıyor; yok eğer kimse gelmezse bir hafta bile kafeste kalacaksın demektir. Böylece kafes hiç boş kalmamış oluyor. Eğer kafeste ayak uzatırsan ya da bağdaş kurmaya kalkışırsan ‘isyan’ etmiş sayılırsın.

Kafesten sonra sıra hoşgeldin dayağında. Koğuşa geçtiğinden itibaren başlayan dayak ‘son gelen çıksın’ denilerek yapılıyor. Senden sonra koğuşa yeni insan gelene kadar hoşgeldin dayağını yiyeceksin demektir.” (Cezaevi Cezaevi, Nevdiye ÖZKAN, syf. 40)

“Esat Oktay Yıldırım ve ekibinin göreve başlamasıyla işkenceler vahşet boyutuna vardırıldı. Falaka, dayak, yemek vermeme, su vermeme, zincirle, saz saplarıyla, kalas, örülmüş ip ve coplarla toplu meydan dayaağı, gece yatırmama, çöp ve pislik içinde yatırma, boğaz sıkma, işeme, tutukluları cırtlıplak soyup su içinde yatırma, tüm sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılamama... Bunlara benzeyen işkence biçimleri direnen tutukluları teslim almak ve ihanet politikasını rahatlıkla hayata geçirmek amacıyla hep kullanıldı...” (Bu İnsan Çılgıklarını Unutmayın. Hüsnü Altun, Ahmet Yavuz, syf. 20)

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Cunta'nın en yoğun ve ağır işkenceler uyguladığı hapishanelerden birisi de İstanbul METRİS Hapishanesi'dir.

Bu dönem yaşananları özetle şöyle ifade edebiliriz;

Görevli doktorlar koğuşa girmeden ve hatta ciddi olarak hasta tutuklunun hastalığı ile ilgili sorular sorulmadan, sadece belirtiye yönelik ilaç verilen muayeneyi tercih ederler.

Mazgal muayenesi onur kırıcı boyutlara ulaşır. Örneğin, apış arasında mantar olduğunu belirten ve ilaç isteyen tutukluya, kafası hizasındaki mazgalın önüne masa getirerek üstüne çıkması ve mantar bölgesini orada açıp göstermesi istenir. Öyle ki dış muayenesi de genellikle mazgaldan yapılır. Siyasi tutuklular Metris'te muayene için revire çıkarılmaz. Revire çıkma idarenin bir baskı ve yıldırma aracı olarak kullanılır.

Metris'te Siyasi Tutukluların aç bedenlerine işkence yapıldı. Mahkemelere, Tek Tip Elbiseyi giymedikleri için don-atlet götürüldüler. Metris bir toplama kampına çevrildi. Yaşayanlar bu vahşetten bir örneği bakın nasıl anlatıyorlar:

“Havalandırmanın kapısı açıldı. Dört-beş asker merdivenlerden inerken ‘Biriniz gelsin’ diye seslendiler. İçimizden biri askerin yanına varınca o

güne kadar yaşanmayan bir olay gördük. Herhangi bir şey söyleneyeceği vb. düşüncesiyle giden arkadaşı aniden tutan askerler, zorla, lağım-çamur karışımı olan yere yatırmaya çalışıyorlardı. Arkadaş da yatmamak için diretiyordu. Havalandırmada bir kovalamaca başladı. Pislige iyice bulaştırdıklarını sürükleyerek merdivenlerden çıkarıyor ve kapının hemen girişindeki koridorda, lağıma bulaşmış vaziyetteyken çırılçıplak soyup o güne kadar görülmemiş şiddette bir kış falakasına yatırıyor, sonra tekrar havalandırmaya atıyorlardı.” (Bir Direniş Odağı Metris, syf. 361)

İşkencelerdeki pervasızlık giderek Cunta'nın hapisanelerde gerçekleştirdiği katliamlara dönüşmeye başlar. 3 Mart 1983 yılında Elazığ Sıkıyönetim 3 No'lu Tutukevi'nde yatan devrimci tutuklu Mazlum Güder katledilir.

“Tahliye olan Mazlum Güder'in tahliyesi için gerekli işlemler sürünce-medey bırakılır. Bu sırada Elazığ 3 No'lu Askeri Hapishanesi Başçavuşu Selçuk Öztürk, ‘Sen beraat ettiğine güvenme, iyi şeyler düşünülüyor hakkında...’ der Mazlum Güder’e.

Bu Başçavuş'un itirafından bir gün sonra ‘Adana’da mahkemen var’ denilerek hücrelerinden çıkarılır. Oysa 3 No'lu Askeri Hapishanesi'nden alıp 2 No'lu Hapishane'ye götürülmüştür. İdare binasında ifadesi alınır ve tekrar 3 No'lu Hapishane'ye geri götürülür.

Kuytu bir köşede işkenceye alırlar. O yapılan işkencelere haykırdığı sloganlarla cevap verir. (Haykırdığı sloganlar, işkence yapılan yerin tüm kuytululuğuna rağmen, çevrede nöbet tutan askerlerce duyulur) Mazlum'un hapishanedeki arkadaşları Mazlum'un bu tavrını askerlerden öğrenirler.” (12 Eylül Mahkemeleri Dosyası 2, syf. 171-172)

Mazlum Güder daha sonra bilincini kaybetmiş bir vaziyette 4 No'lu hapishanede hücreye atılmış ve aynı hücrede hayatını kaybetmiştir.

Bu katliam örneklerinden bir diğeri de Adil Can'a yaşatılanlardır: Adil Can şubeden hastaneye geldikten sonra Şubat 1985'te ağır hastalanır. Çok yüksek ateş, şiddetli baş ağrısı, zaman zaman bilinç kaybı olmaktadır. Mazgaldan muayene eden doktor menenjitten şüphelenir. Tedavi için revire çıkması gerektiğini belirtir. Ancak revire tek tip elbise giyip, ön ilikle-yenler gidebilir. Doktor bu durumda ilaç vermez, bir süre diretir. Arkadaşlarının saatlerce slogan atması üzerine revire çıkarılır. Ensesinde bulunan sertlik iyice belirgin hal almıştır. Buna rağmen doktor serum takıp, bir iki nemsiz ilaç vererek hastayı koğuşuna yollar. 10 gün öylece bekletilir. 12 Nisan'da hastaneye gönderilir ancak yapılacak bir şey kalmamıştır.

Raporuna “Menenjitten öldü” diye not düşülür.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

12 Eylül cuntası siyasi tutukluları teslim almak için vahşetin her türlü-sünü denese de siyasi tutukluların direnişi cuntanın tüm hesaplarını boz-muştur.

1983 Kasım'ında Özal iktidarıyla birlikte cunta da "kışlasına çekildi"... Memlekete demokrasi gelmişti.

Oysa değişen bir şey yoktur. Değişen biçimdir. Cunta "sivil" haliyle da-ha da kurumsallaşarak devam ediyordu. "Sivil" dönemde de hapishane-lerde işkence ve ölümler son bulmadı. İşkencenin geçici de olsa kalkma-sını sağlayan tek şey, siyasi tutukluların direnişiydi.

ÖZAL iktidarının daha ilk yıllarında;

Nisan 1986'da, işkence merkezlerinden Diyarbakır Hapishanesi'nde Veysi Şimşek, gardiyan ve jandarmanın yaptığı işkenceler sonucu beyin travması geçirdi ve kaldırıldığı hastanede öldü.

21 Temmuz 1986'da, Buca Hapishanesi'nde Tek Tip Elbise dayatması yeniden gündeme getirildi. Siyasi tutukluların tavır almasıyla saldırı, da-yak ve hücre uygulamasına geçildi.

1986'da yapımı tamamlanan Aydın Hapishanesi'ne sevk edilen tutuk-lular "hoşgeldin dayaağı"ndan geçirildi.

1987 Şubat'ında, Diyarbakır Hapishanesi'nde işkenceden geçirilen bu kez tutuklu aileleriydi. Görüşte Kürtçe konuşulduğu bahanesiyle görüş kesildi. Gardiyan ve jandarmalar ailelere hapishane içinde copla saldırı-rak yerlerde sürüklediler.

1988'e damgasını vuran ise; 1 Ağustos Genelgesi oldu.

Dönemin Adalet Bakanı Mehmet Topaç imzasıyla 1 Ağustos 1988'den itibaren uygulamaya geçirilmesi talimatıyla çıkarılan genelge, hapishane-lerde yeni saldırı ve işkence gerekçesi oldu.

1 Ağustos Genelgesi ile:

- Tek Tip Elbise giyme zorunluluğu getirildi.
- Ziyaret ve avukat görüş saatleri kısıtlandı.
- Saç, sakal, bıyık bırakmak, hapishanelerde radyo, teyp daktilo, müzik aracı ve dışarıdan yiyecek alınması yasaklandı.
- Havalandırma saatleri ve mektuplara sınırlama getirildi.

Bakanlık 12 Eylül cuntasının yapamadığını yapmak için harekete geç-mişti. Genelgeyi uygulamak için izlenen yöntem ise 12 Eylül ile aynıydı. Yani baskı, saldırı ve işkence...

25 Eylül'de Gaziantep, 13 Ekim'de Eskişehir'de 1 Ağustos Genelgesi'ne uymadıkları gerekçesi ile tutuklulara saldırıldı. Antep'teki saldırıda 60 si-yasi tutuklular malta kısmına alınarak cop, kalas ve demir çubuklarla ba-yılıltıncaya kadar dövüldü. Çırlıçıplak soyulan tutuklular hücrelere atıldı-lar. Eskişehir'deki saldırıda da tutuklular vahşice dövüldüler. 1 Ağustos

Genelgesi'yle başlayan saldırı dalgasının en önemli uygulama biçimlerinden biri de sevklerdi. Kitle sayısının yüksek olduğu hapishanelerden yapılan sevklerle siyasi tutukluların gücü bölünmeye çalışıldı.

Her sevkte ring arabalarında jandarma copu, gidilen hapishanelerde de "hoşgeldin" dayağı ve hücreler tutukluları bekliyordu.

13 Mayıs 1989'da bu kez hedef Sağmalcılar Hapishanesi'ydi. Siyasi tutukluların bir kısmı önce "Sağmalcılar Kapalı bölüme sevk edeceğiz" diyerek arabalara bindirildiler ve Bartın'a sevk edildiler. Siyasi tutukluların diğer bir kısmı ise saatlerce ring arabasında bekletildikten sonra hücrelere atıldı. Tüm hakları gasp edilen tutuklulara vahşi bir saldırı başlatıldı. Cop, kalas ve sopaların kullanıldığı saldırı saatlerce sürdü. Öğlen başlayan saldırı gece yarısı sona erdiğinde 150 tutuklu ağır yaralı haldeydi.

1989 Temmuz'unda hedef Eskişehir Hapishanesi oldu. Bahane bir tünel... Yapılan saldırıda tutuklular dövülerek hücrelere atıldılar. İşkence hücrelerde de sürdü. Tutuklular bu saldırıyı da direnişle karşıladılar. Açlık Grevi'nin 35. günü tutuklular Aydın ve Nazilli hapishanelerine sürgün edildi. 35 gündür aç olan bedenler ışsız, havasız ring arabalarında sıkış tıks 13 saatlik bir ölüm yolculuğuna çıkartıldılar.

Aydın ve Nazilli hapishanesine gidildiğinde tutuklular jandarma ve gardiyanların dipçik ve özel yapılmış sopalarla yaptıkları saldırıyla karşılaştılar. Zorla saç kesme, çırılçıplak soyarak arama işkencesine karşı koyan tutuklular dövülerek hücrelere atıldı. İşkence hücrelerde de bitmiyordu.

Aydın Hapishanesi'ne getirilen tutuklulardan Mehmet Yalçınkaya ve Hüsnü Eroğlu, gördükleri işkence sonucu katledildiler.

'90'lı yıllara gelindiğinde, siyasi tutukluların can bedeli yürüttükleri mücadele ve hapishanelere karşı kamuoyunda gelişen duyarlılık nedeniyle, iktidar her istediğini yapamayacağını anlamaya başlar. Tutuklular direnişleriyle yaşamsal ihtiyaç olan yayın, yiyecek alınması, havalandırma gibi pek çok hakkı elde ederler.

Bundan sonraki saldırıların amacı, siyasi tutukluların direnerek kazandıkları hakların ellerinden alınmasına yönelikti.

Bu saldırılarda '91 yılında çıkarılan Anti-Terör Yasası'nın önemli yeri vardır.

Anti-Terör Yasası'yla siyasi tutukluların bir kısmı şartlı olarak bırakılmış, tutuklu ve hükümlülerin sayısının azalmasıyla siyasi tutukluların direnme gücünün azalacağı, kamuoyundaki duyarlılığın da kaybolacağı düşünülmüştü. Saldırıları bu plan üzerine oturtuldu. Anti-Terör Yasası '91 Nisan'ında çıkartılarak uygulamaya konuldu. Ardından da hapishanelere yönelik saldırı dalgası başladı.

Nisan ayı sonrasında Erzincan Hapishanesi'nden iki tutuklu şubeye götürülmek istendi. Tutuklular karşı koyunca saldıran jandarma, tutuklu-

lara vahşice saldırdı. Cop ve zincirle dövülen tutuklular hücrelere atıldılar.

Anti-Terör Yasası sonrası hücre uygulaması ve Tek Tip Elbise dayatması tekrar uygulamaya sokuldu. Eskişehir hücre hapishanesi tekrar açılarak tutuklular tabutluklara sokulmaya çalışıldı.

Eskişehir Hapishanesi'ne ilk sevk Ulucanlar Hapishanesi'nden yapıldı. İşkence ve gözdağına daha Ulucanlar'da başlandı. Cop, kalas ve demir çubuklarla tutuklular öldüresiye dövüldüler. Bu saldırıyı o tarihte Ulucanlar'da bulunan Alişan Turan şöyle anlatıyor:

“Bizim kaldığımız koğuşlara gardiyanlarla emniyet kuvvetleri operasyon düzenlediler. Yataklarımızı yere serdiler su döktüler. Bütün kitaplarımızı yırttılar. Savunma için hazırladığımız belgeler yırtıldı. Kalemlerimizi aldılar. Arama bahanesiyle bizi dışarı çıkarttılar. Bazı gardiyanların ellerinde kalaslar vardı. Yüzlerini çoraplarla örtmüşlerdi. Bu şekilde bize işkence yaptılar.” (Aktaran; Mücadele Sayı: 33, 1 Aralık 1991)

Ceyhan, Bursa, Gaziantep, Amasya, Nazilli ve Malatya hapishanelerinden sevklerle Eskişehir'e aktarılan tutuklu sayısı, kısa zamanda 200'ü geçti.

Eskişehir'de işkence daha ring arabasından iner inmez başladı. Girişte tutuklular yüzlerce polis, gardiyan ve jandarma ile karşılandı. Cop ve sopa darbeleri altında siyasi tutukluların saç ve bıyıkları kesildi. Sevk tamamlanırken işkenceden geçmeyen tutuklu kalmamıştı.

Bu sevkler sonrası Türk Tabipler Birliği tarafından yapılan araştırmada 119 tutukluda darp ve cebir izi tespit edildiği açıklandı.

Eskişehir Tabutlukları'nda tutukluları teslim almak için tam bir terör uygulandı. Hücre ve tecrit uygulaması, gardiyan ve jandarma saldırısı, açlık grevi yapan tutuklulara şeker ve su dahi verilmemesi, soğukta çırılçıplak bekletme gibi işkencelerle zulüm son haddine kadar uygulandı. Ancak tüm hapishanelerde siyasi tutukluların direnişi, ailelerin duyarlılığı ve kamuoyunun desteğiyle Eskişehir Tabutlukları 24 Kasım 1992'de kapatıldı.

14 Eylül 1992'de Buca Hapishanesi'ne bir kez daha saldırıldı. Jandarma ve polisin ortak gerçekleştirdiği operasyonda 20 tutuklu cop ve kalaslarla vahşice dövüldü. Saldırı, ertesi gün, siyasi tutuklular yaralı oldukları halde, bir kez daha saldırılmasıyla devam etti.

1993 yılının ilk işkence olayı ise, Malatya Hapishanesi'nde yaşandı. 9 Ocak'ta sis ve ses bombalarının kullanıldığı saldırıda tutuklular, öldüresiye dövülerek, tabanları su ile doldurulmuş hücrelere atıldılar.

9 Şubat '93'te iki hapishaneye birden saldırıldı. Buca'ya yapılan saldırıda 21 tutuklu cop ve sopa darbeleri ile yaralandı. Saldırının ardından tu-

tutuklular hücrelere atıldılar. Dayak, cinsel taciz, küfür, hakaret hücrelerde de sürdü. Çırılçıplak soyma, işkenceler ve gasp edilen hakları için tutuklular direnişe geçti.

Aynı gün Diyarbakır 1 Nolu E Tipi Hapishanesi'nde komando timleri ve gardiyanların katıldığı bir saldırı düzenlendi. Yerlerde sürüklenen ve sopalarla dövülen tutuklular saatlerce çıplak olarak karlı havada bekletildiler.

25 Şubat'ta Nevşehir Hapishanesi'ne yapılan saldırının gerekçesi tünel oldu. Operasyonda tutuklular dayaktan geçirilerek hakaretler eşliğinde sürgün edildiler.

Ekim 1993'te Buca Hapishanesi'ne üç kez ard arda saldırıldı. Kalas ve zincirlerin kullanıldığı saldırıda, 78 tutuklu yaralandı. Tutuklular hücrelere atılarak işkenceye buralarda da devam edildi.

3 Mayıs 1994'te Kayseri Hapishanesi'ne saldırıldı. Koğuş ve maltada tutuklular bayıltılınca kadar dövüldüler. Ve günlerce ağır yaralı olarak yerde yatan tutuklular hiçbir tıbbi müdahale yapılmaksızın bekletildiler. 18 Mayıs'ta hastaneye çıkarıldıklarında ise cop, zincir ve dipçik darbeyle bir kez daha dayaktan geçirildiler.

Saldırıları işkence ve direnişler '94, '95 yılı boyunca devam etti. Her saldırı tutukluların direnişiyle karşılaştı. İktidar sonuç almak için zalimliğini vahşet boyutuna taşıdı. Hücre dayatmaları, itirafçılık dayatması ve hak gaspları yeni saldırı, işkence ve katliamların habercisiydi.

Yozgat ve Erzurum hapishaneleri bu dönem yaşanan saldırıları dikkate alındığında somut iki örnektir. Gardiyanlar ve idarenin özellikle faşistlerden seçildiği, tüm personelin işkence için eğitimden geçirildiği bu iki hapishanede işkence, 12 Eylül dönemini aratmayacak şekilde vahşet boyutlarına ulaşmıştır.

28 Şubat '95'te Yozgat Hapishanesi'ne yapılan saldırı yaşatılanlar vahşetin özeti gibidir:

11. koğuşa gelen ikinci müdür Ümit... ve Başgardiyan Recep İlhan'ın emriyle üç tutuklu maltada komalık edilinceye kadar sopa ve zincirlerle dövüldü.

Hapishanenin tamamında çok gürültülü bir biçimde hoparlörlerden gün boyu faşist marşlar çalındı.

Mahkemede yazılı savunma yapmak, suç duyurusunda bulunmak, dilekçe vermek hapishane idaresi tarafından engellendi. Sık kullanılan işkence yöntemlerinden biri de tutukluları çıplak olarak havalandırmalarda bekletmekti.

Siyasi tutukluların birbirleriyle görüşmesi engellendi ve aynı davadan yargılananlar avukat görüşüne dahi çıkarılmadılar.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

‘90 sonrası yoğunlaşan hapishane saldırılarında itirafçılar da kullanıldılar. İşkencenin yarattığı zavallılaştırılmış mahluklar olan itirafçılar, özellikle Kürt illerindeki hapishanelerde kullanıldılar.

Diyarbakır Hapishanesi itirafçıların sayıca kalabalık olduğu bir hapis-hanedir. Bu hapishanede itirafçılar, siyasilerin bulunduğu koğuşlara defalarca saldırtılmış, itirafçı olmaları için tutuklular işkenceden geçirilmişlerdir. İtirafçılar kaldıkları koğuşlarda birbirlerine işkence yapmaktan da geri kalmamışlardır.

Diyarbakır hapishanesinde itirafçıların koğuşunda kalan Ahmet Riyat Hasan yaşadıklarını ve yapılanları şöyle anlatıyor:

“Bizler gibi pişmanlık yasasından yararlanmak için ailesi tarafından itirafçılar koğuşuna gönderilen Sinan Er adındaki genç insana da -ki ölümdünden dört gün önce o koğuşa gelmişti- aynı yöntemler uygulandı yoğun vahşet boyutlarında işkenceler yapıldı. Ancak bu işkenceler sonucu Sinan Er, 6 Mart 1993 günü öldü.” (Aktaran; Mücadele 13 Mart 1993, Sayı: 37)

Dışarıda düzenlenen operasyonlara katılma ve bazı cinayetlerin üstlenilmesi için itirafçı koğuşları işkencehaneye çevriliyordu. Burada uygulanan işkence türleri aynı anlatımda şöyle ifade edilmektedir:

- Kaba dayak
- Kabloyla dövme
- Yücuda iğne batırma
- El ayak tırnaklarını mengene ile sıkıştırma
- Soğuk su dökmie
- El ve ayakları bağlayarak vücudu yere vurma
- Gözlere parmak batırma
- Vücudu yakma
- Kulak burun ve göğüs kısımlarını tırnakla ezme
- Tecavüz.

Değerli Kurultay Katılımcıları;

1995 Ocak’ında yapılan MGK toplantısının ilk gündemi “Cezaevlerinde Durum ve Alınacak Tedbirler”di...

Toplantı sonrası kararlar özetle: “Cezaevlerini tutukluların eğitim kampı olmaktan çıkartacağız” diye ifade edildi. Direnen, teslim olmayan tutuklular karşısında bu kararın anlamı açıktı. **“Teslim olmazsan katlede-rim.”**

Mevcut sistem, geçmişten edindiği dersler ışığında hapishaneleri yeniden yapılandırıyor, bunun için kısa, orta ve uzun vadeli fiziki, psikolojik yıpratma yöntemlerini uygulamaya sokuyor, aşamalı planlarla tutuk-

luları teslim almak ve halka, toplumsal mücadeleye saldırının mevzileri haline getirmek istiyordu. Bunun için saldırı planları MGK'da hazırlanıp bizzat kontrgerilla eliyle uygulanmaya başlandı.

1995 yılından sonra hapishanelerde art arda katliam ve işkenceler yaşanmaya başladı. Buca, Ümraniye, Diyarbakır ve Ulucanlar'da onlarca siyasi tutuklu işkence edilerek katledildi.

Ulucanlar'da gerçekleştirilen katliam ve işkenceleri yaşayanların ağzından aktaralım: “(Bomba) Kutu koladan daha uzun, pimin çekip atıyorlardı. Ve patladığında ayaklardan başlayarak başımıza kadar her tarafımızı yakıyordu.” (Veysel EROĞLU)

“Vücudumuzda sigara söndürülüyor, vücudumuzdan çeşitli parçalar kesiliyor, özel sopalarla dövülerek özel hedef seçilen devrimci tutuklulardan o ana kadar öldürülmeyenler aranıyor, bulunduklarında da ayrı konuluyor, öldürmek amacıyla yoğun işkenceye tabi tutuluyordu.” (Barış GÖNÜLDEN, Erdal GÖKOĞLU, Sadık TÜRK, Cem ŞAHİN'in anlatımlarından)

“Ellerinde traş kabına benzeyen bir tas vardı. İçinde sarımsı ve bulanık bir sıvı vardı. Bir de kelebek türü bir bıçak vardı ellerinde bıçağın benim olduğunu ve bir askerin ayağından çıkardığını söylüyorlardı. Bıçağın ucunu o suya batırıp batırıp kurşun yarasının içine sokuyorlardı. Sırtıma da bıçağın ucuyla küçük bir kesik atıldılar. Sonra ellerindeki sıvıyı tümenden bacağımdaki ve kafamdaki yaraya boşalttılar. ‘Çürüye çürüye öleceksin!’ bağırıyorlardı. Ardından küfürler savurarak beni kaldırdılar. Biri odun hızarını çalıştırdı. Kafamı masaya koydular. Boğazımı yavaş yavaş hızarla yaklaştırıyorlardı.” (Halil DOĞAN'ın anlatımından)

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Ulucanlar katliamına dair anlatımlar, sizlerin de bildiği gibi, bizzat katliamı yaşayan tutuklular tarafından belgelenmiş durumdadır. Av. Betül Vangölü'nün tanık anlatımları ve belgelere dayanarak hazırladığı raporunda, katliam sırasında uygulanan işkence yöntemleri şöyle sıralanıyor:

- “1. Kaba dayak,
2. Kanca, sopa, demir çubuk, odun ve dipçikle dövme,
3. Kafayı duvara ve zemine vurma,
4. Yerde cam kırığı üzerinde sürüklemek,
5. Bıçakla vücut kesikleri ve delikler açma,
6. Sabit odun hızarıyla kesme tehdidi,
7. Haya burma,
8. Haya ve vücuda elektrik verme,

9. Neşter ve şırınga ile kimyasal maddeler sürme,
10. Boğaza, göz ve ateşli silah yaralarına yabancı madde sokma,
11. Yaralı ve kırık bölgelere vurma,
12. Vücut üzerinde sigara söndürme,
13. Bıyık yolma,
14. Kalp üzerine düzenli aralıklarla yumruk atma,
15. Kimyasal madde ve ateşle yakma,
16. Aşırı derecede kelepçe sıkma,
17. Pense ile vücudun muhtelif yerlerini sıkıştırarak çekme,
18. Tükenmez ve benzer malzemeyle çıplak vücut üzerine deriyi yırtacak biçimde yazı yazma,
19. Ölen arkadaşlarının cesetlerine bakmaya ve üzerine basmaya zorlama,
20. Altı saatten otuz saate kadar çıplak, ıslak ve kelepçeli tutma,
21. Bayan mahkumlar yönünden genital bölgelere darbe, tecavüz tehdidi ve cinsel taciz, soyma, itfaiye kancası saplayarak sürüklenme, yakın mesafeden yüze ve ağız içine gaz ve kimyasal madde püskürtme gibi yöntemler de kullanılmıştır.” (Tutuklu Aileleri Bülteni, sayı.9, Ekim 2000, s.35)

8 Ekim 1998 tarihinde Ceyhan Hapishanesi’nde tutukluların kaldığı koğuşlarda tünel bulunmuş ve hemen ardından hak gaspları başlamıştı. İdare tutuklulara sürgün-sevk çıkaracağını bildirmişti. Tutuklular sürgün-sevki kabul etmeyeceklerini belirttiler. İdare normal tünel aramasını yaptı ve tünel kapağı kapatıldı. Ancak bir süre sonra koridorda ve avukat görüşünde yaratılan suni gerginlik saldırı gerekçesi yapılarak asker, polis ve gardiyanlar gaz bombaları, kalas ve coplarla saldırdılar. Saldırı sonucu yoğun işkenceler gören 35 tutuklu ağır yaralandı. Koğuşlardan sürüklenerek çıkarılan tutuklular polis asker koridorundan tekme yumruk ve sopa darbeleriyle geçirildiler. Yaralanan tutuklular önce hastaneye sevk edildi, ardından da tekrar hapishaneye getirilerek hücreler kapatıldı.

Ceyhan Hapishanesi’ndeki saldırının ardından tüm hapishanelerde sayım vermeme, şebeke işgali, basın açıklamaları biçiminde süren bir direniş başladı. 23 Ekim tarihinde direnişte bulunan Çankırı Hapishanesi’ne asker, polis ve gardiyanlar, bir saldırı düzenlediler ve 5 tutuklu bu saldırıda yaralandı.

Yine Uşak E Tipi Hapishanesi’nde tutuklu bulunan Bedia Ergün mahkeme dönüşü öldürülmek istendi. 4 Mart 1998 tarihinde mahkemeye götürülen Ergün, çapraz kelepçe takılmasına karşı çıkınca, ringden zorla çıkarıldı ve kafasına askerler tarafından silah dayandı. Ergün, ring aracına atılmasından sonra kelepçesiz bir şekilde ısrarla yürümesi istenerek

“Kaçtı ve vurduk” gibi bir durum yaratılmak istenir...

Bir başka işkence örneği de tutukluların tedavilerinin engellenmesi sırasında yaşandı. Özellikle hücrelerin ve tutukluların tedavilerinin engellenmesinin en fazla tartışıldığı bu günlerde, iktidarın tutukluları imha etmek için nasıl bir politika izlediğine bir örnek de, Bursa Özel Tıp Hapishanesi’nde tutuklu bulunan Sait Oral’ın yaşadıkları oldu.

Tutukluların tedavisinin nasıl engellendiğini ve hücrelerin nasıl yerler olduğunu göstermesi açısından Sait Oral’dan aktarıyoruz anlatımları:

“... 05.06.2000 Pazartesi günü Bayrampaşa Özel Tıp Cezaevi’ne gidiyosun denilerek doğrudan Kartal Özel Tıp’e götürüldüm. Ring arabasından zorla ve dayak atılarak indirildim. Boynumda boyun korsesi olmasına rağmen slogan atmamı engelleyebilmek için boğazımı sıkmaya, saç ve sakalımı yolmaya başladılar, üstümü yırtarak çırılçıplak soyarak meydan dayağı çektiler. Daha sonra ellerimi arkadan zincirleyerek -ki zinciri de bileklerime moraracak şekilde oturtular- favorilerimden ve sakallarımından çekerek ‘otur-kalk’ yapmaya çalıştılar sürekli boyun ve baş bölgeme yumruk ve tokat attılar. Soğuk suya tutarak tekme-tokat giriştiler. Hafif bir baygınlık geçirdiğimde sandalyeye oturarak (arkadan kelepçeleyerek çırılçıplak) zorla saç ve sakalımı kestiler.

Bu arada Jandarma Uzman Çavuş Süleyman... (Bursa Özel Tıp Cezaevi’nde görevli) ve Kartal Özel Tıp Cezaevi’ndeki uzman çavuş sorgulamak istediler. ‘Hiç bir işkenceci cezasız kalmayacaktır’ demem üzerine suyun içinde tekmelerle dövüldüm.

Saat 15.00 sularında hastaneye götürdüler.

Doktor muayenesinde; ‘işkence gördüğüm için ve zorla Kartal Cezaevi’ne yatırıldığım için tedaviyi reddediyorum, Ölüm Orucu’na başlıyorum’ dediğimde doktor kayıt defterine bunları yazmamı söyledi. Yazmaya başlamıştım ki, Uzman Çavuş Süleyman ..., kalemi elimden alarak engelledi. Bu kez de doktor, Uzman Çavuş’a ‘mahkumu neden engelledin?’ diyerek, bana ‘yazınız’ dedi. Bunlar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servisi Polikliniği Beyin Cerrahi Bölümü hasta kayıt defterinde mevcuttur.

Geri dönüşte tekrar, işkence odasına aldılar. Soyunmamı istediler. Soyunmayınca iç çamaşırlarımın olmadığını bildikleri halde zorla çırılçıplak soyarak bu kez de sözlü ve cinsel tacizde bulundular.

(...)

9 günün 4 günü tamamen tecrit-izole edilmiş havalandırması olmayan, ağır tuvalet kokuları ve tamamen havasız, güneş almayan bir mekanda tutuldum. Buraları yeni gelenlerin zorunlu ikametgahları olarak adlandırmak mümkün.”

Evet; sadece 9 gün yaşanan bir hücrenin anlatımıdır bu. Bu hücrelerde

tutukluların yıllarca tutulmasını ve ölüme terk edilmesini istiyor iktidar. Kim bu işkencelerin yanında olabilir, kim sessiz kalabilir?..

Tarih bu kez 5 Temmuz 2000'dir... Bu kez işkence, infaz timleri Burdur'dadır...

İşte olayın tanıklarından Erdal Gökoğlu, Mustafa Selçuk ve Cem Şahin'in anlatımlarından çeşitli bölümler:

"Bayanlar koğuşunun en sonundaki odadayız. Buranın bir yüzü dış bahçeye, 1. Müdür Katip Özen'in lojmanına bakıyor... Şimdi koğuşa karşılıklı iki duvarı da delmeye çalışıyorlar. İçeride sağlam olan ayakta durabilecek arkadaş yok gibi. Deldikleri yerlere kurduğumuz barikatları da sökmeye çalışıyorlar ve buradan da tazyikli su ve gaz sıkıyorlar. Buradan da sonuç alamayınca bu sefer de dış bahçeye bakan duvarı iş makineleriyle ve kepçeyle yıkıyorlar. Bir süre sonra duvarda kapı büyüklüğünde bir duvar açılıyor. Dışarıdaki bahçede asker, gardiyan, polis, JITEM'ciler, müdürler ve üst rütbeli kontralardan oluşan bir kalabalık var. Sanki karşılama treni hazırlıyor gibi. Sağa-sola talimat veriyorlar.

Deligi açtıktan sonra iş makinesinin kepçesini içeri doğru uzatıp insanlara vurmaya çalışıyorlar.

Tam bu sırada iş makinesinin kepçesiyle, zafer işareti yapan Veli Saçılık adlı arkadaşımızın kolunu koparıyorlar.

Tam o anda Veli'yi çekmemiş olsak kafasına gelecek ve arkadaşımız katledilecekti. Hemen ardından da hem dışarıdan, hem de koğuş duvarlarından açtıkları deliklerden içeri yoğun bir şekilde gaz bombası atmaya ve gaz sıkmaya başladılar. Öyle ki attıklar gazdan (sayısı o kadar fazladır ki) kendileri de etkilenecek bir süre geri çekilmek zorunda kaldılar. Bunların yarattığı etkiyle 5-5 arkadaşımız açılan duvar deliğinden aşağıya, betonun üzerine düştüler. Dışarıda askerler tarafından çevrilerek yaşayıp yaşamadıklarına bile bakılmadan kalaslarla, coplarla dövülüyor, katledilmeye çalışılıyorlardı. Kepçe saldırısının hemen arkasından askerler bomba atan bir silahla yoldaşımız Sadık Türk'e nişan aldılar. Atılan bomba kafasına geldi ve kafasını deldi. O saatten sonra Sadık Türk yoldaşımız ölüm-kalım savaşı vermeye başladı. Birçok arkadaşımız da atılan taşlardan, elinde ses bombası patlamasından, gazın yarattığı zehirlenmeden dolayı yaralanmıştı...

Tüm bu saldırılar sürerken idare hiçbir şekilde görüşme yapma tarafılsı olmadı. Aksine saldırı gittikçe tırmandırıldı ve şiddeti arttırıldı. Öyle ki; kolu kopan arkadaşımız için 'Askerleri çekin yaralıyı vereceğiz' dememize karşılık 'teslim olun' diye bağırıyorlardı."

"Askeri komutan: 'Sizinle pazarlık yapmayacağım, 5 dakika içinde ya teslim olursunuz ya da teslim olmazsanız içeriden kaç ceset çıkacağı beni ilgilendirmez.' Bu sözle birlikte hapishane idaresi, polisler, sivil polisler,

gardiyanlar, itfaiyeciler alkışlamaya başladılar ve birkaç dakika geçmeden saldırı yeniden başladı.

500'ün üzerinde asker, polis ve gardiyan küçücük alandaydık. Elleri coplu, demir çubuklu ve kalaslı, robokop kıyafetli askerler, komandolar tarafından vahşi bir saldırı başlatıldı.

Açılan yerlerden saldırıya geçen robocoplar kalan ve itfaiye çengelleriyle, herkese rasgele vuruyorlar. bu şekilde uzun süre dövüyor, bir yandan da birbirine kenetlenmiş insanları teker teker kopartıp ellerini arkadan sıkıca kelepçeleyerek, kırdıkları duvarın oraya girip aşağıya atıyorlar. Bunu yaparken de özellikle de bayan arkadaşlarımızın göğüslerinden, saçlarından çekerek ahlaksızca tacizlerde bulunuyorlar. Cinsel organlarına vurup ağza alınmayacak küfürlerle iğrençliklerini gösteriyorlardı. Zaten Müshade bölümüne işkence yaparak götürdükleri bayan arkadaşlarımıza, orada da tacize devam ettiklerini, hatta bir arkadaşımıza başgardiyanların floransanla tecavüz ettiğini sonradan öğreniyoruz.

Yine bir kısım arkadaşı da merdivenlerden atarak aşağıya indiriyorlar. Duvarın kenarındakileri itfaiye aracına atıp oradan aşağıya indirirken, henüz yere birkaç metre kalmışken aşağıya atıyorlar. Buradan da cop ve kalaslar eşliğinde oluşturdukları asker-polis koridorundan hapishane bahçesini dolaştırarak tekrar hapishaneye getiriyorlar.

Hapishanenin girişinde gözlerimiz bağlanarak dövüldük. Birçoğumuzu yere yatırıp kıç ve ayak falakasına aldılar. Sonra dayaklar eşliğinde yerin (Hapishane zemininin) altındaki hücrelere götürülüp ellerimiz kelepçeli şekilde atıldık.

Hapishane içinde gardiyanlar tarafından atılan falaka sırasında Ali Mitil isimli tutuklunun kaval kemiği, Burdur Hapishanesi'nde kontra bir gardiyan olan Ali Coşar tarafından bilinçli bir şekilde copla vurularak kırıldı.

Sevklelerimiz, arabalara binerken ve hatta gideceğimiz yerlere varıncaya kadar bu işkenceler sürdü. Özellikle de sevk arabalarına bindirmek için çıkartıldığımızda, gardiyan ve askerlerin kendine has(!) uyguladıkları, 'güle güle' töreninde birçok arkadaşımızın vücutlarında yeni yaralar açıldı; kol ve bacakları kırıldı. Bu teşkilat o kadar iyi düşünülmüş ki hiçbir ayrıntıyı kaçırmıyorlardı. Bu işkenceler sırasında zorla çıkardıkları ayakkabılarımızın içine su doldurulmasından tutalım da pvc-plastik borulardan hazırlanmış borulara, aramada üzerine yatırıp işkence yaptıkları masalara kadar her şey düşünülmüştü. Tüm bunlar 1. Müdür Katip Özen, diğer müdürler, başgardiyanlar ve rütbeli askerlerin denetiminde gerçekleşiyordu."

Değerli Kurultay Delegeleri;

Devletin hücreleri uygulamak için katliam girişiminde bulunduğu yerlerden biri de Bergama Hapishanesiydi. Bergama Hapishanesine yönelik

saldırıda yaralanan ve şu an Buca hapishanesinde bulunan tutuklulardan Barış Yıldırım'ın yaşananları anlattığı mektubundan bir bölüm aktarıyoruz:

"... Saat 7.15-7.30 arasında, megafondan gelen 'Okan 1, Okan 2 çatıları delmeye başlayın' talimatıyla C-3 ve C-4 koşuşlarının çatıları delinmeye başlandı. Açıklıkları 4'er, 5'er delikten içeri 10'dan fazla gaz bombası atıldılar. Bu arada Komatsu marka kepçe (eksavatör) C-4 dış havalandırma duvarını ve C-3/C-4 arasındaki duvarı birkaç dakika içinde yakıp geçti.

Bir yandan gaz bombasıyla zehirlenmiş, kriz geçirirken bir yandan ara maltada barikatta jandarmayla karşı karşıyaydık. Öbür yandan da kepçe koşuş duvarlarımızı yıkmaya devam ediyordu.

Atılan gaz bombaları kola kutusundan büyük, gri renkli, dönerek gaz çıkartan bombalardandı. '5230 RIOTCS SMOKE' yani (Karbon sülfür) dummanı. 'Combined Systms Inc' adlı bir ABD şirketi tarafından üretilmiş. Çoğunun üzerinde Türkçe etiket bile yok. Etiketlerde özetle şunlar yazıyor;

- Yalnızca polis veya halk hareketlerine karşı eğitimli personel tarafından kullanılabilir.

- Kesinlikle kapalı yerde kullanılmaz.

- İnsan olan yerde kullanılmaz.

- Yanıcı madde olan yerde kullanılmaz.

- Pimini çekin. Gerekteğinde yeniden takmak için hazır tutun. Mandallı çekip atın. 2 sn. içinde gaz çıkarmaya başlar.

- İlk yardım: Sodyum karbonat ya da sodyum bikarbonat solüsyonlu su (%5-10) ile maruz kalan yerleri, gözleri 10 dakika akan suda yıkayın.

Hemen doktora görünün.

Bundan sonra da bu 5230 RIOT bombasına bol bol maruz kaldık. Hep, 'kapalı, insan olan ve yanıcı madde bulunan' yerlerde kullanıldı."

Değerli Kurultay Katılımcıları;

Sonuç olarak; Siyasi şubenin işkencelerine rahmet okutacak sistemli işkenceler yapılıyor tutuklulara. Ve tüm bunlara rağmen demokrasi ve insan hakları söylemlerini dillerinden düşürmüyor devletin yetkili ağızları... Ve "Türkiye'de işkence münferittir" diyebiliyorlar. Bir hapishanede insanların gözleri bağlanıp işkence tezgahlarına yatırılıyorsa daha nasıl sistematik olacaktır?

Bu gün hala birçok hapishanede tutukluların en insani hakları bile kısıtlanıyor. Bergama'daki saldırının ardından Buca'ya götürülen tutuklulara hiçbir şey verilmiyor. Malatya Hapishanesi'nde A Takımı olarak kendilerini tanıtan işkenceci gardiyanlar mahkeme ve hastane gidiş gelişlerinde tutukluları dayaktan geçiriyor. katliam ve işkenceyle tehdit ediyor. Diğer hapishanelerde de durum farklı değil.

Tüm bu işkence ve saldırılara birarada karşı koydukları halde bu kadar işkence ve katliama maruz kalan tutukluların, hücrelere konuldukları zaman başlarına gelebileceklerle varın siz karar verin.

KURULTAYA GELEN MESAJLAR

1 Mayıs Kültür Derneği olarak, Tayad'a, bizi Türkiye'ye davet ettikleri için ve cezaevlerindeki devrimci mücadelenin sürekliliğinden ötürü teşekkür ederiz. Derneğimiz yeni kurulmuş olup, daha öncesine kadar uluslararası çalışmalarımız olmamıştı.

İtalya'daki cezaevleri hakkında söylenebilecek şeylere gelince; 50 yoldaşımız cezaevinde, bunlardan 10'u bayan. Cezaevi içerisindeki durum dışarıdan çok farklı değil. Bunu söylerken vurgulamak istediğim farklı fraksiyonların olmasından kaynaklı güçlü bir örgütlenme yok.

Bağımsızlığa ulaşmak için emperyalizm ve bürokrasi ile mücadele etmeliyiz. Bu bir sınıf savaşıdır.

F tipi cezaevi emperyalizm ve bürokrasinin bizimle mücadele için oluşturduğu bir plandır. Devrimci tutsakların mücadelesi haklı ve doğru bir mücadeledir. Ve bu mücadele, ülke içinde, Avrupa ülkelerinde de dışarıdaki insanların yardımları ve eylemleri ile desteklendi. Bu zafere ses vererek, biz de kendimizi bulacağız.

'70 ve '80'li yıllarda İtalya ve Almanya'da devrimci tutsaklar, izolasyonu yaşadılar. Küçük ve beyaza boyalı bir hücrede 24 saat ışık altında, dışarı ile bağlantısız yaşamak zorunda kaldılar.

Geçen sene BR organizasyonundan biri, altı parlamento üyesini ölümle cezalandırdı. Bundan sonra bu gruba bağlı olan cezaevi içerisindeki üyeler dayak zoru ile hücrelere kondu.

Türkiye'de olanları, kendi ülkemizde olanlardan farklı tutmuyoruz.

1 MAYIS KÜLTÜR DERNEĞİ

Venedik/ İTALYA

İspanya'daki Politik Tutsakların Aileleri ve Arkadaşları (AFAPP) isimli kuruluş olarak Türkiye hapishanelerindeki durum ve mücadelenin anlatıldığı bu kurultayı destekliyoruz. Aynı zamanda PCE(r) ve GRAPO'nun politik tutsakları da, Türkiye hapishanelerindeki politik tutsakların mücadelelerini, ailelerin ve diğer destekleyen organizasyonların mücadelelerini saygı ile karşılıyoruz.

Politik tutsakların bu ülkede katlandıkları faşist devletin ölümlü saldırılarına karşı direnişleri, içlerinde bulundukları durum, bizim ülkemizde iyi bir şekilde bilinmektedir. Hapishanelerdeki politik tutsaklarla ilgili bir organizasyon olarak sadece kendi ülkemizdeki durumla değil, diğer ülkelerdeki durumlarla da ilgilenmekteyiz.

Diğer yandan Türkiye hapishanelerindeki durum da bize yabancı değil-

dir. Ve İspanya'daki durumlara da oldukça benzerdir.

İspanya'daki politik tutsakların İspanyol faşist devletin saldırılarına karşı verdikleri mücadelede de bütün metodlar özellikle de Süresiz Açlık Grevi mücadelesi kullanılmaktadır.

Bütün bu mücadele sürecinde 2 arkadaşımız hayatını kaybetmiş, diğerleri de pek çok rahatsızlıktan dolayı sağlığı bozulmuştur. Bu sadece verilen mücadeleden dolayı değil aynı zamanda yeterli sağlık koşullarının olmaması ve işkenceden dolayıdır.

PCE(r) ve GRAPO tutsaklarının ilk ve en önemli problemleri (1977'de hapishaneye girişlerinden beri) politik tutsak konumlarının kabul edilmesi, ortak olarak ve örgütlü bir şekilde yaşamı kabul ettirmek olmuştur. Bu da zorlu yaşam koşullarında hayatta kalmak için mecbur oldukları bir şeydir. Bu yüzden komün halinde yaşamak istemektedirler. Bu komün yaşamını ve tutsakları yok etmek için devlet sadece Franko döneminden kalma eski yöntemleri kullanmakla kalmamış, aynı zamanda geliştirilmiş metodlar da kullanmıştır. Bu sebeple yeni, yüksek güvenlikli olarak bilinen hapishaneler yapılmıştır. Bu hapishaneler tutsakları birbirlerinden, ailelerinden ve dış dünyadan izole etmeyi gerektirir, gazete, TV, radyonun alınması, diğer arkadaşları ile görüşmesinin yasaklanması gibi... Bu izolasyonu pekiştirmek için yeni hapishaneler kimsenin yaşamadığı yerlere yapılmış, bu yolla ailelerin görüşleri imkansız kılınmıştır. Bu yeni hapishanelere tutsakların götürülmek istenmesi sonucu, tutsaklar büyük ve uzun bir direnişe girmiştir, bunun adı da açlık grevidir.

19 Haziran 1981'de 97 günlük açlık grevi sonucunda PCE (r) tutsaklarından Juan Jose Crespo Galende ölmüştür. Bu mücadele tutsakların zaferi ile sonuçlanmıştır. Rejimin tutsaklara karşı olan saldırısı bir müddet de olsa durmuştur. Saldırıları daha sonra devam etmiş, baskı ve mücadele beraber sürmüştür. 1987'de PSOE isimli sosyal-faşist hükümet hapishanelerle ilgili yeni bir plan hazırlamıştır. 1989'da PCE(r) ve GRAPO tutsakları, tek bir hapishanede yaşama talebiyle, süresiz açlık grevi direnişine başlamıştır. Bu grev 495 gün sürmüş, Jose Manuel Sevillano isimli tutsak hayatını kaybetmiş, pek çok tutsakta da kalıcı rahatsızlıklar oluşmuştur. Tutsak direnişleri sürekli devam etmiştir. Ancak bu yolla devletin tutsakları yoketmek için yaptığı saldırı boşa çıkartılmıştır. Bu bizim mücadelemizin kısa bir özeti.

Politik Tutsakların Aileleri ve Arkadaşları (AFAPP)

İSPANYA

Yunanistan'da 1967 yılında, yedi yıl süren diktatör bir rejim vardı. Bu süre içerisinde işkence, sürgün olayları yaşadık. Nişanlıydım ve nişanlım gözaltına alındı. Askeri mahkemeye çıkarılarak, altı yıl ceza verildi. Cezaevindeki ilk dört yılını çok eski, tarih öncesinden kalmış diyebileceğim bir yerde geçirdi. Dört yıl sonra yeni cezaevleri yaptılar. F tipine benzemiyordu.

Biraz daha insana yakışan yapıları. Misafir odalarındaki görüşlerde, kabinlerden misafir ve tutukluların birbirlerini görmeleri neredeyse imkansızdı. Şimdi değişti, görüşler için telefon ve cam var. Tabi konuşmalar dinleniyor gardiyanlar tarafından. Tabii ki istediğimiz gibi diyalog kurup, sohbet edemiyorduk. Mücadele ile bunları durdurduk, fakat tekrar işe koyuldular. Bir çeşit izalosyandu buda. Bu konferansta keşfettim ki, gittiğim her evin bir şehidi var. Bazıları açlık grevi şehitleri idi.

Sizinle aynı acıyı paylaşıyor ve mücadelenize destek veriyoruz.

Avrupa ülkelerinin gözü ve kulağı sizinle. Benim yarım sizinle, yarım ülkem ile...

Mücadelenizde başarılar.

BALAMENOU, Georgia

Epohi Gazetesi Yazarı

YUNANİSTAN

Kurultay Başkanlığı'na

İnsanlık ayıbı olan F Tipi cezaevleri uygulamasını kınamak için yapılan tüm çabaların boşa gitmemesi duygusu ile yapılan kurultayın başarılı geçmesini diler, emeklerinize saygılar sunarım.

Dr. Bekir CEYLAN

İnsan Hakları Derneği Balıkesir Şube Başkanı

Türkiye'deki Tutsak Ailelerine

10-12 Kasım tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen kurultayınızda hazır bulunamama rağmen, şu an açlık grevinde olan siyasi tutuklu yakınlarına destek olduğumu bu mektupla ifade etmek istedim.

Tutsakların kendi kimlik ve doğrularını tamamen yıkma amacıyla , diğer tutuklulardan izole edilmemelidir.

Cezaevlerindeki yakınlarınızı destekleme kampanyanızda da sizi destekliyorum.

Eylemleriniz, Türkiye'deki insan hakları için, genel beklentilerin gerçekleşmesine zemin hazırlayacaktır.

Saygılarımla

BOB VAN DEN BOS

Avrupa Parlamentosu Üyesi

BELÇİKA

Nuriş Çetesi ile ilgili açıklamalar Cezaevi gerçeğinin bir başka yönünü gözler önüne serdi.

Son cezaevi isyanı sırasında yaşanan olaylar ise Mafya ve Çete olgusunun Hapishanelerde bile nasıl terör estirdiğinin bir başka örneği.

Bir çok mahkum tipi var. Adi suçlular, Suç örgütlerinin üyeleri, aydınlar, siyasi mahkumlar, tutuklular, trafik canavarları, siyasi suçlular, ideolojik suçlar. Devletli suçlular. Devletle iş tutan Mafya-Çete mensuplarının devleti nasıl ayakları altına aldıkları, hapishane müdürü ve infaz koruma memurlarını nasıl koruduklarını gördük. İçeriye soktukları telefonlarla istedikleri talimatları vererek dışarıdaki örgütlerini yönetebiliyor, tehdit, şantaj yapabiliyor, baskınlar düzenleyebiliyorlar. Mahkumları ve dışarıdakileri haraca bağlayabiliyorlar. İçeriye silah sokabiliyor, mahkumları ve gardiyanları rehin alabiliyor ve insanlık dışı muamelelerde bulunabiliyorlar.

Bunlar ülkemizdeki cezaevi gerçeğinin bir başka yönü.

Durum çok açık ve: içeriye ideolojik anlamda sempatican girenler örgüt mensubu, sıradan hırsızlar, tinerciler Mafya mensubu-tetikçi olarak çıkıyor.

Zaten acılı insanlar, ruh burkuntuları içindeki aileler bu gerçekler karşısında daha da perişan ediliyor.

Annelerin,eşlerin devlete sağlam şekilde emanet ettikleri insanlar tekrar ruhsal anlamda çökmüş, gözünü-kulağını kaybetmiş ya da ölü şekilde ailelerine teslim edilebiliyor.

Mahkumların insani ve entelektüel kimlik ve kişiliklerini geliştirme şansları yok. Bırakalım bunları biyolojik varlıklarını bile koruyup koruyamayacakları kuşkulu. Korkunç bir stres ortamında hayat bir kahıra dönüşüyor.

İsteyen, icazetli mahkumlar için her şey var. Ama çaresizler için ekmek bile yok. Temerküz kamplarını hatırlatan sahneler de yaşanabiliyor.

İçeride meslek edindirme, sanatsal ilgi, okuma salonları, Radyo ve Tv imkanları, spor yapma imkanları son derece sınırlı.

Mahkumların psikolojik ve biyolojik özellikleri pek de ciddiye alınmıyor. Mesela kapalı yerde kalma korkusu olan bir mahkum, ya da astımlı bir mahkum için durum pek de içaıcı değil. Bir şeker hastası, allerjili bir mahkum, diğer normal insanlarla aynı mekanda, aynı şeyleri yemek durumunda.

Bu çerçevede radikal anlamda değişiklikler yapılması kaçınılmazdır.

Bu arada kesinlikle mahkum ve tutukluların ayrılması gerek. Bir trafik suçundan, daha suçu kesinleşmemiş birinin diğer mahkumlarla bir arada kalması çok doğru olmaması gerekir.

Belki de aftan da infaz yasasından önce yapılması gereken genel bir hukuk reformudur. Bundan da önce yapılması gereken anlayışın değiştirilmesidir. Bundan önce yapılması gereken mevcut yasalarda böyle bir durumu ön görmemektir. En azından bugün varolan yasaların doğru düzgün uygulanması gerekir. Aksi halde uygulamadıktan sonra daha iyi yasalar yapmak

çare değildir. En önemlisi Türkiye'nin insan hakları ve onurun koruyup, yücelten bir anlayışla hukuk devleti olma yönündeki taahhütlerini yerine getirmesi gerekir. Arkasından da ceza yasalarında yapılacak değişiklik ve iyileştirme ile aslında aftan önce mahkumların büyük bir kısmı serbest bırakılabilir. Daha sonra da adalet duygusunu rencide etmeyecek bir af gündeme gelebilir. Ama korkarım bu af mafya ve çeteye af sekline dönecek.

Fikri suç olmaktan çıkarttığınızda zaten fikir suçlarını affetmek diye bir sorun olmayacak.

Mahkumlar dışarı çıktıktan sonra onurları kırılan ve alınları lekelenen bu insanları topluma nasıl geri kazandıracacağız. Bu insanlara nasıl iş bulacağız. Yoksa onları tekrar suç örgütlerinin kucağına mı iteceğiz.

Suç oluşmadan suçu nasıl önleyebiliriz? Ya da insanları suçlu duruma düşmeden onları bu tehlikeli maceralardan nasıl koruyabiliriz. Aşırı kısıtlanmış ve bastırılmış bu insanları ne kadar ve kim kontrol altında tutabilir.

Bu kadar suç işleniyor ve bu kadar çok suçlu varsa, asıl konuşulması, üzerinde düşünülmesi gereken başka öncelikli konular da var demektir.

Bana kalırsa devlet baştan sonu bu işte suçlu.

İkinci önemli bir nokta ise, bu işin tek bir çözümü olmadığı. Bir çok alternatifi aynı anda denemeliyiz. Çözüm ararken sivil toplum örgütleri, mahkumlar, mahkum aileleri, basın, bilim kuruluşları, psikologlar, sosyologlar, pedagoglar, biyologlar birlikte çalışmalıyız ve daha çok seçenekli, mahkumun durumu ve statüsüne uygun alternatifler sunmalıyız.

Önce mahkumun bir insan olduğunu unutmayalım.

Selam ve dua ile.

Abdurrahman Dilipak

Gazeteci-Yazar

Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı'na;

Cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin, insani talepleri için bedenlerini açlık grevine yatırdıkları bir dönemde toplanan kurultayınızı anlamlı buluyoruz. Önümüzdeki süreçte ölüm orucu dahil, değişik eylem biçimlerini de kullanacaklarını duyuran siyasi tutsakların bu kararı dikkate alındığında, demokrasi ve ilerici güçlerin dışarıdaki güçlü ve ortak çabaları daha da önem kazanmaktadır. Türkiye'nin gündeminden hiçbir dönem düşmeyen, cezaevi ve sorunlarına olanakları ölçüsünde ışık tutmayı amaçlayan Kurultay'ınızın, tutuklu ve hükümlülerin talepleri çerçevesinde, cezaevleri sorunlarına "ayna olacak" kararlar alacağına inanıyor, başarılar diliyoruz.

DEMOKRATİK MÜCADELE PLATFORMU

Tutsak Yakınları Derneğine (TAYAD)

Sevgili Kongre Katılımcıları,

TAYAD'ın Kongresine katılan herkesi selamlıyorum. Zaman koşulları nedeniyle maalesef Kurultay toplantısına katılamıyorum.

Ben, bütün tutuklular ve yakınlarıyla dayanışmada olduğumu dile getirmek istiyorum.

Türk Cezaevlerindeki durum vahim ve endişe verici. İşkence, saldırılar ve tecavüzler, sürekli gündemde olmaktadır. Bu insanlık dışı durumu kınıyorum. F tipi cezaevlerinin kuruluşuna ve tecrite karşıyım. Tutuklular böylece sosyal bağlantılarından koparılmak isteniyor. Türkiye AB'ne girme istemi çerçevesinde ve Kopenhag kriterlerini yerine getirme sürecinde Cezaevlerindeki durumu düzeltmek zorundadır.

Feleknaş UCA

Avrupa Parlamentosu Üyesi

BRÜKSEL

Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı'na;

Biz, Berlin'de anti-empyralist, baskılara karşı bir dayanışma grubuyuz.

Biz, Türkiye'de mücadele eden devrimci tutsaklar ile Almanya'daki devrimci Türkiyeli tutsaklar ile (ki bunların birçoğu Almanya'da tecrit hücrelerinde tutulmaktadır) ve bütün evrensel sınıf ve özgürlük savaşlarında bulunan devrimci tutsaklar ile dayanışma gösteriyoruz.

Fakat biz sadece devrimci tutsakların hedefleriyle dayanışma göstermekle yetinmiyoruz.

Biz, tutsakların baskı gördükleri ve cezaevlerine atılma nedenleri olan politik hedeflerini de destekliyoruz.

Dünyadaki Sınıfların yok olması için,

Sömürüye ve baskıya karşı beraberce savaş için.

GRUP MÜCADELE

ALMANYA

Dayanışmacı selamlarını yollar ve başarılar dileriz. Açlık grevinde bulunan tutukluları ve yakınlarını destekliyoruz. Bizler de bu konuda kamuoyu yaratmaya çalışıyoruz. Çalışmalarımıza devam ediyoruz. Geçtiğimiz günlerde Berlin'de açlık grevinde olan tutukluların durumunu ve cezaevlerini anlatan bir toplantı düzenledik. Gelecek günlerde de benzer toplantılar düzenlemeye devam edeceğiz."

Ilse Schwipper

Baskılara Karşı Birlik Grubu adına - ALMANYA

FIDH üyeleri olarak, F Tipi hapishaneleri kapattırmak için açlık grevinde olan tutsakların yanında olduğumuzu bildiriyoruz. F Tipleri insan haklarına tamamen aykırıdır. F Tipine karşı çıkan tutsakların ailelerini de destekliyoruz.

Hapishaneler gerçeği isimli kurultayın Türkiye'deki insan hakları konusundaki duruma, dünyanın gözlerini açmasını sağlamasını umarız.

Frans Geys

For The "Liga voor Mensenrechten" (FIDH)

Hepinizi saygıyla ve Partizanca duygularımızla selamlıyoruz.

TAYAD'ın organize ettiği ve şuan tüm toplumun gündemine girmiş en yakıcı sorunlardan bir tanesi olan hapishaneler sorununun tartışıldığı, çözüm önerilerinin sunulduğu kurultayı coşkuyla karşılıyoruz.

Devrimci tutsaklar üzerinden tüm topluma dayatılan F tipi hapishane saldırısının geri püskürtülmesine; F tipine karşı daha fazla bilinç uyanmasına katkı sağlayacak olan kurultayın başarıyla sonuçlanmasını diliyoruz.

Partizan

Özgür Gelecek

Yeni Demokrat Gençlik Dergileri

Tutsak yakınlarının düzenlediği bu önemli kurultaya katılma duyarlılığı gösteren herkesi devrimci duygularımızla selamlıyoruz. Çok fazla söylenecek söze gerek yok. Çünkü sizler bu coğrafyada, dışarda ve içerde, hapishanelerde yaşanan vahşeti yakından bilmektesiniz. Daha dün denilecek kadar belleklerimizde canlı duran Buca, Ümraniye, Diyarbakır, Ulucanlar, Burdur katliamlarının hesabı henüz sorulmadı. Bunların sorumluları bu kez de devrimci tutsakları F tipi dedikleri hücrelere diri diri gömmek istiyorlar. İnsan onuruna, kişiliğine fiziki ve psikolojik bütünlüğüne, inançlarına bu saldırıya karşı durmak, kendine insanım diyen herkesin görevi olduğuna inanıyoruz.

Bu bilinç ve devrimci sorumluluk gereği diyoruz ki; bugün daha önce defalarca olduğu gibi devrimci tutsakların birkez daha başlattıkları ölümüne direnişin yanında olmaya devam edeceğiz. Unutulmamalı ki gecesini, gündüzüne katıp halkın aleyhine ne kadar yasa varsa çıkaran hakim sınıflara karşı, direnmekten başka seçenek yok. Hepinizi ses vermeye çağırıyoruz. Zafer ezilenlerin olacak.

Devrimci Demokrasi Gazetesi

Gazeteci, aynı zamanda eski bir siyasi tutsağım. Siyasi tutsak veya savaşçı da diyebilirsiniz aslında. Çünkü Afrika'daki ırkçı rejime karşı mücadele

veriyorum. 1972 yılında karımla beraber tutuklandım. '73 yılında 12 yıl ceza aldım. Ama 11 aralık '79 yılında 7,5 yıl sonra bir arkadaşımınla beraber cezaevinden kaçtım. Tutuklanmamdan, aldığım süreye kadar 8 ay kadar Türkiye'de E ve Özel Tip diye adlandırdığınız hücre tipi cezaevinde kaldım. Ölüm cezasına çarptırılan ve herhangi bir sebeple tutuklananlarda koyulabiliyordu. Uzunluğu 2 m 15 cm ile 2 m 30 cm arasında değişen, genişliği 1 m 50 cm ile 1m 70 cm arası olan ve yüksekliği 4-5 metre arasında değişen odalardı. Dışarıya açılan herhangi bir penceresi yoktu. Karşılıklı odalarda birer kişilik hücrelerde kalıyorduk. Açık havaya çıkıp spor yapacağımız küçük bir alanımız vardı.

1966 yılında Güney Afrika başkanını öldüren Dimitri yılarca hücrelerde kaldı. Diğerleri bir süre bu hücrelerde kaldıktan sonra geri gönderildiler veya serbest bırakıldılar. Bunları söylememin sebebi Güney Afrika ülkesinde bile F tipi cezaevi modeli vardı ama Türkiye'deki uygulanması kadar korku değildi... Dimitri'de dahil olmak üzere hiçbir tutuklu dayak işkencesine tabi değildi. İşkence vücudun herhangi bir parçasının koparılması veya öldürme durumları olmuyordu ve bunlar normal karşılanmıyordu. Türk hapishanelerinde yaşanan gibi. Bu 8 ay içerisinde ki en yakın arkadaşım odanın tavanında yuva kuran yaban arısı idi. Ve ne zaman o tavandaki evini temizlese bende yatağıma dökülen tozları temizlemek durumunda kalıyordum. Diğer yakın bir arkadaşım ise korudorun başına gelip hergün kendi evinde şarkılar söyleyen kuştı. 8 ay süresince odadaki elketriklerin de sürekli açık olmasından kaynaklı çoraplarımı gece çıkarıp gözüme kapatıyordum. Egzersiz yapmak için bahçeye çıktığımızda gökyüzünü görebiliyordum. Türkiye'deki hücre sistemi hiçbir şekilde Afrika'daki cezaevleriyle kıyaslanamaz. Hatta Türkiye'deki adli tutukluların koşullarının bile Güney Afrika cezaevi koşullarından daha aşağı seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Bana göre, Türkiye devletinin bu insanları buğday taneleri gibi harcamak istediği ortadadır. Yapılan bu işkenceler kabul edilir gibi değildir. İşkencelerin ruh yapıları bellidir. Ne başkasına ne kendisine saygısı olmayan insanlık dışı yaratıklardır.

Diğer yandan siyasi tutsakları düşünecek olursak düşünceleri için, onurları için kahramanlık sınırlarını zorlarcasına mücadele ediyorlar. Bu kahramanlıklar şehitler verilerek kazanılıyor. Düşman bile bu gücün karşısında boyun eğmek zorunda kalıyor. Dostlarımız mücadeleleriyle onurlarına onur katıyorlar.

TAYAD anneleri ve aileleri ve tutuklularını tekrar saygıyla selamlıyorum. Ve onlarda kendi annemi görüyorum ve anlıyorum. Ağır bedeller ödeyerek mücadele veren kadın ve çocukları selamlamaktan şeref duyuyorum onlar bu mücadelenin öndeki savaşçıları. Moral ve fizik bakımından güçlü olmak zorundasınız. Çünkü düşmanın bir çok yüzü var ve cezaevlerindeki zararı vermek için ailelere yüklenecektir. Yüklenyorda.

Siyasi tutsaklara ve onların ailelerine öğretebileceğim hiçbirşey yok. On-

lar zaten herşeyi biliyorlar, farkındalar ve içindeler. Biliyorum 820 kişinin başlattığı ve 23.gününde olan açlık grevi sonuna kadar sürecek ve kazanacağız. Ve biz her zamanki gibi Avrupa medyasının sessizliğini kırmaya çalışacağız. İnsanın insana karşı, zulmüne karşı hepberaber mücadele etmeliyiz. Sosyal kurtuluşa ulaşmanın yolu insanın düşmanına top yekün olup mücadele etmesidir. Son olarak hepinizi ve cezaevlerindeki açlık grevi sürdürücülerini ve 1996 Ölüm Orucu şehitlerini selamlıyorum.

Alexander Dubares

Gazeteci

FRANSA

Sayın baylar ve bayanlar.

İlk önce bu uluslararası konferansı düzenlediğiniz için sizlere çok teşekkür ederim. Sizlere 216 bin işçinin ve Pakistan Birleşmiş Ticaret Federasyonu'nun selamlarını gönderiyorum. Bana gösterdiğiniz misafirperverliğe teşekkür edecek kelime bulamıyorum. Size kalbimin bankasından karşılıksız bir çek veriyorum. İstedığınız kadar çekebilirsiniz. Derneğim adına sizinle birlikte olduğumu ve çabalarınızı desteklediğimizi bildiririm. Sizlerin yüce amacı için kanımızı vermeye hazırız. Emin olun ki sizleri hiçbir zaman yalnız bırakmayacağız. Sendikamızı ve işçileri olarak sonuna kadar sizi destekliyoruz. Sizinle yaşayacağız ve sizinle öleceğiz. Kendinizi yalnız hissetmeyin. Çok teşekkür ederiz.

Birleşmiş Partizan Sendika Federasyonu

Yardımcı Genel Sekreteri

PAKİSTAN

Arkadaşlar,

İzolasyon işkence kurultayı daveti için çok teşekkürler. Maalesef İstanbul'a gelmem mümkün değil. Ancak bence kurultay çok önemli olacak. İzolasyon işkencesiyle, Türkiye'deki iktidar en az bir noktada batılı standartları uygulamak istiyor: Bu nokta; siyasi tutsaklara karşı, siyasi kimliğini imha etmek amacıyla, izolasyon hapis uygulanmalı.

Biz bu politikayı ilk defa Almanya'da gördük. Yetmişli yıllarda RAF'lı tutsaklara karşı izolasyon uygulandı. Gelecek yöntem odur. (Ve bu yöntem hala uygulanabilir): Tutsakların istendiği zaman avukatlarla temasını kesmek, dünyayla en son temaslarını kesmek için...

Bu işkence yöntemi, yani psikolojik işkence, fizik işkenceden daha kötü, çünkü bu işkence beyini ve düşünceleri imha eder. Fizik işkencede düşman bellidir. Psikolojik izolasyon işkencesinde, tutsakların kendi kimliğine düşman olur... Böyle izolasyon en gaddar bir şey. Onun için çok ciddi bir protesto gerekiyor, ve kurultaya, duyarlı, insan haklarını savunanlardan destek

gerekiyor.

Kurultaya başarılar diliyorum.

Prof. Ties Prakken

Savunma avukatı ve Maastricht Üniversitesi Profesörü

HOLLANDA

Tecrit Hücresine Karşı Direniş Omuz Ver !

Devletin cezaevlerindeki devrimci tutuklu ve hükümlülere yönelik saldırılarının en sonuncusunun adıdır “F-Tipi” saldırısı. Halihazırda Türkiye cezaevlerinin önemli bir bölümünde uygulanan koğuş tipinden hücre tipi cezaevlerine geçmenin adı olan F tipi saldırısıyla faşist iktidar, devrimci tutuklu ve hükümlülere tecrit etmek, bu yolla onları bütünüyle teslim almak istemektedir.

Faşist iktidarın hücrelere koyma ve onları tecrit etme saldırısına karşı devrimci tutuklu ve hükümlülerin tavrı bugüne kadar olduğu gibi, bugün de, bugünden sonra da direniş olacaktır. Cezaevlerinde saldırılara maruz kalan ve tecride gönderilmek istenen devrimci tutuklu ve hükümlülerin yürütecekleri mücadelede en büyük silahları bedenleridir. Ve onlar ellerindeki bu en büyük ve en önemli silahı ortaya koymuşlardır; devletin saldırılarına karşı devrimci tutuklu ve hükümlüler siperde ölümü beklemeye yatmışlardır.

Bu adım dışarıdaki mücadeleyle desteklenmek zorundadır. Sömürüye ve sömürücü düzene karşı çıktıkları, işçilerin, emekçilerin haklarını savundukları için cezaevlerine konulan, tecride gönderilmek istenen devrimci tutuklu ve hükümlülerin mücadelesine işçiler, emekçiler duyarsız kalmamalı, seslerini yükseltmelidirler.

Devletin saldırılarına karşı dışarıda dayanışma eylemlerinin örgütlenmesi gerekmektedir. Sınıf bilinçli işçiler, emekçiler bu göreve sıkı sıkıya sarılmalı, tecrit hücrelerine karşı direnişe tüm güçleriyle omuz vermelidirler.

(...)

Yeni Dünya İçin ÇAĞRI

10-12 Kasım tarihleri arasında gerçekleşen “Hapishaneler Gerçeği” isimli kurultayınıza katılmayı isterdik. Ama buradaki durumlar buna engel oldu.

Bu sebeple, TAYAD ve Türkiye hapishanelerinde yaşanan insan hakları ihlallerine karşı savaştan tüm katılımcıları desteklediğimizi belirtiriz. Kavganız bizim de kavgamızdır. Başarılı bir kurultay olmasını temenni ederiz.

Djamal Zahaf

İrkçılığa Karşı Hareket -FRANSA (Başkan)

SONUÇ BİLDİRGESİ

1- Her tutuklu ve hükümlünün başta can güvenliği olmak üzere insan olmaktan kaynaklanan kişi dokunulmazlığı ve temel hakları vardır.

2- Hapishanede geçirilecek süre içinde tutuklu ve hükümlülerin kendilerini geliştirme, (okuma, araştırma, tartışma, yazma, spor yapma, sanat dallarından birisi ile ilgilenme vs.) dış dünya ile iletişim kurma, diğer tutuklu ve hükümlülerle sosyal bağlar kurma, sağlıklı yaşama gibi temel hak ve özgürlüklerine dokunulamaz.

3- Her tutuklu ve hükümlünün can güvenliğine karşı girişilen fiiller ve insanlık onuruna aykırı uygulamalara derhal son verilmeli, bu konuda sorumluluğu olanlar ivedilikle yargılanmalı ve cezalandırılmalıdır.

4- İnfazda hiçbir tür tecrit ve izolasyon kabul edilemez. Tutuklu ve hükümlüler insan sağlığına aykırı izolasyon-tecrit amaçlı hapishanelerde tutulamaz.

5- F tipi hücre cezaevleri tek kişilik tecrite ve üç kişilik küçük grup izolasyonuna dayalı hapishanelerdir. F tipi hücre cezaevi uygulaması kabul edilemez.

6- F tipi hücrelerin yasal dayanağını oluşturan Terörle Mücadele Yasası'nın yalnız 16. maddesi değil, tamamen anti-demokratik olan ve sonuçları artık iyice görülen bu yasa bütün sonuçlarıyla birlikte kaldırılmalıdır.

7- İnfaz mevzuatı tutuklu ve hükümlülerin birer insan, yurttaş, sosyal ve siyasal birer özne oldukları temel alınarak yeniden düzenlenmeli ve birleştirilmelidir. Genelge yönetmelik ve tüzüklerle hapishane idare edilmesi kabul edilemez. Tutuklu ve hükümlü hakları temel yasal düzenlemelerle güvence altına alınmalıdır.

8- Hiçbir tutuklu ve hükümlüye bedensel ceza, hücreye kapatma ve insanlık dışı, onur kırıcı cezalar verilemez.

9- Hiçbir tutuklu ve hükümlü kendi isteği dışında, kendisini çıkışa hazırlayacak bir "eğitim-islah" programına zorlanamaz. Hiçbir tutuklu ve hükümlü kendi isteği dışında zorla çalıştırılmaz. Çalışmalarının karşılığında en az asgari ücret ödenmelidir.

10- Çalışma saatleri ve blok içerisinde bulunacak vakitler dışında, ortak yaşam alanlarında dolaşmaya izin verilmelidir.

11- Ortak yaşam alanları (yemekhane, kütüphane, havalandırma, spor alanları...) bulunmayan hapishaneler tecriti amaçlamaktadır, kabul edilemez.

12- Tutuklu ve hükümlülerin sağlık, beslenme, sosyal ve kültürel

gelişmelerinin ancak dayanışma ve bir arada yaşamaya dayalı, uygulamalarda sağlanabileceği, ülkemizin ekonomik ve sosyal koşulları karşısında tartışılmaz bir gerçektir. Tutuklu ve hükümlülerin yoksulluk, kimsesizlik ve yalnızlık ile baş başa bırakılması kabul edilemez.

13- Tutuklu ve hükümlülerin kendi sorunlarını iletme ve kendileriyle ilgili kararlara içlerinden demokratik olarak seçtikleri temsilcileri aracılığıyla katılma hakları vardır. Tutuklu ve hükümlüler açısından temsilcilik kurumu doğal ve zorunludur.

14- Tutuklu ve hükümlülerin dünyadaki politik, aktüel olayları izleyebilmek, kültürel gelişimlerini sağlama ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tv, video, çanak anten, radyo, teyp, internet, bilgisayar türü iletişim araçlarının verilmesi zorunludur.

15- Hapishaneye getirilen tutukluya arama adı altında insanlık dışı ve gayri ahlaki bir arama tarzı dayatılamaz.

16- Koşuş aramaları tutuklu ve hükümlülerin kişi dokunulmazlığı ve mahremiyetine saygı temelinde gerçekleştirilmek zorundadır. Bir diğer ifade ile baskı, gözdağı, keyfiyet ve talan aracı haline getirilemez. Aramalar tacize dönüştürülemez, onur kırıcı biçimlerde arama yapılamaz.

17- Tutuklu ve hükümlüler kendi iradeleri dışında tecrit-sürgün uygulamalarına maruz tutulamaz.

18- Hapishaneye getirilen tutuklu ve hükümlülerin doktor ile görüştürülmesi, gerekli muayene ve tedavilerinin yapılması, ihtiyaç halinde Adli Tıp muayenelerinin yapılması önündeki engeller kaldırılmalı, acil durumlarda tutuklu ve hükümlülerin hızla tam teşekküllü hastaneye sevk edilmesinin olanakları yaratılmalıdır.

19- Hapishanelerde gece dahil, sürekli olarak en az bir nöbetçi doktor bulundurulması sağlanmalıdır.

20- Hastane tedavilerinde ranzalara kelepçeleme, muayene odalarında doktor dışında asker veya başka bir personelin bulundurulması önlenmeli, Hasta Hakları Sözleşmesi'ne uygun muayene ve tedavi koşulları tutuklu ve hükümlülere sağlanmalıdır.

21- Tutuklu ve hükümlülerin işe bedeli sağlıklı beslenmelerine olanak verecek miktarda olmalıdır.

22- Savunma hakkı her tutuklunun doğal hakkıdır. Savunma hakkının önündeki kısıtlamalar kaldırılmalı, tutuklu ve hükümlünün avukatıyla görüşmesinin mahrumiyeti sağlanmalı, avukatlarıyla yüz yüze görüşmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

23- Avukatların hapishanelere giriş-çıkışlarda taciz ve yıldırmaya

yönelik uygulamalara son verilmelidir.

24- Tutuklu ve hükümlülerin savunmalarını hazırlamaları için gerekli malzeme ve envanter sağlanmalıdır.

25- Hiçbir tutuklu ve hükümlü kendi iradesi dışında itirafçılık ve pişmanlığa zorlanamaz. Tutuklu ve hükümlüler itirafçılarla aynı yerde kalmaya zorlanamaz. İsteyen tutuklu ve hükümlüler buralardan kendi iradeleriyle ayrılabilirler.

26- Aile ve yakınların görüşlerine getirilen kısıtlamalar kaldırılmalıdır.

27- Tutuklu ve hükümlülerin en az haftada bir kez ziyaretçileriyle görüşme haklarına kısıtlama getirilemez. Bu görüşmelerin mahremiyetine saygı gösterilmelidir.

28- Hapishanelerdeki mevcut koğuş ve hücre sistemi terk edilmeli, toplu ve ortak yaşamın gereklerine uygun kullanım mekanları bulunan düzenlemeler yapılmalıdır.

29- Hapishaneler can güvenliğini, sosyal, siyasal, kültürel haklarını güvence altına alabilmesi için, insan hakları örgütleri, tutuklu ve hükümlü aileleri örgütlenmelerinin, Baro'nun temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından düzenli bir şekilde denetlenmeli, bu denetimlerde tutuklu ve hükümlülerin temsilcileri de bulunmalıdır.

30- Hapishane müdürleri hukuk mezunları arasından, eğitilmek suretiyle atanmalı, yönetim, iç ve dış koruma tamamen müdürlüklere bırakılmalıdır.

31- Uluslararası hukuk, adalet ve insan hakları kuruluşlarının gerekli gördükleri dönemlerde inceleme yapabilmelerine olanak sağlanmalıdır.

32- Personel modern infaz rejimine uygun eğitimden geçirilmeli ve ilişkilerinde standartların dışına çıkmasına izin verilmemelidir. Personelin kılık, kıyafet, iase, yıpranma ve tazminat sorunları çözülmeli, ekonomik standartları yükseltilmelidir.

33- İşlenen suç nevine göre infaz farklılıkları kaldırılmalıdır.

34- Bireylerin ve buna bağlı olarak toplumun sosyal, demokratik, bilimsel, kültürel, düşünsel gelişmesini engelleyen anti-demokratik yasa maddeleri kaldırılmalıdır, özellikle inanç ve düşünce ve örgütlenmeyle bu doğrultuda ifade ve faaliyette bulunmayı daraltan ve bunu terör tanımlaması ile kısaç altına alan yasa hükümleri kaldırılmalıdır.

35- Tabii hakim ilkesine bağlı kalınmalı, her tür özel mahkemeler kaldırılmalıdır.”

"Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan
Sorunlar ve Çözüm Önerileri
Kurultayı"

"Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı" 1. Oturum

"Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı" 2. Oturum

"Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı" 3. Oturum

"Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı" 4. Oturum

"Hapishaneler Gerçeği, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Kurultayı" 5. Oturum

Bu ülkenin hapisaneleri toplumun yarasıdır.

Yarayı açan ve kanatan iktidarlar derler ki;

YOLGEÇEN HANIDIR HAPİSHANELER, OTORİTEMİZ KALMADI.

TEZ ELDEN... Diyerek fetvalar verirler.

Ne zaman böyle fetvalar duyulsa; televizyon izleyen, gazete okuyan herkes bilir ki, **BOYUNLARI VURULACAKTIR DEVRİMCİLERİN... KOLLARI KOPARILACAK, KÖPEKLERE ATILACAK, TARİFSİZ ACILAR İÇİNDE KIVRANACAKLARDIR...**

Fetvadır bu. Gereği yerine getirilecektir... **HAMAMLAR KAN REVAN, MALTALAR KAN REVAN, KOĞUŞLAR YANGIN İÇİNDE...**

Ve biz anneler, babalar, eşler, kardeşler, çocuklar, tutuklu ve hükümlü yakınları dökülürüz hapisane kapılarına... Biliriz, bir hapishanenin çatısından ne zaman duman yükselse yanıyordur **BİZİM ÇOCUKLAR!** Bir hapishanenin soğuk betonlarının arasından sloganlar yükselse içerde bir **CAN KAVGASI** var...

Duvarların içindekiler, evlatlarımız, çocuklarımız, canımız, geleceğimiz, geçmişimiz, emeğimiz...

Olanlar iktidarın dudaklarından çıkan emirlerle gerçekleşmemiş gibi yani **HİÇBİR ŞEY OLMAMIŞ** gibi yeni çözümler arayacaklar.

HER ÇÖZÜM BİR ÖNCEKİNDEN ACIMASIZ OLACAK.

Her çözümde daha da kanayacak yaralarımız.

L Tipi, Özel Tip, E Tipi, F Tipi...

...

Bizim de,

SÖYLEYECEK SÖZÜMÜZ,

SORUNA DÖNÜK ÇÖZÜMÜMÜZ,

ÇÖZÜMÜ SAĞLAMAYA VE SAĞLATMAYA YÖNELİK GÜCÜMÜZ VAR...

Konuşacağız ve dinleteceğiz...